

10-maandsrapportage 2019

Home

Pagina 1

De gemeente Rotterdam presenteert op deze website de 10-maandsrapportage 2019.

Bij de Begroting 2020 en 2e Herziening 2019 zijn de baten en lasten per programma voor de periode 2019 – 2023 vastgesteld. De 10-maandsrapportage bevat enkel een actualisatie van het lopende boekjaar.

Begrotingswijzigingen die een meerjarig effect hebben, zijn dan ook uitsluitend verwerkt voor de jaarschijf 2019.

De meerjarige verwerking volgt volgend jaar in de Voorjaarsnota 2020.

In de [financiële hoofdlijnen](#) wordt de 10-maandsrapportage toegelicht.

Via de link kunt u de [10-maandsrapportage](#) in pdf downloaden.

In de [leeswijzer](#) wordt de opbouw van de website toegelicht.

Hoofdpijnen

Pagina 2

Hoofdpijnen

Bestuurlijke hoofdpijnen

Collegebeleid

Collegegetargets

Bestuurlijke hoofdpijnen

Collegebeleid

Collegegetargets

x

x

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

[Ja](#)Nee

[Ja](#)Nee

Financiële hoofdpijnen

Infographic

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de
10 maands. Wilt u de
oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee[Raadsbehandeling](#)[Samenvatting bijstellingen](#)

Bestuurlijke hoofdlijnen

Pagina 3

Bestuurlijke hoofdlijnen

Begroting 2020: #samendoorpakken is samen doen!

Met trots presenteren we de begroting voor 2020. Na een constructief debat over de Voorjaarsnota, zijn de plannen voor het komende jaar concreet uitgewerkt in de begroting 2020. De focus ligt op het uitvoeren van plannen die we in ons eerste bestuursjaar hebben gemaakt. Aan alleen beleid heeft niemand wat. Aan samen de schouders eronder zetten, samen doen en zichtbare, tastbare resultaten en verbeteringen wel. Met deze begroting laten we zien hoe we onze ambities vertalen in concrete plannen en het hiervoor benodigde budget. We gaan in op actuele ontwikkelingen in de afgelopen maanden, presenteren concrete plannen voor het komende jaar en we staan stil bij een aantal toezeggingen die in het debat over de Voorjaarsnota zijn gedaan.

Energietransitie

De energietransitie staat hoog op onze agenda. In de Voorjaarsnota is daarom 68,2 miljoen gereserveerd voor de energietransitie. Daarmee gaan we in 2020 concreet investeren in de stad en de haven om de omslag te maken naar nieuwe energie voor Rotterdam! Er is 58,7 miljoen euro beschikbaar voor uitvoeringskosten en subsidies binnen gemeentelijke programma's en projecten op het gebied van de energietransitie. Daarnaast komt er een revolverend Energietransitiefonds, waaruit inwoners geld kunnen lenen om bijvoorbeeld zonnepanelen aan te schaffen. Hier is 9,5 miljoen euro voor beschikbaar.

In 2020 investeren we onder andere concreet in een fieldlab elektrificatie (2,5 miljoen euro), een walstroomvoorziening voor de Landtong Rozenburg (2,0 miljoen euro), het aansluiten van woningen in Reyerdijk op het warmtenet (8 ton), diverse verkeersexperimenten om de lucht in onze stad schoner te krijgen (2 miljoen

euro), waste to chemicals (1 miljoen euro) en het stimuleren van energiecoöperaties. Daarnaast creëren we een gunstige voedingsbodem in Rotterdam voor ondernemers om te ondernemen in de nieuwe economie, specifiek op het terrein van energie, circulair en digitaal. Ook vervangen we versneld alle openbare verlichting door LED-verlichting. In de periode 2020 tot en met 2024 is hier 8,35 miljoen euro voor beschikbaar. Vanaf 2025 worden de kosten van de investering structureel gedekt door lagere onderhouds- en vervangingskosten en door lagere energiekosten.

Concreet aan de slag met de drie doorbraken

Het gaat goed met Rotterdam. Dat zien en dat horen we in de stad. Er wordt volop gebouwd en er zijn steeds meer mensen aan het werk, de Coolingsingel krijgt steeds meer gezicht en de Hoekse Lijn gaat op 30 september rijden. Het Rijk stelt geld beschikbaar voor een onderzoek naar een nieuwe oeververbinding. En niet te vergeten: Rotterdam is in 2020 gaststad van het Eurovisie Songfestival, de grootste live TV-show van de wereld. Het biedt ons een prachtige kans om samen met alle Rotterdammers onze stad nog steviger op de internationale kaart te zetten. Meer Rotterdammers zien hun toekomst in de stad met vertrouwen tegemoet. Rotterdam bruist, leeft, vernieuwt en onderneemt. Tegelijk staat Rotterdam voor allerlei uitdagingen. Zo zijn er nog altijd Rotterdammers die geen passende baan kunnen vinden. Zijn er kinderen die opgroeien in armoede. Voelen mensen zich soms onveilig op straat. Kunnen burens elkaar soms letterlijk niet verstaan. En kunnen Rotterdammers steeds moeilijker een (volgend) huis vinden dat past bij hun wensen en portemonnee. Er is veel werk aan de winkel. Daarom werken we ook in 2020 aan de drie doorbraken van ons college. De toekomst van Rotterdam en de Rotterdammers staat daarbij voorop.

Kansen voor alle Rotterdammers – een generatie zonder achterstanden

Voor iedere Rotterdammer dezelfde kansen: daar werken we aan. Dat betekent dat we voor allerlei groepen en op allerlei vlakken concrete stappen zetten.

Doorbreken van vicieuze cirkel van armoede

Minder mensen en gezinnen die te kampen hebben met armoede en schulden: dat is een van de speerpunten van ons college. In 2020 gaan we door met de pilot Intensieve gezinsaanpak. In deze aanpak begeleiden we 500 gezinnen langere tijd en intensief om te werken aan een goede thuissituatie en een duurzame aanpak van armoede. We zien dat mensen schulden en geldzorgen niet als vanzelf delen met anderen. Daarom komt er een campagne die ervoor zorgt dat schulden en geldzorgen bespreekbaar worden gemaakt en wijst op de mogelijkheden om hier iets aan te doen of gebruik te maken van de regelingen die er zijn. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar jongeren. Een concrete maatregel komt er voor jongeren met schulden die niet in staat zijn hun schulden af te lossen. Zij kunnen in aanmerking komen voor een maatwerk-aanpak via het perspectief-pact: de jongeren doen iets voor de stad en hun eigen ontwikkeling in ruil voor het aflossen van hun schulden. Om te onderzoeken hoe we het best armoede duurzaam en blijvend aan kunnen pakken, stellen we een Leerstoel Armoede bij een Rotterdamse Hogeschool of Universiteit in.

Werk is essentieel

Om blijvend uit armoede weg te komen is werk essentieel. Daarom willen we meer Rotterdammers met een bijstandsuitkering aan duurzaam en toekomstbestendig werk helpen. Samen met werkgevers en onderwijs continueren wij daarom de gezamenlijke aanpak met het Leerwerkakkoord om Rotterdammers (werknemers, werkzoekenden en scholieren / studenten) toe te leiden naar duurzaam en toekomstbestendig werk. Dit aan de hand van de drie pijlers: van school naar werk, van werk naar werk en (weer) aan het werk. Voor 2020 is drie miljoen euro vrijgemaakt om de interventies en instrumenten van de tot dan toe gesloten deelakkoorden te implementeren zoals van de deel-LeerWerkAkkoorden Haven, MKB, Energietransitie (gebouwde omgeving).

Het aantal Rotterdammers met een uitkering daalt. Er wordt meer aandacht besteed aan de persoon achter de werkzoekende. Zo kunnen er duurzame matches gemaakt worden met de vraag van werkgevers. Het contact met de Rotterdamse werkzoekende is vriendelijk en begrijpelijk. Er worden diverse maatregelen uitgewerkt zoals het begrijpelijker maken van brieven.

Toegankelijke zorg en ondersteuning voor iedereen die dat nodig heeft

Het gaat niet iedereen altijd voor de wind. Rotterdammers die zorg en ondersteuning nodig hebben, kunnen hier ook op rekenen. Dat is ook in 2020 het uitgangspunt. Daarom is de zorg dichtbij Rotterdammers georganiseerd en toegankelijk voor iedereen. Veel mensen kloppen aan voor zorg, ondersteuning en jeugdhulp. De gemeente financiert de zorg met geld van het Rijk. In de praktijk blijkt dat deze bijdrage structureel te laag is om de zorg te financieren. Na intensieve gesprekken met het Rijk is er voor 2020 en 2021 wel extra geld vrijgemaakt voor de taken die vallen onder de Jeugdwet. Wij willen meer grip krijgen op de toekomstige kostenontwikkeling in de zorg. In 2020 wordt daarom een bestuursopdracht uitgevoerd waarin deze kosten ook op de langere termijn in kaart worden gebracht en wat de effecten van bijvoorbeeld demografische ontwikkelingen en nieuwe verdeelmodellen op de zorgkosten zijn.

Voorkomen is beter dan genezen

Om zorg te voorkomen zetten we in 2020 concrete stappen om gezonde keuzes en gezond gedrag te stimuleren. De maatregelen hiervoor volgen uit het Rotterdams Preventieakkoord dat eind 2019 met allerlei partijen uit de stad wordt ondertekend.

Eén op de vijf Rotterdammers is in 2035 ouder dan 65. De komende jaren investeren we 13 miljoen euro in het programma 'Rotterdam, ouder en wijzer'. Een belangrijk onderdeel van dit plan is de realisatie van zes ouderenhubs: centrale ouderenvoorzieningen waar wonen, welzijn en zorg slim en dichtbij worden georganiseerd.

Ook de mantelzorgers, die essentiële hulp bieden aan – vaak – hun naasten, willen we makkelijkere en betere ondersteuning bieden. In 2020 start het Mantelzorgsteunpunt: Rotterdamse mantelzorgers kunnen voortaan 24 uur per dag terecht bij een telefonische ingang voor hulp, advies en een luisterend oor.

Rotterdam wil daarnaast meer maatwerk en zorg voor daklozen en andere kwetsbare Rotterdammers die niet

zelfstandig kunnen wonen en leven. Een voorbeeld van meer maatwerk is de omschakeling van 'slaapzalen' naar 'slaapkamers' in de nachtopvang.

NPRZ

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (2011-2031) is volop in uitvoering. De aanpak van de verouderde woningvoorraad is in veel wijken op stoom en de uitbreiding van 10 extra lesuren in het basisonderwijs is een feit. Daarnaast verwacht het college in de eerste helft van 2020 de uitkomsten van een haalbaarheidsstudie met betrekking tot de komst van een – grootschalige en voor iedereen toegankelijke – cultuurcampus, waarin onderwijs en cultuur samenkomen.

Wonen in een wereldstad: een thuis voor alle Rotterdammers

Voor iedereen een passend huis

Alle Rotterdammers moeten een passend huis kunnen vinden in onze stad. Dat betekent vooral dat we moeten bouwen, bouwen en bouwen. De ambities zijn hoog: 18.000 woningen in vier jaar tijd. Woningen voor Rotterdammers met een middeninkomen zoals verpleegkundigen, leraren en politieagenten, hebben prioriteit.

Een bereikbare stad

De bereikbaarheid van de stad is voor ons een belangrijke opgave. In 2020 voeren we de Rotterdamse Mobiliteitsaanpak uit: samen met partners ontwikkelen, testen en realiseren we nieuwe vormen van vervoer. Samen met inwoners en bezoekers testen we hoe we mobiliteit in kunnen zetten om de verblijfskwaliteit te verhogen en de luchtkwaliteit te verbeteren.

Ontspannen samenleving

Met het actieprogramma 'Relax' werkt de stad hard aan een ontspannen samenleving. Er gaat geen week voorbij zonder dat de acceptatie van diversiteit of het gebrek daaraan, volop in de actualiteit is. Het afgelopen jaar stond daarom in het teken van het omzetten van woorden in daden. Naast alle bestaande projecten en subsidies zijn nieuwe aanbestedingen gericht op dialogen in de stad, diversiteit en inclusie in het onderwijs, deskundigheidsbevordering en gezinsmigranten afgerond. De activiteiten hiervan starten vanaf januari 2020.

Handhaving en veiligheid

Het is wel zo prettig wonen in een wereldstad als iedereen zich aan de regels houdt. Dit is niet vanzelfsprekend. Daarom houden we de handhaving in de stad op niveau: er komt 3,7 miljoen euro structureel beschikbaar voor 50

extra fte handhaving. Dit is, gezien de ontwikkeling en de groei van de stad, nodig. De handhavers worden onder ander ingezet om naastplaatsingen bij afvalcontainers tegen te gaan.

Ook gaan we door met het aanpakken van ondermijnende criminaliteit. De beschikbare middelen hiervoor worden onder andere gebruikt om onze medewerkers te trainen om ondermijning te herkennen. Ook het melden van vermoedens van ondermijnende criminaliteit wordt eenvoudiger gemaakt.

Een belangrijk aandachtspunt binnen de aanpak van ondermijning is de aanpak van drugscriminaliteit. In 2019 verscheen het rapport 'Drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven: aard en aanpak van het fenomeen'. In 2020 komt er op basis van dit onderzoek een uitvoeringsagenda.

Dit jaar is het alleen nog toegestaan om vuurwerk af te steken in de door ons aangewezen gebieden. Hiermee wordt benadrukt dat het afsteken van consumentenvuurwerk gepaard gaat met risico's en leidt tot incidenten schade en letsel. Ook organiseren we als pilot drie professionele vuurwerkshows als alternatief voor het afsteken van consumentenvuurwerk.

Het project dat in 2019 is gestart om meer oog te hebben voor de veiligheid van islamitische instellingen wordt ook in 2020 voortgezet. Concreet bieden we schouwen aan om de fysieke veiligheid te verbeteren en met regelmaat veiligheidstrainingen voor de besturen van de instellingen.

Doorpakken in de buitenruimte

De Coolsingel krijgt steeds meer de uitstraling die deze boulevard zou moeten hebben. Later dit jaar verplaatsen de werkzaamheden zich naar de andere kant van de Coolsingel. Tijd om door te pakken en concrete plannen uit te werken voor Schouwburgplein, Maashaven, Hofbogen, Alexandrium en Westblaak-Coolsingel-Hofplein. Samen met inwoners en ondernemers gaan we aan deze plannen werken. In 2020 is hier eenmalig 3,7 miljoen euro voor beschikbaar. Ook wordt in 2020 besloten of en wanneer deze plannen uitgevoerd worden.

Verenigingen en cultuur

De stad moet, in deze tijd van groei, aantrekkelijk blijven voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Dat bereiken we door te werken aan een aantrekkelijk en uniek cultureel aanbod, levendige wijken en een bruisend stadscentrum.

Het verenigingsleven in Rotterdam krijgt een impuls. In 2020 trekken we vier miljoen euro uit voor het vernieuwen van het verenigingsleven. Met onder meer e-sports, urban sports, flexibele lidmaatschappen en multifunctioneel gebruik van accommodaties willen we sport-, scouting- en speeltuinverenigingen helpen om vitaal en aantrekkelijk te blijven en hun essentiële rol in de Rotterdamse samenleving vast te houden.

Alle Rotterdamse leerlingen moeten de kans krijgen om hun talenten te ontwikkelen. Ook willen we het cultuuronderwijs in Rotterdam duurzamer en structureler vormgeven. Daarom verdubbelen we het aantal

cultuurcoaches in 2020: van 13 naar 29,5 FTE. Dit betekent dat er vanaf 2020 jaarlijks ruim 1 miljoen euro beschikbaar is voor de cultuurcoaches. De belangrijkste opdracht voor deze coaches is het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en cultuur en het verhogen van gelijke kansen voor iedereen.

Nieuwe energie, nieuwe economie en schone lucht

In 2020 starten we concreet met de uitvoering van de energietransitie. We maken hiervoor geld vrij, maar doen ook een beroep op geld vanuit het Rijk. Dit geld zetten we in om de eerste stappen te zetten naar aardgasvrije wijken, samen met partners in de stad.

Met een economie in transitie zijn het spannende tijden voor ondernemers, groot en klein. Afgelopen jaar hebben we ons voorbereid op een mogelijk harde Brexit met onder andere een bufferparkeerplaats in Hoek van Holland. De Brexit hangt nog steeds in de lucht en wij zien dit ook als kans om bedrijven die een vestiging op het vasteland van Europa zoeken naar Rotterdam te halen. Het MKB is de banenmotor van Rotterdam en moet dat ook blijven.

Het gebruik van data wordt steeds dominanter in de wijze waarop producten, diensten en voorzieningen worden ontwikkeld en aangeboden. Digitalisering biedt grote economische kansen en roept ook vragen op over het belang van deze voorzieningen en de mogelijkheden voor burgers en ondernemers. Samen met onze partners werken we aan een digitaliseringsstrategie voor Rotterdam. Onze stad heeft de potentie om innovatie-hoofdstad van Nederland te worden. De komst van de Mobility City Campus en het innovatieprogramma van de luchthaven (RHIA) passen hier perfect bij. De grote innovatiekansen liggen er vooral bij cleantech, mobiliteits- en gezondheidzorginnovaties. Daarnaast zetten we extra in op het binnenhalen van bedrijven die passen bij de Roadmap Next Economy: digitaal, duurzaam en circulair. Zo ontstaat er nieuwe werkgelegenheid. We etaleren en positioneren de stad door het aantrekken van grote internationale events over deze onderwerpen en met het huisvesten van het internationale Global Center on Adaptation in een 'Floating office' als bijzondere trekpleister.

Schone lucht is belangrijk voor iedereen. Het draagt bij aan de gezondheid en het maakt daarnaast een stad aantrekkelijk om te leven. Om de luchtkwaliteit in Rotterdam te verbeteren zet het stadsbestuur zeventien maatregelen in, waaronder de inzet van elektrische bussen, het stimuleren van fietsgebruik en de aanleg van walstroom voor zeeschepen. Hiermee zorgen we ervoor dat er in 2020 geen straten meer zijn waar de Europese normen voor luchtkwaliteit worden overschreden en de lucht over vier jaar in de hele stad schoner is.

Tot slot

Zoals gezegd: het gaat dus goed met Rotterdam. En tegelijk is er ongelooflijk veel werk aan de winkel om te zorgen dat zoveel mogelijk mensen profiteren van onze bloei. We willen alle kansen die we zien ook echt pakken. Dat vraagt om investeren, keuzes en lef. Om samenwerking met inwoners, allerlei bedrijven, organisaties, zorgverleners, onderwijsinstellingen en andere overheden. Alleen door samen op te trekken en constant te werken aan draagvlak kunnen we de doorbraken realiseren die nodig zijn voor Rotterdam. Wij bouwen ook in 2020 met nieuwe energie aan de stad van morgen!

Collegebeleid: Met nieuwe energie bouwen aan de stad van morgen

Meer Rotterdammers zien hun toekomst in de stad met vertrouwen tegemoet. Rotterdam bruist, leeft, vernieuwt en onderneemt. Rotterdam is de stad waar hét gebeurt en waar je moet zijn. Ondernemers - groot en klein -, scholen, culturele instellingen, de haven, allerlei maatschappelijke organisaties, vorige stadsbesturen maar bovenal de Rotterdammers zelf, hebben dit samen door hard werken voor elkaar gekregen. Met dit gegroeid vertrouwen en met het enthousiasme, de trots, en de energie in de stad willen wij samen met de Rotterdammers, de komende vier jaar de stad verder brengen. Om te zorgen dat zoveel mogelijk Rotterdammers vertrouwen krijgen in de toekomst en Rotterdam in allerlei opzichten kan blijven doorgroeien, zijn op verschillende vraagstukken en uitdagingen in de stad doorbraken nodig. Wij zijn bijzonder trots en gemotiveerd dat wij de komende vier jaar de stad en de Rotterdammers daarbij mogen dienen. Zodat we als Rotterdammers fijn kunnen leven in een wereldstad, iedereen in Rotterdam kansen krijgt en benut en de energietransitie het vliegwiel is voor onze nieuwe economie.

Uitdagingen die vragen om doorbraken

Hoe goed het ook gaat met Rotterdam, het dagelijks leven van nog te veel inwoners wordt beheerst door zorgen en problemen. Rotterdammers die geen passende baan kunnen vinden én houden. Rotterdammers die met schulden kampen en er niet in slagen die zelf aan te pakken. Kinderen die in armoede opgroeien en niet mee kunnen doen met feestjes of het schoolreisje. Mensen zich soms onveilig voelen op straat. Buren die elkaar letterlijk niet kunnen verstaan, elkaar niet kennen en langs elkaar heen leven. Rotterdammers die, door de woningmarkt en het woningaanbod, steeds moeilijker een (volgend) huis kunnen vinden dat past bij hun wensen en portemonnee.

De metamorfose die de stad -vooral de binnenstad en de Kop van Zuid- de afgelopen jaren heeft ondergaan, is indrukwekkend. Op sociaal gebied willen we, in samenhang met de economische en fysieke ontwikkeling van de stad, de komende jaren een been bijtrekken. Buurten, straten, pleinen en parken kunnen nog schoner, groener en veiliger. Ook daar pakken we de komende vier jaar stevig op door.

De Ver-van-mijn-bed-show gaat niet langer op wanneer we kijken naar wereldwijde ontwikkelingen. Ook Rotterdam staat, zeker als stad met de grootste haven van Europa, voor grote uitdagingen als het gaat om het Klimaatakkoord van Parijs en het verduurzamen van de economie (energietransitie en klimaatadaptatie). Ook de invloed van ICT-ontwikkelingen (robotisering en digitalisering) op de economie en samenleving (zorg, veiligheid) en de Brexit vragen om actie. Als we de uitdagingen en de vraagstukken die voortkomen uit deze ontwikkelingen niet samen oppakken, leggen we een forse hypotheek op de toekomst van Rotterdam en de Rotterdammers. Bovendien bieden deze ontwikkelingen de stad en Rotterdammers enorme kansen. Die kansen samen benutten is de inzet van ons beleid en plannen.

Energietransitie als vliegwiel

De energietransitie zien wij als een belangrijk vliegwiel om de stad verder te brengen. De komende vier jaar willen we fors investeren, ruim 150 miljoen euro, in de energietransitie. In de begroting van 2020, zoals afgesproken in het coalitieakkoord, komen we met een meerjarig financieringsvoorstel en een concrete uitwerking van onze inzet in de energietransitie. De transitie biedt kansen voor nieuwe bedrijvigheid, nieuwe banen, nieuw onderwijs, nieuwe vormen van mobiliteit, nieuwe vormen van bouwen en nieuwe vormen van samenleven. Het benutten van die kansen is goed voor Rotterdam en álle Rotterdammers. Om dit vliegwiel optimaal te laten werken, maken we de komende vier jaar keuzes, samen met de stad. We proberen uit, onderzoeken, durven en investeren, nodigen anderen uit om in kansrijke projecten te investeren. Voor Rotterdam van morgen, overmorgen en ver daarna.

De komende vier jaar is niet alleen een feestje van de kansen. We houden oog voor de onzekerheden die al deze ontwikkelingen voor de Rotterdammers met zich meebrengen. Wat gebeurt er straks met mijn energierekening? Kan ik straks mijn woonlasten nog betalen? Is mijn opleiding straks nog wel relevant? Het zijn vragen en zorgen die we de komende jaren ook gaan beantwoorden zodat het benutten van al die kansen niet voor een (nieuwe) tweedeling in de samenleving zorgt.

Ambities, vertrouwen en draagvlak

De komende vier jaar zetten wij bewust hoog in. Onze ambities op het gebied van bijvoorbeeld de woningbouw en het verminderen van Rotterdammers die afhankelijk zijn van de bijstand zijn fors en betekenen hard en onorthodox werken voor ons en onze partners.

Rotterdammers rekenen op ons en wij rekenen op de Rotterdammers. Dat betekent dat we allemaal de kansen pakken die worden geboden, dat we samen aan de stad bouwen en dat iedereen zich natuurlijk aan de afspraken en de wet houdt. Tegelijk hebben we ook oor voor elkaars zorgen en problemen. De Rotterdamse toon is soms wat bot en altijd direct, maar wel met respect voor de ander.

Het vertrouwen dat ons door de Rotterdammers is gegeven, is kostbaar. De komende vier jaar willen we dat vertrouwen waarmaken. Onze ambities en plannen moeten op draagvlak kunnen rekenen in de stad. Regelmatig gaan wij de stad, de wijken en buurten in, om te kijken en horen wat er speelt, te leren, te luisteren en in gesprek te gaan met bewoners, ondernemers en allerlei organisaties. We willen de Rotterdammers ontmoeten van Hoek van Holland tot Ommoord, van Overschie tot IJsselmonde, van Rozenburg tot Hillegersberg. We zoeken de Rotterdammers op aan keukentafels, wijktafels en bestuurstafels. En natuurlijk in de raadszaal om met de gemeenteraad het gesprek te voeren. **Ons doel is dat Rotterdammers aan het einde van onze collegeperiode, vinden dat ze meer worden betrokken in het meedenken of meebeslissen over maatregelen in hun leefomgeving.**

Er is veel werk aan de winkel en in deze begroting beschrijven we onze eerste stappen. Komende periode werken we samen met onze partners, de stad en de gemeenteraad, deze stappen verder uit. We gaan door met wat goed werkt en stoppen met wat niet werkt. De toekomst van Rotterdam en de Rotterdammers staat daarbij altijd voorop.

Iedereen die dat wil, moet een huis kunnen vinden dat past bij zijn of haar wensen, levensfase en portemonnee in Rotterdam. Op dit moment is die woning er voor veel mensen nog niet. Tegelijk weten we dat de Rotterdamse bevolking de komende jaren fors zal groeien en dus de vraag naar woningen zal toenemen. Bouwen en ontwikkelen, dát is wat ons de komende jaren te doen staat. Woningen voor middeninkomens hebben daarbij onze prioriteit. **In deze collegeperiode starten we met de bouw van 18.000 woningen**, evenwichtig verspreid over Rotterdam en voor alle Rotterdammers, van sociale huurwoning tot topsegment, van “gewoon rijtjeshuis” tot speciale woning voor ouderen en mensen met een beperking. Nieuwe en bestaande woningen maken we zoveel mogelijk energiezuinig en duurzaam. In samenwerking met het Waterschap en Hoogheemraadschap, ontwikkelen we in 2019 een Deltaplan (grond)water waarmee droge voeten zo veel mogelijk gegarandeerd blijven. **In Rotterdam stijgt het aantal woningen, appartementgebouwen, kantoren, schoolgebouwen en andere panden, die geen (verhoogde kans op) wateroverlast bij hevige regenval hebben, van 88% naar 90%.**

Fijn wonen en leven betekent óók een prettige, groene en veilige wijk met voldoende goede scholen, zorg, winkels, cultuur, een goede bereikbaarheid en ruimte om buiten te spelen en sporten. In de plannen voor een groeiend Rotterdam zorgen we dat deze factoren steeds goed in balans zijn. De nieuwe Omgevingswet benutten we optimaal om plannen samen met de stad te ontwikkelen. We werken aan een groener Rotterdam: **in 2022 hebben we 200.000 vierkante meter meer groen gerealiseerd.**

Steeds meer toeristen uit binnen- en buitenland ontdekken Rotterdam als bruisende stad. Die toename draagt bij aan de ontwikkeling van de hele stad, maar mag de woonbeleving van Rotterdammers en de bereikbaarheid, niet negatief beïnvloeden. Wij nemen het voortouw om hier, samen met de toeristische sector, plannen voor te maken. Evenementen vinden verspreid over de hele stad plaats. Kunst en cultuur is er voor alle Rotterdammers.

Rotterdammers houden zich aan de beginselen van onze rechtstaat

De diversiteit is de kracht van onze stad, maar schuurt ook nog. Een keerzijde van die kracht is namelijk dat spanningen elders in de wereld voelbaar en aanwezig zijn in onze buurten en straten. Veel Rotterdammers maken zich zorgen over allerlei vraagstukken en uitdagingen waar onze open samenleving ons elke dag voor stelt. Onze rechtstaat en grondwet maken ons allemaal gelijk en geven ons de kaders hoe we elke dag met deze vraagstukken om moeten gaan. Zodat we ons allemaal vrij, veilig en thuis voelen in onze stad. Dat begint met je houden aan de wet en daarop als overheid goed toezien. Daarnaast vraagt dat om nieuwsgierigheid naar elkaar, met respect voor elkaars gewoontes.

Een veilige wijk, buurt en straat, zijn randvoorwaarden om fijn te wonen en leven. **Ons doel is dat het veiligheidsniveau in 2022 is gestegen ten opzichte van 2018;** de Veiligheidsindex heeft dan een gemiddelde score hoger dan 108. Kwetsbare wijken kunnen daarbij rekenen op extra en een gerichte aanpak om overlast en veroorzakers daarvan krachtig aan te pakken. Het uitbreiden van cameratoezicht is van belang voor veilige wijken. Het aanpakken van ondermijnende criminaliteit heeft onze extra aandacht. Rotterdammers hebben een groot hart voor hun stad en voor hun wijk. Afgelopen jaren hebben veel bewoners hun wijk samen mooier, groener, gezelliger en prettiger gemaakt met allerlei geweldige initiatieven. Deze kracht van bewoners koesteren en ondersteunen wij.

Kansen voor iedereen met taal, goed onderwijs, werk en minder armoede

Rotterdam moet kansen bieden voor iedereen. Afkomst, huidskleur en levensovertuiging mogen er niet toe doen, voor de kansen in het leven. We gaan respectvol met elkaar om, in een ontspannen samenleving. Wat ons hetzelfde maakt, is dat we niet hetzelfde zijn. Hoe verschillend we ook zijn, we delen deze stad als ons thuis. En aan 'thuis' draagt iedereen zijn of haar steentje bij en geldt 'afpraak is afspraak'. Dat begint ermee dat iedereen de Nederlandse taal beheerst. **In deze collegeperiode worden minimaal 19.000 taaltrajecten aan laaggeletterde Rotterdammers afgerond**, te beginnen met bijna 4.000 in 2019. Want elkaar verstaan is de eerste sleutel naar samenleven. Nieuwkomers helpen we aan een goede start: **80% van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met een inburgeringstraject**. Het verbeteren van de taalbeheersing is de eerste stap naar een betere positie op de arbeidsmarkt, een eerste stap uit de achterstand, helpt de samenleving te begrijpen en daarin zelf de weg te vinden.

Een bijstandsuitkering kan (tijdelijk) nodig zijn. Tegelijkertijd willen we dat iedereen meedoet. Met meer maatwerk en een passende bejegening, ondersteunen we werkzoekenden. Ons doel is dat het aantal Rotterdamse huishoudens in de bijstand substantieel daalt. **In 2021 willen we dat het aantal bijstandsuitkeringen daalt naar 30.000**. In 2019 sluiten we een Leer-Werkakkoord met het bedrijfsleven, het Havenbedrijf, de zorgsector, praktijkonderwijs, voorgezet onderwijs, hbo en mbo. Samen zetten we in op werk voor Rotterdamse schoolverlaters en werkzoekenden en voldoende afstudeerders die met een vakdiploma de arbeidsmarkt op gaan.

Jonge Rotterdammers moeten een goede start kunnen maken: wij staan voor kansengelijkheid voor alle kinderen en daarvoor is goed onderwijs noodzakelijk. De leerresultaten van Rotterdamse leerlingen zijn de afgelopen jaren flink vooruit gegaan, maar (ook daar) zijn we nog niet waar we willen zijn. Samen met het onderwijsveld nemen we de volgende stap om te zorgen dat **meer kinderen en jongeren een hoger onderwijsniveau bereiken**. Met voorscholen, basisscholen, middelbare scholen en mbo's en natuurlijk de leerlingen zelf, werken we hieraan. Goed onderwijs met voldoende en goede leerkrachten, daar gaan wij voor. Met opgestroopte mouwen pakken we het lerarentekort aan.

In onze stad leeft 1 op de 4 kinderen in armoede. Dat doet pijn en is onacceptabel. Armoede staat de ontwikkeling van talenten van kinderen in de weg. Dat is niet goed voor de kinderen zelf en niet goed voor Rotterdam, want we hebben alle talenten hard nodig. Onze ambitie is dat het aantal kinderen dat in armoede opgroeit daalt in deze college periode, van 1 op 4 naar 1 op 6. Samen met onze partners presenteren wij in 2019 een Deltaplan om Rotterdammers te helpen met hun schulden aan te pakken en te voorkomen. **Voor het einde van deze collegeperiode is voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen een individueel ondersteuningsplan opgesteld**.

Jonge en oude Rotterdammers die een steuntje in de rug nodig hebben in de vorm van hulp thuis of professionele begeleiding, krijgen die. Zeker kwetsbare kinderen en jongeren, juist zij verdienen hulp bij een goede start. Zo gewoon mogelijk opgroeien ondanks problemen, bij ouders of verzorger, vrienden, school, buurt en sportclub, helpt daarbij. Als er jeugdhulp nodig is, gebeurt dat zoveel mogelijk in de thuissituatie, in plaats van een instelling. **Ons doel is een daling van 10% jeugdigen in instellingen in 2022**.

Rotterdam is een stad voor jong én oud. Het aantal ouderen zal de komende jaren fors toenemen, in 2035 is 1 op de 5 Rotterdammers ouder dan 65 jaar. Om daar goed op voorbereid te zijn en ouderen een goede oude dag te bieden, met goede zorg, een geschikte woning en een veilige leefomgeving met sociale contacten, ontwikkelen we in 2019 samen met onze partners, specialisten en ouderen zelf een Masterplan 'Ouder en Wijzer'. Afgelopen vier jaar heeft Rotterdam het voortouw genomen in de strijd tegen eenzaamheid en in het bijzonder in de strijd tegen eenzaamheid onder ouderen. **We zetten die strijd deze collegeperiode met dezelfde inzet voort en willen een daling van 3%punt in het aantal ouderen (65+) in eenzaamheid realiseren.**

Elkaar ontmoeten is belangrijk voor alle Rotterdammers. Verenigingen zijn daarbij onmisbaar als plek om samen te sporten, te spelen en te ontdekken. Deze clubs, die draaien op vrijwilligers, staan echter op dit moment voor uitdagingen op het gebied van financiën, de kwaliteit van hun accommodatie en voorzieningen en soms ook dalende ledenaantallen. Dit maakt het nodig om samen met verenigingen een Actieplan voor Verenigingen te ontwikkelen zodat zij ook in de toekomst een levendige en plezierige 'thuisbasis' voor heel veel Rotterdammers kunnen zijn.

Energietransitie en nieuwe economie hand in hand

Een duurzaam, energiezuinig, klimaatbestendig Rotterdam met schone lucht, een bloeiende economie, kansen voor iedereen en betaalbaar voor iedereen. Dat is wat wij voor ogen hebben. De energietransitie biedt volop kansen om de stad en de haven duurzaam en toekomstbestendig te maken. De komende jaren gaan we met onze partners onze economie vernieuwen om daarmee een nog aantrekkelijkere vestigingsplaats voor (inter)nationale bedrijven te worden. We trekken hierin nauw op met het Havenbedrijf en onderschrijven de ambitie de meest innovatieve haven te zijn én blijven door een leidende rol te pakken bij het vormgeven van een nieuwe, duurzame economie.

Die vernieuwing van de economie vraagt ook om constante investeringen in ons onderwijs zodat alle Rotterdammers, jong en oud, in deze wereld vol uitdagingen zelf hun toekomst kunnen bepalen. De stad heeft ieders talenten nodig en wij zullen met ons beleid iedereen uitdagen hun talent optimaal tot wasdom te laten komen. Die kansen willen we nu én samen benutten. In 2019 sluiten we wat ons betreft het Rotterdamse Energie- en klimaatakkoord: Bedrijven, corporaties, woningeigenaren, energiebedrijven, het Havenbedrijf, de gemeente en allerlei andere partners maken hierin concrete afspraken hoe we de komende jaren samen aan de duurzame stad van vandaag en morgen werken. Rotterdam gaat volop aan de slag om invulling te geven aan het klimaatakkoord van Parijs. **De stijging van de CO₂-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO₂-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990.**

In 2019 presenteren we een slim verkeerscirculatieplan, dat voor het einde van de collegeperiode operationeel moet zijn en zo zorgt voor betere bereikbaarheid en schonere lucht. **Ons doel met al deze maatregelen is schone lucht voor alle Rotterdammers. Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO₂ wordt overschreden. Ook na 2020 blijven we werken aan het verder verbeteren van de luchtkwaliteit.**

Met het onderhoud en de ontwikkeling van het gemeentelijk vastgoed zoals kantoren, scholen en sportlocaties verduurzamen we ons vastgoed (waar mogelijk). En alle bijdragen van Rotterdammers doen er toe; afval

scheiden, elektrisch rijden of je huis isoleren, we maken het zo gemakkelijk mogelijk met voldoende containers, laadpalen en advies op maat.

Onze lokale economie ontwikkelt zich naar een nieuwe economie. De regionale Roadmap Next Economy is daarbij de leidraad. De komende periode werken we deze uit in een stedelijke agenda. MKB is de grootste banenmotor van Rotterdam. Deze ondernemers stimuleren en ondersteunen we bij hun transformatie naar de nieuwe economie. Samen ontwikkelen we een scan die MKB-ers helpt hun onderneming klaar te maken voor de nieuwe economie. Startups stimuleren en faciliteren we. Daarnaast werken we aan meer mogelijkheden voor ondernemers zich te vestigen in buurten en wijken, onderzoeken we hoe regelgeving minder in de weg kan staan bij het ondernemen en helpen we onderlinge samenwerking te bevorderen.

Een goede gemeentelijke organisatie en duurzame financiën

In de afgelopen jaren is de organisatie flink gekrompen. Hiermee werd een bezuinigingsdoelstelling gehaald. Met de groei van de economie en de komst van nieuwe taken voor de gemeente, onder andere in het sociaal domein, groeit ook de organisatie weer. Het komende jaar maken we een analyse van die groei en maken we afspraken voor het beter voorspellen en beheersen ervan. Meer aandacht voor een goede match tussen mens en taak moet leiden tot minder ziekteverzuim en minder ervaren werkdruk. We benutten de mogelijkheid van nieuwe instroom voor het vergroten van de inclusiviteit en kwaliteit van onze organisatie. Tevens investeren we in de kwaliteit van onze dienstverlening. Daarbij benutten we nieuwe digitale en technologische mogelijkheden. De stad en de Rotterdammers zijn altijd het vertrekpunt voor het werk van de gemeente.

Onze ambities voor en met de stad, kunnen we alleen realiseren met een duurzame en gezonde financiële huishouding. Daarom zorgen wij voor voldoende weerstandsvermogen om financiële risico's op te vangen en voor een sluitende structurele meerjarenbegroting. We blijven nu én op de lange termijn duurzaam investeren in Rotterdam en zoeken zoveel mogelijk partners die dat ook willen doen om een toekomstbestendige stad voor alle Rotterdammers te realiseren.

Stap voor stap, samen naar doorbraken

Het gaat dus goed met Rotterdam. En tegelijk is er ongelooflijk veel werk aan de winkel om te zorgen dat zo veel mogelijk mensen profiteren van onze bloei. Rotterdam - Zuid krijgt de komende jaren onze volle aandacht met het programma Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Hiermee zetten we in op verdere verbetering van het onderwijs op Zuid, het ondersteunen van werkzoekenden en het verminderen van het aantal mensen in de bijstand, voor meer cultuur-aanbod en het verbeteren van de woningvoorraad, zodat sociale stijgers ook op Zuid blijven wonen. Deze impuls verdient Zuid. We willen alle kansen die de huidige ontwikkelingen ons bieden nu echt pakken. Dat vraagt om investeringen, keuzes en lef. Om samenwerking van het stadsbestuur met allerlei bedrijven, organisaties, zorgverleners, het onderwijsveld, het Havenbedrijf, het Rijk en andere overheden. Alleen door samen op te trekken en constant aan draagvlak te werken, kunnen we de doorbraken realiseren die nodig zijn. Komende maanden gaan we dan ook in gesprek, maken we afspraken en plannen en sluiten we waar dat kan akkoorden met iedereen die Rotterdam verder wil brengen. Om samen, met nieuwe energie, te bouwen aan de stad van morgen.

Collegetargets

Collegetargets 2018 – 2022

De targets van dit college zijn:

Energietransitie en economie gaan hand in hand

1. De stijging van de CO2-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO2-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990
2. Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO2 wordt overschreden. Ook na 2020 blijven we werken aan het verder verbeteren van de luchtkwaliteit.

Kansen voor iedereen met goed onderwijs, werk en taal

3. Minder Rotterdammers in de bijstand: in deze collegeperiode (eind 2021) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000.
4. 80% Van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met een inburgeringstraject. Samen met aanvullende maatregelen gericht op arbeidstoeileiding, zoals beschreven in de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2018-2022, leidt dit tot een daling van het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders van 1.950 naar 1.540.
5. Voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen is een individueel ondersteuningsplan opgesteld.
6. Meer kinderen/jongeren bereiken in deze collegeperiode een hoger onderwijsniveau:
 - Het percentage 3-jarige doelgroep-peuters dat gebruik maakt van het extra aanbod 'spelen en leren' blijft minimaal gelijk (89%)
 - De score op de referentieniveaus in het primair onderwijs stijgt: Het aantal Rotterdamse basisschoolleerlingen op het streefniveau van de referentieniveaus stijgt in 2021 naar het landelijk gemiddelde van 2017; dat wil zeggen:
 - voor taal: stijging van 54,9% naar 56,9%
 - voor lezen: stijging van 60,9% naar 67,4%
 - voor rekenen: stijging van 34,8% naar 37,8%

- Het percentage leerlingen in het derde leerjaar van het vo dat zit op het niveau van het advies van de basisschool of hoger stijgt van 77% in 2017 naar 80% in 2021
- Het aandeel Rotterdammers dat de beroepsbegeleidende leerweg volgt aan een Rotterdamse mbo-instelling stijgt van 13,5% in 2017 naar 18,0% in 2021. Voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen is een individueel ondersteuningsplan opgesteld.

7. De eenzaamheid onder ouderen (65+) daalt 3% punt van 53% in 2017 tot 50% in 2021.

8. 19.000 Afgeronde taaltrajecten voor laaggeletterde Rotterdammers

9. Van 2018 naar 2021 wordt ingezet op een daling van 10% jeugdigen in instellingen.

Fijn wonen in een wereldstad, nu en in de toekomst

10. Stijging van het percentage panden dat geen verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft van 88% naar 90%.

11. 20 hectare groen erbij in 2022 t.o.v. 2018.

12. Binnen 4 jaar start bouw van 18.000 nieuwe woningen.

13. Veiligheid

- Het veiligheidsniveau van Rotterdam is in 2022 omhoog gegaan ten opzichte van 2018; de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel heeft daneen gemiddelde score hoger dan 108
- De gemiddelde score van de 18 wijken die in 2018 lager dan 100 scoren op de Veiligheidsindex, moet in 2022 zijn verbeterd.
- De 5 laagst scorende wijken op de Veiligheidsindex van 2018 (Tarwewijk, Hillesluis, Bloemhof, Carnisse, Oude Westen) laten in 2022 een stijging van 5 punten op de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel zien.

14a. Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meedenken over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode.

14b. Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meebeslissen over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode.

Financiële hoofdlijnen

Pagina 6

Financiële hoofdlijnen

Financieel beeld Prognose-inzichten en risico's Reserves Investeringskredieten Arbeidskosten Programma's

Bij de Begroting 2020 en 2e Herziening 2019 zijn de baten en lasten per programma voor de periode 2019 – 2023 vastgesteld. De 10-Maandsrapportage 2019 bevat enkel een actualisatie van het lopende boekjaar. Begrotingswijzigingen die een meerjarig effect hebben, zijn dan ook uitsluitend verwerkt voor de jaarschijf 2019. De meerjarige verwerking volgt volgend jaar in de Voorjaarsnota 2020.

Met de 10-maandsrapportage willen we een zo realistisch mogelijk financieel beeld presenteren. Dit betreft zowel de exploitatie als de reserves en de investeringen. Hiermee beogen we onder meer dat de jaarrekening ten opzichte van de begroting niet zal leiden tot grote verschillen en dat begrotingsonrechtmatigheden voorkomen worden. In de 10-maandsrapportage worden daarnaast prognose-inzichten en risico's gemeld waarvoor geen begrotingsmutaties zijn ingediend.

Financieel beeld

In [Samenvatting bijstellingen](#) zijn de voorgestelde bijstellingen in een tabel per programma opgenomen. Het exploitatiesaldo van de voorgestelde begrotingswijzigingen is in totaal circa € 13 mln positief.

De belangrijkste mutaties met een saldo-effect zijn:

- Algemene middelen: actualisatie algemeen deel gemeentefonds op basis van de septembercirculaire (€ 11,4 mln negatief); onder meer als gevolg van lagere rijksuitgaven dan verwacht,
- Algemene Middelen: het vormen van een voorziening voor de naheffing Vennootschapsbelasting inzake verhuur brandstofpunten en beschikbaarstelling ruimte reclame-uitingen (ad € 4,4 mln negatief),
- Stedelijke inrichting: wijziging van de berekeningssystematiek tussentijdse winstnemingen grondexploitaties op grond van aangepaste regelgeving BBV leidt eenmalig tot extra baten (€ 10,7 mln positief),
- Stedelijke inrichting: eenmalig hogere baten vanwege de conversie erfpacht -van afkoop naar eigendom- (€ 10,2 mln positief),
- Verkeer en vervoer: hogere parkeerbaten als gevolg van het op afstand handhaven van betaald parkeren, het uitbreiden van de tijdzone betaald parkeren in de wijk Middelland en een toegenomen bezetting in de parkeergarages (€ 5,3 mln positief).
- Overhead: stijging kostendekkende huur concernhuisvesting (€ 3,5 mln negatief).

Belangrijke saldo-neutrale mutatie:

Recent is door het Rijk aangegeven dat de ter beschikking gestelde middelen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid niet meer via het Gemeentefonds worden uitbetaald, maar via subsidie op basis van de kaderwet EZK- en LNV. Dit betekent dat deze middelen niet meer op het programma Algemene middelen worden begroot maar op de programma's waar ook de uitgaven plaatsvinden. De hieraan gekoppelde reservemutaties zijn teruggedraaid. Het betreft de reserves: Taakmutatie Gemeentefonds, Regio deal onderwijs, cultuur en werk. In 2019 gaat het om een bedrag van € 33,2 mln.

Prognose-inzichten en risico's

Naast bovengenoemde wijzigingen in de begroting willen we u ook informeren over een aantal ontwikkelingen en risico's waarvan het (deels) nog onzeker is of er een budgettair effect zal optreden in 2019 en/of hoe hoog dit effect zal zijn. Een aantal zaken heeft een structureel karakter en zal bij de Voorjaarsnota 2020 terugkomen.

Prognose winstneming grondexploitaties

Op basis van de huidige standen van de grondexploitaties wordt een positief resultaat bij jaarrekening verwacht. Van een aantal grondexploitaties is echter al bekend dat de cijfers nog zullen wijzigen, dus is het kwantificeren van dit resultaat risicovol. Deze prognose van het resultaat staat los van de stelselwijziging BBV, die leidt tot het naar voren halen van winsten. De stelselwijziging BBV is zeker en daarom ook als begrotingswijziging voorgesteld in deze rapportage.

Tower Hotel Rotterdam B.V.

Indien Tower Hotel haar aflossingsverplichtingen van de gemeentelijke lening in 2019 voldoet, bestaat het risico dat de realisatie 2019 bij het taakveld Treasury in positieve zin af gaat wijken ten opzichte van de begroting. Aangezien de lening is voorzien, zal er in voorkomend geval een positief resultaat ten opzichte van de begroting gerealiseerd worden.

Investerings 2019

Het risico bestaat dat de realisatie van de investeringen in 2019 achterblijft bij de verwachtingen. Dit zou leiden tot een lagere financieringsbehoefte en daarmee tot lagere externe rentelasten dan geraamd. Echter, omdat de geraamde externe marktrente lager is dan de door te rekenen interne omslagrente heeft dit een nadelig effect op het resultaat op het taakveld Treasury. Er wordt dan namelijk ook minder omslagrente doorgerekend aan de projecten in uitvoering dan begroot. Bij de projecten in uitvoering komt dit voordeel niet in het resultaat omdat deze omslagrente wordt geactiveerd. Eventueel achterblijvende investeringen zullen bij jaarrekening 2019 leiden tot een financieel nadeel op het taakveld Treasury.

Juridisch advies

Vanwege de actuele ontwikkelingen inzake een aantal dossiers (onder meer Warmtebedrijf Rotterdam) dient rekening gehouden te worden met eventuele extra lasten voor juridische advies en uitbestede werkzaamheden op het taakveld Treasury. Deze zijn op dit moment niet te kwantificeren.

Financieringsbaten

Op basis van financieringsbehoefte voor de resterende maanden in het boekjaar 2019 kunnen externe leningen

aangetrokken worden waarbij, vanwege de huidige negatieve rentestand en het toegepaste financieringsinstrument, de gemeente een bedrag kan ontvangen bij het afsluiten hiervan. Dit kan leiden tot een positieve realisatie 2019 bij Taakveld Treasury ten opzichte van de begroting.

Decembercirculaire Gemeentefonds

De decembercirculaire Gemeentefonds 2019 zou wijzigingen kunnen bevatten die van invloed zijn op het rekeningresultaat 2019. Deze zijn op dit moment nog niet in te schatten.

Citylab010

In november worden de subsidiebeschikkingen van Citylab010 verleend. Het beschikbare budget is ca. € 3,1 mln. Een groot deel van de toegekende subsidies heeft echter betrekking op activiteiten in 2020 en volgende jaren. Omdat de subsidies pas in november worden toegekend is nog niet bekend welk deel betrekking heeft op 2019 en welk deel op latere jaren.

Btw-risico Sportbesluit

Op 30 oktober 2018 heeft het college besloten tot een tweesporen aanpak op de btw-wetswijziging waarmee een verruiming wordt voorzien van de btw-vrijstelling voor de sportsector. Deze aanpak geldt niet alleen voor de gemeente maar tevens voor het Sportbedrijf en houdt in dat enerzijds wordt uitgegaan van winstbeoogendheid van het Sportbedrijf en daarmee behoud van de btw-positie richting fiscus en anderzijds het aanvragen van een subsidie bij VWS om het eventueel verlies van die btw-positie te kunnen compenseren. Belang van de gemeente en het Sportbedrijf is om de aftrekbaarheid van btw op investeringen en activiteiten te behouden of te doen compenseren door subsidie. Het ministerie van VWS heeft onlangs 82% van de btw aanvraag verleend. 18% van de aanvraag komt voornamelijk niet voor compensatie in aanmerking. N.B. De gemeente koerst op het behoud van de btw-positie richting fiscus. Zodra de fiscus hiermee instemt, komt de subsidieaanvraag bij VWS te vervallen.

BTW risico Sport en Natuurstad

Het Sportbedrijf heeft in juli 2018 op advies van Bureau Rijksheffingen een brief aan de Belastingdienst Rijnmond gestuurd met daarin de standpuntbepaling dat de activiteiten van het Sportbedrijf, waarvoor de gemeente een inkoopbedrag betaalt, kwalificeren als één met btw belaste prestatie. De Belastingdienst neemt in deze het standpunt in dat er sprake is van meerdere prestaties. Hierdoor loopt de gemeente het risico dat een gedeelte van de door het Sportbedrijf in rekening gebrachte btw op de inkoopfactuur (namelijk het gedeelte dat ziet op sportactiviteiten) niet voor compensatie in aanmerking komt. Hetzelfde kan dan gelden voor een gedeelte van de btw die de stichting Natuurstad de gemeente te zijner tijd in rekening gaat brengen over de subsidie.

Overdracht/sluiting LCC Romeijnshof

Aangezien er onzekerheden zijn met betrekking tot de overdracht van LCC Romeijnshof kunnen knelpunten ontstaan waarbij in de begroting geen rekening mee is gehouden. Hierbij moet gedacht worden aan leegstand, onderhoud en het niet tijdig opzeggen van bestaande contracten.

Vrijval voorziening dubieuze debiteuren inkomensregelingen

Er wordt een meevaller op de voorziening dubieuze debiteuren inkomensregelingen van € 3,0 mln verwacht, maar deze is nog niet in de begroting verwerkt. Een projectteam loopt de risicovorderingen momenteel door op de gevolgen van een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep over de verjaringstermijn van terugvorderingen op onterecht betaalde bijstand. De resultaten van het projectteam komen eind 2019 beschikbaar. Deze resultaten kunnen leiden tot de noodzaak om de voorziening aan te vullen of deels te laten vrijvallen. Vanwege deze onzekerheid kiest het college ervoor om de resultaten van het project af te wachten en de voorziening bij jaarrekening bij te stellen.

Warmtebedrijf

Het investeringsbesluit voor de Leiding over Oost was gepland voor medio 2019, maar is vertraagd. Op dit moment worden meerdere opties voor het vervolg in beeld gebracht, waaronder het doorzetten van de huidige ingeslagen weg (Leiding over Oost), een alternatieve leiding naar Leiden (Leiding door het Midden) en een optie waarbij het Warmtebedrijf zich beperkt tot de lokale markt. In 2020 wordt een raadsbesluit hierover verwacht. Het risico in dit dossier vindt zijn weerslag in een verhoogd beslag op de Kredietrisicoreserve in het kader van de verstrekte borgstelling. Dit risico door verdragingskosten wordt voorzien in de kredietrisicoreserve, die daartoe toereikend is. Afhankelijk van het raadsbesluit wordt de bestaande risicobeoordeling herzien.

Voorziening pensioenen bestuurders

Aan de voorziening Pensioenen Bestuurders (bestuurders en voormalig deelgemeentebestuurders) wordt jaarlijkse een bedrag gedoteerd, begroot (circa € 1,3 mln.) Het daadwerkelijk benodigde bedrag fluctueert over de jaren, met name door de wisselende rekenrente. Eind november wordt de definitieve berekening voor het jaar gemaakt door een extern bureau. Deze berekeningen hangen van meerdere factoren af waardoor de berekeningen gedurende het jaar altijd schattingen zijn. De rekenrente is het afgelopen jaar extreem gedaald, de verwachting is daarom dat er extra gedoteerd moet worden.

Reserves

In onderstaande tabel zijn de mutaties op bestemmingsreserves weergegeven, onderverdeeld naar programma. Via de programma in de tabel wordt u doorgeleid naar de programmapagina, waar de toelichting op de

reservemutatie(s) is opgenomen. Onder Financiën bij het onderdeel [Reserves](#) is aanvullende informatie over de reservemutaties opgenomen. De voorgestelde begrotingswijzigingen op de reserves werken niet door in het saldo op concernniveau. Tegenover de wijzigingen in reserves staan wijzigingen in de exploitatie.

Bestemmingsreserves	Toevoeging	Ontrekking	Vrijval
Algemene middelen	0	-12.992	0
Algemene reserve	0	-12.992	0
Beheer van de stad	0	200	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	0	200	0
Cultuur, sport en recreatie	-500	3.876	0
Bestemmingsreserve Tijdelijke maatregelen museum Boijmans van Beuningen	0	1.596	0
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	0	2.780	0
Bestemmingsreserve Regio deal cultuur	-500	-500	0
Economische zaken	0	-1.916	0
Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg	0	40	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)	0	100	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	-300	0
Bestemmingsreserve WerkLocaties	0	-126	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	-1.630	0
Maatschappelijke Ondersteuning	-2.000	-2.150	0
Bestemmingsreserve Regio deal werk	-2.000	-2.000	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	-150	0
Overhead	0	126	0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	0	126	0
Onderwijs	-8.250	-5.071	0
Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs	-8.250	-5.071	0
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	-16.601	-8.328	299
Bestemmingsreserve Infrastructuur	0	-209	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)	1.600	-1.390	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	-1.310	299
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	0	-1.820	0

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	0	84	0
Bestemmingsreserve Bodem	299	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	-18.500	-3.064	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	-720	0
Werk en inkomen	-4.000	-4.614	0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	0	62	0
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	0	3.324	0
Bestemmingsreserve Regio deal werk	-4.000	-4.000	0
Verkeer en Vervoer	0	35	0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	0	35	0
Eindtotaal	-31.351	-26.833	299

Investeringskredieten

In [paragraaf Investeringskredieten](#) zijn de nieuwe en aangepaste investeringskredieten met de toelichtingen opgenomen waarover uw raad gevraagd wordt te besluiten.

Arbeidskosten

In [paragraaf Bedrijfsvoering](#) zijn de mutaties op de arbeidskosten met de toelichtingen weergegeven.

Programma's

In de 10-maandsrapportage worden de begrotingswijzigingen op [programmaniveau](#) toegelicht.

Infographic

Pagina 7

Infographic

Leeswijzer

Pagina 8

Leeswijzer

[Opbouw website](#)[Soorten van financiële bijstellingen](#)[Functionaliteiten website](#)

Opbouw website

Het onderdeel [Hoofddlijnen](#) bevat onder andere de [financiële](#) hoofddlijnen van de 10-maandsrapportage en een overzicht van de financiële bijstellingen ([Samenvatting bijstellingen](#)). In het onderdeel [Paragrafen](#) is informatie te vinden over de ontwikkeling van de arbeidskosten (paragraaf [Bedrijfsvoering](#)) en de nieuwe en geactualiseerde investeringskredieten (paragraaf [Investeringskredieten](#)). In het onderdeel [Financiën](#) vindt u een overzicht van de [baten en lasten](#) en mutaties op de [reserves](#) en [voorzieningen](#).

De begrotingswijzigingen worden uitsluitend op programmaniveau toegelicht. Onder alle [programma's](#) is een overzicht opgenomen met de bijstellingen (inclusief toelichting) en de nieuwe begrotingsstand voor 2019 na de 10-maandsrapportage. De nieuwe begrotingsstand wordt ook per taakveld gepresenteerd.

Verder wijzen wij erop dat de charts (de grafische weergave van baten en lasten die gepresenteerd worden direct naast de omschrijving van het programma en de omschrijving van de taakvelden) een weergave zijn van het begrotingsjaar 2020 zoals vastgesteld in de Begroting 2020.

Alle bedragen in deze website zijn in 1000-tallen weergegeven, tenzij expliciet anders is aangegeven. Door de weergave in 1000-tallen kan het zijn dat de totalen een (minimale) afwijking tonen.

Enkele leestips:

- Het verloop van de eindsaldi op programma- en taakveldniveau wordt gepresenteerd via de button 'vergelijk saldo' bij het overzicht van baten en lasten.
- Voor ieder begrotingsproduct wordt uitgegaan van dezelfde structuur. De 'grijs' weergegeven onderdelen zijn niet aangepast ten opzichte van het vorige begrotingsproduct (in dit geval ten opzichte van de Begroting 2020).
- Bij ieder programma (rechtsboven bij de grafische weergave van de baten en lasten) is de button 'naar overzicht baten en lasten' opgenomen. Via deze button kan rechtstreeks naar de bijstellingen van de 10-maandsrapportage worden gescrold.

Soorten van financiële bijstellingen

In de 10-maandsrapportage worden verschillende categorieën van financiële bijstellingen onderscheiden, namelijk:

- ramingsbijstellingen; begrotingswijzigingen ten aanzien van bestaand beleid als gevolg van exogene factoren
- reserves: toevoegingen, onttrekkingen en vrijval van bestemmingsreserves
- taakmutaties: begrotingswijzigingen als gevolg van wijzigingen in het Gemeentefonds
- technische mutaties: deze zijn technisch van aard en hebben geen beleidsmatige impact

In de tabellen met bijstellingen worden de effecten op het saldo van baten en lasten van het betreffende taakveld gepresenteerd. Negatieve bedragen (met “-” teken) hebben een negatief effect op het saldo. Het gaat dan (per saldo) om hogere lasten of lagere baten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het saldo. Het gaat dan (per saldo) om lagere lasten of hogere baten.

Bij de bijstellingen op reserves geldt dat deze in de regel als neutraal worden gepresenteerd (dus geen effect op het saldo). Hogere lasten zorgen namelijk voor een hogere onttrekking aan een reserve of andersom. In de reserves ontstaan alleen effecten op het exploitatiesaldo in het geval van vrijval (er staat dan geen hogere last tegenover) of toevoegingen aan reserves (reserveren van middelen voor de toekomst).

Bij taakmutaties zijn de baten vanuit het Gemeentefonds opgenomen bij het programma Algemene Middelen. De lasten zijn (met “-“ teken) te vinden op de verschillende programma's.

Op concernniveau zijn de taakmutaties en technische mutaties saldoneutraal.

Functionaliteiten website

Notitiefunctie

Met deze functionaliteit is het mogelijk om aantekeningen te maken op de webpagina's. Deze functie is alleen beschikbaar voor raadsleden en fractiemedewerkers.

Mijn Boekwerk

Voorheen was het alleen mogelijk om hele webpagina's toe te voegen aan Mijn boekwerk. Het is vanaf nu ook mogelijk om alleen bepaalde onderdelen van een pagina toe te voegen. Hierdoor kan bijvoorbeeld alleen de onderdelen “Ontwikkelingen en voortgang” of “Financiële bijstellingen” van meerdere taakvelden toevoegen aan Mijn boekwerk en desgewenst omzetten naar een PDF.

Raadsbehandeling

Pagina 9

Raadsbehandeling

Raadsbehandeling

De 10-maandsrapportage wordt op 3 december 2019 behandeld in de raadscommissie Majeure Projecten, Organisatie en Financiën (MPOF). De algemene beschouwingen vinden plaats in de raadsvergadering van 12 december 2019.

Raadsvoorstel

Hier vindt u het raadsvoorstel behorende bij de Begroting (*link volgt direct na publicatie*).

Moties en amendementen

Volgt na behandeling van de Begroting in de Raad.

Samenvatting bijstellingen

In dit onderdeel zijn verschillende samenvattende overzichten van de financiële bijstellingen opgenomen. Voor meer informatie over de afzonderlijke bijstellingen wordt verwezen naar de programma's.

[Financieel kader](#)[Bijstellingen 10-maandsrapportage t.o.v. de Begroting 2020](#)[Totaaloverzicht ramingsbijstellingen](#)
[Totaaloverzicht taakmutaties](#)

Financieel kader

Financieel kader	Begroting 2019
Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	12.992
Reserves	-12.992
Taakmutaties	0
Technische wijzigingen	0
Totaal	0

Bijstellingen 10-maandsrapportage t.o.v. de Begroting 2020

In onderstaande tabel is per programma en taakveld het saldo van de bijstellingen van deze 10-maandsrapportage inzichtelijk gemaakt ten opzichte van de Begroting 2020.

Saldo bijstellingen

Per programma / taakveld	Mutatie 2019 (€)	Mutatie 2019 (%)
Algemene middelen	-52.793	3%
Treasury	2.146	2%
OZB woningen	-37	0%
OZB niet-woningen	-31	0%
Belastingen overig	-488	1%
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-38.843	2%
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	-11.091	99%

Vennootschapsbelasting (VpB)	-4.445	85%
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	-2	0%
Beheer van de stad	-997	1%
Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	0	0%
Verkeer en vervoer - Beheer	155	0%
Cultureel erfgoed - Archeologie	0	0%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	-944	2%
Riolering	0	0%
Afval - Grondstoffen	-190	1%
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	-10	1%
Begraafplaatsen en crematoria	-2	0%
Ruimtelijke Ordening - Beheer	-2	0%
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	-4	0%
Bestuur en dienstverlening	-647	1%
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	-600	5%
Bestuur - College	0	0%
Gebieden en bewonersparticipatie	-18	0%
Burgerzaken	-19	0%
Musea - Stadsarchief	-10	0%
Cultuur, sport en recreatie	408	0%
Musea - Cultuur	0	0%
Sportbeleid en activering	-8	0%
Sportaccommodaties	0	0%
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	416	1%
Media	0	0%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	0	0%
Economische Zaken	9	0%
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	-1	0%
Economische ontwikkeling	10	0%
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	0	0%

Economische promotie	0	0%
Maatschappelijke Ondersteuning	1.937	1%
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	0	0%
Samenkracht en burgerparticipatie	-15	0%
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	-8	0%
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	1.982	13%
Maatwerkdienstverlening 18+ - Schuldienstverlening	-23	0%
Onderwijs	7.234	6%
Onderwijshuisvesting	0	0%
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	7.234	11%
Openbare orde en veiligheid	442	0%
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	-217	4%
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	0	0%
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	1.201	3%
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	-541	2%
Overhead	-2.138	1%
Overhead - Concernondersteuning	-2.637	1%
Overhead - Audit & Control	0	0%
Overhead - Clusterondersteuning	-660	1%
Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	1.000	49%
Overige baten en lasten - Verzekeringen	0	0%
Overhead - Activering Overhead	159	1%
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	39.606	264%
Beheer overige gebouwen en gronden	9.121	16%
Cultureel erfgoed - Monumenten	0	0%
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-24	0%
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	140	2%
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	10.712	39%
Wonen en bouwen	19.465	39%
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	192	3%

Verkeer en Vervoer	7.061	18%
Parkeerbelasting	4.940	6%
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	52	0%
Parkeren	2.069	11%
Openbaar vervoer	0	0%
Volksgezondheid en zorg	-3.428	1%
Wijkteams en Wmo-loketten	-3	0%
Maatwerkvoorziening (Wmo)	2	0%
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	117	0%
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0%
Geëscaleerde zorg 18+	-3.228	2%
Geëscaleerde zorg 18-	293	0%
Volksgezondheid	-609	2%
Werk en inkomen	3.290	2%
Inkomensregelingen - Inkomen	25	0%
Begeleide participatie	-298	0%
Arbeidsparticipatie - Werk	3.563	7%
Totaal *	0	

* Waarvan reserveboekingen: -12.992.

Totaaloverzicht ramingsbijstellingen

In onderstaande tabel zijn de onvermijdelijke ramingsbijstellingen uitgesplitst naar programma. Via de programma bij een bijstelling wordt u doorgeleid naar de programmapagina, waar de toelichting op de bijstelling is opgenomen.

Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	Programma	Begroting 2019
Aardgasvrije wijken	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.628
Actualisatie algemeen deel Gemeentefonds	Algemene middelen	-11.430
Actualisatie BUIG 2019	Werk en inkomen	0
Actualisatie investeringen	Algemene middelen	212
Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	0
Actualisatie opbrengsten rioolheffing	Beheer van de stad	0

Actualisatie rente grondexploitaties	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	0
Actualisatie rente grondexploitaties	Algemene middelen	0
Actualisatie resultaatnemingen grondexploitaties	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	10.700
Bijdrage aan calamiteiten Groen	Beheer van de stad	-925
Bijdrage aan calamiteiten Groen	Openbare orde en veiligheid	919
Bijdrage aan calamiteiten Groen	Verkeer en vervoer	6
Bijstelling dividend deelneming	Algemene middelen	353
Bijstelling incidentele opbrengsten erfpacht	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	10.179
Detachering Ro!Entree	Bestuur en dienstverlening	0
Dotatie Pensioenvoorziening raad	Bestuur en dienstverlening	-600
Financieringsbaten	Algemene middelen	1.081
Hogere parkeerbaten	Verkeer en vervoer	5.300
Huurlasten Collectiegebouw	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	-1.031
Kostendekkende huur Concernhuisvesting	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	0
Kostendekkende huur Concernhuisvesting	Overhead	-3.455
Lagere WW-lasten	Overhead	1.000
Onderbesteding 2019 Actieplan Arbeidsmarktregio Rijnmond	Werk en inkomen	600
Overige opbrengsten belastingen	Algemene middelen	-500
Ramingsbijstelling opbrengsten corporaties	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	0
Versterkingsplan RIEC	Openbare orde en veiligheid	0
Verschuiving onderhoud P+R Slinge naar 2020	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	0
Verschuiving onderhoud P+R Slinge naar 2020	Verkeer en vervoer	1.000
Verschuiving werkzaamheden City Lounge naar 2020	Verkeer en vervoer	400
Vorming voorziening vennootschapsbelasting	Algemene middelen	-4.445
Vrijval stelpost omslagrente	Algemene middelen	500
Wabo leges credit 2019	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	1.500
Totaal		12.992

Totaaloverzicht taakmutaties

In onderstaande tabel zijn de taakmutaties uitgesplitst naar programma. Via de programma bij een bijstelling wordt u doorgeleid naar de programmapagina, waar de toelichting op de bijstelling is opgenomen.

Taakmutaties	Programma	Begroting 2019
Aardgasvrije wijken	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	-1.628
Actualisatie taakmutaties Gemeentefonds	Algemene middelen	7.737
Bijdrage radicalisering vanuit NCTV	Openbare orde en veiligheid	-762
Bijdrage ruimtelijke adaptatie	Beheer van de stad	-17
Decentralisatie Uitkering Actieplan Arbeidsmarktregio Rijnmond	Werk en inkomen	-1.000
Mutatie rijksbijdrage LHBTI-emancipatiebeleid	Maatschappelijke ondersteuning	-50
Mutatie rijksbijdrage Actieprogramma Dak- en Thuisloze jongeren	Volksgezondheid en zorg	-93
Mutatie rijksbijdrage ambulantisering Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ)	Volksgezondheid en zorg	-2.891
Mutatie rijksbijdrage maatschappelijke opvang en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ)	Volksgezondheid en zorg	-145
Mutatie rijksbijdrage Voogdij 18+	Volksgezondheid en zorg	293
Mutatie rijksbijdrage vrouwenopvang	Volksgezondheid en zorg	-13
Regio Deal Rotterdam Zuid	Stedelijke inrichting en ontwikkeling	18.500
Regio Deal Rotterdam Zuid	Algemene middelen	-33.250
Regio Deal Rotterdam Zuid	Onderwijs	8.250
Regio Deal Rotterdam Zuid	Cultuur, sport en recreatie	500
Regio Deal Rotterdam Zuid	Werk en inkomen	4.000
Regio Deal Rotterdam Zuid	Maatschappelijke ondersteuning	2.000
Rijksbijdrage aanpak lerarentekort	Onderwijs	-1.000
Rijksbijdrage experiment centrale stemopneming	Bestuur en dienstverlening	-40
Rijksbijdrage proeftuinen cultuurprofielen	Cultuur, sport en recreatie	-76
Taakmutatie participatiebudget 2019	Werk en inkomen	-315
Totaal		0

Algemene middelen	Beheer van de stad	Bestuur en dienstverlening
Baten: € 2.221.931	Baten: € 252.252	Baten: € 10.353
Lasten: € 52.949	Lasten: € 373.246	Lasten: € 73.801
Treasury	Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman
OZB Woningen		
OZB niet-woningen	Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	Bestuur - College
Belastingen overig	Verkeer en vervoer - Beheer	Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Cultureel erfgoed - Archeologie	Burgerzaken
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	Musea - Stadsarchief
Vennootschapsbelasting (Vpb)	Riolering	
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	Afval - Grondstoffen	
	Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer	
	Begraafplaatsen en crematoria	
	Ruimtelijke Ordening - Beheer	
Cultuur, sport en recreatie	Economische Zaken	Maatschappelijke Ondersteuning
Baten: € 6.190	Baten: € 9.637	Baten: € 11.216
Lasten: € 234.801	Lasten: € 34.173	Lasten: € 199.661
Sportbeleid en activering	Economische ontwikkeling	Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen
Sportaccommodaties	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	Samenkracht en burgerparticipatie
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding
Musea - Cultuur	Economische promotie	Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk
Media		Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME		

Onderwijs

Baten: € 69.020

Lasten: € 206.964

Onderwijshuisvesting

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Openbare orde en veiligheid

Baten: € 7.790

Lasten: € 149.733

Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten

Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Openbare orde en veiligheid – Veiligheid

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Overhead

Baten: € 15.696

Lasten: € 453.521

Overhead - Concernondersteuning

Overhead - Clusterondersteuning

Overhead - Audits en Control

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL

Overige baten en lasten - Verzekering

Overhead - Activering Overhead

Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Baten: € 393.645

Lasten: € 465.346

Beheer overige gebouwen en gronden

Cultureel erfgoed - Monumenten

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving

Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Wonen en bouwen

Verkeer en Vervoer

Baten: € 191.394

Lasten: € 154.022

Parkeerbelasting

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Parkeren

Openbaar vervoer

Volksgezondheid en zorg

Baten: € 48.934

Lasten: € 659.774

Wijkteams en Wmo-loketten

Maatwerkvoorziening (Wmo)

Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo

Maatwerkdienstverlening 18-

Geëscaleerde zorg 18+

Geëscaleerde zorg 18-

Volksgezondheid

Werk en inkomen

Baten: € 529.212

Lasten: € 709.278

[Arbeidsparticipatie - Werk](#)

[Begeleide participatie](#)

[Inkomensregelingen - Inkomen](#)

Algemene middelen

Pagina 12

Algemene middelen

Algemene dekkingsmiddelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën

TAAKVELD 1

Treasury

Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente voor de treasury-functie en het beheer van deelnemingen en van verbonden partijen

TAAKVELD 2

OZB Woningen

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom van woningen

TAAKVELD 3

OZB niet-woningen

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom en het gebruik door bedrijven van onroerende zaken anders dan woningen

TAAKVELD 4

Belastingen overig

Dit taakveld bevat de roerend zaakbelasting (RZB) op het eigendom en het gebruik van roerende zaken en de precario- en reclamebelasting

TAAKVELD 5

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Tot het taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds

TAAKVELD 6

Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen

Binnen het taakveld Overige baten en lasten - Beheer Algemene Middelen geeft de gemeente invulling aan een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief

TAAKVELD 7

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Op dit taakveld boekt de gemeente de raming van het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last

TAAKVELD 8

Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting

Dit taakveld bevat de logiesbelasting en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere de heffing, inning en het afhandelen van bezwaar en beroep

Omschrijving programma

Het programma Algemene middelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma gaat in op de volgende zaken:

- een sluitende begroting en meerjarenraming
- een gedegen beheer van deelnemingen en verbonden partijen
- een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, waarbij het weerstandsvermogen is geënt op de financiële risico's
- een stabiel beleid voor de gemeentelijke woonlasten en algemene belastingen
- een gedegen treasury-functie en financieringsbeleid

- zorgen voor voldoende en gedegen financiële ruimte om investeringen mogelijk te maken, om samen met andere partijen te kunnen werken aan de toekomst van de stad

Het programma Algemene middelen omvat:

- de uitkeringen uit het gemeentefonds
- de opbrengsten van de algemene belastingen
- de opbrengsten uit deelnemingen
- het treasury-resultaat
- concernbrede bestemmingsreserves
- concernbrede stelposten
- te betalen bedragen vennootschapsbelasting
- de post onvoorzien

Het programma Algemene middelen is, anders dan de overige programma's van deze begroting, relatief beleidsarm te noemen en wijkt in opzet en inhoud hiervan af. In hoofdstuk 1 Financiële Beschouwingen en in de paragrafen [Lokale heffingen](#), [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#), [Verbonden partijen](#) en [Financiering](#) van de Begroting 2020 zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Voor het programma Algemene middelen gelden de volgende indicatoren en kengetallen:

- gemeentelijke woonlasten (één- en meerpersoonshuishouden)
- gemiddelde WOZ-waarde woningen
- weerstandsvermogen
- structurele exploitatieruimte
- solvabiliteitsrisico
- EMU-saldo (vorderingensaldo)
- kasgeldlimitet
- renterisiconorm
- netto schuldquote

BBV-indicatoren

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) verplicht gemeenten om een aantal door het Rijk voorgeschreven beleidsindicatoren in hun begroting op te nemen. Dit is verplicht gesteld om de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Alle gemeenten moeten gebruik maken van dezelfde bronnen en peildata. Via de website van [Waarstaatjegemeente](#) is vergelijking met andere gemeenten mogelijk. Voor het overzicht Algemene dekkingsmiddelen zijn de indicatoren 'gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden' en 'gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden' van toepassing, waarbij gemeentelijke woonlasten bestaan uit het totaal van de aanslag onroerend zaakbelasting (OZB) eigenaar woningen, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De grootte van het huishouden heeft alleen invloed op de hoogte van het tarief afvalstoffenheffing.

Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Realisatie 2018	€ 672,61	COELO
	Prognose 2019	€ 670,01	
	Prognose 2020	€ 691,20	
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Realisatie 2018	€ 716,91	COELO
	Prognose 2019	€ 744,11	
	Prognose 2020	€ 774,90	
Gemiddelde WOZ waarde woningen 2018	Nederland	€ 230.000	CBS
	Rotterdam	€ 166.000	

Toelichting BBV-indicatoren

Bij de Voorjaarsnota 2019 is besloten de tarieven van leges en rechten in principe met maximaal de Consumentenprijsindex (CPI) -trend (1,5%) ten opzichte van 2019 te laten stijgen.

Een uitzondering hierop zijn de tarieven afvalstoffenheffing. Met ingang van 2019 kent Rotterdam naast het tarief afvalstoffenheffing voor een eenpersoonshuishouden dan ook een tarief voor een tweepersoons- en een tarief voor een drie- of meerpersoonshuishouden. Bij de Voorjaarsnota 2019 is besloten om vanaf 2020 de, door het Rijk opgelegde, belasting op het verwerken van restafval (de afvalstoffenbelasting) op te nemen in de tarieven afvalstoffenheffing. Een andere uitzondering is het basistarief rioolheffing.

Bij de vaststelling van het huidige Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP4) in 2015 is besloten dat het tarief jaarlijks met € 5,00 en de CPI-trend stijgt. Ondanks de gemiddelde waardestijging van woningen met 16%, wordt verder voorgesteld de gemiddelde OZB-aanslag voor een eigenaar/bewoner ten opzichte van 2019 gelijk te houden. De gemeentelijke woonlasten (dat wil zeggen de som van afvalstoffenheffing, rioolheffing en gemiddelde OZB-aanslag eigenaar/bewoner) stijgen hierdoor in 2020 voor een eenpersoonshuishouden met € 19,30 (2,88%), voor een tweepersoonshuishouden met € 26,50 (3,68%) en voor een drie- of meerpersoonshouden met € 30,10 (4,04%) ten opzichte van 2019.

Voor 2020 wordt het kwijtscheldingspercentage verhoogd van 75% naar 76,5%. Hiermee leidt de stijging van de tarieven afvalstoffenheffing in 2020 niet tot een lastenverzwaring voor Rotterdammers, die voor kwijtschelding in aanmerking komen (zie voor een nadere toelichting de [paragraaf Lokale Heffingen](#)).

De gemiddelde WOZ-waarde van woningen in 2018 ligt in Rotterdam (€ 166.000) onder het landelijke gemiddelde (€ 230.000). In Rotterdam is sinds 2017 weer sprake van een stijging van de gemiddelde WOZ-waarde van woningen. Wanneer deze stijging de komende jaren relatief hoger is dan in de rest van Nederland zal de indicator dichter naar het landelijk gemiddelde groeien. Deze indicator is landelijk verplicht en betreft geen streefwaarde waar de gemeente Rotterdam op stuur.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat er bij programmabegrotingen een programmaplan hoort dat naast de verschillende programmakosten een overzicht bevat van de kosten voor overhead, het bedrag voor te betalen vennootschapsbelastingen, het bedrag voor onvoorzien en een overzicht van algemene dekkingsmiddelen.

Het [programma Overhead](#) bevat een overzicht van de kosten voor overhead, de te betalen vennootschapsbelastingen worden verantwoord op het [taakveld Vennootschapsbelasting](#) en het bedrag onvoorzien op het [taakveld Overige baten en lasten – Beheer algemene middelen](#). De algemene dekkingsmiddelen onderscheiden zich van de andere dekkingsmiddelen doordat de gemeente deze middelen vrij kan aanwenden.

In het overzicht van baten en lasten omvat de volgende algemene dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019 (1)	Begroting 2020
Lokale heffingen	278.105	280.132	292.126
Algemene uitkeringen gemeentefonds	1.646.908	1.681.285	1.782.611
Dividend	112.000	145.493	108.784
Saldo financieringsfunctie	-33.198	-31.063	-36.294
Totaal	2.003.815	2.109.097	2.147.227

(1) Stand na 10 maandsbrief 2019

Lokale heffingen

Tot de algemene dekkingsmiddelen worden ook de baten uit heffingen van de algemene belastingen gerekend. Anders dan bij bestemmingsheffingen is de besteding van de baten uit heffing van deze algemene belastingen niet gebonden. Tot de algemene belastingen behoren de onroerendzaakbelasting (OZB), de roerendzaakbelasting, de logiesbelasting en de reclame- en precariobelasting. Dit is exclusief de baten uit de bestemmingsheffingen, zoals de afval- en rioolheffing, bedrijfsreinigingsrecht en leges omgevingsvergunningen en de inkomsten uit parkeren. In de paragraaf [Lokale heffingen](#) is een toelichting opgenomen. In onderstaande tabel zijn betreffende baten opgenomen.

Lokale heffingen	Jaarrekening 2018	Begroting 2019 (1)	Begroting 2020	Programma
Onroerendzaakbelasting (1) (2)	244.779	244.426	254.027	Algemene middelen
Logiesbelasting (3)	6.602	10.885	11.988	Algemene middelen
Hondenbelasting (3)	20	0	0	Algemene middelen
Reclame- en precariobelasting	26.579	24.821	26.111	Algemene middelen
Totaal	278.105	280.132	292.126	

(1) Stand na 10 maandsbrief 2019

(2) inclusief intragemeentelijke aanslagen OZB

(3) deze heffingen worden, op grond van het BBV, tezamen met de inkomsten uit de rioolheffing in het [Overzicht van baten en lasten](#) verantwoord onder Belastingen

Algemene uitkeringen gemeentefonds

Dit betreft het totaal van de verschillende soorten uitkeringen uit het gemeentefonds: de integratie-uitkeringen (waaronder het Sociaal Domein), de decentralisatie-uitkeringen en de algemene uitkering. Deze baten worden verantwoord op het programma Algemene middelen en op het [taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds](#).

Dividend

De dividenden die de gemeente van deelnemingen ontvangt, behoren eveneens tot de algemene dekkingsmiddelen. Deze dividenden worden verantwoord op de programma's Algemene middelen, [Overhead](#) en [Bestuur en Dienstverlening](#).

Dividend	Jaarrekening 2018	Begroting 2019 (1)	Begroting 2020	Programma
Bank Nederlandse Gemeenten NV	814	916	500	Algemene middelen
BV Gemeenschappelijk bezit Evides	8.959	8.958	8.750	Algemene middelen
Eneco Holding NV	20.121	21.548	17.102	Algemene middelen
Stedin Holding NV	8.882	14.460	9.829	Algemene middelen
Havenbedrijf Rotterdam NV	67.033	68.335	69.703	Algemene middelen
Royal Schiphol NV	3.308	2.585	2.750	Algemene middelen
Erasmus MC Biomedical Fund	22	41	0	Algemene middelen
Sportbedrijf	n.v.t.	150	150	Algemene middelen
RET	0	27.500	0	Algemene middelen
Multidiensten	1.000	1.000	0	Bestuur en dienstverlening
Multi Employment Rotterdam BV (MER)	1.337	0	0	Overhead
SSC Flex	484	0	0	Overhead
Totaal	112.000	145.493	108.784	

(1) Stand na 10 maandsbrief 2019

Saldo financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie betreft het saldo van de betaalde rente over de leningen, rekening-courant en de ontvangen rente over uitzettingen. De baten worden verantwoord binnen de betreffende programma's, met name Algemene middelen en Stedelijke inrichting en ontwikkeling.

Saldo financieringsfunctie	Jaarrekening 2018	Begroting 2019 (1)	Begroting 2020
Baten	7.822	7.165	6.938

Lasten	41.020	38.228	43.232
Saldo	-33.198	-31.063	-36.294

(1) Stand na 10 maandsbrief 2019

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Algemene middelen	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	2.055.431	2.122.483	2.196.880	2.194.556	2.150.835	2.166.331
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.646.935	1.681.285	1.782.611	1.776.572	1.746.401	1.762.661
Belastingen	251.361	255.401	266.138	268.395	269.403	269.403
Dividenden	109.139	144.494	108.785	111.387	110.901	110.739
Financieringsbaten	9.373	9.666	6.373	5.829	5.262	4.663
Overige opbrengsten derden	34.876	32.361	33.691	33.090	19.584	19.579
Overige baten	3.747	-724	-718	-717	-716	-714
Lasten exclusief reserves	31.710	9.522	12.962	5.820	8.474	12.302
Apparaatslasten	13.491	15.234	15.493	15.395	15.352	15.352
Inhuur	1.640	856	487	487	487	487
Overige apparaatslasten	302	490	531	531	531	531
Personeel	11.548	13.888	14.475	14.377	14.335	14.335
Interne resultaat	-6.251	-12.029	-12.240	-11.850	-11.850	-11.850
Interne resultaat	-6.251	-12.029	-12.240	-11.850	-11.850	-11.850
Programmalasten	24.470	6.317	9.708	2.276	4.972	8.800
Financieringslasten	41.000	38.228	43.232	60.017	63.803	67.281
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	5.649	7.464	9.394	-7.588	-7.568	-7.231
Kapitaallasten	-34.286	-55.418	-53.915	-57.248	-58.358	-58.345
Overige programmalasten	8.204	12.141	7.095	7.095	7.095	7.095
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	3.903	3.903	3.903	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	2.023.721	2.112.961	2.183.918	2.188.736	2.142.361	2.154.029

Vennootschapsbelasting	728	800	800	800	800	800
Saldo voor reserveringen	2.022.993	2.112.161	2.183.118	2.187.936	2.141.561	2.153.229
Reserves	-42.552	-34.765	-14.136	-51.377	-43.482	-125.091
Onttrekking reserves	1.141	8.614	9.863	143	7.290	-333
Toevoeging reserves	144.395	68.965	39.188	68.572	68.072	142.058
Vrijval Reserves	100.702	25.586	15.188	17.053	17.300	17.300
Saldo	1.980.441	2.077.396	2.168.982	2.136.559	2.098.079	2.028.138

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	1.980.441					
Begroting 2019		2.053.318	2.027.745	2.030.654	2.028.155	2.028.155
Omissie 2019		2.053.146	2.027.648	2.030.557	2.028.058	2.028.058
Voorjaarsnota 2019		2.094.612	2.102.669	2.092.966	2.100.331	2.097.657
Begroting 2020		2.130.189	2.168.982	2.136.559	2.098.079	2.028.138
10-maands 2019		2.077.396	2.168.982	2.136.559	2.098.079	2.028.138

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	2.130.189
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Actualisatie algemeen deel Gemeentefonds	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk -11.430
Actualisatie rente grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 0
Bijstelling dividend deelneming	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 353
Financieringsbaten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 1.081
Overige opbrengsten belastingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk -500
Vorming voorziening vennootschapsbelasting	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk -4.445
Actualisatie investeringen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 212

Vrijval stelpost omslagrente	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	500
Actualisatie taakmutaties Gemeentefonds	Taakmutaties	7.737
Regio Deal Rotterdam	Taakmutaties	-33.250
Sluitpost saldo Algemene Reserve	Reserves	-12.992
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen	-59
Begroting na wijzigingen		2.077.396

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie algemeen deel Gemeentefonds

Op Prinsjesdag, dinsdag 17 september jl., zijn onder andere de Miljoenennota, de Rijksbegroting en de septembercirculaire Gemeentefonds 2019 gepubliceerd. Volgens het systeem van 'samen-de-trap-op-en-samen-de-trap-af' hebben wijzigingen in vrijwel alle rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het Gemeentefonds. De jaarlijkse voeding van het Gemeentefonds (positief of negatief) wordt het accres genoemd. Tezamen met een vrijval van € 1,9 mln op het taakveld 'Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen' daalt de algemene uitkering per saldo met € 11,4 mln. De belang-rijkste verklarin-gen voor wijzigingen van het accres zijn aanpas-singen in het investe-rings-ritme van de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat én Defensie, het woningmarkt-pakket, het sluiten van het pensioenakkoord en bijstel-lingen van loon- en prijsontwikkelingen. Daarnaast leiden wijzigingen van waarden van maatstaven, waaronder die van het 'sociaal domein', WOZ-waarden en bijstands-gerech-tig-den, tot mutaties in de algemene uitkering.

Actualisatie rente grondexploitatie

De aan de grondexploitatie toegerekende rente is herrekend op basis van het geactualiseerde investeringsvolume in de grondexploitatie. De rente maakt onderdeel uit van de boekwaarde van de grondexploitatie en wordt net als de reguliere mutaties in de grondexploitatie conform de BBV overgeboekt naar de balans. Het effect van de actualisatie van de aan de grondexploitatie toegerekende rente is saldo neutraal.

Bijstelling dividend deelneming

Op basis van geprognosticeerde dividend 2019 van deelneming Evides blijkt dat de gemeente Rotterdam € 353 meer dividenden over 2018 in 2019 ontvangt dan geraamd.

Financieringsbaten

In september en oktober 2019 zijn nieuwe leningen aangetrokken. Vanwege de huidige negatieve rentestand ontvangt de gemeente bij het afsluiten van deze leningen € 1,1 mln.

Overige opbrengsten belastingen

De bedragen die door Belastingen niet kunnen worden herleid aan een openstaande vordering, worden in de administratie apart gelabeld. In 2019 zijn deze verwachte opbrengsten € 0,5 mln lager dan begroot.

Vorming voorziening vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn op grond van rijkswetgeving ook gemeenten vennootschapsbelastingplichtig geworden. De totaal verschuldigde vennootschapsbelasting (Vpb) van de gemeente Rotterdam worden verantwoord op het taakveld Vennootschapsbelasting. Op basis van een concernbrede inventarisatie van activiteiten zijn voor 2016 en verdere jaren uitsluitend bepaalde activiteiten van het Lease-bedrijf onder de Vpb-bepalingen begrepen en begroot.

Momenteel vinden gesprekken plaats met de Rijksbelastingdienst (RBD), waarin de RBD ook andere activiteiten onder de Vpb-bepalingen wil brengen, te weten: het beschikbaar stellen van ruimte voor reclameuitingen en de verhuur van brandstofverkooppunten. De RBD heeft aangegeven onze Vpb-aangifte, met ingang van heffingsjaar 2016, hierop te willen corrigeren. De gemeente neemt hierbij het standpunt in dat in geval van deze activiteiten geen sprake is van Vpb-plichtige ondernemersactiviteiten, maar van vermogensbeheer. Een bezwaar- en beroepsgang tegen de opgelegde Vpb-aanslagen ligt daarom in de rede.

Op dit moment heeft de gemeente Rotterdam nog geen definitieve Vpb-aanslag 2016 ontvangen. In afwachting daarvan wordt voorgesteld om deze verwachte Vpb-aanslag over de periode 2016 t/m 2019 nu al te voorzien. Het te voorziene bedrag over deze periode is gebaseerd enerzijds op de Vpb-lasten voor de omvang van de activiteiten reclameuitingen en brandstofverkooppunten en anderzijds op de verwachte kans dat onze gemeente in het voordeel gesteld wordt bij een gerechtelijke uitspraak. Dit voorziene bedrag over de periode 2016 t/m 2019 bedraagt daarmee € 4,4 mln (inclusief eventueel verschuldigde belastingrente). Afhankelijk van het verloop van de rechtsgang zullen eventueel ook latere heffingsjaren voorzien moeten worden.

Actualisatie investeringen

Op basis van het geactualiseerde concernbrede investeringsvolume vindt herberekening plaats van de toegerekende rente. Hierdoor ontstaat bij het taakveld Treasury een voordeel van € 212.

Vrijval stelpost omslagrente

Bij de 2e Herziening 2019 zijn de financiële effecten van de verlaging van de omslagrente van 2,25 % naar 2,0 % voor het gehele concern nog verrekend op het taakveld Treasury. Daarbij was op het taakveld Treasury een stelpost (€ 500) opgenomen voor eventuele onvoorziene effecten van de omslagrente. Voor 2019 wordt voorgesteld om deze vrij te laten vallen ten gunste van het algemeen beeld.

Actualisatie taakmutaties Gemeentefonds

Als gevolg van de septembercirculaire Gemeentefonds vinden wijzigingen in de taakmutaties plaats. In de

septembercirculaire zijn voor het jaar 2019 in hoofdzaak middelen (€ 7,7 mln) beschikbaar gesteld voor de aanpak van het leraren-tekort, het programma 'aardgasvrije wijken' en voor maatschappelijke opvang. Mutaties worden verwerkt bij de desbetreffende programma's.

Regio Deal Rotterdam Zuid

Recent is door het Rijk aangegeven dat de ter beschikking gestelde middelen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid niet meer via het Gemeentefonds worden uitbetaald, maar via subsidie op basis van de kaderwet EZK- en LNV. Dit betekent dat deze middelen niet meer op het programma Algemene middelen worden begroot, maar op de programma's waar ook de uitgaven plaatsvinden.

Sluitpost saldo Algemene Reserve

De toevoegingen en onttrekkingen aan de Algemene reserve dienen als sluitpost voor het in evenwicht brengen van de concern exploitatie. Daartoe worden deze toevoegingen en onttrekkingen voorgesteld.

Diverse bijstellingen

Dit betreft diverse bijstellingen op de arbeidskosten.

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Pagina 13

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Dit taakveld bevat de uitkeringen uit het gemeentefonds zoals de algemene uitkering, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen

Ontwikkelingen en voortgang

De belangrijkste uitgangspunten en ontwikkelingen bij het gemeentefonds zijn de volgende. De Begroting 2020 is gebaseerd op de meicirculaire gemeentefonds 2019. In de meicirculaire is de omvang van het gemeentefonds reeds neerwaarts bijgesteld. Dat hing onder meer samen met onderbestedingen bij de rijksuitgaven waarover het Centraal PlanBureau (CPB) reeds in het Centraal Economisch Plan (CEP) berichtte. In de voorjaarsnota was hier reeds gedeeltelijk op geanticipeerd. In deze Begroting 2020 wordt de verdere aansluiting gemaakt. De bestendige gedragsslijn is dat de septembercirculaire 2019 in de Voorjaarsnota 2020 wordt verwerkt.

Het CPB heeft in de CEP- raming maart 2019 aangegeven dat het Rijk te maken heeft met onderbestedingen.

Door de koppeling van het gemeentefonds met de rijksuitgaven is hiervoor in 2019 en 2020 jaarlijks € 4 mln gereserveerd. Uiterlijk in de meicirculaire gemeentefonds van het jaar t+1 is de omvang van een eventuele onderbesteding bij het Rijk opgenomen.

Gemeenten kunnen hun betaalde btw verhalen op het BTW-compensatiefonds (BCF). Hiervoor is een financieel plafond ingebouwd. Als gemeenten minder declareren dan het plafond, stort het Rijk de overgebleven ruimte in het gemeentefonds. Declareren gemeenten meer dan het plafond, dan wordt meer uitgenomen uit het gemeentefonds. Jaarlijks maakt het Rijk bij de septembercirculaire een nieuwe inschatting. De hoogte van de definitieve onder- of overbesteding neemt het Rijk op in de meicirculaire van het daarop volgende jaar. Op basis van realisatiecijfers over het jaar 2018 is de onderbesteding voor Rotterdam voor de jaren 2019 en verder ingeschat op € 2,4 mln. Dit is verwerkt in de begroting.

Op 28 juni 2019 hebben vakbonden een principeakkoord gesloten met de VNG over een nieuwe cao Gemeenten 2019-2020. Voordat het cao-akkoord definitief wordt, moet eerst de achterban instemmen. Op 17 september jl. is deze cao bekrachtigd. De financiële effecten voor 2019 en 2020 kunnen door de geleidelijke ophoging van de cao-lonen binnen de gereserveerde indexatie voor 2019 respectievelijk 2020 worden opgevangen. In 2019 is hiervoor 1,95% van de loonsom beschikbaar; voor 2020: 3,5%. Voor 2020 resteert 0,31% van de loonsom voor eventuele wijzigingen van werkgeverspremies. Vooralsnog is onzeker of deze ruimte toereikend is voor eventuele wijzigingen in de werkgeverspremies. De pensioenpremie 2020 is uiterlijk eind 2019 bekend.

In juni 2018 heeft de minister van Binnenlandse Zaken aan de Tweede Kamer gemeld te werken aan een herziening van het totale gemeentefonds per 2021. Met deze herziening van het gemeentefonds wordt onder meer beoogd om de vastgestelde knelpunten in de verdeling van de middelen voor het sociaal domein op te lossen. De afgelopen maanden hebben diverse voorbereidende onderzoeken plaatsgevonden en eind maart 2019 zijn de daadwerkelijke verdeelonderzoeken van start gegaan. Daarmee is een volgende fase in de herziening ingegaan. Het is de bedoeling om de nieuwe verdeelmodellen in 2021 in te voeren. Dat betekent dat de uitkomsten van het verdeelonderzoek in de meicirculaire van 2020 worden gepubliceerd. Afronding van de herijking is vooralsnog voorzien voor eind 2019.

Nadere informatie over de risico's bij het BTW-compensatiefonds, het principeakkoord cao Gemeenten 2019/2020 en de herijking van het gemeentefonds zijn opgenomen in de [paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	1.646.908	1.681.285	1.782.611	1.776.572	1.746.401	1.762.661
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.646.908	1.681.285	1.782.611	1.776.572	1.746.401	1.762.661
Lasten exclusief reserves	5	7	7	7	7	7
Programmalasten	5	7	7	7	7	7

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	5	7	7	7	7	7
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0	0	0

Saldo voor vpb en reserveringen	1.646.904	1.681.278	1.782.604	1.776.565	1.746.394	1.762.654
Saldo voor reserveringen	1.646.904	1.681.278	1.782.604	1.776.565	1.746.394	1.762.654
Saldo	1.646.904	1.681.278	1.782.604	1.776.565	1.746.394	1.762.654

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	1.646.904					
Begroting 2019		1.660.116	1.677.276	1.676.492	1.694.373	1.694.373
Omissie 2019		1.660.116	1.677.276	1.676.492	1.694.373	1.694.373
Voorjaarsnota 2019		1.674.728	1.724.727	1.733.576	1.753.072	1.757.186
Begroting 2020		1.720.122	1.782.604	1.776.565	1.746.394	1.762.654
10 maands		1.681.278	1.782.604	1.776.565	1.746.394	1.762.654

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Financiële-verhoudingswet](#)
- [Circulaires uitkering Gemeentefonds](#)

Omschrijving taakveld

Tot het taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate onze financiële ruimte. Gemeenten kunnen zelfstandig beleid voeren met het geld dat het Rijk beschikbaar stelt uit het gemeentefonds. Gemeenten moeten echter wel de hen wettelijk opgedragen taken bekostigen met het geld dat zij uit het gemeentefonds ontvangen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de uitvoering van de Jeugdzorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen.

Drie keer per jaar informeert het Rijk de gemeenten met een circulaire over het gemeentefonds:

- in mei/juni op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk

- in september op basis van de Miljoenennota van het Rijk
- in december op basis van de Najaarsnota van het Rijk

Belastingen overig

Pagina 14

Belastingen overig

Dit taakveld bevat de roerend zaakbelasting (RZB) op het eigendom en het gebruik van roerende zaken en de precario- en reclamebelasting

Ontwikkelingen en voortgang

In de voorjaarsnota is bepaald dat de reclamebelasting in het havengebied weer wordt ingevoerd.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Belastingen overig	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	37.642	32.430	33.790	33.194	19.694	19.694
Bijdragen rijk en medeoverheden	27	0	0	0	0	0
Belastingen	161	120	122	122	122	122
Overige opbrengsten derden	34.842	32.310	33.668	33.072	19.572	19.572
Overige baten	2.611	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	11.704	-333	-2.439	-2.280	-2.535	-2.199
Apparaatslasten	12.546	6.169	6.274	6.234	6.217	6.217
Inhuur	1.615	347	197	197	197	197
Overige apparaatslasten	272	198	215	215	215	215
Personeel	10.658	5.624	5.862	5.822	5.805	5.805
Interne resultaat	-6.314	-12.039	-12.250	-11.860	-11.860	-11.860
Interne resultaat	-6.314	-12.039	-12.250	-11.860	-11.860	-11.860

Programmalasten	5.472	5.537	3.537	3.346	3.109	3.445
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.831	1.842	1.470	1.749	1.786	2.147
Kapitaallasten	1.924	2.106	1.079	608	334	309
Overige programmalasten	1.717	1.588	989	989	989	989
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	25.938	32.763	36.229	35.474	22.229	21.893
Saldo voor reserveringen	25.938	32.763	36.229	35.474	22.229	21.893
Saldo	25.938	32.763	36.229	35.474	22.229	21.893

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	25.938					
Begroting 2019		34.309	34.430	34.198	20.696	20.696
Omissie 2019		34.252	34.403	34.171	20.669	20.669
Voorjaarsnota 2019		34.054	35.028	34.675	21.199	21.185
Begroting 2020		33.252	36.229	35.474	22.229	21.893
10 maands		32.763	36.229	35.474	22.229	21.893

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de roerend zaakbelasting (RZB) op het eigendom en het gebruik van roerende zaken en de precario- en reclamebelasting. De uitvoeringskosten bevatten onder andere het taxeren en waarden van roerende zaken, de heffing en inning van de belastingsoorten en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoorten verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting Pagina 15

Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting

Dit taakveld bevat de logiesbelasting en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere de heffing, inning en het afhandelen van bezwaar en beroep

Ontwikkelingen en voortgang

De verwachte opbrengsten uit de logiesbelasting zijn, ten opzichte van de meerjarenbegroting, aanzienlijk hoger. Rotterdam wordt steeds populairder en dit zien we al enkele jaren in een forse stijging van het aantal overnachtingen (waarover logiesbelasting betaald wordt). Daarnaast registreren ook steeds meer Airbnb-aanbieders de verhuurde overnachtingen, wat ook een positieve invloed heeft op de geraamde opbrengsten uit de logiesbelasting.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Economische promotie - Opbrengsten	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
Logiesbelasting	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	6.602	10.855	11.988	13.746	14.753	14.753
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Belastingen	6.602	10.855	11.988	13.746	14.753	14.753
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	0	306	311	309	308	308
Apparaatslasten	0	305	311	309	308	308
Inhuur	0	17	10	10	10	10
Overige apparaatslasten	0	10	11	11	11	11
Personeel	0	278	290	288	287	287
Interne resultaat	0	0	0	0	0	0
Interne resultaat	0	0	0	0	0	0
Programmalasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	6.602	10.549	11.677	13.436	14.445	14.445
Saldo voor reserveringen	6.602	10.549	11.677	13.436	14.445	14.445
Saldo	6.602	10.549	11.677	13.436	14.445	14.445

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	6.602					
Begroting 2019		8.055	8.555	9.055	9.555	9.555
Omissie 2019		8.052	8.553	9.053	9.553	9.553
Voorjaarsnota 2019		10.552	12.428	13.435	14.443	14.443
Begroting 2020		10.552	11.677	13.436	14.445	14.445
10 maands		10.549	11.677	13.436	14.445	14.445

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de logiesbelasting en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere de heffing, inning en het afhandelen van bezwaar en beroep. Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoort verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen Pagina 16

Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen

Binnen het taakveld Overige baten en lasten - Beheer Algemene Middelen geeft de gemeente invulling aan een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief. Dit taakveld bevat de Algemene Reserve, bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam, bestemmingsreserve taakmutaties Gemeentefonds, concernbrede stelposten en de post onvoorzien

Ontwikkelingen en voortgang

Eén van de uitgangspunten van het door ons gevoerde financieel beleid is dat het weerstandsvermogen minimaal 1,0 bedraagt.

Hiervoor wordt verwezen naar de paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#). Omwille van een sluitend financieel meerjarenbeeld is op dit taakveld bij de Voorjaarsnota 2019 een aantal centrale stelposten opgevoerd, en kasschuiven verwerkt en tot een meerjarenreeks van toevoegingen en onttrekkingen aan de Algemene reserve besloten. In deze begroting wordt een aanvullende kasschuif voorgesteld om de investeringsbijdrage aan het

project Hoekse Lijn mogelijk te maken. Bij de Voorjaarsnota 2019 is besloten om financiële ruimte voor een nieuw college te creëren, door alle voorgenomen [intensiveringen](#) uit de Begroting 2019 vanaf het jaar 2023 terug te draaien en als centrale stelpost ad € 83 mln te verwerken op dit taakveld. Voorgesteld wordt deze stelpost volledig te verwerken naar de taakvelden conform de oorspronkelijke verdeling uit de Begroting 2019. De vrijval van de vrijgekomen ruimte op dit taakveld wordt vervolgens toegevoegd aan de Algemene reserve. Deze voorstellen worden nader toegelicht bij "de financiële bijstellingen" op dit taakveld.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten	Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves		0	0	0	0	0	0
Overige baten		0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves		5.784	6.528	7.154	-12.187	-12.180	-12.180
Programmalasten		5.784	6.528	7.154	-12.187	-12.180	-12.180
Inkopen en uitbestede werkzaamheden		1.853	2.616	3.251	-12.187	-12.180	-12.180
Kapitaallasten		28	8	0	0	0	0
Overige programmalasten		0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten		3.903	3.903	3.903	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen		-5.784	-6.528	-7.154	12.187	12.180	12.180
Saldo voor reserveringen		-5.784	-6.528	-7.154	12.187	12.180	12.180
Reserves		-12.630	17.700	6.864	-32.734	-25.839	-108.327
Onttrekking reserves		0	8.614	9.863	143	7.290	-333
Toevoeging reserves		113.332	16.500	18.188	49.930	50.430	125.294
Vrijval Reserves		100.702	25.586	15.188	17.053	17.300	17.300
Saldo		-18.414	11.172	-290	-20.547	-13.659	-96.147

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-18.414					
Begroting 2019		23.200	-23.682	-15.633	-21.919	-21.919

Omissie 2019	23.200	-23.682	-15.633	-21.919	-21.919
Voorjaarsnota 2019	30.744	-12.227	-21.918	-20.003	-26.616
Begroting 2020	22.263	-290	-20.547	-13.659	-96.147
10 maands	11.172	-290	-20.547	-13.659	-96.147

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten 2016](#)
- [Financiële Verhoudingswet](#)

Beleidskaders

- [Verordening Financiën Rotterdam 2013](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de Algemene Reserve, bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam, bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds, concernbrede stelposten en de post onvoorzien.

De Algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, dat middelen omvat die de gemeente vrij kan inzetten om het begrotingsbeeld sluitend te houden en om onvoorziene financiële risico's af te dekken. Het onderdeel [Reserves](#) bevat het meerjarig verloop van deze reserve.

In het coalitieakkoord is als uitgangspunt opgenomen dat er gestuurd wordt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0. Daarbij is het weerstandsvermogen geënt op de financiële risico's. Verwezen wordt naar de paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)

Het IFR (Investeringsfonds Rotterdam) is een bestemmingsreserve. De gelden in deze reserve zijn bedoeld om in het kader van de meerjarige investeringsplanning concernbrede investeringsprojecten te kunnen dekken.

Het BBV schrijft voor dat de begroting een post onvoorzien bevat, zonder hiervoor een maximale of minimale hoogte voor te schrijven. Rotterdam heeft in 2017 de hoogte van dit bedrag structureel begroot op € 600. Dit komt neer op € 1,00 per inwoner.

OZB niet-woningen

Pagina 17

OZB niet-woningen

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom en het gebruik door bedrijven van onroerende zaken anders dan woningen

Ontwikkelingen en voortgang

De nieuwe ontwikkelingen worden toegelicht onder het kopje “Toelichting financiële bijstellingen”.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten OZB niet-woningen	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	185.678	181.852	190.515	190.515	190.515	190.515
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Belastingen	183.152	181.852	190.515	190.515	190.515	190.515
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Overige baten	2.526	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	6.795	9.683	9.765	9.737	9.725	9.725
Apparaatslasten	945	4.382	4.464	4.436	4.423	4.423
Inhuur	25	235	128	128	128	128
Overige apparaatslasten	30	139	150	150	150	150
Personeel	890	4.008	4.187	4.158	4.146	4.146
Interne resultaat	63	4	4	4	4	4
Interne resultaat	63	4	4	4	4	4
Programmalasten	5.787	5.297	5.297	5.297	5.297	5.297
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	17	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	5.770	5.297	5.297	5.297	5.297	5.297
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	178.883	172.169	180.750	180.779	180.791	180.791
Saldo voor reserveringen	178.883	172.169	180.750	180.779	180.791	180.791
Saldo	178.883	172.169	180.750	180.779	180.791	180.791

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	178.883					
Begroting 2019		176.699	177.847	177.847	177.847	177.847
Omissie 2019		176.645	177.812	177.812	177.812	177.812
Voorjaarsnota 2019		176.901	180.766	180.766	180.766	180.766
Begroting 2020		172.200	180.750	180.779	180.791	180.791
10 maands		172.169	180.750	180.779	180.791	180.791

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom en het gebruik door bedrijven van onroerende zaken anders dan woningen. De uitvoeringskosten bevatten onder andere het taxeren en waarderen van niet-woningen, de heffing en inning van de OZB en het afhandelen van bezwaar en beroep. Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoort verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

OZB woningen

Pagina 18

OZB woningen

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom van woningen

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder 'wat willen we bereiken' en 'wat gaan we daarvoor doen' zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of de inspanningen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten OZB woningen	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	61.445	62.574	63.512	64.012	64.012	64.012
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Belastingen	61.445	62.574	63.512	64.012	64.012	64.012
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	0	4.383	4.449	4.422	4.409	4.409
Apparaatslasten	0	4.378	4.444	4.416	4.404	4.404
Inhuur	0	257	152	152	152	152
Overige apparaatslasten	0	143	155	155	155	155
Personeel	0	3.978	4.136	4.109	4.096	4.096
Interne resultaat	0	5	5	5	5	5
Interne resultaat	0	5	5	5	5	5
Programmalasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	61.445	58.191	59.063	59.591	59.603	59.603
Saldo voor reserveringen	61.445	58.191	59.063	59.591	59.603	59.603
Saldo	61.445	58.191	59.063	59.591	59.603	59.603

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	61.445					
Begroting 2019		58.287	58.287	58.287	58.287	58.287
Omissie 2019		58.230	58.253	58.253	58.253	58.253
Voorjaarsnota 2019		58.235	59.075	59.575	59.575	59.575
Begroting 2020		58.228	59.063	59.591	59.603	59.603
10 maands		58.191	59.063	59.591	59.603	59.603

Omschrijving taakveld

Dit taakveld bevat de onroerend zaakbelasting (OZB) op het eigendom van woningen. De uitvoeringskosten bevatten onder andere het taxeren en waarderen van woningen, de heffing en inning van de OZB en het afhandelen van bezwaar en beroep. Voor een nadere toelichting op de ontwikkelingen van deze belastingsoort verwijzen wij u naar paragraaf [Lokale heffingen](#).

Treasury

Pagina 19

Treasury

Dit taakveld betreft de activiteiten van de gemeente voor de treasury-functie en het beheer van deelnemingen en van verbonden partijen. Op dit taakveld verantwoordt het college de rentelasten voor aangetrokken gelden, de ontvangsten uit doorbelaste omslagrente, de ontvangsten op verstrekte leningen en garanties, de ontvangen dividenden uit deelnemingen en de kosten voor juridisch advisering

Ontwikkelingen en voortgang

In de deelnemingenportefuille loopt momenteel het verkooptraject Eneco. De gemeenteraad wordt hierover periodiek geïnformeerd. Vooruitlopend op de verkoop van Eneco wordt de leningenportefuille meer flexibel gemaakt. Dit gebeurt door aflossingen op bestaande leningen te herfinancieren met leningen met looptijden van 1 tot 2 jaar. Hierdoor vervallen er meer aflossingen in de komende jaren waar de inzet van een eventuele verkoopopbrengst van Eneco voor ingezet kan worden.

Bij het opstellen van deze begroting kent het omvangrijke en complexe dossier Warmtebedrijf een grote onzekerheid. De raad heeft het college gevraagd dit najaar een aantal scenario's voor het vervolgproces voor te leggen. Daarmee ontstaat, naast verdragingskosten in de uitvoering, in 2019 een risico op extra verdragingskosten. Dit verhoogde risico door verdragingskosten wordt voorzien in de kredietrisicoreserve, die daartoe toereikend is. Voor de jaren 2020 en verder wordt in de begroting voor nu geen verdere verhoging van dit risico meegenomen. Een goede inschatting hiervan is pas te maken na besluitvorming over het vervolg, zoals dit najaar voorzien. De nog onbekende gevolgen van dit besluit worden verwerkt bij Voorjaarsnota 2020.

De Jaarstukken 2018 van de verschillende deelnemingen zijn recentelijk vastgesteld. Dit heeft geleid tot in totaal hogere dividendopbrengsten in 2019 over boekjaar 2018 dan begroot. Deze hogere opbrengsten zijn grotendeels verwerkt in de Voorjaarsnota 2019. In de [paragraaf verbonden partijen](#) is nadere informatie opgenomen over de ontwikkelingen, risico's en financiën van de verschillende deelnemingen.

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de vermogenskosten aan de gemeentelijke producten worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende

investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd, is de omslagrente. Deze rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV. Voor 2019 is deze omslagrente vastgesteld op 2,25%; voor 2020 wordt de omslagrente verlaagd naar 2,0%. Bij de Voorjaarsnota 2019 zijn deze rente-effecten centraal verwerkt op dit taakveld. Bij de Begroting 2020 wordt dit verder uitgewerkt bij de desbetreffende taakvelden.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Treasury	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	117.155	153.487	114.462	116.516	115.459	114.695
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Dividenden	109.139	144.494	108.785	111.387	110.901	110.739
Financieringsbaten	9.373	9.666	6.373	5.829	5.262	4.663
Overige opbrengsten derden	33	51	23	18	12	7
Overige baten	-1.389	-724	-718	-717	-716	-714
Lasten exclusief reserves	7.422	-15.497	-6.286	5.813	8.740	12.231
Apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Inhuur	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Personeel	0	0	0	0	0	0
Interne resultaat	0	0	0	0	0	0
Interne resultaat	0	0	0	0	0	0
Programmalasten	7.422	-15.497	-6.286	5.813	8.740	12.231
Financieringslasten	41.000	38.228	43.232	60.017	63.803	67.281
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.943	2.998	4.666	2.843	2.819	2.795
Kapitaallasten	-36.238	-57.532	-54.994	-57.856	-58.692	-58.654
Overige programmalasten	717	810	810	810	810	810
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	109.733	168.984	120.749	110.703	106.719	102.463
Saldo voor reserveringen	109.733	168.984	120.749	110.703	106.719	102.463
Reserves	-29.922	-52.465	-21.000	-18.643	-17.642	-16.764

Onttrekking reserves	1.141	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	31.063	52.465	21.000	18.643	17.642	16.764
Saldo	79.811	116.519	99.749	92.060	89.077	85.699

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	79.811					
Begroting 2019		93.452	95.832	91.208	90.117	90.117
Omissie 2019		93.452	95.832	91.208	90.117	90.117
Voorjaarsnota 2019		110.198	103.673	93.656	92.079	91.917
Begroting 2020		114.373	99.749	92.060	89.077	85.699
10 maands		116.519	99.749	92.060	89.077	85.699

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Financiële Verhoudingswet](#)
- [Wet Financiering decentrale overheden \(Fido\)](#)

Beleidskaders

- [Treasurystatuut Rotterdam 2015](#)
- [Verordening Financiën Rotterdam 2013](#)
- [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld betreft de activiteiten van de gemeente voor de treasury-functie, het beheer van deelnemingen en van verbonden partijen. Op dit taakveld verantwoordt het college de rentelasten voor aangetrokken gelden, de ontvangsten uit doorbelaste omslagrente, de ontvangsten op verstrekte leningen en garanties, de ontvangen dividenden uit deelnemingen en de kosten voor juridisch advisering.

Vennootschapsbelasting (VpB)

Pagina 20

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Op dit taakveld boekt de gemeente de raming van het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last

Ontwikkelingen en voortgang

De Rijksbelastingdienst heeft de gemeente Rotterdam vragen gesteld over een aantal gemeentelijke activiteiten waarvoor nu geen Vpb-plicht bestaat. Dit zijn het beschikbaar stellen van ruimte voor reclame-uitingen en over de verhuur van brandstofverkooppunten. De gemeente neemt hierbij het standpunt in dat geen sprake is van Vpb-plichtige ondernemersactiviteiten, maar van vermogensbeheer. De Rijksbelastingdienst heeft op dit moment hierover nog geen definitief standpunt ingenomen. In dit lopende boekjaar, naar verwachting bij 10-Maandsbrief 2019, wordt dat standpunt verwacht in de vorm van een aanslagoplegging over belastingjaar 2016. Dan zullen deze lasten over 2016, maar ook de, op grond van de aanslagoplegging 2016, verwachte lasten voor de periode 2017- 2019, voorzien worden. In afwachting hiervan wordt dit risico voorlopig in deze begroting als een niet kwantificeerbaar risico opgenomen in de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Vennootschapsbelasting (VpB)	Realisatie 2018	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2019	2020	2021	2022	2023
Lasten exclusief reserves	0	4.445	0	0	0	0
Programmalasten	0	4.445	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	4.445	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	0	-4.445	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	728	800	800	800	800	800
Saldo voor reserveringen	-728	-5.245	-800	-800	-800	-800
Saldo	-728	-5.245	-800	-800	-800	-800

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-728					
Begroting 2019		-800	-800	-800	-800	-800

Omissie 2019	-800	-800	-800	-800	-800
Voorjaarsnota 2019	-800	-800	-800	-800	-800
Begroting 2020	-800	-800	-800	-800	-800
10 maands	-5.245	-800	-800	-800	-800

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Wet modernisering vpb-plicht overheidsbedrijven \(2016\)](#)

Omschrijving taakveld

Door de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen (Vpb) zijn onder meer gemeenten met ingang van 2016 voor ondernemingsactiviteiten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Op dit taakveld boekt de gemeente de raming van het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last. Het gaat om het geraamde bedrag van de aanslag vennootschapsbelasting voor het betreffende begrotingsjaar of verantwoordingsjaar. Dit bedrag is de gemeente verschuldigd vanwege de fiscale winst die de gemeente per saldo realiseert op ondernemingsactiviteiten in het begrotingsjaar, na eventuele verrekening van fiscale verliezen uit eerdere begrotingsjaren. Hoewel op dit moment niet duidelijk is welke gemeentelijke activiteiten de Rijksbelastingdienst onder de bepalingen van het Vpb wil scharen, gaat de gemeente Rotterdam er momenteel van uit dat de activiteiten lease, bedrijfsreiniging, containerservice en verkoop restafval (deels) onder deze belastingplicht vallen. De totale lasten raamt de gemeente voor 2019 en volgende jaren op structureel € 800. De Vpb-belastingplicht wordt op de betreffende taakvelden waar deze ontstaat, nader toegelicht.

Beheer van de stad

Pagina 21

Beheer van de stad

Een schone, hele en veilige buitenruimte die de Rotterdammers en haar bezoekers optimaal kunnen benutten, waarbij wijkgestuurd werken, verduurzaming en circulariteit voorop staan. Dit met het oog op de opgaven van de stad rondom verdichting en klimaatadaptatie die een innovatieve aanpak vereisen

TAAKVELD 1

Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel

Een duurzaam en goed werkend gemeentelijk wagenpark en circulaire inzamelmiddelen. Waarbij het noodzakelijk is om de emissie van schadelijke stoffen door uitstoot van de gemeentelijke (interne) mobiliteit in Rotterdam te voorkomen dan wel te verminderen ten behoeve van het klimaat en de gezondheid van de Rotterdammer. Rotterdam heeft bovendien een voorbeeldfunctie

TAAKVELD 2

Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOI

De gemeente maakt een veilig gebruik van de ondergrond mogelijk

TAAKVELD 3

Verkeer en vervoer - Beheer

Bewoners, ondernemers en bezoekers beleven de openbare ruimte als veilig en schoon en de Rotterdamse infrastructuur is optimaal beschikbaar. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Bij (her)inrichting, beheer en onderhoud van de boven- en ondergrondse infrastructuur wordt bijgedragen aan klimaat- en circulaire doelstellingen

TAAKVELD 4

Cultureel erfgoed - Archeologie

Het duurzaam behoud van het bodemarchief en het vertellen van het "archeologisch verhaal van de stad"

TAAKVELD 5

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod houdt de stad gezond, leefbaar en aantrekkelijk in de verdichtende omgeving. Onze kenmerkende rivieren, parken, singels, plantsoenen, groen en recreatiegebieden hebben iedere Rotterdammer iets te bieden. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering

TAAKVELD 6

Riolering

Rotterdam, als grote stad in de delta, beheert en onderhoudt haar riolering en stedelijke watersysteem voortvarend om een gezonde en leefbare stad met droge voeten te blijven. Rotterdammers kunnen ondanks de al

merkbare effecten van klimaatverandering daardoor vrij van gezondheidsrisico's dicht op elkaar leven. Ze houden droge voeten en de economische bedrijvigheid in de stad gaat tijdens en na hevige neerslag gewoon door. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering

TAAKVELD 7

Afval - Grondstoffen

De gebruikers van de stad in staat stellen om gescheiden en verantwoord afval als grondstof aan te bieden door professionele oplossingen in te zetten, passend bij het gebied

De Grondstoffennota en het programma Rotterdam Circulair worden separaat vastgesteld en bevatten aanvullende kaders en maatregelen voor de periode 2019-2022

TAAKVELD 8

Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer

Het verbeteren van de kwaliteit van de ondergrond (bodemsanering)

Het voorkomen, weren en bestrijden van overlast door plaagdieren

Het vergroten van bewustwording en kennis over dierenwelzijn en het uitvoeren van de Nota Dierenwelzijn

TAAKVELD 9

Begraafplaatsen en crematoria

Gemeentelijke begraafplaatsen en crematorium zijn voor iedereen veilig, beschikbaar en toegankelijk. Bezoekers zijn tevreden over de dienstverlening en het resultaat van de wijze waarop de gemeente deze (openbare ruimte) beheert en onderhoudt

De inrichting, beheer en onderhoud van de gemeentelijk begraafplaatsen en crematorium dragen bij aan Rotterdamse klimaat- en circulaire doelstellingen (weerbaarheid)

TAAKVELD 10

Ruimtelijke Ordening - Beheer

De gemeente zorgt ervoor dat relevante geografische informatie actueel, betrouwbaar en eenvoudig toegankelijk is voor alle werkprocessen

Het voldoen aan de wet Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT). Voor de gemeente is dit een wettelijke taak

Omschrijving programma

Het college staat voor een kwaliteit van de buitenruimte die enerzijds bijdraagt aan het fijn wonen en leven voor alle Rotterdammers en anderzijds bijdraagt aan een prettig verblijf van bezoekers in onze wereldstad. Het beheer van de openbare ruimte is daarbij een stuwende kracht. Een functionele, aantrekkelijke en goed beheerde buitenruimte is:

- de motor achter sociale en economische ontwikkelingen
- een voorwaarde voor de verdichting van de stad en het bevorderen van circulariteit
- een kans voor het oplossen van effecten van klimaatverandering, het realiseren van de energietransitie en het stimuleren van de ecologische diversiteit binnen de stad
- een stimulans voor participatie van Rotterdammers, bezoekers en bedrijven
- een inspiratiebron voor innovaties, (datagestuurde) methoden en technieken

Wij doen dat met Slim Beheer: samen met de Rotterdammers in een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak in Rotterdamse wijken. Wij stimuleren bewoners en bezoekers de openbare ruimte respectvol te gebruiken en treden op waar de regels en algemeen aanvaarde normen worden overtreden.

Daarbij zetten we in op:

- meer groen in plaats van steen. Dat maakt Rotterdam mooier en duurzamer en zorgt tegelijk voor wateropvang
- het met een inhaalslag goed onderhouden van onze kapitaalgoederen, zoals bruggen en wegen. Hiervoor is onlangs de nieuwe Nota Onderhoud Kapitaalgoederen Openbare Ruimte Rotterdam 2019-2022 aan de Raad aangeboden
- het geven van een vervolg aan de ambities zoals genoemd in het Urgentiedocument Rotterdams Weerwoord. Dit document is begin 2019 aangeboden aan en besproken met de Raad
- het gebruiken van zoveel mogelijk circulaire producten voor de inrichting, materiaalkeuze en het onderhoud van wegen, groen en water
- de vervanging van gemeentelijke voertuigen op natuurlijke momenten door emissieloze opvolgers voor de verbetering van de luchtkwaliteit
- de bevordering van afvalscheiding door enerzijds de afvalstoffenheffing beter aan te laten sluiten bij het principe “de vervuiler betaalt” en anderzijds het scheiden financieel aantrekkelijker te maken
- het plaatsen van sensoren in meer containers, zodat we straks in heel Rotterdam op tijd, duurzaam en slim het afval ophalen. Zo helpen we mee te voorkomen dat afval naast de containers komt te staan
- meer en strenger boetes uitdelen als afval naast de containers wordt gezet
- het inzetten van bestaande camera’s voor de handhaving hierop
- het bieden van ondersteuning bij evenementen in de stad vanuit onze expertise

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	249
		kg
		/inw
		per
		jaar
	Realisatie	296
		kg
		/inw*
		(2018)

* Betreft het totaal ongescheiden restafval per inwoner per jaar (inclusief grof huishoudelijk restafval)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Beheer van de stad	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	230.771	232.994	240.237	244.858	249.851	255.207
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.856	-1.239	240	240	240	240
Belastingen	70.328	73.820	76.736	80.450	84.730	89.566
Overige opbrengsten derden	160.396	162.258	164.900	165.783	166.472	166.968
Overige baten	-1.808	-1.845	-1.639	-1.615	-1.591	-1.567
Lasten exclusief reserves	342.571	361.569	366.664	374.387	382.640	384.329
Apparaatslasten	116.245	123.907	122.314	121.662	120.926	120.949
Inhuur	5.589	6.883	6.817	6.817	6.817	6.817
Overige apparaatslasten	3.210	5.063	-821	-915	-1.338	-1.314
Personeel	107.446	111.960	116.318	115.760	115.447	115.447
Interne resultaat	-19.525	-1.433	-4.032	-4.442	-4.442	-4.442
Interne resultaat	-19.525	-1.433	-4.032	-4.442	-4.442	-4.442
Programmalasten	245.851	239.096	248.382	257.166	266.156	267.821
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	153.258	152.583	158.896	153.319	155.998	149.686
Kapitaallasten	54.577	52.450	56.274	67.805	69.900	73.041

Overige programmalasten	34.967	33.106	33.100	35.930	40.147	44.983
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	317	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	2.733	957	112	112	112	112
Saldo voor vpb en reserveringen	-111.799	-128.575	-126.427	-129.529	-132.789	-129.122
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Saldo voor reserveringen	-111.799	-128.575	-126.427	-129.529	-132.789	-129.122
Reserves	-2.899	-1.526	5.433	6.196	4.932	5.992
Onttrekking reserves	5.101	8.423	12.015	6.196	4.932	5.992
Toevoeging reserves	8.000	9.968	6.582	0	0	0
Vrijval Reserves	0	19	0	0	0	0
Saldo	-114.699	-130.101	-120.994	-123.333	-127.857	-123.130

X

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-114.699					
Begroting 2019		-124.057	-123.635	-126.694	-132.705	-132.705
Omissie 2019		-125.239	-123.442	-126.506	-132.513	-132.513
Voorjaarsnota 2019		-129.091	-122.935	-125.847	-129.693	-131.792
Begroting 2020		-129.104	-120.994	-123.333	-127.857	-123.130
10-maands 2019		-130.101	-120.994	-123.333	-127.857	-123.130

Financiële bijstellingen

Bijstellingen		Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)		-129.104
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie	
Actualisatie opbrengsten rioolheffing	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0
Bijdrage calamiteiten groen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-925

Wijkconciërges	Reserves	0
Bijdrage ruimtelijke adaptatie	Taakmutaties	-17
Herverdeling AVG budget	Technische wijzigingen	-55
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen	0
Begroting na wijzigingen		-130.101

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie opbrengsten rioolheffing

Dit betreft een saldoneutrale bijstelling van de opbrengsten rioolheffing naar aanleiding van de hogere opbrengstverwachting voor 2019.

Bijdrage calamiteiten groen

Bij de Voorjaarsnota 2019 is de motie 'Denk aan Stadsbeheer' aangenomen. Zoals gesteld in de motie is het niet eenvoudig gebleken om direct de volledige 50 handhavers te benoemen. Voortgang hiervan gaat voortvarend en voor de korte termijn wordt er ook extra ingehuurd. Desalniettemin verwachten we een onderbesteding op het programma Openbare orde en veiligheid van € 0,9 mln. In de motie wordt gevraagd de vrijgekomen middelen als gevolg van het niet onmiddellijk kunnen invullen van deze handhavers in te zetten voor Stadsbeheer.

Binnen programma Beheer van de stad, wat onder Stadsbeheer valt, wordt een tekort verwacht van € 0,9 mln. Dit tekort is ontstaan door calamiteiten, essentaksterfte, Japanse duizendknoop en de eikenprocessierups. Om te voorkomen dat deze calamiteiten moeten worden opgevangen binnen de reguliere beheerbudgetten van het programma Beheer van de stad (waardoor niet alle geplande prestaties geleverd kunnen worden) wordt voorgesteld om, in overeenstemming met de motie, de vrijgekomen middelen ter dekking van deze calamiteiten binnen Stadsbeheer in te zetten.

Wijkconciërges

Vanuit de bestemmingsreserve NPRZ - wonen wordt er ten behoeve van het project "Wijkconciërges" een bijdrage van € 800 beschikbaar gesteld ter dekking van de kosten van 4 wijkconciërges. De bijdrage geldt voor de periode 2019-2022. Met deze bijstelling wordt de onttrekking van € 200 in de begroting 2019 verwerkt.

Bijdrage ruimtelijke adaptatie

In de septembercirculaire is er ten behoeve van de ruimtelijke adaptatie een bijdrage toegekend van € 17. Met deze bijstelling wordt betreffende bijdrage in de begroting 2019 verwerkt.

Herverdeling AVG-budget

Om in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) de 'basis op orde' werkzaamheden tijdig en juist uit te voeren, zijn bij de eerste herziening voor 2019 extra middelen beschikbaar gesteld die binnen het programma Overhead zijn verwerkt. De middelen worden nu herverdeeld naar de programma's waar de inzet gepleegd wordt.

Diverse bijstellingen

Betreft diverse budgettaire neutrale mutaties binnen programma Beheer van de stad, waaronder doorbelastingen loonkosten naar diverse projecten.

Afval - Grondstoffen

Pagina 22

Afval - Grondstoffen

De gebruikers van de stad in staat stellen om gescheiden en verantwoord afval als grondstof aan te bieden, door professionele oplossingen in te zetten passend bij het gebied

De Grondstoffennota en het programma Rotterdam Circulair zijn separaat vastgesteld en bevatten aanvullende kaders en maatregelen voor de periode 2019-2022

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 is het ambitiesdocument '[Van Zoi naar Mooi](#)' aangeboden aan de raad. Het ambitiesdocument laat zien op welke manier we de komende jaren aan onze circulaire ambities werken. Voor het bereiken van onze ambities kiezen we twee aanvliegroutes. We verhogen het circulaire bewustzijn onder Rotterdammers en we vergroten de bedrijvigheid in de circulaire economie en de werkgelegenheid.

De Grondstoffennota 2019 - 2022 is door de raad vastgesteld in 2019. In 2019 zijn we begonnen met de uitvoering hiervan en zetten dat door in 2020 en verder. De doelstelling per eind 2022 is om de jaarlijkse hoeveelheid restmaterialen per inwoner terug te brengen tot 249 kilogram per inwoner.

Het programma Naastplaatsingen ("In de bak") is eveneens aangeboden aan de raad. De afgelopen vier jaar is het aantal bewoners dat overlast ervaart van naastplaatsingen gestegen. Het is tijd voor een nieuwe aanpak. Daarvoor zetten we gedragsbeïnvloeding in. De pakkans en het aantal boetes van overtreders gaat omhoog. Tevens hebben we aandacht voor onder andere voorlichting, en slim en tijdig legen van containers. We leveren bij onze interventies maatwerk.

Wat willen we bereiken

In 2050 wil Rotterdam een stad zonder afval zijn. Om dat te bereiken is het terugbrengen van de totale hoeveelheid afval en het scheiden van huishoudelijk afval van groot belang. In de Grondstoffennota en het programma Rotterdam Circulair zijn maatregelen opgenomen om dit te stimuleren.

Wat gaan we daar voor doen

- De gemeente zamelt gescheiden het huishoudelijk afval van Rotterdammers in. Het fijn huishoudelijk afval wordt ingezameld aan huis of nabij de huishoudens met huis- of wijkcontainers. Voor het grof huishoudelijk afval kunnen Rotterdammers gebruik maken van één van de milieuparken of een grofvuilafpraak maken.
- *In 2020 wordt verder gegaan met de invoering van gescheiden gft-inzameling in de kansrijke gebieden met laagbouwoningen. Ook in gestapelde bouw en hoogbouw wordt ingezet op verruiming van de mogelijkheden tot gescheiden gft-inzameling.*
- Nadrukkelijk aandacht besteden aan het terugdringen van voedselverspilling met communicatiecampagnes. Het restafval bestaat voor het veruit het grootste deel uit gft (38-40%). Het gft zelf bestaat voor een groot deel uit voedselresten.
- Meer wijkcontainers plaatsen voor gescheiden grondstoffen. Wijkcontainers zoveel mogelijk clusteren om inwoners eenvoudig op één plek alle gelegenheid te geven voor het gescheiden aanbieden van grondstoffen. De wijkcontainers zijn voorzien van een vulgraadsensor die het mogelijk maakt dynamische routes te rijden en alleen containers te ledigen die voor 80% of meer gevuld zijn. Op deze manier voorkomen we dat inwoners voor een volle container komen te staan.
- *Kunststofverpakkingafval en drankenkartons wordt nagescheiden uit het restafval.*
- *Vorbereiding treffen voor de aanleg van een nieuw milieupark aan de Soesterbergstraat waar het circulair denken en handelen tot in de details is doorgevoerd. Verruiming van de openingstijden van de andere milieuparken wordt daarbij meegenomen.*
- Afvalscheiding als thema op scholen onder de aandacht brengen bij de jeugd en indien mogelijk ook afvalscheiding op scholen realiseren.
- *In 2019 is het ambitiedocument "Van Zooi naar Mooi" aangeboden aan de raad. Hierin worden maatregelen benoemd waarmee Rotterdam de transitie naar de circulaire economie gaat maken. Rotterdam wil in 2050 een stad zonder afval zijn. Een belangrijk ijkjaar op weg daar naartoe is 2030. Circulair is dan de maatstaf en er is sprake van een halvering van het grondstoffengebruik.*
 - *De programmatische aanpak van Rotterdam Circulair wordt dicht bij de uitvoering georganiseerd, bij Grondstoffen. Hier worden ook de programmabudgetten verantwoord.*

- Voor het bereiken van onze ambities kiezen we twee aanvliegeroutes. We verhogen het circulaire bewustzijn onder Rotterdammers en we vergroten de bedrijvigheid in de circulaire economie en werkgelegenheid.
- Naastplaatsingen vaker en strenger beboeten. Hiervoor ook onder meer bestaande camera's gebruiken zoals benoemd in het programma 'In de bak'.

Prestatie indicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Naastplaatsingen*	Streefwaarde		N.t.b.	N.t.b.	N.t.b.	N.t.b.
	Realisatie					

* We starten in 2019 met monitoring van een nieuwe CROW indicator voor naastplaatsingen naast containers. De indicator zal na ontvangst van de nulmeting in oktober 2019 worden uitgewerkt. Het ambitiesdocument is in Q1 van 2019 aan de raad verzonden. De CROW benchmark methodiek is een objectieve en onafhankelijke landelijke methodiek. In deze methodiek is een manier gevonden om de beeldkwaliteit van de buitenruimte op een eenduidige manier te meten en vergelijken. De CROW methodiek is een monitoringstool, net zoals de Rotterdamse productnormering.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Afval - Grondstoffen	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	99.398	100.466	105.884	106.034	105.669	105.304
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.314	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	98.084	100.466	105.884	106.034	105.669	105.304
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	74.353	81.082	83.934	82.512	82.782	81.047
Apparaatslasten	19.614	21.543	21.133	21.021	20.903	20.907
Inhuur	3.728	4.655	4.746	4.746	4.746	4.746
Overige apparaatslasten	445	736	-215	-229	-296	-293
Personeel	15.441	16.152	16.602	16.505	16.454	16.454
Interne resultaat	19.004	14.425	14.003	14.003	14.003	14.003
Interne resultaat	19.004	14.425	14.003	14.003	14.003	14.003
Programmalasten	35.734	45.113	48.797	47.488	47.876	46.137
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	28.576	38.744	42.473	41.327	41.938	40.312
Kapitaallasten	6.886	6.370	6.324	6.161	5.938	5.825

Overige programmalasten	146	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	126	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	25.045	19.384	21.950	23.522	22.886	24.256
Saldo voor reserveringen	25.045	19.384	21.950	23.522	22.886	24.256
Reserves	0	1.050	2.650	0	0	0
Onttrekking reserves	0	1.050	2.650	0	0	0
Saldo	25.045	20.434	24.600	23.522	22.886	24.256

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	25.045					
Begroting 2019		28.862	28.472	27.711	27.381	27.381
Omissie 2019		26.384	26.180	25.414	25.089	25.089
Voorjaarsnota 2019		20.205	24.420	23.344	22.712	22.286
Begroting 2020		20.624	24.600	23.522	22.886	24.256
10 maands		20.434	24.600	23.522	22.886	24.256

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Ambitiedocument 'Van Zoi naar Mooi' Rotterdam Circulair 2019-2023](#)
- [Afvalstoffenverordening](#)
- [Wet milieubeheer](#)
- [Landelijk Afvalbeheerplan 3](#)
- [Grondstoffennota 2019 - 2022](#)

Omschrijving taakveld

Het taakveld Grondstoffen omvat alle inspanningen die de gemeente verricht voor de gescheiden inzameling van grondstoffen, zowel bij huishoudens als bij bedrijven. De fysieke handelingen van het gescheiden inzamelen en

afvoeren bij de desbetreffende verwerkingsbedrijven vallen onder dit taakveld, evenals de kosten voor de invordering van de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten.

- afvalscheiding en recycling
- vuilophaal en afvoer
- vuilstort en verwerking
- baten afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
- kosten van de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing

Tot dit taakveld behoren niet:

- aanpak van zwerfvuil en veegdiensten

Zoals in het programma Beheer van de Stad is opgenomen, vormt de omvang van het huishoudelijk restafval per inwoner per jaar de indicator voor de prestaties op dit taakveld. Er vindt bij overheden net als binnen de bredere maatschappij een ontwikkeling plaats in de richting van een circulaire economie waarin afval niet meer bestaat. Op Europees, nationaal en lokaal niveau wordt beleid gepresenteerd dat hier naartoe werkt. Ook in Rotterdam is beleid hiertoe ontwikkeld in de vorm van het programma Rotterdam Circulair en specifiek ten aanzien van huishoudelijk afval de Grondstoffennota 2019-2022. Deze tendens leidt ertoe dat Rotterdammers bewuster met hun afval omgaan en naar verwachting minder grondstoffen in het restafval laten. Desondanks vormt de aantrekkende economie op de korte termijn een ontwikkeling die kan leiden tot een langzamere daling of zelfs kleine stijging van de omvang van het huishoudelijk restafval vanwege een stijging van de totale hoeveelheid afval.

Begraafplaatsen en crematoria

Pagina 23

Begraafplaatsen en crematoria

Gemeentelijke begraafplaatsen en crematorium zijn voor iedereen veilig, beschikbaar en toegankelijk. Bezoekers zijn tevreden over de dienstverlening en het resultaat van de wijze waarop de gemeente deze (openbare ruimte) beheert en onderhoudt

De inrichting, beheer en onderhoud van de gemeentelijk begraafplaatsen en crematorium dragen bij aan Rotterdamse klimaat- en circulaire doelstellingen (weerbaarheid)

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. In 2019 is de Taskforce begraven en cremeren gestart.

Wat willen we bereiken

- Gemeentelijke begraafplaatsen en crematorium zijn voor iedereen veilig, beschikbaar en toegankelijk. Bezoekers zijn tevreden over de dienstverlening en het resultaat van de wijze waarop de gemeente deze (openbare ruimte) beheerd en onderhoud.
- De inrichting, beheer en onderhoud van de gemeentelijk begraafplaatsen en crematorium dragen bij aan Rotterdamse klimaat- en circulaire doelstellingen (weerbaarheid).

Wat gaan we daar voor doen

- het verzorgen van de lijkbezorging
- beheer gedenkparken en het cultureel erfgoed
- verzorgen van een onderdeel in de crisesbeheersing
- verzorgen van herdenkingen
- faciliteren van de lijkschouw

Toelichting:

- De dienstverlening is binnen de wettelijke mogelijkheden van een gemeentelijke begraafplaats (en crematorium) “inclusief”. Dat betekent dat teraardebestelling en/of as verstrooiing voor alle gezindten en geloofsovertuigingen met bijbehorende rituelen mogelijk is. Gemiddeld vinden er ongeveer 3.000 uitvaarten plaats. Er wordt blijvend gezocht naar mogelijkheden om de dienstverlening adequaat te houden, te verbeteren en aan te sluiten bij wensen, behoeften en trends in de samenleving (zoals bijvoorbeeld herdenkingsavonden/lichtjesavonden en het themavak natuurbegraven).
- Beheer en onderhoud van de gedenkparken en het cultureel erfgoed d.m.v. opstellen van een meerjarenonderhoudsplan c.q. jaarplan en het verrichten van het planmatig-, periodiek-, storings- en dagelijks- onderhoud.
- Voorbereid zijn op rampen en calamiteiten. Hiervoor wordt apart areaal beschikbaar gehouden voor begravingen. Voor de crisisbeheersing zijn medewerkers opgeleid en worden paraat gehouden.
- Op de diverse begraafplaatsen organiseren, verzorgen en houden van herdenkingsdiensten (o.a. 4 mei herdenkingen ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de 2e Wereldoorlog).

Wat kost het

		2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	5.946	6.434	6.572	6.596	6.621	6.645
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	5.946	6.413	6.526	6.526	6.526	6.526
Overige baten	0	22	46	70	94	118
Lasten exclusief reserves	7.144	4.972	4.781	4.788	4.794	4.820
Apparaatslasten	0	2.339	2.211	2.191	2.170	2.171
Inhuur	0	7	7	7	7	7
Overige apparaatslasten	0	140	-24	-27	-39	-38
Personeel	0	2.193	2.228	2.211	2.202	2.202
Interne resultaat	3.419	-1.056	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078
Interne resultaat	3.419	-1.056	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078
Programmalasten	3.725	3.689	3.647	3.675	3.702	3.727
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.626	2.670	2.587	2.574	2.612	2.648
Kapitaallasten	690	656	698	738	727	717
Overige programmalasten	387	362	362	362	362	362
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	22	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.198	1.462	1.791	1.808	1.826	1.824
Saldo voor reserveringen	-1.198	1.462	1.791	1.808	1.826	1.824
Saldo	-1.198	1.462	1.791	1.808	1.826	1.824

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-1.198					
Begroting 2019		1.801	1.794	1.790	1.789	1.789
Omissie 2019		2.011	2.036	2.032	2.031	2.031
Voorjaarsnota 2019		2.020	2.221	2.237	2.257	2.256

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Wet op de lijkbezorging](#)
- [Verordening lijkbezorgingsrechten en beheerverordening en overige richtlijnen](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken op het terrein van de lijkbezorging:

- begraafplaatsen en crematoria
- lijkschouw (het vaststellen dat de betrokkene is overleden)
- baten begraafplaatsrechten (via categorie 3.7)
- baten afkoopsommen grafrechten (via categorie 4.4.8)

Cultureel erfgoed - Archeologie

Pagina 24

Cultureel erfgoed - Archeologie

Het duurzaam behoud van het bodemarchief en het vertellen van het “archeologisch verhaal van de stad”

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Veiligstellen archeologisch erfgoed

Het veiligstellen van het archeologisch erfgoed en gemeentelijke monumenten in de bodem door

- tijdige toetsing van ruimtelijke (bouw)plannen
- inbreng van archeologie bij het opstellen van ruimtelijke (bouw)plannen

Duurzaam behoud van bodemarchief

Het documenteren en onderzoeken van waardevol archeologisch erfgoed dat door bodemingrepen definitief verloren dreigt te gaan

Het vertellen van het archeologisch verhaal van de stad

- Een bijdrage leveren aan de kennis over het verleden van Rotterdam door de uitvoering van archeologisch (veld)onderzoek
- De beleving en aantrekkelijkheid van de stad vergroten door het archeologisch verhaal te vertellen en te tonen aan scholieren, inwoners en toeristen

Wat gaan we daar voor doen

Veiligstellen archeologisch erfgoed

- Wettelijke taken en het gemeentelijk archeologiebeleid uitvoeren
- Archeologisch onderzoek uitvoeren (onder certificaat BRL SIKB 4000)
- Archeologische werkzaamheden soepel uitvoeren tijdens bouwprojecten (voorkomen bouwstagnatie door toevalsvondsten)

Duurzaam behoud van bodemarchief

- Archeologische documentatie en het gemeentelijk depot van bodemvondsten (Collectie Rotterdam) beheren
- Archeologische werkzaamheden soepel uitvoeren tijdens bouwprojecten (voorkomen bouwstagnatie door toevalsvondsten)

Het vertellen van het archeologisch verhaal van de stad

- Onderzoeksresultaten presenteren door middel van onderwijs, tentoonstellingen en publicaties
- Kennis- en kwaliteitsontwikkeling bevorderen
- Archeologische documentatie en het gemeentelijk depot van bodemvondsten (Collectie Rotterdam) beheren

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Cultureel erfgoed - Archeologie	Realisatie 2018	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	326	199	206	206	206	206

Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	331	199	206	206	206	206
Overige baten	-5	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	1.837	1.288	1.347	1.342	1.336	1.336
Apparaatslasten	0	1.028	1.109	1.104	1.099	1.099
Inhuur	0	2	2	2	2	2
Overige apparaatslasten	0	51	9	8	5	5
Personeel	0	975	1.099	1.094	1.092	1.092
Interne resultaat	1.746	-7	35	15	15	15
Interne resultaat	1.746	-7	35	15	15	15
Programmalasten	92	267	203	223	223	223
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	92	267	203	223	223	223
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.511	-1.089	-1.141	-1.135	-1.130	-1.130
Saldo voor reserveringen	-1.511	-1.089	-1.141	-1.135	-1.130	-1.130
Saldo	-1.511	-1.089	-1.141	-1.135	-1.130	-1.130

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-1.511					
Begroting 2019		-813	-813	-813	-813	-813
Omissie 2019		-912	-904	-904	-904	-904
Voorjaarsnota 2019		-1.064	-1.053	-1.048	-1.043	-1.043
Begroting 2020		-1.089	-1.141	-1.135	-1.130	-1.130
10 maands		-1.089	-1.141	-1.135	-1.130	-1.130

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Monumentenwet 1988/Wet op de archeologische monumentenzorg 2007 \(Wamz\)](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht \(Wabo\)](#)
- [Beleidsnota Archeologie Rotterdam](#)
- [Archeologieverordening Rotterdam](#)

Omschrijving taakveld

Het conserveren en voor publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed. Daarnaast is archeologie een wettelijke toetsingsonderdeel van het besluitvormingsproces bij ruimtelijke projecten. Het draagt bij aan een soepel verlopend bouwproces, waarbij verdichting (ook in de ondergrond) steeds vaker aan de orde is.

Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer Pagina 25

Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en beheer

Het verbeteren van de kwaliteit van de ondergrond (bodemsanering)

Het voorkomen, weren en bestrijden van overlast door plaagdieren

Het vergroten van bewustwording en kennis over dierenwelzijn en het uitvoeren van de Nota Dierenwelzijn

Ontwikkelingen en voortgang

In 2019 is de nota Dierenwelzijn geactualiseerd. Hoewel het beleid op hoofdlijnen ongewijzigd blijft, heeft deze herziening wel geleid tot een aantal accentverschillen en nieuwe acties. Zo zetten we de komende jaren meer in op bewust huisdierbezit, evenementen in parken en een afwegingskader voor overlastgevende dieren. Daarnaast zijn het actieplan rattenoverlast, de chip je kat- actie en het plan van aanpak agressieve honden een vast onderdeel geworden van het dierenwelzijnsbeleid.

We constateren een toename van bepaalde overlastgevende dieren die moeilijk tot niet te bestrijden zijn. Tegelijkertijd worden er in de landelijk politiek discussies gevoerd over het gebruik van verschillende bestrijdingsmiddelen. De mogelijke risico's voor Rotterdam zijn op dit moment moeilijk in te schatten. De ontwikkelingen worden nadrukkelijk gevolgd en trekken daarbij op met andere gemeenten.

Wat willen we bereiken

Nazorg bodemsanering

Rotterdam verbetert de kwaliteit van de ondergrond waar dat kan zoveel mogelijk, zodat er meer gebruikstoepassingen ontstaan voor functies als ondergronds bouwen en verblijven of stadslandbouw.

Plaagdierbeheersing

Het uitgangspunt bij plaagdierenoverlast is allereerst de beheersing van de negatieve gevolgen en preventie. In tweede instantie wordt overgegaan tot bestrijding, met de wettelijke toegestane middelen. Door veel in te zetten op preventie en wering, ontstaan er minder plaagdieren en daaruit volgt dat er ook minder dieren gedood worden, met minder gebruik van chemische middelen. Dit is in lijn met het dierenwelzijnsbeleid.

Dierenwelzijn

Rotterdam kent een grote verscheidenheid aan inwoners én dieren. Er worden naar schatting zo'n 700.000 huisdieren gehouden in Rotterdam en daarnaast leven er diverse wilde dieren in onze stadsnatuur. Dierenwelzijn is een thema dat veel mensen na aan het hart ligt. Omdat de intrinsieke waarde van het dier meer en meer erkend wordt, heeft dit in 2014 geleid tot het besluit van het toenmalige college om dierenwelzijnsbeleid op te stellen. Dat beleid richt zich op bewustwording m.b.t. huisdierenwelzijn maar ook stadsnatuur, het op een verantwoorde wijze van het omgaan met overlastgevende dieren en kennis delen met maatschappelijke partners.

De nota dierenwelzijn is geactualiseerd. Op hoofdlijnen wordt het beleid voortgezet, met een aantal accentverschuivingen ten opzichte van de eerste nota. Zo is er meer aandacht voor dieren en kwetsbare groepen en wordt er onderzoek gedaan naar een nieuw dierenasiel in Rotterdam. Aan betrokken partners is om inbreng gevraagd en met deze partijen wordt samengewerkt om uitvoering te geven aan de nota. Belangrijke partners zijn: Dierenbescherming, de Adviescommissie dierenwelzijn en stadsnatuur, politie regio Rijnmond, Stichting Zwerfkatten Rijnmond, Dibevo, Dierenvoedselbank, Stichting Natuurstad, Bureau Stadsnatuur en Diergaarde Blijdorp.

Wat gaan we daar voor doen

Nazorg bodemsanering

Bij functiewijziging van een nazorglocatie is het streven om de restverontreiniging te saneren en daarmee de beperkingen op het gebruik van de locatie op te heffen. Als sanering niet mogelijk is, adviseert de gemeente Rotterdam actief over het in stand houden van nazorgvoorzieningen en/of gebruiksbeperkingen.

Plaagdierbeheersing

We pakken meldingen van Rotterdammers over plaagdieren adequaat op en komen met een aanvaardbare oplossing voor beperking of minimalisering van de overlast. Dit kan ook betekenen dat er ingezet moet worden op gedragsverandering van Rotterdammers met betrekking tot het schoonhouden van hun leefomgeving. We werken aan een strategie om verschillende doelgroepen goed aan te spreken over het onderwerp voedsel op straat en dieren voeren. Preventieve inzet is nodig om plaagdieren duurzaam te voorkomen en het ontstaan van de overlast te beperken. Het accent van plaagdierbeheersing ligt op beheersing ratten op de openbare weg en in woningen en bestrijding wespen in de openbare ruimte (wettelijke taken). Ook is er momenteel inzet op het bestrijden van mieren- en vliegenoverlast.

Dierenwelzijn

We continueren de acties uit de eerste nota dierenwelzijn en we blijven verbindingen leggen met partners. Met de herziening van de nota zijn nieuwe acties benoemd naast het voortzetten van bestaande activiteiten. Ook zal er aandacht blijven voor het vergroten van de samenhang en integraliteit bij beleidsterreinen die raken aan dierenwelzijn. Denk hierbij aan beleid m.b.t. natuurontwikkeling, groenbeheer, plaagdierbeheersing en evenementen.

Concrete acties zijn o.a.: het chippen van katten, onderzoek realisatie dierenasiel, het ondersteunen van de Stichting Zwerfkatten Rijnmond, het voortzetten van het meldpunt over agressieve honden, het organiseren van kennistafels, blijvend aandacht voor vegetarische gerechten in de bedrijfsrestaurants, het (laten) ontwikkelen van een keurmerk voor dierenwinkels en het opstellen van een afwegingskader aanpak overlastgevende dieren.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	483	485	492	492	492	492
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	483	485	492	492	492	492
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	1.769	1.865	1.886	1.886	1.885	1.885
Apparaatslasten	822	978	1.002	1.001	1.000	1.000

Inhuur	0	5	3	3	3	3
Overige apparaatslasten	61	36	31	31	30	30
Personeel	761	937	968	968	967	967
Interne resultaat	564	544	580	580	580	580
Interne resultaat	564	544	580	580	580	580
Programmalasten	383	344	304	304	304	304
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	343	331	291	291	291	291
Overige programmalasten	9	13	13	13	13	13
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	1	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	30	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.285	-1.380	-1.394	-1.394	-1.393	-1.393
Saldo voor reserveringen	-1.285	-1.380	-1.394	-1.394	-1.393	-1.393
Saldo	-1.285	-1.380	-1.394	-1.394	-1.393	-1.393

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-1.285					
Begroting 2019		-1.503	-1.503	-1.503	-1.503	-1.503
Omissie 2019		-1.526	-1.525	-1.525	-1.525	-1.525
Voorjaarsnota 2019		-1.557	-1.593	-1.593	-1.592	-1.592
Begroting 2020		-1.370	-1.394	-1.394	-1.393	-1.393
10 maands		-1.380	-1.394	-1.394	-1.393	-1.393

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Landelijk

- [Wet op de publieke gezondheid](#)
- [Wettelijk Gebruiksvoorschrift toepassing rodenticiden \(Ctgb\)](#)

- [Handboek Integrated Pest Management](#)
- [Wet Dieren](#)
- [Besluit Houders van dieren](#)
- [Wet Bodembescherming](#)

Gemeentelijk

- [Nota Dierenwelzijn](#)
- [Actieplan Rattenoverlast](#)
- [Plan van aanpak agressieve honden](#)
- Beheerplan nazorg

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken ter bescherming van het milieu. Dit Rotterdamse taakveld heeft betrekking op de nazorg bodemsanering, plaagdierbeheersing en het dierenwelzijnsbeleid.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer Pagina 26

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod houdt de stad gezond, leefbaar en aantrekkelijk in de verdichtende omgeving. Onze kenmerkende rivieren, parken, singels, plantsoenen, groen en recreatiegebieden hebben iedere Rotterdammer iets te bieden. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering

Ontwikkelingen en voortgang

Vanuit het taakveld dragen we bij aan de uitwerking van het programma Rotterdams Weerwoord.

Wat willen we bereiken

Een aantrekkelijke, veilige, duurzame en prettig leefbare stad voor iedereen

Door groen, parken, singels en verblijfs- en speelplekken beschikbaar en veilig te houden dragen we bij aan prettige leefbare stad voor iedereen.

Ook willen we met ons aanbod aansluiten bij de behoefte van de Rotterdammers, om zo een aantrekkelijk en gezonde stad te zijn. Waarmee we het gebruik en de tevredenheid willen vergroten.

Een onderhoudbare stad die veilig en beschikbaar is voor gebruik

Door het ontwerp af te stemmen op het beheer en het beheer af te stemmen op het ontwerp. Ook willen we de materiaal- en ontwerpkeuzes afstemmen op het beoogde gebruik, zodat het langer veilig en beschikbaar blijft. Daarnaast om robuust groen te creëren, zodat we om kunnen gaan met bedreigingen, zoals ziekte, plagen en klimaatveranderingen.

Meer Rotterdammers in beweging: spelen, sporten, ontmoeten en recreëren

Door divers aanbod en voldoende aantrekkelijke plekken die aansluiten bij de behoefte van de Rotterdammers, conform de Integrale visie Kom op naar buiten!, willen we het gebruik van de plekken laten toenemen. Om zo de gezondheid en vitaliteit te stimuleren onder de Rotterdammers.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaat adaptieve deltapstad

Een robuust en aaneengesloten groenvoorziening zorgt in samenhang met de oppervlaktewatersystemen mede voor klimaatadaptatie en vermindert hittestress. Ook zorgt aaneengesloten groen en waterbergingen voor opvang van extreme regenval. Parken, bomen en plantsoenen worden duurzaam onderhouden, waarbij diversiteit noodzakelijk is tegen ziekten en plagen.

Samenwerking met betrokken bewoners versterken in het groen en gedeeld eigenaarschap stimuleren

Bewoners werken steeds vaker met de gemeente samen. Dit willen we stimuleren door zelfbeheer in het groen te bevorderen en bewoners gedeeld "eigenaarschap" te geven. Met het programma Rotterdams Weerwoord motiveren we bewoners om hun eigen woning, tuin en straat klimaatbestendig in te richten. Op deze manier willen we bijdragen aan de medeverantwoordelijkheid, betrokkenheid en de gezondheid van de Rotterdammers. Hierbij werken we samen met de woningcorporaties en waterschappen.

Wat gaan we daar voor doen

Een aantrekkelijke, veilige, duurzame en prettig leefbare stad voor iedereen

Uitvoeren risico gestuurd beheer en onderhoud

- Uitvoeren van beheer- en onderhoudsplannen voor de assets openbaar groen, bomen, speelvoorzieningen en water, waarbij de balans tussen prestaties, risico's en kosten optimaal is afgewogen. Wet- en regelgeving, veiligheid, beschikbaarheid, milieu- en gezondheid, kwaliteit leefomgeving, imago en weerbaarheid, zijn hierbij onze kernwaarden vanuit het Strategisch Assetmanagementplan Stadsbeheer.
- Door beheer en onderhoudswerkzaamheden in het groen zowel in tijd als zonering meer te differentiëren, voegen we ecologische waarde toe aan de stad.
- Bewust omgaan met onze logistieke stromen vanuit een circulaire gedachte, zoals die van de afvalstromen van groenafval en het bagger uit de singels.
- Samenwerken met verschillende partners in het onderhoud, waaronder met de Waterschappen in het baggerprogramma om de singels en watergangen op voldoende diepte te houden voor een goede doorstroming en om de waterkwaliteit op pijl te houden.

Een onderhoudbare stad die veilig en beschikbaar is voor gebruik

Inspecteren en schouwen

- Alle assets worden geïnspecteerd op afwijkingen en technische gebreken conform de Assetmanagementplannen. Dit doen we om de onderhoudsbehoefte te kunnen bepalen en beheer- en onderhoudsplannen op te stellen.
- Verder worden ieder jaar onveilige of dode bomen en plantsoenelementen geschouwd op inboetbehoefte en –noodzaak met de ambitie om een toekomstbestendig groen- en bomenbestand te krijgen, passend bij de functie.

Uitvoeren periodiek onderhoud

- Alle assets hebben een periodiek onderhoudsprogramma om de assets beschikbaar en veilig te houden in de stad.
- Deze raadsperiode wordt ook ingezet op het bosplantsoen en de bomen inboet om een deel van het achterstallig onderhoud weg te werken.

Uitvoeren projectmatig onderhoud

- Als assets technisch einde-levensduur zijn, vervangen we deze afgestemd op de behoefte van het gebied en de opgave.
- Bij speelprojecten hebben we oog voor de kinderen en volwassenen met een beperking. We richten de speel- en sportplekken bewust in op toegankelijkheid en samenspelen.
- Bij (her)inrichtingsprojecten komen waar mogelijk meer groenvoorzieningen en bomen bij, met extra aandacht voor ecologische diversiteit, toekomstbestendigheid, variatie en spreiding in de wijk en stad. Om hiermee ook bij te dragen aan de opgave voor de 20ha vergroening in de stad.

- Bij (her)inrichtingsprojecten kansen benutten voor extra klimaatadaptieve maatregelen, zoals waterbergingen. Dit doen we met name op plekken waar veel risicopanden aanwezig zijn. We verbinden groen en water waar dit mogelijk is. Ook houden we de watergang veilig door deze voldoende diep te houden en vervangen we de beschoeiingen, stuwen en duikers waar nodig.

Calamiteiten; ziekte, plagen en extensieve exoten

- Door veranderende weer- en klimaatomstandigheden zien we een toename aan calamiteiten in de stad. Hierbij valt te denken aan onder andere; de eikenprocessierups, essentaksterfte, Japanse duizendknoop, en stormschades.

Meer Rotterdammers in beweging: spelen, sporten, ontmoeten en recreëren

Met de Integrale visie Kom op naar buiten! staat het spel, sport, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte centraal. Hierin zijn meerdere ambities benoemd, waaronder:

Meer variatie, verblijf en vrije ruimte in de wijk

- Door bij vervangingsprojecten op speel- en sportplekken in te zetten op meer divers aanbod voor meerdere doelgroepen, verschillende spel- en sportactiviteiten en verschillende uitstralingen. Zodat plekken een eigen identiteit krijgen en meer aansluiten bij de verschillende behoeftes in de wijk. Waarbij het inzetten van flexibel en tijdelijk aanbod, zoals de producten "plug & play" en de "move-fit" kan voorzien in een steeds veranderende behoefte.

Behoeftegericht werken

- Door bewoners van jong tot oud, met en zonder beperking aan de voorkant te betrekken in de (jeugd) participatie om een goed gevoel te krijgen en aan te sluiten bij de behoefte in de wijk.

Monitoren van gebruiker

- Gebruik op verblijfsplekken willen we gaan meten voor beter inzicht in het huidige gebruik van bestaande speel- en sportplekken. Deze data gaan we gebruiken bij ontwerpvragestukken en programmering van het speel- en sportaanbod.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaat adaptieve deltastad

Uitvoeringsprogramma Rotterdams Weerwoord opstellen

- Als aanvulling op grootschalige klimaatadaptieve projecten uit het programma Rotterdams Weerwoord, nemen we samen met de Rotterdammers en woningbouwcorporaties kleinschalige maatregelen op straatniveau, op openbaar en privaat terrein. Waarbij we kansen zien om tegelijkertijd de leefbaarheid in buurten en wijken te verbeteren, de biodiversiteit in de stad te vergroten en de betrokkenheid en actieve deelname van Rotterdammers aan de samenleving toe te laten nemen.

Ontwikkelen innovatieve klimaatadaptieve concepten

- Door gezamenlijk innovatieve oplossingen te ontwikkelen en te testen willen we een meer klimaat adaptieve stad. Zo zijn we in de voedseltuin al samen met particuliere initiatiefnemers een experiment gestart, de sponstuin. Hierin onderzoeken we de effecten op de vegetatie in verschillende bodemprofielen. Met als doel om passende vegetatie te hebben die goed bestand is tegen extreme droogte en natte periodes.

Gebruiken speel- en boomdepot

- Bomen die binnen een project niet hergebruikt kunnen worden, maar die kwalitatief nog goed zijn, gaan naar andere locaties in de stad of in laatste instantie naar het bomendepot. De bomen blijven daar totdat er een definitieve nieuwe locatie beschikbaar is.
- Daarnaast willen we inzetten in het hergebruik van materialen zoals speeltoestellen. Toestellen worden hergebruikt wanneer deze vervangen worden bij herinrichtingsprojecten, maar nog in goede staat zijn.
- Organisch afval krijgt een herbestemming, zoals boomstammen als meubilair, houtsnippers als verhardingsmateriaal voor wandelpaden of bladafval en bagger uit de singels als compost.

Bewuste keuze ondergronden

- Ondergronden op speel en sportvelden zoals gras, boomschors, zand dragen op een natuurlijke manier bij aan de wateropgave en tegen hittestress. Kunstgras kan op een kunstmatige manier in combinatie met kratten bijdragen aan het opvangen van water bij heftige regenbuien.
- Verbeteren van de standplaats en ondergronden voor groen en bomen stimuleert de groei en biedt betere kansen voor het groen om optimaal te ontwikkelen.
- Groen en bagger werkzaamheden worden aanbesteed met aandacht voor het onderwerp circulair

Samenwerking met betrokken bewoners versterken in het groen en gedeeld eigenaarschap stimuleren

Samenwerkingen met betrokken bewoners

- Faciliteren van vrijwilligersgroepen voor onderhoud in parken en het stimuleren en faciliteren van zelfbeheer groen. Door samen te werken met bewoners delen we het 'eigenaarschap' over het groen.
- Stimuleren bewoners om hun eigen tuinen en straten te vergroenen en bewust te maken van de positieve effecten hiervan met onder andere acties rondom 'tegel eruit, groen erin'. Ook wordt de tuincoach in de wijken ingezet.

Organiseren (kinder)participatiesessies bij projecten

- Rotterdammers zijn steeds meer betrokken bij ontwikkelingen in hun buurt. Dit willen we stimuleren door kinderen, jongeren en volwassenen de gelegenheid te geven om aan te geven waar zij behoefte aan hebben en wat zij graag zouden willen doen in de openbare ruimte.
- Gebruikmaken van de ontwikkelde kinderparticipatie toolbox bij verschillende projecten, bijvoorbeeld het speelplekje op de hoek van de straat of de sportplek in het park.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	768	31	13	13	13	13
Bijdragen rijk en medeoverheden	209	31	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	475	0	13	13	13	13
Overige baten	84	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	34.885	41.726	43.445	44.994	43.529	43.839
Apparaatslasten	28.406	5.370	5.468	5.441	5.412	5.413
Inhuur	71	9	10	10	10	10
Overige apparaatslasten	1.020	228	8	5	-12	-11
Personeel	27.315	5.132	5.450	5.427	5.414	5.414
Interne resultaat	-27.354	7.746	8.966	8.966	8.966	8.966
Interne resultaat	-27.354	7.746	8.966	8.966	8.966	8.966
Programmalasten	33.833	28.610	29.012	30.588	29.152	29.460
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	32.458	26.501	26.347	27.397	25.440	25.250
Kapitaallasten	972	1.584	2.156	2.682	3.202	3.701
Overige programmalasten	404	526	509	509	509	509

Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-34.118	-41.696	-43.432	-44.981	-43.516	-43.826
Saldo voor reserveringen	-34.118	-41.696	-43.432	-44.981	-43.516	-43.826
Reserves	715	-1.071	574	1.822	71	71
Onttrekking reserves	715	1.379	574	1.822	71	71
Toevoeging reserves	0	2.450	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-33.403	-42.767	-42.858	-43.159	-43.445	-43.755

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-33.403					
Begroting 2019		-49.339	-47.856	-47.853	-47.867	-47.867
Omissie 2019		-50.262	-48.740	-48.740	-48.740	-48.740
Voorjaarsnota 2019		-46.443	-46.267	-44.125	-44.417	-44.734
Begroting 2020		-41.823	-42.858	-43.159	-43.445	-43.755
10 maands		-42.767	-42.858	-43.159	-43.445	-43.755

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beheeraanpak openbaar groen](#)
- [Bomenstructuurvisie](#)
- [CROW beeldsystematiek 2017](#)
- [Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie](#)
- [Erfgoedagenda Rotterdam 2017-2020](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Handboek Openbare ruimte Rotterdamse Stijl](#)
- [Leidraad bestendig groenbeheer \(2018\)](#)
- [Leggers oppervlaktewatersystemen van HHSK](#)
- [Leggers oppervlaktewatersystemen van WSHD](#)
- [Leggers oppervlaktewatersystemen van HHD](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)

- [Programma Kansrijke Wijken](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Rotterdam Staat van de Stad](#)
- [Rotterdams Weerwoord](#)
- [Rotterdamse Adaptatie Strategie](#)
- [Speelvisie Kom op naar buiten!](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Strategisch Assetmanagementplan Stadsbeheer](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Visie Openbare Ruimte Binnenstad Rotterdam](#)
- [\(Herijking\) Waterplan 2](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht \(Wabo\)](#)
- [Wet milieubeheer](#)
- [Wet Natuurbescherming](#)
- [Wet ruimtelijke ordening](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit Rotterdamse taakveld behoren:

- natuurbescherming, onderhoud van bos, heide en overige natuurgebieden
- aanleg en onderhoud van openbaar groen inclusief het plaatsen en onderhouden van kunstwerken in de openbare ruimte
- aanleg en onderhoud van openbaar water: vijvers en kleine watergangen, waaronder het schoonhouden van sloten, onderhouden van taluds en beschoeiing
- aanleg en onderhoud van speelvoorzieningen

Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII

Pagina 27

Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII

De gemeente maakt een veilig gebruik van de ondergrond mogelijk

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Het openbaar toegankelijk maken van de “Bommenkaart Rotterdam” (mei 2019) maakt het voor iedereen nu mogelijk om zelf snel informatie te vinden over de mogelijke aanwezigheid van Niet Gesprongen Explosieven (NGE) in de ondergrond. Er zijn verder geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Er worden geen toevalsvondsten gedaan van NGE bij werkzaamheden in verdachte gebieden binnen de gemeente

Stakeholders van projecten in verdachte gebieden zijn op de hoogte van de mogelijke aanwezigheid van NGE en hebben voorzorgsmaatregelen genomen

Bij functiewijziging van een verdachte locatie is het streven om de risico's van NGE weg te nemen en daarmee de beperkingen op het gebruik van de verdachte locaties op te heffen

Gevonden NGE kunnen op een veilige manier binnen de gemeente worden vernietigd

Wat gaan we daar voor doen

Er worden geen toevalsvondsten gedaan van NGE bij werkzaamheden in verdachte gebieden binnen de gemeente

- De informatie over mogelijke NGE in de ondergrond van de gemeente is volledig en actueel.
- Verzoeken om informatie over NGE worden binnen de daarvoor geldende termijnen geleverd.

Stakeholders van projecten in verdachte gebieden zijn op de hoogte van de mogelijke aanwezigheid van NGE en hebben voorzorgsmaatregelen genomen

- Bij vergunningsprocedures wordt de aanvrager, indien noodzakelijk, geïnformeerd over de mogelijke aanwezigheid van NGE en de noodzakelijke vervolgacties.

Bij functiewijziging van een verdachte locatie is het streven om de risico's van NGE weg te nemen en daarmee de beperkingen op het gebruik van de verdachte locaties op te heffen

- De informatie over mogelijke NGE in de ondergrond van de gemeente is volledig en actueel.
- Indien mogelijk (techniek, planning, financiën) zal bij de uitvoering van projecten geprobeerd worden eventueel aanwezige NGE te ruimen ook als dit voor de realisatie van het project niet strikt noodzakelijk is (werk met werk maken).

Gevonden NGE kunnen op een veilige manier binnen de gemeente worden vernietigd

- Zorgen voor de beschikbaarheid van voldoende "springlocaties" waar NGE gecontroleerd kunnen worden vernietigd.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
explosieven WOII	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	-43	-1.545	876	876	876	876
Bijdragen rijk en medeoverheden	-43	-1.545	876	876	876	876

Lasten exclusief reserves	3.586	613	704	704	704	704
Interne resultaat	401	335	365	365	365	365
Interne resultaat	401	335	365	365	365	365
Programmalasten	3.185	278	339	339	339	339
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.514	278	339	339	339	339
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.671	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-3.629	-2.158	172	172	172	172
Saldo voor reserveringen	-3.629	-2.158	172	172	172	172
Saldo	-3.629	-2.158	172	172	172	172

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-3.629					
Begroting 2019		2	2	2	2	2
Omissie 2019		2	2	2	2	2
Voorjaarsnota 2019		2	-10	-10	-10	-10
Begroting 2020		-2.158	172	172	172	172
10 maands		-2.158	172	172	172	172

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Arbeidsomstandighedenbesluit, artikel 4.10 lid 2 \(Staatsblad nr. 142, 7 maart 2006\)](#)

[Arbeidsomstandighedenregeling, artikel 4.17f \(Staatscourant nr. 4230, 16 maart 2012\)](#)

[Circulaire Vliegtuigberging \(Staatscourant nr. 54987, 19 oktober 2016\)](#)

[Beheer- en beleidsplan niet-gesprongen explosieven uit de Tweede Wereldoorlog 2010-2020 \(wordt geactualiseerd\)](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren alle gemeentelijke taken op het gebied van beleid, toezicht en ruiming van Niet Gesprongen Explosieven (NGE) uit WOII.

In 2020 wordt door het Rijk een landelijke kenniscentrum opgericht dat gemeenten gaat ondersteunen bij vragen rondom het opsporen en ruimen van NGE. Het kenniscentrum krijgt ook de opdracht een normenkader te ontwikkelen hoe om te gaan met NGE.

Overige baten en lasten - Vervoer en Materieel

Pagina 28

Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel

Een duurzaam en goed werkend gemeentelijk wagenpark en circulaire inzamelmiddelen. Het is noodzakelijk om de emissie van schadelijke stoffen door uitstoot van de gemeentelijke (interne) mobiliteit in Rotterdam te voorkomen dan wel te verminderen ten behoeve van het klimaat en de gezondheid van de Rotterdammer. Rotterdam heeft bovendien een voorbeeldfunctie

Deze doelstelling is gekoppeld aan de programmadoelstelling: Een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een betere luchtkwaliteit

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Het gehele gemeentelijke wagenpark is in 2030 emissieloos

- personenwagens zijn in 2023 emissieloos
- lichte bedrijfsvoertuigen zijn in 2025 emissieloos
- zware bedrijfsvoertuigen zijn in 2030 emissieloos

Wat gaan we daar voor doen

Het gehele gemeentelijke wagenpark is in 2030 emissieloos

- het aankopen en beheren van de gemeentelijke voertuigen en andere voertuigen van, met name, overheid gelieerde organisaties
- het voorkomen dan wel verminderen van emissie van schadelijke stoffen door uitstoot van de gemeentelijke mobiliteit in Rotterdam
- het onderhouden van de gemeentelijke inzamelmiddelen, waarbij circulariteit een belangrijk aspect vormt

De gemeente is verantwoordelijk voor een duurzame mobiliteitskeuze en faciliteert andere duurzame modaliteiten in samenhang met de energietransitie. De keuze voor een (werk)voertuig maakt de gemeente op basis van de grootste bedrijfszekerheid en de schoonste techniek met de meest schone componenten. Bij vergelijkbare alternatieven geven de laagste exploitatiekosten uiteraard de doorslag. Vervanging vindt plaats op natuurlijke momenten.

De ontwikkelingen op het vlak van emissieloze personenwagens gaan gestaag verder. Daarnaast is het van belang om de ontwikkelingen op het vlak van emissieloze (werk)voertuigen (lichte en zware bedrijfsvoertuigen) te volgen en in samenwerking met de markt emissieloze (werk)voertuigen te gaan ontwikkelen. Hiertoe gaan we in 2019 ca. 15 pilots met lichte en zware bedrijfsvoertuigen doen, denk daarbij aan emissieloze bestelbusjes, huisvuilophaalwagens, veegmachines e.d..

In het kader van de verduurzaming van met name het werk-werkverkeer ontwikkelt de gemeente concepten als de emissieloze (deel)auto en elektrische (deel)fietsen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	38.997	39.433	40.193	40.426	40.980	41.691
Bijdragen rijk en medeoverheden	-678	-636	-636	-636	-636	-636
Overige opbrengsten derden	42.591	43.569	43.079	43.312	43.866	44.577
Overige baten	-2.916	-3.500	-2.250	-2.250	-2.250	-2.250
Lasten exclusief reserves	28.400	29.577	31.098	29.760	30.259	30.972
Apparaatslasten	7.906	10.026	9.877	9.825	9.770	9.772
Inhuur	39	104	107	107	107	107
Overige apparaatslasten	164	466	24	17	-14	-12
Personeel	7.703	9.456	9.746	9.701	9.677	9.677

Interne resultaat	-38.202	-29.326	-28.571	-28.571	-28.571	-28.571
Interne resultaat	-38.202	-29.326	-28.571	-28.571	-28.571	-28.571
Programmalasten	58.696	48.878	49.792	48.506	49.060	49.771
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	30.130	21.692	21.256	19.707	19.628	19.627
Kapitaallasten	26.290	24.861	26.211	26.474	27.107	27.819
Overige programmalasten	2.276	2.325	2.325	2.325	2.325	2.325
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	10.597	9.856	9.095	10.666	10.720	10.719
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Saldo voor reserveringen	10.597	9.856	9.095	10.666	10.720	10.719
Reserves	0	1.440	1.860	340	340	340
Onttrekking reserves	0	1.440	1.860	340	340	340
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	10.597	11.296	10.955	11.006	11.060	11.059

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	10.597					
Begroting 2019		11.127	11.139	11.138	11.138	11.138
Omissie 2019		10.712	10.806	10.805	10.805	10.805
Voorjaarsnota 2019		10.867	10.942	10.993	11.048	11.046
Begroting 2020		11.300	10.955	11.006	11.060	11.059
10 maands		11.296	10.955	11.006	11.060	11.059

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Parijsakkoord Klimaatconferentie Parijs 2015

In 2017 is de Rotterdamse Brandstofaanpak vastgesteld, een vertaling van de [nationale brandstofvisie](#) uit 2014. Momenteel wordt gewerkt aan een koersnota 0-emissievisie (stedelijke mobiliteit). Deze nota is de eerste stap in de uitwerking van de verduurzaming van mobiliteit ten aanzien van nul emissie mobiliteit.

De visie en de beschrijving en het programma zijn een nadere lokale uitwerking en invulling van het [nationale Klimaatakkoord](#). Deze visie dient als gemeentelijke input voor het Rotterdams Klimaat Akkoord en geeft richting en focus aan de keuze van activiteiten om het gemotoriseerde verkeer in Rotterdam versneld te verschonen. Na vaststelling van de visie door het College vindt de uitwerking in (adaptieve) strategieën en aanpak plaats in de loop van 2019.

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoort het resultaat van de activiteiten van Roteb Lease.

Riolering

Pagina 29

Riolering

Rotterdam, als grote stad in de delta, beheert en onderhoudt haar riolering en stedelijke watersysteem voortvarend om een gezonde en leefbare stad met droge voeten te blijven. Rotterdammers kunnen ondanks de al merkbare effecten van klimaatverandering daardoor vrij van gezondheidsrisico's dicht op elkaar leven. Ze houden droge voeten en de economische bedrijvigheid in de stad gaat tijdens en na hevige neerslag gewoon door. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder "wat willen we bereiken" en "wat gaan we daarvoor doen" zijn nog actueel. De voorbereiding voor een nieuw Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) wordt gestart.

Wat willen we bereiken

Gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem

Het stedelijk watersysteem bestaat uit 3 componenten, die nauw met elkaar verweven zijn: de buitenruimte, de afvalwaterketen en het oppervlakte- en grondwatersysteem. Om een gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem te bereiken zorgen we ervoor dat:

- De volksgezondheid en het milieu beschermd wordt door het doelmatig inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater.
- Wateroverlast wordt voorkomen door het doelmatig inzamelen, transporteren en verwerken van hemelwater.
- Structurele nadelige gevolgen van een hoge of lage grondwaterstand voorkomen of beperkt worden door doelmatige maatregelen in openbaar gebied.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaat adaptieve deltapstad

Onze onder de zeespiegel gelegen stad blijft een aantrekkelijke en veilige plaats waarbij we zoveel mogelijk bestand zijn tegen extreme weersinvloeden en de sponswerking van de stad herstellen. Omdat slechts 40% van de stad openbare ruimte is, kunnen we deze veranderingen alleen realiseren met een langetermijnaanpak die we gezamenlijk en integraal met alle belanghebbenden moeten uitvoeren.

Wat gaan we daar voor doen

Gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem

- De gemeentelijke riolering beheren en onderhouden zodanig (d.m.v. assetmanagement) dat deze robuust, betrouwbaar en klimaatbestendig is en blijft.
- Komende collegeperiode wordt een nieuw Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) opgesteld.
- Alle assets binnen het stedelijk watersysteem, waaronder de riolering, gemalen, persleidingen en kolken, worden aan de hand van inspecties, risicoanalyses en (rendements)berekeningen gemonitord en gereinigd.
- De gebieden met een verhoogd risico voor grondwateronderlast krijgen prioriteit in het rioolvervangingsprogramma. Om grondwateroverlast na rioolvervanging te voorkomen, wordt gelijktijdig drainage naar oppervlaktewater aangelegd in openbaar gebied.
- Rotterdam werkt in de afvalwaterketen (RoSA: Rotterdamse samenwerking in de Afvalwaterketen) aan het stedelijk watersysteem van de toekomst.
- Rotterdammers zijn steeds meer betrokken bij de openbare ruimte in hun straat of buurt. Dit willen we stimuleren door bij rioolvervangingsprojecten op voorhand samen te werken aan de plannen en bewoners gedeeld 'eigenaarschap' te geven over de te nemen klimaatmaatregelen.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaat adaptieve deltapstad

- Het aantal panden dat een verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft moet omlaag. Om dit te monitoren wordt gebruik gemaakt van Bluelabel. Bluelabel vertaalt de impact van een heftige bui naar de gevolgen voor elk afzonderlijk pand en is vergelijkbaar met het energielabel van een woning. Gemeente Rotterdam is vanaf het begin betrokken bij deze ontwikkeling.

- Met het programma Rotterdams Weerwoord willen we een beweging in gang zetten om samen met de Rotterdammers de stad voor te bereiden op klimaatverandering. Als aanvulling op de grootschalige klimaatadaptieve projecten, nemen we samen met de Rotterdammers kleinschalige maatregelen op straatniveau, op openbaar en privaat terrein. Ook motiveren we vastgoedontwikkelaars, gebouweigenaren en woningcorporaties om klimaatadaptieve maatregelen te nemen (stimuleringsfonds). Waarbij we kansen zien om tegelijkertijd de leefbaarheid in buurten en wijken te verbeteren, biodiversiteit in de stad te vergroten en de betrokkenheid en actieve deelname van Rotterdammers aan de samenleving toe te laten nemen. Zo zorgen hevige neerslag, bodemdaling, droogte en hitte niet voor achteruitgang van de leefkwaliteit van onze stad.
- Samen met bewoners aanpassingen en verbeteringen bedenken en uitvoeren aan de riolering en buitenruimte om de veranderende omstandigheden, als gevolg van klimaatverandering en stedelijke ontwikkelingen, op te kunnen vangen.
- We stimuleren bewoners om hun eigen tuinen en straten te vergroenen en bewust te maken van de positieve effecten hiervan. Op deze manier werken we aan bewustwording op het gebied van het klimaatbestendig inrichten van tuinen en straten. Het programma Rotterdams Weerwoord biedt hiervoor onder andere klimaatbouwstenen en een stimuleringsfonds.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 10: Stijging van het percentage panden dat geen verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft van 88% naar 90%.	Streefwaarde		88%	88%	89%	90%	90%
	Realisatie	88%					
Bron: Bluelabel (juli 2018), 12% van de panden heeft kans op overlast bij een hevige bui.							
Het doel is de streefwaarde 90% begin 2022 te bereiken							

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Riolering	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	71.751	74.697	77.389	81.103	85.383	90.219
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Belastingen	70.328	73.820	76.736	80.450	84.730	89.566
Overige opbrengsten derden	1.358	877	653	653	653	653
Overige baten	65	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	61.646	58.440	60.944	61.816	66.054	70.903
Apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Inhuur	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	0	0	0	0	0

Personeel	0	0	0	0	0	0
Interne resultaat	15.841	12.083	14.979	14.590	14.590	14.590
Interne resultaat	15.841	12.083	14.979	14.590	14.590	14.590
Programmalasten	45.805	46.357	45.964	47.226	51.464	56.313
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.708	11.046	9.525	7.219	7.346	7.485
Kapitaallasten	6.449	6.127	6.549	7.286	7.182	7.055
Overige programmalasten	30.647	29.184	29.891	32.721	36.937	41.773
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	10.105	16.257	16.445	19.287	19.329	19.316
Saldo voor reserveringen	10.105	16.257	16.445	19.287	19.329	19.316
Saldo	10.105	16.257	16.445	19.287	19.329	19.316

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	10.105					
Begroting 2019		11.089	11.351	11.654	11.645	11.645
Omissie 2019		11.372	11.635	11.937	11.928	11.928
Voorjaarsnota 2019		11.722	12.769	13.134	13.188	13.188
Begroting 2020		16.257	16.445	19.287	19.329	19.316
10 maands		16.257	16.445	19.287	19.329	19.316

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie](#)
- [Gemeentelijk rioleringsplan 2016- 2020](#)
- [Rotterdams Weerwoord](#)
- [Voortgangsrapportage GRP](#)
- [\(Herijking\) Waterplan 2](#)
- [Waterwet](#)

Omschrijving taakveld

We willen de volgende effecten in de stad bereiken:

- gezonde en aantrekkelijke stad met een robuust stedelijk watersysteem
- herstellen van sponswerking van de stad op zowel openbaar als privaat terrein
- voorkomen van ontwrichting door klimaatverandering

Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke zorgplichten ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater:

- inzameling en verwerking van hemelwater
- inzameling en transport van huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater
- voorkomen van grondwaterproblemen
- bestrijding verontreiniging oppervlaktewater
- baten rioolheffing via categorieën 2.2.1 (voor niet-woningen) en 2.2.2 (voor woningen)
- kosten van de heffing en invordering van de rioolheffing

Ruimtelijke Ordening - Beheer

Pagina 30

Ruimtelijke Ordening - Beheer

De gemeente zorgt ervoor dat relevante geografische informatie actueel, betrouwbaar en eenvoudig toegankelijk is voor alle werkprocessen

Het voldoen aan de wet Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Voor de gemeente is dit een wettelijke taak

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Het waarborgen van actuele en betrouwbare gegevens in de basis- en kernregistraties

Betrouwbare gegevens zijn van cruciaal belang voor gemeentelijke processen. Op basis van de gegevens in de registratie wordt bijvoorbeeld de stad onderhouden, kan iemand zich inschrijven op een adres, weten we hoe groen de stad en waar er kansen zijn voor vergroenen etc.

Het breed beschikbaar stellen van onze geografische informatie en deze informatie koppelen aan andere informatiebronnen van de gemeente of daarbuiten.

Een kaart met informatie kan vaak helpen om beter inzicht te krijgen in complexe opgaven in de stad. De potentie van geo-informatie op dat vlak is nog lang niet ten volle benut. Dat willen we graag veranderen.

Wat gaan we daar voor doen

Het waarborgen van actuele en betrouwbare gegevens in de basis- en kernregistraties

- Moderne technieken zoals scantechiek gebruiken om onze inwinning te moderniseren. Dit om meer gegevens in te winnen op een efficiëntere manier.
- Zorgen voor samenhang door middel van slimme koppelingen tussen de verschillende registraties. Daaruit wordt ons 3D-model opgebouwd. Landelijk draagt de gemeente actief bij aan het ontwikkelen van één objectenregistratie door onze ervaring met 3D in te brengen.
- Het toezicht houden op het gebruik van gegevens.

Het breed beschikbaar stellen van onze geografische informatie en deze informatie koppelen aan andere informatiebronnen van de gemeente of daarbuiten

- het adviseren over het gebruik van geografische gegevens
- adviseren over het aanschaffen van nieuwe software voor het raadplegen en gebruiken van geografische informatie

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Ruimtelijke Ordening - Beheer	Realisatie 2018	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	187	180	198	198	198	198
Bijdragen rijk en medeoverheden	7	0	0	0	0	0

Overige opbrengsten derden	181	180	198	198	198	198
Lasten exclusief reserves	7.690	6.871	6.314	6.284	6.253	6.254
Apparaatslasten	0	5.946	5.730	5.699	5.668	5.669
Inhuur	0	177	11	11	11	11
Overige apparaatslasten	0	254	7	3	-15	-14
Personeel	0	5.515	5.712	5.686	5.672	5.672
Interne resultaat	5.824	-894	-956	-956	-956	-956
Interne resultaat	5.824	-894	-956	-956	-956	-956
Programmalasten	1.866	1.819	1.540	1.541	1.541	1.541
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.866	1.819	1.540	1.541	1.541	1.541
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-7.502	-6.691	-6.116	-6.086	-6.055	-6.056
Saldo voor reserveringen	-7.502	-6.691	-6.116	-6.086	-6.055	-6.056
Saldo	-7.502	-6.691	-6.116	-6.086	-6.055	-6.056

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-7.502					
Begroting 2019		-6.228	-5.909	-5.910	-5.911	-5.911
Omissie 2019		-6.119	-5.752	-5.753	-5.754	-5.754
Voorjaarsnota 2019		-6.132	-5.740	-5.710	-5.679	-5.680
Begroting 2020		-6.688	-6.116	-6.086	-6.055	-6.056
10 maands		-6.691	-6.116	-6.086	-6.055	-6.056

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Basisregistraties in het geo-informatiedomein](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren taken op grond van de Wet ruimtelijke ordening. In dit Rotterdamse taakveld Ruimtelijke ordening – Beheer gaat het om:

- de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)
- de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)

Informatie is het vertrekpunt voor bijna elke opgave die onze stad oppakt. Een voorbeeld daarvan is het tegengaan van de effecten van klimaatveranderingen. Dat doen we op basis van informatie: waar in de stad zijn er kansen om te vergroenen, waar is het risico op wateroverlast het grootst, welke daken zijn geschikt voor zonnepanelen of een groen dak, etc.

Verkeer en vervoer - Beheer

Pagina 31

Verkeer en vervoer - Beheer

Bewoners, ondernemers en bezoekers beleven de openbare ruimte als veilig en schoon en de Rotterdamse infrastructuur is optimaal beschikbaar. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Bij (her)inrichting, beheer en onderhoud van de boven- en ondergrondse infrastructuur wordt bijgedragen aan klimaat- en circulaire doelstellingen

Ontwikkelingen en voortgang

De ontwikkelingen rond vernieuwde wetgeving en het in beheer nemen van een gerenoveerde Maastunnel vragen extra inzet voor het beheer, onderhoud en toezicht in de Maastunnel.

Wat willen we bereiken

Een beschikbare, bruikbare en comfortabele infrastructuur

Door slim beheer en onderhoud houden we de wegen, fiets- en voetpaden, straatmeubilair, openbare verlichtingen, civiele kunstwerken beschikbaar, bruikbaar en comfortabel voor de rotterdammers en bezoekers.

Een duurzame (ondergrondse) infrastructuur die veilig is

Beheren en onderhouden van de infrastructuur is niet alleen een doel om de buitenruimte veilig en netjes te houden, maar ook een middel om om de openbare ruimte toekomstbestendig te maken. De energietransitie kan

niet zonder goed beheer van de ondergrond en regie op de werkzaamheden. De onder- en bovengrond komen hierbij samen.

Een schone buitenruimte

Als gevolg van verstedelijking, eisen van bewoners, toenemend toerisme en de 24 uurseconomie, wordt een continu en intensief beheer gevraagd. Het schoonniveau van de rotterdamse wijken bepaalt voor een groot deel de kwaliteit van het werk en de beleving en waardering die bewoners geven aan de inzet van onze medewerkers.

Een veilige buitenruimte

Bij een (grootschalig) incident is een snelle en doeltreffende afhandeling van belang. Afhankelijk van het “aandachtspunt” in de openbare ruimte wordt de inzet van de gemeente bepaald. Dit kan variëren van verwijderen van een accu of asbest na brand tot het plaatsen van roadblocks bij evenementen en ondersteuning bij dreigend hoog water.

Wat gaan we daar voor doen

Een beschikbare, bruikbare en comfortabele infrastructuur

- Beheer- en onderhoudsmaatregelen opstellen en uitvoeren die voortkomen uit diverse (verplichte) schouwen en inspecties, risico-inventarisaties, stabiliteitsmetingen, conditiemetingen, peilingen en deformatiemetingen, de toets constructieve veiligheid en overige specialistische inspecties.
- Uitvoeren van beheer- en onderhoudsplannen voor o.a. de assets wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, kademuren en beeldende kunst, waarbij de balans tussen prestaties, risico's en kosten optimaal is afgewogen. Wet- en regelgeving, economie, veiligheid, beschikbaarheid, milieu- en gezondheid, kwaliteit leefomgeving, imago en weerbaarheid, zijn hierbij onze kernwaarden.
- Storingsonderhoud plegen aan verhardingen, civiele kunstwerken, openbare verlichtingen en straatmeubilair, in spoedeisende situaties, veiligstellen binnen 24 uur. Voor beweegbare bruggen geldt dat storingen verholpen worden binnen 2 uur. Overige, niet spoedeisende meldingen van gebruikers van de buitenruimte met inzet van serviceploegen oplossen of verhelpen.
- Werkzaamheden en projecten voortkomend uit einde levensduuronderhoud tijdig afstemmen met de omgeving en partners en zo mogelijk integraal uitvoeren, om overlast voor bewoners en gebruikers zo veel mogelijk te beperken en een bereikbare stad te zijn.
- Door het toepassen van de Rotterdamse Stijl werkt de gemeente aan uniformiteit. Er wordt gebruik gemaakt van duurzame materialen. Door aanleg van 'stil' asfalt zet de gemeente in op het verminderen van het aantal geluidgehinderden.
- Veelgebruikte looproutes worden voor ouderen en gehandicapten vaker geïnspecteerd en zo nodig hersteld.

- Fietspaden die nog van tegels zijn voorzien omvormen naar asfaltfietspaden (vanuit comfort voor de fietser). En de onderhoudsprogrammering van de fietspaden wordt verbeterd door naast de technische kwaliteit (visuele inspectie) ook periodiek het fietscomfort te meten.
- Groot onderhoud plegen aan wegen (voornamelijk trottoirs en fietspaden) waarvan de kwaliteit matig of onvoldoende is. Dit doen we op een circulaire manier, door hergebruik van materiaal.
- Onderhouden van de openbare verlichting en vervanging, waar nodig, door duurzame weersbestendige lichtmasten, voorzien van led en veilige elektrische installaties.
- Innovatieprojecten starten waarmee ingespeeld wordt op toekomstige trends en ontwikkelingen op het gebied van Smart City, mobiliteit, circulaire economie, energietransitie en de effecten van klimaatveranderingen.
- Een aantrekkelijke stad door het aanlichten van Rotterdamse iconen (beeldbepalende gebouwen of bruggen).
- Een beter bereikbare stad door het moderniseren van bruginstallaties naar een uniforme standaard, waarbij, waar mogelijk, lokaal bediende bruggen worden omgebouwd naar op afstand bediende bruggen.

Een duurzame (ondergrondse) infrastructuur die veilig is

- Zorgen dat de wegen bestand zijn tegen veranderde klimaatinvloeden zoals hitte en langdurige regenval. Voor de asfaltwegen betekent dit dat er gestudeerd wordt op koelen van asfalt of het toepassen van andere type mengsels (bv. lichter van kleur). Bij de elementverhardingen betekent dit onderhoud aan waterpasserende verharding.
- Om grootschalig hergebruik van bestratingsmaterialen en straatmeubilair mogelijk te maken wordt de mogelijkheid onderzocht om depots in te richten.
- Bij vervanging van conventionele verlichting kiest de gemeente voor energiezuinige ledverlichting met aandacht voor hergebruik en recycling van materialen.
- Indien het uitvoeringsplan voor de versnelde ombouw naar ledverlichting in 2019 is goedgekeurd, zal er in 2019 gestart worden met de uitvoering hiervan. Door de versnelde ombouw naar ledverlichting wordt er een bijdrage geleverd aan de energietransitie en de doelstelling "Schone Energie".
- Samen met andere partijen (bijv. Stedin en Evides) beheer afstemmen en vooruitkijken naar toekomstig gebruik van de ondergrond, afgestemd met bovengrondse activiteiten en ambities.
- Vergunningverlening en actueel houden van de leidingenverzamelkaart, om het gebruik van de ondergrond te reguleren en graafschade te voorkomen. Alle vergunde werkzaamheden vinden plaats onder toezicht van de gemeente. Bij calamiteiten aan leidingen wordt vanuit de gemeente geadviseerd aan leidingeigenaren en hulpdiensten. Hiervoor is een beschikbaarheidsdienst 24/7 inzetbaar.

- Strooien tijdens het gladheidseizoen, van 1 november tot 1 april. Ook Rotterdammers en kleine ondernemers en scholen kunnen meehelpen door de stoep voor hun huis, bedrijf of school begaanbaar te houden. Zo zorgen we samen voor een veilige omgeving. Op 14 locaties in Rotterdam kunnen bewoners in de periode oktober tot maart gratis strooizout afhalen om de stoep voor hun eigen deur te strooien.

Een schone buitenruimte

- *We voeren de actiepunten uit de nota Straatafval 2019 - 2022 uit met daarbij, naast onderstaande punten, onder meer aandacht voor assetmanagement, communicatie en educatie en waar nodig handhaving.*
- De stad reinigen door datagestuurd *en beeldgericht* te werken. Dit stelt ons in staat op het juiste moment onze mensen en middelen kostenefficiënt in te zetten voor een optimaal resultaat. Zo kunnen we flexibel omgaan met situaties in de wijk en maken we schoon waar nodig *en volgen we het ritme van de stad*. Met als resultaat een betere dienstverlening aan de burgers van de stad.
- Inzetten op gedragsbeïnvloeding om goed om te gaan met afval via gerichte communicatie aan bewoners, bedrijven en bezoekers van de stad. Waar mogelijk stimuleren we initiatieven voor participatie en zelfbeheer bij het schoonhouden van de stad. *De ambitie is meer focus op het langetermijneffect van burgerparticipatie.*

Een veilige buitenruimte

- Het beschikbaar hebben van een calamiteitenplan en bijbehorende organisatie.
- Het plaatsen van statische en dynamische roadblocks, in overleg met Politie en VRR, afhankelijk van de omvang en locatie van een evenement.

Prestatie indicatoren		2018	2019*	2020	2021	2022	2023
Beeldkwaliteit Heel	Streefwaarde		90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger
	Realisatie	N.v.t.	90% niveau B of hoger				
Beeldkwaliteit Schoon	Streefwaarde		90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger	90% niveau B of hoger
	Schoon	N.v.t.	90% niveau B of hoger				
Technische kwaliteit verharding	Streefwaarde		85% > niveau B	85% > niveau B	85% > niveau B	85% > niveau B	85% > niveau B
	Realisatie	88,4%**	85% > B				

* de realisatie betreft de gemiddelde meetresultaten van derde kwartaal 2018 tot en met tweede kwartaal 2019

** betreft wijkgebonden wegen

*** betreft hoofd- en verzamelwegen

Beeldsystematiek

In 2019 is de gemeente Rotterdam voor het monitoren van de kwaliteit van de openbare ruimte definitief overgestapt van de Rotterdamse productnormering naar de landelijke CROW Beeldsystematiek. Voor Schoon en Heel (wegen en groen) wordt de komende jaren gemeten conform de standaardset beeldmeetlatten en meetmethode uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte. Daarbij worden seizoensgebonden beeldmeetlatten één keer per jaar gemeten, andere indicatoren 4 keer per jaar. Ook ten aanzien van meetlocaties en gebiedsindeling wordt zoveel mogelijk aangesloten bij deze landelijke standaard. Hierdoor is het mogelijk om naast monitoring voor Rotterdam ook mee te doen aan landelijke benchmarks. Naast deze standaardset beeldmeetlatten wordt er ook een aantal extra beeldmeetlatten voor Rotterdam gemeten.

Prestatie

A+ = Zeer hoog, zo goed als nieuw, alles schoon

A = Hoog, goed onderhouden, nauwelijks vervuiling

B = Basis, voldoende onderhouden, wel wat op aan te merken

C = Laag, sober, achterstand in onderhoud, rommelig straatbeeld, behoorlijke vervuiling

D = Zeer laag, slecht onderhouden, flinke achterstanden

Prestatie-indicator

Als voorbeeld: De prestatie-indicator 90%/B voor Schoon geeft aan dat 90% van de metingen van de beeldmeetlatten behorend bij Schoon gemiddeld een B of hoger moeten scoren voor de hele stad. Deze gemiddelde scores worden, volgens afspraak op CBS-buurniveau twee keer per gepubliceerd op de gemeentelijk website.

Monitoring

Het is met deze methodiek mogelijk om, bij voldoende metingen, ook op beeldmeetlatniveau of gebiedstype te monitoren en te analyseren. Er wordt een ambitiedocument voor de monitoring voor Rotterdam opgesteld zodat benodigde inzet en onderhoud hierop kan worden afgestemd.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Verkeer en vervoer - Beheer	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	12.957	12.614	8.414	8.914	9.414	9.564

Bijdragen rijk en medeoverheden	1.047	912	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	10.947	10.070	7.849	8.349	8.849	8.999
Overige baten	963	1.633	565	565	565	565
Lasten exclusief reserves	121.261	135.136	132.210	140.301	145.043	142.567
Apparaatslasten	59.497	76.677	75.784	75.380	74.903	74.919
Inhuur	1.752	1.926	1.933	1.933	1.933	1.933
Overige apparaatslasten	1.519	3.151	-661	-722	-997	-982
Personeel	56.227	71.600	74.512	74.170	73.968	73.968
Interne resultaat	-768	-5.281	-12.356	-12.356	-12.356	-12.356
Interne resultaat	-768	-5.281	-12.356	-12.356	-12.356	-12.356
Programmalasten	62.531	63.740	68.782	77.277	82.495	80.004
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	46.944	49.236	54.335	52.701	56.639	51.969
Kapitaallasten	13.290	12.851	14.336	24.464	25.744	27.923
Overige programmalasten	1.098	695	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	316	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	883	957	112	112	112	112
Saldo voor vpb en reserveringen	-108.304	-122.521	-123.796	-131.387	-135.628	-133.003
Saldo voor reserveringen	-108.304	-122.521	-123.796	-131.387	-135.628	-133.003
Reserves	-3.614	-2.945	348	4.033	4.521	5.581
Onttrekking reserves	4.386	4.554	6.930	4.033	4.521	5.581
Toevoeging reserves	8.000	7.518	6.582	0	0	0
Vrijval Reserves	0	19	0	0	0	0
Saldo	-111.917	-125.466	-123.448	-127.354	-131.108	-127.422

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-111.917					

Begroting 2019	-119.055	-120.311	-122.909	-128.565	-128.565
Omissie 2019	-116.901	-117.180	-119.775	-125.444	-125.444
Voorjaarsnota 2019	-118.711	-118.623	-123.070	-126.157	-127.509
Begroting 2020	-125.621	-123.448	-127.354	-131.108	-127.422
10 maands	-125.466	-123.448	-127.354	-131.108	-127.422

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Lichtplan Rotterdam](#)
- [Nota onderhoud kapitaalgoederen openbare ruimte Rotterdam 2015-2018](#)
- [Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels \(Warvw\)](#)
- [NEN-normen civiele kunstwerken](#)
- [Constructieve Veiligheid van de Stadsbruggen](#)
- [Leidingenverordening Rotterdam](#)
- [Telecomverordening Rotterdam](#)
- [Handboek Leidingen](#)
- [Schaderegeling Ingravingen](#)
- [Nota Straatafval 2019 - 2022 'Gewoon schoon'](#)
- [Beleidsplan gladheidsbestrijding 2015-2020](#)
- [Beleidsplan hondenpoep](#)
- [Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden op verharding](#)

Omschrijving taakveld

Bij (her)inrichting, beheer en onderhoud van de boven- en ondergrondse infrastructuur, wordt bijgedragen aan klimaat- en circuliëre doelstellingen:

- een beschikbare, bruikbare en comfortabele infrastructuur
- een duurzame (ondergrondse) infrastructuur die veilig is
- een schone buitenruimte
- een veilige buitenruimte

Dit doen we door:

- aanleg, reconstructie en onderhoud van verharde openbare ruimte: wegen, pleinen, fietspaden, voetpaden en overige verhardingen
- civiel technische kunstwerken: inspectie, beheer en onderhoud (bruggen, tunnels spoorwegovergangen en dergelijke) waaronder begrepen infrastructuur ten behoeve van luchthavens
- verlichting wegen: aanleg, beheer en onderhoud
- gladheidsbestrijding: sneeuwruimen en strooien
- straatreiniging: schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg-en zwerfafval

Bestuur en dienstverlening

Responsief en betrouwbaar openbaar bestuur

Doeltreffende en doelmatige organisatie van de gemeentelijke dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers

Rotterdam wil een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst

TAAKVELD 1

Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman

Een transparante en democratische volksvertegenwoordiging die kaders stelt, controleert, goed wordt ondersteund door de griffie en wordt gevoed door bevindingen van de rekenkamer en de ombudsman

TAAKVELD 2

Bestuur - College

Doeltreffende en doelmatige uitvoering van besluiten van de gemeenteraad en taken die voortvloeien uit wetten en regelingen van het Rijk en de provincie en tijdige en hoogwaardige verantwoording over de uitvoering. De gemeenteraad stelt als hoogste bestuursorgaan kaders vast die door het college van B en W worden uitgevoerd. Hierover legt het college verantwoording af, zodat de raad de naleving van de kaders kan controleren

TAAKVELD 3

Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie

Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en organisaties bij gemeentelijke beleidsbepaling en –uitvoering

TAAKVELD 4

Burgerzaken

We leveren passende dienstverlening voor alle Rotterdammers. Gekoppeld aan de programmadoelstelling: het organiseren van de gemeentelijke dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers: mensgericht, regel arm, duidelijk en snel en zeker

De BRP geeft een accuraat beeld van de personen die in Rotterdam wonen. Gekoppeld aan de programmadoelstelling: het beheer van de basisregistratie personen (BRP)

Organiseren van rechtmatige, efficiënte en toegankelijke verkiezingen en referenda. Gekoppeld aan de programmadoelstelling: het organiseren van verkiezingen en referenda

TAAKVELD 5

Musea - Stadsarchief

Verwerving, beheer en beschikbaarstelling van archieven en collecties via digitale en fysieke kanalen

Toezicht op informatiebeheer gemeenten en deelnemende partijen

Bevorderen historisch besef in én over de stad

Omschrijving programma

Binnen het bestuurlijke stelsel vervullen de gemeenteraad, het college van B en W, de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités hun rol. De rekenkamer en ombudsman leveren een bijdrage aan de verbetering van het openbaar bestuur door kritisch mee te kijken op het door de gemeentelijke organisatie gevoerde beleid respectievelijk aanspreekbaar te zijn bij klachten over de gemeentelijke organisatie.

Onder dit programma valt daarnaast het organiseren van de gemeentelijke dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers, het beheer van de basisregistratie personen (BRP), het organiseren van verkiezingen en referenda en het Stadsarchief.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestuur en dienstverlening	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	17.514	11.966	10.068	10.067	10.065	10.063
Bijdragen rijk en medeoverheden	381	248	160	160	160	160
Dividenden	1.000	1.000	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	14.690	9.994	9.190	9.190	9.190	9.190

Overige baten	1.443	724	718	717	716	714
Lasten exclusief reserves	75.186	77.173	72.342	71.546	71.344	70.687
Apparaatslasten	46.126	47.702	48.376	48.188	47.930	47.930
Inhuur	2.497	1.290	1.030	1.030	1.030	1.030
Overige apparaatslasten	2.475	2.011	2.077	2.077	2.059	2.059
Personeel	41.154	44.401	45.270	45.081	44.841	44.841
Interne resultaat	-277	-2.006	-2.124	-2.224	-2.224	-2.184
Interne resultaat	-277	-2.006	-2.124	-2.224	-2.224	-2.184
Programmalasten	29.336	31.476	26.090	25.582	25.638	24.941
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	19.963	18.263	14.586	14.205	14.277	13.621
Kapitaallasten	671	104	213	190	178	139
Overige programmalasten	2.590	2.860	1.609	1.608	1.607	1.605
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	6.113	10.249	9.681	9.578	9.577	9.577
Saldo voor vpb en reserveringen	-57.671	-65.207	-62.275	-61.479	-61.279	-60.624
Saldo voor reserveringen	-57.671	-65.207	-62.275	-61.479	-61.279	-60.624
Reserves	483	1.915	-1.174	-1.439	-1.439	-1.439
Onttrekking reserves	2.524	3.374	285	20	20	20
Toevoeging reserves	2.160	1.459	1.459	1.459	1.459	1.459
Vrijval Reserves	119	0	0	0	0	0
Saldo	-57.189	-63.292	-63.449	-62.918	-62.718	-62.063

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-57.189					
Begroting 2019		-57.837	-57.665	-57.645	-57.486	-57.486
Omissie 2019		-57.557	-57.432	-57.413	-57.257	-57.257

Voorjaarsnota 2019	-59.008	-63.003	-62.881	-62.668	-62.396
Begroting 2020	-62.645	-63.449	-62.918	-62.718	-62.063
10-maands 2019	-63.292	-63.449	-62.918	-62.718	-62.063

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	-62.645
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Detachering Ro!Entree	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 0
Dotatie Pensioenvoorziening Raad	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk -600
Rijksbijdrage experiment centrale stemopneming	Taakmutaties -40
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen -7
Begroting na wijzigingen	-63.292

Toelichting financiële bijstellingen

Detachering Ro!Entree

Voor het detacheren van een medewerker van de Gemeente Rotterdam bij Ro!Entree wordt een vergoeding ontvangen € 100. De lasten en de baten zijn bijgesteld.

Dotatie Pensioenvoorziening Raad

De voorziening pensioenen (oud) raadsleden is niet toereikend. Dit wordt veroorzaakt door een lagere rekenrente, hiervoor is aanvullend budget toegevoegd.

Rijksbijdrage experiment centrale stemopneming

De gemeente Rotterdam heeft voor deelname aan het experiment centrale stemopneming in 2019 een bijdrage van € 40 ontvangen uit het Gemeentefonds.

Diverse bijstellingen

Dit betreft diverse bijstellingen.

Bestuur - College

Doeltreffende en doelmatige uitvoering van besluiten van de gemeenteraad en taken die voortvloeien uit wetten en regelingen van het Rijk en de provincie. Daarnaast tijdige en hoogwaardige verantwoording over de uitvoering. De gemeenteraad stelt als hoogste bestuursorgaan kaders vast die door het college van Burgemeester & Wethouders worden uitgevoerd. Hierover legt het college verantwoording af, zodat de raad de naleving van de kaders kan controleren

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daar voor doen” zijn actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Uitvoering in collegiaal bestuur

- eenheid van beleid wordt bevorderd door besluiten in gezamenlijkheid te nemen
- tijdige en kwalitatief hoogwaardige verantwoording over het uitvoeren van beleid

Wat gaan we daar voor doen

Uitvoering van besluiten en verantwoording

In de uitvoering van besluiten van de gemeenteraad en wetten en regelgeving heeft ieder collegelid een eigen portefeuille, waar hij of zij de verantwoordelijkheid voor draagt. Het college wordt bij haar werkzaamheden ondersteund door de ambtenaren van de gemeente. Zij is verantwoording schuldig aan de raad over het uitgevoerde beleid en neemt haar besluiten gezamenlijk, in 'collegiaal bestuur'.

Wat kost het

		2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	1.147	724	718	717	716	714
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	4	0	0	0	0	0
Overige baten	1.143	724	718	717	716	714
Lasten exclusief reserves	5.311	5.218	5.263	5.262	5.098	5.096
Apparaatslasten	2.746	3.478	3.537	3.537	3.374	3.374
Inhuur	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	849	791	791	791	774	774
Personeel	1.898	2.687	2.746	2.746	2.600	2.600
Interne resultaat	11	9	9	9	9	9
Interne resultaat	11	9	9	9	9	9
Programmalasten	2.554	1.732	1.717	1.716	1.715	1.713
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	84	209	200	200	201	201
Overige programmalasten	2.461	1.523	1.517	1.516	1.514	1.512
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	9	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-4.164	-4.494	-4.544	-4.544	-4.382	-4.382
Saldo voor reserveringen	-4.164	-4.494	-4.544	-4.544	-4.382	-4.382
Reserves	-393	20	20	20	20	20
Onttrekking reserves	8	20	20	20	20	20
Toevoeging reserves	401	0	0	0	0	0
Saldo	-4.557	-4.474	-4.524	-4.524	-4.362	-4.362

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-4.557					

Begroting 2019	-4.631	-4.631	-4.631	-4.471	-4.471
Omissie 2019	-4.341	-4.341	-4.342	-4.184	-4.184
Voorjaarsnota 2019	-4.474	-4.524	-4.524	-4.362	-4.362
Begroting 2020	-4.474	-4.524	-4.524	-4.362	-4.362
10 maands	-4.474	-4.524	-4.524	-4.362	-4.362

Omschrijving taakveld

Het college van burgemeester en wethouders vormt het dagelijks bestuur van Rotterdam.

Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie

Pagina 34

Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie

Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en organisaties bij gemeentelijke beleidsbepaling en -uitvoering

Ontwikkelingen en voortgang

De gemeente heeft de ambitie om Rotterdammers meer en beter te betrekken bij ontwikkelingen en maatregelen die hun leefomgeving raken. Om het belang van deze ambitie te onderstrepen, is deze bij aantreden van het huidige college vertaald naar een collegetarget. Het realiseren van de ambitie stelt de gemeentelijke organisatie voor een forse veranderingsopgave. Het bewerkstelligen van verandering kost tijd en vergt uithoudingsvermogen. Het huidige gemeentebestuur wil een forse impuls geven aan deze verandering. Onlangs zijn de uitkomsten van de Omnibus Enquête 2019 beschikbaar gekomen. Op basis hiervan heeft het college zijn collegetarget van streefwaarden voorzien (zie tabel 'Effectindicatoren').

Door de veranderende rol van de samenleving moet ook de rol van de overheid mee veranderen. Dit heeft geleid tot de bestuurlijke opdracht Slagkracht in de wijk. Het doel van dit organisatiebrede traject is het vergroten van de slagvaardigheid in het aanpakken van problematiek in de wijk en snellere besluitvorming daarover. Het bewerkstelligen van intensievere integrale samenwerking binnen en buiten de gemeente staat hierbij centraal. We doen dit lerende wijs op basis van concrete casuïstiek en passen dit direct toe in de praktijk.

In de notitie "De Betrokken Stad" zijn de lijnen uitgezet voor een uitvoeringsprogramma voor participatie. Hierin worden onder meer de volgende onderwerpen besproken en samengebracht:

- Voor CityLab010-jaar is een stadsjury aangesteld, die de ingediende plannen van initiatiefnemers en sociaal ondernemers zal beoordelen.

- Mede op basis van een evaluatie van Right to Challenge wordt onderzocht hoe de samenwerking uitgebreid kan worden naar Right to Cooperate.
- Er wordt in samenwerking met de betreffende gebiedscommissies een ontwerp gemaakt voor een participatieplatform “In de kleine kernen” (Hoek van Holland, Rozenburg en Pernis). Dit platform moet naast fysieke participatiemogelijkheden ook een laagdrempelige digitale manier bieden aan bewoners om initiatieven die hen raken te kunnen delen. Het streven is om in 2020 met het platform te gaan experimenteren.

De wijkactieplannen voor 2020 worden gemaakt. Onlangs is een app ontwikkeld waarmee de voortgang van de uitvoering van de wijkactieplannen kan worden gevolgd.

De eerste tussenrapportage (de nulmeting van de Erasmus Universiteit Rotterdam) van het onderzoek naar de nieuwe bestuursvormen (wijkraden en wijkcomités) is opgeleverd. De (financiële) consequenties van de aanbevelingen worden in kaart gebracht en besproken ter besluitvorming.

Wat willen we bereiken

- Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij de gemeentelijke beleidsbepaling en –uitvoering.
- Betere aansluiting van het gemeentelijk beleid en de gemeentelijke activiteiten bij de vragen die leven in de wijk.

Wat gaan we daar voor doen

Uitvoeren van wijkagenda's en wijkactieplannen

- In de wijkagenda's, die onder regie van de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités worden opgesteld, staan de doelen die het gemeentebestuur voor de afzonderlijke wijken nastreeft. De wijkagenda's geven daarmee in belangrijke mate richting aan de ontwikkeling van de wijken en daarmee aan de ontwikkeling van Rotterdam. Zij vormen een belangrijke basis voor de activiteiten die de gemeente per wijk onderneemt. De activiteiten worden in wijkactieplannen vastgelegd.

Advies vragen aan de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités

- Binnen het nieuwe bestuursmodel is een belangrijke rol weggelegd voor het adviesrecht van de gekozen en gelote vertegenwoordigers. Onderwerpen die de wijkagenda raken worden eerst voor een gevraagd advies voorgelegd aan de gebiedscommissie, de wijkraad of het wijkcomité.

Subsidiëren van bewonersinitiatieven

- Bewoners kunnen bij een gebiedscommissie, wijkraad of wijkcomité een initiatief voor de wijk indienen, waar zij subsidie voor kunnen aanvragen.

Stadsbreed inzetten van participatie-instrumenten

- Er zijn een aantal instrumenten die stadsbreed worden ingezet om structureel de initiatieven van (georganiseerde) bewoners te honoreren en te faciliteren. Bijvoorbeeld Right-to-Challenge, Right-to-Cooperate en CityLab010. Deze instrumenten worden in de komende collegeperiode verder ontwikkeld en in gebruik genomen.

Organiseren gebiedsconferenties

- In het eerste jaar van het college vindt in elk gebied een conferentie plaats waarbij het college kennis maakt met bekende en onbekende thema's uit het gebied. Zij ontmoeten belangrijke stakeholders en betrokken bewoners. We ontwikkelen een model waarbij ook bewoners en stakeholders bereikt worden die normaal gesproken hun stem en ideeën minder laten horen.

Regisseren van een integrale aanpak van problematiek in wijken

- In enkele gebieden, wijken en buurten wordt bestaande problematiek, samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, meerjarig en integraal aangepakt. Deze aanpak vindt plaats in de focuswijken Tarwewijk, Hillesluis, Bloemhof, Carnisse en Oude Westen, de kleine kernen Rozenburg, Hoek van Holland en Pernis, Middelland (Mooi, mooi Middelland), Bospolder-Tussendijken (BoTu 2028), Schiebroek-Zuid, Oud-Crooswijk en de Pupillenbuurt.

De stad vooraf betrekken bij gemeentelijk beleid en projecten

- Bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties tijdig en op een juiste wijze betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van gemeentelijke beleid en daaruit voortvloeiende projecten. Bijvoorbeeld bij het realiseren van de energietransitie en bij de vestiging van nieuwe instellingen voor opvang van kwetsbare inwoners.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 14a: Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meedenken over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode	Streefwaarde	n.v.t.	n.v.t.	32%	35%	n.t.b.	n.t.b.
	Realisatie ¹	n.v.t.	30%				
Collegetarget 14b: Significant meer Rotterdammers vinden aan het einde van deze collegeperiode dat ze meer worden betrokken in het meebeslissen over maatregelen in hun leefomgeving dan aan het begin van deze collegeperiode	Streefwaarde	n.v.t.	n.v.t.	23%	25%	n.t.b.	n.t.b.
	Realisatie ¹	n.v.t.	21%				
¹ Bron: Omnibusenquête							

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mate waarin gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités een terugkoppeling ontvangen op door hen verstrekte adviezen	Streefwaarde	90%	90%	90%	90%	90%	90%
	Realisatie ¹	59%					

¹ Bron: Gebiedsverslagen

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	216	109	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	25	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	191	109	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	19.288	23.593	23.244	22.804	22.772	22.172
Apparaatslasten	13.557	13.219	13.318	13.246	13.215	13.215
Inhuur	208	18	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	341	185	179	179	179	179
Personeel	13.008	13.016	13.139	13.067	13.036	13.036
Interne resultaat	32	11	11	11	11	11
Interne resultaat	32	11	11	11	11	11
Programmalasten	5.698	10.363	9.915	9.547	9.546	8.946
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.379	1.927	2.048	1.782	1.782	1.182
Overige programmalasten	1	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	4.319	8.436	7.867	7.765	7.763	7.763
Saldo voor vpb en reserveringen	-19.072	-23.484	-23.244	-22.804	-22.772	-22.172
Saldo voor reserveringen	-19.072	-23.484	-23.244	-22.804	-22.772	-22.172
Reserves	206	253	265	0	0	0
Onttrekking reserves	117	253	265	0	0	0
Vrijval Reserves	89	0	0	0	0	0
Saldo	-18.865	-23.231	-22.979	-22.804	-22.772	-22.172

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-18.865					
Begroting 2019		-19.108	-19.125	-19.122	-19.120	-19.120
Omissie 2019		-19.101	-19.118	-19.115	-19.114	-19.114
Voorjaarsnota 2019		-20.296	-22.729	-22.737	-22.710	-22.424
Begroting 2020		-23.213	-22.979	-22.804	-22.772	-22.172
10 maands		-23.231	-22.979	-22.804	-22.772	-22.172

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Verordening op de gebiedscommissies, de bijbehorende bevoegdhedenlijst en het experimentenbesluit gekozen en gelote wijkraden.

Omschrijving taakveld

Dit taakveld omvat de werkzaamheden van de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomité's. Zij organiseren de betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij de gemeentelijke besluiten over onderwerpen die hen aangaan. Zij subsidiëren ook kleinschalige initiatieven die inwoners en ondernemers nemen.

Het taakveld omvat ook de ontwikkeling en toepassing van instrumenten en werkwijzen, die tot meer betrokkenheid en participatie van inwoners en ondernemers leiden.

Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman

Pagina 35

Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman

Een transparante en democratische volksvertegenwoordiging die kaders stelt, controleert, goed wordt ondersteund door de griffie en wordt gevoed door bevindingen van de rekenkamer en de ombudsman

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daar voor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Gemeenteraad

Kwalitatief hoogwaardige besluitvorming

Griffie

- verbeteren van de informatievoorziening aan de gemeenteraad en aan Rotterdammers en anderen betrokkenen
- optimale vergaderondersteuning voor de raad
- een betere zichtbaarheid van de raad

Rekenkamer

Onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid en op grond daarvan verstrekken van een onafhankelijk oordeel over het functioneren van het gemeentebestuur ten behoeve van de Rotterdamse burgers

Ombudsman

Bevorderen dat de gemeente luistert naar de stad, zodat haar inwoners zich gehoord en gezien voelen. Klachtenbehandeling leidt tot herstel van vertrouwen tussen burger en overheid en leren door de gemeente.

Wat gaan we daar voor doen

Gemeenteraad

Goede voorbereiding van raadsbesluiten door:

- verbeteren en transparant maken van het bestuurlijk besluitvormingsproces
- controleren van de gemeentelijke financiën
- betere ontsluiting van relevante informatie voor de besluitvorming

Toename fractiekosten en burgerleden (groter aantal fracties, en 7 commissies i.p.v. 6). Door de stijging van het aantal fracties van 10 naar 13 en door de afdoening van de motie “minimumbedrag voor eenmansfracties” zijn de jaarlijkse kosten voor fractieondersteuning gestegen. Door de toename van het aantal burgerleden zullen de kosten voor burgerleden iets toenemen.

Aanbesteding accountant: de gemeenteraad heeft op 21 maart een besluit genomen over de aanbesteding. De aanbesteding is voor de controlejaren 2019 - 2022 gegund aan het accountantskantoor PricewaterhouseCoopers (PwC). Naar aanleiding van deze aanbesteding is ook bekend wat de kosten vanaf de controle 2019 zullen zijn. De benodigde begrotingswijziging is bij deze voorjaarsnota (financieel) verwerkt.

Audit/onderzoek Feyenoord-City (en mogelijk andere majeure projecten): De commissie tot Onderzoek van de Rekening is namens de Raad belast met het laten uitvoeren van een onafhankelijke audit naar het financiële belang van de gemeente in Feyenoord-city. Dit onderzoek zal extra geld kosten. Hiervoor is nog geen budget beschikbaar is.

Griffie

- efficiënter en effectiever inrichten van werkprocessen
- uitzendingen en (pers)voorlichting op orde, gasten van de raad ontvangen en waar nodig communicatietrajecten voor de raad vormgeven
- programma democratie en burgerschap opstellen met onderwijsveld en jongeren
- op basis van behoeftes van de raad activiteiten organiseren om kennis en informatie op te halen die ondersteunend zijn voor besluitvorming

Rekenkamer

De rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. De uitkomsten van de onderzoeken worden vastgelegd in rapporten en brieven en voor politieke behandeling aan de raad aangeboden. Rapporten en brieven van de rekenkamer zijn altijd openbaar. De rekenkamer kan ook toezicht houden, zoals dat is gebeurd bij de telling van de verkiezingsresultaten en bijeenkomsten organiseren over bepaalde thema's.

Ombudsman

De gemeentelijke ombudsman is onafhankelijk en is voor een periode van 6 jaar benoemd door de gemeenteraden van Rotterdam en de andere aangesloten gemeenten. Hij onderzoekt en beoordeelt klachten over gemeentelijke diensten, gemeenteamttenaren en bestuurders. De gemeentelijke ombudsman is er niet alleen

voor burgers, maar ook voor bedrijven en maatschappelijke organisaties. De ombudsman probeert klachten zo veel mogelijk snel op te lossen. Als dat niet lukt, geeft hij aan de hand van de behoorlijkheidsvereisten een oordeel over het overheidsoptreden, vaak met aanbevelingen. Daarnaast verricht de ombudsman op eigen initiatief (grote) onderzoeken naar gemeentelijke afdelingen of structurele problemen binnen de gemeente. Ook beoordeelt de ombudsman, op grond van de Regeling Melding Vermoeden Misstand, in laatste instantie meldingen van Rotterdamse ambtenaren over integriteitsschendingen binnen de gemeente.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	763	490	373	373	373	373
Bijdragen rijk en medeoverheden	42	29	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	421	461	373	373	373	373
Overige baten	300	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	12.104	13.101	12.132	12.162	12.163	12.163
Apparaatslasten	7.104	7.358	7.537	7.567	7.567	7.567
Inhuur	299	176	133	133	133	133
Overige apparaatslasten	449	410	436	436	436	436
Personeel	6.356	6.771	6.968	6.998	6.998	6.998
Interne resultaat	444	327	478	478	478	478
Interne resultaat	444	327	478	478	478	478
Programmalasten	4.556	5.416	4.116	4.117	4.117	4.117
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.628	2.281	2.227	2.228	2.229	2.264
Kapitaallasten	38	36	35	35	34	0
Overige programmalasten	154	1.337	93	93	93	93
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.736	1.761	1.761	1.761	1.761	1.761
Saldo voor vpb en reserveringen	-11.340	-12.610	-11.758	-11.789	-11.790	-11.790
Saldo voor reserveringen	-11.340	-12.610	-11.758	-11.789	-11.790	-11.790
Reserves	-135	13	-130	-130	-130	-130

Onttrekking reserves	265	143	0	0	0	0
Toevoeging reserves	430	130	130	130	130	130
Vrijval Reserves	30	0	0	0	0	0
Saldo	-11.475	-12.597	-11.888	-11.919	-11.920	-11.920

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-11.475					
Begroting 2019		-11.330	-11.330	-11.331	-11.331	-11.331
Omissie 2019		-11.151	-11.143	-11.144	-11.144	-11.144
Voorjaarsnota 2019		-12.044	-11.919	-11.919	-11.920	-11.920
Begroting 2020		-11.997	-11.888	-11.919	-11.920	-11.920
10 maands		-12.597	-11.888	-11.919	-11.920	-11.920

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Gemeentewet](#)
- [Reglement van orde gemeenteraad](#)
- [Verordening fractieondersteuning](#)
- [Verordening voorzieningen raadsleden](#)
- [Mandaatbesluit presidium en griffier](#)

Omschrijving taakveld

Elke vier jaar worden 45 raadsleden gekozen die samen de gemeenteraad vormen. De raad vertegenwoordigt de Rotterdammers, geeft de kaders voor het beleid in de stad en controleert het college. De raad kent met ingang van 29 maart 2018 13 raadsfracties die worden ondersteund door fractiebureaus. De raad wordt procesmatig en inhoudelijk ondersteund door de griffie en wordt gevoed door bevindingen van de rekenkamer en de ombudsman.

Burgerzaken

Pagina 36

Burgerzaken

We leveren passende dienstverlening voor alle Rotterdammers

De Basisregistratie Personen (BRP) geeft een accuraat beeld van de personen die in Rotterdam wonen

Organiseren van rechtmatige, efficiënte en toegankelijke verkiezingen en referenda

Ontwikkelingen en voortgang

Vaststelling Programma Dienstverlening 2019-2022

Het Programma Dienstverlening 2019-2022 is op 27 juni 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. De komende vier jaar worden hiermee de ambitie en doelen voor de ontwikkeling van de dienstverlening verder voortgezet, passend bij de behoeften in de stad. Elk jaar worden er acties en inspanningen benoemd en opgepakt, die bijdragen aan makkelijke dienstverlening voor de Rotterdammers via alle voor de burger relevante kanalen én daarmee aan tevreden klanten.

Voldoen aan wettelijke normen inschrijving BRP

De groei van de stad door met name mensen uit het buitenland, zoals studenten en expats, zorgt voor steeds meer vraag naar specialistische burgerzakenproducten. Vanaf 2020 is een financiële bijstelling toegekend, deze wordt onder andere ingezet voor het structureel uitbreiden van baliecapaciteit, die noodzakelijk is voor deze dienstverlening. In 2019 is reeds ingezet op optimalisatie van werkprocessen en het breder opleiden van bestaande medewerkers.

Zelfevaluatie Basisregistratie Personen

Rotterdam behaalt al jaren goede resultaten op de jaarlijkse zelfevaluaties voor de Basisregistratie Personen (BRP), Paspoorten en Nederlandse Identiteitskaarten en Registratie Niet-Ingezetenen. Ook in 2020 heeft het waarborgen van de kwaliteit van deze gegevens, die de basis vormen voor veel gemeentelijke processen, opnieuw hoge prioriteit.

Verkiezingen

Mede door de hogere opkomst en de uitbreiding van het aantal stembureaus zijn de uitgaven voor de verkiezingen van de Waterschappen en de Provinciale Staten op 20 maart 2019 en de verkiezing van het Europees Parlement op 23 mei 2019 hoger dan in de eerste instantie is begroot. De verkiezingen worden nader geëvalueerd en op basis hiervan wordt in het najaar gewerkt aan lange termijn kwaliteitsverbeteringen. Er wordt een meerjarenplanning en -begroting voorgesteld die onder meer in kaart brengt wat de gevolgen van de aanstaande nieuwe Kieswet zijn.

Wat willen we bereiken

- makkelijke dienstverlening voor de Rotterdammers via alle voor de burger relevante kanalen
- tevreden klanten
- een goed functionerende BRP (basisregistratie personen). De BRP beoogt een accuraat beeld te geven van de personen die in Rotterdam wonen en vormt daarmee een afspiegeling van de werkelijkheid. Een goed functionerende BRP is een randvoorwaarde voor een kwalitatief goede dienstverlening aan de burger en voor naleving en handhaving van regelgeving
- alle Rotterdammers die willen en mogen stemmen, kunnen dit ook rechtmatig en zelfstandig. Hierbij wordt de Kieswet toegepast en nageleefd om efficiënte, toegankelijke en rechtmatige verkiezingen te faciliteren

Wat gaan we daar voor doen

- ervoor zorgen dat vragen van de burger tijdig en kwalitatief voldoende worden beantwoord
- alle relevante kanalen doorontwikkelen via welke de Rotterdammers contact kunnen hebben met de gemeente
- continu werken aan een correcte BRP door middel van goede registratie, kwaliteitscontroles, fraudeonderzoeken en adresonderzoeken
- Actief bijdragen aan de ontwikkeling en verdere digitalisering van de BRP en de bijbehorende processen Burgerzaken via landelijke netwerken
- onderdelen van de Rotterdam wet uitvoeren, die te maken hebben met inschrijving onder voorwaarden (Bijvoorbeeld de huisvestingsvergunning (HVV))
- relatiebeheer met de stembureau locaties: vervangen en aanpassen indien nodig

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Jaarlijks de wettelijk verplichte zelfevaluaties met goed gevolg afgerond hebben *	Streefwaarde	voldoende/ goed	voldoende/ goed	voldoende/ goed	voldoende/ goed	voldoende/ goed	
	Realisatie						
Rechtmatige verkiezingen, geen hertelling	Streefwaarde	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	
	Realisatie	Ja	Ja				

* De zelfevaluaties betreffen de BRP (=Basisregistratie Personen), PNIK (= aanvraag- en uitgifteproces paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten) en RNI (= Registratie niet-ingezetenen)

Servicenormen

Kanaal	Omschrijving algemene normen voor dienstverlening	Norm	T1	T2
			2019	2019

Stadswinkel	1. U bent tevreden over onze dienstverlening	80% van de	85%	86%
	*	respondenten	geeft 7	
	2. U kunt gemakkelijk digitaal of telefonisch een afspraak met ons maken	80% van de	86%	87%
		respondenten	geeft 7	
	3. U kunt een afspraak maken op een van onze locaties: A. Hoek van Holland, Rozenburg en Hoogvliet: in 95% van de gevallen kan iemand binnen 5 werkdagen op afspraak terecht in <u>ieder</u> van deze drie winkels voor producten die in deze winkels geleverd worden.	95% binnen 5 werkdagen	77%	80%
	3. U kunt een afspraak maken op een van onze locaties: B. Centrum, IJsselmonde, Prins-Alexander en Feijenoord. in 95% van de gevallen kan iemand binnen 5 werkdagen op afspraak terecht <u>in ten minste één van deze vier</u> winkels.	95% binnen 5 werkdagen	61%	68%
	4. U wordt binnen 10 minuten geholpen op een locatie als u een afspraak heeft gemaakt	90% binnen 10 minuten	84%	85%
14010	5. Als u ons belt, streven wij ernaar u direct een antwoord te geven.	80%	89%	88%
	6. Kunnen wij u niet direct antwoord geven dan wordt u uiterlijk de volgende werkdag voor 17.00 uur teruggebeld.	80%	75%	76%
Digitaal	7. Informatie over producten en diensten vindt u op onze website: hoe en waar u die kunt verkrijgen, wat de eventuele kosten zijn en wat de termijn van afhandeling is.	bij 90% van de producten en diensten	99%	100%
	8. U mag van ons online dienstverlening verwachten. Daar waar mogelijk bieden wij producten online aan.	80% digitaal aangeboden	69%	72%
Alle	9. U ontvangt binnen de geldende afhandeltermijn een inhoudelijke reactie op uw publieksreactie (melding, (aan)vraag of klacht).	80%	84%	82%
Social media	10. U ontvangt tijdens werkdagen binnen twee uur een reactie op uw bericht via social media. Dit betreft de twitter-accounts @rotterdam voor vragen m.b.t. dienstverlening, @parkeren010 en de zakelijke Facebookpagina.	80%	94%	90%
* Deze servicenormen hebben betrekking op de balie voor burgerzaken & belasting producten				

Toelichting servicenormen

De norm wordt niet gehaald voor de volgende servicenormen, deze worden daarom toegelicht:

- Servicenormen 3: De groei van de stad zorgt voor een toenemende vraag naar specialistische burgerzakenproducten. Het aantal medewerkers voor de uitvoering van frontoffice dienstverlening is als gevolg van bezuinigingen de afgelopen jaren verminderd. Inmiddels heeft dit een negatief effect op het kunnen leveren van goede, tijdige frontoffice dienstverlening. Het duurt langer om een afspraak te kunnen maken. De 'buitenlocaties' (norm 3A) scoren iets beter dan de 'centrumlocaties' (norm 3B), omdat de toeloop op die locaties lager is. De vraag om extra middelen ter verbetering van de dienstverlening is in de voorjaarnota deels toegekend, ingaand vanaf januari 2020.

- Servicenorm 4: er zijn naar verhouding meer afspraken voor specialistische burgerzakenproducten, zoals 1e vestiging uit het buitenland. Dit zijn veelal lange afspraken, die vanwege de complexiteit de meeste kans hebben om uit te lopen.
- Servicenorm 6: het terugbellen vanuit de tweede lijn gebeurt onvoldoende tijdig. In lijn met het Programma Dienstverlening wordt er bij afdelingen die kampen met een lage bereikbaarheid en een te lage terugbelscore ingezet op verbeteracties.
- Servicenorm 8: Aan de realisatie van deze norm wordt gewerkt door steeds meer diensten zaakgewijs digitaal aan te bieden.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Burgerzaken	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	14.969	10.169	8.669	8.669	8.669	8.669
Bijdragen rijk en medeoverheden	308	200	160	160	160	160
Dividenden	1.000	1.000	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	13.661	8.969	8.510	8.510	8.510	8.510
Lasten exclusief reserves	33.369	29.866	26.333	26.092	26.043	26.043
Apparaatslasten	18.852	19.099	19.512	19.394	19.342	19.342
Inhuur	1.919	986	898	898	898	898
Overige apparaatslasten	749	492	508	508	508	508
Personeel	16.184	17.621	18.106	17.988	17.937	17.937
Interne resultaat	-790	-2.352	-2.622	-2.722	-2.722	-2.682
Interne resultaat	-790	-2.352	-2.622	-2.722	-2.722	-2.682
Programmalasten	15.307	13.119	9.443	9.420	9.422	9.382
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	15.253	13.066	9.353	9.330	9.333	9.294
Kapitaallasten	0	0	38	37	37	36
Overige programmalasten	5	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	49	52	52	52	52	52
Saldo voor vpb en reserveringen	-18.400	-19.697	-17.664	-17.423	-17.373	-17.373
Saldo voor reserveringen	-18.400	-19.697	-17.664	-17.423	-17.373	-17.373
Reserves	805	1.629	-1.329	-1.329	-1.329	-1.329

Onttrekking reserves	2.134	2.958	0	0	0	0
Toevoeging reserves	1.329	1.329	1.329	1.329	1.329	1.329
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-17.595	-18.068	-18.993	-18.752	-18.702	-18.702

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-17.595					
Begroting 2019		-17.721	-17.731	-17.733	-17.735	-17.735
Omissie 2019		-17.895	-17.962	-17.964	-17.966	-17.966
Voorjaarsnota 2019		-17.125	-18.824	-18.712	-18.688	-18.702
Begroting 2020		-18.049	-18.993	-18.752	-18.702	-18.702
10 maands		-18.068	-18.993	-18.752	-18.702	-18.702

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Goed geregeld voor de Rotterdammer](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente biedt dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers. Dat doet ze via diverse frontoffice-kanalen: fysiek (via locaties), telefonisch (via 14010), digitaal (via Rotterdam.nl) en schriftelijk. Kortom, we leveren passende dienstverlening voor elke Rotterdammer. De gemeente regisseert een eenvoudige en duidelijke dienstverlening vanuit de gemeentelijke organisatie. Dit gebeurt volgens het stedelijk kader 'De Rotterdamse Dienstverlening'. Daarnaast valt binnen dit taakveld het beheer van de basisregistratie personen (BRP) en het organiseren van verkiezingen en referenda.

Musea - Stadsarchief

Pagina 37

Musea - Archief

Verwerving, beheer en beschikbaarstelling van archieven en collecties via digitale en fysieke kanalen

Toezicht op informatiebeheer gemeenten en deelnemende partijen

Bevorderen historisch besef in én over de stad

Ontwikkelingen en voortgang

Onderwerpen uit onze gedeelde geschiedenis kunnen uiteenlopende emoties oproepen; zogenoemd Beladen Erfgoed. Om het gesprek hierover te bevorderen, zijn er lessen over Beladen Erfgoed verzorgd op drie Rotterdamse scholen. Dit initiatief wordt verder uitgebreid.

Stadsarchief is in samenwerking met de Stichting Droom & Daad, Rotterdam Cruise Port en het Centraal Bureau voor Genealogie het project Passagierslijsten Holland Amerika Lijn gestart. Het doel is om middels crowdsourcing de passagierslijsten te digitaliseren en zo een schat aan informatie toegankelijk te maken voor genealogen en andere onderzoekers. Reeds 20% is gedigitaliseerd. Er werken vrijwilligers vanuit de hele wereld aan mee. De afgelopen maanden heeft het Stadsarchief samen met partijen een nieuwe website gebouwd. Vanaf september is de website live. Er is meer informatie beschikbaar en deze is makkelijker vindbaar voor bezoekers.

Wat willen we bereiken

- voldoen aan de archiefwet, archiefverordening, besluit informatiebeheer en instructie voor de gemeentearchivaris
- 24/7 toegang tot archieven en collecties
- groter bereik en gebruik van archieven en collecties
- een collectie waarin de diversiteit van de stad is vastgelegd

Wat gaan we daar voor doen

- archieven in goede geordende en toegankelijke staat brengen en houden
- digitale archieven opnemen in het e-depot
- archieven en collecties digitaliseren
- archieven en collecties van migranten en allochtone groepen verwerven
- inspecteren en inspectieverslagen uitbrengen aan colleges van B&W en besturen van deelnemende partijen

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bezoek studiezaal*	Streefwaarde	8.000	8.000	8.000	7.500	7.000	7.000
	Realisatie	6.830					
Bezoek website	Streefwaarde	715.000	750.000	785.000	825.000	865.000	905.000
	Realisatie	699.369					

Bezoek rotterdam.nl	Streefwaarde	15.000	15.750	16.500	17.300	18.000	18.750
	Realisatie	15.460					
Bezoek wiewaswie.nl	Streefwaarde	168.000	176.000	185.000	194.000	203.000	213.000
	Realisatie	171.605					
Bezoek archieven.nl	Streefwaarde	196.000	205.000	215.000	225.000	236.000	247.000
	Realisatie	176.292					

* Bezoek studiezaal zal afnemen naarmate er meer digitaal zal worden aangeboden. Bezoekcijfers website en de platforms zullen om dezelfde reden én door vernieuwing van de website van het Stadsarchief jaarlijks met naar schatting ca. 5% toenemen.

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal ontsloten objecten en meters	Streefwaarde	3.000 + 250m	3.000 + 250m	3.000 + 250m	3.000 + 250m	3.000 + 250m	3.000 + 250m
	Realisatie	15.000 + 744m					
Toegankelijkheid overheidsarchieven	Streefwaarde	95%	95%	95%	95%	95%	95%
	Realisatie	97%					
Toegankelijkheid particuliere archieven/collecties	Streefwaarde	50%	55%	60%	65%	65%	65%
	Realisatie	50%					
Digitalisering archieven en collecties (meters)*	Streefwaarde	25m	25m				
	Realisatie	50m					
Digitalisering archieven en collecties (aantal digitale opnames)*	Streefwaarde			25.000	25.000	25.000	25.000
	Realisatie						
Bezoekerswaardering**	Streefwaarde		7,8		8,0		8,0
	Realisatie						

* De digitalisering van archieven en collecties laat zich zuiverder uitdrukken in aantal digitale opnames dan in meters.

** De bezoekerswaardering wordt tweejaarlijks gemeten. De bezoekers waardeerden het Stadsarchief in 2017 met een 7,4.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Musea - Stadsarchief	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023

Baten exclusief reserves	418	474	307	307	307	307
Bijdragen rijk en medeoverheden	5	20	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	413	454	307	307	307	307
Lasten exclusief reserves	5.114	5.395	5.371	5.226	5.269	5.214
Apparaatslasten	3.866	4.550	4.473	4.444	4.431	4.431
Inhuur	71	110	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	88	133	162	162	162	162
Personeel	3.708	4.307	4.311	4.282	4.269	4.269
Interne resultaat	26	0	-1	-1	-1	-1
Interne resultaat	26	0	-1	-1	-1	-1
Programmalasten	1.222	846	899	782	838	783
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	619	778	759	664	731	680
Kapitaallasten	633	68	140	118	107	103
Overige programmalasten	-30	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-4.696	-4.922	-5.064	-4.919	-4.962	-4.907
Saldo voor reserveringen	-4.696	-4.922	-5.064	-4.919	-4.962	-4.907
Saldo	-4.696	-4.922	-5.064	-4.919	-4.962	-4.907

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-4.696					
Begroting 2019		-5.047	-4.847	-4.828	-4.829	-4.829
Omissie 2019		-5.069	-4.868	-4.848	-4.849	-4.849
Voorjaarsnota 2019		-5.069	-5.007	-4.988	-4.988	-4.988
Begroting 2020		-4.912	-5.064	-4.919	-4.962	-4.907
10 maands		-4.922	-5.064	-4.919	-4.962	-4.907

Omschrijving taakveld

Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Deze doelstellingen zijn alle drie gekoppeld aan de programmadoelstelling: Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Het doel van verwerving van particuliere archieven en collecties is om een representatief beeld te kunnen bieden van de geschiedenis van de stad Rotterdam, nu en in de toekomst. De afgelopen decennia is de samenstelling van de bevolking van Rotterdam sterk veranderd. Dit moet zich ook gaan vertalen in de collectie. Dit doet eveneens recht aan de toenemende aandacht voor diversiteit en de herkomst en geschiedenis van migranten in de stad.

Cultuur, sport en recreatie

Pagina 38

Cultuur, sport en recreatie

Stimuleren van het culturele en sportieve klimaat en vergroten van de participatie van Rotterdammers op deze terreinen

Werken aan een optimaal vrijetijdsaanbod, een toonaangevend evenementenbeleid en een stevige voedingsbodem voor de creatieve industrie

Bijdragen aan een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en participatie op het gebied van natuur en milieu door het betrekken van Rotterdammers bij duurzaamheid en door het bevorderen van een duurzame en gezonde levensstijl

TAAKVELD 1

Sportbeleid en activering

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten met extra aandacht voor een aantal specifieke doelgroepen: kinderen in achterstandssituaties, ouderen en mensen met een beperking

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

Vitale sportverenigingen en overige sportaanbieders en sportief ondernemerschap

Gezond opgroeien in je eigen buurt

TAAKVELD 2

Sportaccommodaties

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen (goed onderhouden, voldoen aan eisen van de tijd, capaciteit op orde)

Opstellen in eigendom van sportverenigingen zijn van voldoende kwalitatief niveau

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking

Intensiever gebruik van sportvoorzieningen

Verduurzaming van de gemeentelijke voorzieningen en stimuleren van partners/verenigingen om dat ook te doen bij hun voorzieningen

TAAKVELD 3

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent

Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving

Ervoor zorgen dat Rotterdammers zo min mogelijk belemmeringen ondervinden als zij kunst en cultuur willen ervaren, beoefenen en beleven

De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister

TAAKVELD 4

Musea - Cultuur

Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent

Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving

Ervoor zorgen dat Rotterdammers zo min mogelijk belemmeringen ondervinden als zij kunst en cultuur willen ervaren, beoefenen en beleven

De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister

TAAKVELD 5

Media

Meer film-, tv- en mediaproducties afkomstig van Rotterdamse makers

Meer film-, tv- en mediaproducties die Rotterdam, het verhaal van de stad en haar bewoners tonen

Het ontwikkelen van nieuwe vormen van film-, tv- en mediaproducties

Het ontwikkelen van een toekomstbestendige mediasector die zich graag in Rotterdam vestigt, zich voor lange tijd aan de stad committeert en hier ook graag investeert

Betekenisvolle aandacht voor inclusiviteit en het perspectief van nieuwe generaties

Het ontwikkelen van een evaluatie-instrumentarium waarin de bovenstaande doelen zowel kwalitatief als kwantitatief gewogen kunnen worden, in samenwerking met (inter)nationale partijen, zoals het Nederlands Filmfonds, het IFFR, de NPO, Cinecrowd, etc.

Zorgen voor optimale toegankelijkheid van kennis, informatie, taal en cultuur door middel van ICT en een breed scala aan media, zoals boeken, video en audio

TAAKVELD 6

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van voorzieningen, educatie en expertise op gebied van natuur en milieu, waarbij ervaringsgericht leren centraal staat en met focus op de doelgroepen kinderen, jongeren en gezinnen

Groeninitiatieven vanuit de samenleving op het gebied van natuur- en milieueducatie

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad welke een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding

Omschrijving programma

Cultuur, Sport en Recreatie dragen bij aan talentontwikkeling, activering en verbinding. Ook dragen cultuur, sport en recreatie bij aan gezondheid, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en betrokkenheid van bewoners bij de stad. Cultuur en Sport versterken via sportevenementen en culturele programma's de nationale en internationale profilering van Rotterdam.

Sport

Voor Sport leidt dat tot vier doelstellingen ('Ambities' in de Sportnota 2017+), te weten:

1. de sportvoorzieningen worden versterkt (de stad nodigt uit tot bewegen en sport)
2. meer Rotterdammers zijn in beweging
3. bewegen en sport worden 'breed' ingezet
4. benutten kracht van sportevenementen en topsport

Groen

Voor Natuur- en Milieueducatie zijn er (beleidskader "NME heeft de toekomst", november 2013) vier doelstellingen:

1. herijking en vernieuwing van het basispakket en het borgen van een toekomstbestendige infrastructuur aan NME-voorzieningen
2. het ontwikkelen van een pluspakket van NME-activiteiten vanuit verschillende partijen (organisaties, bedrijven, bewoners) als aanvulling op het basispakket
3. meer samenhang en verbindingen realiseren tussen de producten op het gebied van NME en andere beleidsproducten
4. het werven van meer opdrachtgevers voor NME en de NME-infrastructuur breder benutten

De uitvoerende taken op het gebied van NME en kinderboerderijen zijn met ingang van 1 januari 2019 verzelfstandigd.

Cultuur

Cultuur heeft voor de komende jaren de volgende doelstellingen:

1. het cultuuraanbod sluit aan bij de diversiteit van de bevolking en de dynamiek van de stad; elke Rotterdammer kan in het aanbod iets van zijn gading vinden
2. de culturele sector profileert zichzelf en de stad met de enorme diversiteit aan kunst en cultuur die de stad rijk is en die in de stad gecreëerd wordt
3. gevestigde organisaties en in het bijzonder nieuwe makers worden ondersteund en gefaciliteerd in hun ontwikkeling en presentatiemogelijkheden
4. de culturele sector verbindt zich met andere domeinen in het gemeentelijk beleid en ontwikkelt maatschappelijke toepassingsmogelijkheden

De gemeente zoekt continu naar mogelijkheden om belangen, ambities en initiatieven in de culturele sector met elkaar te verbinden en elkaar te laten versterken, opdat zij bijdragen aan de genoemde doelstellingen.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron
Niet-sporters (% huishoudens waarin niet 1 x per week wordt gesport, 19-80 jaar)	%	RIVM
	Streefwaarde	
	Realisatie	54,1 (2016)

Beschrijving RSO-indicator	Eenheid	Bron
Sporters (landelijke richtlijn sportdeelname onderzoek, % inwoners dat > 12 x per jaar sport, 6-80 jaar)	%	Afdeling Onderzoek en Business Intelligence gemeente Rotterdam
	Streefwaarde	67%
	2021	
	Realisatie	66%
	2017	

Toelichting BBV indicatoren

Het verhogen van de sport- en beweegdeelname onder Rotterdammers is één van de speerpunten van het gemeentelijk beleid op het gebied van sport. De sportparticipatie wordt sinds 1995 elke twee jaar gemeten met het Vrijetijdsonderzoek (VTO). Het vorige college had een doelstelling sportparticipatie van 60 % in 2018 (meting eind 2017). In 2017 kwam de sportparticipatie, gemeten met het Vrijetijds Onderzoek (VTO) volgens de landelijke Richtlijn voor Sportonderzoek (RSO) uit op 66% (op basis van 1.800 respondenten uit een steekproef van 12.000 Rotterdammers).

Het verschil tussen de twee sportparticipatie-cijfers die gemeten worden door enerzijds het RIVM (openbaar cijfer niet-sporters dat gepubliceerd wordt op waarstaatjegemeente.nl, 54,1% in 2016) en anderzijds ons eigen sportparticipatiecijfer dat gemeten wordt middels de landelijke Richtlijn voor sportdeelname onderzoek door OBI (66% sporters in 2017), wordt verklaard door verschillende onderzoeksmethoden met een verschillende aanpak in het veldwerk, verschillen in vraagstelling (12 x per jaar of 1 x per week), verschillende leeftijdsgroepen die worden onderzocht en verschillende meetjaartallen.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultuur, sport en recreatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	11.676	6.026	4.600	4.600	4.600	4.600
Bijdragen rijk en medeoverheden	77	1.540	0	0	0	0

Overige opbrengsten derden	10.687	4.486	4.600	4.600	4.600	4.600
Overige baten	912	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	212.623	227.459	231.801	221.960	220.335	218.860
Apparaatslasten	13.161	10.051	10.615	10.566	10.533	10.232
Inhuur	539	329	423	423	423	423
Overige apparaatslasten	396	280	291	296	296	394
Personeel	12.227	9.442	9.901	9.847	9.815	9.415
Interne resultaat	-4.566	-8.631	-9.446	-9.446	-9.447	-9.402
Interne resultaat	-4.566	-8.631	-9.446	-9.446	-9.447	-9.402
Programmalasten	204.027	226.039	230.633	220.840	219.248	218.030
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	56.363	20.579	24.491	14.489	13.874	13.849
Kapitaallasten	1.940	1.273	1.054	1.007	813	719
Overige programmalasten	1.189	1.081	1.102	1.126	1.127	1.127
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	144.536	203.106	203.986	204.218	203.434	202.334
Saldo voor vpb en reserveringen	-200.947	-221.433	-227.201	-217.360	-215.735	-214.259
Saldo voor reserveringen	-200.947	-221.433	-227.201	-217.360	-215.735	-214.259
Reserves	2.927	4.357	-1.411	989	539	39
Onttrekking reserves	2.677	6.232	1.589	1.489	539	39
Toevoeging reserves	0	1.875	3.000	500	0	0
Vrijval Reserves	250	0	0	0	0	0
Saldo	-198.020	-217.076	-228.612	-216.370	-215.196	-214.220

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-198.020					
Begroting 2019		-209.296	-209.421	-209.325	-209.009	-209.009

Omissie 2019	-210.077	-210.401	-210.275	-209.959	-209.959
Voorjaarsnota 2019	-216.973	-217.400	-216.027	-215.102	-215.127
Begroting 2020	-217.484	-228.612	-216.370	-215.196	-214.220
10-maands 2019	-217.076	-228.612	-216.370	-215.196	-214.220

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	-217.484
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Bestemmingsreserve Tijdelijke maatregelen museum Boijmans van Beuningen	Reserves 0
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutatie 500
Rijksbijdrage proeftuinen cultuurprofielen	Taakmutaties -76
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen -16
Begroting na wijzigingen	-217.076

Toelichting financiële bijstellingen

Bestemmingsreserve Tijdelijke maatregelen museum Boijmans van Beuningen

In de samenwerkingsovereenkomst (SOK) tussen de gemeente, Museum Boijmans van Beuningen (BVB) en Stichting de Verre Bergen is een gemeentelijke bijdrage van totaal € 9,2 mln overeengekomen voor de realisatie van het Depot (collectiegebouw) BVB. De middelen hiervoor komen uit een daarvoor gecreëerde bestemmingsreserve. Voor het jaar 2019 is hiervoor een bedrag benodigd van € 1,6 mln.

Regio Deal Rotterdam Zuid

Recent is door het Rijk aangegeven dat de ter beschikking gestelde middelen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid niet meer via het Gemeentefonds worden uitbetaald, maar via subsidie op basis van de kaderwet EZK- en LNV. Dit betekent dat deze middelen niet meer op het programma Algemene middelen worden begroot maar op de programma's waar ook de uitgaven plaatsvinden. De hieraan gekoppelde reservemutaties zijn teruggedraaid: Taakmutatie Gemeentefonds, Regio deal onderwijs, cultuur en werk.

Rijksbijdrage proeftuinen cultuurprofielen

Om culturele vernieuwing in de regio te stimuleren stelt het Rijk in 2019 € 76 beschikbaar in het kader van proeftuinen cultuurprofielen. Rotterdam heeft de proeftuin Campus Coolhaven; een programma waarmee 6 culturele Coolhavense partners (waaronder Maas) ruimte en perspectieven bieden aan creatief talent binnen de podiumkunsten.

Diverse bijstellingen

Dit betreft diverse kleine bijstellingen zowel binnen als buiten het programma, waaronder de reserve Evenementenfonds. Bij de 2e herziening is de dekking voor het Eurovisie Songfestival 2020 vanuit de reserve Evenementenfonds ten onrechte onder de baten verantwoord. Bij de 10-maandsrapportage is dit via een technische wijziging gecorrigeerd naar onttrekking reserves.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Pagina 39

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Het cultureel klimaat versterken

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Ontwikkelingen en voortgang

Eurovisie Songfestival: Rotterdam op de kaart

Rotterdam is in 2020 gastheer van het Eurovisie Songfestival, de grootste live TV-show van de wereld. Het biedt ons een prachtige kans om samen met alle Rotterdammers onze stad weer stevig op de internationale kaart te zetten. De komende maanden wordt het bid samen met de stad uitgewerkt in een concreet plan.

Rotterdamse Cultuurvisie

In het voorjaar van 2019 heeft de gemeente de Rotterdamse Cultuurvisie vastgesteld. In dit document geeft de gemeente de uitgangspunten aan voor het cultuurbeleid op langere termijn. Centraal in het beleid staan inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit. Rotterdam staat voor een culturele sector waarin voor iedere Rotterdammer zonder onderscheid een plek is, als bezoeker, als personeel of als maker. Nieuw aanbod en nieuwe genres krijgen de ruimte. Intensieve samenwerking en wederzijdse verbondenheid zijn kernbegrippen. De

thema's voor het cultuurbeleid voor de langere termijn zijn leidend in de beleidsnota's, -kaders en -regelingen op het gebied van cultuur in de komende jaren, zoals het beleidskader voor de Bibliotheek, het architectuurbeleid, het Cultuurplan en de regelingen voor projectsubsidies.

Inmiddels heeft de gemeenteraad begin juli de nota Stad in transitie, cultuur in verandering; Uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2021-2024 vastgesteld. Op basis van deze nota kunnen culturele organisaties tot 1 februari 2020 een aanvraag indienen voor een meerjarige subsidie in de periode 2021-2024.

Beleidsintensivering Cultuurcoaches

De gemeente voert sinds 2008 de overeenkomst 'Impuls brede scholen, sport en cultuur' van de ministeries van OCW en VWS, enkele landelijke organisaties in onderwijs, sport en cultuur en de VNG uit. Op het terrein van cultuur zijn *tot en met 2019* dertien cultuurcoaches actief op het snijvlak van cultuur en onderwijs. Deze cultuurcoaches zijn in dienst van een culturele organisatie en geven les op een of enkele scholen in het primair of voortgezet onderwijs. Doel van de regeling is de samenwerking tussen scholen en cultuur te versterken, te verduurzamen en om kansenongelijkheid te verminderen.

De regeling is met ingang van 2019 uitgebreid tot de 'Brede Regeling Combinatiefuncties'. Ook heeft het Rijk meer budget beschikbaar gesteld. Voor Rotterdam betekent dit een *uitbreiding van het aantal cultuurcoaches met ingang van 2020*, van 13 naar 29,5 fte, waardoor meer scholen en instellingen met een cultuurcoach kunnen gaan werken en de inzet kan worden uitgebreid naar mbo en speciaal onderwijs.

Programma Stadscultuur

Begin 2019 is op Zuid en in Delfshaven gestart met het programma Stadscultuur. Het programma heeft tot doel in verschillende gebieden in Rotterdam waar cultuurparticipatie relatief laag is, culturele activiteiten te ontwikkelen die aansluiten bij de kenmerken van het gebied en de interesses van de bewoners van het gebied. De drie uitgangspunten worden verder uitgewerkt in de concretisering van het beleid in *beleidsvisies, -kaders en -regelingen*.

Regiodeal en proeftuin

In het kader van de Regiodeal voor het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid *loopt* een cultuurprogramma op Zuid gericht op cultureel talent en de vergroting van het cultuuraanbod in het gebied. *De Regiodeal wordt gezamenlijk bekostigd door Rijk en Rotterdam.*

In Delfshaven is de proeftuin Campus Coolhaven gestart gericht op de ontwikkeling en doorstroming van cultureel talent naar, in en vanuit de mbo-kunstvakopleidingen voor podiumkunsten. In de proeftuinen werkt een aantal culturele en onderwijsinstellingen samen. Het project wordt bekostigd door Rijk en gemeente gezamenlijk en *loopt tot de zomer van 2021*. Ook wordt de haalbaarheidsstudie Cultuurcampus uit de Regiodeal gedekt.

Wat willen we bereiken

Het cultureel klimaat versterken

- Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met in het bijzonder ruimte voor nieuw, divers talent.
- Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek.
- Zorgen voor een *breed* cultuuraanbod dat aansluit bij de diversiteit van de bevolking en de dynamiek van de stad zodat elke Rotterdammer iets van zijn gading kan vinden.
- De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving.

Wat gaan we daar voor doen

Het cultureel klimaat versterken

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, ontwikkelt de gemeente op de genoemde deelterreinen beleid. Voor de uitvoering van dit beleid krijgen circa 90 culturele organisaties meerjarige subsidies. Daarnaast verleent de gemeente subsidies voor projecten, ondersteunt hij crowdfundingcampagnes en verleent hij via de landelijke organisatie Cultuur+Ondernemen laagrentende leningen. Sinds eind 2018 kent de culturele sector ook de PitcherPerfect010-regeling en is er een tweewekelijks spreekuur voor informatie en advies over de diverse ondersteuningsmogelijkheden. Meer informatie hierover is te vinden op de [gemeentelijke website](#) en gerelateerde pagina's.

Kunst en cultuur zijn geen op zichzelf staande uitingsvormen. Meer dan voorheen wordt de relatie tussen cultuur en andere beleidsterreinen als economie, zorg, welzijn, sport en onderwijs zichtbaar in gezamenlijke activiteiten en andere vormen van samenwerking.

De veranderende relatie overheid-maatschappij-culturele sector vraagt om een andere opstelling van de gemeente en een nieuwe relatie tussen overheid en bedrijfsleven. Denk aan publiek-private partnerschappen, nieuwe financieringsvormen naast of in plaats van subsidies en sponsoring en co-creatie. Doel hiervan is de culturele sector samen met andere partijen in de stad op een effectieve manier te kunnen ondersteunen, passend bij de veranderende behoeften en de wens de veerkracht van de culturele sector te optimaliseren.

De noodzaak van het ontwikkelen van creatieve vaardigheden en innovatieve kracht (bij jongeren en op economisch terrein) wordt steeds meer onderkend. Nieuwe technologieën en de inzet van creatieve vaardigheden bij de ontwikkeling en uitvoering van productieprocessen blijken onmisbaar. Cultuureducatie, mede gericht op de ontwikkeling van creatieve en 21ste-eeuwse vaardigheden, verdient een stevige positie in het geheel van het onderwijs. De aanbevelingen van een in 2017 uitgevoerd onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van het bestaande cultuureducatiebeleid en -aanbod krijgen inmiddels hun beslag. Zo kunnen nog tijdens de cultuurplanperiode 2017-2020 het rendement en de bijdrage aan de hiervoor genoemde onderwijsontwikkelingen vergroot worden.

In de zomer van 2019 heeft het college de Beleidsvisie Creatieve Industrie vastgesteld. Daarin heeft het college drie sporen geformuleerd waarop de gemeente de komende jaren inzet om de creatieve sector te versterken:

- 1. een sterkere creatieve infrastructuur*
- 2. het ondersteunen van ontwerptalent*
- 3. de inzet van ontwerpkracht bij maatschappelijke vraagstukken*

Voor een optimale besteding van tijd en budget is een concrete actieagenda opgesteld. Voor de uitvoering van de actieagenda is een bedrag van jaarlijks € 250 beschikbaar.

De internationale betekenis van de culturele sector is belangrijk voor de sector zelf en ook voor de economische en toeristische betekenis van de stad. Een speciaal voor dit doel samengestelde International Advisory Board (IABx) heeft in 2017 een visie en internationale agenda opgesteld die Rotterdam in staat moet stellen de (inter) nationale culturele profilering te versterken, samen met de gemeente, een groot aantal Rotterdamse culturele instellingen en Rotterdam Partners. Doel is de stad als vestigingsplaats voor bedrijven en toeristische trekpleister in binnen- en buitenland effectiever over het voetlicht te brengen.

Toerisme is een groeiende economische sector in Rotterdam. De gemeente wil dat de stad ook op langere termijn kan blijven profiteren van toerisme. In 2019 is, mede op basis van een advies van de IABx, een visie op toerisme opgesteld. De rode draad is dat toerisme in Rotterdam in dienst moet staan van de stad en dat naast het centrum ook andere stadsdelen aantrekkelijk zijn voor bezoekers en toeristen. Werken aan een gastvrije stad met een open blik naar de wereld en de Rotterdammer centraal stellen in afwegingen rond nieuwe toeristische ontwikkelingen, is de nieuwe lijn. Het hotelbeleid dat in 2020 vastgesteld wordt, hanteert dat uitgangspunt en met het programma Innovatie MKB is in 2019 een pilot gestart met Rotterdamse horecabedrijven om meer circulair te werken. De pilot wordt in 2020 geëvalueerd.

Cultuur en sport spelen in de positionering van Rotterdam als toeristische stad een belangrijke rol. Het te ontwikkelen toeristisch kader geeft richting, verbindt activiteiten en evenementen die die positie versterken en biedt de basis voor samen met de toeristische sector te ontwikkelen beleidsinstrumenten.

Met het programma Stadscultuur maakt de gemeente meer ruimte voor creativiteit en cultureel ondernemerschap in alle gebieden van Rotterdam, vooral als het gaat om festivals en bijzondere (pop-up) evenementen. De binnenstad als city-lounge blijft daarin een belangrijk aspect.

In de zomer van 2019 heeft de gemeente het beleidskader Evenementen 2019 vastgesteld. De vier hoofddoelen van het beleidskader zijn:

- 1. De Rotterdamse evenementen bieden samen een aantrekkelijk vrijetijdsaanbod voor alle Rotterdammers*
- 2 De Rotterdamse evenementen dragen bij aan een goede balans tussen leefbaarheid en levendigheid*
- 3. De Rotterdamse evenementen vergroten het maatschappelijk en economisch rendement*
- 4. De Rotterdamse evenementen versterken het (inter)nationale profiel van de stad*

Een van de instrumenten voor het versterken van het culturele klimaat in de stad en het verhogen van de cultuurdeelname van Rotterdammers is het Cultuurplan. Het Cultuurplan is het grootste onderdeel van het subsidiehuis voor kunst en cultuur. In de periode 2017-2020 gaat het om een budget van ca. € 80 miljoen *plus* accres per jaar, verdeeld over ongeveer 90 meerjarig gesubsidieerde culturele organisaties. Speerpunten in het cultuurbeleid 2017-2020 zijn (aantoonbare) vergroting en verbreding van het publieksbereik, vernieuwing en innovatie, cultuureducatie en talentontwikkeling, internationale profilering en samenwerking. Van de cultuurplaninstellingen wordt gevraagd aan deze speerpunten een bijdrage te leveren.

Inmiddels heeft de gemeenteraad begin juli de nota Stad in transitie, cultuur in verandering; Uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2021-2024 vastgesteld. Op basis van deze nota kunnen culturele organisaties tot 1 februari 2020 een aanvraag indienen voor een meerjarige subsidie in de periode 2021-2024. De nota is bovendien de basis voor het overige beleid op het gebied van cultuur in brede zin. In de nota staan de i's van inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit centraal:

- Cultuur is voor alle Rotterdammers bereikbaar en toegankelijk; alle Rotterdammers kunnen iets van hun gading vinden en meedoen*
- We geven ruimte aan nieuwe makers, creatieven en talenten en stimuleren een sterkere verbinding tussen deze nieuwe makers, creatieven en talenten enerzijds en de bestaande culturele organisaties anderzijds*
- We streven naar een compleet en evenwichtig cultureel ecosysteem in de stad dat de brede culturele sector intern verbindt en dat een stevige meerwaarde heeft voor vele andere sectoren*

De verbreding van het publiek is een van de belangrijkste doelstellingen in het cultuurbeleid 2021-2024 en daarom een belangrijk uitgangspunt bij de verdeling van het Cultuurplanbudget (zie hierna). Daarnaast vindt de gemeente de bijdrage aan het vestigingsklimaat en de arbeidsmarktpositie van cultuurmakers en culturele initiatiefnemers belangrijke aandachtspunten. Toepassing van de landelijke Governance Code Cultuur, de Code Culturele Diversiteit en de Fair Practice Code brengt het college vooruitlopend op de periode 2021-2024 al intensief onder de aandacht van de culturele sector. In hun meerjarenplannen voor subsidie in deze periode moeten organisaties volgens het principe 'pas toe en leg uit' aangeven op welke wijze zij invulling geven aan de codes.

Voor de aansluiting bij de landelijke arbeidsmarktagenda op het gebied van kunst en cultuur en voor de ondersteuning van cultuurmakers en culturele initiatiefnemers in de ontwikkeling van hun ondernemerschap heeft de gemeente vanaf 2019 een bedrag in de begroting gereserveerd.

In Rotterdam, op landelijk niveau en in andere steden en regio's in het land zoeken overheden naar andere structuren, nieuwe rolverdelingen en een grotere gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het cultuurbeleid. De Uitgangspuntennota 2021-2024 *bevat dan ook een aantal voorstellen voor aanpassing van de bekostigingssystematiek, die deels al ingevoerd zijn, deels in 2020 verder doorgevoerd worden en deels per 2021 uitvoering krijgen*. Naar verwachting zal ook op rijksniveau een aantal wijzigingen doorgevoerd worden die tegemoet komen aan de veranderde behoeften van het culturele veld.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Bij vergroten en verbreden van het publieksbereik gaat het niet alleen om het bezoek aan stedelijke culturele voorzieningen als musea en theaters, maar ook om actieve deelname aan culturele activiteiten in de wijk, zoals cursussen en wijkfestivals. De gemeente stimuleert de organisatie van activiteiten, programma's en evenementen die aansluiten bij de vraag van de Rotterdammers. Samen met de culturele sector neemt de gemeente initiatieven om de kennis bij de diverse betrokkenen over het bereiken van nieuw publiek te vergroten. Met ingang van 2018 meten alle meerjarig gesubsidieerde Rotterdamse culturele organisaties hun publieksbereik en delen zij de uitkomsten daarvan opdat instrumenten gericht op vergroten en verbreden van het publieksbereik nog effectiever kunnen worden ingezet.

Een nieuwe generatie makers bereikt nieuwe publieksgroepen. De gemeente zoekt samen met hen naar ondersteuningsvormen die – naast subsidies – aansluiten bij hun behoeften. Daarbij gaat het niet alleen om financiële ondersteuning maar ook om de ontwikkeling van ondernemerschap en het aanbieden van geschikte werk- en presentatieplekken tegen een betaalbare prijs.

Om alle kinderen de kans te geven met cultuur in aanraking te komen, zet de gemeente in op cultuuronderwijs met (professionele) docenten op alle Rotterdamse scholen. Het streven is dat alle basisschoolleerlingen in Rotterdam in 2022 kwalitatief goede cultuureducatie krijgen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs. Omdat cultuureducatie opgenomen is in de kerndoelen en eindtermen van het onderwijs, heeft de gemeente de volgende indicator geformuleerd: in 2022 is dertig procent van de basisscholen een of meer niveaus gestegen in het Rotterdamse Cultuureducatie Model. *Voor 2020 is het streven dat 22% van de basisscholen aan het einde van dat jaar een hoger niveau gerealiseerd heeft*. Deze stijging toont aan dat de kwaliteit van cultuureducatie is gestegen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs; een noodzakelijkheid voor goede cultuureducatie en het verminderen van kansenongelijkheid voor alle Rotterdamse kinderen, met name in kwetsbare wijken.

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
In 2022 is dertig procent van de basisscholen een of meer niveaus gestegen in het Rotterdamse Cultuureducatie Model*.	Streefwaarde	N.v.t.	15%	22%	28%	30%	
	Realisatie						

* Bij deze streefgetallen dient aangemerkt te worden dat ze mede afhankelijk zijn van landelijke subsidieregelingen en dat een van deze regelingen per 2021 afloopt.

De regeling wordt verlengd maar onzeker is nog hoe die eruit gaat zien. Ook de wijze waarop de dagprogrammering op Zuid wordt ingericht en aangestuurd vanuit de afdeling Onderwijs zal invloed hebben op het behalen van de streefgetallen.

In het Coalitieakkoord 2018-2022 is opgenomen dat de gemeente wil dat alle kinderen cultuureducatie krijgen. Omdat cultuureducatie opgenomen is in de kerndoelen en eindtermen van het onderwijs, heeft de gemeente deze indicator geformuleerd. Deze stijging toont aan dat de kwaliteit van cultuureducatie is gestegen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs, een noodzakelijkheid voor goede cultuureducatie voor alle Rotterdamse kinderen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	676	1.596	139	139	139	139
Bijdragen rijk en medeoverheden	19	1.500	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	6	96	139	139	139	139
Overige baten	651	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	107.774	83.237	91.111	79.431	78.641	77.760
Apparaatslasten	2.996	2.421	2.476	2.468	2.462	2.281
Inhuur	194	78	81	81	81	81
Overige apparaatslasten	93	90	94	97	97	156
Personeel	2.708	2.254	2.301	2.290	2.284	2.044
Interne resultaat	-931	-745	-697	-697	-697	-652
Interne resultaat	-931	-745	-697	-697	-697	-652
Programmalasten	105.709	81.561	89.331	77.660	76.876	76.132
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	267	5.666	10.840	640	640	496
Kapitaallasten	361	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	272	39	39	39	39	39
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	104.809	75.855	78.452	76.980	76.196	75.596
Saldo voor vpb en reserveringen	-107.098	-81.640	-90.971	-79.292	-78.502	-77.621
Saldo voor reserveringen	-107.098	-81.640	-90.971	-79.292	-78.502	-77.621
Reserves	911	2.188	-200	200	0	0

Onttrekking reserves	661	3.088	800	700	0	0
Toevoeging reserves	0	900	1.000	500	0	0
Vrijval Reserves	250	0	0	0	0	0
Saldo	-106.187	-79.453	-91.171	-79.092	-78.502	-77.621

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-106.187					
Begroting 2019		-78.864	-79.059	-78.892	-78.823	-78.823
Omissie 2019		-77.821	-78.008	-77.807	-77.739	-77.739
Voorjaarsnota 2019		-78.817	-80.853	-79.505	-79.436	-79.436
Begroting 2020		-79.869	-91.171	-79.092	-78.502	-77.621
10 maands		-79.453	-91.171	-79.092	-78.502	-77.621

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Cultuurplan 2017-2020](#)
- [Verdelingsbesluit cultuurplan 2017-2020](#)
- [Algemene beleidsregels eenmalige subsidies kunst en cultuur](#)
- [Rotterdamse Cultuurvisie: Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad](#)
- [Stad in transitie, cultuur in verandering: uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2021-2024](#)
- [Meerjaren beleidsplan bibliotheekbeleid](#)
- [Beleidskader Evenementen 2019](#)
- [Beleidsvisie Pop 2019-2030](#)
- [Beleidsvisie Creatieve Industrie](#)
- [Cultuurparticipatie van Rotterdam, 2015](#)
- [Cultuurverkenning 2017](#)
- [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Bibliotheekwet](#)
- [Mediawet](#)
- [Subsidieverordening Rotterdam 2014](#)

Omschrijving taakveld

Het gemeentebestuur werkt aan een stad met een sterk cultureel klimaat. Cultuur is van groot belang voor de economische positie van Rotterdam in binnen- en buitenland, maakt de stad aantrekkelijk voor bewoners, bezoekers en bedrijven en draagt bij aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Het gemeentebestuur wil, omwille van een sterk cultureel klimaat, optimale omstandigheden creëren voor de productie van kunst en cultuur, voor de toegankelijkheid ervan en voor het delen van informatie, kennis en middelen. Onder kunst en cultuur verstaan we meer dan alleen beeldende kunst, theater, dans, muziek, musea en film. Ook de bibliotheek, culturele evenementen, de creatieve industrie en het beleidsveld Toerisme behoren tot het culturele domein.

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, maakt de gemeente beleid, zoals het bibliotheekbeleid, (gemeentelijk) collectiebeleid, architectuurbeleid, toeristisch beleid en het vierjaarlijkse Cultuurplan.

Media

Pagina 40

Media

Meer film-, tv- en mediaproducties afkomstig van Rotterdamse makers en die Rotterdam, het verhaal van de stad en haar bewoners tonen

Het ontwikkelen van een toekomstbestendige mediasector die zich graag in Rotterdam vestigt, zich voor lange tijd aan de stad committeert en hier ook graag investeert

Zorgen voor optimale toegankelijkheid van kennis, informatie, taal en cultuur door middel van ICT en een breed scala aan media, zoals boeken, video en audio

Ontwikkelingen en voortgang

Rotterdamse Cultuurvisie

In het voorjaar van 2019 heeft de gemeente de Rotterdamse Cultuurvisie vastgesteld. In dit document geeft de gemeente de speerpunten aan voor het cultuurbeleid op langere termijn. Centraal in het beleid staan inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit. Rotterdam staat voor een culturele sector waarin voor iedere Rotterdammer zonder onderscheid een plek is, als bezoeker, als personeel of als maker. Nieuw aanbod en nieuwe genres krijgen de ruimte. Intensieve samenwerking en wederzijdse verbondenheid zijn kernbegrippen. De thema's voor

het cultuurbeleid voor de langere termijn zijn leidend in de beleidsnota's, -kaders en -regelingen op het gebied van cultuur in de komende jaren, zoals het beleidskader voor de Bibliotheek, het architectuurbeleid, het Cultuurplan en de regelingen voor projectsubsidies.

In 2019 heeft het college ook de Film- en Mediavisie Rotterdam vastgesteld. De visie zet in op het versterken van het Rotterdamse film- en mediaklimaat en in het bijzonder op de toename van film- en mediaproducties van hoge kwaliteit. Met het oog op een samenhangend stelsel van ondersteuningsinstrumenten is een centraal aanspreekpunt ingericht voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van het film- en mediabeleid, het Rotterdam Film and Media Office (RFMO). Het RFMO voert onder meer de vernieuwde Film- en Mediaregeling uit, de opvolger van de subsidies voor lokale mediaproducties en voor bewegendbeeldprojecten.

De uitgangspunten voor het meerjarig beleidsplan 2021-2024 van de Bibliotheek Rotterdam zijn in ontwikkeling en worden naar verwachting nog in 2019 in de gemeenteraad vastgesteld.

Wat willen we bereiken

De Film- en Mediavisie heeft als doel de middelen die beschikbaar zijn voor het stimuleren van de sector, effectief en efficiënt in te zetten en beter te laten aansluiten op de huidige ontwikkelingen. Het gemeentebestuur wil hiermee een kwalitatieve toename van film- en mediaproducties bewerkstelligen die Rotterdam en de verhalen van de stad en haar bewoners tonen. Rotterdam wil een toekomstbestendige mediasector realiseren die de bewoners informeert en inspireert, en die ertoe bijdraagt dat Rotterdammers mediacompetent zijn.

In een breder perspectief wil het college bereiken dat alle Rotterdammers met zo min mogelijk belemmeringen toegang hebben tot informatie, kennis, taal en cultuur via diverse media.

Verder ontwikkelen en uitvoeren van strategische dossiers op het gebied van bibliotheekbeleid en lokaal mediabeleid.

Voor de Bibliotheek Rotterdam is het beleid een goede spreiding over de stad te hebben. Er is onder meer voorzien in een vestiging in het Kunstenpand op Zuid. Voor de Centrale Bibliotheek worden twee scenario's uitgewerkt voor een verbouwing. Na de ruim dertig jaar van zijn bestaan is het gebouw toe aan een ingrijpende vernieuwing zodat het weer volledig kan voldoen aan de in de loop van de jaren gewijzigde functie van de bibliotheek. De Bibliotheek Rotterdam speelt een belangrijke rol bij het vergroten van de kansengelijkheid voor Rotterdamse kinderen en jongeren, binnen en buiten het onderwijs, o.a. door bij te dragen aan het verminderen van laaggeletterdheid.

Wat gaan we daar voor doen

- *Zorgen dat met één centraal aanspreekpunt en een vernieuwde regeling voor film en media het Rotterdamse film- en mediaklimaat versterkt wordt en in het bijzonder de productie van film- en media van hoge kwaliteit toeneemt, zodat de verhalen van de stad en haar bewoners getoond worden.*

- Zorgen dat de stad beschikt over een eigentijdse openbare bibliotheekvoorziening met vestigingen op een groot aantal plaatsen in de stad.
- Ontwikkelen van een evaluatie-instrumentarium waarin de bovenstaande doelen zowel kwalitatief als kwantitatief gewogen kunnen worden, in samenwerking met (inter)nationale partijen, zoals het Nederlands Filmfonds, het IFFR, de NPO, Cinecrowd, etc.
- Zorgen voor optimale toegankelijkheid van kennis, informatie, taal en cultuur door middel van ICT en een breed scala aan media, zoals boeken, video en audio.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Media	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	697	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	697	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	20.098	21.333	21.191	21.189	21.187	21.139
Apparaatslasten	0	507	534	531	530	482
Inhuur	0	21	22	22	22	22
Overige apparaatslasten	0	16	16	16	16	32
Personeel	0	470	496	494	492	428
Interne resultaat	0	8	0	0	0	0
Interne resultaat	0	8	0	0	0	0
Programmalasten	20.098	20.818	20.657	20.657	20.657	20.657
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	466	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	20.098	20.352	20.657	20.657	20.657	20.657
Saldo voor vpb en reserveringen	-19.401	-21.333	-21.191	-21.189	-21.187	-21.139
Saldo voor reserveringen	-19.401	-21.333	-21.191	-21.189	-21.187	-21.139
Saldo	-19.401	-21.333	-21.191	-21.189	-21.187	-21.139

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-19.401					
Begroting 2019		-20.352	-20.352	-20.352	-20.352	-20.352
Omissie 2019		-20.866	-20.871	-20.871	-20.871	-20.871
Voorjaarsnota 2019		-21.337	-20.893	-20.893	-20.893	-20.893
Begroting 2020		-21.333	-21.191	-21.189	-21.187	-21.139
10 maands		-21.333	-21.191	-21.189	-21.187	-21.139

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [*Rotterdamse Cultuurvisie; Cultuur ondersteunt de veranderingen in de stad*](#)
- [*Stad in transitie, cultuur in verandering; uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2021-2024*](#)
- [*Cultuurverkenning 2017*](#)
- [*Meerjaren beleidsplan bibliotheekbeleid*](#)
- [*Cultuurparticipatie van Rotterdam, 2015*](#)
- [*Film en Mediavisie*](#)
- [*Filmprotocol*](#)
- [*Centrale Filmplanning*](#)
- [*Bibliotheekwet*](#)
- [*Mediawet*](#)
- [*Subsidieverordening Rotterdam 2014*](#)

Omschrijving taakveld

Het gemeentebestuur werkt aan een stad met een sterk cultureel klimaat. Cultuur draagt bij aan de brede ontwikkeling van de samenleving. Ook maakt cultuur de stad aantrekkelijk voor bewoners, bezoekers en bedrijven en is cultuur van groot belang voor de economische positie van de stad in binnen- en buitenland.

Het gemeentebestuur wil omwille van een sterk cultureel klimaat optimale omstandigheden creëren voor de productie van cultuur, voor de toegankelijkheid ervan en voor het delen van informatie, kennis en middelen. Dit omvat vele werkteerren, van culturele evenementen tot musea, en van de creatieve industrie en media tot beeldende kunst en podiumkunst.

De gemeente ontwikkelt beleid om de doelen op het gebied van cultuur te bereiken. Dan gaat het om bijvoorbeeld het vierjaarlijkse Cultuurplan, het bibliotheekbeleid, (gemeentelijk) collectiebeleid, integraal mediabeleid, architectuurbeleid, beleid op het gebied van creatieve industrie en vrijetijdsbeleid.

Tot het taakveld Media behoren:

- de Bibliotheek Rotterdam
- de lokale omroep en mediaregeling
- film-, tv- en mediaproducties, inclusief bijbehorende (culturele) infrastructuur
- de lokale pers en informatievoorziening, voor zover behorend tot de gemeentelijke bevoegdheid

Musea - Cultuur

Pagina 41

Musea - Cultuur

Het cultureel klimaat versterken

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Ontwikkelingen en voortgang

Rotterdamse Cultuurvisie

In het voorjaar van 2019 heeft de gemeente de Rotterdamse Cultuurvisie vastgesteld. In dit document geeft de gemeente de thema's aan voor het cultuurbeleid op langere termijn. Centraal in het beleid staan inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit. Rotterdam staat voor een culturele sector waarin voor iedere Rotterdammer zonder onderscheid een plek is, als bezoeker, als personeel of als maker. Nieuw aanbod en nieuwe genres krijgen de ruimte. Intensieve samenwerking en wederzijdse verbondenheid zijn kernbegrippen.

De thema's voor het cultuurbeleid voor de langere termijn zijn leidend in de beleidsnota's, -kaders en -regelingen op het gebied van cultuur in de komende jaren, zoals het beleidskader voor de Bibliotheek, het architectuurbeleid, het Cultuurplan en de regelingen voor projectsubsidies.

Renovatie Museum Boijmans van Beuningen

De gemeente is grotendeels eigenaar van de collectie en ook eigenaar van het museum gebouw van Museum Boijmans van Beuningen. In het gebouw zit asbest en het gebouw voldoet niet meer in technisch en functioneel opzicht. In december 2018 is de gemeenteraad akkoord gegaan met het starten van de voorbereidingen voor de asbestsanering en grootschalige renovatie van het museum. *Sinds eind mei 2019 is het museum gesloten voor het publiek, het gebouw leeggeruimd en een begin gemaakt met de werkzaamheden rond de asbestsanering. Het hele proces zal zeven jaar duren.*

Voortgang bouw Depot Boijmans Van Beuningen

De bouw verloopt voorspoedig. In de loop van 2019 is begonnen met het plaatsen van de spectaculaire spiegelgevel en het hoogste punt is inmiddels bereikt. Naar de huidige inzichten kan het gebouw eind 2020 worden opgeleverd. De opening van het gebouw voor bezoekers is voorzien voor 2021.

Wat willen we bereiken

Het cultureel klimaat versterken

- Optimale voorzieningen bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.
- Cultuurmakers stimuleren en in staat stellen hun talent te ontwikkelen en zich te professionaliseren, opdat zij mede zorgdragen voor een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek.
- Ervoor zorgen dat Rotterdammers zo min mogelijk belemmeringen ondervinden als zij kunst en cultuur willen ervaren, beoefenen en beleven.
- De aantrekkelijkheid van Rotterdam voor bewoners, bedrijven en bezoekers verder ontwikkelen zodat de stad ook op langere termijn nationaal en internationaal interessant is als vestigingsplaats en toeristische trekpleister.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Bijdragen aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren opdat zij beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen participeren in de Rotterdamse samenleving.

Wat gaan we daar voor doen

Het cultureel klimaat versterken

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, ontwikkelt de gemeente op de genoemde deelterreinen beleid. Voor de uitvoering van dit beleid krijgen circa 90 culturele organisaties meerjarige subsidies. Daarnaast verleent de gemeente subsidies voor projecten, ondersteunt hij crowdfundingcampagnes en verleent hij via de landelijke organisatie Cultuur+Ondernemen laagrentende leningen. Sinds eind 2018 kent de culturele sector ook de PitcherPerfect010-regeling en is er een tweewekelijks spreekuur voor informatie en advies over de diverse ondersteuningsmogelijkheden. Meer informatie hierover is te vinden op de [gemeentelijke website](#) en gerelateerde pagina's.

Kunst en cultuur zijn geen op zichzelf staande uitingsvormen. Meer dan voorheen wordt de relatie tussen cultuur en andere beleidsterreinen als economie, zorg, welzijn, sport en onderwijs zichtbaar in gezamenlijke activiteiten en andere vormen van samenwerking.

De veranderende relatie overheid-maatschappij-culturele sector vraagt om een andere opstelling van de gemeente en een nieuwe relatie tussen overheid en bedrijfsleven. Denk aan publiek-private partnerschappen, nieuwe financieringsvormen naast of in plaats van subsidies en sponsoring en co-creatie. De ontwikkeling van de voorwaarden voor deze nieuwe samenwerkings- en financieringsvormen krijgt in de periode 2017-2020 verder vorm. Doel hiervan is de culturele sector samen met andere partijen in de stad op een effectieve manier te kunnen ondersteunen, passend bij de veranderende behoeften en de wens de veerkracht van de culturele sector te optimaliseren.

De noodzaak van het ontwikkelen van creatieve vaardigheden en innovatieve kracht (bij jongeren en op economisch terrein) wordt steeds meer onderkend. Nieuwe technologieën en de inzet van creatieve vaardigheden bij de ontwikkeling en uitvoering van productieprocessen blijken onmisbaar. Cultuureducatie, mede gericht op de ontwikkeling van creatieve en 21ste-eeuwse vaardigheden, verdient een stevige positie in het geheel van het onderwijs. De aanbevelingen van een in 2017 uitgevoerd onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van het bestaande cultuureducatiebeleid en -aanbod krijgen inmiddels hun beslag. Zo kunnen nog tijdens de cultuurplanperiode 2017-2020 het rendement en de bijdrage aan de hiervoor genoemde onderwijsontwikkelingen vergroot worden.

De internationale betekenis van de culturele sector is belangrijk voor de sector zelf en ook voor de economische en toeristische betekenis van de stad. Voor de naamsbekendheid en de beeldvorming van Rotterdam zijn de culturele instellingen een wezenlijke factor van betekenis. Een speciaal voor dit doel samengestelde International Advisory Board (IABx) heeft in 2017 een visie en internationale agenda opgesteld die Rotterdam in staat moet stellen de (inter)nationale culturele profilering te versterken, samen met de gemeente, een groot aantal Rotterdamse culturele instellingen en Rotterdam Partners. Doel is de stad als vestigingsplaats voor bedrijven en toeristische trekpleister in binnen- en buitenland effectiever over het voetlicht te brengen.

Een van de instrumenten voor het versterken van het cultureel klimaat in de stad en het verhogen van de cultuurdeelname van Rotterdammers is het Cultuurplan. Het Cultuurplan is het grootste onderdeel van het subsidiehuis voor kunst en cultuur. In de periode 2017-2020 gaat het een budget van ca. € 80 mln per jaar, verdeeld over ongeveer 90 meerjarig gesubsidieerde culturele organisaties.

Speerpunten in het cultuurbeleid 2017-2020 zijn (aantoonbare) vergroting en verbreding van het publieksbereik, vernieuwing en innovatie, cultuureducatie en talentontwikkeling, internationale profilering en samenwerking. Van alle meerjarig gesubsidieerde organisaties wordt gevraagd aan deze speerpunten een bijdrage te leveren.

Inmiddels heeft de gemeenteraad begin juli 2019 de nota Stad in transitie, cultuur in verandering; Uitgangspunten voor het

cultuurbeleid 2021-2024 vastgesteld. Op basis van deze nota kunnen culturele organisaties tot 1 februari 2020 een aanvraag indienen voor een meerjarige subsidie in de periode 2021-2024. De nota is bovendien de basis voor het overige beleid op het gebied van cultuur in brede zin. In de nota staan de i's van inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit centraal:

- *Cultuur is voor alle Rotterdammers bereikbaar en toegankelijk; alle Rotterdammers kunnen iets van hun gading vinden en meedoen;*
- *We geven ruimte aan nieuwe makers, creatieven en talenten en stimuleren een sterkere verbinding tussen deze nieuwe makers, creatieven en talenten enerzijds en de bestaande culturele organisaties anderzijds;*
- *We streven naar een compleet en evenwichtig cultureel ecosysteem in de stad dat de brede culturele sector intern verbindt en dat een stevige meerwaarde heeft voor vele andere sectoren.*

De toepassing van de landelijke Governance Code Cultuur, de Code Culturele Diversiteit en de Fair Practice Code brengt het college vooruitlopend op de periode 2021-2024 al intensief onder de aandacht van de culturele sector. In hun meerjarenplannen voor subsidie in deze periode moeten organisaties volgens het principe 'pas toe en leg uit' aangeven op welke wijze zij invulling geven aan de codes.

Voor de aansluiting bij de landelijke arbeidsmarktagenda op het gebied van kunst en cultuur en voor de ondersteuning van cultuurmakers en culturele initiatiefnemers in de ontwikkeling van hun ondernemerschap heeft de gemeente vanaf 2019 een bedrag in de begroting gereserveerd.

In Rotterdam, op landelijk niveau en in andere steden en regio's in het land zoeken overheden naar andere structuren, nieuwe rolverdelingen en een grotere gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het cultuurbeleid. *De Uitgangspuntennota 2021-2024 bevat dan ook een aantal voorstellen voor aanpassing van de bekostigingssystematiek, die deels al ingevoerd zijn, deels in 2020 verder doorgevoerd worden en deels per 2021 uitvoering krijgen.* Naar verwachting zullen ook op rijksniveau een aantal wijzigingen doorgevoerd worden die tegemoet komen aan de veranderde behoeften van het culturele veld.

Op het terrein van musea verwacht het gemeentebestuur in 2020 enkele belangrijke ontwikkelingen, *die in 2019 al zijn gestart:*

- Ingrijpende renovatie van museum Boijmans Van Beuningen. Door deze renovatie zal het museum bouwkundig en museaal weer voldoen aan de wettelijke en functionele eisen.
- Ontwikkeling van een Nationaal Cultureel-Wetenschappelijk Instituut op Rotterdam-Zuid dat enerzijds een internationaal, iconisch instituut moet worden op het gebied van migratie, integratie en (super)diversiteit en anderzijds een culturele impuls moet geven aan Rotterdam-Zuid. De Rotterdamse musea spelen een belangrijke rol in deze ontwikkeling.
- *Oplevering* van het Collectiegebouw Boijmans Van Beuningen.

De cultuurdeelname door Rotterdammers verhogen

Bij vergroten en verbreden van het publieksbereik gaat het niet alleen om het bezoek aan stedelijke culturele voorzieningen als musea en theaters, maar ook om actieve deelname aan culturele activiteiten in de wijk, zoals cursussen en wijkfestivals. De gemeente stimuleert de organisatie van activiteiten, programma's en evenementen die aansluiten bij de vraag van de Rotterdammers. Samen met de culturele sector neemt de gemeente

initiatieven om de kennis bij de diverse betrokkenen over het bereiken van nieuw publiek te vergroten. Met ingang van 2018 meten alle meerjarig gesubsidieerde Rotterdamse culturele organisaties hun publieksbereik en delen zij de uitkomsten daarvan opdat instrumenten gericht op vergroten en verbreden van het publieksbereik nog effectiever kunnen worden ingezet.

Een nieuwe generatie makers bereikt nieuwe publieksgroepen. De gemeente zoekt samen met hen naar ondersteuningsvormen die – naast subsidies – aansluiten bij hun behoeften. Daarbij gaat het niet alleen om financiële ondersteuning maar ook om de ontwikkeling van ondernemerschap en het aanbieden van geschikte werk- en presentatieplekken tegen een betaalbare prijs.

Om alle kinderen de kans te geven met cultuur in aanraking te komen, zet de gemeente in op cultuuronderwijs met (professionele) docenten op alle Rotterdamse scholen. Het streven is dat alle basisschoolleerlingen in Rotterdam in 2022 kwalitatief goede cultuureducatie krijgen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs. Omdat cultuureducatie opgenomen is in de kerndoelen en eindtermen van het onderwijs, heeft de gemeente de volgende indicator geformuleerd: in 2022 is dertig procent van de basisscholen een of meer niveaus gestegen in het Rotterdamse Cultuureducatie Model. *Voor 2020 is het streven dat 22% van de basisscholen aan het einde van dat jaar een hoger niveau gerealiseerd heeft.* Deze stijging toont aan dat de kwaliteit van cultuureducatie is gestegen en dat cultuureducatie in toenemende mate duurzaam geborgd is in het Rotterdamse basisonderwijs, een noodzakelijkheid voor goede cultuureducatie voor alle Rotterdamse kinderen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Musea - Cultuur	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	0	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	0	33.459	31.914	34.166	33.617	33.545
Apparaatslasten	0	761	801	797	795	722
Inhuur	0	31	32	32	32	32
Overige apparaatslasten	0	24	24	24	24	48
Personeel	0	705	744	741	739	643

Interne resultaat	0	11	0	0	0	0
Interne resultaat	0	11	0	0	0	0
Programmalasten	0	32.687	31.113	33.369	32.823	32.823
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	2.231	800	800	254	254
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	30.456	30.313	32.569	32.569	32.569
Saldo voor vpb en reserveringen	0	-33.459	-31.914	-34.166	-33.617	-33.545
Saldo voor reserveringen	0	-33.459	-31.914	-34.166	-33.617	-33.545
Reserves	0	1.446	-2.000	0	0	0
Onttrekking reserves	0	1.846	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	400	2.000	0	0	0
Saldo	0	-32.013	-33.914	-34.166	-33.617	-33.545

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	0					
Begroting 2019		-29.873	-31.873	-32.128	-32.128	-32.128
Omissie 2019		-30.644	-32.652	-32.907	-32.907	-32.907
Voorjaarsnota 2019		-32.883	-33.485	-33.739	-33.193	-33.193
Begroting 2020		-32.013	-33.914	-34.166	-33.617	-33.545
10 maands		-32.013	-33.914	-34.166	-33.617	-33.545

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Cultuurplan 2017-2020](#)
- [Verdelingsbesluit cultuurplan 2017-2020](#)
- [Algemene beleidsregels eenmalige subsidies kunst en cultuur](#)
- [Meerjaren beleidsplan bibliotheekbeleid](#)
- [Cultuurparticipatie van Rotterdam, 2015](#)
- [Cultuurverkenning 2015](#)

- [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#)
- [Erfgoedwet](#)
- [Bibliotheekwet](#)
- [Mediawet](#)
- [Subsidieverordening Rotterdam 2014](#)

Omschrijving taakveld

Het gemeentebestuur werkt aan een stad met een sterk cultureel klimaat. Cultuur is van groot belang voor de economische positie van Rotterdam in binnen- en buitenland, maakt de stad aantrekkelijk voor bewoners, bezoekers en bedrijven en draagt bij aan de brede ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Het gemeentebestuur wil, omwille van een sterk cultureel klimaat, optimale omstandigheden creëren voor de productie van kunst en cultuur, voor de toegankelijkheid ervan en voor het delen van informatie, kennis en middelen. Onder kunst en cultuur verstaan we meer dan alleen beeldende kunst, theater, dans, muziek, musea en film. Ook de bibliotheek, culturele evenementen, de creatieve industrie en het beleidsveld Toerisme behoren tot het culturele domein.

Om de doelen op het terrein van kunst en cultuur te bereiken, maakt de gemeente beleid, zoals het bibliotheekbeleid, (gemeentelijk) collectiebeleid, architectuurbeleid, vrijetijds- en toeristisch beleid en het vierjaarlijkse Cultuurplan.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME

Pagina 42

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en expertise op gebied van natuur en milieu

Groeninitiatieven vanuit de samenleving op het gebied van natuur- en milieueducatie

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding

Ontwikkelingen en voortgang

Per 1 januari 2019 is de verzelfstandigde stichting Natuurstad Rotterdam van start gegaan. Bij deze stichting zijn de taken rond kinderboerderijen en natuur- en milieueducatie ondergebracht, die tot en met 2018 door de gemeente werden uitgevoerd.

In 2019 is het Actieprogramma Verenigingen vastgesteld, waarin acties zijn opgenomen om scoutingverenigingen vitaler en toekomstbestendig te maken. Voor speeltuinen worden deze acties eind 2019 opgenomen in een notitie speeltuinen.

Wat willen we bereiken

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en expertise op gebied van natuur en milieu

Hierdoor wordt het bewust duurzaam en gezond gedrag gestimuleerd. Door kennis over natuur en milieu wordt het plezier in de leefomgeving vergroot. Een volgende stap is het verder ontwikkelen van een verantwoorde levensstijl (gedrag) op gebieden als voeding, energie, duurzaamheid en dierenwelzijn.

Groeninitiatieven vanuit de samenleving

Groeninitiatieven op stedelijke niveau en op wijkniveau op het gebied van natuur- en milieueducatie bevorderen een gezonde en levensstijl.

Dit voor doelgroepen waar nog weinig aanbod voor is en in wijken en gebieden waar nog weinig groen aanbod is. Door de activiteiten worden de deelnemers bewust gemaakt van het belang om op verantwoorde wijze om te gaan met natuur en milieu.

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad welke een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken

- Vitale speeltuinen, verspreid over de stad welke een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken.
- Buiten spelen op de speeltuinen is belangrijk voor de motorische, sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen. Dit draagt bij aan het gezond veilig en kansrijk kunnen opgroeien van kinderen.
- De toekomstbestendige speeltuinvereniging moet inspelen op veranderingen in de samenleving en een volwaardige partner zijn binnen het geheel van maatschappelijke voorzieningen in een wijk.

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding

- Scoutingverenigingen zijn maatschappelijk betrokken jeugd- en jongerenorganisaties, die hun leden met aantrekkelijk scoutingprogramma een plezierige, actieve en uitdagende vrijetijdsbesteding bieden, geïnspireerd op het buitenleven.
- Vitale scoutingverenigingen zijn verenigingen waar sprake is van een gezonde financiële situatie, een goed vrijwilligersbeleid, voldoende en competent kader, voldoende leden, betrokken ouders, een toekomstbestendige, veilige en duurzame accommodatie en een duidelijke visie en missie.

Wat gaan we daar voor doen

Het bieden van een laagdrempelig aanbod van voorzieningen, recreatie, educatie en expertise op gebied van natuur en milieu

- Subsidieverstrekking aan Stichting Natuurstad Rotterdam met als doel het onderhouden en versterken van een goede en stadsbrede infrastructuur aan NME-voorzieningen en activiteiten zoals kinderboerderijen, NME-lessen, educatieve tuinen en het ontwikkelen van een duurzame leefstijl.
- Subsidieverstrekking aan Diergaarde Blijdorp (educatieve activiteiten), Karel Schot (vogelopvang), diverse initiatiefnemers op gebied van natuur- en milieueducatie.
- Inkoop opvang van huisdieren t.b.v. de wettelijke taak dierenopvang gevonden huisdieren en van het vervoer van deze huisdieren met de dierenambulance (inclusief 24-uurs meldkamer).
- Evalueren van het beleidskader NME uit 2013 en op basis hiervan en van trends en ontwikkelingen het opstellen van een nieuw beleidskader 2020.
- Beheer en exploitatie van het recreatieoord Hoek van Holland.
- We onderzoeken, vanwege de sluiting in 2018 van de Rotterdamse dierenopvang asiel van de Dierenbescherming, de mogelijkheid tot het realiseren van een nieuwe dierenopvang in Rotterdam, die in gemeentelijk eigendom komt. We streven er naar deze einde 2020 te kunnen openen.

Groeninitiatieven vanuit de samenleving

Samenwerken met initiatiefnemers uit de stad in het kader van het groenloket en de groenmakelaar.

Vitale speeltuinen, verspreid over de stad welke een rol vervullen in de wijk en veilig spelen voor kinderen mogelijk maken

- Het uitvoeren van het Actieprogramma Verenigingen als vervolg op dit actieprogramma en de beleidsnotitie speeltuinen.

- Subsidieverstrekking aan speeltuinenverenigingen voor activiteiten voor jeugd en personele inzet.
- Speeltuinverenigingen kunnen gebruik maken van de 1/3-regeling voor het aanvragen van een investeringssubsidie.

Vitale scoutingverenigingen met een attractief aanbod en deskundige leiding

- Het opstellen van een uitvoeringsagenda vanuit het actieprogramma tot versterking van de verenigingen (voor sport, speeltuinen en scouting) in samenwerking met Scouting Nederland en het regiobestuur/raad van de scouting(groepen) in Rotterdam.
- Scoutingverenigingen kunnen subsidie aanvragen op basis van de 'Nadere regels Scouting 2016'. Deze 'Nadere regels Scouting 2016' zijn in 2017 geëvalueerd. Deze evaluatie heeft tot aanpassingen geleid in de toekenning van de subsidies vanaf 2018. Daarnaast kunnen ook scoutingverenigingen gebruik maken van de 1/3-regeling voor het aanvragen van een investeringssubsidie.
- Opstellen in samenwerking met Scouting Nederland van een ontwikkelplan vitaliteit scoutingverenigingen.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal vitale speeltuinen	Streefwaarde		26	39	52	52	52
	Realisatie	26	36				
Vitaliteit scouting*	Streefwaarde		PM	PM	PM	PM	PM
	Realisatie						

* Nulmeting vindt plaats in 2020 in het kader van de uitvoering van het Actieprogramma Verenigingen

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	2.325	2.230	2.204	2.204	2.204	2.204
Bijdragen rijk en medeoverheden	4	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	2.321	2.230	2.204	2.204	2.204	2.204
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	15.071	18.847	18.766	18.691	18.691	18.691
Apparaatslasten	4.575	774	806	806	806	806
Inhuur	227	103	148	148	148	148

Overige apparaatslasten	192	14	14	14	14	14
Personeel	4.157	658	645	645	645	645
Interne resultaat	1.815	768	737	737	737	737
Interne resultaat	1.815	768	737	737	737	737
Programmalasten	8.681	17.305	17.223	17.148	17.148	17.148
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.492	2.132	1.720	1.645	1.645	1.645
Overige programmalasten	851	1.000	1.015	1.015	1.015	1.015
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	5.337	14.173	14.488	14.488	14.488	14.488
Saldo voor vpb en reserveringen	-12.746	-16.618	-16.562	-16.487	-16.487	-16.487
Saldo voor reserveringen	-12.746	-16.618	-16.562	-16.487	-16.487	-16.487
Reserves	0	-575	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	575	0	0	0	0
Saldo	-12.746	-17.193	-16.562	-16.487	-16.487	-16.487

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-12.746					
Begroting 2019		-16.052	-15.633	-15.558	-15.558	-15.558
Omissie 2019		-16.197	-15.777	-15.702	-15.702	-15.702
Voorjaarsnota 2019		-17.193	-16.514	-16.439	-16.439	-16.439
Begroting 2020		-17.193	-16.562	-16.487	-16.487	-16.487
10 maands		-17.193	-16.562	-16.487	-16.487	-16.487

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beleidsnotitie “Toekomst Rotterdamse Speeltuinen” \(oktober 2013\)](#)
- [Beleidskader “NME heeft de toekomst – vernieuwing van natuur- en milieueducatie in Rotterdam” \(november 2013\)](#)

- [Besluitvorming verzelfstandiging NME](#)

Omschrijving taakveld

Het college staat voor het betrekken van Rotterdammers bij duurzaamheid en het bevorderen van een duurzame en gezonde levensstijl met behulp van een laagdrempelig aanbod van educatie, recreatie en participatie op het gebied van natuur en milieu. Verder staat het college voor een aanbod aan recreatieve voorzieningen, verspreid over de stad zoals speeltuinen en scouting verenigingen. Verder exploiteert de gemeente het Recreatieoord Hoek van Holland.

Sportaccommodaties

Pagina 43

Sportaccommodaties

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen

Opstellen in eigendom van sportverenigingen zijn van voldoende kwalitatief niveau

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking

Intensiever gebruik van sportvoorzieningen

Ontwikkelingen en voortgang

De in 2016 vastgestelde intensivering van sportvelden en sportaccommodaties is in 2019 verder uitgevoerd. Er zijn op diverse accommodaties extra velden opgeleverd en in 2019 wordt de locatie Noorderbocht opgeleverd. Hiermee wordt een capaciteitsprobleem voor diverse verenigingen opgelost.

In 2019 is begonnen met het opstellen van het programma Vervanging Sportaccommodaties.

In 2019 is de subsidieregeling voor sportverenigingen voor het wegwerken van achterstallig onderhoud bij hun opstellen (kantines en kleedkamers) afgerond. Hiervoor was in 2018 voor het jaar 2019 een bestemmingsreserve gevormd.

Wat willen we bereiken

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen

Sportvoorzieningen zijn een randvoorwaarde om Rotterdammers aan het sporten te krijgen en te houden. Het college zet zich in voor uitnodigende sportvoorzieningen en voor het goed neerzetten en versterken van het concept van de sportcirkel: de infrastructuur aan sportvoorzieningen rondom binnenstad. Uitgangspunten zijn hierbij:

- handhaving van de bestaande capaciteit
- intensiever gebruiken van de bestaande capaciteit (bijvoorbeeld door spreiding van gebruik en/of aanleg van kunstgras)
- investeren in uitbreiding of nieuwbouw waar echt noodzakelijk

Kwalitatief voldoende opstellen van sportverenigingen

Verenigingen dienen te kunnen beschikken over clubgebouwen die voldoen aan de minimale gebruikerseisen en die in voldoende staat van onderhoud zijn. De clubgebouwen zijn in economisch eigendom van de verenigingen. Het onderhoud is dan ook in beginsel een verantwoordelijkheid van de verenigingen zelf. Financieel blijkt dat echter niet altijd gemakkelijk. In 2017 is daarom een eenmalige subsidieregeling achterstallig onderhoud clubgebouwen vastgesteld ter ondersteuning van de verenigingen.

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking

- Bij renovatie en nieuwbouw van gemeentelijke sportaccommodaties zorgen we ervoor dat de voorzieningen toegankelijk zijn voor bezoekers en sporters met een beperking.
- Verenigingen worden via de 1/3e regeling gestimuleerd om hun eigen accommodatie toegankelijker te maken.

Intensiever gebruik van sportvoorzieningen

Het college spant zich in om de bestaande voorzieningen intensiever te gebruiken, zodat het maatschappelijk rendement ervan toeneemt.

Ingezet wordt op het verhogen van naschools gebruik van binnensportvoorzieningen (gymzalen en sporthallen), het meer buiten de verenigingsuren om gebruiken van sportcomplexen en het – waar mogelijk - organisatorisch meer spreiden van verenigingsactiviteiten. Het Sportbedrijf Rotterdam is hierbij een belangrijke partner.

Verduurzaming van de gemeentelijke voorzieningen en stimuleren van partners /verenigingen om dat ook te doen bij hun eigen voorzieningen

Het college neemt energiebesparende en duurzaamheidsmaatregelen rond de sportaccommodaties. Daarnaast stimuleert het college dat sportverenigingen duurzaamheidsmaatregelen nemen rond de eigen opstallen, met gebruik van stedelijke en landelijke subsidieregelingen.

Wat gaan we daar voor doen

Programma Vervanging Sportaccommodaties

- Het college zal een Programma Vervanging Sportaccommodaties opstellen, waarin aangegeven wordt welke inspanningen de komende tien jaar nodig zijn om kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen te behouden en te realiseren. Ook de clubgebouwen van de buitensportverenigingen zullen hierbij worden betrokken.
- In het Programma Vervanging Sportaccommodaties zullen waar nodig voorstellen worden opgenomen voor renovatie of vervanging van sportaccommodaties. In het meerjarenkader is hiervoor vanaf 2022 een eerste tranche van de benodigde geldmiddelen opgenomen.

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen

- De ingezette kwaliteitsslag sportcomplexen (Noorderbocht, vv Pernis, LMO/Zwervers, Honkbal op Zuid, Rotterdamse Rugby Club, The Hookers en Wielerclub Ahoy / SV Rotterdam) is in 2020 zoveel mogelijk afgerond.
- Uit de verkregen extra middelen wordt bij Neptunus-Schiebroek een kunstgrasveld aangelegd; er komt een besluit over de aanleg van een kunstgrasveld aan de Schulpweg (Egelantiersboys, Pretoria) Indien financieel nog mogelijk.
- Doorontwikkeling Stadionpark (afronding Sportcomplex Olympia, haalbaarheidsonderzoeken sportvoorziening tbv VO-onderwijs, uitbreiding Topsportcentrum, voorzieningen Feyenoord City).
- Ontwikkeling zwembad/sporthal Huis op Zuid (vervanging Afrikaanderbad en Sporthal Afrikaanderplein) en Sportzaal/Kindcluster Bloemhof.
- Haalbaarheidsonderzoek nieuwbouw zwembad/sporthal Overschie en locatieonderzoek nieuw zwembad /sporthal Oostervant.
- Opdrachtverstrekking (en prestatievergoeding) aan het Sportbedrijf Rotterdam voor exploitatie van zwembaden, sporthallen, gymzalen en sportterreinen.
- Subsidies aan Sportfondsen, Optisport voor exploitatie van zwembaden en sporthallen.

- Exploitatiesubsidie Topsportcentrum.
- Kwalitatief voldoende opstellen van sportverenigingen.
- Stimuleren investeringen in voorzieningen in eigendom van verenigingen door diverse subsidieregelingen (o.a. regeling duurzaamheidsinvesteringen, 1/3e regeling).
- Gefaseerde vervanging van rubbergranulaat door alternatief materiaal bij kunstgrasvelden, waarbij een beroep wordt gedaan op het IFR (Investeringsfonds Rotterdam).

Kwalitatief voldoende opstellen van sportverenigingen

Stimuleren investeringen in voorzieningen in eigendom van verenigingen door diverse subsidieregelingen (o.a. regeling duurzaamheidsinvesteringen, 1/3e regeling).

Toegankelijke voorzieningen voor mensen met een beperking

- De beleidsregel “Basiseisen toegankelijkheid gemeentelijke binnensportaccommodaties” (2014) blijft van toepassing op de gemeentelijke binnensportaccommodaties. Bij nieuw te bouwen of te renoveren accommodaties voor buitensport wordt de beleidsregel meegenomen.
- In de 1/3 regeling is opgenomen dat er bij de investeringen aan de accommodatie rekening wordt gehouden met de toegankelijkheid en bruikbaarheid voor mensen met een beperking. Verenigingen worden geadviseerd om gebruik te maken van de subsidieregeling van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport ‘Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties’ waarin onder andere een aanvullende subsidie voor investeringen op het gebied van toegankelijkheid mogelijk is.

Intensiever gebruik van voorzieningen

- Inzet op optimalisatie bezettingsgraad voor zowel binnen – als buitensport door innovatie en vernieuwing en een verbeterde communicatie (via het Sportbedrijf).
- Wat betreft buitensport:
 - is het in 2018 opgestelde capaciteitsplan het vertrekpunt
 - worden de gebruikersovereenkomsten met clubs aangepast, zodat het Sportbedrijf meer kan sturen en stimuleren tot intensivering gebruik
 - vindt afstemming plaats met de sportbonden en Rotterdamse verenigingen over een betere organisatorische spreiding van verenigingsactiviteiten
 - worden daar waar wenselijk aanvullende voorzieningen op velden aangebracht zodat deze multifunctioneler kunnen worden ingezet

- Wat betreft binnensport:

- betere vindbaarheid en gemakkelijkere verhuurbaarheid van de binnensportvoorzieningen door invoering van een digitaal verhuurloket
- betere afstemming programma en contacten sport- en bewegen in de wijk (Sportregie)
- betere bediening klanten binnensportvoorzieningen via een gebruikersraad verbonden aan het Sportbedrijf
- ontwikkelen nieuw concept inrichting van gymzalen

Verduurzaming van de gemeentelijke voorzieningen en stimuleren van partners /verenigingen om dat ook te doen bij hun eigen voorzieningen

Onderzoek samen met Sportbedrijf Rotterdam naar verdere verduurzaming sportaccommodaties binnen de kaders van het totale beleid rond duurzaamheid en energietransitie.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stijging bezetting naschools gebruik gymzalen.	Streefwaarde	24%	24%	25%	26%	26%	
	Realisatie	24%					
Stijging bezetting naschools gebruik sporthallen*	Streefwaarde	46%	46%	48%	48%	48%	
	Realisatie	46%					
Bezettingspercentage buitensportvelden**	Streefwaarde	N.v.t.					
	Realisatie						
* Dit betreft het gebruik over het hele jaar, in de verenigingsperiode zitten de sporthallen al vol.							
** Hiervoor wordt nog een meetinstrument ontwikkeld en volgt nog een nulmeting.							

Prestatie-indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Percentage opstellen van verenigingen dat minimaal op niveau 3 is*	Streefwaarde	nvt	nvt	nvt	92%	nvt	nvt
	Realisatie						
Klanttevredenheid sportvoorzieningen**	Gymzalen	Streefwaarde	6,3	nvt	nvt	PM	nvt
		Realisatie	6,4				
	Sporthallen	Streefwaarde	6,9	nvt	nvt	PM	nvt
		Realisatie					

	Realisatie	7,1						
Zwembaden	Streefwaarde	7,5	nvt	nvt	PM	nvt	nvt	
	Realisatie	7,7 (Sportbedrijf)						
Buitensport	Streefwaarde	6,3	nvt	nvt	PM	nvt	nvt	
	Realisatie	7,5						
Aantal bezoeken zwembaden***	Streefwaarde	2,1 mln	2,2 mln	2,2 mln	2,3 mln	2,3 mln	2,3 mln	
	Realisatie	1,97 mln						
Aantal sportaccommodaties waar een duurzaamheidsmaatregel is toegepast****	Streefwaarde	N.v.t.	PM	PM	PM	PM	PM	
	Realisatie							

* Het gaat hierbij om 86 verenigingsopstallen waarvoor in 2015-2017 een schouw is uitgevoerd en die op basis hiervan in aanmerking zijn komen voor de subsidie "Achterstallig onderhoud". Er is dus geen realisatiecijfer over 2018. Per 2021 volgt een vervolgmeting van de opstallen die in economisch eigendom zijn van de verenigingen.

** Deze wordt om de drie jaar gemeten. De eerstvolgende meting is in 2021. Streefwaarden klanttevredenheid 2021 worden vastgesteld in de eind 2019 af te sluiten meerjarenovereenkomst 2020-2023 tussen gemeente en Sportbedrijf.

*** Uit het beleidskader Zwemmen.

**** Definiëring en nulmeting wordt opgesteld in het kader van het plan van aanpak "duurzame sportaccommodaties", onderdeel van het totale beleid rond duurzaamheid. Realisatiecijfers worden begin 2020 geleverd.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Sportaccommodaties	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	6.197	332	443	443	443	443
Bijdragen rijk en medeoverheden	16	40	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	6.181	292	443	443	443	443
Lasten exclusief reserves	55.650	53.802	52.977	52.926	52.958	53.067
Apparaatslasten	1.107	646	684	673	667	667
Inhuur	29	34	35	35	35	35
Overige apparaatslasten	63	16	15	15	15	15
Personeel	1.015	596	633	623	617	617
Interne resultaat	1.649	-2.006	-2.059	-2.059	-2.059	-2.059
Interne resultaat	1.649	-2.006	-2.059	-2.059	-2.059	-2.059

Programmalasten	52.894	55.162	54.352	54.312	54.350	54.459
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	45.683	891	1.899	2.283	2.515	2.717
Kapitaallasten	1.393	1.092	1.054	1.007	813	719
Overige programmalasten	37	7	7	7	7	7
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	5.782	53.172	51.392	51.015	51.015	51.015
Saldo voor vpb en reserveringen	-49.453	-53.470	-52.534	-52.483	-52.515	-52.624
Saldo voor reserveringen	-49.453	-53.470	-52.534	-52.483	-52.515	-52.624
Reserves	1.561	1.264	789	789	539	39
Onttrekking reserves	1.561	1.264	789	789	539	39
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-47.892	-52.206	-51.745	-51.694	-51.976	-52.585

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-47.892					
Begroting 2019		-49.974	-48.440	-48.439	-48.484	-48.484
Omissie 2019		-50.083	-48.592	-48.592	-48.636	-48.636
Voorjaarsnota 2019		-52.278	-51.315	-51.322	-51.374	-51.381
Begroting 2020		-52.206	-51.745	-51.694	-51.976	-52.585
10 maands		-52.206	-51.745	-51.694	-51.976	-52.585

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Sportnota](#)
- [Beleidsplan binnensportvoorzieningen](#)
- [Beleidskader zwemmen](#)
- [Beleidsplan Sportterreinen](#)
- [Besluitvorming verzelfstandiging sportbedrijf](#)

Het college staat voor een hoogwaardige, duurzame en goed toegankelijke infrastructuur aan sportvoorzieningen, zodat dit gezamenlijk voorziet in de vraag aan ruimte voor sport en beweging, evenredig verspreid over de stad.

Sportbeleid en activering

Pagina 44

Sportbeleid en activering

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

Toekomstbestendige en vitale sportverenigingen en overige sportaanbieders en sportief ondernemerschap

Lekker Fit! in de Wijk

Ontwikkelingen en voortgang

- Het college legt in het sportbeleid een extra accent op het vitaliseren en toekomstbestendig maken van sportverenigingen. In juni heeft het college het Actieprogramma Verenigingen vastgesteld.
- Het college heeft het programma Lekker Fit in de Wijk 2019-2022 vastgesteld, waarmee dit programma een vervolg krijgt en op onderdelen nieuwe accenten worden gelegd.

Wat willen we bereiken

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel te laten bewegen of sporten

- Het college wil Rotterdammers een leven lang met plezier laten sporten en bewegen.
- Een aantrekkelijk en passend sportaanbod voor ouderen en mensen met een beperking. Hierbij is niet alleen aandacht voor het sporten en bewegen, maar ook voor gezondheidsverbetering en sociale contacten. Naast zorgen voor passend aanbod wordt ook ingezet op toeleiding van de doelgroep naar het aanbod.
- Het college werkt aan een pedagogisch en veilig sportklimaat.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

- Topsport en sportevenementen versterken het sportieve klimaat van de stad. Door keuzes te baseren op het DNA van Rotterdam, stijgt het rendement op terreinen als sportdeelname, economie, maatschappij en imago.
- Sportevenementen en de prestaties van topsporters maken emotie los. Ze brengen grote aantallen Rotterdammers op de been en trekken een internationaal publiek naar de stad. Deze kracht van topsport en sportevenementen wordt benut om Rotterdammers te enthousiasmeren om mee te doen en om trots te zijn op hun stad. Door te kiezen voor sporten die aansluiten bij het DNA van Rotterdam versterken zij het internationale profiel en de bekendheid van Rotterdam.

Toekomstbestendige en vitale sportverenigingen én anders georganiseerde sporten

- Sportverenigingen en sportaanbieders zoals stichtingen en kleine ondernemers zijn belangrijk voor de stad. Ze bedienen een grote groep Rotterdammers. Het college wil dat sportverenigingen zich gereed maken voor de toekomst door mee te gaan met veranderende ontwikkelingen en een veranderende vraag. Hierdoor moeten sportverenigingen langdurig vitaal worden.
- Meer vitale sportverenigingen. Dat betekent onder meer: een positief sportklimaat, een vernieuwend aanbod, flexibele lidmaatschappen, met een goed vrijwilligersbeleid, voldoende en competent kader, een goede ledenopbouw, betrokken ouders en een toekomstbestendige en duurzame sportaccommodatie. Naast verenigingen moeten er voldoende overige sportaanbieders in de stad zijn, die het sportief ondernemerschap omarmen en flexibel, modern, passend aanbod aanbieden wat aansluit op de wensen en behoefte van de Rotterdammers.

Lekker Fit! in de Wijk

- Het college gaat door met het programma Lekker Fit! en stelt als ambitie het aantal kinderen met overgewicht in Rotterdam terug te dringen. Ook wil het college gezond gedrag makkelijker en aantrekkelijker maken door onder andere het stimuleren van beweging, gezond eten en terugdringen van diabetes. Met de ambities voor gezondheid en gezond gewicht sluit de coalitie aan bij de doelstelling van het Nationaal Preventieakkoord 'de gezondheid verbeteren van mensen en van Nederland als geheel'.
- Rotterdam zet met het programma '*Lekker Fit! in de wijk 2019-2022*' in op een fitte en gezonde generatie kinderen en jongeren in de stad. Het maken van gezonde keuzes wordt de sociale norm in Rotterdam.

Waardoor toekomstige generaties in goede gezondheid opgroeien. Waar het vanzelfsprekend is dat kinderen, jongeren en hun ouders verstandige – en minimaal weloverwogen – keuzes maken in hun eigen leefwereld, binnen hun context.

- Dat betekent dat
 - o de jeugd een actieve leefstijl heeft;
 - o de jeugd een gezond voedingspatroon heeft;
 - o de sociale omgeving van de jeugd gezonde(re) keuzes maakt of aanreikt;
 - o de leefomgeving van de jeugd gezonder wordt en uitnodigt tot activiteit.
- Dat doen we samen; partners in de omgeving van kinderen zijn mede-eigenaar van deze norm en vertalen deze in de eigen activiteiten. Door inzet op preventie voor alle kinderen en ouders in Rotterdam, is het bereik en daardoor de impact groot.

Wat gaan we daar voor doen

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel te laten bewegen of sporten

- Subsidieregeling CityLab010 voor innovatieve initiatieven op het gebied van sport.
- Sportprogrammering (o.a. op de Cruijff courts en Krajicek Playgrounds) in alle gebieden.
- Het college subsidieert de netwerkorganisatie Sport op Maat om de drempels die Rotterdammers met een beperking ervaren om te gaan sporten of bewegen te verlagen. Onder andere door samen met het Sportbedrijf Rotterdam en Stichting MEE Rotterdam Rijnmond zorg te dragen voor voldoende passend sportaanbod.
- Prestatievergoeding (inkoopopdracht) Sportbedrijf voor sportprogrammering en sportregie, waarbij ingezet wordt op het stimuleren van aanbod (gebiedsgericht) gericht op de behoefte van Rotterdammers en koppeling van breedtesport, cultuur en topsport.
- Uitvoering van diverse subsidieregelingen (o.a. ouderensport, sportinitiatieven, aangepast sporten, urban sports).
- Inzetten van diverse functies vanuit de diverse partners in de stad om doelgroepen die achter blijven in sportdeelname te stimuleren richting beweegaanbod.
- Sportregie brengt op basis van wijkanalyses de vraag en aanbod naar sportaanbod in een wijk in beeld en probeert vervolgens het aanbod dusdanig te stimuleren dat het aansluit op de vraag van de Rotterdammers.
- Rotterdam Sportsupport ontvangt subsidie voor de realisatie van Schoolsportverenigingen in de stad. Een schoolsportvereniging is een laagdrempelige kennismaking met de sportverenigingen dicht bij school, in de wijk met uiteindelijk als doel doorstroom naar een reguliere sportvereniging.

- Pedagogisch en veilig sportklimaat: het college gaat verdere samenhangende (en op maatwerk gebaseerde), integrale ondersteuning van sportverenigingen realiseren om een pedagogisch en veilig sportklimaat te creëren waarbinnen kinderen de positieve aspecten van sport en een sportvereniging zoveel mogelijk ervaren. In dit kader is er onder andere de Bijdrage jeugdsport.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

- Het jaarlijks faciliteren en subsidiëren van terugkerende en eenmalige toevenementen als de Rotterdam Marathon en diverse EK's en WK's.
- De ambitie hebben om (al dan niet in samenwerking met andere steden) grootschalige topsportevenementen te hosten als de Grand Départ van de Tour de France en de Youth Olympic Games.
- Het verbreden van side events om de impact van topsportevenementen te vergroten.
- Doorontwikkeling Centrum voor Topsport & Onderwijs Metropool (CTO) door een of meer landelijke topsportprogramma's te huisvesten in Rotterdam.
- (Voortzetten van) Subsidie aan Rotterdam Topsport voor bevordering topsportklimaat en acquisitie van (top-) sportevenementen die passen bij Rotterdam.
- Meer Rotterdammers betrekken bij (top)sportevenementen.

Toekomstbestendige en vitale sportverenigingen én anders georganiseerde sporten

- Het uitvoeren van het in juni 2019 vastgestelde Actieprogramma Verenigingen met voor sportverenigingen de nadruk op de acties: flexibele lidmaatschappen, multisportaanbod, aanbod E-sports bij verenigingen, nieuwe organisatievormen, verenigingen ondersteunen bij sponsorwerving (onder meer via hospitality) en de inzet van verenigingsconsulenten.
- Naast de inzet van verenigingsconsulenten vanaf 2020 ontvangt Rotterdam Sportsupport een basis subsidie voor de ondersteuning van sportverenigingen gericht op het zorgdragen voor vitale sportverenigingen. Thema's zijn o.a.: voldoende en goed kader, ouderbetrokkenheid, veilige sportverenigingen met een goed pedagogisch klimaat, toekomstgerichte sportvereniging.
- Rotterdam Sportsupport ontvangt subsidie voor het realiseren van sportplusverenigingen. Dat zijn sterke, vitale clubs die op maatschappelijk gebied wat extra's willen en kunnen bieden.
- Ontwikkelen en implementeren van aanbod aan esports, VRsports of een vorm van Urban Sport als aanvulling op kernaanbod sportverenigingen.
- Evalueren subsidieregels voor urban- en esports.

- De methode 'living lab' inzetten om de ontwikkeling van eSports te binden aan de sportvereniging van de toekomst. Experimenteren met het verruimen en vernieuwen van het sportaanbod bij verenigingen. De inzet sluit aan bij de ambities van het Nationaal Sportakkoord, met name op het thema 'inclusief sporten en bewegen' (wegnemen van belemmeringen om deel te nemen en eSports als middel om jeugd bij een vereniging te laten bewegen).

Lekker Fit! in de Wijk

We voeren het programmaplan Lekker Fit! in de wijk 2019-2022 uit. Dit plan bestaat uit vijf programmalijnen:

- Focus op 20 prioriteitswijken: Een aanpak die zich richt op 20 prioriteitswijken, waaronder de wijken van de children's zone uit NPRZ. De wijkgerichte aanpak is integraal, community based en zet daar in waar het nodig is. Vanuit de bestaande wijknetwerken wordt samen met partners in de wijk gewerkt aan het gezamenlijk uitdragen en normaal maken van gezonde leefstijl.
- Verbreden naar de hele wijk: Deze programmalijn is nieuw ten opzichte van het vorige programmaplan en bestaat uit maatregelen waarmee gezonde leefstijl breed in de stad uitgedragen wordt. Methoden en kennis worden beschikbaar gesteld en gezonde initiatieven ondersteund.
- Beginnen bij ouders en het jonge kind: Deze programmalijn is breder dan voorheen; inzet is om zo veel mogelijk jonge kinderen en hun ouders te bereiken. Dit doen we door het informeren van en kennis delen met de geboortezorg. Daarnaast is de ambitie om met de aanpak Lekker Fit! Kinderdagverblijven en Lekker Fit! Kleuters 80% van de locaties en groepen te bereiken en daar de ouderbetrokkenheid te versterken.
- Lekker Fit! pakket: De inzet Lekker Fit! Basisonderwijs voor groepen 3 t/m 8 handhaven we op hetzelfde aantal scholen (dekking is 50% van alle Rotterdamse basisscholen). Voor de overige scholen wordt een pakket ontwikkeld waarmee de scholen gezonde leefstijl onderdeel kunnen maken van de schooldag. Onderzocht wordt hoe buitenspelen tijdens en na schooltijd gestimuleerd kan worden.
- Uitbreiden van kinderen naar tieners: De aanpak wordt verbreed naar tieners. Voor tieners worden interventies ontwikkeld, mede door met deze groep in gesprek te gaan. Via de VO-scholen in Rotterdam, en ook buiten de schoolomgeving.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal vitale sportverenigingen*	Streefwaarde			90%		92%	
	Realisatie	88%					
Aantal leden van sportverenigingen*	Streefwaarde					77.250	
	Realisatie	75.000					

* In het kader van het Actieprogramma Verenigingen wordt opdracht gegeven voor een 0-meting, welke in 2019 zal worden uitgevoerd.

Prestatie indicatoren			2018	2019	2020	2021	2022	2023
Klanttevredenheid sportprogrammering*								
	Schoolsport	Streefwaarde	nvt			PM		
		Realisatie	7,0					
	Sportregie	Streefwaarde	nvt			PM		
		Realisatie	7,2					
Lekker Fit!-programma								
	Aantal Lekker Fit!scholen	Streefwaarde	94	94	94	94	94	
		Realisatie	94					
	0-4 jaar op kinderopvanglocaties	Streefwaarde	145	180	215	250	285	
		Realisatie	145					
	Kleuteraanpak op LF! en NLF! scholen***	Streefwaarde		95	105	120	138	
		Realisatie	75					

* Deze wordt om de drie jaar gemeten, de eerst volgende meting is in 2021

** Streefwaarden klanttevredenheid 2021 (eerst volgende meting) worden vastgesteld in de eind 2019 af te sluiten meerjarenovereenkomst 2020-2023 tussen gemeente en Sportbedri

** Lekker Fit! en Niet-Lekker Fit! scholen, de scholen met en zonder een LF! programma in groep 3-8

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Sportbeleid en activering	Realisatie 2018	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	1.780	1.868	1.814	1.814	1.814	1.814
Bijdragen rijk en medeoverheden	38	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	1.482	1.868	1.814	1.814	1.814	1.814
Overige baten	261	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	14.031	16.782	15.842	15.557	15.240	14.657
Apparaatslasten	4.484	4.942	5.314	5.290	5.274	5.274
Inhuur	89	62	106	106	106	106
Overige apparaatslasten	47	122	127	130	130	130
Personeel	4.347	4.758	5.082	5.054	5.038	5.038

Interne resultaat	-7.099	-6.667	-7.428	-7.428	-7.428	-7.428
Interne resultaat	-7.099	-6.667	-7.428	-7.428	-7.428	-7.428
Programmalasten	16.646	18.508	17.956	17.695	17.395	16.812
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	7.920	9.193	9.231	9.121	8.820	8.737
Kapitaallasten	186	181	0	0	0	0
Overige programmalasten	29	35	40	64	66	66
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.511	9.098	8.684	8.509	8.509	8.009
Saldo voor vpb en reserveringen	-12.250	-14.914	-14.028	-13.743	-13.427	-12.844
Saldo voor reserveringen	-12.250	-14.914	-14.028	-13.743	-13.427	-12.844
Reserves	456	35	0	0	0	0
Onttrekking reserves	456	35	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-11.794	-14.879	-14.028	-13.743	-13.427	-12.844

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-11.794					
Begroting 2019		-14.181	-14.066	-13.957	-13.664	-13.664
Omissie 2019		-14.466	-14.500	-14.395	-14.103	-14.103
Voorjaarsnota 2019		-14.465	-14.341	-14.129	-13.768	-13.785
Begroting 2020		-14.871	-14.028	-13.743	-13.427	-12.844
10 maands		-14.879	-14.028	-13.743	-13.427	-12.844

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Sportnota en implementatieplan](#)
- [Uitvoeringsprogramma Lekker Fit](#)
- [Actieprogramma Verenigingen](#)

Omschrijving taakveld

De inzet is om meer Rotterdammers met plezier te laten sporten en bewegen. Hiertoe ondersteunt het college sportverenigingen en andere organisaties op sport- en beweeggebied, stimuleert het college recreatieve sportbeoefening, sport en bewegen in wijken en buurten en het (top)sportklimaat en zet het in op het binnenhalen van sportevenementen. Hiermee draagt het college ook bij aan andere maatschappelijke doelstellingen, zoals gezondheid, bewonersparticipatie en economie en werkt het aan een vitale en levendige stad.

Toelichting op doelstellingen

Sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten

Extra aandacht voor een aantal specifieke doelgroepen: kinderen in achterstandssituaties, ouderen en mensen met een beperking.

Benutten kracht van sportevenementen en topsport

Topsport en sportevenementen versterken het sportieve klimaat van de stad. Door keuzes te baseren op het DNA van Rotterdam, stijgt het rendement op terreinen als sportdeelname, economie, maatschappij en imago.

Toekomstbestendige en vitale sportverenigingen en overige sportaanbieders en sportief ondernemerschap

De inzet is dat sportverenigingen zich gereed maken voor de toekomst door mee te gaan met veranderende ontwikkelingen en een veranderende vraag. Hierdoor moeten sportverenigingen langdurig vitaal worden. In het Actieprogramma Verenigingen zijn hiervoor acties vastgesteld.

Lekker Fit! in de Wijk

Het hoofddoel is om alle kinderen in Rotterdam vanaf 9 maanden voor de geboorte tot en met 12 jaar de basis mee te geven voor een gezonde leefstijl.

Economische zaken

Pagina 45

Economische zaken

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en duurzaam

Rotterdam wordt het centrum van maritieme technologie en dienstverlening Europa

Het Rotterdamse midden- en kleinbedrijf (MKB) wordt klaargemaakt voor de nieuwe economie

Digitalisering krijgt een prominente plek in de aanpak

TAAKVELD 1

Economische ontwikkeling

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en draaiend op duurzaam opgewekte energie

Transformatie van haven en stad naar een nieuwe duurzame/emissieloze, op diensten georiënteerde, zichzelf steeds innoverende Maritieme hoofdstad van Europa. Rotterdam wordt het centrum van maritieme technologie en dienstverlening Europa

Vernieuwing, verbreding en veerkrachtverhoging van de Rotterdamse stedelijke economie. Het Rotterdamse MKB klaar maken voor de nieuwe economie is uitgangspunt

TAAKVELD 2

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie

Effectieve dienstverlening aan het Midden- en kleinbedrijf (MKB) en ondernemers op strategisch niveau en wijk- en bedrijfsniveau

Regeldruk vermindering ondernemers

TAAKVELD 3

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten

Het realiseren van voor bezoekers en marktvergunninghouders aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten

TAAKVELD 4

Economische promotie

Rotterdam versterkt haar propositie als aantrekkelijke stad voor bedrijven

Omschrijving Economische Zaken

Wie fijn wil wonen en werken is gebaat bij een stad die zich aanpast aan de nieuwe ontwikkelingen in de economie. Een stad die ook ruimte blijft bieden voor voldoende plekken om te werken en ondernemen, zodat Rotterdam een inclusieve woon-werkstad blijft. Want elke Rotterdammer verdient een kans om zich door werk te ontwikkelen. De gemeente staat voor de transitie naar die nieuwe economie: digitaal, circulair, draaiend op duurzame energie en optimaal gebruik makend van de unieke positie van Rotterdam. De Roadmap Next Economy (RNE) wordt daarbij als leidraad genomen.

De activiteiten die daartoe ondernomen worden zijn in hoofdlijnen:

- samenwerken met bedrijven, instellingen en ondernemers om diverse doelstellingen op economisch gebied te bereiken
- dienstverlening aan het MKB op strategisch niveau en wijk- en bedrijfsniveau
- identificatie en versterking van de investeringsbereidheid van en aan ondernemers
- stimulering van innovatie en vernieuwing door het versterken van het innovatie ecosysteem in stad en regio
- aanspreekpunt voor bedrijven en instellingen in de stad en voor de besturen van de ondernemersverenigingen
- bijdragen aan een aantrekkelijk ondernemersklimaat door het verminderen van regeldruk
- borgen van voldoende ruimte om te werken door het vaststellen van kaders en uitvoeringsprogramma's
- fungeren als opdrachtgever voor Rotterdam Partners zodat er op een gerichte manier uitvoering gegeven kan worden aan het internationaal vermarkten van de stad met als doel het aantrekken van internationale bezoekers, bedrijven en congressen
- samen met de andere 22 regio gemeenten werken we aan het vestigingsklimaat van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag
- via Innovation Quarter (IQ), de regionale ontwikkelingsmaatschappij, wordt ingezet op regionale internationale acquisitie, business development en ondersteuning en financiering van innovatieve ondernemers en plannen in onze regio

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron
Functiemenging	%	Streefwaarde
		N.v.t. LISA
		Realisatie
		54,6% (2018)
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	Streefwaarde
		N.v.t. LISA
		Realisatie
		124,9 (2018)
Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl		

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische Zaken	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	2.958	2.024	2.727	2.727	2.727	2.727

Bijdragen rijk en medeoverheden	830	0	0	0	0	0
Financieringsbaten	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	2.128	2.024	2.727	2.727	2.727	2.727
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	29.141	28.172	34.173	27.614	27.701	24.402
Apparaatslasten	6.197	7.060	7.519	7.450	7.414	7.414
Inhuur	10	202	300	248	221	221
Overige apparaatslasten	119	162	89	88	83	83
Personeel	6.068	6.696	7.130	7.114	7.110	7.110
Interne resultaat	2.262	2.159	2.126	2.109	2.045	2.045
Interne resultaat	2.262	2.159	2.126	2.109	2.045	2.045
Programmalasten	20.682	18.953	24.528	18.055	18.242	14.942
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	9.755	8.312	15.497	9.130	9.320	6.520
Kapitaallasten	128	118	105	105	105	105
Overige programmalasten	13	45	85	85	85	85
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	10.786	10.478	8.841	8.736	8.732	8.232
Saldo voor vpb en reserveringen	-26.183	-26.148	-31.446	-24.886	-24.974	-21.674
Saldo voor reserveringen	-26.183	-26.148	-31.446	-24.886	-24.974	-21.674
Reserves	306	2.236	6.910	0	0	0
Onttrekking reserves	1.494	2.698	6.910	0	0	0
Toevoeging reserves	1.188	462	0	0	0	0
Saldo	-25.877	-23.912	-24.536	-24.886	-24.974	-21.674

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-25.877					
Begroting 2019		-22.983	-24.103	-24.492	-24.616	-24.616

Omissie 2019	-23.443	-24.447	-24.862	-24.986	-24.986
Voorjaarsnota 2019	-25.380	-24.962	-25.331	-25.427	-24.928
Begroting 2020	-23.921	-24.536	-24.886	-24.974	-21.674
10-maands 2019	-23.912	-24.536	-24.886	-24.974	-21.674

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	-23.921
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves 0
Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg	Reserves 0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (Center of Expertise)	Reserves 0
Bestemmingsreserve Taakmutatie Gemeentefonds	Reserves 0
Bestemmingsreserve Werklocaties	Reserves 0
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen 9
Begroting na wijzigingen	-23.912

Toelichting financiële bijstellingen

Bestemmingsreserve Energietransitie

Voor de Energietransitie (ETB) is in 2019 € 2,6 mln toegewezen aan het programma Economie. Hiervan schuift € 1 mln voor een leningaanvraag voor Waste to Chemicals (WTC) door naar 2020, omdat de aanvraag voor de lening nog niet is ingediend bij de Gemeente. Daarnaast lopen diverse projecten voor een bedrag van € 0,6 mln over de jaargrens heen. Dit resulteert in een verlaging van programmakosten en onttrekking aan reserves van € 1,6 mln.

Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg

In samenspraak met de gebiedscommissie is vanuit de Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg (BIR) een bedrag beschikbaar gesteld van € 40 om het cameraplan Pothof te realiseren.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (Center of Expertise)

De subsidie aan Van Gelder wordt niet in 3 jaar maar in 2 jaar uitgekeerd, vanwege de versnelling en totstandkoming en/of prestatie, waardoor de laatste € 100 wordt bevoorschot in 2019 en de subsidie wordt vastgesteld in 2020. Zowel de lasten, als de onttrekking aan de reserve zullen nu plaatsvinden in 2019.

Bestemmingsreserve Taakmutatie Gemeentefonds

In lijn met een door de EU goedgekeurde verlenging van de cofinanciering van een EU project voor Scale Up, is de looptijd met 2 jaar verlengd tot en met 2021. In 2019 wordt € 300 minder onttrokken en doorgeschoven naar 2020 (€ 150) en 2021 (€ 150). De bedragen voor 2020 en 2021 zullen in de Voorjaarsnota 2020 worden doorgevoerd in de begroting.

Bestemmingsreserve Werklocaties

In totaal bedraagt de bestemmingsreserve voor Boulevard Zuid vanuit de bestemmingsreserve Werklocaties € 126. Dit bedrag is bestemd voor het verwijderen van luifels en repareren van gevels. De aanbesteding vindt in oktober 2019 plaats. De prestatie zal in 2020 plaatsvinden. Daardoor vinden zowel de kosten als de onttrekking aan de reserve in 2020 plaats.

Diverse bijstellingen

Dit betreft diverse technische bijstellingen.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie Pagina 46

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Economie

Effectieve dienstverlening aan het midden- en kleinbedrijf (MKB) en ondernemers op strategisch niveau en wijk- en bedrijfsniveau

Het verminderen van regeldruk voor ondernemers

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Bij het MKB is zichtbaar en merkbaar dat de transformatie naar de nieuwe economie gemaakt wordt

Bij het MKB is zichtbaar en merkbaar dat de transformatie naar de nieuwe economie gemaakt wordt: digitaal, circulair, draaiend op duurzame energie en optimaal gebruik makend van de unieke positie van Rotterdam.

Vermindering regeldruk

Minder regeldruk voor Rotterdamse ondernemers om bij te dragen aan een aantrekkelijk ondernemersklimaat.

Meer ruimte voor kleine ondernemers

Meer ruimte voor kleine ondernemers en makers op buurt- en wijkniveau, voor bedrijven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden. We helpen ondernemers met kennis en met contacten binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.

Wat gaan we daar voor doen

Bij het MKB is zichtbaar en merkbaar dat de transformatie naar de nieuwe economie gemaakt wordt

We zorgen voor MKB-accountmanagement: we zoeken de bedrijven in de stad op, brengen in beeld wat er leeft bij de bedrijven en gebruiken de kennis van bedrijven om de dienstverlening te verbeteren en aan te passen aan de nieuwe economie. Extra aandacht gaat daarbij uit naar gemeentelijke procedures, beleid en projecten: ook deze scherpen we aan, schrappen ze en/of maken ze effectiever.

- we ondersteunen actief bedrijsvennetwerken om de samenwerking tussen ondernemers te versterken en cross-overs tussen bedrijven uit verschillende sectoren te stimuleren. Aandachtgebieden: zakelijke dienstverlening, medisch & zorg, ICT & creatieve bedrijven, haven & maritieme dienstverlening en horeca, retail & leisure. Daarnaast wordt er accountmanagement voor startups ingezet. Het accountmanagement, het current investor development op de grote en middelgrote internationale bedrijven wordt uitgevoerd door Rotterdam Partners. Hierbij heeft Rotterdam Partners specifieke aandacht voor (internationale) handelsbevordering, expats enzovoort.
- samen met onze (kennis)partners, waaronder o.a. Hogeschool Rotterdam, MKB Rotterdam, Kamer van Koophandel, VNO-NCW Rotterdam en Rabobank) ontsluiten we informatie, kennis en netwerken voor MKB ondernemers

- in deze collegeperiode worden 5.000 MKB'ers bereikt, waarbij de mogelijkheden maar ook de uitdagingen van de nieuwe economie voor hun bedrijfsvoering worden belicht. De focus hierbij ligt op digitalisering en circulair/duurzaam ondernemen.

Vermindering regeldruk

Rotterdam wil een aantrekkelijke stad zijn voor nieuwe en bestaande bedrijven. Soms werkt regelgeving vanuit overheden (landelijk dan wel lokaal) belemmerend om (vernieuwend) te ondernemen. Met het programma 'Anders Geregeld' krijgen ondernemers meer ruimte voor vernieuwend ondernemerschap. Door kleinschalige experimenten en pilots testen we hoe regelgeving anders kan worden toegepast en/of hoe werkprocessen anders kunnen worden ingericht. Als na de experimenteerperiode blijkt dat de effecten positief zijn, schept dat kansen voor ondernemend Rotterdam. Eind dit jaar verschijnt de evaluatie van een aantal experimenten in drie winkelstraten. Als daaruit blijkt dat de effecten positief zijn, kan dat leiden tot permanente aanpassing van de regels.

- samen met ondernemers werken we aan een lokale aanpak met vraaggestuurde experimenten en pilots die meer ruimte bieden voor ondernemerschap
- door het uitvoeren van 2 klantreizen (casussen) krijgen we beter inzichtelijk in hoe ondernemers de dienstverlening ervaren. Dit kan inzicht geven om processen en communicatie te verbeteren
- Rotterdam steunt de Tweede Kamer om de Drank- en Horecawet aan te passen en blanding/mengvormen retail en horeca structureel mogelijk te maken

Meer ruimte voor kleine ondernemers

We werken aan meer ruimte voor kleine ondernemers en makers op buurt- en wijkniveau, voor bedrijven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden. We helpen ondernemers met kennis en met contacten binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.

- inzet van bedrijfscontactfunctionarissen (BCF): zij zijn het eerste en vaste aanspreekpunt voor de besturen van de Rotterdamse ondernemersverenigingen. Zij richten zich hierbij op de verenigde ondernemers in winkelgebieden en op bedrijventerreinen. Ondernemers kunnen bij de bedrijfscontactfunctionaris uit hun gebied terecht voor alle kwesties die met ondernemen en economische ontwikkeling te maken hebben. De BCF is hierbij ook de schakel naar de gemeentelijke organisatie en het gemeentebestuur. Onderlinge netwerkvorming wordt met behulp van een aantal bijeenkomsten bevorderd
- de Ondernemersbalie: het centrale loket voor startende en gevestigde ondernemers. De kerntaak is het geven van voorlichting en advies aan (startende) ondernemers over gemeentelijk beleid, wet- en

regelgeving, vergunningen, subsidies en bedrijfshuisvesting. De ondernemersbalie is actief betrokken bij het ondernemersportal (ondernemen010) waarin alle belangrijke producten en diensten voor ondernemers zijn opgenomen

- monitoren van de frequentie van belemmeringen in de gemeentelijke organisatie of in procedures voor ondernemers. Case-management wordt dan ingezet om een structurele oplossing te realiseren.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	0	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	3.699	2.935	3.325	3.309	3.302	3.302
Interne resultaat	2.923	2.047	2.035	2.019	2.012	2.012
Interne resultaat	2.923	2.047	2.035	2.019	2.012	2.012
Programmalasten	777	887	1.290	1.290	1.290	1.290
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	344	575	977	978	978	978
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	432	312	312	312	312	312
Saldo voor vpb en reserveringen	-3.699	-2.935	-3.325	-3.309	-3.302	-3.302
Saldo voor reserveringen	-3.699	-2.935	-3.325	-3.309	-3.302	-3.302
Reserves	0	85	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	85	0	0	0	0
Saldo	-3.699	-2.850	-3.325	-3.309	-3.302	-3.302

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-3.699					
Begroting 2019		-1.290	-1.290	-1.290	-1.290	-1.290

Omissie 2019	-4.297	-4.248	-4.248	-4.248	-4.248
Voorjaarsnota 2019	-3.802	-4.320	-4.320	-4.320	-4.320
Begroting 2020	-2.850	-3.325	-3.309	-3.302	-3.302
10 maands	-2.850	-3.325	-3.309	-3.302	-3.302

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad](#) - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- [Stadsvisie](#)
- Stedelijke Agenda Haven
- [Verhaal van de stad](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente zorgt voor accountmanagement, de inzet van bedrijfscontactfunctionarissen en de inzet van een ondernemersbalie. Op deze manier ondersteunt de gemeente individuele ondernemers, kleine en grote bedrijven met als doel het functioneren van de Rotterdamse economie te bevorderen en de omslag van de economie naar een nieuwe economie te versnellen.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten

Pagina 47

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen - Markten

Het realiseren van voor bezoekers en marktvergunninghouders aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Realiseren van aantrekkelijke warenmarkten

- aantrekkelijke markten
- divers aanbod
- meer verkoopwagens
- veilige en schone markten

Wat gaan we daar voor doen

Realiseren van aantrekkelijke warenmarkten

Er loopt een onderzoek naar de staat van de markten en naar mogelijke maatregelen om deze in de toekomst te optimaliseren. Tijdens het onderzoek is input vanuit de betrokken partijen gevraagd. Het optimaliseren van de markten zal een positieve bijdrage leveren aan de kostendekkendheid van de warenmarkten. Er zal onder andere worden ingezet op de volgende punten:

- verbetering van de bezettingsgraad op de markten
- toelaten nieuwe instroom, zowel structureel als op dagbasis
- inschrijfbepierking herzien
- stimuleren nieuwe artikelgroepen
- stimuleren verkoopwagens middels passend beleid
- informatievoorziening verder verbeteren
- toezicht op naleving voorschriften zoals blijvende inzet op breedte looppaden en schoonhouden kramen
- inzet op alternatieve aanpak afval

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	2.022	1.945	2.728	2.728	2.728	2.728
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	2.022	1.945	2.728	2.728	2.728	2.728
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	2.858	3.195	2.426	2.417	2.408	2.408
Apparaatslasten	1.159	1.247	1.368	1.359	1.350	1.350
Inhuur	32	43	3	3	3	3
Overige apparaatslasten	18	43	-32	-33	-38	-38
Personeel	1.109	1.161	1.397	1.389	1.385	1.385

Interne resultaat	1.119	1.159	1.172	1.172	1.172	1.172
Interne resultaat	1.119	1.159	1.172	1.172	1.172	1.172
Programmalasten	579	789	-114	-114	-114	-114
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	591	744	-199	-199	-199	-199
Overige programmalasten	-12	45	85	85	85	85
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-836	-1.250	302	311	320	320
Saldo voor reserveringen	-836	-1.250	302	311	320	320
Saldo	-836	-1.250	302	311	320	320

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-836					
Begroting 2019		-1.214	-1.214	-1.214	-1.214	-1.214
Omissie 2019		-1.251	-1.237	-1.237	-1.237	-1.237
Voorjaarsnota 2019		-1.225	302	311	320	319
Begroting 2020		-1.250	302	311	320	320
10 maands		-1.250	302	311	320	320

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Marktreglement 2008](#)
- [Marktverordening 2017](#)
- [Verordening rechten markten](#)

Omschrijving taakveld

Tot het taakveld Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen behoort de op bedrijven en ondernemers (inclusief bedrijven en ondernemers in land- en tuinbouw en veeteelt) gerichte ondersteuning en dienstverlening van de gemeente. In dit Rotterdamse taakveld gaat het om:

- regelen straathandel, markten alsook veemarkten
- marktgeden en staanplaatsgeden markten (via baten categorie 3.7)

Economische ontwikkeling

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en duurzaam

Transformatie van haven en stad met Rotterdam als maritieme hoofdstad van Europa

Het Rotterdamse MKB klaar maken voor de nieuwe economie

Digitalisering als randvoorwaarde bij transitie naar de nieuwe economie

Ontwikkelingen en voortgang

Tijdens de Europese Top van 20 juni 2019 heeft de Europese Raad zijn strategische agenda voor 2019-2024 gepresenteerd. Er zijn sterke aanknopingspunten voor de gemeente met de Europese agenda. De nieuwe Europese Commissie die vanaf 1 november 2019 zal aantreden komt met een definitief werkprogramma voor de vijfjarige termijn en voor het eerste jaar. Deze agenda's worden getoetst aan de doelstellingen in het taakveld Economische ontwikkeling. Op basis hiervan wordt een EU werkprogramma opgesteld. Hierin wordt opgenomen voor welke opgave Europese middelen beschikbaar zijn en welke invloed huidige en toekomstige Europese regelgeving heeft op het bereiken van de doelstellingen.

Daarnaast kan het zijn dat de Brexit in 2020 invloed gaat krijgen op de mondiale economische ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie

In juni 2019 is de Koers Nieuwe Economie gepresenteerd als kapstok voor de economische prioriteiten van ons college. In het najaar is de koers vertaald in een werkprogramma met deelprogramma's die de Rotterdamse invulling zijn van de Roadmap Next Economy en die we vanaf 2020 in uitvoering brengen.

De vijf transitiepaden uit de Roadmap Next Economy (RNE) geven richting aan een aantal samenhangende en elkaar versterkende (systeem)doorbraken op het gebied van digitalisering, energietransitie, circulaire economie en onderwijs en inclusieve samenleving. Nieuw ondernemerschap is daarbij nodig. We werven bedrijven die een belangrijke rol kunnen spelen in de ontwikkeling van deze nieuwe economie en passen het Rotterdamse DNA. Waar dat kan treden we op als launching customer of brengen we kennis samen van markt en overheid. De nieuwe economie is aantrekkelijk voor talenten, ondernemers en investeerders. De gemeente geeft richting aan

deze koers. Ondernemers nemen het voortouw in het ontwikkelen van nieuwe bedrijfsinitiatieven en voeren uit. De gemeente ondersteunt en zet hiervoor diverse instrumenten. Omdat de economie niet stopt bij de gemeentegrens doet Rotterdam dat samen met de andere gemeenten in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH).

De beroepsbevolking moet passen bij de toekomstige economie. Het Leer Werk Akkoord is met name gericht op het formuleren van de eisen aan de toekomstige beroepsbevolking vanuit de toekomstige economie en de bedrijven. Het scholen van werkenden om aan de toekomstige eisen van de economie en het bedrijfsleven te kunnen voldoen staat daarin centraal.

Transformatie van haven en stad. Rotterdam wordt de innoverende maritieme hoofdstad

De ambitie is om in 2030 de maritieme hoofdstad van Europa te zijn, wat betekent dat het meest complete en concurrerende maritieme ecosysteem zich in de Rotterdamse regio bevindt. We stimuleren en faciliteren daarom diverse maritieme economie met o.a. ook maritieme hoofdkantoorfuncties van rederijen en scheepsbouwbedrijven en commodity traders en innovatieve techbedrijven in het Central district.

Om mondiaal concurrerend te kunnen blijven zullen het petrochemisch en energiecomplex als de transport en logistieke functie in het haven-industrieel cluster moeten verduurzamen en digitaliseren. Hiervoor is kennis en kunde nodig van bedrijven, kennisinstellingen en talenten uit de stad en de regio. We zien de energietransitie in het havenindustriecomplex daarom niet alleen als een duurzaamheids- en maatschappelijke opgave, maar vooral ook als een economische opgave.

Het Rotterdamse MKB klaar maken voor de nieuwe economie

Samen met de vertegenwoordigers van het Rotterdamse bedrijfsleven en de kennisinstellingen zorgen we voor kennis en informatie voor ondernemers om het ondernemerschap te versterken. Daarnaast zorgen we dat de digitale infrastructuur en andere vestigingsvoorwaarden optimaal zijn geregeld. Specifiek worden gemeentelijke regels die innovatie, circulariteit en digitale ongelijkheid in de weg staan aangepast of gestopt.

Digitalisering als randvoorwaarde waardoor de transitie van de economie tot stand kan komen

De economische ontwikkeling van Rotterdam hangt sterk samen met een aantal fysieke en maatschappelijke opgaven. Deze opgaven worden in steeds sterkere mate beïnvloed door de digitalisering. De exponent van digitalisering: data, is binnen de economische ontwikkelingen vaak niet goed zichtbaar of herkenbaar maar wel van essentieel belang in de zogenaamde data economie. Waar we voor staan is digitalisering op een zinvolle wijze in te zetten zodat het bijdraagt aan de vestigingsvoorwaarden. Enerzijds is digitalisering randvoorwaarde voor alle opgaven van deze economische agenda, anderzijds kan de gemeente stimulator, facilitator of regulator zijn voor nieuwe digitale ontwikkelingen en innovaties.

Wat gaan we daar voor doen

Een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie

Duurzame groei:

- met de partners Rotterdam Partners, IQ en Havenbedrijf hebben we in 2019 een acquisitiestrategie opgesteld die erop gericht is om pro-actief internationale bedrijvigheid aan te trekken die bijdraagt aan de transitie naar een nieuwe digitale, circulaire en duurzame economie
- we zetten extra in op de uitstraling van Rotterdam als innovatielaboratorium met veel plek en ruimte voor start-ups en nieuwe samenwerkingsverbanden met het programma Start-up en Scale-up Rotterdam
- we profileren ons als launching customer voor innovatieve bedrijven door bedrijven uit te dagen de benodigde technologieën en diensten gericht in te zetten
- in 2020 willen we ons nationaal en internationaal beter onderscheiden in de Life Sciences & Health sector. De ontwikkelkansen voor LS&H sector liggen in het versnellen van Rotterdam als eerste Nederlandse med tech stad. Digitalisering, robotisering en Artificiële Intelligentie bieden kansen voor het verbeteren en verstevigen van deze positie
- we zetten in op het bieden van een groot palet aan diverse woon- en werk carrières en aan voorzieningen die het leven de verblijfskwaliteit in de stad versterken. Deze staan ten dienste van Rotterdammers en bezoekers om zo een divers palet aan talenten, kennis en competenties aan Rotterdam te blijven binden
- we zorgen voor voldoende ruimte voor nieuwe en bestaande bedrijven in de stad (werklocaties) door zowel ruimtelijk beleid vast te stellen (naast de al bestaande Nota Detailhandel worden in 2019 zowel de Nota kantoren als de Nota Bedrijfsruimte vastgesteld) als uitvoeringsprogramma's uit te werken

Werkgelegenheidsgroei:

- we zetten extra energie op de ontwikkeling van het bestaande bedrijfsleven (met name MKB) en het aantrekken van bedrijven met een behoorlijk werkgelegenheidspotentieel . die passen bij het Rotterdamse DNA in de nieuwe economie
- in 2020 worden de in 2019 gesloten Leerwerkakkoorden (LWA's) verder uitgewerkt en uitgevoerd. Er zijn diverse LWA's gesloten met bedrijfsleven en onderwijs rond o.a. de haven, MKB en energietransitie gebouwde omgeving. Er wordt nog gewerkt aan LWA's rond Bouw, Facilitair, Transport & Logistiek, Zorg, Horeca en Toerisme en digitaal
- wij faciliteren en ondersteunen de komst van een IT-Campus met op termijn een dependance in Rotterdam Zuid waar iedereen, van jong tot oud, oud, terecht kan om te leren programmeren, en om zich te ontwikkelen in de laatste digitale ontwikkelingen.

Transformatie van haven en stad. Rotterdam wordt een innoverende maritieme hoofdstad van Europa

Rotterdam wordt het centrum van maritieme technologie en dienstverlening Europa

- het Merwe-Vierhavengebied, de plek voor de innovatieve maakindustrie, wordt verder ontwikkeld
- de verdere uitbouw van de relatie Stad en Haven onder de noemer Maritime Capital of Europe als een ontwikkeling met een belangrijke groeipotentie. Het gaat hierbij om het verbinden van de havensectoren zoals transport en logistiek, chemie en energie met zakelijke diensten in de stad, maar ook de technologische / IT diensten in en voor de haven (slimme haven, smart logistics e.d)
- we zetten op het creëren van een "3e Maasvlakte op het Weena" voor maritieme dienstverlening
- we ondersteunen het havenbedrijf Rotterdam (HBR) en het havenbedrijfsleven met de majeure energietransitieopgave en de transitie naar de circulaire economie

Het Rotterdamse MKB gereed maken voor de nieuwe economie

- we bieden ruimte aan kleine en grote ondernemersinitiatieven die bijdragen aan het imago van "Rotterdam als het laboratorium van Nederland". Daarbij sturen we als gemeente voortdurend op de verbinding tussen sociale en economische vraagstukken
- we zetten in op het betrekken en inzetten van bedrijven bij het verder ontwikkelen van de binnenstad als gastvrij en levendig centrum én het transformeren en verduurzamen van de vastgoedvoorraad
- we maken mogelijk dat er meer ruimte komt voor werkmilieus voor kleine ondernemers en makers op buurt- en wijkniveau. Dat is goed voor de leefbaarheid van de wijken en een oplossing voor de leegstaande "plinten"
- we sturen op hergebruik van verouderd, leegstaand vastgoed door transformatie, upgrading of tijdelijk gebruik
- we sturen op het transformeren van 180.000 m2 incurante kantoorruimte naar wooneenheden en andere economische functies samen met en op initiatief van marktpartijen
- we sturen op het transformeren van niet centraal gelegen winkels, bedrijven en overig bedrijfsroerend goed naar andere functies
- instellen/oprichten Taskforce Detailhandel: een samenwerkingsverband tussen stakeholders in de detailhandel sector en de gemeente. De taskforce richt zich op ondersteuning in innovatiekracht en de transitie naar een winkellandschap in de nieuwe economie, waarbij digitalisering en de platformeconomie een grote rol spelen

- ambities voor bovenstaande doelen worden verder gedefinieerd in samenwerking met betrokken partijen. Deze partijen stimuleren en faciliteren we door onder andere inspiratie en kennisdeling, subsidies voor onderzoekskosten, organisatie van netwerkbijeenkomsten, aanpak van buitenruimte en verkoop of inbreng van gemeentelijk vastgoed

Digitalisering als randvoorwaarde waardoor de transitie van de economie tot stand kan komen

- met het aanstellen van een Chief Digital Officer willen we externe en interne partijen verbinden aan een integrale aanpak van stedelijke digitaliseringsopgaven
- we zetten in op aantrekken en inzetten van bedrijven in de digitale economie en Smart City toepassingen
- we zetten in op de toegevoegde waarde van de platform economie
- we zetten in op de voldoende en juiste digitale randvoorwaarden en infrastructuren om de stad van de toekomst te faciliteren. Slimme lichtmasten en digitale spelregels zijn hierin de eerste stappen
- we willen een digitaal Leerwerkakkoord sluiten
- binnen de MRDH werken we aan een gezamenlijke regionale digitale strategie en uitvoeringsagenda, o.a. voor 5G en glasvezel en voor de harmonisering van de aanleg van digitale infrastructuren

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Transformatie kantoren en winkels: het (laten) transformeren en/of onttrekken van tenminste 180.000 m2 bruto vloeroppervlak uit de voorraad kantoren in Rotterdam gedurende de periode van 1 januari 2018 tot 1 november 2021	Streefwaarde (ultimo)	> 45.000 m2	> 90.000 m2	> 135.000 m2	Per 1/11/21 > 180.000 m2**		
	Realisatie	45.000 m2					
Winkels: 4 pilot-gebieden waarvan 3 transformatie gebieden (10 panden per jaar voor een periode van 3 jaar, totaal 90)	Streefwaarde		30	30	30		
	Realisatie	n.v.t.					
Verduurzaming Kantoren*	Streefwaarde						
	Realisatie	n.v.t.					
Economische Clusterontwikkeling: investeringen, FTE, nieuwe vestigers door inzet fondsmiddelen en inzet van de gemeente	Streefwaarde				€ 700 mln investeringen / 2000 FTE /		

50 nieuwe
vestigers
additioneel

	Realisatie	n.v.t.	
MKB RNE proof: In deze collegeperiode worden er minimaal 5000 MKB'ers gesproken, waarbij de mogelijkheden van de nieuwe economie voor hun bedrijfsvoering worden belicht	Streefwaarde		5.000
	Realisatie	n.v.t.	

Toelichting indicatoren

Verduurzaming Kantoren

- verduurzaming van Rotterdamse kantoren om in 2022 tenminste te voldoen aan Energielabel C: na het inventariseren van de huidige energielabels starten we een campagne richting eigenaren om ze bewust te maken van hun verantwoordelijkheid in deze verbeteringsopgave zodat ze stappen gaan ondernemen hierin
- op basis van de verduurzaming intentie in het Convenant Kantoren Transformatie onderzoeken we binnen de prioritaire concentratiegebieden met de eigenaren welke actie nodig zijn om deze intenties uit te voeren en maken we afspraken hierover
- we starten twee pilots voor de verduurzaming van kantoren. De eerste pilot is gericht op mogelijk maken van de realisatie van energie neutrale/circulaire bestaande kantoorgebouwen. Waarbij we zowel een pand in eigendom van de gemeente inbrengen, als marktpartijen uitdagen een pand voor deze pilot voor te dragen. In de tweede pilot onderzoeken we wat er ruimtelijk-economisch nodig is om innovatieve koplopers in de economie zo goed mogelijk de faciliteren in de stad. De pilotgesprekken zijn gestart in het RCD met de eigenaren langs de Delftsestraat (o.a. de Delftse Poort en het Unilevergebouw) en Eneco om de mogelijkheid voor verduurzaming door aansluiting op een gezamenlijk WKO systeem te onderzoeken. Naar aanleiding van het onderzoek dat door bureau Rebel is uitgevoerd werken we ook de duurzaamheidsambities voor de kantoren in het Schiekadeblok en de wensen van het innovatie-ecosysteem hier verder uit

Subdoel Nieuw Ondernemerschap

Medio september 2019 lanceren we twee programma's gericht op nieuw ondernemerschap: Start Up en Scale Up Rotterdam en MKB RNE proof. In beide gevallen gaat het om het faciliteren van zowel nieuwe als bestaande ondernemers op die terreinen die voor de economische transitie relevant zijn: digitaal, circulair en energieneutraal.

MKB RNE proof

Het Rotterdamse MKB staat midden in grote veranderingen. Samen met onze kennispartners (o.a. HR, KvK, MKB-Rotterdam, VNO-NCW Rotterdam, KVK, Rabobank) ontsluiten we informatie, kennis en netwerken voor MKB ondernemers. In deze collegeperiode worden er vijfduizend ondernemers bereikt waarbij de mogelijkheden van de nieuwe economie voor hun bedrijfsvoering worden belicht. De focus ligt op digitalisering en circulair/duurzaam ondernemen. Alleen met een gezamenlijke inspanning kan deze ambitie worden gerealiseerd. In Q3 2019 zijn er 2 partnersessies belegd om tot een gezamenlijk programma te komen. Ook zetten we extra capaciteit in bij de ondernemersbalie, het accountmanagement en de bedrijfscontactfunctionarissen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Economische ontwikkeling	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	494	80	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	400	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	94	80	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	10.367	10.453	15.796	9.275	9.387	6.587
Apparaatslasten	5.038	5.813	6.151	6.091	6.064	6.064
Inhuur	-23	160	297	245	218	218
Overige apparaatslasten	101	119	121	121	121	121
Personeel	4.959	5.534	5.733	5.725	5.725	5.725
Interne resultaat	-3.633	-2.458	-2.509	-2.485	-2.473	-2.473
Interne resultaat	-3.633	-2.458	-2.509	-2.485	-2.473	-2.473
Programmalasten	8.962	7.098	12.153	5.669	5.796	2.996
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	7.322	5.350	11.782	5.398	5.525	2.725
Overige programmalasten	24	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	1.616	1.748	371	271	271	271
Saldo voor vpb en reserveringen	-9.873	-10.373	-15.796	-9.276	-9.388	-6.588
Saldo voor reserveringen	-9.873	-10.373	-15.796	-9.276	-9.388	-6.588

Reserves	1.005	2.613	6.910	0	0	0
Onttrekking reserves	1.005	2.613	6.910	0	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-8.869	-7.760	-8.886	-9.276	-9.388	-6.588

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-8.869					
Begroting 2019		-10.550	-12.136	-12.530	-12.656	-12.656
Omissie 2019		-6.006	-7.540	-7.958	-8.085	-8.085
Voorjaarsnota 2019		-6.375	-7.644	-8.026	-8.135	-8.135
Begroting 2020		-7.770	-8.886	-9.276	-9.388	-6.588
10 maands		-7.760	-8.886	-9.276	-9.388	-6.588

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Atelier en Broedplaatsenbeleid 2017-2021](#)
- [Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [De Nieuwe Transformatie Aanpak kantoren Rotterdam 2016-2020](#)
- [De Nieuwe Transformatie Aanpak winkels Rotterdam 2016-2020](#)
- [Havenvisie 2030](#)
- [Havenvisie 2030: Voortgangsrapportage 2017](#)
- [Het Rotterdamse coffeeshopbeleid 2013](#)
- [Horecagebiedsplan 2017-2019](#)
- [Horecanota Rotterdam 2017-2021](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)

- [Meerjarenperspectief en uitvoeringsprogramma Warenmarkten](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam](#) (Drift rapport)
- [Nota prostitutie en seksbranche 2015](#)
- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad](#) - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- Stedelijke Agenda Haven
- [Strategiedocument Food & The City](#) - Stimuleren van stadslandbouw in en om Rotterdam
- [Structuurvisie Stadshavens](#)
- [Update Economische Visie Rotterdam 2020](#). Koers houden, doorpakken en uitvoeren.
- [Verhaal van de stad](#)
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- [REO Navigator Werklocaties Rotterdam 2015-2025](#)
- [Detailhandelsnota Rotterdam \(2017\)](#)
- [Nota Kantoorruimte \(2019\)](#)
- [Nota bedrijfsruimte \(2019\)](#)

Omschrijving taakveld

Kennis, netwerken, middelen en beleidsinstrumenten worden ingezet om te sturen op systeemdoorbraken die de economie van de stad en de regio helpen vernieuwen, de transformatie van de haven naar een emissieloze economie te versnellen en de modernisering van de stedelijke economie en het midden- en kleinbedrijf (MKB) in het bijzonder te stimuleren. Om de gemeentelijke, regionale en landelijke doelstellingen op economisch gebied te bereiken wordt samengewerkt met bedrijven, (kennis)instellingen en ondernemers, dienstverlening aan het MKB op strategisch niveau en wijk- en bedrijfsniveau geleverd en wordt de investeringsbereidheid van en aan ondernemers geïdentificeerd en versterkt. Innovatie wordt gestimuleerd. De gemeente is aanspreekpunt voor bedrijven en instellingen in de stad en voor de besturen van de ondernemersverenigingen. Het signaleren van belemmeringen voor ondernemers wordt vertaald naar een lobby naar het Rijk. Regeldrukvermindering en realisering van pilots in de praktijk blijven prioriteit. Rotterdam Partners heeft onze opdracht gekregen om, ten behoeve van internationaal vermarkten van de stad, internationale bezoekers, bedrijven en congressen aan te trekken. We werken aan de Strategische Agenda van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag samen met de andere 22 regiogemeenten. Via Innovation Quarter (IQ), de regionale ontwikkelingsmaatschappij, zetten we in op regionale internationale acquisitie, business development en ondersteuning en financiering van innovatieve ondernemers en plannen in onze regio, waarbij kwaliteit belangrijker is dan kwantiteit.

Samen met de vertegenwoordigers van het Rotterdamse bedrijfsleven en de kennisinstellingen zorgt de gemeente voor kennis en informatie voor ondernemers om het ondernemerschap te versterken. De gemeente brengt het bedrijfsleven en onderwijs dicht bij elkaar om de arbeidsmarkt weerbaar te maken. Daarnaast zorgt de gemeente dat de digitale infrastructuur en andere vestigingsvoorwaarden optimaal zijn geregeld. Specifiek

worden gemeentelijke regels die innovatie, circulariteit en digitale ongelijkheid in de weg staan aangepast of gestopt.

Economische promotie

Pagina 49

Economische promotie

Rotterdam versterkt haar propositie als aantrekkelijke stad voor bedrijven

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder 'Wat willen we bereiken' en 'Wat gaan we daarvoor doen' zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of de inspanningen.

Wat willen we bereiken

Meer vestigingen en oprichtingen van zowel nationale als internationale bedrijven. De Rotterdamse propositie is sterk en gaat uit van het DNA van de lokale economie en versterkt wat al sterk is. In samenwerking met Rotterdam Partners, Havenbedrijf Rotterdam en Innovation Quarter wordt in 2019 een overkoepelende acquisitiestrategie ontwikkeld die aansluit bij de transitie naar een digitale, duurzame en circulaire economie. Daarbij wordt een ecosysteem benadering gehanteerd, die inzichtelijk maakt welke bedrijfstypes het ecosysteem versterken, een bijdrage leveren aan de transitie en toekomstbestendige bedrijvigheid en werkgelegenheid genereren. Voor internationale acquisitie (FDI) ligt de focus op het proactief benaderen van bedrijven, die het beste in deze profilering passen, waarbij kwaliteit belangrijker is dan kwantiteit. De huidige werkafspraken, zowel binnen de gemeenten als met de acquisitiepartners, zullen hierop worden aangepast in 2020.

Wat gaan we daar voor doen

Doorzetten van onderstaande activiteiten.

- Rotterdam Partners is opgericht om Rotterdam in de (inter)nationale beeldvorming goed neer te zetten. In 2019 zijn nieuwe meerjarenafspraken tussen Rotterdam Partners en de gemeente gemaakt die de basis vormen voor de jaarlijkse subsidieafspraken. Er is samen met o.a. Rotterdam Partners in 2019 gewerkt aan een nieuw strategisch plan rond de acquisitie van bedrijven. Aanvullend wordt ingezet om ook de activiteiten van andere partners in en om de stad op voornoemde terreinen in samenhang te bezien zodat ondernemend en innovatief Rotterdam zich (inter)nationaal goed kan profileren en positioneren. De internationale portal www.rotterdaminnovationcity.com wordt hiertoe verder uitgebouwd

- Innovation Quarter (IQ) werkt in opdracht van onder andere gemeente Rotterdam in de provincie Zuid-Holland aan het ondersteunen en financieren van innovatieve ondernemers en plannen in onze regio. Zij investeert hiertoe in bedrijven
- Er wordt subsidie verstrekt aan Venture Café die onder andere door middel van wekelijkse programmering op de donderdagavond via workshops, themabijeenkomsten, ontmoetingen organiseert tussen startups, scale-ups, corporates, investeerders, innovatiehubs (onder andere Erasmus Centre for Entrepreneurship, RDM, Yes!Delft, PortXL, BlueCity010), studenten, MKB bedrijven, kennisinstellingen en overheden bijeen brengt
- Er is een lening versterkt aan Cambridge Innovation Centre (CIC). Het CIC is inmiddels gegroeid naar ongeveer 10.000 m2. Op dit moment zijn er meer dan 200 bedrijven gevestigd en werken er ruim 700 mensen vanuit het CIC
- 2020 is zoals het er nu naar uitziet het eerste jaar waarin het Verenigd Koninkrijk geen onderdeel meer is van de EU. Welke gevolgen dat heeft voor de handel met het VK en eventuele vestiging van bedrijven vanuit het VK is onduidelijk, maar Rotterdam werkt samen met het Havenbedrijf Rotterdam, provincie en het Rijk samen om zo goed mogelijk voorbereid te zijn.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Economische promotie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	442	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	430	0	0	0	0	0
Financieringsbaten	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	12	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	12.217	11.589	12.627	12.612	12.605	12.105
Interne resultaat	1.853	1.410	1.428	1.402	1.334	1.334
Interne resultaat	1.853	1.410	1.428	1.402	1.334	1.334
Programmalasten	10.364	10.179	11.199	11.210	11.270	10.770
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.498	1.643	2.937	2.953	3.016	3.016
Kapitaallasten	128	118	105	105	105	105
Overige programmalasten	1	0	0	0	0	0

Subsidies en inkomensoverdrachten	8.738	8.418	8.158	8.153	8.150	7.650
Saldo voor vpb en reserveringen	-11.775	-11.589	-12.627	-12.613	-12.605	-12.105
Saldo voor reserveringen	-11.775	-11.589	-12.627	-12.613	-12.605	-12.105
Reserves	-698	-462	0	0	0	0
Onttrekking reserves	490	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	1.188	462	0	0	0	0
Saldo	-12.473	-12.051	-12.627	-12.613	-12.605	-12.105

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-12.473					
Begroting 2019		-9.929	-9.463	-9.459	-9.456	-9.456
Omissie 2019		-11.889	-11.423	-11.419	-11.416	-11.416
Voorjaarsnota 2019		-13.978	-13.299	-13.295	-13.292	-12.792
Begroting 2020		-12.051	-12.627	-12.613	-12.605	-12.105
10 maands		-12.051	-12.627	-12.613	-12.605	-12.105

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam](#) (Drift rapport)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad](#) - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- [Stadsvisie](#)
- Stedelijke Agenda Haven
- [Verhaal van de stad](#)

Omschrijving taakveld

Ten behoeve van de marketing, economische innovatie, accountmanagement (grootbedrijf), netwerkondersteuning en (internationale) acquisitie van bedrijven en instellingen is de gemeente opdrachtgever van diverse instellingen die deze taken uitvoeren.

Maatschappelijke ondersteuning

We streven naar een stad in balans

We geven ruimte aan zelfredzame Rotterdammers

Rotterdammers leveren naar vermogen een bijdrage aan de samenleving

We staan klaar voor hen die extra (financiële) ondersteuning nodig hebben

(Nieuwe) Rotterdammers doen mee naar vermogen

We streven er naar dat jongeren veiliger, gezonder en kansrijker opgroeien

TAAKVELD 1

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen

Het actief bestrijden van laaggeletterdheid door het aanbieden van kwalitatief goede en toegankelijke trajecten

TAAKVELD 2

Samenkracht en burgerparticipatie

Nieuw Rotterdams Welzijn: Rotterdammers zijn zelfredzaam en weten goed hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving te benutten

Integratie en Samenleven: In Rotterdam vinden we het belangrijk dat alle mensen meedoen en dat we samen met alle Rotterdammers werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament en beheersing en kennis van de Nederlandse taal als fundament

Statushouders: Een vernieuwde aanpak voor Rotterdamse statushouders, die zich richt op alle basiscomponenten om te komen tot succesvolle participatie in de samenleving: woning, scholing, zorg en toeleiding naar werk

Minderjarige Rotterdammers: kinderen en jongeren groeien kansrijker, veiliger en gezonder op

TAAKVELD 3

Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding

Daling van het aantal huishoudens dat langdurig in armoede leeft

Kinderen die in armoede leven, krijgen meer mogelijkheden om mee te doen met sport, cultuur, uitjes of andere activiteiten

TAAKVELD 4

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk

Iedereen doet mee naar vermogen: Rotterdammers leveren een tegenprestatie naar vermogen, die ze zelf mogen invullen in de vorm van mantelzorg, vrijwilligerswerk, taalcursus, beweegtraining of eerst werken aan persoonlijke problematiek

Jongerenloket: het begeleiden van jongeren naar werk en/of onderwijs

Jongerenloket: Rotterdamse jongeren (27-) gaan pas van school als zij een baan hebben

Jongerenloket: Wij helpen jonge statushouders (27-) aan werk of helpen hen om zich daarop voor te bereiden of begeleiden hen naar school

TAAKVELD 5

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening

Vergroten van de financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers

Omschrijving programma

Dit programma richt zich op veel verschillende vormen van maatschappelijke ondersteuning.

De gemeente streeft naar balans in de stad, waarin mensen samenleven, samenwerken en meedoen naar vermogen en waarin iedereen de Nederlandse taal voldoende spreekt en verstaat. Rotterdammers erkennen en respecteren de verschillen tussen mensen; gelijkwaardigheid en vrijheid zijn belangrijk waarden. Wij gaan voor méér kansengelijkheid, minder risico om in armoede terecht te komen en meer kansen voor Rotterdammers om uit armoede te komen.

Zelfredzame Rotterdammers krijgen de ruimte om hun talenten en de sociale omgeving te benutten. Daar waar extra (financiële) ondersteuning nodig is, staat de gemeente klaar. Een samenleving waarin men omziet naar elkaar. Daarom ondersteunt de gemeente dat inwoners informele zorg en ondersteuning, waaronder mantelzorg, verlenen. Specifieke aandacht is er voor jongeren en ouderen. We streven er naar dat jongeren veiliger, gezonder en kansrijker opgroeien. Voor ouderen wordt de integrale inzet vorm gegeven in het Masterplan ouderen.

We gaan uit van de kracht van Rotterdammers, ook als zij niet zelfredzaam zijn. Rotterdammers weten zich gezien. Het streven is dat iedereen zijn talent ontwikkelt, leert en/of werkt, of op een andere manier maatschappelijk participeert als leren of werken niet kan. Rotterdammers leveren daarom een tegenprestatie naar vermogen. We zetten in op kansen voor kinderen en jongeren, door begeleiding naar werk en/of onderwijs en

door financiële ondersteuning voor sport, cultuur en uitjes, als ouders daar zelf niet voldoende middelen voor hebben. Stevige inzet vindt ook plaats op het verminderen van het aantal huishoudens in armoede en op het vergroten van financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers.

We vinden het belangrijk dat Rotterdammers mee kunnen doen. We zetten daarom actief in op het bestrijden van laaggeletterdheid door het aanbieden van kwalitatief goede en toegankelijke trajecten. We werken aan een ontspannen samenleving, met Nederlandse waarden als basis.

Voor nieuwe Rotterdammers zetten we in op de basiscomponenten om te komen tot succesvolle participatie in de samenleving.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Maatschappelijke Ondersteuning	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	15.597	18.743	9.216	9.201	9.201	9.201
Bijdragen rijk en medeoverheden	9.191	11.717	1.818	1.803	1.803	1.803
Financieringsbaten	226	235	565	565	565	565
Overige opbrengsten derden	6.180	6.790	6.833	6.833	6.833	6.833
Overige baten	1	1	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	183.779	197.253	196.361	196.523	191.490	166.461
Apparaatslasten	49.673	44.240	41.954	41.606	41.227	37.467
Inhuur	9.091	6.809	3.679	3.679	3.693	1.393
Overige apparaatslasten	977	1.073	987	1.005	994	1.484
Personeel	39.605	36.357	37.288	36.922	36.541	34.590
Interne resultaat	2.050	1.868	1.298	1.298	1.298	1.258
Interne resultaat	2.050	1.868	1.298	1.298	1.298	1.258
Programmalasten	132.056	151.145	153.109	153.618	148.964	127.735
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	53.956	60.703	63.317	64.391	61.249	51.552
Kapitaallasten	572	252	0	0	0	0
Overige programmalasten	531	85	86	86	86	86
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0

Sociale uitkeringen	33.770	37.175	37.584	37.571	37.571	27.571
Subsidies en inkomensoverdrachten	43.226	52.931	52.122	51.571	50.058	48.526
Saldo voor vpb en reserveringen	-168.181	-178.511	-187.145	-187.321	-182.288	-157.259
Saldo voor reserveringen	-168.181	-178.511	-187.145	-187.321	-182.288	-157.259
Reserves	2.171	900	-1.300	-700	2.000	0
Onttrekking reserves	2.171	900	2.000	2.000	2.000	0
Toevoeging reserves	0	0	3.300	2.700	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-166.010	-177.611	-188.445	-188.021	-180.288	-157.259

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-166.010					
Begroting 2019		-172.053	-175.753	-179.144	-176.628	-176.628
Omissie 2019		-172.817	-176.288	-179.932	-177.403	-177.403
Voorjaarsnota 2019		-177.905	-180.610	-183.580	-180.358	-179.265
Begroting 2020		-179.547	-188.445	-188.021	-180.288	-157.259
10-maands 2019		-177.611	-188.445	-188.021	-180.288	-157.259

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	-179.547
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds Onderwijs Vroegtijdige Schoolverlaters (VSV)	Reserves 0
Mutatie rijksbijdrage LHBTI-emancipatiebeleid	Taakmutaties -50
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutaties 2.000
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen -13
Begroting na wijzigingen	-177.611

Toelichting financiële bijstellingen

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds Onderwijs (VSV)

De bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds Onderwijs VSV is bij de Voorjaarsnota 2019 al vrijgevallen, terwijl de onttrekking nog begroot stond. De onttrekking is hierbij teruggedraaid.

Mutatie rijksbijdrage LHBTI-emancipatiebeleid

Regenboogsteden zetten zich in voor de gezamenlijke doelstelling ter verdere bevordering van de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTI (Lesbische vrouwen, Homoseksuele mannen, Biseksuelen, Transgenderpersonen en Intersekse personen). De gemeente ontvangt hiervoor € 50.

Regio Deal Rotterdam Zuid

Recent is door het Rijk aangegeven dat de ter beschikking gestelde middelen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid niet meer via het Gemeentefonds worden uitbetaald, maar via subsidie op basis van de kaderwet EZK- en LNV. Dit betekent dat deze middelen niet meer op het programma Algemene middelen worden begroot maar op de programma's waar ook de uitgaven plaatsvinden. De hieraan gekoppelde reservemutaties zijn teruggedraaid: Taakmutatie Gemeentefonds, Regio deal onderwijs, cultuur en werk.

Diverse bijstellingen

Dit betreft diverse kleine afwijkingen zowel binnen als buiten het programma.

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk

Pagina 51

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk

Iedereen doet mee naar vermogen: Rotterdammers leveren een tegenprestatie naar vermogen, die ze zelf mogen invullen in de vorm van mantelzorg, vrijwilligerswerk, taal cursus, beweegtraining of eerst werken aan persoonlijke problematiek

Jongerenloket: Het begeleiden van jongeren naar werk en/of onderwijs

Jongerenloket: Rotterdamse jongeren (27-) gaan pas van school als zij een baan hebben

Jongerenloket: wij helpen jonge statushouders (27-) aan werk of helpen hen om zich daarop voor te bereiden of begeleiden hen naar school

Ontwikkelingen en voortgang

Prestatie010

Tijdens de vorige collegeperiode hebben we alle ca. 20.000 werkzoekenden die het betreft gesproken in het kader van de Prestatie010. Nu velen van hen actief meedoen in de maatschappij door het verrichten van een Prestatie010, is het tijd voor de volgende stap. In deze collegeperiode komt de werkzoekende nog meer centraal te staan en leggen we de nadruk op de persoonlijke ontwikkeling van werkzoekenden.

Door middel van passende dienstverlening op maat voor, aangevuld met een re-integratietraject waar mogelijk, proberen we voor deze werkzoekenden de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen. Ca. 9.000 werkzoekenden, waarbij de verwachting is dat zij arbeidspotentie hebben, krijgen vanuit één vast contactpersoon intensieve begeleiding. Onze ambitie is om jaarlijks 1.000 werkzoekenden de stap naar een re-integratietraject te laten maken of direct uit te laten stromen uit de uitkering.

Jongerenloket

- In de periode maart t/m juni is de instroom van jongeren in de bijstand hoger dan de uitstroom. Deze trend is vergelijkbaar met voorgaande jaren. In oktober start het nieuwe schooljaar, naar verwachting stijgt dan de uitstroom naar Onderwijs. We verwachten aan het eind van het jaar de doelstelling van 2.200 te realiseren.
- De samenstelling van het bestand van het Jongerenloket wordt steeds complexer. We zien een toename in arbeidsbeperkte jongeren en/of LVB'ers. De jongeren die makkelijk te bemiddelen zijn naar werk, hebben inmiddels een baan gevonden. In 2019 staan twee evaluatiemomenten gepland om het trajectenaanbod qua doelgroepen te toetsen aan de doelgroepen in het bestand.
- Het Jongerenloket heeft een communicatiestrategie ontwikkeld om de herkenbaarheid en bereikbaarheid van het Jongerenloket bij jongeren en partners te bevorderen. Deze strategie wordt in 2020 geïmplementeerd.
- Er is een portefeuille van passende trajecten specifiek voor statushouders samengesteld. De intakegesprekken vinden plaats binnen de gestelde normen.
- Naar aanleiding van het Rekenkamerrapport begin 2019 over Jeugdwerkeloosheid wordt nu ook structurele begeleiding aan NUG'ers gegeven.
- De intake is geïntensiveerd en een brede(re) uitvraag moet er voor zorgen dat jongeren minder uitvallen gedurende de vierweekszoekperiode. Aanvullende afspraken zijn gemaakt met De Nieuwe Kans waarin

wordt geëxperimenteerd met een drempelloze toegang tot dit traject. Daarnaast bespreekt de Wethouder (in G4 verband) met de Minister van Sociale Zaken de mogelijkheden om de vierweekszoekperiode voor kwetsbare jongeren ruimer vorm te geven.

- Door middel van data-analyse weet het Jongerenloket inmiddels in welke 'segmenten' van jongeren bepaalde interventies en trajecten effectief zijn. Dit wordt nog verder doorontwikkeld zodat uitval in het proces tegengegaan kan worden.
- Het Jongerenloket werkt inmiddels op verschillende locaties in de wijk zoals bijvoorbeeld in Crooswijk; IJsselmonde, Beverwaard, Hoek van Holland en in penitentiaire inrichtingen (ook buiten de regio waar jongeren vastzitten). Daarnaast kunnen gesprekken ook op een locatie in Zuid plaatsvinden (als de jongere dat wil).

Wat willen we bereiken

Prestatie010: Iedere stap telt

Iedereen heeft een talent. Daarom verwachten we dat iedereen in Rotterdam actief meedoet in de samenleving. Dat kan zijn het volgen van een re-integratietraject of werken aan de persoonlijke ontwikkeling, bijvoorbeeld door het verrichten van vrijwilligerswerk. Dit laatste noemen we in Rotterdam de Prestatie010. De werkzoekenden mogen de Prestatie010 zelf invullen in overleg met uitvoerende medewerkers. Door de Prestatie010 kunnen werkzoekenden zich persoonlijk ontwikkelen, zelfredzamer worden, meer actief zijn en wordt hun gezondheidsbeleving versterkt en zorgconsumptie vermindert. Tevens neemt de afstand tot de arbeidsmarkt af. De werkzoekende werkt door de Prestatie010 aan zijn of haar arbeidspotentieel.

De aankomende jaren gaan we ons meer focussen op 9.000 werkzoekenden van de doelgroep waarvan de verwachting is dat zij een volgende stap kunnen zetten richting re-integratie en mogelijk betaald werk. Door middel van deze dienstverlening is de ambitie dat jaarlijks minimaal 1.000 werkzoekenden toegeleid zijn naar re-integratie of een betaalde baan.

Jongerenloket

- Jongeren van nu groeien op in een complexe, supersnelle wereld waarin ze met een voortdurende stroom van informatie, sociale interacties en keuzemogelijkheden geconfronteerd worden. Jongeren beheersen de 21e -eeuwse vaardigheden waardoor zij kunnen deelnemen aan het arbeidsproces of succesvol hun opleiding doorlopen. Jongeren kunnen meedoen en nemen de verantwoordelijkheid over hun eigen leven.
- Wij bereiden jonge statushouders voor op deelname aan de Rotterdamse samenleving. Dit doen we door jonge statushouders (27-) aan werk te helpen, belemmeringen m.b.t. het vinden van werk op te lossen of hen te begeleiden naar onderwijs.

Wat gaan we daar voor doen

Prestatie010: Iedere stap telt

- Door intensief samen te werken met tal van maatschappelijke partners, maken meer werkzoekenden een stap in hun persoonlijke ontwikkeling. Samen verkleinen we voor deze werkzoekenden de afstand tot de arbeidsmarkt. Bij Rotterdammers die zich voldoende ontwikkeld hebben zetten we stappen richting re-integratie en werk en leveren zo een bijdrage aan de college target om het aantal bijstandsuitkeringen terug te dringen naar 30.000.
- Met 9.000 werkzoekenden uit de doelgroep onderhouden we intensief contact. Hen stimuleren we om de volgende stap te zetten richting re-integratie en mogelijk betaald werk.

Jongerenloket

- Het Jongerenloket begeleidt jongeren door middel van casus- of procesregie en inzet van trajecten naar zelfredzaamheid.
- Elke jongere die zich meldt bij het Jongerenloket krijgt binnen 2 weken een intakegesprek.
- Iedere jonge statushouder wordt binnen 3 weken na overdracht van Intake Ondersteuning Statushouders (IOS) opgeroepen voor een gesprek op het Jongerenloket. Jonge statushouders worden intensief begeleid door speciaal, voor de doelgroep opgeleide jongerencoaches.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ambitie 'Iedere stap telt'. Aantal werkzoekenden vanuit doelgroep Prestatie010 doorgestroomd naar domein Werk of direct naar een betaalde baan.	Streefwaarde		1.000	1.000	1.000	1.000	
	Realisatie						
Jongerenloket. Aantal jongeren in de bijstand (incl. statushouders)	Streefwaarde	2.550	2.200	2.200	2.080	2.080	
	Realisatie	2.235					
Jongerenloket. Aantal jonge statushouders in de bijstand	Streefwaarde	620	585	545	501	501	
	Realisatie	630					
Jongerenloket. Aantal jongeren uitstroom*	Streefwaarde	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	
	Realisatie	1.557					

* De genoemde cijfers zijn conform de methodiek die is toegepast op Jongeren aan de Slag (JAS, 2015-2017). Er is verder onderzoek nodig om de vertaling van de bestandsreductie met betrekking tot jongeren tot 27 jaar in de bijstand te maken. Op basis hiervan worden de cijfers in de begroting 2020 aangepast.

Prestatie indicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023

Jongerenloket. % jongeren binnen 2 weken intake gesprek	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	90%	100%			
Jongerenloket. % jonge statushouders binnen 3 weken een gesprek	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	100%	100%			

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	1.364	3.642	1.586	1.586	1.586	1.586
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.359	3.589	1.518	1.518	1.518	1.518
Overige opbrengsten derden	5	53	68	68	68	68
Lasten exclusief reserves	6.023	19.066	20.586	18.995	18.931	16.581
Apparaatslasten	370	14.943	15.070	14.969	14.903	13.054
Inhuur	60	2.546	2.493	2.493	2.493	1.863
Overige apparaatslasten	5	291	309	317	317	783
Personeel	305	12.106	12.267	12.159	12.093	10.408
Interne resultaat	1.922	228	43	43	43	43
Interne resultaat	1.922	228	43	43	43	43
Programmalasten	3.731	3.895	5.473	3.983	3.985	3.485
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.444	2.795	5.446	3.956	3.958	3.458
Overige programmalasten	2	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	-21	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.306	1.100	27	27	27	27
Saldo voor vpb en reserveringen	-4.659	-15.424	-19.000	-17.410	-17.345	-14.995
Saldo voor reserveringen	-4.659	-15.424	-19.000	-17.410	-17.345	-14.995
Reserves	1.009	200	-1.300	-700	2.000	0
Onttrekking reserves	1.009	200	2.000	2.000	2.000	0
Toevoeging reserves	0	0	3.300	2.700	0	0

Saldo	-3.650	-15.224	-20.300	-18.110	-15.345	-14.995

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-3.650					
Begroting 2019		-13.099	-13.135	-13.143	-13.144	-13.144
Omissie 2019		-14.564	-14.629	-14.645	-14.647	-14.647
Voorjaarsnota 2019		-15.147	-15.739	-15.697	-15.668	-15.559
Begroting 2020		-17.206	-20.300	-18.110	-15.345	-14.995
10 maands		-15.224	-20.300	-18.110	-15.345	-14.995

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Met Taal Versta Je Elkaar](#)
- [Rotterdamse Aanpak Statushouders 2016-2020](#)
- [Plan van Aanpak Tegenprestatie 2015-2018](#)
- [Monitor Rotterdamse Groepen](#)
- [Monitor statushouders](#)
- [Taalmonitor](#)
- [Voortgangsrapportage Volwaardig Meedoen in Rotterdam](#)
- [Participatiewet](#)
- [Verordening tegenprestatie Participatiewet Rotterdam 2015](#)
- [Wet inburgering](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdamers met een gemeentelijke uitkering op grond van de Participatiewet en die geen re-integratievoorziening krijgen aangeboden, leveren een tegenprestatie naar vermogen. De tegenprestatie wordt doorgezet in een vernieuwde aanpak onder de naam "Iedereen doet mee naar vermogen". Door de actieve inzet van werkzoekenden die een tegenprestatie doen, dragen zij bij aan de stad, kunnen beter participeren en bevordert dit hun persoonlijke ontwikkeling.

Het Jongerenloket adviseert en ondersteunt jongeren van 16 tot 27 jaar op weg naar een zo groot mogelijke sociale en economische zelfstandigheid. Het Jongerenloket richt zich op Rotterdamse jongeren die veelal een opeenstapeling aan problemen kennen. Zij krijgen advies en ondersteuning op weg naar een zo groot mogelijke sociale en economische zelfstandigheid, zodat zij weer meedoen en actief deel uitmaken van de maatschappij.

Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding

Daling van het aantal huishoudens dat langdurig in armoede leeft

Kinderen die in armoede leven, krijgen meer mogelijkheden om mee te doen met sport, cultuur, uitjes of andere activiteiten

Ontwikkelingen en voortgang

In april 2019 is de nieuwe Rotterdams aanpak van armoede 'Uit de knoop' gepresenteerd. Dit plan is onder andere gebaseerd op wetenschappelijke inzichten, kennis van ervaringsdeskundigen en samenwerkingspartners in de stad. In het plan geven wij onze visie, ambities en acties weer om de armoede aan te pakken.

In 2020 wordt het kwijtscheldingspercentage verhoogd naar 76,5%. Hiermee leidt het hogere tarief voor de afvalstoffenheffing niet tot een lastenverzwaring voor Rotterdammers die voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Wat willen we bereiken

Minder armoede en schulden bij Rotterdamse gezinnen, met speciale aandacht voor kinderen, jongeren en voor ouderen, dat is wat er nodig is. Armoede en schulden, door welke oorzaak dan ook, geven zorgen en stress en ze maken dat mensen buiten spel komen te staan. Armoede is meer dan het hebben van een laag inkomen. Het is een vicieuze cirkel waar diverse problemen elkaar in stand houden en/of versterken. Vooral kinderen lijden hieronder want armoede en schulden staan hun ontwikkeling op school, fysiek en sociaal emotioneel in de weg. In Rotterdam leeft 1 op de 5 kinderen in armoede. Onze ambitie is dat de vicieuze cirkel wordt doorbroken en minder mensen en gezinnen in armoede leven en schulden hebben. Wij gaan voor méér kansengelijkheid, minder risico om in armoede terecht te komen en meer kansen voor Rotterdammers om uit armoede en schulden te komen. Voor Rotterdammers waarbij dit (nog) niet mogelijk is verzachten we de gevolgen van het leven in armoede.

Wat gaan we daar voor doen

In 'Uit de knoop' hebben we de volgende tien acties geformuleerd:

1. intensieve gezinsaanpak voor 500 gezinnen
2. ontwikkelen Rotterdamse Armoede-index
3. campagne bespreekbaar maken armoede

4. *instellen leerstoel effectieve aanpak armoede*
5. *meer samenwerken met de stad en gezamenlijke verantwoordelijkheid*
6. *verbinden beleidsterreinen*
7. *uitvoering schuldenaanpak Reset Rotterdam*
8. *vergroten gebruik inkomensondersteuning*
9. *dienstverlening op orde*
10. *meer aandacht voor impact van bestaand beleid en beleidswijzigingen*

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	5.734	5.811	6.001	6.001	6.001	6.001
Bijdragen rijk en medeoverheden	120	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	5.615	5.811	6.001	6.001	6.001	6.001
Lasten exclusief reserves	64.040	61.780	62.445	62.369	62.367	50.275
Apparaatslasten	13.105	6.781	5.574	5.513	5.512	3.850
Inhuur	1.926	1.550	444	444	444	-1.156
Overige apparaatslasten	257	138	141	145	145	144
Personeel	10.921	5.092	4.989	4.924	4.923	4.861
Interne resultaat	2.193	845	975	975	975	935
Interne resultaat	2.193	845	975	975	975	935
Programmalasten	48.743	54.155	55.897	55.881	55.880	45.490
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.957	2.315	1.942	1.940	1.938	1.548
Overige programmalasten	484	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	33.792	37.175	37.584	37.571	37.571	27.571
Subsidies en inkomensoverdrachten	10.508	14.665	16.371	16.371	16.371	16.371
Saldo voor vpb en reserveringen	-58.306	-55.969	-56.444	-56.368	-56.365	-44.274

Saldo voor reserveringen	-58.306	-55.969	-56.444	-56.368	-56.365	-44.274
Saldo	-58.306	-55.969	-56.444	-56.368	-56.365	-44.274

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-58.306					
Begroting 2019		-58.989	-59.161	-59.146	-59.145	-59.145
Omissie 2019		-58.161	-58.300	-58.289	-58.288	-58.288
Voorjaarsnota 2019		-56.085	-55.187	-55.138	-55.114	-55.114
Begroting 2020		-55.961	-56.444	-56.368	-56.365	-44.274
10 maands		-55.969	-56.444	-56.368	-56.365	-44.274

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Uit de knoop](#)
- [Participatiewet](#)

Omschrijving taakveld

Het bestrijden van armoede raakt vele domeinen: onderwijs, gezondheid, huisvesting, betaald werk. Inkomensondersteuning op maat voor Rotterdammers met een laag inkomen is een onderdeel van de armoedebestrijding. Dit onderdeel bestaat uit het verlenen van individuele bijzondere bijstand van daadwerkelijk gemaakte kosten, collectieve inkomensondersteuning (het AOW- en Jeugdtegoed en de Individuele Inkomens toeslag) en kwijtschelding van gemeentelijke lasten (Afvalstoffenheffing). Vanuit het perspectief vergroten participatie is de Rotterdampas onderdeel van dit taakveld.

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening Pagina 53

Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening

Vergroten van de financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers

Ontwikkelingen en voortgang

We hebben in maart 2019 de nieuwe Rotterdamse aanpak van schulden 'Reset Rotterdam' gepresenteerd. Dit plan is onder andere gebaseerd op wetenschappelijke inzichten, kennis van ervaringsdeskundigen en samenwerkingspartners in de stad. In dit plan geven wij onze visie en ambities en acties weer om de schulden bij Rotterdammers te voorkomen en aan te pakken.

Wat willen we bereiken

We willen voorkomen dat Rotterdammers schulden maken, te beginnen bij jongeren. Daarnaast gaan we meer Rotterdammers helpen hun schulden onder controle te krijgen. Verder gaan we op zoek naar innovaties die helpen bij het ontstaan en aanpakken van schulden.

Wat gaan we daar voor doen

In 'Reset Rotterdam' hebben we de volgende acties geformuleerd:

1. schuldpreventie op scholen
2. geldzaken en schulden bespreekbaar maken
3. meer energie in vroegsignalering
4. sociaal incasseren
5. perspectiefpact en fonds voor jongeren
6. laagdrempelige en betere ondersteuning
7. stres-sensitieve dienstverlening
8. beter afweging inzetten schuldenbewind
9. inzetten studenten en vrijwilligers
10. discussie starten over voorkomen en aanpakken van schulden
11. stadsmarinier schulden

Effect indicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 5: Voor 2022 is voor 15.000 Rotterdammers met financiële problemen is een individueel ondersteuningsplan opgesteld.*	Streefwaarde	3.000	9.000	15.000		
	Realisatie					

* 15.000 Rotterdammers met financiële problemen hebben in het kader van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS) in de periode 2019-2021 een ondersteuningsplan van de gemeente ontvangen gericht op duurzame aanpak van schulden.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Maatwerkdienstverlening 18+ -	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
Schulddienstverlening	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	566	655	968	968	968	968
Bijdragen rijk en medeoverheden	17	70	78	78	78	78
Financieringsbaten	226	235	565	565	565	565
Overige opbrengsten derden	322	350	324	324	324	324
Overige baten	1	1	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	988	16.762	18.846	19.751	16.895	15.765
Apparaatslasten	0	12.116	12.711	12.616	12.560	12.430
Inhuur	0	1.307	680	680	680	610
Overige apparaatslasten	0	488	478	486	486	503
Personeel	0	10.320	11.553	11.450	11.394	11.317
Interne resultaat	-96	383	109	109	109	109
Interne resultaat	-96	383	109	109	109	109
Programmalasten	1.083	4.263	6.026	7.026	4.226	3.226
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	434	3.926	5.940	6.940	4.140	3.140
Kapitaallasten	572	252	0	0	0	0
Overige programmalasten	77	85	86	86	86	86
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-422	-16.107	-17.878	-18.783	-15.928	-14.798
Saldo voor reserveringen	-422	-16.107	-17.878	-18.783	-15.928	-14.798
Saldo	-422	-16.107	-17.878	-18.783	-15.928	-14.798

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-422					

Begroting 2019	-12.881	-13.713	-14.213	-11.913	-11.913
Omissie 2019	-14.641	-15.473	-15.982	-13.682	-13.682
Voorjaarsnota 2019	-16.689	-18.552	-19.477	-16.628	-15.628
Begroting 2020	-16.083	-17.878	-18.783	-15.928	-14.798
10 maands	-16.107	-17.878	-18.783	-15.928	-14.798

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Reset Rotterdam](#)
- [Participatiewet](#)
- [Wet gemeentelijke schuldhulpverlening](#)

Omschrijving taakveld

De kern van het schulddienstverleningsbeleid is het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van Rotterdammers. Daar waar Rotterdammers nog niet voldoende financieel zelfredzaam zijn en problematische schulden hebben worden de schulden aangepakt en het verder oplopen hiervan voorkomen.

Schulddienstverlening bestaat uit schuldpreventie, vroegsignalering van (problematische) schulden, ondersteuning bij het aanpakken van problematische schulden, stabilisatie van schulden, schuldbemiddeling door de Kredietbank Rotterdam (KBR) en het vergroten van de financiële zelfredzaamheid.

Er zijn geen exacte cijfers bekend van hoeveel Rotterdammers problematische schulden hebben. Als indicator wordt het hebben van een betalingsachterstand van zes maanden bij de zorgverzekering gehanteerd. Dit zijn ongeveer 22.500 Rotterdammers. De gevolgen van problematische schulden kunnen ingrijpend zijn. Er is een nauwe verwevenheid tussen armoede en schulden enerzijds en gezondheidsproblemen anderzijds. Onderzoek naar de samenhang tussen problematische schulden en gezondheid wijst bijvoorbeeld uit dat mensen met grote financiële problemen gemiddeld genomen vaker roken, kampen met overgewicht en last hebben van depressies. Daarnaast toont onderzoek aan dat geldstress door armoede en schulden van grote invloed is op het gedrag van mensen. Geldstress draagt eraan bij dat mensen: meer bij de dag gaan leven, minder goed in staat zijn om de aanpak van hun problemen te organiseren, verlangens en andere emoties minder goed kunnen reguleren.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen Pagina 54

Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen

Het actief bestrijden van laaggeletterdheid door het aanbieden van kwalitatief goede en toegankelijke trajecten

Ontwikkelingen en voortgang

Het [Beleidskader de Taalspiraal](#) is op 11 april 2019 vastgesteld door de gemeenteraad.

Het bestek lokale aanbesteding Toegankelijke taaltrajecten voor ontwikkeling gezondheid en werk is gepubliceerd op 7 mei 2019.

De nieuwe subsidieregeling is op 18 juni vastgesteld door het college van B en W en op 20 juni gepubliceerd. Met ingang van 1 juli kunnen aanvragen ingediend worden.

Wat willen we bereiken

Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid. Vanuit het beleidskader taal wordt hierop ingezet vanuit verschillende sporen: Taal en gezondheid, Taal en werk en Taal en geld en Taal en ontwikkeling. De gemeente wil de taalbeheersing van Rotterdammers met een integrale aanpak verbeteren zodat zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden op de genoemde gebieden.

Het college wil deze collegeperiode een trendbreuk bewerkstelligen op het gebied van laaggeletterdheid.

Wat gaan we daar voor doen

In de komende collegeperiode wordt zowel kwantitatief als kwalitatief een trendbreuk gerealiseerd:

- kwantitatief: door het inzetten van 6.795 extra non-formele en formele taaltrajecten in de periode 2019-2022 ten opzichte van de vorige collegeperiode (2015-2018)
- kwalitatief: door een integrale aanpak

Wij zorgen in de komende collegeperiode voor minimaal 19.000 *geslaagde* taaltrajecten en aanvullende (laagdrempelige) taalactiviteiten voor laaggeletterde Rotterdammers waarmee zij door het verbeteren van hun taalbeheersing tegelijkertijd hun gezondheid, arbeidsmarktpositie, inkomenspositie, welzijn en participatie gaan verbeteren. Door verbetering van het taalniveau van opvoeders werken we tegelijkertijd aan het voorkomen van een toekomstige generatie laaggeletterden. Dit doen we door het bundelen van de gemeentelijke middelen met de middelen op basis van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). Op grond van de WEB dragen wij verder zorg voor de regionale coördinatie, inkoop en verantwoording van de middelen voor de arbeidsmarkt regio Rijnmond.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegietarget 8: 19.000 afgeronde taaltrajecten voor laaggeletterde Rotterdammers	Streefwaarde		3.800	4.400	5.400	5.400	
	Realisatie						
Minimaal 80% van de deelnemers geeft een positieve waardering voor de taaltrajecten*	Streefwaarde	N.v.t.	80%	80%	80%	80%	

	Realisatie					
Minimaal 80% van de deelnemers rondt de trajecten met succes af.	Streefwaarde	N.v.t.	80%	80%	80%	80%
	Realisatie					
Minimaal 50% van de netwerkpartners gaat gericht aan de slag met laaggeletterdheid.	Streefwaarde	N.v.t.	50%	50%	50%	50%
	Realisate					
* Het collegetarget wordt eind 2022 behaald. Aangezien we in 2019 starten met deze taaltrajecten, zijn voor 2017 en 2018 geen cijfers ingevuld. In 2021 wordt een prognose afgegeven voor de eindwaarde in de collegeperiode.						
** Netwerkpartners zijn diverse maatschappelijke organisatie (taalaanbieders, welzijnsorganisaties etc.), bedrijven (werkgevers lid van het Taalakkoord, werkgevers die met de Vlaggenparade meegedaan hebben om het onderwerp te agenderen etc.), zorginstellingen en zorgaanbieders (Erasmus MC, Haven ziekenhuis etc.) en kennisinstellingen (EUR, Hogeschool Rotterdam).						

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	6.663	7.556	18	18	18	18
Bijdragen rijk en medeoverheden	6.663	7.538	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	18	18	18	18	18
Lasten exclusief reserves	7.730	10.267	4.162	5.940	5.950	1.672
Apparaatslasten	0	626	650	638	638	565
Inhuur	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	11	11	11	11	11
Personeel	0	615	639	627	627	554
Interne resultaat	1	0	0	0	0	0
Interne resultaat	1	0	0	0	0	0
Programmalasten	7.729	9.641	3.512	5.302	5.312	1.107
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	4.918	7.163	3.206	4.996	5.006	801
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.811	2.478	306	306	306	306
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.066	-2.711	-4.144	-5.922	-5.932	-1.654

Saldo voor reserveringen	-1.066	-2.711	-4.144	-5.922	-5.932	-1.654
Saldo	-1.066	-2.711	-4.144	-5.922	-5.932	-1.654

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-1.066					
Begroting 2019		-3.112	-4.023	-5.813	-5.823	-5.823
Omissie 2019		-3.148	-4.058	-5.848	-5.859	-5.859
Voorjaarsnota 2019		-3.175	-4.103	-5.894	-5.904	-5.904
Begroting 2020		-2.711	-4.144	-5.922	-5.932	-1.654
10 maands		-2.711	-4.144	-5.922	-5.932	-1.654

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beleidskader Taal 'De Taalspiraal' 2019 – 2022](#)
- [Wet educatie en beroepsonderwijs](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente vindt het belangrijk dat iedereen de Nederlandse taal voldoende spreekt en verstaat. Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid op het gebied van gezondheid, werk en inkomen, financiën en integratie. Taal is één van de belangrijkste instrumenten om het welzijn van Rotterdammers merkbaar in hun dagelijks leven te verbeteren. Onder dit taakveld verantwoorden we de gemeentelijke inzet op het verbeteren van de taalbeheersing van volwassen Rotterdammers.

21% van de Rotterdamse bevolking is laaggeletterd. Door het niet goed kunnen lezen en schrijven komen laaggeletterde Rotterdammers in financiële problemen, zijn vaker werkloos, hebben een slechtere gezondheid en participeren minder, waardoor zij ook een grotere kans hebben op sociaal isolement. Op deze gebieden ligt vaak de intrinsieke motivatie van mensen om hun taalbeheersing te verbeteren. Deze motivatie is de sleutel tot duurzame taalverbetering. Daarom wil de gemeente de taalbeheersing van Rotterdammers door middel van een integrale aanpak verbeteren. Door diverse 'ingangen' te creëren en taal als instrument tegelijkertijd binnen andere beleidsterreinen ook in te zetten, kunnen we het bereik vergroten en de zelfredzaamheid van Rotterdammers verbeteren.

Samenkracht en burgerparticipatie

Rotterdammers zijn zelfredzaam en weten goed hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving te benutten

In Rotterdam vinden we het belangrijk dat mensen meedoen en dat we samen met alle Rotterdammers werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament en beheersing en kennis van de Nederlandse taal als fundament

Een vernieuwde aanpak voor Rotterdamse statushouders

Kinderen en jongeren groeien kansrijker, veiliger en gezonder op

Ontwikkelingen en voortgang

Nieuw Rotterdams Welzijn

De voor 2019 te behalen resultaten voor de Welzijnsopdrachten zijn waar nodig aangepast en aangescherpt op basis van de ervaringen en rapportages 2018 en 2019. Dit met als doel dat de ondersteuning van de Rotterdammers verder verbetert. Voor 2020 zullen waar nodig resultaten verder worden aangescherpt en aangepast. De inzet van Welzijn op het onderdeel financiële ondersteuning en schulddienstverlening wordt afgestemd met de vernieuwde stedelijke aanpak op dit terrein.

In het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer zijn de ambities voor ouderen zo concreet mogelijk uitgewerkt voor de jaren 2019 en 2020. Het programma is door het college vastgesteld en is voor de zomer naar de raad verstuurd.

In 2019 is een start gemaakt met het beter en gericht uitvoeren van de huisbezoeken 75+. Er is meer aandacht voor ouderen die een verhoogd risico lopen op eenzaamheid, zoals verlies van een partner en verhuizing naar een nieuwe wijk. Dit als onderdeel van de pijler 'Ertoe doen' van het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer. In 2020 wordt deze verbeterde uitvoering doorontwikkeld. In 2019 wordt een pilot uitgevoerd om de gegevens van de afgelegde huisbezoeken te verwerken in wijkrapportages. Het doel daarvan is dat samen met wijknetwerkpartners nog beter inzet kan worden gepleegd op eenzame ouderen. In 2020 worden de wijkrapportages in alle gebieden uitgevoerd.

In 2019 is een afwegingskader voor gebruik van de Huizen van de Wijk voor religieuze erediensten en politieke bijeenkomsten vastgesteld. Dit ter uitvoering van een tweetal moties die hierover zijn aangenomen.

Opzoomer Mee heeft bij zijn aanpak voor 2019 meer aansluiting gezocht bij voor de gemeente belangrijke thema's, zoals klimaat/duurzaamheid, ouderen en gezondheid.

In 2019 onderzocht Samenspel (stedelijke) ondersteuningsbehoefte onder vrijwilligersorganisaties. De aanbevelingen vanuit dit onderzoek gebruiken we bij de inrichting van de nieuwe stedelijke ondersteuningsstructuur: er komt een stedelijk mantelzorgsteunpunt, een aanbod aan trainingen en cursussen voor vrijwilligers (-organisaties), en een vorm van 'Advies op maat' voor vrijwilligersorganisaties. We hebben ook het startschot gegeven voor de nieuwe inkoop van het Online Matchingsinstrument Vrijwillige Inzet (OMVI) dat online vraag en aanbod van Informele zorg en ondersteuning matcht. De verschillende onderdelen zijn in de loop van 2020 beschikbaar voor Rotterdammers en organisaties.

De stedelijke uitvoeringsagenda 'Zorgzaam010' krijgt verder vorm: met onze stedelijke partners verkennen we in werkgroepen wat de mogelijkheden zijn van inzetten op 1) netwerk bouwen, creëren van overzicht en inzicht (voor Rotterdammers en organisaties), 2) stimuleren van burenhulp en 3) samenwerking formele en informele zorg.

Het onderzoek 'Tel je zegeningen' laten we nog een keer uitvoeren om de maatschappelijke impact van religieuze en levensbeschouwelijke organisaties in beeld te brengen. Na een doorlopen offertetraject is het onderzoek recent gegund. Uitkomsten van het onderzoek worden tweede kwartaal 2020 verwacht.

Begin juni 2019 is aan de commissie ZOCS een brief gestuurd met informatie over de voortgang van het Welzijnswerk binnen Rotterdam.

Tevens is aan de commissie ZOCS begin juli en begin september een tweetal brieven gestuurd met informatie over de voortgang van het welzijnswerk in Feijenoord zoals dat door Humanitas wordt uitgevoerd.

Integratie en Samenleven

Eind januari is een conceptversie van het actieprogramma 'Relax. Dit is Rotterdam' besproken in de commissie WIISA, daarna een definitieve versie in februari en in de raad in maart. Dit actieprogramma omvat de visie, doelstellingen en actiepunten waarmee het college de acceptatie van diversiteit stimuleert in de Rotterdamse samenleving en inburgering van nieuwkomers bevordert. In juli heeft de raad een aanvullende brief ontvangen met een voorstel voor het voeren van een 'acceptatietarget' voor Relax.

De actiepunten van 'Relax', inclusief de opbrengsten van de besprekingen in de commissie en de gemeenteraad, zijn inmiddels verwerkt in aanbestedingen, inkoopopdrachten en subsidieverstrekingen waarover we de raadscommissie WIISA nader informeren in de halfjaarlijkse voortgangsbrief in oktober 2019, inclusief meer gedetailleerd inzicht in de inzet van middelen zoals toegezegd aan de commissie WIISA. 1 januari 2020 zullen de nieuwe contracten als gevolg van deze aanbestedingen in werking treden.

Rotterdamse aanpak statushouders

Per januari is de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 van start gegaan. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 (2019–2022) omvat alle basiscomponenten voor succesvolle participatie in de samenleving: huisvesting, zorg, leren (taal en waar nodig opleiding) en toeleiding naar werk. De aanpak legt de nadruk op toeleiding naar werk en onderwijs om ervoor te zorgen dat statushouders in hun eigen inkomen voorzien en meedoen in de Rotterdamse samenleving. De vernieuwde aanpak heeft de volgende doelen:

1. de taakstelling statushouders die het Rijk jaarlijks oplegt realiseren
2. statushouders zijn in beeld bij zorgprofessionals of schuldhulpverleners
3. tachtig procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen zes maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject
4. het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt van 1.950 naar 1.540 (nieuw target is 1929-1507 i. v.m aangepaste nulmeting).

Naast dat er nieuwe doelstellingen zijn en de aanpak is geïntensiveerd en gespecialiseerd, richt de vernieuwde aanpak zich op een grotere groep statushouders: iedereen die vanaf 2013 in Rotterdam is komen wonen (dus niet meer alleen vanaf 2016). Dit doen we omdat de praktijk leert dat er (als gevolg van de stelselwijziging inburgering 2013) een te grote groep over dreigt te blijven, die nog niet zelfredzaam is.

Een aantal activiteiten moet nog worden geïmplementeerd, zoals het werken met een assessment. Momenteel ontwikkelen we deze zelf. Verder liggen we op koers voor de collegetarget wat betreft het bijstandsvolume van statushouders. Het percentage dat tijdig start met inburgering betreft een nieuwe registratie. Statushouders moeten binnen een half jaar starten met inburgering. Dat kunnen we nu nog niet exact meten omdat nog niet iedereen een half jaar in Rotterdam is.

Minderjarige Rotterdammers

Rotterdam Groeit

Op basis van Rotterdam Groeit wordt steeds meer geïnvesteerd in de meest relevante factoren voor het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van kinderen en jongeren. Mede daarmee ambieert Rotterdam dat de positieve trend van afnemende problematiek (zoals criminaliteit, slechte geboorte-uitkomsten, drugs- en alcoholgebruik, schooluitval) zich doorzet. In oktober verschijnt de nieuwe Staat van de Jeugd (editie 2019) waarin inzichtelijk gemaakt is hoe het gaat met de Rotterdamse kinderen en jongeren. De unieke wetenschappelijke basis van Rotterdam Groeit krijgt steeds meer landelijke aandacht: voor de zomer heeft het Nederlands Jeugdinstituut met de gemeente een bijeenkomst georganiseerd om de kennis achter en de ervaringen met de werkwijze te delen.

Drugs & Alcohol

Een nieuw en compacter preventie- en handhavingsplan volgt het programma Drugs & Alcohol op. Hiermee wordt de wettelijke verplichting uit de Drank- en Horecawet ingevuld. Rond de zomer gaat dit plan naar de gemeenteraad. Hierin is onder andere meer aandacht voor gamen en gebruik onder studenten op hogescholen en universiteit.

Stevige Start

In 2019 is er een coalitie in het kader van Kansrijke Start gevormd met professionals en bestuurders uit het medisch en sociaal domein. Deze werkt vanuit de twee domeinen tegelijk aan de gezamenlijk gekozen

actiepunten om schade bij de baby te voorkomen en kinderen een Stevige Start te bieden. De coalitie werkt onder andere aan betere signalering al tijdens de zwangerschap en aan gerichtere ondersteuning voor de minder zelfredzame zwangeren. Steeds meer kwetsbare zwangeren worden bereikt.

Kansrijk Opgroeien

Rotterdam loopt met haar preventieve aanpak op jeugd in Nederland voorop. Samen met het Nederlands Jeugdinstituut is hiervoor de methodiek Wijkprogrammering ontwikkeld waarvan de publicatie 2019 is. Andere gemeenten hebben hier interesse in getoond vanwege het belang om het jeugdstelsel van hulp naar preventie te transformeren. In 25 wijken van Rotterdam wordt Wijkprogrammering toegepast. In 2019 komen hier nog 6 wijken bij. Door de intensiviteit lopen we achter op de oorspronkelijke planning. De aanpak vergt meer capaciteit dan voorzien.

In 2019 is de Wijkprogrammering gekoppeld aan de wijkgerichte aanpak van de directie Veilig in Focuswijken waarmee een integrale preventieve aanpak ontstaat.

Er is in 2019 een sterke toename van de wijkgerichte inzet van effectieve interventies. Wijkprogrammering heeft meer en meer een sturend effect op het preventief en samenhangend aanbod op beschermende en risicofactoren. Een voorbeeld is een doorlopende wijkgerichte inzet van jong tot oud op huiswerkbegeleiding PO, VO en MBO. Het trainen op interventies bij verschillende partners, zodat een wijkpool ontstaat van deskundigen die op vele plekken kan worden ingezet (Bijvoorbeeld de Rots en Waterpool in Noord). In 2020 wordt wijkprogrammering verder uitgebreid naar andere wijken.

Wat willen we bereiken

Nieuw Rotterdams Welzijn

- De ondersteuning van de Rotterdammers verbeteren door instellingen (welzijnsinstellingen en partijen Couleur Locale) in staat te stellen hun taken zo optimaal mogelijk uit te voeren.
- De Huizen van de Wijk zijn nog meer de centrale ontmoetingsplek voor de bewoners van de wijk.
- In ieder gebied is een aanbod van laagdrempelige preventieve dagbesteding in het Huis van de Wijk plus.
- Er zijn voldoende faciliteiten voor vrijwilligers en mantelzorgers om hun taak uit te kunnen voeren. De inzet van de gemeente is er mede op gericht het aantal overbelaste mantelzorgers te verminderen.
- Een aanvang is gemaakt met de uitvoering van het uitvoeringsplan Ouder en Wijzer, waarbij in relatie tot Welzijn het vooral gaat om aanpak eenzaamheid bij ouderen en inzet op vitaliteit en gezondheid. Inzet van het gehele masterplan ouderen is een daling van het percentage eenzame Rotterdamse ouderen naar 50%. De afgelopen jaren hebben we geleerd dat ouderen niet graag aangesproken worden op hun eenzaamheid of kwetsbaarheid. Zij willen er toe doen. Ambitie is, dat meer ouderen hun talenten blijven benutten en versterken en hun talenten blijven inzetten voor de samenleving.
- Er is een beter functionerend wijknetwerk in alle wijken van Rotterdam, waarbij alle relevante partijen betrokken zijn (welzijn, zorg, onderwijs, VraagWijzer, Wijkteam, vrijwilligersorganisaties, sociaal ondernemers en levensbeschouwelijke organisaties).

- De impact van vrijwilligerswerk door religieuze en levensbeschouwelijke organisaties in de stad is in kaart gebracht.
- Meer bewoners zijn actief voor hun eigen straat/wijk door het faciliteren van bewonersinitiatieven en via Opzoomer Mee. Opzoomer Mee wordt meer gericht ingezet voor meerdere beleidsterreinen.
- De pilot 'Welzijn op recept' is in 2019 gestart.

Integratie en Samenleven

De Rotterdamse samenleving is in 2022 toleranter geworden. Er is aantoonbaar meer acceptatie van (seksuele) diversiteit. Afkomst, huidskleur, seksualiteit, sekse of levensovertuiging horen er niet toe te doen voor de kansen in het leven.

Samenleven

Iedere Rotterdammer kan rekenen op een sociaal veilige omgeving en kan en mag meedoen. Binnen de grenzen van de rechtsstaat mag iedereen zichzelf zijn en dit uitdragen. Rotterdammers erkennen dat de grote diversiteit in de stad betekent dat er verschillen zijn die soms ongemak geven. We gaan hier op een opbouwende manier mee om. Groepen die nu nog een kwetsbare positie hebben in onze samenleving zijn assertiever geworden en laten zichzelf op een positieve manier horen en zien.

In 2022 is er aantoonbaar meer acceptatie van de diversiteit die onze stad kenmerkt. Daarbij horen de volgende doelen:

1. Rotterdammers gaan meer ontspannen om met de verscheidenheid in de stad
2. Meer kennis en bewustwording van vooroordelen en discriminatie in de stad. Hierbij besteden we aandacht aan alle gronden, op alle terreinen. Gelijke kansen en inclusiviteit worden vergroot, in het algemeen en op de arbeidsmarkt en de woningmarkt in het bijzonder
3. Meer kennis en bewustzijn over het belang van gelijk-waardigheid en gelijke behandeling van mannen, vrouwen en LHBTI's binnen de diverse maatschappelijke domeinen
4. Verbetering van de sociale veiligheid van kwetsbare Rotterdammers, zoals meisjes/vrouwen en LHBTI's
5. Kwetsbare Rotterdammers zijn assertiever en veerkrachtiger. Hierdoor zijn zij beter in staat om de kansen die zij krijgen te benutten en actief deel te nemen aan de samenleving
6. Bezorgde Rotterdammers ervaren meer vertrouwen in de toekomst van onze diverse stad, door strenge handhaving van regels

Integratie

Nieuwe Rotterdammers die vanuit het buitenland naar onze stad komen, vinden hun weg in de Rotterdamse samenleving en spreken zo snel mogelijk Nederlands. Ze nemen de regie over hun eigen leven en nemen naar vermogen deel aan de samenleving. Ook zijn ze bekend met de rechten en plichten die de Nederlandse rechtsstaat met zich meebrengt en handelen daarnaar. Hierdoor leveren zij zo snel mogelijk een bijdrage aan een ontspannen stad, waarin mensen elkaar ontmoeten en elkaar kunnen verstaan. Door hun actieve participatie worden ze bovendien zelfredzamer, waardoor een beroep op publieke middelen voorkomen of beperkt kan worden.

Naast de doelen van de Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 horen daarbij de volgende doelen:

1. 80% van de inburgeringsplichtige gezinsmigranten is binnen 6 maanden na start van de inburgeringsplicht gestart met een inburgeringstraject
2. 90% van de inburgeringsplichtige statushouders en gezinsmigranten tekent binnen één jaar de participatieverklaring

Rotterdamse aanpak statushouders

De gemeente zet in op succesvolle participatie van statushouders in de samenleving, opleiding en werk. Via een jaarlijkse monitor worden voortgang en realisatie in beeld gebracht.

Minderjarige Rotterdammers

- Kinderen groeien kansrijker, veiliger en gezonder op. Met het beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit' zetten we in op het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van jonge Rotterdammers. Zo kunnen zij zich optimaal ontwikkelen tot zelfredzame volwassenen die bijdragen aan een sterkere stad. In de Staat van de Jeugd wordt hierover jaarlijks gerapporteerd over de relevante factoren.
- Het gebruik van drugs en alcohol onder minderjarigen wordt voorkomen en onder risicogroepen teruggedrongen, met speciale aandacht voor leerlingen in het speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en de laagste niveaus van het MBO. Opvoeders kunnen de juiste voorbeeldfunctie vervullen en nemen verantwoordelijkheid op dit thema. We gaan voor een vermindering van drugs- en alcoholgebruik onder jongeren. De doelstellingen zullen worden opgenomen in het nog door de raad vast te stellen preventie en handavingsplan dat rond de zomer wordt aangeboden.
- Meer kinderen komen gezond ter wereld komen en kunnen zich optimaal ontwikkelen. De geboorte-uitkomsten verbeteren. Professionals zijn daarbij in staat om risico's te signaleren nog voor dat er problemen ontstaan.
- Kinderen met wie het goed gaat ontwikkelen zich nog beter en er is aandacht voor kinderen met wie het niet goed gaat.
- Bij de groep risicojongeren pakken we de meest prangende kwesties aan.

Nieuw Rotterdams Welzijn

- In de 14 gebieden zijn voor de periode 2018-2020 via inkoop Gebiedsopdrachten gegund aan de Welzijnspartijen. 2019 is het tweede jaar van de contractperiode. In de opdracht zijn stedelijke uitvoeringsdoelen opgenomen op het terrein van: huisbezoeken 75+, Schulddienstverlening, Voortijdig Schoolverlaters, Tegenprestatie en Taalverwijzers. Op basis van de ervaringen van 2018 en 2019 worden deze uitvoeringsdoelen voor 2020 waar nodig aangescherpt, zodat nog duidelijker gestuurd kan worden op de te behalen resultaten.
- Continueren van de subsidies aan Couleur Locale organisaties, waarbij een belangrijke focus ligt op rol die deze organisaties spelen in het wijknetwerk.
- Uitvoering van stedelijk welzijn via opdrachten en subsidies op het terrein van vrijwilligersondersteuning en mantelzorg. Aansluiting wordt gezocht op de uitkomsten van het visietraject Informele Zorg en Ondersteuning.
- Het maken van een uitvoeringsagenda van de visie Informele Zorg en Ondersteuning.
- Het opzetten en uitvoeren van de pilot 'Welzijn op recept'.
- Start van de uitvoering van het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer. We dagen ouderen uit hun talenten in te zetten voor de samenwerking. Tegelijkertijd vragen we organisaties, bedrijven en netwerken ouderen een volwaardige plek te geven in het Rotterdamse leven van alledag. Om de eenzaamheid tegen te gaan zetten we in op een beter bereik van (potentieel) eenzame ouderen door de effectiviteit van de huisbezoeken te vergroten. We zetten in op zingeving en betekenisvolle activiteiten tussen ouderen onderling, maar ook tussen jong en oud.

Integratie en samenleving

In Relax. Dit is Rotterdam zijn de volgende actiepunten benoemd:

- we verhogen de sociale veiligheid van kwetsbare Rotterdammers
- we bevorderen gelijke kansen op de arbeids- en woningmarkt en gelijke behandeling in het uitgaansleven
- we faciliteren ontmoeting en dialoog tussen Rotterdammers over het omgaan met diversiteit, ongemak, sociale normen en dergelijke
- we ondersteunen scholen in Rotterdam met voorlichting en training over het omgaan met (seksuele- en gender) diversiteit, inclusiviteit en uitsluiting
- we bevorderen de deskundigheid van professionals in de stad op de onderwerpen inclusiviteit en diversiteit
- we bevorderen gelijke kansen en gelijke behandeling voor alle Rotterdammers
- we vergroten de kennis over de mogelijkheden tot het melden van discriminatie
- we bevorderen de sociale acceptatie door middel van positieve zichtbaarheid van diversiteit en verscheidenheid in de stad

- we faciliteren ontmoetingsplekken en trainingen voor kwetsbare Rotterdammers, gericht op het vergroten van assertiviteit en veerkracht.
- de gemeente geeft het goede voorbeeld
- Rotterdamse Aanpak Statushouders 2018-2022
- workshops participatieverklaring voor statushouders en gezinsmigranten
- maatschappelijke begeleiding voor gezinsmigranten
- instelling centraal punt voor inburgering intensieve aanpak onvoltooide inburgering

Rotterdamse aanpak statushouders

- de taakstelling statushouders die het Rijk jaarlijks oplegt om hen huisvesting realiseren
- statushouders zijn in beeld bij zorgprofessionals of schuldhulpverleners
- tachtig procent van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met het inburgeringstraject
- het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders daalt van 1.950 naar 1.540 (nieuw target is 1929-1507 ivm aangepast college target).

Minderjarige Rotterdammers

- Met het beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit' zetten we in op het voorkomen van problematiek en het versterken van perspectief. Dit doen we door stevige preventie in te zetten: gericht op de meest relevante factoren (beschermende factoren en risicofactoren) die bijdragen aan een kansrijke, veilige en gezonde ontwikkeling van jeugdigen. Daarbij verbeteren we de kwaliteit van deze inzet door gebruik te maken van effectieve en goed onderbouwde interventies.
- We gaan door met het preventieprogramma Drugs & Alcohol, gericht op het verminderen van het gebruik onder jongeren onder de 23 jaar. Binnen de voorlichting is er ook aandacht voor het problematisch gamen en het social media gebruik onder deze jongeren. Daarnaast treedt in 2019 de opvolger van het programma Blijf Helder in werking, waarmee voldaan wordt aan de wettelijke eisen vastgelegd in artikel 43a van de Drank en Horecawet. Hierin is vastgelegd dat een gemeente een preventie- en handavingsplan moet hebben waarin helder wordt hoe gebruik onder jongeren wordt ontmoedigd. In samenwerking met YOUZ, sportverenigingen en Rotterdam Sportsupport wordt de ondersteuning voor naleving NIX18 en het 'niet doorschenken' verstevigd. In samenwerking met de scholen voor Speciaal Onderwijs en YOUZ wordt de aanpak op deze scholen geïntensiveerd. Met het Trimbos en de studentenorganisaties komt een plan van aanpak om alcoholproblematiek en drugsproblematiek terug te dringen bij studenten. Verder worden professionals, ouders, en jongeren op het VSO, PrO, ROC en het regulier VO via verschillende wegen getraind, geïnformeerd over hoe om te gaan met verleidingen van alcohol en drugs waar jongeren mee te dealen hebben.
- In coalitie Stevige Start werkt het medisch en sociaal domein samen aan het beter bereiken van (potentieel) kwetsbare zwangeren en ouders. Ook werken we gezamenlijk aan het bieden van eerdere, snellere en beter passende ondersteuning en zorg. Hiertoe wordt gewerkt aan goed gebruik van

instrumentarium, betere overdrachten, goede ondersteuning voor professionals en effectieve interventies. Hiermee pakken we risico's vroegtijdig aan en voorkomen we latere problemen. De samenwerking krijgt vorm binnen het kader van het programmaplan Stevige Start. Er is een gezamenlijke werkagenda met actiepunten 2019 en 2020 opgesteld.

- Met het gebiedsgerichte programma Kansrijk Opgroeien leggen we een krachtige, duurzame, preventieve basis in de wijken. Dat doen we in nauwe samenwerking met partners in de wijken (ouders, CJG, politie, welzijn, jeugdwerkers, scholen en wijkteam). We maken daarbij gericht gebruik van informatie over beschermende factoren én risicofactoren in het opgroeien van kinderen en jongeren.
- Met het Programma Rotterdamse Risicjongeren 2016-2020 – Elke jongere telt – richten we ons op de 7.000 Rotterdamse jongeren die door een opeenstapeling van problemen extra hulp nodig hebben. Daarbij nemen we maatregelen over de gebieden school, werk, zorg en veiligheid heen.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 4a: 80% van alle Rotterdamse statushouders met een bijstandsuitkering is binnen 6 maanden na toekenning van de uitkering gestart met een inburgeringstraject	Streefwaarde		80%	80%	80%		
	Realisatie						
Collegetarget 4b: In deze collegeperiode daalt het aantal bijstandsuitkeringen voor statushouders in Rotterdam naar 1.507*.	Streefwaarde	1.929	1.900	1.769	1.638	1.507	
	Realisatie						**
		2018 geldt als nulmeting					
Collegetarget 7: De eenzaamheid onder ouderen (65+) daalt 3% punt***	Streefwaarde			51%	50%		
	Realisatie						
Drugs & Alcohol: Vermindering van drugs- en alcoholgebruik onder jongeren							
14/15 jarigen ooit alcohol gebruikt	Streefwaarde		31%	30%	29%	28%	
	Realisatie						
Bingedrinken 14/15 jarigen	Streefwaarde		7%	7%	6%	6%	
	Realisatie						
VSO leerlingen blowen***	Streefwaarde					35%	
	Realisatie						
PrO leerlingen blowen***	Streefwaarde					6%	
	Realisatie						
ROC leerlingen blowen***	Streefwaarde					20%	
	Realisatie						

* De daling betreft het saldo van instroom en uitstroom. De instroom ligt buiten de invloedssfeer van de gemeente. De aanname die het college maakt op basis van ervaringscijfers is dat de jaarlijkse huisvesting van statushouders in Rotterdam daalt naar 600 personen (waaronder kinderen), gelijk aan circa 310 nieuwe uitkeringen

per jaar. De uitstroom ligt voor een belangrijk deel binnen de invloedssfeer van de gemeente. De inspanningen worden gericht op uitstroom naar werk en bij een deel van de jongeren naar studie

** Peildatum voor de eindwaarde van 1.507 is 1-1-2022.

** Doel is om het percentage ouderen (65+) in Rotterdam dat aangeeft matig tot ernstig eenzaam te zijn met 3%-punt te laten afnemen van 53% tot 50%. Eenzaamheid is een gevoel, dat zich niet eenvoudig laat meten.

Sinds jaar en dag is de eenzaamheidsschaal van prof. dr. De Jong-Gierveld het instrument om eenzaamheid in Nederland te meten. Dit meetinstrument wordt in Nederland gebruikt in de landelijke GGD-gezondheidsmonitor. Met dit instrument wordt eens per vier jaar o.a. gemeten hoe eenzaam Nederland is. Op basis van deze survey kan ook een rapportage voor Rotterdam worden samengesteld. In 2021 komt de volgende gezondheidsmonitor uit.

*** De voortgang wordt op deze scholen middels onderzoek pas in 2021/2022 gemonitord.

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Percentage 75+-ers waarbij het huisbezoek heeft geleid tot een vervolgactie (doorverwijzing, wijkteam, wijknetwerk e.d.)	Streefwaarde	25%	25%	25%	25%	25%	
	Realisatie						
Aantal Opzoomerstraten	Streefwaarde	1.900	1.900	1.900	1.900	1.900	
	Realisatie	1.902					
Kansrijk opgroeien: Aantal wijken waarin wijkprogrammering wordt toegepast	Streefwaarde	25	34	44	44	44	
	Realisatie	25	31				

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Samenkracht en burgerparticipatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	1.269	1.078	643	628	628	628
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.031	520	221	207	207	207
Overige opbrengsten derden	238	558	421	421	421	421
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	104.998	89.379	90.322	89.467	87.346	82.167
Apparaatslasten	36.198	9.774	7.949	7.869	7.614	7.568
Inhuur	7.104	1.406	61	61	75	75
Overige apparaatslasten	715	145	48	46	34	43
Personeel	28.379	8.223	7.840	7.762	7.504	7.450
Interne resultaat	-1.970	413	172	172	172	172

Interne resultaat	-1.970	413	172	172	172	172
Programmalasten	70.770	79.192	82.201	81.426	79.561	74.427
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	42.202	44.504	46.783	46.559	46.206	42.604
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	-32	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	-1	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	28.602	34.687	35.418	34.867	33.355	31.823
Saldo voor vpb en reserveringen	-103.729	-88.301	-89.679	-88.839	-86.718	-81.539
Saldo voor reserveringen	-103.729	-88.301	-89.679	-88.839	-86.718	-81.539
Reserves	1.162	700	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.162	700	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-102.567	-87.601	-89.679	-88.839	-86.718	-81.539

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-102.567					
Begroting 2019		-83.972	-85.721	-86.829	-86.602	-86.602
Omissie 2019		-82.303	-83.828	-85.168	-84.929	-84.929
Voorjaarsnota 2019		-86.810	-87.029	-87.375	-87.044	-87.060
Begroting 2020		-87.586	-89.679	-88.839	-86.718	-81.539
10 maands		-87.601	-89.679	-88.839	-86.718	-81.539

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Beleidskader Wmo en doorontwikkelp lan zorg, welzijn en jeugdhulp 2018](#)
- [Beleidskader Nieuw Rotterdams Welzijn 2016-2019](#)
- [Rotterdamse aanpak statushouders 2016-2020](#)

- [Beleidskader Jeugd 2015 – 2020 Rotterdam Groeit](#)
- [Programmaplan Stevige Start 2016-2020](#)
- [Programma Drugs & Alcohol](#)
- [Programma Elke jongere telt](#)
- [Actieprogramma Integratie & Samenleven](#)
- [Raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp](#)
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning Rotterdam](#)
- [Wmo 2015](#)
- [Jeugdwet](#)
- [Drank- en Horecawet](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente vindt het belangrijk dat iedereen naar vermogen bijdraagt aan de samenleving. Rotterdammers zijn zelfredzaam en weten goed hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving te benutten.

In dit taakveld staat de inzet op het stimuleren van zelfredzaamheid centraal. De gemeente stimuleert de actieve betrokkenheid van bewoners. Samen bouwen we aan een stad waar mensen elkaar verstaan en waar mensen niet langs elkaar heen leven. Aandacht is er voor het delen van waarden, discriminatiebestrijding en gelijke behandeling. Ook goede basis ondersteuning aan statushouders en het bieden van kansen aan minderjarige Rotterdammers maken onderdeel uit van dit taakveld.

Onderwijs

Pagina 56

Onderwijs

Het verbeteren van de onderwijsresultaten in de hele stad

Het vergroten van de ontwikkelingskansen van alle kinderen in de voorschool en het onderwijs

Alle kinderen te helpen zich te ontwikkelen tot democratische en weerbare Rotterdammers die in staat zijn hun eigen toekomst vorm te geven en een waardevolle bijdrage te leveren aan de samenleving en op de arbeidsmarkt

TAAKVELD 1

Onderwijshuisvesting

De beste basisschool is altijd in de buurt

Bieden van een kwalitatief goed en gevarieerd aanbod voortgezet onderwijs

TAAKVELD 2

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Bevorderen van kansengelijkheid in het onderwijs

Het stimuleren van een passend, toegankelijk, gedifferentieerd en kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod in de hele stad

Voldoende goede leraren, pedagogische medewerkers, schoolleiders en instructeurs

Het verminderen van schooluitval

Omschrijving programma

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten, onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers en onderwijshuisvesting. Daarnaast ontwikkelt de gemeente stedelijk onderwijsbeleid waarvoor ze zowel gemeentelijke als rijksmiddelen inzet. Ook voert de gemeente stedelijk beleid uit op schoolzwemmen.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Streefwaarde In 2022 hetzelfde lage niveau (0,43) DUO
		Realisatie 0,26 (2018)
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	Streefwaarde 55 in 2022 DUO
		Realisatie 49,36 (2018)
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Streefwaarde 2,82% in schooljaar 19-20 (cijfers beschikbaar eind 2021) DUO
		Realisatie 3,1% (schooljaar 17-18)

Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Toelichting BBV-indicatoren

Absoluut verzuim

Jongeren tussen de 5 en 18 jaar moeten onderwijs volgen (leerplicht). De gemeente heeft de wettelijke taak om in de gaten te houden of kinderen ook echt naar school komen. Bij absoluut verzuim is een leerling niet ingeschreven op school. Het cijfer geeft het aantal leerplichtigen weer dat niet staat ingeschreven op een school,

per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar (leerplichtige leeftijd). Rotterdam doet het goed op het gebied van absoluut verzuim: in Rotterdam is het cijfer absoluut verzuim (0,26) een stuk lager dan het gemiddelde in Nederland (1,91) en de 4 grote gemeenten (G4) (2,68). Doelstelling is het behouden van deze kleine aantallen ten opzichte van het G4 gemiddelde. Hiervoor worden de leerplichtambtenaren ingezet. De leerplichtambtenaar zorgt ervoor dat alle kinderen gebruik kunnen maken van hun recht op onderwijs. En dat betekent dat een jongere hulp krijgt, zodra blijkt dat een jongere geen onderwijs meer krijgt. Maar ook bemiddelt de ambtenaar met school, denkt hij/zij mee met de ouders en met de jongere over welke school het beste is.

Relatief verzuim

Er is sprake van relatief verzuim als een leerplichtige jongere wel in een school staat ingeschreven, maar zonder geldige reden les- of praktijktijd verzuimt (spijbelen). Het cijfer geeft het aantal leerplichtigen weer dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners in de leeftijd 5-18 jaar (leerplichtige leeftijd). Op dit moment is het relatief verzuim in Rotterdam (49,36) een stuk hoger dan het gemiddeld in Nederland (23,28) en het G4 gemiddelde (36,24). De achterstand van Rotterdam is mede te verklaren door een lager opgeleide bevolking. Het is de laatste jaren al gelukt om het verzuim terug te dringen (in 2014 was het cijfer 61,65). Doelstelling is een lager relatief verzuim cijfer (50 in 2022), waarmee wij dichterbij het G4 gemiddelde komen. Een effectieve aanpak is afhankelijk van goede samenwerking tussen partijen (scholen, gemeente, hulpverlening, zorg e.a.). Om dit te bewerkstelligen zullen wij onze inzet, gezamenlijk met de scholen verbeteren. In 2018 is gestart met het verzuimprotocol, waarin werkafspraken met de scholen zijn gemaakt. Voor het terugdringen van het verzuim is een goede verzuimadministratie op de scholen cruciaal. Daarom is ook het Regionaal Aanwezigheidsbeleid Audit Team (RAAT) gestart. De doelstelling van RAAT is een kwaliteitsverbetering van de aan- en afwezigheidsregistratie en de verzuimaanpak op scholen.

Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie

Jongeren die met een diploma van school gaan, hebben meer kans op een baan en op succesvol deelnemen aan de maatschappij. Daarom willen wij dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie halen. Dit is een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2) of hoger. Het cijfer geeft het percentage van het totaal aantal leerlingen voortgezet onderwijs en MBO (12-23 jaar) weer dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Op dit moment is het percentage in Rotterdam (3,1%), hoger dan het gemiddelde in Nederland (1,9%) en het G4gemiddelde (2,9%). Doelstelling is een lager percentage (2,82% in 2022), waarmee wij dichterbij het G4 gemiddelde komen. Hiervoor gaan we verder met de uitrol van de regionale vsv-aanpak [Regio Rijnmond 2016-2020](#).

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijs	Realisatie 2018	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2019	2020	2021	2022	2023

Baten exclusief reserves	67.104	64.496	59.200	59.200	59.200	59.200
Bijdragen rijk en medeoverheden	65.709	63.945	58.490	58.490	58.490	58.490
Overige opbrengsten derden	1.395	551	710	710	710	710
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	184.450	195.575	198.714	194.891	196.081	193.652
Apparaatslasten	13.259	15.571	15.003	14.934	14.887	14.887
Inhuur	421	869	109	109	109	109
Overige apparaatslasten	262	379	388	396	396	396
Personeel	12.576	14.323	14.506	14.429	14.382	14.382
Interne resultaat	61.459	63.965	64.210	67.169	71.971	76.611
Interne resultaat	61.459	63.965	64.210	67.169	71.971	76.611
Programmalasten	109.732	116.039	119.500	112.788	109.223	102.153
Financieringslasten	0	500	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.726	11.443	14.812	14.945	13.951	13.768
Kapitaallasten	112	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	-95	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	10.628	11.621	11.658	11.881	9.307	9.540
Subsidies en inkomensoverdrachten	88.361	92.475	93.030	85.961	85.965	78.844
Saldo voor vpb en reserveringen	-117.346	-131.079	-139.514	-135.691	-136.881	-134.452
Saldo voor reserveringen	-117.346	-131.079	-139.514	-135.691	-136.881	-134.452
Reserves	212	913	1.570	-5.181	8.043	800
Onttrekking reserves	212	913	9.820	8.319	8.043	800
Toevoeging reserves	0	0	8.250	13.500	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-117.134	-130.165	-137.944	-140.872	-128.838	-133.652

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-117.134					
Begroting 2019		-126.807	-131.065	-132.696	-132.671	-132.671
Omissie 2019		-127.246	-131.471	-133.110	-133.085	-133.085
Voorjaarsnota 2019		-129.306	-130.413	-128.155	-129.709	-134.940
Begroting 2020		-137.400	-137.944	-140.872	-128.838	-133.652
10-maands 2019		-130.165	-137.944	-140.872	-128.838	-133.652

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	-137.400
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutaties 8.250
Rijksbijdrage aanpak lerarentekort	Taakmutaties -1.000
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen -15
Begroting na wijzigingen	-130.165

Toelichting financiële bijstellingen

Regio Deal Rotterdam Zuid

Recent is door het Rijk aangegeven dat de ter beschikking gestelde middelen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid niet meer via het Gemeentefonds worden uitbetaald, maar via subsidie op basis van de kaderwet EZK- en LNV. Dit betekent dat deze middelen niet meer op het programma Algemene middelen worden begroot maar op de programma's waar ook de uitgaven plaatsvinden. De hieraan gekoppelde reservemutaties zijn teruggedraaid: Taakmutatie Gemeentefonds, Regio deal onderwijs, cultuur en werk.

Rijksbijdrage aanpak lerarentekort

Voor de aanpak van het lerarentekort in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs in de G4 (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) stelt het kabinet voor 2019 aan elk van deze gemeenten € 1 mln beschikbaar. Dit gezien de omvang van het (geraamde) lerarentekort in de G4 en de urgentie daar wat aan te doen. Met behulp van deze bijdrage kunnen deze gemeenten uitvoering geven aan de plannen voor de aanpak van de lerarentekorten die in samenspraak met het onderwijs in het voorjaar van 2019 zijn vastgesteld.

Diverse bijstellingen

Dit betreft diverse mutaties zowel binnen als buiten het programma.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Pagina 57

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Bevorderen van kansengelijkheid in het onderwijs

Het stimuleren van een passend, toegankelijk, gedifferentieerd en kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod in de hele stad

Voldoende goede leraren, pedagogisch medewerkers, schoolleiders en instructeurs

Het verminderen van schooluitval

Ontwikkelingen en voortgang

Op 31 januari 2019 is het Rotterdamse onderwijsbeleid "Gelijke kansen voor elk talent" vastgesteld. Inmiddels is dit in uitvoering. In de bijbehorende subsidieregeling is onder andere aandacht voor het verkleinen van kwaliteitsverschillen tussen scholen, burgerschap en leraren.

Overgangsmomenten in het onderwijs

Om de overgangsmomenten in het onderwijs te verbeteren, om kinderen in hun schoolloopbaan vooruit te helpen, wordt er gewerkt aan een uitvoeringsplan. De volgende afspraken zijn reeds met het onderwijsveld gemaakt:

- *Overgang vve-po: de gemeente heeft afspraken gemaakt met de besturen om de kwaliteit van de doorgaande leerlijn tussen voor- en vroegschool en om de kwaliteit in de vroegschool te verbeteren.*
- *Overgang vo-mbo-ho: deze besturen stellen een position paper op over succesvolle Rotterdamse onderwijsloopbanen. Hierin staan de ambities voor succesvolle en kansrijke routes tussen vo, mbo en ho.*
- *Overgang mbo-ho: de besturen inventariseren de knelpunten in de overgang tussen mbo en ho bij vier sectoren (zorg, creatieve studies, techniek en IT, juridisch economisch) om tot een aanpak te komen. Ook vraagstukken rond het in deeltijd aanbieden van deze opleiding komen aan bod.*

- *Uitvoering onderzoek naar over- en onderadvisering. Dit is eind 2019 afgerond.*

Kwaliteit en toegankelijkheid

- *Over het verbeteren van de schoolprestaties en het verkleinen van de schoolverschillen zijn met 32 primair onderwijs scholen en 20 voortgezet onderwijs scholen afspraken gemaakt.*
- *Om het bereik van de voorschool te vergroten wordt de subsidieregeling aangepast voor voor peuters die opgroeien in gezinnen met schulden.*
- *Met de Rotterdamse onderwijsinstellingen is afgesproken de norm van de PO-raad voor hoogte ouderbijdrage te omarmen.*

Aansluiting onderwijs en jeugdhulp

Samen met samenwerkingsverbanden Primair Passend Onderwijs Rotterdam (PPO) en samenwerkingsverband Koers VO is een actieplan gemaakt voor (hoog)begaafde leerlingen. In het najaar van 2019 horen de samenwerkingsverbanden van het ministerie van OCW of zij subsidie krijgen voor dit plan. PPO en koers VO zijn al gestart met een extra groep voor hoogbegaafde kinderen met leer- en/of gedragsproblemen in het primair onderwijs en lesplekken voor deze groep leerlingen op twee scholen voor voortgezet onderwijs.

Leraren

Het lerarentekort en de personeelstekorten in de kinderopvang nemen snel toe. De aanpak 'leraren' is daarom geïntensiveerd. De gemeente zet in vanuit 4 actielijnen:

- *De actielijn verhogen instroom zet in op de toename van het aantal zij-instromers. Schooljaar 19-20 zijn 176 subsidies aangevraagd voor zij-instroom, 79 meer dan vorig schooljaar. Ook investeren we in het opleiden van onderwijsassistenten tot leerkrachten. Hiervoor zijn 100 scholingstrajecten beschikbaar gesteld.*
- *De actielijn beperken uitstroom zet in op werkdrukvermindering en begeleiding voor startende docenten; 31 schoolbesturen ontvangen subsidie voor plannen die ze hebben ingediend.*
- *In het kader van professionalisering zijn meer middelen beschikbaar gesteld voor lerarenbeurzen.*
- *Voor het eerst richten we met actielijn 4 op het anders opleiden en innoveren van het onderwijs. In september wordt gestart met nieuwe opleidingsvormen, zoals een opleiding voor onderwijsassistenten met leerwerkomgeving, modulair georiënteerde pabo-opleiding en aangepaste zij-instroom trajecten in het voortgezet onderwijs. Het aantal beschikbare plaatsen bij de Opleidingsschool Rotterdam breidt uit van 300 naar ruim 400 plaatsen per jaar. Door middel van subsidies wordt ingezet op het anders organiseren van het onderwijs.*

Burgerschap

In overleg met het Rotterdamse scholenveld is besloten om 2019 in te richten als dialoogjaar burgerschap. Er is met het scholenveld een werksessie georganiseerd om te kijken of en hoe we tot een breed gedeeld en richtinggevend burgerschapskader in het Rotterdams onderwijs kunnen komen. Daarnaast verstrekken we subsidies voor kleinschalige burgerschapsinitiatieven en deskundigheidsbevordering van leraren en overige onderwijsprofessionals.

Van onderwijs naar arbeidsmarkt

- *Om loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) te versterken in het onderwijs is subsidie verstrekt aan scholen die extra investeren in de doorontwikkeling van LOB. Ook ontwikkelt de gemeente in samenwerking met docenten een online tool om jongeren meer inzicht te geven in de leerroutes naar kansrijke arbeidsmarktsectoren. We digitaliseren de huidige algemene leerroudekaart en per sector voegen we er leerroudekaarten aan toe. Doel van deze inzet is kinderen en jongeren te stimuleren bewuste keuzes te maken in hun schoolloopbaan. Dit ter voorkoming van veelvuldig switchen van studie en/of stapelen van tussenjaren of uitval en ter bevordering van een goede overstap naar de arbeidsmarkt.*
- *Via het Leerwerkloket wordt met de mbo-instellingen het benutten van de beroepsbegeleide leerweg (bbl) gestimuleerd wegens de vacante leerbanen. De voorbereiding voor de bbl-infomarkt van 11 februari 2020 is in volle gang. De bbl-infomarkt van 19 maart 2019 met bijna 1.000 bezoekers en bijna 100 bedrijven en opleiders was succesvol.*
- *Op 12 maart 2019 namen 900 mbo-studenten deel aan de netwerkmeetings op de mbo-bedrijvendag 010 met inspirerende inleiders. De eerder geleerde netwerkvaardigheden brachten ze op die dag bij bedrijven in de praktijk.*
- *De eerste proefversie van het datadashboard arbeidsmarkt verscheen in juni 2019. Het dashboard arbeidsmarkt (DWSRA) wordt benut om de gegevens van het onderwijs op te nemen en te relateren aan de vraag op de arbeidsmarkt en de doorstroming naar een hoger niveau.*
- *De IT-campus is in september 2018 van start gegaan, waarin onderwijs (op mbo- en hbo-niveau) en bedrijfsleven samenwerken om meer en beter IT-personeel op te leiden door in te zetten op onder meer het opleiden van 'hybride docenten' (docenten vanuit het bedrijfsleven), het creëren van lab-omgevingen en het opzetten van nieuwe minors en Associate Degrees.*
- *Programmeren in het onderwijs wordt net zo normaal als rekenen en taal. Augustus 2019 starten we dan ook met de pilot digitale geletterdheid met programmeerlessen in Hoogvliet en met dagprogrammering NPRZ. De uitvoering van buitenschoolse programmeerlessen start in september 2019. Verder wordt ingezet op bijscholen van docenten in het primair en voortgezet onderwijs.*
- *Vanaf 2020 wordt het programma BRIDGE niet meer financieel ondersteund door de Europese Commissie. Het programma wordt gecontinueerd en financieel mogelijk gemaakt door bijdragen van bedrijven, schoolbesturen, gemeente en het Rijk. BRIDGE richt zich op de aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt bij jongeren in Rotterdam Zuid door het stimuleren van keuzes voor kansrijke beroepsopleidingen. Het programma bestaat uit LOB-activiteiten voor leerlingen po, vo en mbo; professionaliseringsactiviteiten voor leerkrachten en leraren; AanDeBak-garanties; empowerment ouders bij LOB en ondersteuning van scholen bij de uitvoering van LOB.*

- Met de Leerwerkakkoorden, zoals bijvoorbeeld de Top academies en de inzet van jongerencoaches in de wijk en op de scholen, geven we invulling aan de collegedoelstelling "geen jongere van school zonder baan".

Talentontwikkeling

In september 2019 zijn alle 30 scholen binnen de Children's Zone, plus één school daarbuiten, gestart met Dagprogrammering. 25 hiervan zijn gestart met 10 uur Dagprogrammering. In dit eerste jaar wordt door de scholen tot aan de herfstvakantie gebouwd aan de invulling van Dagprogrammering. Na de herfstvakantie zullen alle scholen op het niveau zijn van 8 tot 10 uur extra per week. In het tweede schooljaar (2020-2021) zullen alle scholen invulling geven aan 10 uur Dagprogrammering. In deze uren, worden extra activiteiten op het gebied van taal, rekenen, sociaal emotionele ontwikkeling, loopbaanoriëntatie, sport, kunst, cultuur en natuur aangeboden

Veiligheid

De gemeenteraad heeft het college verzocht om te komen tot een actieplan om geweld en onveiligheid in en rondom scholen in Rotterdam tegen te gaan. Eind 2019 wordt het plan besproken met de raad.

Voortijdig schoolverlaters

Bij de aanpak voortijdig schoolverlaters is gestart met het monitoren van leerlingen van pro en vso scholen. Ook is een start gemaakt met de samenwerking met partijen uit het domein arbeid en met multidisciplinair werken. De regiopartners monitoren met elkaar het gebruik van het regionale verzuimprotocol voor het mbo. De pilot Nieuwe aanpak vsv op Rotterdam Zuid wordt nu voorbereid.

Leerlingenvervoer

Bij het leerlingenvervoer wordt een grote groei geconstateerd. Er is een toename van het aantal afgegeven indicaties en stijging van duurdere vormen van vervoer. De groep leerlingen die gebruikt maakt van het leerlingenvervoer is behoorlijk gestegen en meer leerlingen dan voorheen worden individueel vervoerd of in kleinere groepen dan een aantal jaren geleden. Op dit moment wordt onderzocht wat de precieze redenen zijn voor de stijging van het aantal leerlingen dat gebruik maakt van het vervoer en de redenen dat het vervoer kleinschaliger is geworden. Tevens worden er maatregelen genomen om de (budgettaire) groei terug te dringen.

Wat willen we bereiken

Het nieuwe onderwijsbeleid 2019-2022 "Gelijke kansen voor elk talent" is vastgesteld in de gemeenteraad, inclusief de hierbij horende indicatoren. Aandachtspunten zijn onder meer:

- *grotere kansengelijkheid, door het verbeteren van de overgangsmomenten in het onderwijs om kinderen in hun schoolloopbaan vooruit te helpen*
- *grotere kansengelijkheid, door verhogen van de onderwijsresultaten, verminderen van kwaliteitsverschillen van scholen en beter bereik van (doelgroep)peuters in de voorscholen*
- *verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg*
- *passend en toegankelijk onderwijs voor alle kinderen, waardoor zij zich maximaal kunnen ontwikkelen*
- *streven naar voldoende en de beste leraren voor de klas*
- *meer aandacht voor burgerschap in het onderwijs*
- *talenten van ieder kind herkennen, ontwikkelen en benutten*
- *bijdrage aan een veilige leeromgeving*
- *het aantal thuiszitters en de duur van het thuiszitten terugbrengen*
- *voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan (voortijdige schoolverlaters)*
- *bieden van passend leerlingenvervoer*

Wat gaan we daar voor doen

Op 31 januari 2019 is het Rotterdamse onderwijsbeleid “Gelijke kansen voor elk talent” vastgesteld. Inmiddels is dit in uitvoering. In de bijbehorende subsidieregeling is onder andere aandacht voor het verkleinen van kwaliteitsverschillen tussen scholen, burgerschap en leraren.

Kwaliteit en toegankelijkheid

- *Kwaliteitsafspraken maken met scholen in het primair en voortgezet onderwijs die een risico lopen op achterblijven in prestatie.*
- *Onderzoek naar de mogelijkheid om kosten van de voorschool te beperken voor peuters die opgroeien in gezinnen in armoede of met schuldenproblematiek. Waar mogelijk wegnemen van financiële belemmeringen voor deze doelgroepen.*
- *Stimuleren en waar mogelijk faciliteren van internationaal onderwijs en instellingen voor toponderwijs.*

Aansluiting onderwijs en jeugdhulp

Voor een goede aansluiting van onderwijs en jeugdhulp zorgen gemeente, schoolbesturen en de samenwerkingsverbanden passend onderwijs dat de basis op orde is. Voor elk kind is er passend onderwijs, een stevige ondersteuningsstructuur op school, een goed pedagogisch klimaat en een vroegtijdige signalering van problematiek.

Leraren

Inzetten op vergroten instroom onderwijzend personeel, beperken van uitval, binden en professionaliseren van onderwijzend personeel en anders organiseren en innoveren van het onderwijs.

Burgerschap

Inzetten op de werkwijze democratisch burgerschap in en met het onderwijsveld.

Van onderwijs naar arbeidsmarkt

- *Versterking van loopbaanoriëntatie (LOB) in het onderwijs door stimuleren van scholen in po, vo en mbo om meer kwaliteit te geven aan de uitvoering van loopbaanorientatie en -begeleiding. Opleveren van leerroute- en banenkaarten die een duidelijker beeld van beroepen in tekortsectoren en toeleidende opleidingen geven.*
- *Verstrekking van carrière startgaranties door bedrijven in het werkgebied van NPRZ.*
- *Doorontwikkelen van het dashboard arbeidsmarkt door onderwijsdata toe te voegen, zodat vraag op arbeidsmarkt en in-, door- en uitstroom gegevens in het onderwijs bij elkaar komen*
- *Stimuleren van de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) in het mbo, onder andere door het mede organiseren van de bbl informatiedag en het gesprek te voeren met mbo instellingen over meer bbl-aanbod.*
- *Benutten dashboard onderwijs.*

Talentontwikkeling

- *Met het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) investeert de gemeente samen met onze partners in goed onderwijs en meer schooltijd (dagprogrammering).*
- *Stimuleren van de ontwikkeling en behoeften van excellente leerlingen.*

Veiligheid

Eind 2019 is het actieplan veiligheid in het onderwijs (vmbo, mbo) gereed. Het actieplan richt zich op het tegengaan van geweld en onveiligheid in en rondom scholen in Rotterdam

Thuiszitters

Voortzetting van de Taskforce Thuiszitters en de G4 thuiszittersaanpak. Door de G4 thuiszittersaanpak is bij alle betrokken partijen het urgentiebesef en de alertheid toegenomen. Onderwijs- en zorgpartners en leerplicht scherpen hun werkwijzen aan, om zo vroeg mogelijk, samen met ouders, een goed aanbod te realiseren. Dit gebeurt aan de basis, zodra ziekteverzuim of thuiszitten geconstateerd wordt, maar ook waar sprake is van zeer complexe gevallen. In alle gevallen zoeken we intensief naar creatieve, passende oplossingen, die leerlingen en hun ouders verder helpen.

Voortijdig schoolverlaters

- In regionaal verband doorzetten van de aanpak voortijdig schoolverlaters (vsv).
- Naast zoveel als mogelijk preventieve acties en gesprekken om uitval te voorkomen (door onder andere spreekuur op school, preventieve aanpak terugdringen schoolziekteverzuim) wordt in 100% van de gevallen wettelijke ongeoorloofd verzuimmeldingen actie ondernomen door leerplicht.

Leerlingenvervoer

Per leerling wordt bekeken of leerlingenvervoer nodig is en op welke wijze.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegietarget 6: Meer kinderen/jongeren bereiken een hoger onderwijsniveau							
	Doelgroep peuters	Streefwaarde	89%	89%	89%	89%	
		Realisatie	82%				
	Referentie taal	Streefwaarde	55,3%	55,8%	56,3%	56,9%	
		Realisatie	59,1%				
	Referentie lezen	Streefwaarde	62,4%	63,9%	65,4%	67,4%	
		Realisatie	68,4%				
	Referentie rekenen	Streefwaarde	35,5%	36,2%	37%	37,8%	
		Realisatie	36,1%				
	Derde leerjaar VO	Streefwaarde	77%	78%	79%	80%	
		Realisatie	82%				
	Beroepsbegeleidende leerweg (bbl)	Streefwaarde	14%	15,5%	17%	18%	
		Realisatie	13,5%				
Aantal jongeren/kinderen dat langer dan 3 maanden thuiszit zonder passend aanbod van onderwijs- en/of zorg	Streefwaarde	N.v.t.	110	55 (2019-2018-2019)	28 (2020-2021)	14 (2021-2022)	
	Realisatie						
NPRZ Onderwijsbeleid: Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets	Streefwaarde				531,9	531,9	
					(2021-2022)	(2021-2022)	
	Realisatie						

Toelichting effect indicatoren

De resultaten die in het verleden zijn behaald bij het verhogen van de Rotterdamse onderwijsprestaties geven aan dat we op de goede weg zijn. We weten ook uit tal van onderzoeksrapporten dat het opleidingsniveau in belangrijke mate van invloed is op de toekomstige gezondheid, kansen op werk en andere maatschappelijke situaties waarin mensen verkeren. We streven naar een passend onderwijsniveau voor alle kinderen. Rotterdam heeft de afgelopen jaren een inhaalslag gemaakt, maar we zijn nog niet klaar. Het gemiddelde opleidingsniveau van Rotterdamse leerlingen loopt nog niet in de pas met het niveau in de G4 en/of de rest van Nederland. Het collegetarget is dan ook:

Meer kinderen/jongeren bereiken een hoger onderwijsniveau

Hieronder vallen vier meetbare subtargets voor de verschillende sectoren van de onderwijsportefeuille:

A. Het percentage 3-jarige doelgroeppeuters dat gebruik maakt van het extra aanbod 'spelen en leren' blijft minimaal gelijk.

Het percentage 3-jarige Rotterdamse doelgroeppeuters dat gebruik maakt van het extra aanbod 'spelen en leren' blijft minimaal gelijk (89% in 2017). Het extra aanbod spelen en leren is het wettelijk verplichte aanbod voorschoolse educatie aan peuters met het risico op een taalachterstand (zogenaamde doelgroeppeuters).

Realisatie

Het beeld is dat we in aantal meer doelgroeppeuters bereiken. Maar de doelgroep nam in 2018 ook toe, waardoor het percentage bereik onder doelgroeppeuters daalt. Door een aanpassing van de doelgroepdefinitie in

oktober 2017, zijn de bereikcijfers moeilijk te vergelijken met eerdere jaren. De conclusie is dat er meer inspanningen nodig zijn om meer doelgroeppeuters te bereiken en een bereik van 89% bij 3-jarige doelgroeppeuters te halen.

B. Het aantal Rotterdamse basisschoolleerlingen op het streefniveau van de referentieniveaus stijgt in 2021 naar het landelijk gemiddelde van 2017.

De referentieniveaus beschrijven welke basiskennis en -vaardigheden leerlingen moeten beheersen voor taal, rekenen en lezen. Het streven is als volgt:

- voor taal: stijging van 54,9% naar 56,9%
- voor lezen: stijging van 60,9% naar 67,4%
- voor rekenen: stijging van 34,8% naar 37,8%

C. Het percentage leerlingen in het derde leerjaar van het vo dat zit op het niveau van het advies van de basisschool of hoger stijgt van 77% in 2017 naar 80% in 2021.

Eén van de problemen in het onderwijs is de afstroom van leerlingen in het voortgezet onderwijs (leerlingen zakken een niveau in het onderwijs, bijvoorbeeld van havo naar vmbo). Met dit subtarget focussen we op het voorkomen van afstroom.

D. Het aandeel Rotterdamse jongeren dat de beroepsbegeleidende leerweg volgt aan een Rotterdamse mbo-instelling stijgt.

Het aandeel Rotterdamse jongeren dat de beroepsbegeleidende leerweg volgt aan een Rotterdamse mbo-instelling stijgt van 13,5% in 2017 naar 18,0% in 2021.

Aantal jongeren/kinderen dat langer dan 3 maanden thuis zit zonder passend aanbod van onderwijs- en/of zorg

Dit is het totaal aantal jeugdigen van 5-18 jaar dat langer dan 3 maanden thuiszit: of zij een passend aanbod hebben gekregen van onderwijs en/of zorg. In 2017 waren er 221 jeugdigen thuis; toen is niet gemeten of zij passend aanbod hebben gekregen.

NPRZ Onderwijsbeleid: Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets

Het hoofddoel van de pijler school van het NPRZ is hogere onderwijsresultaten. Op dit moment houden we vast aan de cito-eindtoets als indicator, maar de wens is om over te stappen naar betere indicatoren (niet iedere school hanteert de cito eindtoets). Deze indicator zal op termijn worden aangepast. Voorlopig is het doel om de gemiddelde score op de Centrale Eindtoets te verhogen naar 531,9 in schooljaar 2021-2022 (was 530,8 in schooljaar '15-'16).

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Actie leerplichtambtenaar op ongeoorloofd verzuimmelding po en vo	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	100%					
Actie leerplichtambtenaar op ongeoorloofd verzuimmelding mbo	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	100%					
Alle Rotterdamse vsv-ers zijn in beeld en we werken met hen aan een passende vervolgstap.	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	Realisatie	100%					

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	65.912	64.228	58.894	58.894	58.894	58.894
Bijdragen rijk en medeoverheden	65.701	63.945	58.490	58.490	58.490	58.490
Overige opbrengsten derden	211	283	404	404	404	404
Overige baten	0	0	0	0	0	0

Lasten exclusief reserves	117.568	131.394	134.703	127.730	123.884	116.646
Apparaatslasten	11.669	13.417	13.222	13.153	13.106	13.106
Inhuur	359	509	109	109	109	109
Overige apparaatslasten	226	326	335	343	343	343
Personeel	11.084	12.582	12.777	12.700	12.653	12.653
Interne resultaat	9.922	9.798	10.116	10.116	10.116	10.116
Interne resultaat	9.922	9.798	10.116	10.116	10.116	10.116
Programmalasten	95.977	108.180	111.365	104.461	100.662	93.424
Financieringslasten	0	500	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.281	9.397	11.711	11.679	10.514	10.164
Kapitaallasten	112	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	3	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	9.586	11.621	11.658	11.881	9.307	9.540
Subsidies en inkomensoverdrachten	77.995	86.662	87.995	80.900	80.840	73.720
Saldo voor vpb en reserveringen	-51.656	-67.166	-75.808	-68.836	-64.990	-57.752
Saldo voor reserveringen	-51.656	-67.166	-75.808	-68.836	-64.990	-57.752
Reserves	212	913	1.570	-5.181	8.043	800
Onttrekking reserves	212	913	9.820	8.319	8.043	800
Toevoeging reserves	0	0	8.250	13.500	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-51.444	-66.253	-74.238	-74.016	-56.947	-56.952

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-51.444					
Begroting 2019		-60.596	-61.417	-56.390	-55.462	-55.462
Omissie 2019		-61.717	-62.520	-57.502	-56.573	-56.573

Voorjaarsnota 2019	-65.684	-66.014	-60.544	-56.973	-57.229
Begroting 2020	-73.487	-74.238	-74.016	-56.947	-56.952
10 maands	-66.253	-74.238	-74.016	-56.947	-56.952

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Gelijke kans voor elk talent](#)
- [Subsidieregeling Rotterdams Onderwijsbeleid 2019-2020](#)
- [Elke jongere telt](#)
- [VSV aanpak 2016-2020 regio Rijnmond](#)
- [Staat van het Rotterdamse Onderwijs 2018](#)
- [VSV monitor RMC regio Rijnmond](#)
- [Wet op het primair onderwijs \(WPO\)](#)
- [Wet op het voortgezet onderwijs \(WVO\)](#)
- [Wet op de expertisecentra \(WEC\)](#)
- [Wet educatie en beroepsonderwijs \(WEB\)](#)
- [Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek \(WHO\)](#)
- [Leerplichtwet](#)
- [Jeugdwet](#)
- [Wet passend onderwijs](#)
- [Rotterdam Groeit, beleidskader jeugd 2015-2020](#)
- [G4 thuiszittersaanpak 2016-2020](#)

Omschrijving taakveld

Binnen het taakveld Onderwijsbeleid en Leerlingzaken voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten (vsv) en onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers. Daarnaast ontwikkelt de gemeente stedelijk beleid – waarvoor ze zowel gemeentelijke als rijksmiddelen inzet - ter verbetering van onderwijsresultaten, kansengelijkheid in het onderwijs, talentontwikkeling, burgerschap, vermindering van het lerarentekort, passend onderwijs en vermindering van schooluitval. Ook voert de gemeente stedelijk beleid uit voor schoolzwemmen.

Onderwijshuisvesting

Pagina 58

Onderwijshuisvesting

De beste basisschool is altijd in de buurt

Evenwichtige spreiding van een kwalitatief goed en gevarieerd onderwijs

Ontwikkelingen en voortgang

Integraal Huisvestingsplan 2015-2019

Gemeenten hebben zorgplicht ten aanzien van de huisvesting van scholen. Eind 2014 heeft de gemeenteraad het Integraal Huisvestingsplan 2015 - 2019 vastgesteld waarin is aangegeven welke projecten (nieuwbouw of renovatie van scholen) we realiseren. Om het volledige investeringsprogramma uit te kunnen voeren, inclusief huidige (kwaliteits)eisen en rekening houdend met de huidige bouwprijzen, is door het college besloten om eenmalig € 114 mln aan extra investeringskrediet beschikbaar te stellen.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023

Deel1 Analyse en Ambitie is vastgesteld. Dit is een belangrijk vertrekpunt en kader voor de verdere uitwerking van het IHP 2020-2023. Het IHP kent twee centrale ambities die door kijken naar 2035 en waar in de komende jaren een flinke stap in gezet moet worden: evenwichtiger onderwijsaanbod en betere kwaliteit huisvesting. In het IHP zijn de afspraken over het stedelijk aanbodonderwijs opgenomen (primair, voortgezet en speciaal onderwijs).

Aanbestedingsstrategie

Gezamenlijk met een afvaardiging van schoolbesturen is er een aanbestedingsstrategie op hoofdlijnen ontwikkeld voor onderwijshuisvesting. Doel van de aanbestedingsstrategie is om de conjuncturele prijsontwikkeling (als gevolg van de huidige overspannen bouwmarkt) tijdens de aanbesteding van onderwijsprojecten te beperken.

Herontwerp van het voortgezet onderwijs

De nieuwbouwprojecten die zijn opgenomen in het convenant Voortgezet Onderwijs Rotterdam Zuid worden nu voorbereid. Verwachte oplevering in 2023. In 2020 wordt een plan voor voortgezet onderwijs in Noord opgeleverd.

Gymzalen

De gemeente is verantwoordelijk voor het faciliteren van bewegingsonderwijs in goede accommodaties. Een aantal gymzalen verkeert in slechte bouwkundige en functionele staat. Daarnaast neemt het aantal leerlingen in het basisonderwijs toe en zal extra gymcapaciteit in de toekomst nodig zijn. Na het analyseren van de staat van gymzalen en verwacht gebruik is besloten 12 gymzalen te vervangen of te renoveren. Het college heeft besloten om hiervoor eenmalig € 22 mln aan investeringskrediet beschikbaar te stellen.

Verordening Voorzieningen Huisvesting

De nieuwe Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs 2019 is vastgesteld. De gemeente is met schoolbesturen overeengekomen om investeringen in schoolgebouwen en gymzalen voor bewegingsonderwijs op basis van genormeerde bedragen te bekostigen. De verordening is hierop aangepast.

Campus Internationaal onderwijs

Gezien de toenemende behoefte aan internationaal onderwijs, vindt een haalbaarheidsonderzoek plaats naar de mogelijkheid een campus internationaal onderwijs te realiseren.

Wat willen we bereiken

Evenwichtiger onderwijsaanbod

Betere geografische spreiding over de stad en de wijken van sterk, gevarieerd en kwalitatief goed onderwijs. Vraag en aanbod sluiten beter op elkaar aan. Voor elk kind is aantrekkelijk onderwijs binnen redelijke afstand bereikbaar. Zo bevorderen we kansengelijkheid en streven we naar vermindering van segregatie.

Betere kwaliteit huisvesting

Bij nieuwbouw duurzamer en flexibeler bouwen zodat groei, krimp en medegebruik makkelijker op te vangen en in te passen zijn. Schoolgebouwen worden geschikt voor passend onderwijs en voor kinderopvang met VVE. Het betreft ook de reguliere vervangingsopgave van verouderde schoolgebouwen.

Integraal Huisvestingsplan 2020-2023

Het uitvoeren van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) 2020-2023. In het IHP landen de huisvestingsplannen die gemaakt zijn met de onderwijsinstellingen. *Hierbij is extra aandacht voor duurzaamheid bij renovatie en nieuwbouw van schoolgebouwen conform wettelijke BENG eisen (Bijna Energie Neutraal) en extra aandacht voor cultuurhistorische waarde van gebouwen.*

Wat gaan we daar voor doen

- Uitvoeren van onze wettelijke taken: de gemeente heeft een wettelijke zorgplicht ten aanzien van de huisvesting van het primair, voortgezet en het (voortgezet) speciaal onderwijs. Het is een wettelijke plicht om te voorzien in adequate huisvesting (inclusief gymzalen ten behoeve van bewegingsonderwijs).
- De leegstand reduceren.
- Het aantal kleine scholen in het primair onderwijs verminderen.
- Alle projecten opgenomen in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2015-2019 uitvoeren en afronden.

- Starten met de uitvoering opgenomen in het IHP 2020-2023.
- Het convenant Voortgezet Onderwijs Rotterdam Zuid uitvoeren om het herontwerp van het voortgezet onderwijs te realiseren. Door dit herontwerp ontstaan scholen van gezonde omvang, met aansprekende keuzemogelijkheden voor ouders en leerlingen en wordt zoveel mogelijk leegstand gereduceerd.

Effect indicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Een gedragen herontwerp primair onderwijs voor de hele stad*	Streefwaarde	Afgerond				
* De indicator gaat over het opstellen van een herontwerp primair onderwijs. Het opstellen van dit plan zal eenmalig gebeuren en in 2019 afgerond zijn.						

Prestatie indicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal gerealiseerde projecten opgenomen in IHP 2015-2018	Streefwaarde	1	4	8	13	18
	Realisatie	3				
NPRZ Onderwijshuisvesting: start nieuwbouw aantal scholen	Streefwaarde			2		
	Realisatie	-	-			

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Onderwijshuisvesting	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	1.192	268	306	306	306	306
Bijdragen rijk en medeoverheden	8	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	1.184	268	306	306	306	306
Lasten exclusief reserves	66.882	64.180	64.011	67.162	72.198	77.006
Apparaatslasten	1.590	2.155	1.782	1.782	1.782	1.782
Inhuur	62	361	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	36	53	53	53	53	53
Personeel	1.492	1.741	1.729	1.729	1.729	1.729
Interne resultaat	51.537	54.167	54.094	57.053	61.855	66.495
Interne resultaat	51.537	54.167	54.094	57.053	61.855	66.495
Programmalasten	13.756	7.858	8.135	8.327	8.561	8.729
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.445	2.046	3.101	3.266	3.436	3.604
Overige programmalasten	-98	0	0	0	0	0

Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	1.043	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	10.366	5.813	5.034	5.061	5.125	5.125
Saldo voor vpb en reserveringen	-65.690	-63.912	-63.705	-66.856	-71.892	-76.700
Saldo voor reserveringen	-65.690	-63.912	-63.705	-66.856	-71.892	-76.700
Reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-65.690	-63.912	-63.705	-66.856	-71.892	-76.700

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-65.690					
Begroting 2019		-66.211	-69.648	-76.306	-77.209	-77.209
Omissie 2019		-65.530	-68.951	-75.609	-76.512	-76.512
Voorjaarsnota 2019		-63.622	-64.400	-67.611	-72.735	-77.711
Begroting 2020		-63.912	-63.705	-66.856	-71.892	-76.700
10 maands		-63.912	-63.705	-66.856	-71.892	-76.700

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2019](#)
- [Wet op het primair onderwijs \(WPO\)](#)
- [Wet op het voortgezet onderwijs \(WVO\)](#)
- [Wet op de expertisecentra \(WEC\)](#)
- [Wet op hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek \(WHW\)](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente investeert in toekomstbestendige schoolgebouwen, die bijdragen aan de ontwikkeling van de leerlingen. Het accent ligt bij onderwijshuisvesting op het efficiënt en doelmatig gebruik van onderwijsgebouwen en het beschikbaar stellen van voldoende gymcapaciteit. Belangrijk daarbij zijn:

- een goede spreiding in de stad, zodat kinderen altijd een school in de nabijheid kunnen vinden
- leegstandsreductie, scholen hebben meer m² tot hun beschikking dan op basis van de genormeerde ruimtebehoefte noodzakelijk is, elke m² extra kost ook extra geld
- het terugbrengen van het aantal kleine scholen in het primair onderwijs, want het kost veel extra aandacht en geld om de kwaliteit van het onderwijs op kleine scholen te kunnen realiseren
- verbeteren van het binnenklimaat (fris!) op de scholen. Een goed binnenklimaat zorgt voor betere leerprestaties
- bij de investeringen wordt extra aandacht aan duurzaamheid besteed. Vanaf 2020 worden alleen (bijna) energieneutrale scholen opgeleverd, conform BENG-norm (energie neutraal houdt in dat energieverbruik van het gebouw kleiner of gelijk is aan wat het gebouw zelf opwekt, door bijvoorbeeld zonnepanelen)
- de gemeente investeert in toekomstbestendige schoolgebouwen, die bijdragen aan de ontwikkeling van de leerlingen

Openbare orde en veiligheid

Pagina 59

Openbare orde en veiligheid

Rotterdam wil een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt

TAAKVELD 1

Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). Nadere informatie over deze gemeenschappelijke regelingen is te vinden op de site/pagina van 'verbonden partijen'

TAAKVELD 2

Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving, het vergroten van het veiligheidsgevoel op straat en het verhogen van de kwaliteit van de buitenruimte

TAAKVELD 3

Openbare orde en veiligheid – Veiligheid

Rotterdam wil een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt

TAAKVELD 4

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Optimaal gebruik maken van de infrastructuur van Rotterdam en eventuele verstoringen snel oplossen door toezicht te houden op het gebruik van civieltechnische kunstwerken (bruggen, sluizen, Maastunnel). Op die manier wordt de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de stad vergroot

Omschrijving programma

Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is.

Voor de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige zorg neemt de gemeente deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). Daarnaast neemt de gemeente deel aan de gemeenschappelijke regeling Gezamenlijke Brandweer, samen met bedrijven uit het Rotterdamse havengebied die een brandweeraanwijzing hebben.

Tot dit programma behoren naast toezicht op en handhaving van wet- en regelgeving door boa's en wijkbeheerders ook de taken op het gebied van cameratoezicht en de meldkamer. Aanvullend hierop omvat het programma eveneens het houden van toezicht op en het bedienen van civieltechnische kunstwerken zoals bruggen, sluizen en Maastunnel.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid			Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Realisatie	152 (2018)	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	4,2 (2018)	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	8,6 (2018)	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	3,2 (2018)	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	Realisatie	7,9 (2018)	CBS

Toelichting BBV-indicatoren

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeente (BBV) zijn voor het taakveld Veiligheid de boven genoemde BBV-indicatoren opgenomen. Er zijn geen streefwaarden aan toegevoegd, aangezien aan het wijkprofiel Rotterdam al doelstellingen zijn verbonden. Het meest recente Wijkprofiel is beschikbaar op de [gemeentelijke website](#). De BBV-indicatoren zijn te raadplegen op www.waarstaatjegemeente.nl.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	9.528	14.469	7.790	7.777	7.476	7.476
Bijdragen rijk en medeoverheden	4.811	9.056	2.722	2.677	2.373	2.373
Overige opbrengsten derden	4.715	5.413	5.068	5.100	5.104	5.104
Overige baten	1	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	138.499	150.882	149.733	150.700	149.953	142.132
Apparaatslasten	58.836	64.997	65.987	65.409	64.685	62.016
Inhuur	4.343	4.747	1.036	1.036	1.036	1.036
Overige apparaatslasten	1.007	1.900	-415	-475	-635	-626
Personeel	53.485	58.350	65.367	64.848	64.284	61.607
Interne resultaat	724	28	-405	-405	-405	-620
Interne resultaat	724	28	-405	-405	-405	-620
Programmalasten	78.940	85.857	84.151	85.695	85.673	80.736
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	15.103	21.082	17.433	19.243	19.475	14.498
Kapitaallasten	538	453	852	768	517	557
Overige programmalasten	65	138	138	138	138	138
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	63.234	64.184	65.728	65.546	65.543	65.543
Saldo voor vpb en reserveringen	-128.971	-136.413	-141.943	-142.922	-142.477	-134.656
Saldo voor reserveringen	-128.971	-136.413	-141.943	-142.922	-142.477	-134.656
Reserves	1.108	540	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.107	540	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-127.864	-135.873	-141.943	-142.922	-142.477	-134.656

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-127.864					
Begroting 2019		-132.722	-134.976	-135.671	-135.974	-135.974
Omissie 2019		-136.152	-138.336	-139.082	-139.385	-139.385
Voorjaarsnota 2019		-137.745	-141.006	-141.983	-141.931	-141.941
Begroting 2020		-136.315	-141.943	-142.922	-142.477	-134.656
10-maands 2019		-135.873	-141.943	-142.922	-142.477	-134.656

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	-136.315
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Bijdrage aan calamiteiten groen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 919
Versterkingsplan RIEC	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 0
Bijdrage radicalisering vanuit NCTV	Taakmutaties -762
Inzet AVG verdelen	Technische wijzigingen -69
Inhuur Veilig	Technische wijzigingen 130
Project geweld tegen vrouwen	Technische wijzigingen 37
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen 187
Begroting na wijzigingen	-135.873

Toelichting financiële bijstellingen

Bijdrage calamiteiten groen

Bij de Voorjaarsnota 2019 is de motie 'Denk aan Stadsbeheer' aangenomen. Zoals gesteld in de motie is het niet eenvoudig gebleken om direct de volledige 50 handhavers te benoemen. Voortgang hiervan gaat voortvarend en voor de korte termijn wordt er ook extra ingehuurd. Desalniettemin verwachten we een onderbesteding op het programma Openbare orde en veiligheid van € 0,9 mln. In de motie wordt gevraagd de vrijgekomen middelen als gevolg van het niet onmiddellijk kunnen invullen van deze handhavers in te zetten voor Stadsbeheer. Binnen programma Beheer van de stad wordt een tekort verwacht van € 0,9 mln. Dit tekort is ontstaan door calamiteiten, essentaksterfte, Japanse duizendknoop en de eikenprocessierups. Om te voorkomen dat deze calamiteiten

moeten worden opgevangen binnen de reguliere beheerbudgetten van het programma Beheer van de stad (waardoor niet alle geplande prestaties geleverd kunnen worden) wordt voorgesteld om, in overeenstemming met de motie, de vrijgekomen middelen ter dekking van deze calamiteiten in te zetten.

Versterkingsplan RIEC

Er is extra geld ontvangen vanuit het Rijk voor de pijler Bestuurlijk Afpakken van het versterkingsplan RIEC en voor het operationeel bestuurlijk team. Dit is budgetneutraal in de begroting verwerkt.

Bijdrage radicalisering vanuit NCTV

De bijdrage van Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) wordt in december ontvangen via het Gemeentefonds en is daarom bij de 10-maandsrapportage verwerkt in de begroting van Veilig.

Inzet AVG verdelen

Er is personeelsbudget overgekomen vanuit het programma Overhead naar dit programma voor de inzet rondom de AVG-problematiek.

Inhuur Veilig

Budget voor uitbesteed werk is nader geduid als specifiek voor inhuur van externen voor de inzet voor informatiegestuurd werken in de wijken. Deze wijziging betreft onder andere een verschuiving van €130 naar programma overhead.

Project geweld tegen vrouwen

Vanuit programma Openbare orde en veiligheid is van het budget voor wijkveiligheid budget overgeheveld naar programma Maatschappelijke ondersteuning ten behoeve van het project geweld tegen vrouwen.

Diverse bijstellingen

Er hebben diverse wijzigingen en verschuivingen plaatsgevonden in de begroting van dit programma.

Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)

Ontwikkelingen en voortgang

Zie ten aanzien van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond en Gezamenlijke Brandweer de [paragraaf verbonden partijen](#).

Wat willen we bereiken

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)

Wat gaan we daar voor doen

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR)

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	5.100	10.130	3.992	3.997	4.001	4.001
Bijdragen rijk en medeoverheden	4.133	8.086	1.942	1.942	1.943	1.943
Overige opbrengsten derden	966	2.044	2.050	2.055	2.058	2.058
Lasten exclusief reserves	60.560	67.105	64.457	64.463	64.468	64.468
Apparaatslasten	3.281	2.754	1.744	1.744	1.744	1.744
Inhuur	1.778	974	94	94	94	94
Overige apparaatslasten	-12	0	0	0	0	0
Personeel	1.515	1.780	1.650	1.650	1.650	1.650
Interne resultaat	208	-1	0	0	0	0
Interne resultaat	208	-1	0	0	0	0

Programmalasten	57.071	64.353	62.713	62.720	62.725	62.725
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.360	8.841	4.945	4.951	4.956	4.956
Kapitaallasten	28	27	0	0	0	0
Overige programmalasten	4	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	54.679	55.485	57.769	57.769	57.769	57.769
Saldo voor vpb en reserveringen	-55.461	-56.975	-60.465	-60.466	-60.468	-60.468
Saldo voor reserveringen	-55.461	-56.975	-60.465	-60.466	-60.468	-60.468
Reserves	0	90	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	90	0	0	0	0
Saldo	-55.461	-56.885	-60.465	-60.466	-60.468	-60.468

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-55.461					
Begroting 2019		-56.885	-58.620	-58.621	-58.622	-58.622
Omissie 2019		-56.885	-58.620	-58.621	-58.622	-58.622
Voorjaarsnota 2019		-56.885	-60.465	-60.466	-60.468	-60.468
Begroting 2020		-56.885	-60.465	-60.466	-60.468	-60.468
10 maands		-56.885	-60.465	-60.466	-60.468	-60.468

Omschrijving taakveld

De gemeente Rotterdam neemt deel aan de gemeenschappelijke regelingen Gezamenlijke Brandweer en Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR). De Wet Veiligheidsregio's bepaalt dat de colleges van burgemeester en wethouders verantwoordelijk zijn voor de organisatie van de brandweertzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige zorg. Deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling Gezamenlijke Brandweer zijn de gemeente Rotterdam en bedrijven uit het Rotterdamse havengebied met een brandweeraanwijzing. Deze bedrijven zijn verenigd binnen de Coöperatieve Industriële Brandweertzorg U.A. (CIBUA).

De gemeente Rotterdam neemt verder deel aan de volgende samenwerkingsverbanden voor de veiligheid in de regio:

- het Veiligheidshuis Rotterdam-Rijnmond (VHRR). In het Veiligheidshuis komen de justitie-, zorg en bestuurlijke keten samen. Onder één dak werkt de VHRR samen aan de persoonsgerichte aanpak van overlastgevende personen en verdachten van strafbare feiten
- de VeiligheidsAlliantie regio Rotterdam (VAR) is een samenwerkingsverband van 32 gemeenten, de politie en het Openbaar Ministerie binnen de eenheid Rotterdam
- het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en het Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC) ondersteunen de gemeente bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit
- het Burgernet faciliteert onder andere de app die functioneert bij diefstal of inbraak, doorrijden na een aanrijding, beroving en bij vermiste personen. De app vraagt burgers om uit te kijken en te helpen

Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Pagina 61

Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht

Het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving, het vergroten van het veiligheidsgevoel op straat en het verhogen van de kwaliteit van de buitenruimte

Ontwikkelingen en voortgang

Nieuwe ambities - Programma In de bak

Wij hebben nieuwe ambities geformuleerd om de stad schoon te houden en schoner te krijgen. Deze ambities zijn opgenomen in het programma 'In de bak'. Hierin staan ook de inspanningen van de handhavers om deze ambities te realiseren.

Programma

Het 'Programma In de bak - Naastplaatsingen 2019-2022' is opgezet, omdat afval naast de containers een enorme ergernis is voor vele Rotterdammers. Het programma gaat het probleem bij de kern aanpakken. De norm dat vuil in en niet naast de container hoort, moet voor iedere Rotterdammer duidelijk zijn. Er wordt onderzocht welke factoren aanleiding geven tot naastplaatsingen. Er wordt onder andere ingezet op gedragsbeïnvloeding, toezicht en handhaving, voorlichting, slim en tijdig legen van containers. Daarbij leveren we maatwerk.

Flying squads

Op 9 april 2019 zijn we begonnen met de inzet van Flying Squads *bij de handhaving*. Dit is een intensieve samenwerking tussen cameratoezicht, de gemeentelijke meldkamer en handhavers. Deze samenwerking is gestart in twee straten waarin handhavers meldingen van naastplaatsingen krijgen en direct in actie kunnen komen. Met deze samenwerking werken we slimmer en vergroten we zo de pakkans. *De eerste resultaten van de flying squads laten een fors hoger aantal boetes zien. Daarom zetten wij deze aanpak onverminderd voort. In de loop van 2019 en in 2020 verfijnen wij deze werkwijze verder en implementeren wij deze in andere hotspotstraten in andere gebieden waar veel overlast is van naastplaatsingen en waar reeds gemeentelijke camera's aanwezig zijn. Inmiddels wordt de werkwijze in Zuid en in West ingezet.*

Vulgraadmeting

Om naastplaatsingen te voorkomen, zetten we ook in op vulgraadmeting bij de afvalcontainers. Hierdoor krijgen Rotterdammers minder vaak met volle containers te maken.

Handhavers gebruiken bodycams

Op 15 november 2018 is een pilot gestart met het gebruik van bodycams door handhavers. Deze pilot loopt een jaar, verdeeld in tranches over meerdere gebieden. Tussen de 50 en 80 handhavers zullen bodycams gaan gebruiken. *In het vierde kwartaal van 2019 zijn de resultaten van de pilot gereed. De resultaten zullen uitwijzen wat het effect van de bodycams is op het veiligheidsgevoel van handhavers en Rotterdammers. Op basis van de resultaten van deze pilot wordt besloten of en hoe de bodycams in 2020 te gebruiken.*

Aanpak straatintimidatie

De strafbaarstelling en handhaving op straatintimidatie in 2018 is dit voorjaar geëvalueerd en gedeeld met de raad. De handhaving zetten wij onverminderd door, waarbij we ook cameratoezicht inzetten om de pakkans te vergroten. *Najaar 2019 vindt het hoger beroep plaats op de eerste boetes die door de rechtbank zijn opgelegd. Naar aanleiding van de uitspraak op het hoger beroep beslist het Openbaar Ministerie over mogelijke vervolging van verdachten van straatintimidatie en de consequenties voor de handhaving in 2020.*

Toepassing van meer bevoegdheden door handhavers

De gemeente Rotterdam is betrokken bij een initiatief van het ministerie van Justitie en Veiligheid om pilots op te zetten voor de toepassing van meer bevoegdheden door handhavers. *Wij onderzoeken de mogelijkheid om in Rotterdam in 2020 zo'n pilot uit te voeren.*

Handhavers en politie versterken de samenwerking

Dit jaar zijn handhavers en de politie gestart met het project 'Versterking samenwerking'. Dit project moet bestaande samenwerking tussen handhavers en politie versterken en ook leiden tot nieuwe en effectievere vormen van samenwerking. Dit project is gestart met een benchmark. Hierbij zijn handhavers en politieagenten op operationeel niveau bevraagd op de onderlinge samenwerkingsverbanden, wat zij daarin positief vinden en waar ruimte voor verbetering ligt. *Uit deze bevraging blijkt dat versterking van de samenwerking zich vooral moet richten op betere informatieuitwisseling, meer duidelijkheid over inzet bij evenementen en demonstraties en afgestemde inzet op overlast door dak- en thuislozen. Deze punten werken wij in 2020 verder uit.*

Handhaving op honden

De tweede helft van 2019 is een tussenstand van het Hondenbeleid 2016-2021 gemaakt. Hierin hebben wij met name aandacht voor de aanpak van hondenpoep. In 2020 wordt de aanpak agressieve honden geactualiseerd. Met deze actualisatie sluiten wij ook aan op de landelijke ontwikkelingen. Rotterdam heeft als een van de weinige gemeenten een meldpunt agressieve honden. In 2020 continueren wij dit meldpunt. De minister van LNV wenst dat iedere gemeente zo'n meldpunt krijgt. Daarom is er veel belangstelling voor de ervaringen in Rotterdam.

Ondermijning

Handhavers spelen een steeds grotere rol bij de aanpak van ondermijning. Handhavers werken hierbij samen met Directie Veiligheid, stadsmariniers, politie en Openbaar Ministerie. Handhavers vormen vooral extra ogen en oren voor deze ketenpartners. In 2020 continueren en versterken wij de inzet van handhavers bij de aanpak van ondermijning. Wij willen de rol van de handhavers versterken door vooral te investeren in awareness-trainingen en informatieuitwisseling. Handhavers spelen al een actieve rol bij de aanpak van ondermijning in de Spaanse Polder, in de haven en op de Beijerlandse laan.

Wat willen we bereiken

Rotterdam is de afgelopen jaren veiliger geworden, deze trend willen we doorzetten zodat op langere termijn alleen nog maar veilige wijken zijn in Rotterdam.

Handhavers zijn goed getraind en uitgerust met voldoende bevoegdheden en de juiste middelen, zoals bodycams, zodat zij hun werk veilig, effectief en efficiënt kunnen doen.

Wat gaan we daar voor doen

Rotterdam is de afgelopen jaren veiliger geworden, deze trend willen we doorzetten zo dat op langere termijn alleen nog maar veilige wijken zijn in Rotterdam

- Uitvoering geven aan het handhaven van het gemeentelijk beleid; zoals op jeugdoverlast, woonoverlast, illegale bewoning, milieudelicten, straatintimidatie, ondermijning en agressieve honden.
- Optreden tegen vervuiling van de stad. Bijvoorbeeld door te handhaven op het verkeerd aanbieden van huisvuil en bedrijfsafval, handhaven op hondenpoep en het achterlaten van zwerfvuil.
- Toezien op naleving van de Taxiverordening en drank en horecawet- en regelgeving.
- Bijdragen aan de bereikbaarheid van de stad door te handhaven op hinderlijk en foutparkeren, de inzet van verkeersregelaars en het wegslepen van hinderlijk en/of gevaarlijk geparkeerde voertuigen.
- Cameratoezicht, zowel vast als mobiel, uitbreiden. Handhaving en Cameratoezicht vormen samen de ogen en oren van de stad. De toepassing van cameratoezicht wordt geïntensiveerd ten behoeve van leefbaarheid van de stad. Voor slim beheer van de buitenruimte wordt de uitbreiding van toepassingsmogelijkheden van cameratoezicht onderzocht. De gemeentelijke meldkamer is daarbij het communicatieknooppunt voor de handhavers, politie en andere hulpdiensten.

Handhavers zijn goed getraind en uitgerust met voldoende bevoegdheden en de juiste middelen, zoals bodycams, zodat zij hun werk veilig en efficiënt kunnen doen

- Handhavers steeds meer wijkgericht en informatiegestuurd inzetten en daardoor aanwezig zijn op de plekken en tijdstippen waar dit het meest noodzakelijk is. Om dit optimaal te ondersteunen wordt een nieuw handhavings- en informatiesysteem ontwikkeld.
- Als gemeente Rotterdam, gezamenlijk met de G4 en de VNG, ons sterk maken voor meer bevoegdheden en flexibelere inzet van handhavers.
- Een pilot uitvoeren met bodycams voor de handhavers. Bij een positieve uitkomst van deze pilot wordt het gebruik van bodycams voortgezet.

Algemeen

- Mensen aanspreken op hun verantwoordelijkheden en, indien dit nodig is, handhavend optreden. Toezicht en Handhaving is actief en zichtbaar aanwezig in de buitenruimte. Dit wordt gedaan in nauwe samenwerking met partners als politie, bewoners en ondernemers.
- Vanuit gastheerschap contact leggen met bewoners, ondernemers en bezoekers. Handhavers zijn het visitekaartje van de stad, ook bij evenementen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	1.702	2.040	1.424	1.424	1.424	1.424
Bijdragen rijk en medeoverheden	75	170	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	1.626	1.869	1.424	1.424	1.424	1.424
Overige baten	1	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	34.322	42.396	41.904	41.943	41.662	40.871
Apparaatslasten	32.126	38.504	38.739	38.498	38.217	38.226
Inhuur	948	2.255	330	330	330	330
Overige apparaatslasten	893	1.722	-652	-688	-848	-839
Personeel	30.284	34.527	39.061	38.856	38.735	38.735
Interne resultaat	-757	-404	-654	-654	-654	-654
Interne resultaat	-757	-404	-654	-654	-654	-654
Programmalasten	2.953	4.296	3.819	4.098	4.099	3.299
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.466	3.751	3.285	3.668	3.961	3.161
Kapitaallasten	419	407	397	293	0	0
Overige programmalasten	60	138	138	138	138	138
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	8	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-32.620	-40.356	-40.481	-40.519	-40.239	-39.448
Saldo voor reserveringen	-32.620	-40.356	-40.481	-40.519	-40.239	-39.448
Saldo	-32.620	-40.356	-40.481	-40.519	-40.239	-39.448

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-32.620					
Begroting 2019		-32.733	-32.809	-33.086	-33.087	-33.087
Omissie 2019		-35.934	-35.000	-35.278	-35.278	-35.278
Voorjaarsnota 2019		-41.365	-40.150	-40.187	-39.907	-39.916
Begroting 2020		-41.557	-40.481	-40.519	-40.239	-39.448
10 maands		-40.356	-40.481	-40.519	-40.239	-39.448

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Algemene plaatselijke verordening Rotterdam](#)
- [Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009](#)
- [Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften \(Wet 'Mulder'\)](#)
- [Visie Stadswachten Vertrouwd op Straat](#)
- [Programma In de bak. Naastplaatsingen 2019-2022](#)
- [Schoon Genoeg! Rotterdams offensief tegen zwerfvuil](#)
- [Horecanota 2017-2021](#)

Omschrijving taakveld

Het taakveld Toezicht en Handhaving draagt bij aan de veiligheid en leefbaarheid in wijken. Vanwege de verdichting van de stad, groeit de druk op de buitenruimte en neemt het belang van het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving toe.

Dit Rotterdamse taakveld is onderdeel van het programma Openbare orde en veiligheid en betreft de gemeentelijke taken op het gebied van:

- toezicht en handhaving openbare orde, BOA's
- veilige woon- en leefomgeving

De verdichting van de stad zorgt onder andere voor meer (woon)overlast, meer (bedrijfs)afval, vollere parken en meer verkeer en drukte in de stad. Hierdoor zal de druk op Handhaving en Toezicht toenemen.

Openbare orde en veiligheid - Veiligheid

Rotterdam wil een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt

Ontwikkelingen en voortgang

Betrokken stad

Motie 18bb8426 (Veilig 010 prijs) roept op de inzet van actieve Rotterdammers te waarderen. Deze waardering komt dit jaar tot uiting in een bedankdag op 7 december. Samen met Wijkcomite's, Wijkraden en Gebiedscommissies bouwt het college deze dag uit tot een sprankelend festijn voor betrokken Rotterdammers die actief zijn in buurt bestuurt, in buurtpreventieteams als containeradoptant of anders in het veiligheidsdomein.

Motie 18bb9369 ("Ik krijg een heel apart gevoel van binnen") verzoekt de gemeente makkelijker onveiligheid te melden. In het najaar 2019 test de gemeente een app (VeiligR) die het mogelijk maakt om net zo laagdrempelig als de succesvolle Buiten Beter app meldingen te doen. De gemeente test de app in Noord en IJsselmonde. Vanaf 2020 kan de gemeente deze (al dan niet verbeterde) app voor heel Rotterdam beschikbaar maken. Het college gaat ervan uit dat de laagdrempeligheid ervoor zorgt dat meer Rotterdammers zich zullen laten horen.

Kwetsbare wijken

In alle 5 de focuswijken zijn kwartiermakers aangesteld die op grond van het beeld van de wijken en de beschikbare informatie een analyse hebben gemaakt en hieruit een Plan van Aanpak met de hoofdopgaven hebben opgesteld. Daarnaast zijn er in de focuswijken locaties gerealiseerd van waaruit de diverse (in- en externe) partijen (samen)werken en die ook toegankelijk zijn voor burgers die een (hulp) vraag hebben.

Mobiel cameratoezicht heeft zich doorontwikkeld. Naast de mobiele cameramasten – waarvan de voorraad in 2019 is uitgebreid naar 8 stuks – worden nu ook kleine camerakastjes toegepast, die in openbare verlichtingsmasten bevestigd kunnen worden. De evaluatie cameratoezicht 2019 concludeert om in diverse cameragebieden een verplaatsing, bijplaatsing of het weghalen van een camera door te voeren. Dit om het cameragebied zo effectief mogelijk in te richten. Veel van deze maatregelen zullen in 2020 worden uitgevoerd.

Stadsmariniers

Afgelopen jaar hebben meerdere gemeenten en ministeries in binnen –en buitenland hun interesse getoond in het instrument van een stadsmarinier om complexe (veiligheids)vraagstukken aan te pakken. Op basis van

rondleidingen in het veld, werkbezoeken van enkele stadsmariniers aan collega gemeenten, als ook het bezoek van burgemeester en/of bestuurders van oa. Assen en Antwerpen is daar in 2019 gestart met het werken met één of meerdere stadsmariniers. Hierbij wisselen de negen stadsmariniers die in Rotterdam werkzaam zijn kennis, kunde en vaardigheden uit met collega's, organisaties en andere overheden.

Op basis van de toename van het aantal schietincidenten begin 2019 in vergelijking met de eerste helft van 2018 is het onderwerp excessief geweld toegevoegd aan de portefeuille van de stadsmarinier High Impact Crime.

Jeugdoverlast

Tot 2019 verdeelde de gemeente Rotterdam de capaciteit van het Stedelijk team Jongerenwerk (STJ) en de jeugdhandhavers over wijken waar zich relatief veel jeugdoverlast concentreerde. Jeugdoverlast beperkt zich niet tot de grenzen van een wijk en manifesteert zich anders dan in het verleden. De jeugdoverlast in Rotterdam is minder dan in het verleden gebonden aan vaste locaties en groepen. Daarom zet de gemeente het STJ en jeugdhandhavers flexibeler in, zodat de inzet daar is waar de overlast zich voordoet: op basis van actuele data van subjectieve en objectieve cijfers aangevuld met kwalitatieve informatie van de professionals uit de gebieden.

Daarnaast is er extra aandacht voor het online domein. De online jongerenwerkers van het STJ zijn actief op platformen zoals Instagram, Snapchat en Facebook om contact te leggen met jongeren en om de doelgroep beter in kaart te brengen. Dit als aanvulling op de contacten met jongeren in de buitenruimte.

Vuurwerk

De Algemene Plaatselijke Verordening Rotterdam 2012 is in verband met de invoering van een vuurwerkverbod en aanwijzen vuurwerkwones gewijzigd. Het voorstel tot wijziging is met een amendement van de VVD aangenomen. Aan de hand van 32 gebiedsadviezen en de adviezen van de diensten over de plaats van de vuurwerkwones, is een concept vuurwerkzoneringskaart opgesteld. De kaart is in september 2019 door de gemeenteraad besproken. Het college zal naar verwachting in oktober het aanwijzingsbesluit nemen.

De gemeente is in gesprek met de Rotterdamse vuurwerkbranche om te komen tot een vrijwillige beperking van de verkoop van knalvuurwerk (motie 19bb13577). Ook met de landelijke vuurwerkbranche is de gemeente in gesprek. Bij de jaarwisseling 2019-2020 worden als pilot twee professionele vuurwerkshows gehouden als alternatief voor het afsteken van consumentenvuurwerk.

Veiligheid in het Openbaar Vervoer

Uit de resultaten van het van het jaarlijkse OV-reizigerstevredenheidonderzoek(OV-klantenbarometer) over 2018 blijkt het volgende. Reizigers in Rotterdam en omstreken geven het vervoer van de RET in 2018 een 7,8. Dat is 0,1 punt hoger dan het landelijke gemiddelde. In 2017 gaven reizigers de RET een 7,7. Het reizigersoordeel over veiligheid in het OV (subcategorie) is wederom gestegen; voor de metro een 7,5 en voor de tram een 7,9 (zie tabel).

Veiligheid algemeen	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Metro	7,1	7,2	7,1	7,3	7,3	7,5
Tram	7,4	7,5	7,6	7,7	7,7	7,9

De scores over 2018 zijn ruimschoots hoger dan de eis die jaarlijks gesteld wordt door de opdrachtgever, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Die eis stelt dat het oordeel van reizigers ten aanzien van de sociale veiligheid in het algemeen, zoals deze volgt uit de OV-Klantenbarometer, voor het Openbaar Vervoer per tram ten minste een 7,0 bedraagt en voor het Openbaar Vervoer per metro ten minste een 7,0 bedraagt.

Om de OV-surveillanten nog beter voor te bereiden op hun taak is in 2018 een start gemaakt met zelfverdedigingscursussen voor OV-surveillanten. De training is afgestemd op de aard van de functie en bestaat uit agressiebeheersing en de-escalatietraining. De training wordt door de OV-surveillanten zeer goed ontvangen en gewaardeerd.

De inzet van het instrument OV-reis -en verblijfsverbod is in het voorjaar in de driehoek geëvalueerd. De driehoek heeft geconcludeerd dat het aantal OV-reisverbodwaardige incidenten in 2018 is gedaald in vergelijking met 2017. Ook lijkt de relatieve ernst van incidenten af te nemen, met minder incidenten inzake fysiek geweld. Daarentegen neemt niet-fysieke agressie (bedreigingen, spugen, maar ook verbale agressie) minder hard af. Met een dalend aantal geregistreerde OV-reisverbodwaardige incidenten, en met een evenredig aantal uitgereikte OV-reisverboden lijkt het erop dat het OV-reisverbod nog altijd een positieve (preventieve) invloed heeft op het gedrag van tramreizigers.

De driehoek is op basis van de evaluatie akkoord gegaan met:

- voortzetting OV-reisverbod op alle tramlijnen
- voortzetting OV-reisverbod bedelen metro, met dien verstande dat de pilot wordt omgezet naar een structurele maatregel
- doorzetten van de pilot OV-verblijfsverbod schennisplegers

Evenementenvergunningen

In de nota evenementenvergunningen 2019 zijn twee experimenten opgenomen. Met de A+ vergunning is op verzoek van de gemeenteraad geëxperimenteerd met een extra evenementencategorie. Als uit de evaluatie eind 2019 is gebleken dat dit een succes is, wordt deze pilot ook in 2020 voortgezet. Daarnaast is op basis van het experimenteerartikel 1:10 uit de APV gewerkt met een evenementenkraskaart. Deze bood ondernemers, die in het bezit zijn van een exploitatievergunning, de mogelijkheid om maximaal vijf keer per jaar één dag kleinschalige evenementen te organiseren als uitbreiding op hun reguliere horecaexploitatie.

Het experiment is uitgevoerd met een aantal ondernemers in Hart van Zuid, Hoek van Holland strand, de Hofbogen (Raampoortstraat) en het Raadhuisplein in Rozenburg. Dit om evenementen meer te spreiden en de binnenstad te ontlasten. Indien blijkt dat dit experiment succesvol is geweest, wordt nader uitgewerkt of en in welke vorm de evenementenkraskaart voortgezet zal worden.

Beveiliging islamitische instellingen

In 2019 is een nieuw project gestart op gebied van de veiligheid van islamitische instellingen. Het gaat onder andere om het aanbieden van veiligheidstrainingen en schouwen. De schouwen lopen in de eerste helft van 2020 door. De veiligheidstrainingen worden structureel aangeboden.

Ondermijning (en drugscriminaliteit)

In het coalitieakkoord is opgenomen dat de gemeente de komende periode de aanpak van ondermijnende criminaliteit intensiveert. Het college heeft voor de bestuurlijke aanpak daarvan extra middelen ter beschikking gesteld. Binnen de clusters is o.a. toezicht en handhaving versterkt door extra boa's aan te stellen. Het aantal medewerkers t.a.v. bestuurlijke maatregelen en BIBOB is uitgebreid en meer capaciteit beschikbaar voor het innen van openstaande bedragen en boetes door personele uitbreiding bij de Gemeentebelastingen.

De gemeente heeft ingezet op het vergroten van awareness onder medewerkers binnen de gemeente door trainingen aan te bieden voor medewerkers binnen Stadsbeheer. Het aantal trainingen en opleidingen binnen het gehele concern wordt de komende periode verder uitgebreid. Daarnaast is een applicatie ontwikkeld voor medewerkers van de gemeente Rotterdam die stapsgewijs wordt uitgerold. Hierdoor kunnen vermoedens van ondermijnende criminaliteit gemakkelijk gemeld worden.

In opdracht van de (gezags-)driehoek van Rotterdam en de Douane heeft de Erasmus Universiteit Rotterdam onderzoek gedaan naar de aard en omvang van de drugsproblematiek in de haven. Dit onderzoek is in het voorjaar van 2019 afgerond en vervolgens is het rapport 'Drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven: aard en aanpak van het fenomeen' uitgebracht. Het onderzoek schetst een gedegen beeld van de complexe problematiek in al zijn facetten en biedt inzicht in o.a. de modus operandi van criminelen, de kwetsbaarheden in de publieke en private sector en de belemmeringen bij het tegengaan van drugscriminaliteit.

Met de versterkingsmiddelen vanuit het Rijk (Ondermijningsfonds) en de extra middelen vanuit het coalitieakkoord is de integrale aanpak van drugscriminaliteit in de haven versterkt. In juli 2019 heeft de gemeente Rotterdam een conferentie georganiseerd om met Antwerpen, andere publieke overheden en private bedrijven afspraken te maken over de drugsaanpak in beide havens.

De gemeente heeft van januari tot en met juli 2019 244 meldingen ontvangen van Meld Misdaad Anoniem (MMA) waarvan 160 meldingen over drugs en 8 over wapens. Samen met MMA wordt een plan opgesteld voor de continuering van nieuwe campagnes met als doel om zoveel mogelijk bewoners te informeren over de mogelijkheden tot anoniem melden.

In 2019 is het project Alliantie Hand in Hand gestart waarbij de Beijerlandselaan en Groene Hilledijk rigoureus worden getransformeerd. De gemeente is inmiddels de grootste vastgoedeigenaar in die winkelstraten. De gestelde ambitie om regie te krijgen op het vastgoed begint daarmee vorm te krijgen. Er worden gerichte strategische aankopen gedaan en er worden strategische samenwerkingen met pandeigenaren aangegaan. Tot en met juli 2019 zijn 32 winkelpanden en 76 woningen aangekocht. Een aantal malafide ondernemers zijn aangepakt en vanuit het brancheringsplan zijn enkele nieuwe ondernemers aangetrokken. Er wordt ingezet op fysieke interventies (weghalen luifels, opknappen puien), het instellen van een sociale winkelbouwcorporatie in de straten en het opzetten van een communicatietraject om draagvlak te creëren onder ondernemers. Dit is slechts het begin van een jarenlange aanpak.

Cyber resilience

Al sinds 2016 werkt de gemeente aan het versterken van de digitale weerbaarheid in de Rotterdamse haven. Daarnaast zet de gemeente zich sinds 2019 actief in om de digitale weerbaarheid van Rotterdamse burgers en ondernemers te vergroten. Om de kennis- en informatiepositie te vergroten, is voor het eerst in 2019 de Veiligheidsmonitor uitgezet inclusief cybercrime gerelateerde vragen. Eind 2019 worden de resultaten verwacht en hierdoor het inzicht in de prevalentie en slachtofferschap van cybercrime in Rotterdam vergroot.

In het kader van crisisbeheersing wordt in G4-verband een nieuwe handreiking Cybergevolg-bestrijding ontwikkeld. Daarnaast zijn er diverse projecten gestart t.b.v. de digitale weerbaarheid van Rotterdamse jongeren, senioren en ondernemers. Dit betreft o.a. een project over digitale weerbaarheid op drie Rotterdamse scholen en een cyber security conferentie voor Rotterdamse ondernemers.

Vertrouwen politie

In de Rotterdamse Veiligheidsmonitor, de enquête behorende bij het wijkprofiel, zijn vragen toegevoegd met betrekking tot het vertrouwen in de politie. De enquête wordt in 2019 afgenomen en de resultaten zullen eind 2019 beschikbaar zijn.

Wat willen we bereiken

Betrokken stad

De Rotterdammer en de Rotterdamse ondernemers meer structureel betrekken bij beleid en uitvoering. Van consultatie en inspraak naar meer coproductie en co-creatie.

Weerbare stad

De overheid zorgt voor handhaving van de rechtsorde en de openbare orde. Dit is van belang voor het versterken van de stabiliteit van een goed functionerende samenleving.

Stad in balans

Een veilig leef- en uitgaansklimaat in Rotterdam, waarin bewoners en bezoekers zich vrij kunnen bewegen en kinderen veilig kunnen opgroeien. Tegelijkertijd zet het college in op het voorkomen van inmenging vanuit criminaliteit en op vermindering van overlast.

Wat gaan we daar voor doen

Betrokken stad

- **In gesprek met Rotterdammers**

De leden van het college en de medewerkers van de gemeente gaan veelvuldig in gesprek met bewoners en ondernemers in de wijken. Die gesprekken gaan over de vraagstukken en mogelijkheden in de wijken. Veel Rotterdammers zijn actief bij hun straat, buurt of wijk. Hun inzet is belangrijk voor een prettige en veilige stad. Met #betrokkenstad maakt de gemeente de inzet van bewoners meer zichtbaar. Er zijn ook bewoners die zich minder makkelijk laten horen. Het is een uitdaging om hun stem te horen en hun belang een plek te geven.

- **Bewonersparticipatie**

De gemeente zet instrumenten voort als Buurt bestuurt, Buurtpreventie, bijeenkomsten met senioren en Stuurgroep Veilig in de Wijk.

Nieuwe vormen van deelname via sociale media zorgen voor nieuwe kansen en mogelijkheden. De combinatie van offline en online participatie krijgt vorm. Zowel de inzet van whatsappgroepen als de introductie van een gemeentelijke app die mogelijkheid biedt om onveiligheid te melden (Veilig R). Een uitbreiding van kanalen betekent een betere toegankelijkheid.

- **Betrouwbare en zichtbare overheid**

De medewerkers van de gemeente zijn zichtbaarder in de wijken aanwezig. De gemeente streeft naar meer continuïteit van de medewerkers in de wijken, zodat er steeds meer bekende gezichten in de wijk te zien zijn. Het zijn de bekende gezichten in de wijk die zorgen voor contact met een waardering voor bewoners die hun steentje bijdragen.

Weerbare stad

- **Ondermijnende criminaliteit**

Ook de komende periode wordt de aanpak versterkt. Ondermijnende criminaliteit zit in de haarvaten van de samenleving en vergt een stevige, langdurige en effectieve aanpak. Er is inzet op gebieden zoals de Spaanse Polder, Rotterdam-Zuid, Rotterdam-West en de haven. Daarnaast is inzet op thema's zoals drugscriminaliteit, financieel-economische delicten, fraude met vastgoed, mensenhandel en Outlaw Motor Gangs.

Om ondermijnende criminaliteit beter te kunnen signaleren, voorkomen en aan te pakken wordt de formatie binnen de gehele gemeentelijke organisatie verder uitgebreid. Eind 2019 zal de "ondermijningstrein" op volle sterkte zijn. De trein bestaat uit een team van verschillende toezichthouders en handhavers van de gemeente Rotterdam (o.a. een boa, bouwinspecteur en een deurwaarder) dat systematisch bedrijfspanden door de hele stad controleert.

Andere partners (de politie, ISZW etc.) kunnen bij de controles aansluiten. De trein zal ook thema of branchegericht worden ingezet. Dit zal leiden tot een toename van de inzet van bestuurlijke bevoegdheden en instrumenten.

Naast personele uitbreiding wordt geïnvesteerd in materieel opzicht: m.b.v. nieuwe ICT- en registratiesystemen kan de gemeente betere analyses maken en meer zicht krijgen op achterliggende structuren en fenomenen. Hiermee wordt de informatiepositie binnen gemeente vergroot. Dit draagt bij aan een effectievere en efficiëntere aanpak van ondermijnende criminaliteit.

In 2020 wordt in Rotterdam-West samen met partners zoals de politie ondermijnende criminaliteit aangepakt, o.a. in een aantal winkelstraten. Aanvullend hierop wordt ingezet op een positieve economische ontwikkeling van de Vierambachtstraat en Schiedamseweg.

De aanbevelingen op basis van het rapport "Drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven" van de Erasmusuniversiteit worden uitgewerkt in concrete acties. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een betere screening van personeel in de haven. Bedrijven zullen ook op het gebied van ondermijnende criminaliteit intensiever gaan samenwerken.

Vanuit de aanpak ondermijning is aandacht voor diverse vormen van uitbuiting, waaronder arbeids- en seksgerelateerde uitbuiting. Omdat in de prostitutie de communicatie voornamelijk verloopt via het internet en sociale media en een internationaler karakter heeft gekregen, heeft de overheid minder zicht op de prostitutiebranche. Dit levert een groter risico op misstanden zoals mensenhandel op. Daarom zet de gemeente in 2020 in op het doelgericht binnenhalen van signalen van mensenhandel. De gemeente zet samen met de Stichting Fier in op het vergroten van de meldingsbereidheid onder Jongeren, daarnaast is geïnvesteerd op het internetrecherchen.

- **Polarisatie en maatschappelijke onrust**

De gemeente blijft ook in 2020 investeren in het netwerk van sleutelpersonen om eventueel oplopende spanningen te kunnen signaleren. Het streven is het geluid van gematigde groepen en personen nadrukkelijker te laten horen. Daarnaast krijgen sleutelpersonen en professionals trainingen aangeboden. Met deze maatregelen kunnen zoveel mogelijk mensen bijdragen aan het tegengaan van polarisatie en spanningen.

- **Extremisme en terrorisme**

Met de 'Rotterdamse aanpak radicalisering, extremisme en polarisatie 2018- 2022' wil de gemeente (potentieel) gewelddadig gedrag, dat ideologisch gedreven is, tegengaan. De gemeente heeft hierbij aandacht voor verschillende vormen van extremisme. De inzet is gericht op het vergroten van de weerbaarheid van kwetsbare groepen, het vergroten van de deskundigheidsbevordering van professionals en vrijwilligers over deze thema's en de disengagement en de-radicalisering van geradicaliseerde personen en groepen. In 2020 zal er opnieuw aandacht zijn voor het (fysiek) weerbaarder maken van bepaalde objecten en groepen in de stad, bijvoorbeeld bij religieuze instellingen. Dit gebeurt zowel met fysieke beveiligingsmaatregelen, als organisatorische maatregelen en trainingen. De dreiging van extremisme en terrorisme wordt meegenomen in het evenementenvergunningentraject.

- **High Impact Crime (HIC)**

De aanpak van woninginbraken, straatroven en overvallen, de zogenoemde High Impact Crimes, blijft ook komend jaar alle aandacht krijgen vanuit de gemeente. Op alle fronten van de aanpak - van preventie tot repressie, en van de daderaanpak tot nazorg aan slachtoffers – is de gemeente actief, maar de aanpak valt en staat met goede samenwerkingsafspraken en integraal werken. De focus zal het komende jaar daarom liggen op het intensiveren en verbeteren van samenwerkingen. Verder blijft de gemeente telkens zoeken naar nieuwe interventies en samenwerkingsverbanden. Een voorbeeld daarvan is het Fieldlab Inbraakvrije wijk waar in 2019 in Lombardijen mee is gestart. Het Fieldlab is een samenwerking tussen publieke en private partijen en kennisinstituten en is gericht op het ontwikkelen van nieuwe technische en innovatieve maatregelen om inbraken verder tegen te gaan.

Naast professionele partijen zijn bewoners en ondernemers ook belangrijke partners in het voorkomen van HIC-delicten. Ondernemers en bewoners, zoals senioren, die een groter risico lopen om slachtoffer te worden krijgen extra aandacht. De gemeente initieert preventieve aanpassingen in de fysieke omgeving, zoals het verbeteren van hang- en sluitwerk, geeft voorlichting en stimuleert bewoners en ondernemers zelf ook in actie te komen.

Daders van HIC-delicten krijgen een intensieve persoonsgerichte aanpak. Recente recidivecijfers laten zien dat focus in de aanpak van daders nodig blijft. Op basis van kennis over de doelgroep zal er in de aanpak samen met ketenpartners gedifferentieerd worden.

- **Cyber resilience**

In 2020 blijft de gemeente samen met haar partners werken aan het vergroten van hun informatiepositie en kennis rond 'cyber'. Daarnaast wordt de crisisbeheersingscapaciteit verder ontwikkeld aan de hand van drie specifieke cybercrisisoefeningen. Cybercriminelen zijn inventief en de vorm van cybercriminaliteit verandert continue. Daarom blijft de gemeente zich inzetten om dit tegen te gaan. Met verschillende acties en initiatieven wordt het bewustzijn van Rotterdamse burgers en ondernemers m.b.t cybercriminaliteit vergroot en wordt een handelingsperspectief aangereikt om de digitale weerbaarheid te versterken.

Stad in balans

- **Leefbare wijken**

Investeren in kwetsbare wijken is een continu proces. Desondanks blijven de indexcijfers van deze wijken achter op het stedelijk gemiddelde. De kwetsbare wijken zijn onderverdeeld in vijf focus- (Hillesluis, Bloemhof, Oude Westen, Carnisse, Tarwewijk) en dertien aandachtswijken. Wil de situatie in deze wijken structureel verbeteren dan kan dat alleen vanuit een integrale en duurzame aanpak. Wethouder Wijken is verantwoordelijk om een integrale aanpak focuswijken op te zetten. Ervaring heeft geleerd dat op alle domeinen de nodige opgaven liggen en een veiligheidsaanpak alleen niet genoeg is om deze wijken er duurzaam bovenop te helpen. Niet alleen de gemeentelijke clusters moeten hierbij nauw samenwerken, maar ook de inzet van externe partijen is van essentieel belang om het verschil te kunnen maken.

Het college zet de aanpak tegen seksuele straatintimidatie onverminderd voort. Ook doet de gemeente opnieuw onderzoek naar de ervaren seksuele straatintimidatie voor het monitoren en bijsturen van de aanpak.

Cameratoezicht is mogelijk als sluitstuk van de veiligheidsaanpak om de balans in de wijken te waarborgen, indien dit nodig is voor de handhaving van de openbare orde. Momenteel hangen er meer dan 400 camera's in de stad die zowel preventief dienen als helpen bij opsporingszaken.

- **Levendige en gastvrije stad**

Met de horecagebiedsplannen wordt gebiedsgericht de ontwikkeling van de horeca in de komende jaren geschetst. Hierin worden de veiligheidssituatie, ruimtelijke ontwikkeling, economische stand van zaken en het vestigingsklimaat meegenomen. Het belangrijkste doel is het creëren van balans tussen ruimte voor ondernemerschap en de bescherming van het woon- en leefklimaat. Het zoeken naar een goede balans wordt met een groeiende stad steeds belangrijker. In 2019 zijn bijna alle horecagebiedsplannen herzien en vastgesteld. Het college onderzoekt de mogelijkheden om nachthoreca te ontwikkelen in de buitengebieden. Zo krijgt de noordzijde van het strand van Hoek van Holland de mogelijkheid om nachthoreca uit te breiden en is het mogelijk een nieuwe 24-uurszaak te starten in een aangewezen gebied. Met de opkomst van dakterrassen ontstaat meer verlevendiging op daken, met name in het centrum. Dakterrassen die tot 23 uur open zijn, zijn van harte welkom in de stad en waar mogelijk wordt maatwerk geboden. Tevens wordt in aanloop naar een nieuwe horecanota onderzoek gedaan naar tussencategorieën voor sluitingstijden en start er een onderzoek naar 24-uursvergunningen.

Rotterdam blijft nog steeds populair als festival- en evenementenstad. Zowel veiligheid, levendigheid en een prettig woon- en leefklimaat voor omwonenden als ruimte voor ondernemers zijn belangrijke aspecten hierbij. Met de nieuwe Nota Evenementenvergunningen en de visie op Evenementen wil het college invulling geven aan hoe de spreiding, in tijd en ruimte, van evenementen beter in balans gebracht worden met andere functies van de stad en de veiligheid. De vele festivals en evenementen die worden georganiseerd blijven vragen om duidelijke afspraken die de veiligheid en het welzijn van bezoekers, deelnemers en omwonenden zoveel mogelijk garanderen. De Nota Evenementenvergunningen gaat uit van het principe 'high trust, high penalty': ruimte bieden waar het kan en consequenties verbinden waar nodig.

- **Veiligheid in het Openbaar Vervoer**

In de Voorjaarsnota 2019 is aangegeven dat de gemeente de subsidie aan de RET voor de inzet van OV-surveillanten verlaagt met € 500. Over de invulling hiervan vindt overleg plaats tussen de wethouder handhaving en de directie van de RET.

Inzet van door gemeente gefinancierde OV-surveillanten (bovenop de inzet van OV-surveillanten van de RET) en de inzet van het instrument OV-verbod, is onderdeel van een veel breder pakket aan functies en instrumenten op het gebied van sociale veiligheid in het OV. Dit palet aan maatregelen wordt grotendeels gefinancierd vanuit de subsidie Sociale Veiligheid OV die de MRDH jaarlijks verleent in het kader van de railconcessie en op basis van een jaarlijks door de RET aan te leveren plan sociale veiligheid.

RET zet - in nauwe afstemming met de ketenpartners en gemeente - diverse maatregelen in ten behoeve van de sociale veiligheid in het OV, zoals conducteurs tram, controleurs openbaar vervoer, OV-surveillanten RET, burgercontrole & observatie, veiligheidsconvenanten (denk aan warm weer protocol strand Nesselande), veiligheidsopvolgingsteams (VOT) en cameratoezicht.

Daarnaast wordt in het vervoersgebied Rotterdam het OV-reisverbod op alle tramlijnen ingezet. Vanaf juli 2017 geldt op de metro ook een OV-reisverbod voor bedelaars, en vanaf april 2018 kan ook aan schennisplegers in de metro een OV-verbod opgelegd worden.

OV-surveillanten zijn specifiek opgeleid voor de functie van toezichthouder. Zij dragen bij aan een positief sociaal veiligheidsgevoel van de reizigers in de metrovoertuigen. Het verlenen van service, het geven van actuele reisinformatie en het toezicht houden op de naleving van de RET-huisregels, behoort tot de kerntaken van de OV-surveillant. OV-surveillanten zijn overigens (in tegenstelling tot de Controleurs Openbaar Vervoer), niet BOA-bevoegd.

De door de gemeente gefinancierde OV-surveillanten worden woensdag t/m zaterdag in de avonduren ingezet in de metro. Uitgangspunt voor 2020 is dat de inzet van deze OV-surveillanten volledig risico gestuurd en op flexibele wijze plaatsvinden, om zo het rendement van de OV-surveillanten te vergroten in relatie tot de sociale veiligheid in de metro.

Om de OV-surveillanten nog beter voor te bereiden op hun taak is in 2019 is een start gemaakt met zelfverdedigingscursussen voor OV-surveillanten. De training is afgestemd op de aard van de functie en bestaat uit agressiebeheersing en de-escalatietraining. De trainingen zullen in 2020 worden gecontinueerd.

- **Kwetsbare doelgroepen**

Sommige inwoners hebben complexe problemen die zowel het domein van zorg als het domein van veiligheid raken. Oplossingen voor deze problemen zijn te bereiken door een persoonsgerichte aanpak vanuit beide domeinen. Daarom vullen keten- en netwerkpartners elkaar aan en trekken zij samen op. De partners richten zich onder meer op mensen met verward gedrag en op mensen met een licht verstandelijke beperking, maar ook op

de dak-en thuislozen. Deze mensen zijn oververtegenwoordigd in de strafketen, of zorgen voor veel overlast in de buitenruimte. De opgave is om voor deze groepen passende instrumenten en maatregelen in te zetten om faalervaringen, uitval en herhaling te voorkomen. Met name voor deze laatste groep experimenteert de gemeente met een focusaanpak in Centrum en Feijenoord, gericht op het bestrijden van overlast, maar ook op “hands-on” aanpak en hulpinzet.

De aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit onderdeel van het beleidskader jeugd “Rotterdam Groeit”. Het college zet in op problematische jeugdgroepen met een groeps-en persoonsgerichte aanpak. Daarin werkt de gemeente samen met diverse partijen aan duurzame oplossingen, onder meer door inzet van het jongerenwerk, inclusief het Stedelijk Team Jongerenwerk en jeugdhandhaving. Ook werkt de gemeente hierbij samen met wijkteams, scholen en politie. In de jeugdoverlast-hotspotgebieden zet de gemeente het Stedelijk Team Jongerenwerk en jeugdhandhavers in.

- **Woonoverlast**

De leefbaarheid in de wijk en het veiligheidsgevoel van Rotterdammers wordt verbeterd door woonoverlast aan te pakken. Burgers mogen vertrouwen op een adequate aanpak van woonoverlast door de gemeente en de partners.

Woonoverlast kan overal voorkomen, alle lagen van de bevolking hebben ermee te maken. Deze overlast ontstaat door verschillende vormen van sociale en/ of maatschappelijke problematiek. Denk bijvoorbeeld aan verschil in leefstijl, asociaal gedrag, strafbaar gedrag, verstoorde (buren) relaties, overbewoning, uitzichtloosheid en personen met verward gedrag. De aanpak van woonoverlast is een ketenaanpak, waarbij veel partners betrokken zijn met verschillende achtergronden, denk bijvoorbeeld aan veiligheid, huisvesting en zorg.

De gemeente heeft de regie op deze ketenaanpak, hiervoor is de functionaris veiligheidsregisseur woonoverlast aangesteld. Samen met partners is de basis voor de ketensamenwerking vastgelegd in het nieuw verschenen Actieplan aanpak woonoverlast 2019 – 2023: Samen tegen woonoverlast. Afspraken worden geborgd in een nieuw convenant.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 13a: Het veiligheidsniveau van Rotterdam is in 2022 omhoog gegaan ten opzichte van 2018; de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel heeft dan een gemiddelde score hoger dan 108	Streefwaarde			>108		>108	
	Realisatie						
Collegetarget 13b: De gemiddelde score van de 18 wijken die in 2018 lager dan 100 scores op de Veiligheidsindex, moet in 2022 zijn verbeterd.	Streefwaarde			>88		>88	
	Realisatie						
Collegetarget 13c: De 5 laagst scorende wijken op de Veiligheidsindex van 2018 laten in 2022 een stijging van 5 punten op de Veiligheidsindex binnen het wijkprofiel zien							
	Tarwewijk						
	Streefwaarde			76		78	
	Realisatie						

	Hillesluis	Streefwaarde	80	82
		Realisatie		
	Bloemhof	Streefwaarde	87	89
		Realisatie		
	Carnisse	Streefwaarde	89	91
		Realisatie		
	Oude Westen	Streefwaarde	90	92
		Realisatie		

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	2.698	2.300	2.375	2.357	2.052	2.052
Bijdragen rijk en medeoverheden	578	800	780	735	430	430
Overige opbrengsten derden	2.121	1.500	1.595	1.622	1.622	1.622
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	37.209	35.268	36.570	37.399	37.323	30.293
Apparaatslasten	17.105	17.626	18.703	18.273	18.224	15.547
Inhuur	579	525	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	78	110	104	80	80	80
Personeel	16.448	16.992	18.599	18.193	18.144	15.466
Interne resultaat	1.257	434	249	249	249	34
Interne resultaat	1.257	434	249	249	249	34
Programmalasten	18.847	17.208	17.618	18.877	18.850	14.712
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.208	8.490	9.203	10.653	10.637	6.508
Kapitaallasten	91	18	455	447	438	430
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0

Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.547	8.700	7.960	7.778	7.775	7.775
Saldo voor vpb en reserveringen	-34.510	-32.969	-34.195	-35.043	-35.271	-28.241
Saldo voor reserveringen	-34.510	-32.969	-34.195	-35.043	-35.271	-28.241
Reserves	1.108	450	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.107	450	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-33.403	-32.519	-34.195	-35.043	-35.271	-28.241

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-33.403					
Begroting 2019		-35.624	-36.068	-36.483	-36.784	-36.784
Omissie 2019		-35.147	-36.407	-36.756	-37.058	-37.058
Voorjaarsnota 2019		-33.673	-34.301	-35.148	-35.375	-35.375
Begroting 2020		-31.978	-34.195	-35.043	-35.271	-28.241
10 maands		-32.519	-34.195	-35.043	-35.271	-28.241

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Actieplan Samen tegen woonoverlast 2019-2023](#)
- [Horecanota 2017-2021](#)
- [Prostitutiebeleid](#)
- [Coffeeshopbeleid](#)
- [Wijziging coffeeshopbeleid](#)
- [Helingbeleid](#)
- [Beleidsregel 'Wet aanpak woonoverlast in Rotterdam'](#)
- [Vuurwerkverkoopbeleid](#)
- [Bibob beleid](#)
- [Aanpak Ondernijning burgemeestersbrief](#)
- [Infographic ondernijning](#)
- [Veiligheidsprogramma 2018-2023](#)
- [Burgemeesterbrief HIC 2018](#)

- [infographic HIC](#)
- [Jaarverslag 2018 bestuurlijke handhaving](#)
- [Nota evenementenvergunningen 2019](#)
- [Aanpak radicalisering 2018-2022](#)

Omschrijving taakveld

Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is.

De samenleving verandert snel en wordt complexer. Rotterdam is een grote, internationale stad en gebeurtenissen in de wereld hebben in toenemende mate hier hun impact. Dreiging van terrorisme, gevoelde tegenstellingen tussen groepen, verstoringen in de openbare ruimte, incidenten met verwarde personen, ondermijnende criminaliteit, migratiestromen en vuurwapengeweld vormen nieuwe uitdagingen en hebben effect op de veiligheid in de stad en op het gevoel van veiligheid van Rotterdammers. Ontwikkelingen kunnen elkaar bovendien versterken. In combinatie met verregaande digitalisering brengt dit nieuwe risico's met zich mee.

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Pagina 63

Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid

Optimaal gebruik maken van de infrastructuur van Rotterdam en eventuele verstoringen snel oplossen door toezicht te houden op het gebruik van civieltechnische kunstwerken (bruggen, sluizen, Maastunnel). Op die manier wordt de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de stad vergroot

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Een optimale werking, beschikbaarheid en gebruik van de infrastructuur van Rotterdam waardoor de (tevredenheid over) bereikbaarheid en verkeersveiligheid vergroot worden.

De stad groeit én moderniseert. Dit betekent een verdichting van het bestaand gebied én nieuwe gebiedsontwikkelingen. Meer woningen, bedrijvigheid en meer en andere voorzieningen. Dit betekent ook meer mobiliteit en druk op de bereikbaarheid. Daarom moet meer worden ingezet op de regulering en gedragsbeïnvloeding ten aanzien van het gebruik van de infrastructuur. Doorgaand en passerend verkeer wordt beter door de stad geleid en verstoringen worden snel opgelost.

Wat gaan we daar voor doen

- Civiele kunstwerken bedienen en toezicht houden op het gebruik ervan: het bedienen van bruggen en sluizen om weg- en waterverkeer goed te leiden.
- Toezicht houden op het gebruik van de Maastunnel en verkeer leiden: fysiek toezicht in de voetgangers- en fietstunnel. Toezicht houden op en het bevorderen van verkeersmanagement in de wegbuizen.
- Zorgen voor 'quick response' bij (technische) verkeersincidenten en -verstoringen:
 - Het team start en onderneemt noodzakelijke acties als reactie op incidenten/verstoringen en coördineert deze acties om het incident, de verstoring of het probleem op te lossen en de gevolgen ervan beheersbaar te maken.
 - Het uitvoeren van filemanagement. Het team beïnvloedt verkeerstromen door deze te leiden met verkeerregelininstallaties.
- Een bijdrage leveren aan goede voorbereiding en coördinatie op het gebied van de bereikbaarheid van voorziene verstoringen, zoals werkzaamheden en evenementen.
- Verder met het invullen van de functies verkeersleider, verkeersadviseur en coördinator verkeersregie. Met dit professionele team worden o.a. verkeersscenario's ingezet om het verkeer in Rotterdam beter te laten doorstromen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	28	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	25	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	3	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	6.408	6.113	6.802	6.894	6.499	6.499
Apparaatslasten	6.323	6.113	6.802	6.894	6.499	6.499
Inhuur	1.038	994	612	612	612	612

Overige apparaatslasten	47	68	132	132	132	132
Personeel	5.238	5.051	6.057	6.150	5.755	5.755
Interne resultaat	16	0	0	0	0	0
Interne resultaat	16	0	0	0	0	0
Programmalasten	69	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	69	0	0	-29	-78	-127
Kapitaallasten	0	0	0	29	78	127
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-6.380	-6.113	-6.802	-6.894	-6.499	-6.499
Saldo voor reserveringen	-6.380	-6.113	-6.802	-6.894	-6.499	-6.499
Saldo	-6.380	-6.113	-6.802	-6.894	-6.499	-6.499

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-6.380					
Begroting 2019		-7.480	-7.480	-7.480	-7.480	-7.480
Omissie 2019		-8.186	-8.310	-8.427	-8.427	-8.427
Voorjaarsnota 2019		-5.822	-6.090	-6.182	-6.182	-6.182
Begroting 2020		-5.895	-6.802	-6.894	-6.499	-6.499
10 maands		-6.113	-6.802	-6.894	-6.499	-6.499

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels](#)
- [Regeling aanvullende regels veiligheid wegtunnels \(Maastunnel\)](#)
- [Besluit Bedieningstijden Bruggen en Sluizen](#)
- [Stedelijk verkeersplan Rotterdam 2017-2030+](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren de taken op het gebied van toezicht houden op en het bedienen van civieltechnische kunstwerken.

Bovenstaande doelstelling is gekoppeld aan de programmadoelstellingen van Openbare orde en veiligheid en van Verkeer en vervoer: Het vraagt om een samenhangend beleid op bereikbaarheid enerzijds en de kwaliteit van de leefomgeving, duurzaamheid, gezondheid en verkeersveiligheid anderzijds. Dat realiseert de gemeente met een aanpak die is gericht op een overgang naar duurzame mobiliteit. Het perspectief daarbij is zowel gemeentelijk als regionaal. Een van de doelen is dat de stedelijke bereikbaarheid versterkt, als onderdeel van de versterking van het economisch functioneren met een aantrekkelijk leefklimaat en gezonde stad.

Overhead

Pagina 64

Overhead

De gemeentelijke primaire processen (opgenomen in de andere taakvelden) worden centraal ondersteund. Dit gebeurt door bestuurlijke besluitvorming, financiën, inkoop, verzekeringen, juridische diensten, communicatie, HR, ICT, facilitair, onderzoek, concernhuisvesting, auditing, control en alle leidinggevenden en de daarbij horende ondersteuning. Het doel is een kwalitatief hoogwaardige en zo efficiënt mogelijke organisatie, die samenwerkt met de uitvoering met als doel het verbeteren van de dienstverlening aan de Rotterdammer. Zo draagt het programma bij aan de collegedoelestellingen

TAAKVELD 1

Overhead - Concernondersteuning

Dit taakveld gaat om de ondersteuning van de organisatie op het gebied van bestuursondersteuning, financiën, inkoop, HRO, communicatie, juristen, ICT, onderzoek, business intelligence en concernhuisvesting

TAAKVELD 2

Overhead - Clusterondersteuning

Onder dit taakveld is het management en de directe ondersteuning van de beleidsmatige programma's opgenomen

TAAKVELD 3

Overhead - Audits en Control

Dit taakveld heeft betrekking op de ondersteuning van het bestuur en management ten aanzien van audits en control

TAAKVELD 4

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL

Dit taakveld heeft betrekking op het begeleiden van medewerkers naar ander werk binnen of buiten de gemeente

TAAKVELD 5

Overige baten en lasten - Verzekering

Onder het taakveld verzekeringen zijn de baten en lasten van het afdekken van risico's opgenomen

TAAKVELD 6

Overhead - Activering Overhead

Dit taakveld geeft aan wat de dekking op overhead is ten aanzien van geactiveerde uren

Omschrijving programma

In de [paragraaf bedrijfsvoering](#) beschrijven wij de inhoudelijke doelstellingen, programma's en projecten.

Met ingang van de Begroting 2020 is er naast de bestaande taakvelden Concernondersteuning, Clusterondersteuning, Audit & Control, Van Werk Naar Werk en Verzekeringen een nieuw taakveld Activering Overhead opgenomen.

Bij investeringsprojecten wordt de overheadcomponent geactiveerd (opgenomen op de balans). Dat is in lijn met de voorschriften voor integrale kostentoerekening. Door kosten voor overhead te activeren ontstaat dekking in de exploitatie en dalen de totale kosten van het programma Overhead. Dit heeft een positief effect op de verplichte BBV indicator Overhead / Totale lasten.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead	Realisatie 2018	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	12.789	8.679	13.696	13.492	13.441	13.441

Bijdragen rijk en medeoverheden	1.801	885	858	858	858	858
Dividenden	1.861	675	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	7.385	6.539	12.838	12.634	12.583	12.583
Overige baten	1.741	580	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	463.347	441.388	453.521	450.058	456.086	448.232
Apparaatslasten	341.885	334.624	340.827	336.597	338.086	332.929
Inhuur	36.353	32.671	27.703	27.255	27.716	26.988
Overige apparaatslasten	13.616	9.366	7.753	7.694	7.562	7.892
Personeel	291.915	292.587	305.371	301.648	302.808	298.049
Interne resultaat	19.924	-7.381	-732	-2.239	-791	-1.880
Interne resultaat	19.924	-7.381	-732	-2.239	-791	-1.880
Programmalasten	101.538	114.145	113.427	115.700	118.790	117.184
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	82.600	91.528	87.968	88.863	94.191	95.807
Kapitaallasten	13.262	18.794	22.373	23.987	22.144	19.091
Overige programmalasten	3.627	1.470	733	318	-77	-247
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	2	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.047	2.353	2.353	2.533	2.533	2.533
Saldo voor vpb en reserveringen	-450.557	-432.709	-439.826	-436.566	-442.645	-434.792
Saldo voor reserveringen	-450.557	-432.709	-439.826	-436.566	-442.645	-434.792
Reserves	11.663	13.109	2.000	841	8	-20
Onttrekking reserves	16.165	6.226	2.000	841	8	-20
Toevoeging reserves	5.519	1.423	0	0	0	0
Vrijval Reserves	1.016	8.306	0	0	0	0
Saldo	-438.895	-419.600	-437.825	-435.725	-442.637	-434.811

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023

Realisatie 2018	-438.895				
Begroting 2019	-452.912	-446.191	-445.351	-445.955	-445.955
Omissie 2019	-427.632	-428.920	-427.755	-427.336	-427.336
Voorjaarsnota 2019	-434.297	-452.860	-449.603	-456.180	-454.769
Begroting 2020	-417.463	-437.825	-435.725	-442.637	-434.811
10-maands 2019	-419.600	-437.825	-435.725	-442.637	-434.811

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	-417.463
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Lagere WW-lasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 1.000
Kostendekkende huur Concernhuisvesting	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk -3.455
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	Reserves 0
Correctie budgetoverheveling Overhead	Technische wijzigingen 500
Herverdeling AVG budget	Technische wijzigingen 446
Mutaties Activering Overhead	Technische wijzigingen 31
Mutaties Clusterondersteuning	Technische wijzigingen -659
Begroting na wijzigingen	-419.600

Toelichting financiële bijstellingen

Lagere WW-lasten

Door de aantrekkende arbeidsmarkt en effectievere begeleiding is de verwachting dat de begrote WW-lasten voor 2019 lager zullen uitvallen. De begroting wordt daarom neerwaarts bijgesteld.

Kostendekkende huur Concernhuisvesting

In 2019 is de kostendekkende huur voor Concernhuisvesting opnieuw door Vastgoed berekend aan de hand van de kaders die daarvoor zijn. Hiervoor zijn de verschillende componenten van de kostendekkende huur geactualiseerd. Vooral de actualisering van de meerjaren onderhoudsplannen (MOP's) leidt tot een stijging, hierbij wordt uitgegaan van conditieniveau 3: sober en doelmatig. De stijging van de kostendekkende huur levert een

knelpunt op van € 3,6 mln in 2019, waarvan € 3,5 mln op het programma Overhead, taakveld Concernondersteuning en € 145 op het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling, taakveld Beheer overige gebouwen en gronden. Deze herberekening heeft een structureel effect, dit wordt meegenomen in de bestuursopdracht Vastgoed.

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie

Binnen het programma Overhead worden de loonkosten met € 126 opgehoogd in verband met een dakpanconstructie. Een dakpanconstructie is een instrument om verjonging te bevorderen: een jongere medewerker wordt ingewerkt door iemand die binnenkort met pensioen gaat. Dit leidt tijdelijk tot dubbele kosten die worden gedekt uit de bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie.

Correctie budgetoverheveling Overhead

Deze budgetoverheveling van € 500 vanuit programma "Overhead" naar programma "Volksgezondheid en Zorg" betreft een correctie op eerdere overhevelingen van overheadbudgetten naar aanleiding van verzelfstandigingen in 2017.

Herverdeling AVG-budget

Om in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) de 'basis op orde' werkzaamheden tijdig en juist uit te voeren, zijn bij de eerste herziening voor 2019 extra middelen beschikbaar gesteld die binnen het programma Overhead zijn verwerkt. De middelen worden nu herverdeeld naar de programma's waar de inzet gepleegd wordt.

Mutaties Activering Overhead

Investeringsprojecten worden geactiveerd inclusief de overheadkosten. Dat is in lijn met de voorschriften voor integrale kostentoerekening. Door het activeren van de overheadkosten ontstaat dekking in de exploitatie. Deze dekking wordt onder dit programma gepresenteerd.

Mutaties Clusterondersteuning

Apparaatslasten binnen de clusters worden - op basis van de aard ervan - toegerekend aan het programma overhead of aan het primair proces. Deze bijstelling bestaat uit diverse mutaties binnen de clusters met een effect op de (cluster)overhead. Het gaat in dit geval met name om mutaties binnen de programma's "Verkeer en Vervoer" en "Openbare orde en Veiligheid".

Overhead - Activering overhead

Investeringsprojecten worden geactiveerd inclusief de overhead kosten. Dat is in lijn met de voorschriften voor integrale kostentoerekening. Door het activeren van de overheadkosten ontstaat dekking in de exploitatie. Deze dekking wordt onder dit taakveld gepresenteerd

Ontwikkelingen en voortgang

Dit betreft een nieuw taakveld ten behoeve van een zuivere presentatie van de lasten voor overhead.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overhead - Activering Overhead	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten exclusief reserves	0	-18.036	-19.281	-19.224	-19.207	-19.504
Interne resultaat	0	-18.036	-19.281	-19.224	-19.207	-19.504
Interne resultaat	0	-18.036	-19.281	-19.224	-19.207	-19.504
Saldo voor vpb en reserveringen	0	18.036	19.281	19.224	19.207	19.504
Saldo voor reserveringen	0	18.036	19.281	19.224	19.207	19.504
Saldo	0	18.036	19.281	19.224	19.207	19.504

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	0					
Begroting 2019		0	0	0	0	0
Omissie 2019		0	0	0	0	0

Voorjaarsnota 2019	0	0	0	0	0
Begroting 2020	17.877	19.281	19.224	19.207	19.504
10 maands	18.036	19.281	19.224	19.207	19.504

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Niet van toepassing.

Overhead - Audits en Control

Pagina 66

Overhead - Audits en Control

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en organisatieonderdelen. Middelen en Control ondersteunt het bestuur en management van de gemeente Rotterdam in het realiseren van organisatiedoelstellingen. De afdeling adviseert vanuit een bedrijfseconomisch perspectief over een verantwoorde inzet van middelen. Hierdoor kan de organisatie sturen, beheersen en beslissen, zodat de organisatie doelen kan realiseren met beschikbare middelen

Ontwikkelingen en voortgang

Informatievoorziening

Op verzoek van de concerndirectie en het college is in 2019 gestart met het verbeteren van de informatiesystemen. Hiervoor worden het dashboard en de collegemonitor (door)ontwikkeld. Daarnaast wordt verder vorm gegeven aan transparante P&C.

Auditprogramma

Jaarlijks wordt een auditprogramma opgesteld. Een aantal onderwerpen zullen vanuit het auditprogramma 2019 gedeeltelijk doorlopen in 2020:

- energietransitie
- integraliteit

- duurzame inzetbaarheid
- grote/risicovolle projecten: Renovatie Museum Boijmans van Beuningen

In 2020 staan de volgende onderzoeken op de planning:

- informatiebeveiliging
- doelmatigheid van processen
- ambtelijke integriteit

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overhead - Audit & Control	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	51	204	204	204	204	204
Bijdragen rijk en medeoverheden	27	204	204	204	204	204
Overige opbrengsten derden	24	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	16.378	17.974	18.312	18.292	18.292	18.292
Apparaatslasten	15.910	17.244	17.782	17.762	17.762	17.762
Inhuur	549	818	433	277	277	277
Overige apparaatslasten	326	380	333	299	299	299
Personeel	15.035	16.046	17.017	17.186	17.186	17.186
Interne resultaat	-118	0	0	0	0	0
Interne resultaat	-118	0	0	0	0	0
Programmalasten	586	729	530	530	530	530
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	586	729	530	530	530	530
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-16.327	-17.770	-18.108	-18.088	-18.088	-18.088
Saldo voor reserveringen	-16.327	-17.770	-18.108	-18.088	-18.088	-18.088
Reserves	266	0	0	0	0	0
Ottrekking reserves	266	0	0	0	0	0

Saldo	-16.061	-17.770	-18.108	-18.088	-18.088	-18.088

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-16.061					
Begroting 2019		-17.220	-17.196	-17.021	-17.021	-17.021
Omissie 2019		-17.430	-17.407	-17.232	-17.232	-17.232
Voorjaarsnota 2019		-18.270	-18.108	-18.088	-18.088	-18.088
Begroting 2020		-17.770	-18.108	-18.088	-18.088	-18.088
10 maands		-17.770	-18.108	-18.088	-18.088	-18.088

Omschrijving taakveld

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en organisatieonderdelen. Middelen en Control ondersteunt het bestuur en management van de gemeente Rotterdam in het realiseren van organisatiedoelstellingen. De afdeling adviseert vanuit een bedrijfseconomisch perspectief over een verantwoorde inzet van middelen. Hierdoor kan de organisatie sturen, beheersen en beslissen, zodat de organisatie doelen kan realiseren met beschikbare middelen.

Overhead - Clusterondersteuning

Pagina 67

Overhead - Clusterondersteuning

De clusterondersteuning omvat alle leidinggevend en hun directe ondersteuning bij de clusters. Op grond van BBV regels presenteren we deze kosten onder het programma Overhead. Hierdoor ontstaat een totaaloverzicht van overhead

Ontwikkelingen en voortgang

Op het gebied van ontwikkelingen en voortgang zijn bij Clusterondersteuning geen relevante ontwikkelingen te melden.

Met ingang van de Omissieregeling 2019 wordt het taakveld Clusterondersteuning op een nieuwe manier toegerekend. Bij de nieuwe methode worden functies en inhuurcategorieën als overhead of als primair proces aangemerkt. Daarmee is deze methode nauwkeuriger dan de oude waarbij het aandeel clusterondersteuning berekend werd op basis van vooraf vastgestelde percentages. De nieuwe methode heeft geleid tot een structurele verschuiving van ca. € 26 mln van het programma Overhead naar de andere programma's. De nieuwe berekeningswijze is de reden van het grote verschil tussen 2018 en de latere jaren.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overhead - Clusterondersteuning	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	1.492	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	497	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	994	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	110.341	84.239	85.231	85.058	84.809	85.148
Apparaatslasten	109.693	84.239	85.231	85.058	84.809	85.148
Inhuur	8.486	444	148	148	148	148
Overige apparaatslasten	8.387	3.400	2.003	1.978	1.857	2.196
Personeel	92.820	80.394	83.080	82.932	82.804	82.804
Interne resultaat	635	0	0	0	0	0
Interne resultaat	635	0	0	0	0	0
Programmalasten	12	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	12	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-108.849	-84.239	-85.231	-85.058	-84.809	-85.148
Saldo voor reserveringen	-108.849	-84.239	-85.231	-85.058	-84.809	-85.148
Reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-108.849	-84.239	-85.231	-85.058	-84.809	-85.148

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-108.849					
Begroting 2019		-109.247	-106.150	-105.946	-106.310	-106.310
Omissie 2019		-83.947	-83.754	-83.826	-83.822	-83.822
Voorjaarsnota 2019		-82.430	-83.826	-83.505	-83.236	-83.430
Begroting 2020		-83.579	-85.231	-85.058	-84.809	-85.148
10 maands		-84.239	-85.231	-85.058	-84.809	-85.148

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#)

Overhead - Concernondersteuning

Pagina 68

Overhead - Concernondersteuning

Het bestuur en de primaire processen worden ondersteund met kwalitatief hoogwaardige, efficiënte en duurzame interne dienstverlening op het gebied van bestuursondersteuning, financiën, inkoop, HRO, communicatie, juristen, ICT, onderzoek en business intelligence en concernhuisvesting. Gezamenlijk zetten zij zich in voor het verbeteren van de dienstverlening aan de Rotterdammer

Ontwikkelingen en voortgang

Voor een toelichting op de ontwikkelingen en voortgang wordt verwezen naar de [paragraaf Bedrijfsvoering](#).

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overhead - Concernondersteuning	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	6.132	4.496	9.912	9.708	9.657	9.657

Bijdragen rijk en medeoverheden	1.252	681	654	654	654	654
Dividenden	1.861	675	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	3.020	3.140	9.258	9.054	9.003	9.003
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	320.470	344.480	357.593	355.630	362.733	354.337
Apparaatslasten	207.007	225.736	230.833	228.231	230.812	224.815
Inhuur	26.814	31.290	27.123	26.829	27.290	26.563
Overige apparaatslasten	4.855	5.560	5.391	5.392	5.382	5.372
Personeel	175.338	188.886	198.319	196.010	198.140	192.881
Interne resultaat	22.586	14.327	22.220	20.657	22.088	21.296
Interne resultaat	22.586	14.327	22.220	20.657	22.088	21.296
Programmalasten	90.877	104.417	104.540	106.743	109.832	108.225
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	75.527	83.424	79.081	79.905	85.232	86.849
Kapitaallasten	13.262	18.794	22.373	23.987	22.144	19.091
Overige programmalasten	39	-153	733	318	-77	-247
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	2	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.047	2.353	2.353	2.533	2.533	2.533
Saldo voor vpb en reserveringen	-314.337	-339.984	-347.681	-345.922	-353.075	-344.680
Saldo voor reserveringen	-314.337	-339.984	-347.681	-345.922	-353.075	-344.680
Reserves	6.683	4.125	618	0	0	-28
Onttrekking reserves	7.683	4.013	618	0	0	-28
Toevoeging reserves	1.000	0	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	112	0	0	0	0
Saldo	-307.654	-335.859	-347.063	-345.922	-353.075	-344.708

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023

Realisatie 2018	-307.654				
Begroting 2019	-317.032	-315.263	-315.429	-315.669	-315.669
Omissie 2019	-317.275	-320.654	-320.219	-319.804	-319.804
Voorjaarsnota 2019	-332.892	-344.174	-341.978	-348.823	-346.719
Begroting 2020	-333.222	-347.063	-345.922	-353.075	-344.708
10 maands	-335.859	-347.063	-345.922	-353.075	-344.708

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskader

- [Visie open data](#)
- [Aansluiting huisvesting op Stedelijk kader Rotterdamse dienstverlening 2015-2018](#)

Beleidsmonitor

- [Vensters voor bedrijfsvoering](#)
- Monitor ICT projecten (bijlage bij de 2^e herziening)

Wet- en regelgeving

- [Gebruiksvergunning](#)
- [ARBO wet](#)
- [BHV](#)
- [Milieuvergunning](#)
- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#)

Omschrijving taakveld

Voor meer informatie wordt verwezen naar de paragraaf [Bedrijfsvoering](#).

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL Pagina 69

Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL

Het programma Van Werk Naar Werk (VWNW) heeft als doel de juiste mensen op de juiste plek te hebben binnen de gemeente, om huidige en toekomstige organisatiedoelstellingen te bereiken

Ontwikkelingen en voortgang

Gemeentelijke medewerkers kunnen via het programma Van Werk Naar Werk (VWNW) begeleiding krijgen naar werk binnen of buiten de gemeente.

De afgelopen jaren is het accent verschoven van gedwongen naar vrijwillige mobiliteit. Er wordt gestreefd naar een optimale inzet van medewerkers. Hiermee wordt de flexibiliteit van medewerkers vergroot.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten	Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves		265	154	335	335	335	335
Bijdragen rijk en medeoverheden		15	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden		250	154	335	335	335	335
Lasten exclusief reserves		9.483	7.116	6.648	5.284	4.442	4.942
Apparaatslasten		8.592	6.738	6.291	4.856	4.014	4.514
Inhuur		497	118	0	0	0	0
Overige apparaatslasten		48	11	11	11	11	11
Personeel		8.048	6.608	6.279	4.845	4.003	4.503
Interne resultaat		392	0	0	0	0	0
Interne resultaat		392	0	0	0	0	0
Programmalasten		499	378	357	428	428	428
Inkopen en uitbestede werkzaamheden		499	378	357	428	428	428
Overige programmalasten		0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW		0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen		-9.218	-6.962	-6.313	-4.949	-4.107	-4.607
Saldo voor reserveringen		-9.218	-6.962	-6.313	-4.949	-4.107	-4.607

Reserves	4.714	8.984	1.382	841	8	8
Onttrekking reserves	8.217	2.213	1.382	841	8	8
Toevoeging reserves	4.519	1.423	0	0	0	0
Vrijval Reserves	1.016	8.194	0	0	0	0
Saldo	-4.504	2.022	-4.931	-4.108	-4.099	-4.599

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-4.504					
Begroting 2019		-7.431	-5.601	-4.973	-4.973	-4.973
Omissie 2019		-7.109	-5.234	-4.607	-4.607	-4.607
Voorjaarsnota 2019		1.085	-4.979	-4.259	-4.259	-4.759
Begroting 2020		1.022	-4.931	-4.108	-4.099	-4.599
10 maands		2.022	-4.931	-4.108	-4.099	-4.599

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskader

- [Sociaal statuut 2005](#)
- [Sociaal statuut 2010](#)
- [Sociaal statuut 2013](#)

Omschrijving taakveld

Gemeentelijke medewerkers kunnen via het programma Van Werk Naar Werk (VWNW) begeleiding krijgen naar werk binnen of buiten de gemeente.

Overige baten en lasten - Verzekeringen

Pagina 70

Overige baten en lasten - Verzekeringen

Deelname aan het maatschappelijke en economische verkeer brengt risico's met zich mee. De gemeente houdt op grond van budgettaire en beleidsmatige overwegingen, een groot deel van deze risico's in eigen beheer. De risico's boven dit eigen beheer verzekert de gemeente bij verzekeraars

Ontwikkelingen en voortgang

Op het gebied van ontwikkelingen en voortgang zijn voor Verzekeringen geen relevante ontwikkelingen te melden.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Overige baten en lasten - Verzekering	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	4.849	3.825	3.245	3.245	3.245	3.245
Bijdragen rijk en medeoverheden	11	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	3.097	3.245	3.245	3.245	3.245	3.245
Overige baten	1.741	580	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	6.676	5.615	5.018	5.018	5.018	5.018
Apparaatslasten	683	667	690	690	690	690
Inhuur	7	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	1	14	14	14	14	14
Personeel	675	653	675	675	675	675
Interne resultaat	-3.571	-3.672	-3.672	-3.672	-3.672	-3.672
Interne resultaat	-3.571	-3.672	-3.672	-3.672	-3.672	-3.672
Programmalasten	9.564	8.620	8.000	8.000	8.000	8.000
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	5.989	6.997	8.000	8.000	8.000	8.000
Overige programmalasten	3.576	1.623	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-1.826	-1.790	-1.772	-1.773	-1.773	-1.773
Saldo voor reserveringen	-1.826	-1.790	-1.772	-1.773	-1.773	-1.773
Saldo	-1.826	-1.790	-1.772	-1.773	-1.773	-1.773

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-1.826					
Begroting 2019		-1.981	-1.981	-1.981	-1.981	-1.981
Omissie 2019		-1.871	-1.871	-1.871	-1.872	-1.872
Voorjaarsnota 2019		-1.790	-1.772	-1.773	-1.773	-1.773
Begroting 2020		-1.790	-1.772	-1.773	-1.773	-1.773
10 maands		-1.790	-1.772	-1.773	-1.773	-1.773

Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Pagina 71

Stedelijke inrichting en ontwikkeling

De stijging van de CO2-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO2-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990

Stijging van het percentage panden dat geen verhoogde kans op wateroverlast bij hevige regen heeft van 88% naar 90%

Tenminste 15.000 bestaande woningen zijn verduurzaamd en 10.000 aardgas vrij of daarop voorbereid

TAAKVELD 1

Beheer overige gebouwen en gronden

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor behalen maatschappelijke doelen

Goed rentmeesterschap uitoefenen

Sturing geven aan en handhaving van het gebruik van onroerend goed

TAAKVELD 2

Cultureel erfgoed - Monumenten

De gemeente Rotterdam draagt zorg voor haar gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch erfgoed waaronder de beschermde monumenten en stadsgezichten. Dit wordt bereikt door middel van de thema's: Bescherming en instandhouding, kennisontwikkeling en kennisoverdracht (Erfgoedagenda Rotterdam)

De gemeente Rotterdam zet gebouwd erfgoed in als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen.

TAAKVELD 3

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap

Een aantrekkelijke en leefbare stad voor iedereen, nu en in de toekomst

Meer gezonde Rotterdammers die bewegen, spelen, sporten, ontmoeten, ontspannen en recreëren

Een investering in de doorontwikkeling van de klimaat adaptieve deltastad

Samenwerking met Rotterdammers en gedeeld eigenaarschap

TAAKVELD 4

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving

Het realiseren van de energietransitie (gezamenlijk met alle betrokken partijen in en rondom de stad) om te voldoen aan doelen van Parijsakkoord en economische kansen worden benut

Een betere luchtkwaliteit

Regisseren van het stimuleren van circulariteit in het grondstoffengebruik binnen de stad (verminderen gebruik grondstoffen, hergebruik en recyclen van afval)

Het realiseren van een klimaatadaptieve stad

Verminderen van geluidsoverlast

Een betere regie op het gebruik van de ondergrond

Een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners

Verduurzaming van de gemeentelijke bedrijfsvoering en verduurzaming gemeentelijk vastgoed

TAAKVELD 5

Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling

Ontwikkelen van een integrale omgevingsvisie en strategie voor de ontwikkeling en groei van de stad

Zorgen voor de Implementatie van de Omgevingswet

Zorgen voor actuele, flexibele en toekomstgerichte juridische kaders voor de ontwikkeling van de stad

TAAKVELD 6

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Het initiëren en sturen van ruimtelijke ontwikkelingen door actief gemeentelijk grondbeleid: verwerving, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden

TAAKVELD 7

Wonen en bouwen

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus

Woningvoorraad met toekomstwaarde

Basis op orde

Omschrijving programma

Vervolg programmadoelstellingen:

- 20 hectare groen erbij in 2022 t.o.v. 2018
- Binnen vier jaar start bouw van 18.000 nieuwe woningen

Omschrijving

Fijn wonen en leven in Rotterdam begint bij een fijne woning in een prettige, groene buurt voorzien van alle essentiële voorzieningen en infrastructuren (water, riool, energie, groen, fietspaden etc). Nieuwe of huidige bewoners moeten in onze stad een woning van hun wensen en mogelijkheden kunnen vinden. De komende jaren zal de stad en het aantal inwoners flink gaan groeien. *We bouwen kwalitatieve, duurzame en toekomstbestendige woningen voor elke portemonnee, waarbij huizen voor de middeninkomens prioriteit hebben. Door de doorstroming op de woningmarkt te bevorderen en kantoren en winkels te transformeren tot woningen, kunnen ook meer mensen een fijne woonplek in Rotterdam vinden.*

Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn. Wonen in Rotterdam wordt toekomstbestendiger en klimaatadaptiever. We anticiperen op ontwikkelingen op het gebied van klimaat en onze bevolkingssamenstelling, we zorgen voor groen en mooie buitenruimte, een veilige en gezonde ondergrond.

De gemeente doet dit door de ontwikkeling en groei van de stad goed te plannen. We koppelen de bouwopgave van nu aan de lange termijn ontwikkeling van de stad. Onder andere de klimaatopgaven uit het Akkoord van Parijs vragen om een transitie hoe we de stad inrichten en ontwikkelen.

De gemeente werkt hieraan door zich in te zetten voor een duurzaam en energiezuinig Rotterdam, met een betere luchtkwaliteit. Daarvoor werken we aan belangrijke overeenkomsten, zoals het Klimaat- en energieakkoord. *En werken we aan lange termijn visies en kaders die terug gaan komen in de omgevingswet en omgevingsvisie die nu ontwikkeld worden.* Daarnaast voert de gemeente de wettelijke taken uit, zoals de behandeling van aanvragen om een omgevingsvergunning, aandacht voor erfgoed en het maken van bestemmings- (en straks omgevings-) plannen.

Door bovenstaande inzet te combineren met de sociale en economische context wordt gebouwd aan de weerbaarheid en veerkracht (de resilience) van de mensen, de organisaties en de systemen in de stad.

Dit doet de gemeente uiteraard niet alleen. Bewoners en ondernemers dragen bij aan een fijne stad door eigen initiatieven, bijvoorbeeld meer groen, betere speelruimte voor de kinderen, een prettige en gezellige buitenruimte en het oprichten van energie-coöperaties of buurtontmoetingsplekken. De gemeente faciliteert dergelijke initiatieven graag.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron
Hernieuwbare elektriciteit	% Streefwaarde	N.v.t. RWS
	Realisatie	15,9 (2017)
Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro Streefwaarde	N.v.t. CBS
	Realisatie	166 (2018)
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen Streefwaarde	N.v.t. Basisregistratie adressen en gebouwen
	Realisatie	2,4 (2016)
Demografische druk (groene + grijze druk tov 20-64)	% Streefwaarde	N.v.t. CBS
	Realisatie	58,4% (2019)

Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Stedelijke inrichting en ontwikkeling	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	302.285	302.739	259.402	220.302	204.858	193.497

Bijdragen rijk en medeoverheden	10.512	17.621	7.019	3.549	2.694	2.694
Financieringsbaten	92	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	286.606	296.888	245.743	210.004	204.222	189.196
Overige baten	5.075	-11.769	6.640	6.750	-2.057	1.607
Lasten exclusief reserves	356.686	366.631	405.177	335.499	293.999	242.080
Apparaatslasten	112.389	130.420	131.596	130.675	129.911	135.258
Inhuur	20.500	22.506	16.719	16.012	15.248	20.841
Overige apparaatslasten	2.256	2.701	2.767	2.730	2.730	2.729
Personeel	89.632	105.212	112.110	111.933	111.933	111.688
Interne resultaat	-147.092	-123.386	-122.803	-123.277	-127.655	-132.320
Interne resultaat	-147.092	-123.386	-122.803	-123.277	-127.655	-132.320
Programmalasten	391.389	359.597	396.384	328.102	291.743	239.142
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	227.031	216.210	255.589	193.832	152.874	96.073
Kapitaallasten	129.399	99.236	97.737	91.145	97.464	103.844
Overige programmalasten	22.885	18.486	18.869	18.844	19.071	19.055
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	12.074	25.665	24.189	24.280	22.334	20.170
Saldo voor vpb en reserveringen	-54.401	-63.891	-145.775	-115.197	-89.141	-48.583
Saldo voor reserveringen	-54.401	-63.891	-145.775	-115.197	-89.141	-48.583
Reserves	65.756	48.876	74.074	65.937	53.169	25.112
Onttrekking reserves	68.430	79.639	110.260	81.637	56.869	25.312
Toevoeging reserves	96.108	72.451	60.169	16.860	7.570	200
Vrijval Reserves	93.434	41.688	23.983	1.160	3.870	0
Saldo	11.355	-15.015	-71.701	-49.261	-35.972	-23.471

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	11.355					
Begroting 2019		-12.696	-3.695	-4.244	-3.971	-3.971
Omissie 2019		-18.692	-2.462	-2.999	-3.864	-3.864
Voorjaarsnota 2019		-25.082	-27.599	-24.838	-20.306	-20.437
Begroting 2020		-54.621	-71.701	-49.261	-35.972	-23.471
10-maands 2019		-15.015	-71.701	-49.261	-35.972	-23.471

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	-54.621
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Verschuiving onderhoud P+R Slinge naar 2020	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 0
Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 0
Actualisatie rente grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 0
Actualisatie resultaatnemingen grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 10.700
Bijstelling incidentele opbrengsten erfpacht	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 10.179
Ramingsbijstelling opbrengsten corporaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 0
Aardgasvrije wijken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 1.628
Wabo leges credit 2019	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 1.500
Kostendekkende huur Concernhuisvesting	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 0
Huurlasten Collectiegebouw	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk -1.031
Bestemmingsreserve Bodem	Reserves 0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	Reserves 0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves 0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves 0
Bestemmingsreserve Infrastructuur	Reserves 0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam	Reserves 0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves 0
Bestemmingsreserve Rivieroevers	Reserves 0

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit	Reserves	0
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutaties	18.500
Aardgasvrije wijken	Taakmutaties	-1.628
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen	-242
Begroting na wijzigingen		-15.015

Toelichting financiële bijstellingen

Verschuiving onderhoud P+R Slinge naar 2020

De onderhoudswerkzaamheden aan P+R Slinge zijn gestart. Een deel van het in 2019 voorziene onderhoud vindt plaats wanneer de eerste fase van de onderhoudswerkzaamheden is afgerond om de overlast voor bezoekers te beperken. De kosten van deze onderhoudswerkzaamheden worden doorbelast aan het programma Verkeer en vervoer. Voor het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling heeft dit geen resultaatseffect omdat de lagere kosten ook leiden tot lagere interne doorbelastingen.

Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties

Het investeringsvolume in de grondexploitaties is geactualiseerd en in lijn gebracht met de huidige projectbegrotingen. De investeringen bestaan uit apparaatskosten, kosten voor verwervingen, kosten voor bouw- en woonrijp maken en overige kosten. De desinvesteringen bestaan uit gronduitgiften (intern en extern), subsidies, investeringsbijdragen en overige opbrengsten. Alle baten en lasten worden conform de Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) overgeboekt naar de balans, waardoor het effect van de actualisatie saldo neutraal is.

Actualisatie rente grondexploitaties

De aan de grondexploitaties toegerekende rente is herrekend op basis van het geactualiseerde investeringsvolume in de grondexploitaties. De rente maakt onderdeel uit van de boekwaarde van de grondexploitaties en wordt net als de reguliere mutaties in de grondexploitaties conform de BBV overgeboekt naar de balans. Het effect van de actualisatie van de aan de grondexploitaties toegerekende rente is saldo neutraal.

Actualisatie resultaatnemingen grondexploitaties

De commissie BBV heeft in haar laatste notitie voor de grondexploitaties (juli 2019) een wijziging doorgevoerd in de berekeningssystematiek voor de tussentijdse winstnemingen in de grondexploitaties. In de notitie is voorgeschreven dat de grondslag voor de tussentijdse winstnemingen de eindwaarde is. Ten opzichte van de berekening op basis van de netto contante waarde (de grondslag die tot het verschijnen van de notitie werd

gehanteerd) levert dit een éénmalige extra winstneming van € 10,7 mln op door het verplicht naar voren halen van de winsten.

Bijstelling incidentele opbrengsten erfpacht

De incidentele opbrengsten erfpacht zijn bijgesteld aangezien een grote conversie van afkoop naar eigendom in 2019 is gerealiseerd.

Ramingsbijstelling opbrengsten corporaties

Voor het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) zijn minder kosten gerealiseerd. De woningcorporaties krijgen deze kosten ook minder doorberekend.

Aardgasvrije wijken

In 2019 is door het Rijk via de septembercirculaire € 1,6 mln beschikbaar gesteld voor aardgasvrije wijken. Dit bedrag is bestemd voor grootschalige proeftuinen in het kader van het Programma Aardgasvrije wijken.

Wabo leges credit 2019

De verwachting is dat het aantal restituties van de Wabo leges voor 2019 minder is dan begroot. Dit impliceert een verlaging van het budget met € 1,5 mln.

Kostendekkende huur Concernhuisvesting

In 2019 is de kostendekkende huur voor Concernhuisvesting opnieuw door Vastgoed berekend aan de hand van de kaders die daarvoor zijn. Hiervoor zijn de verschillende componenten van de kostendekkende huur geactualiseerd. Vooral de actualisering van de meerjaren onderhoudsplannen (MOP's) leidt tot een stijging, hierbij wordt uitgegaan van conditieniveau 3: sober en doelmatig. De stijging van de kostendekkende huur levert een knelpunt op van € 3,6 mln in 2019, waarvan € 3,5 mln op het programma Overhead, taakveld Concernondersteuning en € 145 op het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling, taakveld Beheer overige gebouwen en gronden. Deze herberekening heeft een structureel effect, dit wordt meegenomen in de bestuursopdracht Vastgoed.

Huurlasten Collectiegebouw

Bij aanvang van het project is afgesproken dat de huur door de gemeente in 2019 start. Daarmee kan stichting Collectiegebouw haar verplichtingen tijdens de aanlooperperiode tot exploitatie voldoen. Vanwege ontstane

vertragingen tijdens de bouw is die periode langer geworden. Hierdoor is een knelpunt ontstaan waardoor de huurverplichting van de gemeente in 2019 niet is gedekt. Om die reden wordt met deze wijziging de begroting in 2019 met € 1 mln bijgesteld.

Bestemmingsreserve Bodem

In de begroting wordt er vanuit de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds € 299 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Bodem. Dit wordt veroorzaakt doordat er in 2018 € 299 ten laste van de Bestemmingsreserve Bodem is geboekt in plaats van de Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds Regionale Uitvoeringsdiensten.

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie

In de 2e herziening is er € 56 onttrokken aan de bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie op het taakveld Wonen en bouwen in plaats van op het taakveld Ruimtelijke ordening ontwikkeling. Binnen het programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling heeft dit een saldoneutraal effect. Daarnaast zijn bij programma Stedelijke inrichting en ontwikkeling de loonkosten opgehoogd. Dit is het gevolg van een dakpanconstructie in het kader van verjonging. De dekking vindt plaats vanuit de bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie.

Bestemmingsreserve Energietransitie en Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds - luchtkwaliteit

De gemeente heeft een Rijksbijdrage ontvangen ter hoogte van in totaal € 6,5 mln als cofinanciering voor de verbetering van de luchtkwaliteit. Deze bijdrage is gestort in de bestemmingsreserve Energietransitie. De cofinanciering vanuit de gemeente komt uit het energietransitiefonds. Eind september heeft de bestuurlijke besluitvorming over de toekenning van deze cofinanciering uit het energietransitiefonds plaatsgevonden. De 3 projecten (Bouwlogistiek, Walstroom en Mobiliteitsmanagement) zijn na deze besluitvorming gestart, gefinancierd uit de twee bestemmingsreserves Energietransitie en Taakmutaties Gemeentefonds Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. Het lastenbudget en de daaraan gekoppelde dekking uit deze bestemmingsreserve is verlaagd met € 1,9 mln.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De begrote kosten ten laste van de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling en de hiermee samenhangende onttrekkingen zijn geactualiseerd. De begrotingswijzigingen zijn saldoneutraal en worden hieronder toegelicht:

- De aanpassingen in de fasering voor de balansprojecten buitenruimte Rotterdam Central District (€ 750), buitenruimte Maasranden (€ 235), buitenruimte Kop van Feijenoord (€ 234) en buitenruimte Wilhelm Tellhof (€ 100).

- De kosten 2019 voor buitenruimte RCD (Kruisstraat, Delftsestraat en Hofplein) zijn geactualiseerd. Daardoor verschuift een deel van de bijdrage vanuit de reserve Gebiedsontwikkeling van 2019 naar 2020: € 257.
- De subsidie voor het project Herstructurering Pendrecht is met € 790 verlaagd. De onttrekking aan de reserve Gebiedsontwikkeling is met een zelfde budget aangepast.
- Door vertraging in oplevering en financiële afhandeling van de projecten Jaffa F1, Staringbuurt en Herstructurering Landbouwbuurten schuiven de kosten voor deze projecten en bijdragen vanuit de reserve Gebiedsontwikkeling door van 2019 naar 2020: € 1,7 mln.
- De kosten 2019 voor de Kostenplaats Stadsvernieuwing (KPSV) Bodemsanering zijn geactualiseerd. Daardoor verschuift een deel van de bijdrage vanuit de reserve Gebiedsontwikkeling door van 2019 naar 2020: € 220.
- Door verschuiving van fasering van de kosten zijn de lasten van subsidies en inkopen voor het programma woningverbetering particuliere voorraad geactualiseerd en met € 1,1 mln verlaagd. De onttrekking aan de reserve Gebiedsontwikkeling is met eenzelfde budget aangepast.
- De planvoorbereiding van de Big Five buitenruimteprojecten Park Maashaven, Hofbogen (plus-variant), Groene Long, Alexanderknoop en Schouwburgplein staat gepland voor 2019 en 2020 verwacht. De lasten en dekking uit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling zijn niet eerder begroot. De lasten en dekking worden bijgesteld voor het jaar 2019 (€ 1 mln).

Verder zijn voor de volgende projecten in 2019 bijdragen toegekend:

- Het Park € 1 mln, waarvan € 600 voor 2019
- Evenementendek bij het depot Boijmans van Beuningen € 2.131, waarvan € 288 voor 2019
- Voorplein Wijkpark Oude Westen € 200
- Getijddepark Keilehaven € 552, waarvan € 100 voor 2019
- Bruggenhoofd Maaskade Noordereiland € 227, waarvan € 88 voor 2019
- Verlevendiging Wilhelminapier € 280, waarvan € 80 voor 2019
- Konaklocatie € 144, waarvan € 94 voor 2019
- Herinrichting Winkelcentrum Lage Land € 600, waarvan € 30 voor 2019

Bestemmingsreserve Infrastructuur

De activering en bijbehorende onttrekking aan de bestemmingsreserve Infrastructuur is in lijn gebracht met de huidige projectbegroting voor Rotterdam CS. Het betreft een aanpassing in de fasering, waarbij € 209 is doorgeschoven naar 2020.

Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam

De begrote kosten ten laste van de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR) en de hiermee samenhangende onttrekkingen zijn geactualiseerd. De begrotingswijziging is saldoneutraal. De wijzigingen betreffen:

- De kosten voor de buitenruimte Hordijk zijn geactualiseerd. De kosten en de bijdrage vanuit het IFR zijn met € 5 opgehoogd.
- De kosten en bijbehorende onttrekkingen voor Hart van Zuid zijn in lijn gebracht met de huidige projectbegroting. De kosten en de bijdrage zijn met € 75 verlaagd.
- Door verschuiving van fasering van de kosten zijn de lasten van subsidies en inkopen voor het programma woningverbetering bestaande voorraad geactualiseerd en met € 1 mln verlaagd. De onttrekking is met eenzelfde budget aangepast.
- Realisatie van het kunstwerk op de Binnenrotte vindt niet meer in laatste kwartaal 2019 plaats, maar gebeurt in eerste kwartaal van 2020. De uitgaven in 2019 zullen daardoor € 270 lager uitvallen
- De fasering van de kosten en bijbehorende onttrekkingen voor Boergoensenhof zijn in lijn gebracht met de huidige projectbegroting. De kosten en de bijdrage vanuit het IFR worden met € 100 verlaagd.

Verder is in de Voorjaarsnota 2019 € 1,6 mln beschikbaar gesteld voor de aankoop van een kiosk op de Coolsingel. De aankoop en sloop van deze kiosk en vervolgens het herinrichten van de openbare ruimte is onderdeel van de herinrichting Coolsingel. De uitgaven komen daardoor niet ten laste van programma Stedelijke inrichting en Ontwikkeling, maar ten laste van het krediet voor de Coolsingel. Daarom is € 1,6 mln toegevoegd aan de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR) als dekking van de toegenomen kapitaalslasten voor de herinrichting van de Coolsingel.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

De begrote kosten ten laste van de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) en de hiermee samenhangende onttrekkingen zijn geactualiseerd. De begrotingswijzigingen zijn saldoneutraal. De wijzigingen betreffen:

- Door verschuiving van fasering van de kosten zijn de lasten van subsidies en inkopen voor het programma woningverbetering samenvoegen geactualiseerd en met € 1,5 mln verlaagd. De onttrekking is met eenzelfde budget aangepast.
- Van een deel van de projecten schuiven de uitgaven en bijbehorende onttrekkingen van 2019 naar 2020. Het gaat om:
 - Valkeniersbuurt € 418
 - Tiengemetensingel € 100
 - Linker Halve Vlieger € 62
 - Beijerlandse laan € 58
- Verder zijn voor volgende projecten in 2019 bijdragen of aanvullende bijdragen toegekend:
 - Vogelbuurt aanvullend € 160, geheel voor 2019.
 - Herinrichting Drentsestraat € 107, geheel voor 2019.
 - Buitenruimte Simonsblokken € 350 waarvan € 49 voor 2019.

Regio Deal Rotterdam Zuid

Recent is door het Rijk aangegeven dat de ter beschikking gestelde middelen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid niet meer via het Gemeentefonds worden uitbetaald, maar via subsidie op basis van de kaderwet EZK- en LNV. Dit betekent dat deze middelen niet meer op het programma Algemene middelen worden begroot, maar op de programma's waar ook de uitgaven plaatsvinden. De hieraan gekoppelde reservemutaties zijn teruggedraaid: Taakmutaties Gemeentefonds, Regiodeal onderwijs, cultuur en werk.

Aardgasvrije wijken

In 2019 is door het Rijk via de septembercirculaire € 1,6 mln beschikbaar gesteld voor aardgasvrije wijken. Dit bedrag is bestemd voor grootschalige proeftuinen in het kader van het Programma Aardgasvrije wijken..

Diverse bijstellingen

Dit betreft diverse kleine wijzigingen.

Beheer overige gebouwen en gronden

Pagina 72

Beheer overige gebouwen en gronden

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor het behalen van maatschappelijke doelen

Goed rentmeesterschap uitoefenen: waardebehoud van bezittingen

Sturing geven aan en handhaving van het gebruik van onroerend goed: met privaatrechtelijke instrumenten stuurt de gemeente op het gebruik van onroerende zaken die aan derden in erfpacht of in eigendom zijn of worden gegeven en handhaaft de contracten

Ontwikkelingen en voortgang

Bestuursopdracht

In het onderdeel Begroting op orde van de Uitvoeringsagenda Vastgoed is gebleken dat het knelpunt in de begroting van Vastgoed voor een aanzienlijk deel wordt veroorzaakt door de systematiek Berekening kostendekkende huur die niet volledig kostendekkend is. Omdat de impact van het aanpassen van deze systematiek cluster overstijgend is, heeft het college in 2019 een bestuursopdracht gegeven. De opdracht is om de financiering van vastgoed zodanig vorm te geven dat deze sluitend is, de governance uit te werken en het invoeren van portefeuillemanagement.

De afronding van zowel de Bestuursopdracht Maatschappelijk Vastgoed (2016) alsmede de uitvoeringsagenda Vastgoed (2017) wordt onderdeel van deze nieuwe bestuursopdracht. Vanuit de Bestuursopdracht Maatschappelijk Vastgoed is er veel afstemming geweest met de beleidsdirecties over de vastgoedportefeuille. In 2019 zijn de voorzieningenplannen gemaakt. Deze plannen geven inzicht in het aanwezige maatschappelijke vastgoed per wijk en de (toekomstige) vraag naar maatschappelijke voorzieningen. Dit moet bijdragen aan een betere portefeuillesturing.

Verduurzaming portefeuille

De belangrijkste ontwikkeling op het gebied van overheidsvastgoed de komende jaren is het voldoen aan de Europese regelgeving, de Energy performance of buildings Directive (EPDB). Die houdt in dat nieuwbouw van gebouwen moeten voldoen aan een reeks wetten en regels. Zo moeten vanaf 1 januari 2020 alle nieuwe gebouwen in Nederland bijna energie neutrale gebouwen (BENG) zijn. Ook moet rekening worden gehouden met de milieubelasting van toegepaste materialen. Op 11 juni j.l. is een ontwerpbesluit met een wijziging van het Bouwbesluit 2012 voor Bijna energie neutrale nieuwbouw aan de Tweede Kamer aangeboden. Op dit moment geldt er een overgangsregime met BENG-vereisten voor verschillende overheidsgebouwen en Energieprestaties (EPC) voor overige gebouwen. In het voorstel komen de EPC te vervallen en is alleen nog sprake van BENG-eisen. De inwerkingtreding van de nieuwe BENG-eisen op zal 1 juli 2020 plaatsvinden. Met ingang van 2019 worden nieuwbouw- en renovatieprojecten BENG uitgevoerd.

Asbestdaken

Het wettelijk verbod op asbestdaken is uitgesteld. Uit oogpunt van veiligheid, inzicht te krijgen in de omvang van het asbestprobleem en de kosten wordt in 2019 een plan van aanpak opgesteld.

Wat willen we bereiken

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor het behalen maatschappelijke doelen

- De gemeente zorgt dat vastgoed en gronden in gemeentelijk bezit altijd op doelmatige wijze bijdragen aan maatschappelijke doelstellingen. Prioriteit ligt bij inzet voor onderwijs, cultuur, sport, zorg, welzijn, parkeren en gemeentelijke huisvesting.
- Indien er met het oog op korte en lange termijn ontwikkelingen in de stad een object niet meer bijdraagt aan de ondersteuning van beleidsdoelstellingen, dan verkoopt de gemeente deze. Tot aan de start van het verkoopproces wordt gezocht naar mogelijkheden om de objecten zo goed mogelijk te verhuren. Indien dit niet mogelijk is dan wordt er leegstandsbeheer geplaatst in de panden.

Goed rentmeesterschap uitoefenen

- De gemeente stuurt op verduurzaming van haar bezittingen. Daarmee kan de toekomstwaarde van de gemeentelijke objecten geborgd worden. In de toekomst zullen niet duurzame gebouwen geen of een lage waarde vertegenwoordigen. Vanuit regelgeving wordt gesteld dat alle nieuwe overheidsgebouwen (bijna) energieneutraal (BENG) moeten worden. In 2050 moet de totale gebouwde omgeving dus ook de overheidsgebouwen aan de BENG-vereisten voldoen.
- De gemeente zet gemeentelijke objecten in ten behoeve van de bevordering van urgente transitie in de stad: energietransitie, groei en ontwikkeling van de stad.

Sturing geven aan en handhaving van het gebruik van onroerend goed

- De gemeente geeft in voorkomende gevallen sturing aan het gebruik van vastgoed in Rotterdam dat door de gemeente in erfpacht of in eigendom van derden is of wordt gegeven door middel van (privaatrechtelijke) contracten met bepalingen over onder meer het gebruik.
- De gemeente handhaaft het gebruik van de onroerende zaken voortvloeiende uit het contract.
- De gemeente verkoopt haar vastgoed openbaar en transparant conform de uitgangspunten van de Kadernota Vastgoed.

Wat gaan we daar voor doen

Vastgoed en gronden inzetten als middel voor het behalen van maatschappelijke doelen

- De gemeente stuurt op optimale inzet van gemeentelijk vastgoed en gronden voor maatschappelijke doelen.

Maatschappelijke portefeuille

- Onderwijs: bijdragen aan een optimale beschikbaarheid en spreiding van scholen over de stad.
- Sport en recreatie: bijdragen aan een optimale balans tussen spreiding en clustering van velden en gebouwen voor sport en recreatiedoeleinden.
- Kunst en cultuur: bijdragen aan optimale huisvesting van kunst- en cultuuractiviteiten.
- Zorg en welzijn: bijdragen aan een optimale beschikbaarheid voor zorg- en welzijnsactiviteiten en een spreiding van voorzieningen waar zorg wordt geboden voor kwetsbare of overlast-gevende personen.
- Parkeren: inzet van vastgoed dat bijdraagt aan de mobiliteitsbehoefte van deze stad.
- Concernhuisvesting: inzet van vastgoed om de huisvesting van de ambtenaren te laten aansluiten bij de richtlijnen die door het concern zijn meegegeven.

Niet-kernportefeuille

- Grond en water: zorgen voor goed beheer van binnenstedelijke havens en gronden.
- Bedrijfsmatig Onroerend Goed: het realiseren van opbrengstmaximalisatie door middel van goed beheer en assetmanagement.
- Wonen: Onder andere beheer van aangekocht vastgoed ten behoeve van gebiedsontwikkeling (NPRZ). Ook wordt de reguliere woningportefeuille beheerd ten behoeve van een lopende exploitatie. Deze woningportefeuille is onderdeel van de verkoopportefeuille. Het moment van verkoop van de woningen is afhankelijk van de huur/gebruik situatie. Vanuit opbrengstmaximalisatie is het wenselijk om de woningen vrij van huur en gebruik te verkopen.
- Beheer grondexploitatie: beheer van aangekocht of bestaand vastgoed voor gebiedsontwikkeling.
- Brandstofverkooppunten: de afdeling Vastgoed verhuurt tankstationslocaties. Jaarlijks worden de huur rechten van enkele locaties geveild.

Goed rentmeesterschap uitoefenen

- De gemeente verduurzaamt zoveel mogelijk haar vastgoed. De investeringen hebben een dubbel effect: enerzijds bijdragen aan belangrijke maatschappelijke en economische transitie en veranderingen, anderzijds de waardevermeerdering en waardevastheid van het object zelf.
- De gemeente heeft een grote opgave in het verduurzamen van haar vastgoed conform de Europese afspraken (EPBD) en de afspraken in het Klimaatakkoord. Hierbij wordt ook aansluiting gezocht bij maatschappelijke en economische transitie. Er wordt onderzocht wat mogelijk is en wat de financiële impact is van verduurzamingsopgaven en de mogelijkheid van dekking van deze kosten. Op de volgende opgaven wordt gestuurd:
 - Energietransitie: omzetten van gemeentelijk vastgoed naar alternatieve bronnen en daar waar mogelijk inzetten voor energie-opwekking, -opslag en -verdeling (bijv. plaatsen van zonnepanelen, powerbanks, buurtbatterijen, smart grids etc.). Er wordt een lijst opgesteld en een onderzoek gedaan naar de potenties van het gemeentelijk vastgoed op dit terrein.
 - Klimaatadaptatie: gemeentelijke objecten worden waar mogelijk voorzien van groene daken en er is aandacht voor een ontstane omgeving, wateropvang en hittestresswerende maatregelen. Een plan van aanpak is in ontwikkeling en er vindt een koppeling plaats met de meest urgente gebieden in de stad (Programma Weerwoord).
 - Circulair: Ontwikkelen van gemeentelijke objecten door gebruik te maken van materialen met materialenpaspoort (circulaire gebruik van materialen bevorderen). Een pilot met het op waarde zetten van een materialenpaspoort wordt gestart.

- Onderhoud bestaand vastgoed: het “vergroenen” van de meerjaren onderhoudsprognoses (MJOP's) naar (Duurzame) MOP's. Door de meerjaren onderhoudsprognose niet alleen af te stemmen op de technische mogelijkheden maar breder af te stemmen op de vastgoedstrategie, de duurzaamheidsambities en de bedrijfsprocessen, kan het onderhoud optimaal haar bijdrage leveren aan de haalbaarheid van opgave verduurzamen.
- De gemeente stoot alleen die objecten af, die niet meer ten nutte zijn voor de hierboven genoemde maatschappelijke en economische doelen. Het betreft ongeveer 500 vastgoedobjecten. Het gaat daarbij onder meer om woningen, winkel-, kantoor- en bedrijfspanden (veelal onderdeel van een groter complex met ook andere eigenaren) die niet meer nodig zijn voor een vanuit een maatschappelijk doel, en voormalige gebouwen van onderwijs, sport en recreatie en gemeentewerken. Een beperkt aantal objecten is cultuurhistorisch waardevol en daarmee belangrijk dan wel beeldbepalend voor de stad of het gebied. Daarom zal samen met gebiedsontwikkeling bepaald worden hoe de cultuurhistorische waarde van deze objecten kan worden gewaarborgd. Bij een aantal objecten is het van belang ze af te stoten om zodoende voor een gebied een nieuwe functie/gebruik mogelijk te maken. Dit is in afstemming met de afdeling gebiedsontwikkeling.
Daarnaast zijn er nog circa 500 grondpercelen waarvan de verkoopbaarheid wordt onderzocht.

Privaatrechtelijke instrument inzetten als middel voor het behalen van ruimtelijke, maatschappelijke en economische doelen

- Registratie van contracten bij het in erfpacht of eigendom geven van gemeentelijke onroerende zaken aan derden.
- Uitvoering geven aan afspraken die voortvloeien uit contracten, zoals canon factureren, indexeren/herzien en rechten omtrent koop.
- Sturing geven aan het gebruik van de onroerende zaak bij een contractmutatie zoals conversie van een tijdelijk erfpachtrecht naar eigendom, of bij een wijziging van de gebruiksbepaling.
- Sturing geven aan en/of handhaving het gebruik van de onroerende zaak bij overdracht, verhuring, splitsing of uitoefening van het recht van eerste koop van onroerende zaken.
- Nakoming vorderen van afspraken die voortvloeien uit contracten, mede om ondermijning te bestrijden.
- Elke burger kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening
 - betrouwbare en voorspelbare dienstverlening
 - adequate afhandeling van klachten en bezwaren

Het resultaat van de verkochte objecten is afhankelijk van de kwaliteit, type, ligging, metrage en vigerende boekwaarde. De prognose voor 2019 is 14,6 mln.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Beheer overige gebouwen en gronden	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	203.518	187.045	142.697	127.830	125.527	123.116
Bijdragen rijk en medeoverheden	44	0	0	0	0	0
Financieringsbaten	3	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	202.339	186.895	142.547	127.680	125.377	122.966
Overige baten	1.132	150	150	150	150	150
Lasten exclusief reserves	174.554	133.180	118.403	97.773	91.386	93.818
Apparaatslasten	9.096	11.993	12.364	12.335	12.328	12.213
Inhuur	1.659	1.402	2.522	2.509	2.502	2.502
Overige apparaatslasten	138	198	193	193	193	193
Personeel	7.300	10.393	9.648	9.633	9.633	9.518
Interne resultaat	-111.174	-110.133	-108.570	-109.117	-113.867	-118.481
Interne resultaat	-111.174	-110.133	-108.570	-109.117	-113.867	-118.481
Programmalasten	276.632	231.321	214.609	194.555	192.925	200.086
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	125.204	114.002	99.123	88.917	82.831	83.920
Kapitaallasten	128.363	99.334	96.617	86.795	91.023	97.110
Overige programmalasten	23.065	17.986	18.869	18.844	19.071	19.055
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	28.964	53.864	24.293	30.057	34.142	29.298
Saldo voor reserveringen	28.964	53.864	24.293	30.057	34.142	29.298
Reserves	5.150	2.398	4.512	2.098	2.073	2.073
Onttrekking reserves	5.150	4.598	4.712	2.298	2.273	2.273

Toevoeging reserves	533	2.200	200	200	200	200
Vrijval Reserves	533	0	0	0	0	0
Saldo	34.114	56.263	28.805	32.156	36.215	31.372

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	34.114					
Begroting 2019		44.393	47.660	47.545	48.494	48.494
Omissie 2019		45.309	49.260	49.160	50.109	50.109
Voorjaarsnota 2019		36.905	27.306	30.827	34.893	34.893
Begroting 2020		47.142	28.805	32.156	36.215	31.372
10 maands		56.263	28.805	32.156	36.215	31.372

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010](#)
- [Beleidskader verkoop huurwoningen](#)
- [Besluit Begroting en Verantwoording](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Grondprijsbeleid 2013](#)
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- Kadernota Grondbeleid 2003
- [Kadernota Vastgoed](#)
- [Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed 2019](#)
- [Nieuw Rotterdams Welzijn 2016-2019 \(kadernotitie\)](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Rotterdamse Welstandsnota](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente Rotterdam heeft in 2019 1.364 vastgoedobjecten in de maatschappelijke portefeuille en 1.773 objecten in de commerciële portefeuille. Vastgoed en gronden in gemeentelijk bezit worden ingezet ten bate van maatschappelijke doelstellingen en worden dusdanig beheerd dat ze toekomstbestendig zijn. Het bezit is geen doel op zich. Het verhogen van de kwaliteit van het Rotterdamse voorzieningenaanbod is wél een doel. De inzet is om hiertoe alleen de zogenaamde kernportefeuille aan gebouwen en gronden aan te houden, waarmee de maatschappelijk gewenste waarde kan worden gecreëerd. Dit betekent dat het gemeentelijke vastgoed moet bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen uit het coalitieakkoord en aan doelstellingen die zijn neergelegd in wet- en regelgeving (die zijn doorvertaald in beleidsprogramma's, zoals bij onderwijshuisvesting). Deze collegedoorstellingen zijn en worden vorm gegeven in plannen en programma's die leiden tot vragen naar (gemeentelijk) vastgoed. De kaders waarbinnen dit gebeurt met betrekking tot vastgoed zijn vastgesteld in de kadernota Vastgoed. Door het hanteren van functioneel grondbeleid beheert de gemeente ruim 42.000 (grond) contracten van onroerende zaken die in erfpacht of in eigendom zijn uitgegeven door de gemeente.

Cultureel erfgoed - Monumenten

Pagina 73

Cultureel erfgoed - Monumenten

De gemeente Rotterdam draagt zorg voor haar gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch erfgoed waaronder de beschermde monumenten en stadsgezichten. Dit wordt bereikt door middel van de thema's: Bescherming en instandhouding, kennisontwikkeling en kennisoverdracht (Erfgoedagenda Rotterdam)

De gemeente Rotterdam zet gebouwd erfgoed in als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder "wat willen we bereiken" en "wat gaan we daarvoor doen" zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Bescherming en instandhouding

Bescherming en instandhouding van het gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch erfgoed waaronder de beschermde monumenten en stadsgezichten (thema 1 van de Erfgoedagenda)

Kennisontwikkeling: Geschiedenis in beeld

Kennisontwikkeling: Geschiedenis in beeld (thema 2 van de Erfgoedagenda)

Kennisoverdracht: Het vertelde verhaal

Kennisoverdracht: Het vertelde verhaal (thema 3 van de Erfgoedagenda)

Stimuleren de inzet van erfgoed als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen

De gemeente Rotterdam zet gebouwd erfgoed in als ontwikkelkracht: kan het bijdragen aan belangrijke transitie in de stad?

Wat gaan we daar voor doen

Bescherming en instandhouding

- Zorgen voor beoordeling en advisering over bouwinitiatieven, de vergunningverlening bij beschermde monumenten en stadsgezichten
- Het aanwijzingen van nieuwe gemeentelijke monumenten
- Cultuurhistorische verkenningen voor gebieden
- Inbrengen van cultuurhistorische kennis bij plan- en gebiedsontwikkeling en bestemmingsplannen
- Inpassen van cultuurhistorische kennis binnen de ontwikkelingen rondom de Omgevingswet
- Het Siteholderschap van de Van Nellefabriek UNESCO Werelderfgoed wordt voortgezet
- Regelmatig contact onderhouden met de Rotterdamse erfgoedpartners en burgers
- De uitvoering van de Erfgoedagenda als onderdeel van het monumentenbeleid. Deze bouwt voort op het bestaande wettelijk instrumentarium, waaraan nieuwe op de Rotterdamse situatie toegesneden projecten zijn toegevoegd. Ze zijn samengebracht in thema's

Kennisontwikkeling: Geschiedenis in beeld

- Religieus Erfgoed - uitvoeren van thematisch onderzoek en inventarisatie: het erfgoed, de bescherming ervan, het vergroten van kennis en draagvlak verder in kaart brengen
- Schoolgebouwen - uitvoeren van thematisch onderzoek en waardering: het erfgoed, de bescherming ervan, het vergroten van kennis en draagvlak verder in kaart brengen

Kennisoverdracht: Het vertelde verhaal

- Films zijn gemaakt van wijken in Rotterdam-Zuid in kader van NPRZ: dit is een serie films over het ontstaan van Rotterdam-Zuid en enkele stadswijken op Zuid. Een stadsdeel zo groot als een middelgrote stad. Hoe is Zuid ontstaan, hoe ontwikkelt Zuid zich? Bekijk de verschillende films over Rotterdam-Zuid, van boerenzij tot smeltkroes
- Publicaties in de Serie Rotterdams Erfgoed worden voortgezet. Deze uitgaven (4x per jaar een boekje) zetten een gebouw, gebied of moment in de spotlights en vertellen iets over de geschiedenis van het betreffende monument
- Het aanbrengen van het Rotterdams monumentenschildje op monumentale panden die in het bezit zijn van de gemeente zelf. Particuliere eigenaren van monumenten worden uitgenodigd om ook zelf een schildje aan te brengen. Hiermee maakt Rotterdam haar erfgoed beter zichtbaar in de stad en wordt het verhaal verteld achter het erfgoed
- Open Monumentendag Rotterdam

Stimuleren de inzet van erfgoed als aanjager bij transformaties en gebiedsontwikkelingen

In nauwe samenwerking wordt de Architectuurnota 2010 herijkt en voorzien van een uitvoeringsagenda waarin ook het gebouwde erfgoed nadrukkelijk als aanjager is meegenomen

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Cultureel erfgoed - Monumenten	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	605	723	654	652	651	651
Interne resultaat	378	281	271	269	268	268
Interne resultaat	378	281	271	269	268	268
Programmalasten	227	442	382	382	382	382
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	206	325	265	265	265	265
Subsidies en inkomensoverdrachten	21	117	117	117	117	117
Saldo voor vpb en reserveringen	-605	-723	-654	-652	-651	-651
Saldo voor reserveringen	-605	-723	-654	-652	-651	-651
Saldo	-605	-723	-654	-652	-651	-651

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-605					
Begroting 2019		-781	-781	-781	-781	-781
Omissie 2019		-781	-1.073	-1.073	-1.073	-1.073
Voorjaarsnota 2019		-781	-1.082	-1.082	-1.082	-1.082
Begroting 2020		-723	-654	-652	-651	-651
10 maands		-723	-654	-652	-651	-651

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Erfgoedwet](#)
- [Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht](#)
- [Monumentenverordening Rotterdam](#)
- [Beleidsbrief Erfgoed Telt 2018](#)
- [Erfgoedagenda 2017-2020](#)
- [Handboek opstellen en borgen Cultuurhistorische Verkenningen](#)
- [Visie Collectie Rotterdam](#)
- Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010
- Beleidsnota Collectie Rotterdam, Monumentenbeleid 2005-2008
- Kader Stedelijke Ontwikkeling
- Richtlijn opstellen en borgen Cultuurhistorische Verkenningen
- Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- Rotterdamse Welstandsnota
- Stadsvisie
- Verhaal van de stad

Omschrijving taakveld

Rotterdam staat internationaal bekend als stad van moderne architectuur. Daarnaast heeft de stad inmiddels ook een volwassen monumententraditie. Het erfgoed vertelt het verhaal van Rotterdam. In Rotterdam zijn verschillende monumenten. Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, UNESCO Werelderfgoed, beeldbepalende panden en beschermd stadsgezichten.

De cultuurhistorische verantwoordelijkheid van de gemeente heeft een basis in de wettelijke taken in het kader van de vergunningverlening en de instandhouding van monumenten en beschermde stadsgezichten en het sinds 1986 bestaande Rotterdamse monumentenbeleid.

De gemeente zorgt voor een aantrekkelijke woon-, leef- en verblijfsomgeving door behoud, beheer en ontwikkeling van gebouwd cultureel erfgoed (monumentenbeleid).

In december 2016 is door het college de 'Erfgoedagenda Rotterdam 2017 – 2020' vastgesteld. Hierin worden de ambities en activiteiten rond het gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch waardevolle erfgoed van Rotterdam tot 2020 beschreven en voorzien van een planning. De Erfgoedagenda wordt elke vier jaar geactualiseerd, verbreed en vernieuwd. De Erfgoedagenda Rotterdam 2017-2020 vormt de basis voor de invulling van het monumentenbeleid voor de komende jaren. De activiteiten zijn gericht op de invulling van wettelijke taken vanuit de Wabo, Erfgoedwet en Monumentenverordening Rotterdam (thema: Bescherming en instandhouding, aangevuld met specifieke activiteiten binnen de thema's Kennisontwikkeling en Kennisoverdracht. Ieder jaar wordt de gemeenteraad inhoudelijk gerapporteerd via het college van B en W.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Pagina 74

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Het initiëren en sturen van ruimtelijke ontwikkelingen door actief gemeentelijk grondbeleid: verwerving, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden

Ontwikkelingen en voortgang

Er wordt gewerkt aan het vernieuwen en verruimen van het grondbeleid, om zo een bijdrage te leveren aan de gewenste versnelling in de woningbouwopgave. Over het eerste deel hiervan is eind juni door de gemeenteraad besloten, met als resultaat dat het mogelijk gemaakt gaat worden om in te gaan op ongevraagde initiatieven ('Unsolicited proposals'), vaker enkelvoudige partijselectie toe te kunnen passen en een verruiming in het mandaat van het college bij het in uitvoering nemen van grondexploitaties.

Verder is begin augustus 2019 een nieuwe notitie 'Grondbeleid' van de Commissie BBV gepubliceerd. Zoals verwacht wordt hier een nadere duiding van de winstnemingssystematiek gegeven. Op dit moment worden de gevolgen van deze notitie voor de grondexploitatieportefeuille doorgerekend. Daarnaast zal komende maanden, zoals gebruikelijk, een actualisatie worden gemaakt van alle grondexploitatieprojecten. Eventuele gevolgen voor de prognose van het resultaat zullen bij de 10-maandsrapportage worden voorgelegd.

Wat willen we bereiken

Bijdragen aan de bouwopgave van 18.000 woningen in de periode 2018-2021, en aan een prettige leefomgeving. De gemeente stuurt via de eigen grondexploitaties actief op de realisatie van nieuwbouw. Tezamen met de particuliere ontwikkelingen op grond van particulieren vormt dit de bouwopgave.

Vertalen van gemeentelijke ambities naar grondexploitaties. De beleidsdoelstellingen binnen andere taakvelden, zoals Wonen en Bouwen, worden financieel vertaald in de grondexploitaties.

Risicobeheersing tijdens de planvorming en uitvoering van gebiedsontwikkelingen door optimalisatie, bewaking en bijsturing.

Wat gaan we daar voor doen

De markt uitdagen tot het investeren en realiseren van (nieuwe) ontwikkelingen passend in de prioriteiten van de gemeente. De gemeente onderzoekt tevens de mogelijkheden voor nieuwe bouwlocaties.

Door als gemeente actief te investeren tonen we lef en laten we aan de Rotterdammers en de marktpartijen / ontwikkelaars zien dat we in een bepaalde ontwikkeling(srichting) geloven. Vaak gaat het om gebieden waar een ontwikkelaar de risico's te groot vindt, waardoor een ontwikkeling niet van de grond komt. Door als gemeente risicodragend te investeren, wordt het risico voor een ontwikkelaar kleiner en wordt hij sneller verleid de gewenste ontwikkeling ter hand te nemen.

Gemeentelijke investeringen actief inzetten op de gemeentelijke prioriteiten: energietransitie, nieuwe economie en groei van de stad.

Het aanbod van gebiedsontwikkelingen afgestemd houden op de vraag vanuit inwoners en vanuit mogelijkheden vanuit de markt (kwalitatief en kwantitatief).

Het voeren van actief grondbeleid brengt kansen, maar ook financiële risico's met zich mee. Om de risico's te beperken én om tijdig aanpassingen in het programma door te kunnen voeren, wordt twee keer per jaar een analyse gemaakt van de ontwikkelingen op de woningmarkt en die van de werklocaties (bedrijventerreinen en kantoren). De analyse richt zich op de kwantiteit van de verwachte afzet (bv het aantal te verkopen nieuwbouwwoningen) en de kwaliteit daarvan (afwerkingsniveau, grootte van de woning etc.). Deze gegevens worden vergeleken met het programma dat in de grondexploitaties is voorzien (het aanbod). Bij afwijkingen wordt het aanbod hierop afgestemd.

Sturing op een voor de gemeente zo gunstig mogelijke balans tussen maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat. Een ontwikkelproces is een voortdurende zoektocht naar een goede balans tussen (onder meer) opbrengsten en kosten. Binnen gemeentelijke grondexploitaties valt hier beter op te sturen dan bij een particuliere ontwikkeling.

Ontwikkelen van locaties die niet door de marktpartijen uitgevoerd worden. Sommige ontwikkelingen leveren geen winst op, maar zijn om bijvoorbeeld maatschappelijke redenen heel wenselijk. Dergelijke ontwikkelingen zullen nooit door een particuliere ontwikkelaar opgepakt worden, omdat er geen winstpotentie is. In dergelijke gevallen zoekt de gemeente naar financiële middelen (intern of extern) om een dergelijke ontwikkeling toch van de grond te krijgen.

De projectadministratie van de grondexploitaties bevat enerzijds de gerealiseerde kosten opbrengsten en anderzijds de begroting van nog te maken kosten en voorziene opbrengsten. Alle posten worden contant gemaakt. Gesaldeerd ontstaat daardoor de Netto Contante Waarde-saldo (NCW) van het project.

Als er aanleiding voor is, worden gedurende het jaar de begrote posten geactualiseerd. Tenminste eens per jaar, tijdens het jaarrekeningproces, worden alle posten voorzien van actuele onderbouwingen.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	50.449	62.335	77.290	61.968	49.682	41.401
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.837	940	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	50.086	73.315	70.800	55.368	51.889	39.945
Overige baten	-1.474	-11.919	6.490	6.600	-2.207	1.457
Lasten exclusief reserves	43.194	56.741	77.618	61.245	49.080	40.560
Apparaatslasten	5.899	7.433	7.071	7.002	6.971	6.971
Inhuur	1.605	2.348	1.317	1.257	1.227	1.227
Overige apparaatslasten	110	114	114	114	114	114
Personeel	4.183	4.972	5.640	5.630	5.630	5.630
Interne resultaat	6.347	15.512	15.126	15.010	14.952	14.952
Interne resultaat	6.347	15.512	15.126	15.010	14.952	14.952
Programmalasten	30.948	33.795	55.420	39.233	27.157	18.637
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	33.092	36.133	58.290	42.003	29.894	21.377
Kapitaallasten	-2.165	-2.338	-2.870	-2.769	-2.737	-2.740
Overige programmalasten	21	0	0	0	0	0

Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	7.255	5.595	-328	723	601	842
Saldo voor reserveringen	7.255	5.595	-328	723	601	842
Reserves	9.666	21.951	1.695	330	540	300
Onttrekking reserves	11.807	16.951	1.695	330	540	300
Toevoeging reserves	87.906	0	0	0	0	0
Vrijval Reserves	85.765	5.000	0	0	0	0
Saldo	16.921	27.545	1.367	1.053	1.142	1.142

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	16.921					
Begroting 2019		6.773	6.771	6.771	6.771	6.771
Omissie 2019		6.143	6.152	6.161	6.161	6.161
Voorjaarsnota 2019		20.669	4.813	4.355	4.386	6.386
Begroting 2020		16.833	1.367	1.053	1.142	1.142
10 maands		27.545	1.367	1.053	1.142	1.142

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- Bouwverordening 2010
- Groenplan Binnenstad
- Grondprijsbeleid 2013
- Handboek Rotterdamse Stijl
- Hoogbouwvisie 2011
- Kader Stedelijke Ontwikkeling
- Kadernota grondbeleid 2003
- Nieuwe energie voor Rotterdam (Drift rapport)

- Roadmap Next Economy
- Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn
- Stadsvisie
- Vastgoed, katalysator voor ontwikkeling (meerjarenperspectief Rotterdams vastgoed)
- Verhaal van de stad

Omschrijving taakveld

Bij actief grondbeleid initieert de gemeente een ruimtelijke ontwikkeling door de verwerving van gronden, sloop van panden en eventuele sanering. Na bouwrijp maken wordt de grond verkocht aan een ontwikkelende partij. Na de realisatie van de gebiedsontwikkeling wordt het openbaar gebied aangelegd door de gemeente. Grondexploitaties zijn de financiële weergave van gebiedsontwikkelingen.

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving

Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving

Het realiseren van de energietransitie (gezamenlijk met alle betrokken partijen in en rondom de stad) om te voldoen aan doelen van Parijsakkoord en economische kansen worden benut

Een betere luchtkwaliteit

Regisseren van het stimuleren van circulariteit in het grondstoffengebruik binnen de stad (verminderen gebruik grondstoffen, hergebruik en recyclen van afval)

Het realiseren van een klimaatadaptieve stad

Ontwikkelingen en voortgang

Tijdens de Europese Top van 20 juni 2019 heeft de Europese Raad zijn strategische agenda voor 2019-2024 gepresenteerd. Er zijn sterke aanknopingspunten voor de gemeente met de Europese agenda. De nieuwe Europese Commissie, die vanaf 1 november 2019 zal aantreden, komt met een definitief werkprogramma voor de

vijfjarige termijn en voor het eerste jaar. Deze agenda's worden getoetst aan de doelstellingen in het taakveld Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving. Op basis hiervan wordt voor het taakveld een EU werkprogramma opgesteld. Hierin wordt opgenomen voor welke opgave Europese middelen beschikbaar zijn en welke invloed huidige en toekomstige Europese regelgeving heeft op het bereiken van de doelstellingen.

De ontwikkelingen specifiek voor Milieubeheer zijn verwerkt onder Wat gaan we daarvoor doen.

Wat willen we bereiken

De CO₂-uitstoot van Rotterdam ombuigen in een neergaande lijn naar nul uitstoot in 2050, conform de afspraken van Parijs en het Nederlands Klimaatakkoord door het realiseren van een betaalbaar, schoon, betrouwbaar, veilig en op innovatie ingesteld energiesysteem (= het totaal van opwek, opslag, grid en gebruik)

Een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid

Minder gebruik van primaire grondstoffen en meer hergebruik en recyclen van afval, en het realiseren van een omslag naar circulair denken bij inwoners en bedrijven (doelstelling circulair wordt verder uitgewerkt onder het taakveld Grondstoffen)

Het realiseren van een toekomstbestendig, klimaatadaptief, resiliënt Rotterdam: werken aan de vergroting van de capaciteit van mensen, gemeenschappen, instituten, bedrijven en systemen om te overleven, zich aan te passen en om te groeien onder elke mogelijke chronische stress of acute shocks (doelstelling klimaatadaptatie wordt verder uitgewerkt onder het taakveld Stedelijk Waterbeheer)

Minder geluidsoverlast en meer stille groene gebieden

Een betere regie op het gebruik van de ondergrond: rol van ondergrond in energietransitie, vergroening, wateropgave en biodiversiteitsvermeerdering + aanpakken verontreiniging en voorkomen gezondheidsschade

Een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners

Verduurzaming van / een duurzamere gemeentelijke bedrijfsvoering en vastgoed (doelstelling verduurzamen vastgoed wordt verder uitgewerkt onder taakveld 0.3 Overige objecten en gronden)

Wat gaan we daar voor doen

Kansen maximaal benutten.

We hebben de klimaatambities van Parijs vertaald in de volgende Rotterdamse doelstellingen:

- In 2022 is de jaarlijkse Rotterdamse uitstoot van CO₂ omgebogen naar een dalende trend

- In 2030 is de Rotterdamse uitstoot van CO₂ 49% lager ten opzichte van 1990
- In 2050 is Rotterdam klimaatneutraal

Door het verminderen van CO₂ dragen we niet alleen bij aan de aanpak van klimaatverandering, maar neemt ook de luchtkwaliteit, de gezondheid en de kwaliteit van het woonklimaat van de Rotterdammers toe.

Actieve samenwerking tussen bedrijven, instellingen en experts om de energietransitie in onze stad voor elkaar te krijgen.

- We gaan aan de gang met de deals die we met de Rotterdamse bedrijven en organisaties hebben gesloten aan de klimaattafels, waarin we met partners afspraken maken over het realiseren van een neergaande trend in de CO₂-emissies. Jaarlijks wordt de voortgang gemonitord

We bieden Rotterdammers het goedkoopste alternatief voor aardgas.

- Via een gebiedsaanpak maken we werk met werk en beperken we de overlast. We starten in Groot-IJsselmonde (Reyerdijk/Reyeroord), Pendrecht, Rozenburg, Prinsenland-Het Lage Land en Bospolder-Tussendijken. Concrete maatregelen waar we op korte termijn mee aan de slag gaan zijn de inzet van energiecoaches en het verbeteren van het gemeentelijk infopunt
- Op basis van alle ervaringen stelt de gemeente uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte op, waarin wij aangeven welke wijken voor en na 2030 van het aardgas afgaan. Het verduurzamen van de woningen loopt deels via de prestatieafspraken die we met de woningbouwcorporaties maken

We bouwen aan de nieuwe economische structuur met andere energiedragers.

- We hebben een klimaattafel Haven en industrie gevormd om de plaatselijke emissiereductiedoelen handen en voeten te geven. Er staan al veel projecten in de steigers die versneld worden richting uitvoering

We werken toe naar nul-emissie mobiliteit in Rotterdam in 2050.

- We bereiken dit door een efficiëntere logistiek en mobiliteit, meer ruimte voor voetgangers en fietsers en verbetering van openbaar vervoer, en het verminderen van de uitstoot van het verkeer
- Via de klimaattafel Mobiliteit zetten we stappen op een aantal transitiethema's: fossielvrij forenzen, emissie loze logistiek, oplossende Infrastructuur, deelmobiliteit, gezonde mobiliteit en havenmobiliteit. Binnen deze thema's lopen allerlei projecten en initiatieven waarvan we de krachten bundelen om tot doorbraken te komen

We gaan het opwekken van lokale wind- en zonne-energie opschalen.

- We zetten actief in op het uitbreiden van de opwek voor zonne- en windenergie in stad en haven
- We lobbyen actief om het aantal windparken op zee uit te breiden en om de opgewekte elektriciteit op zee in Rotterdam 'aan te laten landen'

Een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid.

- Het voeren van een actieve aanpak van de voornaamste bronnen van luchtvervuiling, enerzijds gericht op bereiken van structureel minder uitstoot in de stad en anderzijds gericht op verminderen uitstoot van bronnen in de regio
- Stimuleren van mobiliteit gericht op fietsen en OV (doelstellingen voor mobiliteit worden verder uitgewerkt onder Programma Verkeer en vervoer, taakveld Verkeer en vervoer ontwikkeling)
- Schonere en efficiëntere inrichting van bouw- en stadslogistiek
- Veranderen en verschonen van de automobiliteit en vermindering van autoverkeer in met name de binnenstad.
- Doorgaand en passerend verkeer zoveel mogelijk over de ringwegen middels slimme technologieën en verkeersmaatregelen.
- Bevorderen ontgascapaciteit voor binnenvaarttankschepen in de haven

Minder gebruik van primaire grondstoffen en meer hergebruik en recyclen van afval, en het realiseren van een omslag naar circulair denken bij inwoners en bedrijven

- Doelstelling circulair wordt verder uitgewerkt onder programma Beheer van de Stad/ taakveld Afval-Grondstoffen

Bijdrage leveren aan een toekomstbestendig, resiliënt Rotterdam onder andere gericht op het gebied van klimaatadaptatie: voorkomen van en omgaan met wateroverlast en hittestress.

- Inzetten op de ontwikkeling van maatregelen bij private partijen en instellingen (huiseigenaren, bedrijven, kennis- en zorginstellingen)
- Integreren van maatregelen in de primaire processen van de gemeente zelf (ontwerp, inrichting, assetmanagement)
- Blijven zoeken naar innovaties en verbeterde methoden op het gebied van klimaatadaptatie
- Deelnemen in internationale samenwerkingsverbanden en kennisnetwerken om zodoende onze kennis en kunde op peil te houden en ons internationaal imago op dit vlak hoog te houden:
 - 100RC
 - C40
 - Climate Academy
 - Global Centre of Excellence on Climate Adaptation

Het tegengaan van geluidsoverlast

- Het slim ontwerpen en inrichten van de openbare ruimte (waar mogelijk minimaal één geluidarme zijde bij woningen)
- Maatregelen die geluidbeleving positief beïnvloeden
- Werken aan stille groene gebieden die bewoners rust en ontspanning bieden

- De structurele aanleg van stille wegdekken

Bijdrage leveren aan het gebruik van de ondergrond: rol van ondergrond in energietransitie, vergroening, wateropgave en biodiversiteitsvermeerdering + aanpakken verontreiniging en voorkomen gezondheidsschade

- Er wordt een aanpak opgesteld gericht op met lood verontreinigde locaties waar kinderen spelen.
- Integraal beleid van de ondergrond, Beleid gericht op het gebruik van de ondergrond voor groen, voor energievoorzieningen als warmte-koude-opslag en geothermie en ter voorkoming van wateroverlast.
- Verdere uitwerking van Gebiedsgerichte Aanpak van verontreinigde grond (en grondwater) in de haven

Een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners

- Inzetten op onder meer het concentreren van risicobedrijven, ook in relatie tot zeer kwetsbare objecten (ziekenhuizen, scholen)

Verduurzaming van gemeentelijke bedrijfsvoering en verduurzaming gemeentelijk vastgoed

- Doelstelling verduurzamen vastgoed wordt verder uitgewerkt onder het taakveld Overige objecten en gronden
- Actief sturen/samenwerken met gemeentelijke inkoop op verduurzamen en circulair maken van inkoop
- Inzetten op verduurzamen van gemeentelijk vastgoed
- Inzetten op ontwikkeling en versterking circulaire economie via eigen bedrijfsvoering
- Inzetten op het verduurzamen van de gemeentelijke bedrijfsvoering

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 1: De stijging van de CO2-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend die leidt tot 49% CO2-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990.	Streefwaarde	niet >32,2 Mton	niet >32,2 Mton	niet >32,2 Mton	<32,2 Mton		
	Realisatie	Eind november 2019 bekend	N.v.t. (jaarrapportage)				
Collegetarget 2: Vanaf 2020 zijn er geen straten meer waar de Europese gezondheidsnorm voor NO2 wordt overschreden. Ook na 2020 blijven we werken aan het verder verbeteren van de luchtkwaliteit.							
	Jaargemiddelde*	Streefwaarde	16	12	8	0	
	Realisatie	Eind november 2019 bekend		n.v.t. (jaarrapportage)			
	Uurgemiddelde**	Streefwaarde	0	0	0	0	
	Realisatie	0					

* Betreft het aantal toetspunten > NO2 40 g/m3 (jaargemiddelde gebaseerd op NSL voorgaande jaar)

** Betreft het aantal meetstations met >18 keer per jaar overschrijding NO2 200g/m3 (uurgemiddelde, gebaseerd op jaarverslag DCMR)

Meerdere ambities uit het coalitieakkoord worden hier samengevoegd onder college target 1. Verduurzamen gebeurt door en kan ook gemeten worden via een slimme keuze voor een combinatie van maatregelen: aardgasvrij maken (of daarop voor te bereiden), voorzien van eigen energie opwek en/of -opslag, kostenefficiënt te isoleren/renoveren, materiaal circulair inzetten, energiegebruik van bewoners veranderen, woningen voorzien van oplaadfaciliteiten voor elektrisch vervoer, huizen klimaatbestendiger maken (bv groene daken, ontsteden van tuinen, wateropvang en hittestress maatregelen).

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	1.604	1.951	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.084	1.498	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	541	453	0	0	0	0
Overige baten	-21	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	39.274	41.363	66.126	51.528	43.832	21.401
Apparaatslasten	0	2.127	3.967	3.967	3.967	3.967
Inhuur	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	17	28	28	28	28
Personeel	0	2.110	3.939	3.939	3.939	3.939
Interne resultaat	12.201	6.974	7.336	7.280	7.252	7.252
Interne resultaat	12.201	6.974	7.336	7.280	7.252	7.252
Programmalasten	27.073	32.262	54.822	40.280	32.613	10.181
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	24.558	11.859	35.696	21.105	13.828	-8.642
Kapitaallasten	544	558	553	688	735	774
Overige programmalasten	101	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.871	19.845	18.574	18.488	18.049	18.049
Saldo voor vpb en reserveringen	-37.670	-39.412	-66.126	-51.528	-43.832	-21.401

Saldo voor reserveringen	-37.670	-39.412	-66.126	-51.528	-43.832	-21.401
Reserves	11.786	3.292	26.755	20.464	14.746	1.616
Onttrekking reserves	12.119	12.318	37.742	22.464	14.746	1.616
Toevoeging reserves	1.586	45.484	34.969	3.160	3.870	0
Vrijval Reserves	1.252	36.458	23.983	1.160	3.870	0
Saldo	-25.884	-36.120	-39.370	-31.064	-29.086	-19.785

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-25.884					
Begroting 2019		-31.090	-31.336	-31.301	-31.304	-31.304
Omissie 2019		-30.747	-30.941	-32.724	-32.727	-32.727
Voorjaarsnota 2019		-32.045	-34.586	-35.328	-33.381	-34.081
Begroting 2020		-36.096	-39.370	-31.064	-29.086	-19.785
10 maands		-36.120	-39.370	-31.064	-29.086	-19.785

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Actieplan Geluid 2013-2018](#)
- Beleidskader Groepsrisico
- [Beleidsnota Huishoudelijk Afval 2013-2018](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- Gebiedsaanpak energietransitie
- Groenplan Binnenstad
- [Hoogbouwvisie 2011](#)

- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Koersnota Schone Lucht](#)
- Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [Programma Duurzaam 2015-2018 'Duurzaam dichterbij de Rotterdammer'](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam gaat voor circulair - Visie en aanpak 2017](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Rotterdam Staat van de Stad](#)
- [Rotterdamse Adaptatiestrategie](#)
- [Stadsvisie](#)
- Stedelijke Agenda Haven
- [Verhaal van de stad](#)

Omschrijving taakveld en vervolg taakvelddoelstellingen

Vervolg taakvelddoelstellingen

- verminderen van geluidsoverlast
- een betere regie op het gebruik van de ondergrond
- een adequaat extern veiligheidsniveau voor alle inwoners
- verduurzaming van de gemeentelijke bedrijfsvoering en verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Omschrijving taakveld

Nederland moet in 2050 een land zijn zonder CO2 uitstoot en met een volledig circulaire economie. Daar moet nu mee begonnen worden. Ook Rotterdam heeft hierin een belangrijke opgave. Prioriteit ligt daarom bij de uitvoering en ondersteuning van activiteiten voor het realiseren van de energietransitie in gebouwde omgeving en mobiliteit, de omslag naar een circulaire economie, het verbeteren van de luchtkwaliteit, vergroting van de veerkracht van de stad, in combinatie met de vergroening, waterveiligheid en transformatie naar een nieuwe duurzame economie.

We zetten in op een fijne woon- en leefomgeving voor alle Rotterdammers: schoner, groener en gezonder. In het taakveld Milieubeheer wordt ingezet op maatregelen die de energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, schone lucht, minder geluidsoverlast en schonere en veiliger bodems bevorderen en zo een bijdrage leveren aan een rijke en stabiele biosfeer en daarmee aan een aantrekkelijke leefomgeving. Dit vergt vooral focus op anders werken: die keuzes krijgen waarde als we ze omzetten in kansen door integraler en slimmer te werken. Dus zetten we de energietransitie in als vliegwiel voor duurzame bedrijvigheid, voor nieuwe werkgelegenheid en het aantrekkelijker maken van woningen en wijken.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap

Pagina 76

Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap

Een aantrekkelijke en leefbare stad voor iedereen, nu en in de toekomst

Meer gezonde Rotterdammers die bewegen, spelen, sporten, ontmoeten, ontspannen en recreëren

Een investering in de doorontwikkeling van de klimaat adaptieve deltastad

Samenwerking met Rotterdammers en gedeeld eigenaarschap

Ontwikkelingen en voortgang

We werken aan een robuuste groene, gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Rotterdammers die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk werk- en leefklimaat. In het coalitieakkoord zijn veertien college targets vastgesteld. College target nummer elf luidt: “20 hectare groen erbij in 2022 t.o.v. 2018”.

In juni 2019 is de concept visie Openbare Ruimte besproken in de commissie BWB. De visie schetst de opgaven voor de openbare ruimte die wij de komende 10 jaar voorzien, in relatie tot de binnenstedelijke verdichting en de diverse transitie die op ons afkomen, zoals klimaatadaptatie en energie. De opgaven zijn verwoord in drie doelen:

1. groenere en duurzame stad
2. openbare ruimte van en voor iedereen
3. ruim baan voor fietser en voetganger

Daarnaast zijn er vijf speerpunten voor Rotterdam:

1. groenstructuur
2. rivieren, kust en regio
3. binnenstad
4. focuswijken Rotterdam-Zuid
5. boulevards en stadsstraten

Inmiddels is de raad geïnformeerd over het plan van aanpak Groenoffensief “Rotterdam gaat voor groen!”, hiermee wordt ingezet op speerpunt 1 groenstructuur. Deze aanpak geeft in vier pijlers het kader voor uitvoering van het college target 20 hectare vergroening.

De voortgang op het onderwerp vergroening van de buitenruimte die bijdraagt aan de gezondheid en levensplezier van alle Rotterdammers en die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren heeft geleid tot een het college in februari 2019 vastgesteld Toekomstperspectief Binnenstedelijke Nieuwe Maas. Dit toekomstperspectief is met het in juni 2019 door het college vastgestelde Uitvoeringsprogramma Rivieroevers Rotterdam 2019-2022 doorgeleid aan de gemeenteraad. Hiermee is ingezet op speerpunt 2 Rivieren, kust en regio.

Tijdens de Europese Top van 20 juni 2019 heeft de Europese Raad zijn strategische agenda voor 2019-2024 gepresenteerd. Er zijn sterke aanknopingspunten voor de gemeente met de Europese agenda. De nieuwe Europese Commissie die vanaf 1 november 2019 zal aantreden komt met een definitief werkprogramma voor de vijfjarige termijn en voor het eerste jaar. Deze agenda's worden getoetst aan de doelstellingen in het taakveld [Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap]. Op basis hiervan wordt voor het taakveld een EU werkprogramma opgesteld. Hierin wordt opgenomen voor welke opgave Europese middelen beschikbaar zijn en welke invloed huidige en toekomstige Europese regelgeving heeft op het bereiken van de doelstellingen.

Wat willen we bereiken

We werken aan een robuuste groene, gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Rotterdammers die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk werk- en leefklimaat.

Een meer uitgebreide, beter aaneengesloten groenstructuur in de stad die bijdraagt aan een meer robuuste én veerkrachtige openbare ruimte met betere biodiversiteit.

Een robuuste en veerkrachtige openbare ruimte die ontwikkelingen die op de stad afkomen kan opvangen: energietransitie, klimaatadaptatie, veranderende mobiliteit, netwerksamenleving, circulaire economie.

Wat gaan we daar voor doen

We werken aan een robuuste groene, gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Rotterdammers die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk werk- en leefklimaat.

De komende vier jaar staan in het teken van *uitvoering van het “Groenoffensief” zoals verwoord in het plan van aanpak Rotterdam gaat voor groen!* Met alle partners in de stad het Rotterdamse groenareaal groter, beter en aantrekkelijker maken. Dat doen we met diverse partijen in de stad (bedrijven, instellingen, corporaties, ondernemers, natuurorganisaties, terreinbeheerders, groene initiatiefnemers, bewoners). Bij de begroting van 2019 heeft het college als collegetarget de ambitie geformuleerd om deze periode 20 hectare groen toe te voegen. Het plan van aanpak geeft invulling aan de wijze waarop (hoe) wij dit target willen realiseren. Het plan van aanpak bestaat uit vier onderdelen:

1. groene daken
2. groene werklocaties
3. groen in de openbare ruimte
4. groen dicht bij huis

Langs deze vier lijnen wordt uitvoering gegeven aan het collegetarget en de hieronder genoemde acties.

- Voor de openbare ruimte en publieke panden van de gemeente Rotterdam zetten we vergroening voort en intensiveren die waar mogelijk. Als gemeente geven wij het goede voorbeeld voor vergroening van de ruimte en de bebouwing.
- Bij vergroening hebben wij het over maatregelen die bijdragen aan toename van het areaal groen in de stad. Dat kan zijn gras, opgaande beplanting, bomen, groene oevers, water en verbeteren van de groeiomstandigheden van bomen.

Het programma Rotterdam gaat voor Groen loopt tot en met 2022, maar daarna is de opgave voor het vergroenen van de stad niet afgerond. De conceptvisie Openbare Ruimte biedt een doorkijk voor de komende 10 jaar. De

visie schetst het belang van verdere vergroening van de stad en goede verbindingen met de groene landschappen om de stad. Dit is noodzakelijk om een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat te blijven bieden en verder te ontwikkelen in relatie tot de binnenstedelijke verdichting, klimaat, energie en mobiliteit.

- Realiseren van slimme, ecologische verbindingen tussen groene plekken, parken en de stad uit, zoals van het park Twee Heuvels naar het Eiland van Brienenoord, de Steilrand van Schie naar Rottemeren en via de Heemraadsingel naar het Vroesepark.
- Impuls in het stedelijke groene netwerk voor sport, recreatie en verblijf.
- Realiseren van een groene kwaliteitsimpuls, bijvoorbeeld groene wandelroutes in de buurt en wijk mogelijk maken.
- Voortzetten van de vergroening in de binnenstad.
- Blijven investeren in de buitenruimte van met name de focuswijken op Zuid, gekoppeld aan het brede maatregelenpakket van [NPRZ](#).
- Investeren op het versterken van het regionale landschap, de bereikbaarheid en de toegankelijkheid via deelname aan Recreatieschap Rottemeren en regionale Landschapstafels als Hof van Delfland en IJsselmonde. *De provincie werkt ook aan groenblauwe verbindingen tussen stad-regio, waaronder de Rotte en de Schie als verbinding met omliggende groene landschappen.*
- Het groenblauwe netwerk in buurten en wijken in en om de stad uitbreiden voor langzaam verkeer (voetganger en fiets), zowel functioneel (werk) als recreatief.
- Meer wateropvang en recreatie-natuur binnen en buiten de stad (o.a. via het Deltaplan).
- Kleine kwaliteitsingrepen toepassen bij herbestrating die bijdragen aan de functionaliteit, vergroening en duurzaamheid (functionele wijzigingen).
- Bijdragen aan het opstellen en realiseren van een integraal deltaplan (grond)water voor wateroverlast, waterveiligheid en hittestress (*Rotterdams Weerwoord*). De uitwerking in een uitvoeringsstrategie heeft brede consequenties voor de inrichting van de openbare ruimte. Denk aan inrichtingsprincipes (bijvoorbeeld groene infiltratie greppels of riolscheiding) en materiaalgebruik (bijvoorbeeld waterdoorlatende bestrating).

Een vergroening van de buitenruimte die bijdraagt aan de gezondheid en levensplezier van alle Rotterdammers en die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren.

- Waar mogelijk en voor Rotterdammers van alle leeftijden in de openbare ruimte voorzieningen realiseren die leiden tot spelen, bewegen, sporten en ontmoeten (o.a. toegankelijk maken en vergroenen schoolpleinen).
- Waar mogelijk in lokale woonstraten en stadsstraten zorgen voor vergroening (meer en grotere bomen en meer groen), verbeteren van verbindingen en balans in gebruik, onder andere door mee te liften met onderhoudsprojecten en functionele wijzigingen. Het doel is 20 (clusters van) straten aan te pakken *in de periode tot en met 2022*.
- Programma Rivieroevers Rotterdam door ontwikkelen:
 - Programma ontwikkelen voor komende vier jaar op basis van het toekomstperspectief de Binnenstedelijke Rotte en het concept toekomstperspectief voor de binnenstedelijke Nieuwe Maas: *Uitvoeringsprogramma Rivieroevers Rotterdam 2019-2022*.
 - Onderzoeken hoe en met welke mogelijkheden we de rivieroevers levendiger, aantrekkelijker en groener maken, de beleving van de rivier versterken en meer op en langs de oevers van

de Maas kunnen recreëren. Bijvoorbeeld met nieuwe stadsparken voor alle Rotterdammers, zoals langs de Maasboulevard, in de Maashaven en in de Rijnhaven. Dit leidt tot een vastgesteld toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas.

- De Rotte ontwikkelen tot een aantrekkelijke groene openbare ruimte met recreatie- en verblijfsmogelijkheden. Realiseren van een aantal groene plekken en aantrekkelijke routes langs de Rotte, zoals Crooswijkse Bocht, trap Grote Kerkplein en herinrichting Leuvekolk inclusief waterinlaat en vispassage.
- Nieuwe Maasparcours *verder uitbouwen en eventuele wijzigingen* opnemen in knooppuntenroute.
- Vergroenen van circa tien stenige pleinen in de periode *tot en met 2022*.
- Het verbeteren van oversteekbaarheid van stadsstraten (en boulevards) en het meer ruimte maken voor voet- en fietspaden en vergroening (zoals Schiedamsedijk, Leuvehavenzijde, Pleinweg, Zuiderparkweg). Het creëren van essentiële wandel- en fiets routes voor de stad die scholen, tal van groen en diverse voorzieningen verbinden.
- Actualisatie van de Rotterdamse Stijl met inzet op meer gebruik van groen en circulair materiaal (inclusief een innovatiebudget voor nieuw en circulair materiaal).
- Opstellen van een onderzoeksagenda voor het gebruik van de openbare ruimte.

Een robuuste en veerkrachtige openbare ruimte die ontwikkelingen die op de stad afkomen kan opvangen: energietransitie, klimaatadaptatie, veranderende mobiliteit, netwerksamenleving, circulaire economie.

- We zetten structureel in op integrale aanpak en meelift kansen bij activiteiten op het gebied van energietransitie, klimaat adaptatie, mobiliteit, circulaire economie en gezondheid.
- De testversie omgevingsvisie gebruiken om het werken met een integrale visie op de stad te borgen en de kwaliteit van de ontwikkelingen te vergroten.

Effect indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget 11: 20 ha groen erbij in 2022 t.o.v. 2018	Streefwaarde		+ 5 ha	+10 ha	+ 15 ha	+20 ha	
	Realisatie		Realisatiecijfers bij jaarverslaglegging				
% Tevredenheid van bezoekers stadsparken (rapportcijfer)	Streefwaarde	> 7,4	> 7,4	> 7,4	> 7,4	> 7,4	
	Realisatie	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	
% Tevredenheid bewoners over groen in de wijken/buurten	Streefwaarde	> 6,9	> 6,9	> 6,9	> 6,9	> 6,9	
	Realisatie	6,9	6,2				

De eindmeting voor dit collegetarget is beschikbaar voor het einde van de collegeperiode. De meting eind 2021 vormt de basis voor de rapportage en eindverantwoording.

Prestatie indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie ecologische verbindingen	Streefwaarde	3 ecologische verbindingen realiseren in de stad					
	Realisatie	0	0				

Het college heeft als doelstelling om deze periode drie ecologische verbindingen te realiseren. Deze verbindingen worden waar mogelijk opgenomen in lopende trajecten. Daar waar dat niet het geval is, wordt een nieuw ontwerpproces ingericht.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbaar groen en (openlucht) recreatie -	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
Landschap	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	893	1.833	22	22	22	22
Bijdragen rijk en medeoverheden	785	1.833	22	22	22	22
Overige opbrengsten derden	108	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	9.081	11.358	12.260	11.506	11.460	6.225
Interne resultaat	2.379	2.475	2.036	2.020	2.012	2.012
Interne resultaat	2.379	2.475	2.036	2.020	2.012	2.012
Programmalasten	6.703	8.882	10.224	9.486	9.449	4.213
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	1.882	7.477	9.219	8.482	8.444	3.208
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	4.820	1.405	1.004	1.004	1.004	1.004
Saldo voor vpb en reserveringen	-8.188	-9.524	-12.238	-11.484	-11.438	-6.202
Saldo voor reserveringen	-8.188	-9.524	-12.238	-11.484	-11.438	-6.202
Reserves	457	3.890	6.267	5.546	5.525	0
Onttrekking reserves	457	3.890	6.267	5.546	5.525	0
Toevoeging reserves	20	0	0	0	0	0
Vrijval Reserves	20	0	0	0	0	0
Saldo	-7.732	-5.634	-5.971	-5.938	-5.913	-6.202

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-7.732					
Begroting 2019		-4.547	-4.547	-4.547	-4.547	-4.547
Omissie 2019		-6.878	-6.158	-5.843	-5.558	-5.558
Voorjaarsnota 2019		-6.870	-6.968	-6.951	-6.934	-7.224
Begroting 2020		-5.826	-5.971	-5.938	-5.913	-6.202
10 maands		-5.634	-5.971	-5.938	-5.913	-6.202

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam](#)
- [Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010](#)
- [Atlas Stedelijke Havens - De havens in kaart](#)
- [Beleidsregeling Parkeernormen auto en fiets gemeente Rotterdam 2018](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [De Rivier als getijdenpark - groeidocument 2018](#)
- [Focus Document City Lounge/ Binnenstadsplan 2014-2018](#)
- Gebiedsaanpak energietransitie
- [Gebiedskoersen detailhandel 2017-2020](#)
- [Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)
- [Gebiedsvisie Hoek van Holland 2011-2020](#)

- [Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)
- [Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)
- [Gebiedsvisie Stadionpark](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Havenvisie 2030](#)
- [Havenvisie 2030: Voortgangsrapportage 2017 Havenvisie 2030](#)
- [Hoogbouwvisie 2011](#)
- [Horecagebiedsplan 2017-2019](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam](#)
- [Kader oplaadinfrastructuur auto's](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021
- [Milieuzone kaart](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [NPRZ Uitvoeringsplannen](#)
- [OV-visie Rotterdam 2018-2040](#)

- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018: Stedelijk Verkeersplan Rotterdam 2016 - 2030+](#)
- [Rotterdamse Stijl](#)
- [Rotterdamse Welstandsnota](#)
- [Stadsvisie](#)
- Stedelijke Agenda Haven
- [Structuurvisie Hart van Zuid](#)
- [Verbonden stad - visie openbare ruimte binnenstad Rotterdam - Ruimtelijke ontwikkelingsstrategie 2030](#)
- [Verhaal van de stad](#)
- Verkeer- en vervoersplan Rotterdam 2003-2020
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015](#)
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- [Recreatiekader Rottemeren "Ruimte voor een groenblauwe toekomst. Kader en koers voorrecreatief landschapspark Rottemeren" 2019](#)

Omschrijving taakveld

Het realiseren van mooi, divers en uitnodigend openbaar groen en stedelijk water. Het groen en water in Rotterdam heeft landschappelijke en ecologische waarde, is goed verspreid, biedt ruimte aan toegankelijke recreatie, en houdt de mensen en de stad gezond, leefbaar en aantrekkelijk. Juist in de verdichtende omgeving

wordt gezorgd voor een eveneens groeiende aanwezigheid van openbaar groen en stedelijk water. Onze kenmerkende rivieren, parken, singels, plantsoenen, groen en recreatiegebieden hebben iedere Rotterdammer iets te bieden. Samen met bewoners en partners pakken we kansen die bijdragen aan een circulaire economie en uitdagingen rondom klimaatverandering en gezonde groei in relatie tot de stedelijke verdichtingsopgave.

Tot dit Rotterdamse taakveld behoren:

- natuurbescherming, onderhoud van bos, heide en overige natuurgebieden
- aanleg en onderhoud van openbaar groen inclusief het plaatsen en onderhouden van kunstwerken in de openbare ruimte
- aanleg en onderhoud van openbaar water: vijvers en kleine watergangen, waaronder het schoonhouden van sloten, onderhouden van taluds en betuining
- aanleg en onderhoud van speelvoorzieningen
- hobbyclubs en volkstuinderverenigingen

De gemeente werkt aan een aantrekkelijke, klimaatbestendige, groene en gezonde openbare ruimte voor alle Rotterdammers, zodat een aantrekkelijk werk- en leefklimaat ontstaat en groeit.

Het creëren van een steeds groenere stad door structureel samen te werken en te koppelen met andere beleidsvelden zoals de verhoogde bouwactiviteiten, vernieuwing van riolering en stadsverwarming en initiatieven om een gezonde leefstijl te bevorderen. Hierbij wordt nadrukkelijk en integraal gezocht naar mogelijkheden om werk met werk te maken in de wijken en buurten van Rotterdam. Dat doen we zowel intern als extern met (bewoners)initiatieven en partners in de stad die bijdragen aan een aantrekkelijke openbare ruimte voor iedereen.

De gemeente werkt aan een robuuste aaneengesloten groenstructuur, omdat dat beter is voor mens en natuur. Het verbinden van groengebieden is op meerdere schaalniveaus belangrijk, van de verbinding van stad en land tot in de buurt. Rotterdam stuurt daarom ook in regionale samenwerkingen aan op meer en beter bereikbare groengebieden voor natuur en recreatie, voor Rotterdammers en bewoners in de regio.

Een robuuste groenstructuur is ook beter bestand tegen extreme weersomstandigheden als gevolg van de verandering van het klimaat. Naast het bergen van de wateropgave stuurt de gemeente op meer diversiteit in de groenstructuur. Dit leidt tot een hoge ecologische waarde en *biodiversiteit* en is uitnodigend voor iedere Rotterdammer. Door een goede balans in gebruiksmogelijkheden is er ruimte voor verblijf, ontmoeting en verplaatsing in een gezonde omgeving.

Materialen die gebruikt worden bij de inrichting van de openbare ruimte zijn zoveel mogelijk circulaire producten. Ook het groenafval zelf wordt optimaal terug gerecycled.

Openbaar groen en het stedelijk watersysteem zijn belangrijk voor de ecologische en landschappelijke waarde van de stad en dragen in belangrijke mate bij aan een gezonde leefomgeving en biodiversiteit. Met sport-, cultuur-, groen- en recreatieve deelprogramma's en voorzieningen werkt Rotterdam aan een leefbare en vitale stad, zowel in de directe dagelijkse leefomgeving als in de grotere parken en groengebieden. Een herkenbare leefomgeving

die op een laagdrempelige manier uitnodigt tot leren, bewegen, participatie en ontmoeting, en die bijdraagt aan de eigen kracht en de gezonde en duurzame leefstijl van Rotterdammers, met oog voor de behoefte van verschillende doelgroepen. Kwalitatief hoogwaardig groen maakt het verschil en zet Rotterdam ook op de kaart als groene metropool met een aantrekkelijk werk-leefklimaat.

De openbare ruimte heeft elke Rotterdammer wat te bieden. Er wordt meer dan ooit gewandeld, gesport, gepicknickt en gebarbecued. En ook evenementen en festivals doen een beroep op ons stedelijk- en wijkgroen. Tegelijkertijd neemt de druk op de (groene) buitenruimte toe en groeit de komende jaren door de binnenstedelijke verstedelijkingsopgave.

Het college stuurt op meer en beter bereikbaar groen, het kan gaan om lokale vergroening in de straat of op het plein en bijvoorbeeld nieuwe parken. Daarbij maken we gebruik van de bestaande kwaliteiten in wijken en buurten en versterken die, zoals het ontwikkelen van de rivieroever van Maas en Rotte voor verblijf en recreatie. Verdichting betekent ook een intensiever gebruik van de beschikbare ruimte wat extra eisen stelt aan de kwaliteit van onze bomen, grassen en beplanting.

Groen en water versterken de ruimtelijke structuur, de leefbaarheid en de klimaatbestendigheid van de stad. Parken, plantsoenen, wegbermen, straatbomen en gevelgroen verminderen hittestress en versterken de biodiversiteit. Zichtbare watergangen, onderdeel van het stedelijk watersysteem, dragen niet alleen bij aan de weerbaarheid maar ook aan belevingswaarde van de stad en aan waterdoelstellingen zoals het lokaal opvangen en langer vasthouden van water. Aanleg en onderhoud vindt plaats op milieuvriendelijke wijze: objecten en materialen worden gerecycled en ook organisch afval wordt hergebruikt. Het zorgt er daarnaast voor dat de omgeving veilig, beschikbaar en toegankelijk voor iedereen blijft.

Daarnaast investeert Rotterdam in ruimte voor ontmoeting en verblijf in de openbare ruimte door deze aangenaam in te richten en sociale knooppunten in de wijk te versterken. Bovendien zal de gemeente met variatie in inrichting en elementen de Rotterdammer meer gaan uitdagen en stimuleren om meer en vaker naar buiten te gaan om te spelen, te sporten en te bewegen in de openbare ruimte. In de stad worden plekken als vrije ruimte aangewezen en opengesteld voor tijdelijk gebruik of voor buurtactiviteiten om elkaar te ontmoeten.

Daar waar behoefte is, zetten we extra in op specifieke doelgroepen, zoals gezinnen en kinderen. Het realiseren en onderhouden van voldoende en toegankelijke recreatieve voorzieningen in de wijken, zoals speeltuinen en scoutingverenigingen, voorziet in de behoefte van jonge Rotterdammers aan een veilige speelplek. Het college draagt zorg voor voldoende spreiding en een goede bereikbaarheid.

Al deze opgaven vragen om creatieve en innovatieve oplossingen en andere samenwerkingsvormen met (deels nieuwe) partners. Alleen door samen op te trekken met oog voor de brede doelstellingen van de stad en het effect van onze aanpak op de Rotterdammer zorgen we voor maximaal resultaat, ook op de lange termijn.

Er is inmiddels veel geoefend met de concept Omgevingsvisie die in het kader van de nieuwe Omgevingswet richtinggevend wordt. De ontwikkeling van de stad wordt hierin beschreven aan de hand van vijf perspectieven:

1. circulaire stad
2. compacte stad
3. productieve stad
4. inclusieve stad

5. gezonde stad

Deze perspectieven sluiten goed aan bij onze ambities.

Met de bovengenoemde doelen beogen we de volgende effecten in de stad te bereiken:

- tevredenheid van bewoners vergroten over de openbare ruimte, waaronder het groen, water en speelvoorzieningen
- groei van gebruikers en bezoekersaantallen van stadsparken en wijkvoorzieningen
- bevordering van een duurzame en gezonde leefstijl
- weerbaarheid van de stad versterken

Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling

Pagina 77

Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling

Ontwikkelen van een integrale omgevingsvisie en strategie voor de ontwikkeling en groei van de stad

Zorgen voor de implementatie van de Omgevingswet

Zorgen voor actuele, flexibele en toekomstgerichte juridische kaders voor de ontwikkeling van de stad

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Tijdens de Europese Top van 20 juni 2019 heeft de Europese Raad zijn strategische agenda voor 2019-2024 gepresenteerd. Er zijn sterke aanknopingspunten voor de gemeente met de Europese agenda. De nieuwe Europese Commissie die vanaf 1 november 2019 zal aantreden komt met een definitief werkprogramma voor de vijfjarige termijn en voor het eerste jaar. Deze agenda's worden getoetst aan de doelstellingen in het taakveld [Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling]. Op basis hiervan wordt voor het taakveld een EU werkprogramma opgesteld. Hierin wordt opgenomen welke opgave Europese middelen beschikbaar zijn en welke invloed huidige en toekomstige Europese regelgeving heeft op het bereiken van de doelstellingen.

Wat willen we bereiken

Een integrale omgevingsvisie en strategie voor de goede groei van de stad

Een door de gemeenteraad vastgestelde Omgevingsvisie Rotterdam uiterlijk in 2020. De Omgevingsvisie Rotterdam kent twee doelstellingen:

1. Inhoud

Het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in Rotterdam, zodat het voor alle Rotterdammers, bezoekers, ondernemingen en ondernemers fijn wonen, leven, verplaatsen, ontmoeten, werken en recreëren is vandaag, morgen en overmorgen. Daarnaast is de buitenruimte van belang omdat deze het leefgebied vormt van dieren. Het doel is om ook voor hen een goede leefomgeving te creëren.

2. Proces

Het verbeteren van de planvormings- en besluitvormingsprocessen in de fysieke leefomgeving met een goede wisselwerking tussen gemeente, burgers, ondernemers en bezoekers.

Een goede implementatie van de Omgevingswet

De implementatie van de Omgevingswet heeft vijf belangrijke maatschappelijke verbeterdoelen:

- het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht
- het maken van en het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van een afwegingskader ruimtegebruik voor de gemeente in relatie tot het frequenter optreden van meervoudige claims op dezelfde ruimte
- het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving (integraliteit)
- het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving
- het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving (mede om participatie en betrokkenheid van burgers en bedrijven te vergroten)

De maatschappelijke verbeterdoelen van de Omgevingswet zijn doelen die de gemeente al grotendeels nastreeft. De wet geeft een extra prikkel en is een middel om vele initiatieven die al lopen een extra impuls te geven. Hoe eerder wordt gestart met de invoering van de Omgevingswet, hoe beter. Een verandering als deze, waarbij zoveel interne en externe partijen betrokken zijn, kost tijd en vraagt om veel afstemming. Daarnaast geven een vroege start een proactieve houding de mogelijkheid om oplossingen te vinden die aansluiten bij onze eigen wensen en behoeften en de Rotterdamse manier van werken.

Het Omgevingsplan Rotterdam

Op 1 januari 2021 wordt een flexibel en toekomstgericht Omgevingsplan Rotterdam (1.0) opgeleverd inclusief een aanpak voor de periode 2021-2029. Uiterlijk in 2029 wordt er een Omgevingsplan Rotterdam (nieuwe stijl en met een nieuwe standaard) opgeleverd.

Kaders/Bestemmingsplannen

Zorgen dat in de gehele stad sprake is van actuele, flexibele en vooral toekomstgerichte kaders.

- **Ontwikkelen van een integrale omgevingsvisie en strategie voor de ontwikkeling en groei van de stad**

De Omgevingsvisie wordt gecombineerd met een uitvoeringsstrategie en daaraan gekoppelde programma's waarin wordt aangegeven op welke manier we doelstellingen uit de Omgevingsvisie de komende jaren gaan realiseren.

- **Omgevingswet**

In 2021 wordt de Omgevingswet ingevoerd. Deze wet heeft grote gevolgen voor het ruimtelijk beleid. De twee belangrijkste instrumenten voor gemeenten van deze nieuwe wet zijn de *Omgevingsvisie* en het *Omgevingsplan* (deze zal de bestemmingsplannen vervangen). De implementatie van de Omgevingswet is een concernbrede opgave, gericht op de vier maatschappelijke verbeterdoelen van de wet (hieronder omschreven onder Implementatie Omgevingswet). Een belangrijke opgave die hier onder valt is het voorsorteren op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

- **Omgevingsplan Rotterdam**

De actualiseringsplicht voor bestemmingsplannen is vervallen, maar we houden de verplichting om de gehele stad te voorzien van actuele, flexibele en vooral toekomstgerichte kaders. Tot 2021 is het nog steeds noodzakelijk om bestemmingsplannen op te stellen, waarbij de komende jaren de balans verschuift van het actualiseren van bestemmingsplannen naar het maken van een Omgevingsplan in het kader van de Omgevingswet.

Wat gaan we daar voor doen

Ontwikkelen van een integrale omgevingsvisie en strategie voor de ontwikkeling en groei van de stad

- *Begin 2018 is een Verkenning omgevingsvisie Rotterdam opgeleverd. De ontwikkeling van de stad wordt beschreven aan de hand van vijf perspectieven: circulaire stad, compacte stad, productieve stad, inclusieve stad en gezonde stad. Deze perspectieven sluiten goed aan bij de ambities uit het coalitieakkoord en wat het college wil gaan doen. Denk aan:*
 - *de maatregelen in het kader van de energietransitie passen bijvoorbeeld binnen het perspectief circulaire stad en productieve stad en;*
 - *de maatregelen bij Wonen in een wereldstad sluiten aan bij de perspectieven compacte stad, inclusieve stad en gezonde stad.*
- *De verkenning is begin 2019 besproken in college en raad. Een plan van aanpak is opgesteld met als doel het opleveren van een concept omgevingsvisie eind 2019 en het vaststellen van de omgevingsvisie medio 2020. Het plan van aanpak behelst het opstellen van kernbeslissingen, het uitvoeren van een participatie*

strategie en het uitwerken van een passende vorm voor de omgevingsvisie. Belangrijk onderdeel van het proces is de regionale samenwerking en afstemming met de Provinciale omgevingsvisie (POVI) en de Nationale omgevingsvisie (NOVI).

- Omdat bepaalde uitspraken in de omgevingsvisie MER-plichtig zijn, is een procesonderdeel toegevoegd. In het kader van de omgevingsvisie zal een omgevingseffect rapportage worden opgesteld. De rapportage geeft inzicht in de effecten van de omgevingsvisie en levert tevens een monitor op de voortgang.*

Implementatie van de Omgevingswet

Naast het opstellen van een omgevingsvisie zijn de belangrijkste beoogde resultaten vóór 1 januari 2021 de volgende:

- We hebben eerste stappen gezet om te komen tot een andere manier van kijken, werken en samenwerken.*
- We zijn met onze eigen informatiesystemen aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet.*
- We kunnen de juiste informatie verstrekken aan bewoners en bedrijven.*
- We beschikken over een actueel actieplan geluid (in kader Europese regelgeving).*
- We hebben de basis op orde gebracht met de huidige bestemmingsplannen die opgaan in het nieuwe omgevingsplan.*
- We hebben kennis van de inhoud en het proces om vanaf 1 januari 2021 een omgevingsplan nieuwe stijl op te stellen en te publiceren in het Digitaal Stelsel Omgevingswet..*
- We halen de nieuwe, vaak kortere, termijnen voor vergunningsaanvragen.*
- We hebben het legesmodel aangepast op de situatie na 1 januari 2021.*
- We hebben de huidige formulieren en vragenbomen voor gebruikers waar nodig aangepast en overgezet naar het nieuwe Digitaal Stelsel Omgevingswet.*
- We hebben een transitieplan hoe we vanaf 1 januari 2021 tot 2029 omgaan met de impact van het oude en nieuwe juridische systeem voor het proces initiatief verkennen en vergunningverlening.*
- We zijn voorbereid op het ingeschatte aantal bezwaar- en beroepszaken.*
- Archivering, privacy en informatiebeveiliging zijn Omgevingswetproof.*

Omgevingsplan

- Per 1 januari 2021 zijn alle gemeenten verplicht om te beschikken over een Omgevingsplan. Voor Rotterdam gaan we uit van een eerste versie Omgevingsplan (1.0), inclusief een aanpak voor de periode 2021-2029. Uiterlijk in 2029 wordt er een Omgevingsplan Rotterdam (nieuwe stijl en met een nieuwe standaard) opgeleverd.*
- Om te komen tot dit Omgevingsplan wordt de komende jaren al in diverse gebieden geëxperimenteerd met pilot Omgevingsplannen. De ervaringen worden verwerkt in het definitieve Omgevingsplan voor heel Rotterdam.*
- Tot 2021 blijven de huidige bestemmingsplannen gehandhaafd. De formele actualisatieplicht is komen te vervallen, maar de gemeente is wel verplicht om in alle gebieden te voorzien in actuele juridische kaders,*

die ook op de juiste manier digitaal raadpleegbaar zijn. Tot 2021 wordt dus nog een aantal nieuwe bestemmingsplannen gemaakt, waarbij de focus leggen op de gebieden met grote ontwikkelingen (toekomstige woningbouwlocaties en [NPRZ](#)) en daar waar nog geen kaders zijn.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	1.204	5.365	4.000	768	768	768
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.052	5.365	4.000	768	768	768
Overige opbrengsten derden	152	0	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	1.126	11.785	11.113	7.691	7.493	9.876
Apparaatslasten	12.950	16.844	17.080	16.985	16.996	19.589
Inhuur	1.598	2.654	1.565	1.492	1.503	4.218
Overige apparaatslasten	176	308	311	311	311	311
Personeel	11.175	13.883	15.203	15.182	15.182	15.060
Interne resultaat	-15.361	-13.107	-12.704	-12.715	-12.874	-12.583
Interne resultaat	-15.361	-13.107	-12.704	-12.715	-12.874	-12.583
Programmalasten	3.537	8.048	6.737	3.421	3.371	2.871
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.603	8.048	6.737	3.421	3.371	2.871
Overige programmalasten	-66	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	78	-6.420	-7.113	-6.923	-6.725	-9.108
Saldo voor reserveringen	78	-6.420	-7.113	-6.923	-6.725	-9.108
Reserves	1.488	102	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.488	102	0	0	0	0
Saldo	1.566	-6.318	-7.113	-6.923	-6.725	-9.108

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	1.566					
Begroting 2019		-3.800	-3.538	-3.367	-3.315	-3.315
Omissie 2019		-356	-2.034	-2.004	-2.004	-2.004
Voorjaarsnota 2019		-719	-822	-616	-515	107
Begroting 2020		-6.458	-7.113	-6.923	-6.725	-9.108
10 maands		-6.318	-7.113	-6.923	-6.725	-9.108

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Actualisatie ontwikkelingsvisie Lijnbaan](#)
- [Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam](#)
- [Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010](#)
- [Atlas Stedelijke Havens - De havens in kaart](#)
- [Beleidsregeling Parkeernormen auto en fiets gemeente Rotterdam 2018](#)
- [Binnenstad als City Lounge - Binnenstadplan 2008-2020](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [De Rivier als getijdenpark - groeidocument 2018](#)
- [Focus Document City Lounge/ Binnenstadsplan 2014-2018](#)
- Gebiedsaanpak energietransitie
- [Gebiedskoersen detailhandel 2017-2020](#)
- [Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)

- [Gebiedsvisie Hoek van Holland 2011-2020](#)
- [Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)
- [Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)
- [Gebiedsvisie Stadionpark](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Havenvisie 2030](#)
- [Havenvisie 2030: Voortgangsrapportage 2017 Havenvisie 2030](#)
- [Hoogbouwvisie 2011](#)
- [Horecagebiedsplan 2017-2019](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam](#)
- [Kader oplaadinfrastructuur auto's](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021
- [Milieuzone kaart](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [NPRZ Uitvoeringsplannen](#)
- [OV-visie Rotterdam 2018-2040](#)

- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Programma Oost 2017-2019](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Programma Rivieroevers Uitvoeringsprogramma 2019-2022](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018 Rotterdam Verkeersveilig - Meerjarenplan 2016-2018](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018 Rotterdam Verkeersveilig - Meerjarenplan 2016-2018: Actieplan Verkeersveilige scholen](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018: Fietsplan 2016 - 2018](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018: Parkeerplan Rotterdam 2016-2018](#)
- [Rotterdamse Mobiliteitsagenda 2015 - 2018: Stedelijk Verkeersplan Rotterdam 2016 - 2030+](#)
- [Rotterdamse Stijl](#)
- [Rotterdamse Welstandsnota](#)
- [Stadsvisie](#)
- [Stedelijke Agenda Haven](#)
- [Structuurvisie Hart van Zuid](#)
- [Verbonden stad - visie openbare ruimte binnenstad Rotterdam - Ruimtelijke ontwikkelingsstrategie 2030](#)

- [Verhaal van de stad](#)
- Verkeer- en vervoersplan Rotterdam 2003-2020
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015](#)
- [Concept Visie Openbare Ruimte 2019-2029](#)
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)

Omschrijving taakveld

Doel is het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in Rotterdam, zodat het voor alle Rotterdammers, bezoekers, ondernemingen en ondernemers fijn wonen, leven, verplaatsen, ontmoeten, werken en recreëren is vandaag, morgen en overmorgen. Goede en effectieve kaders voor de fysieke leefomgeving dragen bij aan een goede ontwikkeling van Rotterdam met het oog op de groei van de stad, rekening houdend met gewenste transitie in de stad.

De stad zal de komende jaren verder groeien en te maken krijgen met grote transitie. Richting het einde van de collegeperiode zal het aantal inwoners snel gaan toenemen, we zullen vele woningen en daarbij behorende infrastructuur moeten bouwen. Tegelijk zullen we ons hele energiesysteem op de schop moeten nemen, materiaalstromen in de stad circulair gaan maken, de stad verder uitrusten voor de veranderingen in de digitale wereld, de stad toerusten voor wateroverlast en hittestress en de mobiliteitsstromen naar OV en fiets moeten kanaliseren. Deze groei en verandering van de stad betekent een grote ruimtelijke opgave, waarbij de bouw van nieuwe woningen gepaard zal moeten gaan met de bouw van (maatschappelijke) voorzieningen, kwalitatief hoogwaardig groen, genoeg plek voor energieopwekking, -opslag en -transport, een goede bereikbaarheid en voldoende werkgelegenheid. We anticiperen daarbij op ontwikkelingen op het gebied van klimaat, bevolkingssamenstelling en economische vernieuwing. Dit vraagt een ruimtelijke visie en ruimtelijke kaders, waarmee de gemeente richting geeft aan de ontwikkeling van een duurzame stad waarin het prettig wonen, werken en verblijven is. Deze visie krijgt de vorm van een omgevingsvisie, conform de eisen van de nieuwe Omgevingswet. Daarbij worden alle aspecten die de fysieke leefomgeving beïnvloeden in samenhang gezien.

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en regels voor de fysieke leefomgeving. Vanaf 1 januari 2021 is er één integrale wet voor zaken als bodem, geluid, lucht, milieu, water, ruimtelijke ordening, monumentenzorg, natuur en gezondheid. Tot 2029 hebben we de tijd om helemaal in de geest van de wet te gaan werken. Die tijd is ook nodig, het is de grootste wetswijziging sinds de invoering van de Grondwet in 1848. De invoering van de wet gaat met veel veranderingen gepaard, maar de belangrijkste liggen op de volgende terreinen:

Andere manier van werken

De Omgevingswet vraagt vooral een andere manier van denken, werken en handelen. Van de stad maar ook van onze gemeentelijke organisatie. Integraal samenwerken binnen deze organisatie, collega-overheden, partners in

de stad en bewoners. En daarnaast denken, redeneren en handelen vanuit het principe 'ja-mits' en procesgeoriënteerd. Een cultuurverandering waar de gemeente al langer mee bezig zijn en die we versterkt door moeten zetten.

Digitaal Stelsel Omgevingswet

Voor de nieuwe wet wordt landelijk een Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ontwikkeld. Het DSO heeft voor de gebruiker de vorm van één digitaal loket. Het brengt alle relevante informatie over de fysieke leefomgeving bij elkaar die voor iedereen inzichtelijk is. Daarnaast kunnen bewoners, bedrijven en overheden via dit loket meldingen doorgeven of een vergunning aanvragen.

Kerninstrumenten

De Omgevingswet kent een aantal nieuwe instrumenten waar we als gemeente mee gaan werken. De belangrijkste zijn de volgende:

- Omgevingsvisie (een samenhangende (integrale) strategische richting voor de fysieke leefomgeving.
- (Omgevings)programma's (plannen waarmee we de veranderingen uit de omgevingsvisie concreet maken in de vorm van maatregelen).
- Omgevingsplan (dit plan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving die de gemeente stelt binnen haar grondgebied. Het is de opvolger van onder andere de huidige bestemmingsplannen en verordeningen, maar krijgt een veel bredere inhoud).

Wonen en bouwen

Pagina 78

Wonen en bouwen

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus

Woningvoorraad met toekomstwaarde

Basis op orde

Ontwikkelingen en voortgang

De hoofddoelstellingen van het woonbeleid van de gemeente Rotterdam zijn aantrekkelijkere woonmilieus, een woningvoorraad met voldoende kwaliteit en duurzame toekomstwaarde, en borging dat de basis van de woningmarkt op orde blijft.

Visies en beleid

In 2019 zijn belangrijke richtinggevende documenten vastgesteld waaraan komende jaren verder invulling wordt gegeven. Besloten is de Woonvisie 2030 op basis van het Coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Rotterdam' aan te passen op de onderdelen voorraadontwikkeling en duurzaamheid in de vorm van een Addendum en een Agenda 2022. Het Addendum is op 16 mei 2019 door de gemeenteraad vastgesteld. Een belangrijke uitwerking van de Woonvisie 2030 en het Addendum is de 'Gebiedsatlas Ontwikkeling Woningvoorraad'. De Gebiedsatlas is hét instrument om ook op gebiedsniveau te sturen op de balans in de woningvoorraad.

Direct met het Addendum is op 16 mei 2019 ook het Actieplan middenhuur in de gemeenteraad vastgesteld. Het Actieplan bevat concrete maatregelen voor behoud en uitbreiding van de voorraad woningen in Rotterdam met een maandhuur tussen 711 en 1.000 euro (prijspeil 2018). Dit zijn maatregelen op het gebied van nieuwbouw, exploitatie van en toegang tot (vrije sector) corporatiebezit en het tegengaan van speculatie in de particuliere voorraad. Dit hele pakket aan maatregelen zorgt ervoor dat Rotterdamse middeninkomens beter bediend worden.

Op 11 april 2019 is het Werkprogramma NPRZ Wonen 2019-2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin is vastgelegd welke maatregelen nodig zijn in het resterend deel van deze collegeperiode om voldoende voortgang te houden op de lange termijn ambities van het NPRZ. De maatregelen richten zich op de drie sporen binnen de pijler Wonen, te weten:

- Basisaanpak Particuliere Voorraad: wegwerken van achterstallig onderhoud en het versterken van VvE's*
- Grondige Aanpak Particuliere Voorraad: verouderde woningen worden via sloop/nieuwbouw of transformatie vervangen door woningen die geschikt zijn voor een andere doelgroep.*
- Corporatievoorraad: aanpak van corporatiewoningen door middel van sloop/nieuwbouw of een renovatie van minimaal € 37.500,-*

Op 3 juni 2019 is de Woondeal Zuidelijke Randstad ondertekend, gezamenlijk met andere bestuurders in de zuidelijke Randstad en de minister van BZK. Deze Woondeal is een samenwerkingsagenda tussen de betrokken overheden en heeft als belangrijkste thema's de woningbouwproductie, gebiedsontwikkeling en verbetering van de werking van de woningmarkt. Daarnaast bevat de Woondeal een set afspraken specifiek ten behoeve van de NPRZ-opgave in de pijler Wonen, zoals ook vastgelegd in het hiervoor genoemde Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 – 2022.

In dit verband is ook de uitspraak van Minister Ollongren van belang inzake het geschil tussen de gemeente en Woonbron over hun bijdrage bij de aanpak van de particuliere woningvoorraad. Met de uitspraak kwam meer duidelijkheid over een langlopend verschil van inzicht tussen de corporaties en gemeente. De herstructurering van het particulier woningbezit in Rotterdam-Zuid is een taak waar Woonbron een bijdrage aan mag leveren. De gemeente kan deze bijdrage echter niet verplichten.

Op 27 juni 2019 heeft de gemeenteraad besloten de werking van de Verordening Woonruimtebemiddeling met één jaar te verlengen om voldoende tijd te hebben voor een gedegen evaluatie en herijking in regionaal verband.

Woningbouwproductie

Onverminderd van belang blijft de collegedoelstelling om te starten met de bouw van 18.000 woningen in de periode 2018-2022. Het door de gemeente en ontwikkelende partijen, inclusief corporaties, ondertekende Woningbouwakkoord vormt hiervoor de leidraad. Ditzelfde geldt voor de uitvoering van de in regionaal verband gemaakte afspraken tussen de regiogemeenten, woningcorporaties, Maaskoepel en de provincie Zuid-Holland. De afspraken richten zich op de voorraadontwikkeling en een evenwichtige verdeling van de sociale voorraad over de regio.

Om 18.000 woningen daadwerkelijk te starten werken wij aan 25.000 woningen in onze planvoorraad. Gemeentelijke locaties worden versneld op de markt gezet en er is via de mogelijkheid van unsolicited proposals meer ruimte gekomen voor markt- en stadsmakers initiatieven. Ook werken wij in hoog tempo door aan het hard maken van onze planvoorraad in planologische kaders. Van de 25.000 woningen past ca 60% in huidige bestemmingsplankaders. Voor 40% ca 10.000 woningen moet nog een planologische procedure worden doorlopen, via een (project) bestemmingsplan, uitgebreide procedure, of coördinatieregelen.

Via het woningbouwakkoord hebben marktpartijen en woningbouwcorporaties zich gebonden aan de kwantitatieve en kwalitatieve Rotterdamse bouwopgave. Marktpartijen en corporaties spannen zich hiermee maximaal in om de bouwproductie ambitie van dit college daadwerkelijk te realiseren. Bovendien zijn we met marktpartijen en corporaties in gesprek over het stabielere maken van de Rotterdamse bouwproductie op de middellange termijn.

De realisatie van de opgave is echter niet vanzelfsprekend maar zeer complex: kaders moeten snel worden uitgewerkt, vrijwel elke bouwopgave bevindt zich in bestaand stedelijk gebied en raakt bestaande belangen in positieve of negatieve zin. Ook zien we de beschikbaarheid van voldoende bouwers en aannemers afnemen, met snel stijgende bouwkosten tot gevolg. De realisatie van het target staat daarmee constant onder druk.

Versterken bestaande woningvoorraad

Als het gaat om de verduurzaming van de woningvoorraad ligt de focus op het energetisch verbeteren van woningen en (voorbereid op) aardgasvrij. Via een gebiedsaanpak bieden we Rotterdammers het goedkoopste

alternatief voor aardgas. Door slimme koppelingen te maken met werkzaamheden in de ondergrond en renovaties van grote vastgoedeigenaren, verminderen we overlast en kosten. Door proactief aan de slag te gaan in een aantal gebieden leren wij wat er nodig is om de energietransitie haalbaar en betaalbaar te maken. Uiterlijk in 2021 stellen we een warmte transitievisie op, waarin wij aangeven welke wijken voor en na 2030 van het aardgas afgaan.

Er valt nog een hoop te winnen in het minderen van energieverbruik. Energiecoaches en experimenten met de vervanging van energieverpillers (verouderde apparatuur) helpen daarbij. Ook zetten we in op de isolatie van woningen en het opwekken van duurzame energie. Het verduurzamen van de woningen loopt onder andere via de prestatieafspraken die we met de woningbouwcorporaties maken. In de Nota Kantoren, Bedrijfsruimte en Nota detailhandel hebben we uitgewerkt hoe de bedrijventerreinen en kantoren gaan helpen verduurzamen. Ons eigen vastgoed vervult waar mogelijk een voorbeeldrol.

Steigers op Zuid 2.0, het uitvoeringsplan particuliere woningvoorraad 2019-2022, verloopt conform planning. Van 348 woningen is de projectmatige aanpak van VvE010 gestart. Van 309 woningen is het aanbestedingstraject in oktober gereed. Ook de nazorgaanpak van 118 woningen is gestart. In totaal start van ruim 760 woningen in 2019 de begeleiding van eigenaren en verenigingen van eigenaren om hun beheer en toekomstig onderhoud op orde te krijgen.

Het funderingsloket en het Fonds Duurzaam Funderingsherstel werken aan een hernieuwde samenwerkingsovereenkomst waardoor het fonds toegankelijker wordt voor Rotterdammers met financieringsproblemen gezien de uitvoering van urgent bloksgewijs funderingsherstel.

Er wordt een asbestloket ingesteld, als één centraal punt voor alle informatie, vragen en procedures met betrekking tot asbest in de stad. Dit plan van aanpak wordt in oktober 2019 aan de raad gestuurd. Het verbod op asbesthoudende dakbedekking is door de Eerste Kamer verworpen, maar het blijft ons doel dat dit soort dakbedekking zo snel mogelijk door eigenaren vervangen wordt. Daarom wordt, vanuit het asbestloket een stimulerende en informerende aanpak uitgerold met het doel eigenaren te informeren en aan te zetten tot het vervangen van deze dakbedekking.

Algemeen

Tijdens de Europese Top van 20 juni 2019 heeft de Europese Raad zijn strategische agenda voor 2019-2024 gepresenteerd. Er zijn sterke aanknopingspunten voor de gemeente met de Europese agenda. De nieuwe Europese Commissie die vanaf 1 november 2019 zal aantreden komt met een definitief werkprogramma voor de vijfjarige termijn en voor het eerste jaar. Deze agenda's worden getoetst aan de doelstellingen in het taakveld Wonen en Bouwen. Op basis hiervan wordt voor het taakveld een EU-werkprogramma opgesteld. Hierin wordt

opgenomen voor welke opgave Europese middelen beschikbaar zijn en welke invloed huidige en toekomstige Europese regelgeving heeft op het bereiken van de doelstellingen.

Wat willen we bereiken

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus

- Versnelde groei van de Rotterdamse woningvoorraad door een hogere woningbouwproductie, meer concreet de start bouw van 18.000 woningen. Waarbij de groei ook voor een deel vorm krijgt via de transformatie van kantoorruimte.
- Een diverse woningbouw qua woningtypen met een focus op toevoegingen in het middensegment en bijzondere aandacht voor toevoeging van woningen voor studenten en woningen geschikt voor ouderen en /of mensen met een beperking.
- Een woningbouw die qua architectuur en stedenbouw recht doet aan de woonmilieus waarin de woningen toegevoegd worden en cultuurhistorische waarden zo goed mogelijk respecteert.
- Een woningbouw die waar mogelijk onderdeel uitmaakt van een integraal plan waarbij ook investeringen in groen, verblijfs- en speelruimte, parkeren en voorzieningen plaatsvinden.
- Een woningbouwproductie die het resultaat is van een goede ruimtelijke afweging tussen diverse ruimtelijke opgaven binnen de stadsgrenzen, die optimaal wordt aangehaakt op verschillende type stadsinfrastructuren, zoals onder meer OV- en fietsnetwerken en warmtenet.

Woningvoorraad met toekomstwaarde

- Woningen (nieuw en bestaand) hebben een goede bouwtechnische, ruimtelijke en woontechnische kwaliteit.
- Woningen (nieuw en bestaand) dragen bij aan de energietransitie door bijvoorbeeld aardgasvrij, gebruik van duurzame energie, opwekken en opslag van duurzame energie, een ontwerp dat leidt tot een verlaagd energieverbruik.
- (Ver)bouwprocessen van woningen en infrastructuur zijn ingericht volgens circulaire principes: materiaalstromen in en rondom woningen zijn ingericht op minimaliseren van afval, bevorderen van recycling en inzet van materialen met een minimale CO2 emissie.
- Woningen (nieuw en bestaand) dragen bij aan klimaatadaptatie op het gebied van water en hittestress: bijvoorbeeld door groene daken, groene tuinen, zuinig watergebruik.
- Woningen (nieuw en bestaand) zijn ingericht op de eisen en mogelijkheden die de snel veranderende digitale omgeving stelt (bv aansluiting op glasvezel, goede dekking snelle mobiele netwerken).
- Door bovenstaande ambities te combineren en met de sociale en economische context te verbinden wordt er gebouwd aan de weerbaarheid en veerkracht (de resilience) van de mensen, de organisaties, en de systemen in de stad.

Basis op orde

- Een voorrangspositie voor bepaalde doelgroepen op de woningmarkt omdat zij nu minder kans maken, maar wel van economisch of maatschappelijk belang zijn voor de stad, zoals middeninkomens en hulpverleners.
- Extra ondersteuning in het voorzien in de woonbehoefte voor de doelgroepen die verminderd zelfredzaam zijn, zoals ouderen en mensen met een psycho/sociale problematiek die uitstromen uit een opvangsituatie naar (semi)zelfstandig wonen.
- Afname van woonoverlast als gevolg van reguliere of niet-reguliere bewoning en aanpak en inzet hierop.

Wat gaan we daar voor doen

Groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus

Gemeentelijke inzet: initiëren, faciliteren en kaders stellen

- Inzet is de versnelde groei van de Rotterdamse woningvoorraad door te starten met de bouw van 18.000 nieuwbouwwoningen in de komende vier jaar. De rekenwijze van wat als nieuwbouw telt is als volgt, er zijn vier categorieën die meetellen:
 1. Nieuwbouw
 2. Nieuwbouwwoningen die worden gerealiseerd op een bestaand complex (optopping)
 3. Transformatie naar nieuwe woningen (functiewijziging van bijvoorbeeld kantoren in combinatie met fysieke transformatie werkzaamheden)
 4. *Vernieuwbouw, Grootchalige renovatie in onbewoonde staat tot nieuwbouw kwaliteit*
- Wat nadrukkelijk niet meetelt: splitsingen, legalisaties en renovaties in bewoonde staat.
- De gemeente spant zich hiervoor op verschillende manieren in, zonder zelf daadwerkelijk woningen te bouwen. De gemeente kan initiëren, faciliteren en kaderstellen.
- *Als basis hiervoor organiseert de gemeente een goede monitoring van de ontwikkeling van de woningvoorraad als geheel, naar prijssegment en eigendomssituatie; dit gebeurt mede in regionaal verband. De prijsontwikkeling binnen de particuliere (huur)voorraad krijgt hierin bijzondere aandacht.*
- De gemeente werkt integraal: de fysieke en economische opgave wordt in relatie tot de sociale en maatschappelijke opgave gezien. Daarnaast is er nauwe samenwerking met betrokken stakeholders. Bijvoorbeeld via de vereniging Rotterdam Central District (het platform waar de verschillende stakeholders samenwerken aan de gebiedsontwikkeling) en de aanpak in Middelland (waar door kracht van bewoners in te zetten de wijk verbetert).

Initiëren

- Waar de gemeente zelf grond bezit, wordt deze actief in de markt gezet om ontwikkelingen op gang te krijgen. *Dit zal in de regel om permanente, maar kan ook om tijdelijke woningbouw gaan. De gemeente stuurt bij het tot ontwikkeling brengen van eigen grond specifiek op de gewenste verdeling aan segment zoals volgt uit het Addendum en de Gebiedsatlas Wonen.*
- Met experimenten en pilots wordt de markt uitgedaagd tot nieuwe woonvormen. *Dit gebeurt onder meer via het Actieplan Coöperatieve Woonvormen. In de begroting is voor deze collegeperiode € 2,4 mln*

gereserveerd voor de verschillende maatregelen uit het actieplan coöperatieve woonvormen. Zo wordt er gekeken naar alternatieven voor het traditionele eigenaarschap of verhuur van woningen.

- *Ter uitvoering van de Woondeal zuidelijke Randstad zal de gemeente:*
 - *Het planaanbod (middel)lange termijn (>2025) aanvullen; keuzes over nieuwe verstedelijkingslocaties om ook op termijn voor een stabiele bouwstroom te kunnen zorgen.*
 - *Een pilot flexwonen starten waarvoor het rijk een bijdrage van maximaal € 0,3 mln vrijmaakt. Er wordt een oplossing gecreëerd waar zowel studenten als statushouders in kunnen worden gehuisvest (mogelijk aangevuld met andere doelgroepen zoals (kwetsbare) jongeren). Momenteel loopt een verkenning naar mogelijke locaties.*
- *De gemeente rolt diverse doelgroepgerichte aanpakken uit, gericht op toevoeging van woningen voor middeninkomens, studenten, ouderen/mensen met een beperking:*
 - *Ter uitvoering van het Actieplan Middenhuur wordt meer gestuurd op het opnemen van een percentage middenhuur in nieuwbouwplannen. Binnen de gemeentelijke begroting is voor deze collegeperiode € 1 mln in 2019 oplopend naar € 2 mln in 2022 gereserveerd voor dit actieplan. Dit budget zal worden ingezet ter stimulering van kwaliteitsaspecten, bijvoorbeeld het afdekken van extra investeringen door specifieke voorwaarden aan woninggrootte (grotere woningen voor gezinnen >85 m²) of huurhoogte (betaalbare huur tot 850 euro).*
 - *Samen met Universiteiten, Hogescholen en studentenhuysvesters wordt gewerkt aan het realiseren van 2.000 extra studentenkamers, al dan niet in tijdelijke of mobiele varianten.*
 - *Met de betreffende stakeholders in de stad wordt invulling gegeven aan het eind 2019 te sluiten Langer Thuis akkoord, mede om te zorgen dat er meer geschikte woningen voor ouderen en mensen met een beperking komen.*
- *Aanvullend creëert de gemeente gunstige randvoorwaarden voor ontwikkelingen van burgers en bedrijven door te investeren in buitenruimte, groen, speel- en verblijfsruimtes, voorzieningen en boven- en ondergrondse infrastructuur. Zie hiervoor de inspanningen in andere taakvelden binnen dit programma.*

Faciliteren

Bij initiatieven op grond van burgers en bedrijven faciliteert de gemeente de ontwikkelingen.

- *We delen onze kennis over de Rotterdamse woningmarkt en woonwensen van Rotterdammers met ontwikkelende partijen, mede op grond van de nieuwe grote Omgevingstest (onderzoek naar woonwensen van Rotterdammers, als vervolg op de Grote Woontest).*
- *We brengen geselecteerde ontwikkellocaties nadrukkelijk onder de aandacht van potentiële investeerders en/of makelaars tussen partijen.*
- *We zorgen dat bij niet-standaard initiatieven in het kader van transformatie van kantoren of zorgcomplexen, of innovatieve woonconcepten voor dat haar interne processen goed lopen.*
- *Bouwprocedures worden versneld door:*
 - *zo vroeg mogelijk in het proces goede informatie te verschaffen over de toetsingskaders, regelgeving en risico's*
 - *te zorgen voor een efficiënt en duidelijk proces voor het afhandelen van vergunningaanvragen*

Kaderstellen

Tot slot stelt de gemeente kaders op en stuurt de gemeente op grond daarvan bij:

- De gemeente stuurt op balans in het Rotterdamse woningbestand uitgaande van de Gebiedsatlas Wonen, waarbij de uiteindelijke verdeling over de komende vier jaar van de totale nieuwbouwpogave 20% sociaal; 30% middensegment, 30% hoger segment en 20% topsegment leidend is voor de nieuwbouw (deze percentages gelden dus niet voor elk project, het gaat over het totaal van de stad en het totaal van de komende vier jaar).
- Het woningkwaliteitsbeleid wordt vernieuwd in het licht van de nieuwe Omgevingswet zodat vooraf in planontwikkeling beter gestuurd kan worden op de gewenste (woontechnische) kwaliteit van de woningen.
- De architectuurnota wordt herijkt, met het oog op de energietransitie, transformaties kantoren/winkels /zorgvastgoed, de verdichtingsopgave en de opgave tot klimaatadaptief bouwen, maar ook vanuit de groeiende aandacht voor de rol van het cultureel erfgoed voor de ruimtelijke kwaliteit in de stad. Ook hier staat het gedachtegoed van de Omgevingswet centraal. Het monumentenbeleid wordt doorgezet (zie taakveld Cultureel erfgoed – Monumenten)
- Er wordt een ruimtelijk afwegingskader voor de groei van de stad gecreëerd, dat geïntegreerd zal worden in de Omgevingsvisie. (Zie hiervoor ook het taakveld Ruimtelijke Ordening).
- We verkennen nieuwe woningbouwlocaties voor de korte, middellange en lange termijn, waarbij onder meer noodzakelijke infrastructurele aanpassingen (grond, water, wegen, energie) verkend worden om daarmee de mogelijke woningbouwlocaties te vergroten.
- De vuistregels voor de verschillende gebieden in de stad brengen alle regels voor het bouwen samen in een handig instrument en vormen daarmee een belangrijk kader voor concrete ontwikkelingen.

Woningvoorraad met toekomstwaarde

- De gemeente stimuleert en faciliteert bij de bouw van nieuwe woningen en de renovatie van bestaande woningen opdrachtgevende en ontwikkelende partijen om de volgende kwaliteitsvereisten te realiseren (een verder invulling hiervan is beschreven onder het taakveld Milieubeheer):
 - De nieuwe energie-eisen en nieuwe energie-infrastructuur (energiezuinig, aardgasvrij en eigen opwek en opslag, buurtbatterijen, warmtenet 3.0, smart grids).
 - Klimaatadaptatie-eisen en duurzame waterinfrastructuur (watergebruik, wateropvang, groene daken, ontstende omgeving, riool).
 - mobiliteit (aanbieden van schone deelconcepten inclusief fietsvoorzieningen en ligging nabij OV verbindingen).
 - circulariteit (gebouwd met duurzame en te recyclen materialen, architectuur ingericht op meervoudig gebruik).
 - digitale infrastructuur (snel internet, hoogwaardige wifi)
- De gemeente maakt afspraken met verhuurders, m.n. woningcorporaties om er voor te zorgen dat 5.000 goedkope woningen met een grondige opknabbeurt worden verbeterd en toegevoegd aan het 640 *euro* – 711 *euro* segment.
- De gemeente zet de aanpak van de bestaande (particuliere) voorraad door. Centraal staat de stimulerende aanpak om gedrag te beïnvloeden en we blijven eigenaren aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid. Onderdeel daarvan is de doorontwikkeling van de aanpak van de eigen huis coach met bijbehorende kunde en competenties én blijvende inzet op een goede voorlichting zodat duidelijk is welke toetsingskaders, regelgeving en risico's aan de orde zijn.

- De gemeente zet de funderingsaanpak door. We ontwikkelen een digitale monitoring in funderingsrisicogebieden, voeren wijkgerichte aanpakken ten behoeve van funderingsonderzoek uit en jagen funderingsherstel aan met inzet van procesbegeleiding en het landelijk fonds duurzaam funderingsherstel. Daarnaast bemensen we het funderingsloket dat de vraagbaak voor alle eigenaren in Rotterdam is en de coördinatie van de funderingsaanpak verricht.
- De gemeente ontwikkelt een aanpak asbestdaken om eigenaren *voor te lichten over de risico's van dergelijke dakbedekking en hen er toe te zetten deze dakbedekking te vervangen*. In het najaar 2019 wordt een plan van aanpak aan de raad gestuurd voor een aanpak, die uitgerold wordt vanuit een asbestloket. Het doel is om eigenaren bewust te maken van het feit dat zij asbesthoudende dakbedekking hebben, hen te overtuigen deze dakbedekking zo snel mogelijk te vervangen, en hen duidelijk te maken een hoe zij dit moeten doen.
- De gemeente werkt met het toepassen van resilience scans op belangrijke projecten voortdurend aan de weerbaarheid en veerkracht van de mensen, de ecosystemen, de organisaties, de sociaaleconomische en fysieke systemen die samen de stad maken

Basis op orde

In dit verband zijn nadrukkelijk ook acties binnen andere taakvelden van belang, in het bijzonder Volksgezondheid en zorg en Maatschappelijke ondersteuning. Denk aan het voorgenomen actieplan Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) en het masterplan en akkoord Langer thuis. Op het gebied van wonen zijn de volgende doelstellingen expliciet verwoord:

Woongenot van alledag

- *Herijking van de verordening Woonruimtebemiddeling, met daarin de urgentieregeling en voorraangsregelingen in geval van schaarste aan bepaalde woonruimte voor bepaalde doelgroepen*
- Woonoverlast tegengaan door de Wet aanpak woonoverlast (initiatiefwet Tellegen) toe te passen, *mede via het Actieplan Woonoverlast*.
- *Aanpak ondermijning rond vastgoed. Met ketenpartners aanpakken van malafide gebruik van woningen en bedrijfspanden (drugshandel, hennep, prostitutie, witwassen e.d.)*
- *Implementatie van de aanpak volgend uit het project (Ver)huren in Carnisse, gericht op het verbeteren van goed verhuurderschap en tegengaan van misstanden op de huurmarkt.*
- Skaeve Huse, als tijdelijke woonvorm voor mensen die door hun gedrag ernstige overlast in de woonwijken veroorzaken, voortzetten en *de huidige locatie* uitbreiden.
- De gemeente blijft, in samenwerking met het Openbaar Ministerie, misstanden rond kraken, waarbij eigenaren en omwonenden gedupeerd worden, streng handhaven. Het doel is om zo snel mogelijk tot ontruiming over te gaan.
- *Toepassing van het afwegingskader voor de artikelen 8, 9 en 10 van de Wet Bijzondere Maatregelen Grootstedelijke Problematiek ('Rotterdamwet') op straatniveau start begin 2020. Over de resultaten van de analyse op straatniveau en een (nieuwe) aanvraag gebiedsaanwijzing voor artikel 9 en 10 van de Rotterdamwet wordt in de 2e helft van 2020 besloten. Conform het coalitieakkoord vindt geen nieuwe aanvraag meer plaats voor artikel 8 van de Rotterdamwet.*

Bijzondere doelgroepen en kwetsbare personen

- Implementatie van het *geactualiseerde* convenant HBD (*huisvesting bijzondere doelgroepen*) en *zoneringskader*

Ouderen

- Uitrol van het Langer Thuis-akkoord. Doel is te komen tot voldoende, geschikte en nieuwe woonvormen voor ouderen en mensen met een beperking, *vooral in die wijken waar een tekort is*. Belangrijk hierin zijn innovatieve woonzorgcombinaties die prettig langer thuis wonen mogelijk maken. Hierbij houden we nadrukkelijk rekening met roze ouderen en culturele *achtergronden*.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegietarget 12: Binnen 4 jaar start bouw van 18.000 woningen*	Streefwaarde	4.500	9.000	13.500	18.000		
	Realisatie	4.547					
Transformatie van 180.000 m2 kantoren	Streefwaarde	45.000	90.000	135.000	180.000		
	Realisatie	45.000	Volgt in 2020				
Ten minste 15.000 bestaande woningen zijn verduurzaamd, waarvan 10.000 aardgas vrij of daarop voorbereid**	Streefwaarde		1.750	5.500	9.750	15.000	
	Realisatie		Volgt in 2020				
* Streefwaarde binnen 4 jaar start bouw van 18.000 nieuwe woningen, gemiddeld 4.500 start bouw woningen per jaar realiseren							
** opgave verdeeld over 4 jaar							

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
2.000 studentenkamers (al dan niet tijdelijk of mobiel)	Streefwaarde	500	1.000	1.500	2.000		
	Realisatie		Volgt in 2020				
NPRZ: Steigers op Zuid; Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)	Streefwaarde		750	1.500	2.250	3.000	
	Realisatie		348 t/m sept				
Vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van omgevingsrecht: aanvragen in behandeling genomen	Streefwaarde		2.400	4.800	7.200	9.600	
	Realisatie		1.886				
Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)	Streefwaarde		1.500	3.000	4.500	6.000	
	Realisatie		Oude Noorden Noord 814				
			Essenburgbuurt 559				

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Wonen en bouwen	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	44.616	44.210	35.394	29.714	28.859	28.189
Bijdragen rijk en medeoverheden	5.709	7.984	2.997	2.758	1.903	1.903
Financieringsbaten	89	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	33.381	36.226	32.397	26.956	26.956	26.286
Overige baten	5.438	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	88.851	111.480	119.003	105.105	90.097	69.550
Apparaatslasten	84.444	92.023	91.114	90.386	89.648	92.517
Inhuur	15.638	16.102	11.314	10.754	10.017	12.894
Overige apparaatslasten	1.832	2.065	2.120	2.082	2.082	2.081
Personeel	66.974	73.855	77.680	77.549	77.549	77.541
Interne resultaat	-41.861	-25.388	-26.299	-26.025	-25.397	-25.739
Interne resultaat	-41.861	-25.388	-26.299	-26.025	-25.397	-25.739
Programmalasten	46.268	44.845	54.189	40.744	25.846	2.773
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	38.486	38.366	46.259	29.641	14.241	-6.926
Kapitaallasten	2.657	1.682	3.437	6.432	8.442	8.700
Overige programmalasten	-237	500	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	5.363	4.297	4.493	4.670	3.162	998
Saldo voor vpb en reserveringen	-44.235	-67.269	-83.610	-75.391	-61.238	-41.361
Saldo voor reserveringen	-44.235	-67.269	-83.610	-75.391	-61.238	-41.361
Reserves	37.209	17.243	34.845	37.498	30.284	21.123

Ottrekking reserves	37.409	41.780	59.845	50.998	33.784	21.123
Toevoeging reserves	6.063	24.768	25.000	13.500	3.500	0
Vrijval Reserves	5.863	231	0	0	0	0
Saldo	-7.026	-50.027	-48.765	-37.893	-30.954	-20.238

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-7.026					
Begroting 2019		-23.645	-17.926	-18.565	-19.289	-19.289
Omissie 2019		-31.383	-17.668	-16.677	-18.772	-18.772
Voorjaarsnota 2019		-42.243	-16.261	-16.044	-17.672	-19.436
Begroting 2020		-69.492	-48.765	-37.893	-30.954	-20.238
10 maands		-50.027	-48.765	-37.893	-30.954	-20.238

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Actieplan Woonoverlast 2015-2019](#)
- [Actualisatie ontwikkelingsvisie Lijnbaan](#)
- [Architectuurnota: Architectuur en Rotterdam 2010](#)
- [Atelier en Broedplaatsenbeleid 2017-2021](#)
- [Atlas Stedelijke Havens - De havens in kaart](#)
- [Beleidskader verkoop huurwoningen](#)
- [Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht](#)
- [Binnenstad als City Lounge - Binnenstadplan 2008-2020](#)

- [Bouwverordening 2010](#)
- De Nieuwe Transformatie Aanpak kantoren Rotterdam 2016-2020
- De Nieuwe Transformatie Aanpak winkels Rotterdam 2016-2020
- [Rivieroevers Rotterdam Resultaten 2014-2018 en vooruitblik](#)
- [Rivieroevers Rotterdam Uitvoeringsprogramma 2019-2022](#)
- [Toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas](#)
- [Toekomstperspectief binnenstedelijke Rotte](#)
- Gebiedsaanpak energietransitie
- Gebiedskoersen detailhandel 2017-2020
- [Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)
- [Gebiedsvisie Hoek van Holland 2011-2020](#)
- [Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)
- [Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)
- [Gebiedsvisie Stadionpark](#)
- Groenplan Binnenstad
- [Grondprijsbeleid 2013](#)
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- Het Rotterdamse coffeeshopbeleid 2013
- [Hoogbouwvisie 2011](#)
- Horecanota Rotterdam 2017-2021
- Hotelkader

- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015-2019 Rotterdam
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- Kadernota grondbeleid 2003
- Meerjarenperspectief en uitvoeringsprogramma Warenmarkten
- Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- Nota prostitutie en seksbranche 2015
- [NPRZ Uitvoeringsplannen](#)
- Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad
- Programma Funderingsaanpak
- Programma Kansrijke Wijken
- [Programma Langer Thuis](#)
- Programma Oost 2017-2019
- [Programma Rivieroevers](#)
- Programma Zelfbouw Rotterdam 2015-2018 - Pak je ruimte
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)

- Rotterdams beleid t.a.v. zendmasten mobiele telecommunicatie
- [Stadsvisie](#)
- Stedelijke Agenda Haven
- [Steigers op Zuid](#)
- Strategiedocument Food & The City - Stimuleren van stadslandbouw in en om Rotterdam
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Structuurvisie Hart van Zuid](#)
- [Structuurvisie Stadshavens](#)
- Update Economische Visie Rotterdam 2020. Koers houden, doorpakken en uitvoeren.
- Vastgoed, katalysator voor ontwikkeling (meerjarenperspectief Rotterdams vastgoed)
- [Verhaal van de stad](#)
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2015
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- Visie Werklocaties Rotterdam 2030
- Visie Werklocaties Rotterdam 2030: Detailhandelsnota/WNKLN N RTTRDM 2017
- Visie Werklocaties Rotterdam 2030: REO Navigator Werklocaties Rotterdam 2015-2025
- [Woonvisie 2030](#)
- [Thuis in Rotterdam – Addendum woonvisie Rotterdam 2030](#)
- [Actieplan Middenhuur](#)

- [Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 -2022](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdam groeit. Goed wonen zorgt voor een stabiele (thuis)basis in een dynamische stad en vergroot daarmee de kans dat Rotterdammers actief en gezond opgroeien, leren, participeren in de samenleving en economie en zichzelf ontwikkelen onder veranderende omstandigheden. De gemeente faciliteert uiteenlopende woonwensen binnen de stadsgrenzen waardoor iedereen die iets voor Rotterdam kan betekenen (en andersom) een plek kan vinden en het voor bedrijven ook aantrekkelijk is zich hier te vestigen vanwege de aanwezige talenten en capaciteiten. De groei van de stad, samen met bijvoorbeeld de nieuwe economie, energietransitie en klimaatverandering brengen ook allerlei risico's met zich mee. Rotterdam ziet juist kansen in deze dynamiek en werkt aan een positieve vertaling daarvan. Tegelijkertijd werkt de gemeente daarmee aan de weerbaarheid en de veerkracht (resilience) van de stad.

Huidige en nieuwe Rotterdammers kunnen in de komende vier jaar in onze stad nog beter een huis passend bij hun wensen en mogelijkheden vinden, in een prettige, veilige en groene woonomgeving. De gemeente pakt door op de ambities van de Woonvisie 2030, maar beseft dat de stad harder moet groeien qua woningaantallen en versneld moet verduurzamen en inspelen op andere transitie's (klimaat, mobiliteit, circulair bouwen, digitalisering) om ook in de toekomst een aantrekkelijke én resilient (veerkrachtig en toekomstbestendige) woonstad te kunnen blijven. *Deze versnelling op de uitvoering van ambities is vastgelegd in het Addendum op de Woonvisie 2030.*

Tegelijkertijd ligt er een opgave om te zorgen dat de basis op orde blijft in de bestaande woningvoorraad. Groepen woningzoekenden die nu tussen wal en schip dreigen te vallen en/of een maatschappelijke meerwaarde hebben, worden door de gemeente extra ondersteund in hun zoektocht naar een woning. Met als inzet het wonen voor Rotterdammers zo veel mogelijk betaalbaar, toegankelijk en overlastvrij te maken en houden.

Belangrijke ontwikkelingen die effect hebben op het wonen en bouwen, waarvan de aard en omvang van het effect nog lang niet allemaal duidelijk zijn:

- Demografische ontwikkelingen zoals de ontwikkelingen in de huishoudensamenstelling, levensverwachting en migratie.
- Nationale energietransitie en de vertaling daarvan naar Rotterdam. Een woning verhoogt haar toekomstwaarde (en daarmee ook WOZ-waarde) door volledig te zijn aangepast op schone energie
- voortdurende klimaatveranderingen zodat woningen anders ingesteld moeten zijn op wateroverlast, waterschaarste en hittestress
- stedelijke mobiliteitstransitie, waarbij ingezet wordt op schone deelconcepten voor modaliteiten en meer ruimte voor fietsen, OV en lopen in de directe woonomgeving wordt geboden
- nationale en internationale ontwikkelingen ten aanzien van financiering van wonen zoals ontwikkelingen rondom het hypothecaire stelsel, de ontwikkeling van de rentestanden en de huurtoeslag en het landelijk fonds Duurzaam Funderingsherstel

- landelijke ontwikkelingen ten aanzien van wetgeving zoals de evaluatie van de Woningwet, de komst van de Omgevingswet en eventuele veranderingen in de Wet maatschappelijke ondersteuning
- landelijke subsidieregelingen en deals met het rijk ten aanzien van respectievelijk verduurzaming en het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)
- ontwikkelingen in de corporatiesector zoals fusies en saneringstrajecten
- ontwikkelingen en afspraken rond wonen op bovenlokaal niveau zoals de regionale woningmarktafspraken in de regio Rotterdam en op Zuidvleugelniveau de afspraken in het kader van de Verstedelijkingsalliantie
- ontwikkelingen in de markt (bijvoorbeeld prijspeil bouwmaterialen)

Strategische opgaven gebiedsontwikkelingen

Een aantal programma's en gebiedsontwikkelingen in Rotterdam heeft belangrijke betekenis voor de sociaal-economische ontwikkeling van de stad. In deze ontwikkelingen wordt (in samenhang met andere beleidsambities) een belangrijke bijdrage aan de woningbouwopgave van de korte, middellange en lange termijn geleverd. Het betreft de navolgende ontwikkelingen.

Merwe4Havens

Het Merwe-Vierhavengebied (M4H), de plek voor de innovatieve maakindustrie, wordt verder ontwikkeld. Binnen M4H ontwikkelt het deelgebied Merwehavens zich tot een aantrekkelijk en duurzaam woongebied dat goed in verbinding staat met de directe omgeving en waarbij er (milieutechnisch) evenwicht is en uitwisseling plaatsvindt met de directe omgeving die bestaat uit het naastgelegen Makersdistrict en de wijken Oud Mathenesse Witte Dorp, Bospolder Tussendijken en Spangen.

Stadionpark (incl. Feyenoord City)

Stadionpark is een grote gebiedsontwikkeling op Rotterdam Zuid, waar wonen, sporten en beleven samenkomt. Op de Sportcampus vindt een herschikking plaats van sportvelden en worden nieuwe accommodaties gerealiseerd, waarbij de 1e fase is afgerond en de overige delen in uitvoering zijn. Een stedenbouwkundig ontwerp voor woningen en onderwijs in de noordoosthoek van de Sportcampus wordt eind 2019 afgerond. De herinrichting van Park de Twee Heuvels is naar verwachting eind dit jaar klaar en de tender voor de woningbouwlocatie aan de noordrand van het park is begin juli 2019 gestart.

Het planproces voor de stadionontwikkeling en gebiedsontwikkeling Feyenoord City is in volle gang. De gebiedsontwikkeling bevat o.a. wonen, horeca, een hotel, bedrijvigheid, een sociaaleconomisch programma en een mobiliteitsprogramma. In 2020 worden de plannen getoetst aan de door de raad opgestelde voorwaarden, zoals vastgelegd in de Position Paper.

Hart van Zuid

De gebiedsontwikkeling Hart van Zuid (HvZ) heeft als doel het nieuwe centrum voor Rotterdam Zuid te realiseren. HvZ bestaat uit een integraal programma dat moet leiden tot economische en sociale verbetering, het verbeteren van verblijfsklimaat, -duur en comfort, verhogen van werkgelegenheid, borgen van goede vervoersverbindingen, borgen van duurzaamheid en verbeteren van veiligheid.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ): pijler Wonen

Binnen de pijler Wonen zetten we (via het *Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 – 2022*) door op de transformatie van de focuswijken. Ingrepen in de goedkope woningvoorraad van Rotterdam-Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus op Zuid gerealiseerd worden, zodat er voldoende duurzame woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid en nieuwe bewoners met midden- en hoge inkomens. Gemeentelijke middelen zijn vooral nodig voor de beoogde kwaliteitsslag in de goedkope particuliere woningvoorraad.

De uitspraak van de minister in het geschil tussen de gemeente en Woonbron heeft op de korte termijn geen gevolgen, omdat over de financiering van de projecten op korte termijn afspraken zijn vastgelegd (in het NPRZ Uitvoeringsplan 2019-2022, in het Werkprogramma NPRZ Wonen en in bestaande convenanten).

Voor de financierbaarheid van de ambities tot 2030 betekent de uitspraak dat de gemeente de corporaties niet kan verplichten om de grondige aanpak van de particuliere voorraad te co-financieren. Dat betekent dat op zoek zal moeten worden gegaan naar andere oplossingen om de NPRZ ambitie voor de grondige aanpak van de particuliere voorraad te realiseren en financieren. Het NPRZ is een Nationaal Programma. De gemeente zal in gesprek met het Rijk gaan over andere oplossingsrichtingen, waaronder hoe andere financieringsbronnen worden aangeboord.

Duurzame gebiedsaanpak

Verspreid over de stad bestaat een aantal aandachtsgebieden voor de energietransitie van de gebouwde omgeving. Het betreft de gebieden Reyerdijk/Groot IJsselmonde, Pendrecht-Zuidoost, Rozenburg, Lage Land Oost (Prinsenland) en Bospolder-Tussendijken. Hier komt een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak. Ook wordt waar mogelijk een relatie gelegd met andere transities, denk aan langer thuis wonen.

Korte termijn ontwikkelingen woningbouw

Voorbeelden van actuele ontwikkelingen die direct bijdragen aan de groei van de woningvoorraad en aantrekkelijke woonmilieus zijn Park16Hoven, Nesselande, Lloydkwartier, Parkstad en de Binnenstad als city-lounge. Hier blijft de gemeente de marktpartijen en particuliere initiatiefnemers faciliteren en uitdagen naar de opgave te kijken vanuit een uitgekiende, lange termijnvisie.

De bouwopgave wordt steeds zichtbaarder in de stad, op tal van plekken, waaronder op Katendrecht, de Binnenstad, Parkstad, het Motorstraatgebied en nabij de Coolhaven, zijn volop bouwactiviteiten aan de gang.

Ook wordt volop ingezet op het in ontwikkeling nemen van nieuwe bouwlocaties, het vermarkten van gemeentelijke bouwlocaties en het ruimte geven aan marktinitiatieven.

Verkeer en vervoer

Pagina 79

Verkeer en vervoer

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur: we faciliteren de groei en verdichting van de stad primair met slimme duurzame en integrale aanpassingen aan het infrastructurele netwerk. Dit betekent nieuwe oeververbindingen, veilige en oversteekbare stadsboulevards, ruime fietspaden, aantrekkelijke OV-knooppunten, toekomstbestendige energie-infrastructuur voor elektrisch rijden en meer stallingsruimte voor de fiets.

TAAKVELD 1

Parkeerbelasting

Het reguleren van het parkeergedrag van Rotterdammers en haar bezoekers, door middel van een belasting voor het parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen, draagt bij aan het beheer van de openbare ruimte als stuwende kracht voor een aantrekkelijke buitenruimte en verduurzaming, minder parkeerdruk en een betere bezetting parkeergarages

TAAKVELD 2

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur. We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen

TAAKVELD 3

Parkeren

Vanuit de focus op meer ruimte voor fietsers en voetgangers en minder parkeren op straat, willen wij automobilisten stimuleren te kiezen voor Park+Ride-voorzieningen of een openbare parkeergarage aan de rand

van het centrum. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden voor het comfortabel en veilig plaatsen van fietsen in fietsenstallingen en maatwerk in fietsparkeren voor bewoners in de wijken waar dat nodig is

TAAKVELD 4

Openbaar vervoer

Een goede integratie van de OV-netwerken in reisketens en systemen/diensten bij voorkeur in makkelijke combinaties met voetgangers en fietsverkeer

Een betere verbinding tussen de OV-netwerken noord- en zuid-Rotterdam en een betere ontsluiting van de rivieroever

Een goede toegankelijkheid van de OV-netwerken door ouderen en minder-validen

Omschrijving programma

Fijn wonen en leven in Rotterdam begint bij een fijne woning in een prettige, groene buurt voorzien van alle essentiële voorzieningen en infrastructuur (water, riool, energie, groen, fietspaden etc). Nieuwe of huidige bewoners moeten in onze stad een woning van hun wensen en mogelijkheden kunnen vinden en zich prettig en gezond door de stad kunnen bewegen.

Dat wonen en leven gebeurt in een duurzaam, energiezuinig Rotterdam, met een excellente vervoersinfrastructuur met schone vervoersmiddelen en een met een betere luchtkwaliteit. De klimaatopgaven uit het Akkoord van Parijs vragen om een forse energie- én economische transitie van stad en haven. Willen wij en onze kinderen prettig blijven wonen en leven dan vraagt dit flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente zorgt voor een samenhangend beleid en uitvoering daarvan op bereikbaarheid, de kwaliteit van de leefomgeving, duurzaamheid, gezondheid en verkeersveiligheid. Dat realiseert de gemeente met een aanpak die is gericht op een overgang naar duurzame en emissieloze mobiliteit in 2050. Het perspectief daarbij is zowel gemeentelijk als regionaal.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen. We willen de mobiliteitsgroei opvangen met modaliteiten en vervoerssystemen die schoner en stiller zijn, minder ruimte claimen en voor iedereen toegankelijk zijn. Dit betekent het bevorderen van: wandelen, fietsen, openbaar vervoer en elektrificatie van motorvoertuigen en schone logistiek in de stad.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Verkeer en Vervoer	Realisatie 2018	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2019	2020	2021	2022	2023
Baten exclusief reserves	155.385	167.847	163.906	129.785	122.666	122.666

Bijdragen rijk en medeoverheden	1.521	46.614	41.068	7.084	113	113
Overige opbrengsten derden	147.736	121.356	122.839	122.700	122.553	122.553
Overige baten	6.127	-123	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	152.055	144.640	153.623	131.654	104.917	91.013
Apparaatslasten	18.356	21.059	20.805	20.661	20.545	20.847
Inhuur	1.164	1.266	622	1.404	2.121	2.421
Overige apparaatslasten	572	719	166	151	108	110
Personeel	16.620	19.074	20.017	19.105	18.316	18.316
Interne resultaat	44.304	30.032	30.506	28.677	28.678	28.401
Interne resultaat	44.304	30.032	30.506	28.677	28.678	28.401
Programmalasten	89.395	93.549	102.312	82.316	55.694	41.764
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	74.422	78.921	89.962	69.531	43.078	29.538
Kapitaallasten	12.714	11.805	9.486	10.262	10.143	9.753
Overige programmalasten	1.403	2.329	2.342	2.342	2.342	2.342
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	857	494	522	181	131	131
Saldo voor vpb en reserveringen	3.330	23.207	10.283	-1.869	17.749	31.653
Saldo voor reserveringen	3.330	23.207	10.283	-1.869	17.749	31.653
Reserves	11.505	15.816	27.089	36.241	16.407	7.054
Onttrekking reserves	11.505	16.613	27.488	36.241	16.745	7.464
Toevoeging reserves	0	797	399	0	338	410
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	14.836	39.023	37.372	34.372	34.156	38.707

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	14.836					
Begroting 2019		26.298	26.180	22.607	22.160	22.160

Omissie 2019	25.545	25.095	21.333	20.890	20.890
Voorjaarsnota 2019	31.035	36.007	32.850	32.345	32.342
Begroting 2020	31.962	37.372	34.372	34.156	38.707
10-maands 2019	39.023	37.372	34.372	34.156	38.707

Financiële bijstellingen

Bijstellingen		Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)		31.962
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie	
Verschuiving onderhoud P+R Slinge naar 2020	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.000
Hogere parkeerbaten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	5.300
Verschuiving werkzaamheden City Lounge naar 2020	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	400
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	Reserves	0
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen	361
Begroting na wijzigingen		39.023

Toelichting financiële bijstellingen

Verschuiving onderhoud P+R Slinge naar 2020

De onderhoudswerkzaamheden aan P+R Slinge zijn gestart. Een deel van het in 2019 voorziene onderhoud zal plaatsvinden wanneer de eerste fase van de onderhoudswerkzaamheden is afgerond om de overlast voor bezoekers te beperken. Dit leidt in 2019 tot een onderbesteding van € 1 mln.

Hogere parkeerbaten

De parkeerbaten vallen hoger uit. Dit heeft een aantal oorzaken:

- Sinds 1 juni 2019 is er een proef gehouden met het handhaven van betaald parkeren op afstand waardoor de controles sneller en efficiënter plaatsvinden. De opbrengsten fiscale naheffingen vallen hierdoor hoger uit.
- In de wijk Middelland is de tijd waarop betaald parkeren geldt per 1 juli uitgebreid. Dit heeft geleid tot hogere baten en lasten (saldo positief) vanuit kortparkeren op straat, bezoekersregeling en fiscale naheffingen.

- Hogere bezetting in de garages Schouwburgplein I en II en daarnaast toename van maatwerkcontracten in de parkeergarages.

Verschuiving werkzaamheden City Lounge naar 2020

Het aantal parkeerplaatsen op straat wordt in bepaalde straten beperkt om ruimte te maken voor City Lounge. Voor 2019 stonden er 2 locaties op de planning, de Parkkade en de Westblaak. De werkzaamheden voor de Parkkade starten dit jaar. Door werkzaamheden aan de Coolsingel wordt -om de verkeersoverlast te beperken- in 2020 gestart met de locatie Westblaak. Dit leidt voor 2019 tot € 400 lagere lasten.

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie

Bij programma Verkeer en Vervoer worden de loonkosten opgehoogd. Dit is het gevolg van een dakpanconstructie in het kader van verjonging. De dekking vindt plaats vanuit de bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie.

Diverse bijstellingen

Diverse budgetten zijn geactualiseerd op basis van de verwachte uitgaven.

Openbaar vervoer

Pagina 80

Openbaar vervoer

Een goede integratie van de OV-netwerken in reisketens en systemen/diensten bij voorkeur in makkelijke combinaties met voetgangers en fietsverkeer

Een betere verbinding tussen de OV-netwerken Rotterdam Noord en Zuid en een betere ontsluiting van de rivieroever

Een goede toegankelijkheid van de OV-netwerken voor ouderen en minder-validen

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

- Een goede integratie van de OV-netwerken in reisketens en systemen/diensten bij voorkeur in makkelijke combinaties met voetgangers en fietsverkeer
- We zorgen dat de OV-netwerken in Rotterdam Noord en Zuid beter met elkaar verbinden en dat de rivieroeveren beter ontsloten worden
- We zorgen voor een goede toegankelijkheid van de OV-netwerken voor ouderen en minder-validen

Wat gaan we daar voor doen

- Voortzetten gratis OV voor ouderen. Gebruik van openbaar vervoer voor ouderen blijft gratis. Daarmee dragen wij bij aan het voorkomen van sociaal isolement
- Tot en met 2021 blijven we het bestaande netwerk vervoer over water ondersteunen. We ontwikkelen met de partners in de regio een strategie voor de periode vanaf 2022
- Met de MRDH bevorderen we vormen van mobiliteitsdienstverlening. De bruikbaarheid en toegankelijkheid van het OV wordt hierdoor versterkt. Het gaat hier onder andere om voorzieningen voor de first & last mile en Mobility as a Service voor specifieke doelgroepen

Effect indicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Groei OV gebruik	Streefwaarde					In ontwikkeling
	Realisatie					

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Openbaar vervoer	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	50.759	46.192	41.067	7.083	89	89
Bijdragen rijk en medeoverheden	52	46.000	40.954	6.971	0	0
Overige opbrengsten derden	45.740	192	112	112	89	89
Overige baten	4.967	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	59.045	54.074	60.998	46.925	20.779	11.568
Interne resultaat	7.320	2.560	2.621	2.599	2.589	2.589
Interne resultaat	7.320	2.560	2.621	2.599	2.589	2.589
Programmalasten	51.726	51.514	58.376	44.325	18.190	8.980
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	52.030	50.608	57.358	43.597	17.522	8.324

Kapitaallasten	355	422	496	547	537	525
Overige programmalasten	-1.154	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	494	484	522	181	131	131
Saldo voor vpb en reserveringen	-8.286	-7.883	-19.931	-39.841	-20.689	-11.479
Saldo voor reserveringen	-8.286	-7.883	-19.931	-39.841	-20.689	-11.479
Reserves	313	881	12.773	32.621	13.302	4.090
Onttrekking reserves	313	881	12.773	32.621	13.640	4.500
Toevoeging reserves	0	0	0	0	338	410
Saldo	-7.973	-7.001	-7.157	-7.221	-7.388	-7.389

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-7.973					
Begroting 2019		-7.513	-7.855	-8.019	-8.028	-8.028
Omissie 2019		-8.206	-7.855	-8.019	-8.028	-8.028
Voorjaarsnota 2019		-8.206	-8.451	-8.536	-8.712	-8.712
Begroting 2020		-7.001	-7.157	-7.221	-7.388	-7.389
10 maands		-7.001	-7.157	-7.221	-7.388	-7.389

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [OV-visie Rotterdam 2018 - 2040](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdam werkt aan verkeer ten dienste van een gezonde, economisch sterke en aantrekkelijke stad. De veranderingen in het totale mobiliteitsnetwerk van Rotterdam staan in het teken van klimaatdoelstellingen, schonere lucht, groei van de stad, ondernemen en meer ruimte voor prettig ontmoeten. Met als doel dat elke bewoner of bezoeker zich in Rotterdam emissieloos, snel, veilig, prettig en betaalbaar kan verplaatsen.

Rotterdam is een stad op twee oevers. De verbindingen daartussen zijn cruciaal. Het vernieuwen en uitbreiden van deze verbindingen, voor fietsers, voetgangers, openbaar vervoer en andere mobiliteitsdiensten en het optimaliseren van de verbindingen voor de auto, vormen een speerpunt in deze bestuursperiode.

In de metropoolregio Rotterdam Den Haag is de MRDH de concessieverlener en netwerkbeheerder voor het openbaar vervoer. De gemeente creëert een meerwaarde in het gebruik dat Rotterdammers kunnen maken van het openbaar vervoer. Zo houden we het openbaar vervoer voor ouderen gratis. De gemeente ondersteunt de ontwikkeling van het netwerk voor personenvervoer over water. Beleid en studies naar de ontwikkeling van het openbaar vervoer-netwerk en maatregelen om de toegankelijkheid voor voetgangers en fietsers van OV-opstappunten te verbeteren, zijn ondergebracht in taakveld 2.1 b Verkeer en Vervoer Ontwikkeling.

Parkeerbelasting

Pagina 81

Parkeerbelasting

Het reguleren van het parkeergedrag van Rotterdammers en haar bezoekers, door middel van een belasting voor het parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen, draagt bij aan het beheer van de openbare ruimte als stuwende kracht voor een aantrekkelijke buitenruimte en verduurzaming, minder parkeerdruk en een betere bezetting parkeergarages

Ontwikkelingen en voortgang

Per 4 februari 2019 is betaald parkeren ingevoerd in Bloemhof-Zuid en in de Walravenbuurt (Feijenoord). In de wijk Middelland (Delfshaven) zijn per 1 juli 2019 de tijden waarop voor het parkeren moet worden betaald uitgebreid van 18.00 naar 23.00 uur en op zondag.

In het eerste kwartaal 2019 is een nieuwe bezoekersregeling geïmplementeerd voor het aanmelden van bezoekers van bewoners tegen gereduceerd tarief.

Bij voorjaarsnota heeft het college vanaf 2020 structureel € 1 mln vrijgemaakt voor maatregelen op parkeren. Enerzijds ten behoeve van het 'bevriezen' (niet indexeren) van de tarieven van de bewonersparkeervergunningen. Anderszijds voor het vergroenen van parkeergelegenheden en diverse kleine projecten in de buitenruimte die bijdragen aan de bredere vergroeningsopgave en vergroting van het kwaliteitsbeeld. In de ommissieregeling 2020 worden de middelen gealloceerd.

Wat willen we bereiken

Optimale verdeling van schaarse ruimte

Een optimale verdeling van de schaarse openbare parkeergelegenheid over alle Rotterdammers in onze wereldstad en haar bezoekers.

Wat gaan we daar voor doen

Optimale verdeling van schaarse ruimte

- parkeerregelgeving voorbereiden en uitvoeren
- doelgerichte parkeerproducten faciliteren waarbij gastheerschap centraal staat
- beheer en onderhoud
- productinnovaties
- informatiegestuurd fiscale handhaving
- actief in gesprek gaan over de wenselijkheid van invoering betaald parkeren
- de gemeentelijke voertuigen op natuurlijke momenten vervangen door emissieloze opvolgers
- in de wijken waar de parkeerdruk het hoogst is (Blijdorp, Bergpolder en de Provenierswijk), komen meer parkeerplaatsen en hoogwaardig groen
- introductie van een Centrumring, waarin het parkeertarief voor bezoekers wordt verhoogd
- bevroren van het tarief van de bewonersparkeervergunningen
- hogere Inkomsten benutten om ambities van het college te faciliteren bij uitbreiding P&R-voorzieningen en voorzieningen voor fietsparkeren

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Betalingsgraad	Streefwaarde	86%	87%	88%	89%	90%	91%
	Realisatie	86%					
Beschikbaarheid parkeerautomaten*	Streefwaarde	99,7%	99,7%	99,7%	99,7%	99,7%	99,7%
	Realisatie	99,7%					

* Dit is gebaseerd op de SLA met onze leveranciers

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Parkeerbelasting	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	86.567	102.982	105.733	105.555	105.431	105.431
Bijdragen rijk en medeoverheden	29	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	86.538	102.982	105.733	105.555	105.431	105.431
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	34.469	23.373	23.031	22.813	22.643	22.644
Apparaatslasten	6.484	7.026	7.027	6.986	6.943	6.944
Inhuur	643	583	96	96	96	96

Overige apparaatslasten	158	342	-14	-20	-44	-43
Personeel	5.684	6.101	6.945	6.909	6.891	6.891
Interne resultaat	20.842	11.401	11.669	11.669	11.669	11.669
Interne resultaat	20.842	11.401	11.669	11.669	11.669	11.669
Programmalasten	7.143	4.945	4.335	4.158	4.031	4.031
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.622	919	2.739	2.521	2.441	2.444
Kapitaallasten	2.927	2.566	137	177	130	127
Overige programmalasten	1.595	1.460	1.460	1.460	1.460	1.460
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	52.098	79.610	82.702	82.742	82.788	82.786
Saldo voor reserveringen	52.098	79.610	82.702	82.742	82.788	82.786
Saldo	52.098	79.610	82.702	82.742	82.788	82.786

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	52.098					
Begroting 2019		68.880	71.274	71.257	71.257	71.257
Omissie 2019		68.321	70.781	70.780	70.783	70.783
Voorjaarsnota 2019		74.323	82.825	82.865	82.911	82.910
Begroting 2020		74.670	82.702	82.742	82.788	82.786
10 maands		79.610	82.702	82.742	82.788	82.786

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Verordening Parkeerregulering en Parkeerbelastingen](#)
- [Uitvoeringsbesluit Parkeren R](#)

Omschrijving taakveld

Tot het taakveld 'Parkeerbelasting' behoort:

- heffing en invordering
- opbrengsten parkeerfaciliteiten
- opbrengsten boetes

Tot dit taakveld behoort niet:

- parkeerpolicie. Deze valt onder taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Parkeren

Pagina 82

Parkeren

Vanuit de focus op meer ruimte voor fietsers en voetgangers en minder parkeren op straat, willen wij automobilisten stimuleren te kiezen voor Park+Ride-voorzieningen of een openbare parkeergarage aan de rand van het centrum. Tegelijkertijd willen wij ruimte bieden voor het comfortabel en veilig plaatsen van fietsen in fietsenstallingen en maatwerk in fietsparkeren voor bewoners in de wijken waar dat nodig is

Ontwikkelingen en voortgang

Begin 2019 is het proces rondom plaatsing van fietstrommels vereenvoudigd, waardoor fietstrommels sneller geplaatst kunnen worden. Het uitgangspunt is 80 extra fietstrommels per jaar.

In maart 2019 is een nieuwe reserveringsmodule voor gemeentelijke parkeergarages opgeleverd. Via deze module is het mogelijk vooraf een plaats te reserveren in de gemeentelijke parkeergarages in het centrum.

In het derde kwartaal 2019 is de aanbesteding voor plaatsing van oplaadpunten in gemeentelijke parkeergarages afgerond. De gunning en contractvorming heeft plaatsgevonden. Het uitgangspunt is 250 extra oplaadpunten per jaar.

Wat willen we bereiken

City-Lounge

- de binnenstad als city-lounge met meer ruimte voor fietsers en voetgangers

Wat gaan we daar voor doen

City-Lounge

- doelgerichte parkeerproducten faciliteren, waarbij gastheerschap centraal staat (bijvoorbeeld uitbreiding aantal elektrische oplaadpunten met de bijbehorende infrastructuur)
- productinnovatie
- marketing
- beheer en onderhoud
- actief in gesprek gaan over de wenselijkheid van uitbreiding P+R, parkeergarages, fietsvoorzieningen enzovoort
- de gemeentelijke voertuigen op natuurlijke momenten vervangen door emissieloze opvolgers
- het aantal elektrische oplaadpunten uitbreiden met de infrastructuur die daarvoor nodig is om duurzaam rijden nog gemakkelijker en aantrekkelijker te maken
- de mogelijkheid van autodelen onderzoeken
- investeren in voorzieningen voor fietsparkeren bij ov-knooppunten en stedelijke regionale fietsverbindingen, om het gebruik van het openbaar vervoer te stimuleren
- het zo goed mogelijk benutten van de investeringen die de afgelopen jaren zijn gedaan in parkeergarages en P+R-voorzieningen, door een beweging te maken van parkeren op straat naar parkeren in garages en op P+R-voorzieningen
- fietsparkeervoorzieningen voor het comfortabel en veilig stallen van fietsen voor alle Rotterdammers en haar bezoekers

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gemiddelde bezetting van de parkeergarages	Streefwaarde	30%	32%	34%	36%	38%	40%
	Realisatie	30%					
Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal elektrische laadpunten	Streefwaarde	80	100	350	600	850	1100
	Realisatie	80					
Aantal fietstrommels	Streefwaarde	845	900	980	1060	1140	1220
	Realisatie	845					

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Parkeren	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	15.146	14.887	14.237	14.237	14.237	14.237
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	14.096	14.887	14.237	14.237	14.237	14.237

Overige baten	1.050	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	31.427	33.479	36.844	36.717	36.701	36.706
Apparaatslasten	4.022	4.701	4.451	4.428	4.405	4.406
Inhuur	165	111	77	77	77	77
Overige apparaatslasten	284	201	7	4	-9	-8
Personeel	3.573	4.389	4.366	4.347	4.337	4.337
Interne resultaat	17.806	17.341	17.961	16.155	16.188	15.912
Interne resultaat	17.806	17.341	17.961	16.155	16.188	15.912
Programmalasten	9.600	11.438	14.432	16.133	16.107	16.388
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.364	10.448	13.127	14.324	13.907	14.027
Kapitaallasten	264	120	422	927	1.318	1.479
Overige programmalasten	971	869	882	882	882	882
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-16.282	-18.592	-22.607	-22.480	-22.464	-22.469
Saldo voor reserveringen	-16.282	-18.592	-22.607	-22.480	-22.464	-22.469
Reserves	75	30	0	0	0	0
Onttrekking reserves	75	30	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-16.207	-18.562	-22.607	-22.480	-22.464	-22.469

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-16.207					
Begroting 2019		-21.256	-23.715	-23.699	-23.704	-23.704
Omissie 2019		-21.164	-23.600	-23.599	-23.608	-23.608
Voorjaarsnota 2019		-20.992	-23.359	-23.331	-23.312	-23.315
Begroting 2020		-20.631	-22.607	-22.480	-22.464	-22.469
10 maands		-18.562	-22.607	-22.480	-22.464	-22.469

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Fietsplan Rotterdam 2016-2018 "Fietsen heeft voorrang"](#)

Omschrijving taakveld

Auto- en fietsparkeervoorzieningen dragen bij aan een bereikbare stad met beheer van de openbare ruimte als stuwende kracht voor een aantrekkelijke buitenruimte en duurzaamheid, minder parkeerdruk en een betere bezetting parkeergarages. Tot dit taakveld behoren ontwikkeling en beheer van (afzonderlijke) parkeervoorzieningen:

- parkeerbeleid: parkeerzone, ontheffingen en vergunningen
- inrichting en onderhoud open en gesloten parkeervoorzieningen
- baten en lasten die betrekking hebben op parkeervoorzieningen (exclusief de opbrengst van parkeerbelasting zie taakveld Parkeerbelasting)
- parkeermeters
- fietsenstalling

Tot dit taakveld behoort niet:

- parkeerbelasting inclusief lasten heffing en invordering. Valt onder taakveld Parkeerbelasting
- parkeerpolitie (toezichthouders, BOA's). Dit valt onder taakveld Openbare orde en veiligheid
- aanleg, beheer en onderhoud van parkeerhavens als onderdeel van wegen horen thuis onder taakveld Verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Pagina 83

Verkeer en vervoer - Ontwikkeling

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen

Ontwikkelingen en voortgang

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur:

De startnotitie Rotterdamse Mobiliteitsaanpak is door het college van B&W vastgesteld. Het proces van participatie en bespreking met de gemeenteraad loopt momenteel.

Er zijn nieuwe ontwikkelingen te melden over de MIRT-verkenning oeververbinding. In een bestuurlijk overleg op 16 juli jl. hebben gemeente Rotterdam, MRDH, provincie Zuid-Holland en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat afgesproken verder onderzoek te doen naar een oeververbinding tussen Feijenoord en Kralingen/de Esch en het aanpakken van knelpunten op de Algeracorridor. Dit besluit wordt vastgelegd in de Startbeslissing en Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD), die na de zomer worden gepubliceerd.

De voorbereidingen voor het wereldwijde Walk21 congres, dat van 7 tot en met 11 oktober 2019 gehouden wordt, liggen op schema.

Wat willen we bereiken

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur

We faciliteren de groei en verdichting van de stad primair met slimme duurzame en integrale aanpassingen aan het infrastructurele netwerk. Dit betekent nieuwe oeververbindingen, veilige en oversteekbare stadsboulevards, ruime fietspaden, aantrekkelijke OV-knooppunten, toekomstbestendige energie-infrastructuur voor elektrisch rijden en meer stallingsruimte voor de fiets. Dit betekent:

- Uitbreiding en verbeteren van de oeververbindingen voor voetganger, fiets, OV en auto (derde stadsbrug, lightrail, vervoer over water). OV-knopen en transferpunten moeten beter toegankelijk zijn en een hogere belevingswaarde hebben en waar mogelijk meer functionaliteiten combineren (groen, waterberging /hittestress, energieopwekking en -opslag). We willen een betere OV-ontsluiting van economisch belangrijke gebieden (first & last mile). We bouwen voort op de OV-visie van 2018 en zorgen dat de groei en verdichting van de stad (met 18.000 woningen) wordt gedragen door een goed functionerend netwerk openbaar vervoer.
- Een slimmere sturing van het verkeer, met oog voor verschillende modaliteiten en met meer informatie voor de reizigers, door middel van daartoe intelligenter gemaakte verkeersregelininstallaties.
- Een “walkable” en “bikable city” door meer ruimte en prioriteit in de buitenruimte voor voetgangers en fietsers. We werken aan betere bereikbaarheid van voorzieningen en betere toegang tot mobiliteit en de verkeersruimte voor kwetsbare groepen. We hebben aandacht voor bereikbaarheid van voorzieningen voor de woongebieden buiten de Ring.
- Het straatparkeren in het centrumgebied moet verder worden teruggebracht, zodat ruimte wordt gecreëerd voor de bovenstaande ontwikkelingen.
- De energieinfrastructuur moet toereikende oplaadpunten bieden voor elektra en/of H2, opslag en smartgrids die vervoermiddelen en gebouwde omgeving optimaal koppelen.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen

We willen de mobiliteitsgroei opvangen met modaliteiten en vervoerssystemen die schoner en stiller zijn, minder ruimte claimen en voor iedereen toegankelijk zijn. Dit betekent het bevorderen van: wandelen, fietsen, openbaar vervoer en elektrificatie van motorvoertuigen en schone logistiek in de stad. Dit betekent:

- Actieve inzet op het gebruik van slimme en schone voertuigen en mobiliteitsinnovaties in techniek (smart mobility) en dienstverlening (mobility as a service), met meer keuzevrijheid voor alle Rotterdammers.
- Meer gebruik van schoon, stil en minder ruimte-eisend vervoer. Door met bedrijven, maatschappelijke organisaties, onderwijs en andere partners afspraken te maken in het Rotterdams Energie- en Klimaatakkoordsturen en het Leer-werk akkoord.
- Ter invulling van de Green Deal Zero Emissie.

Wat gaan we daar voor doen

Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur

- We werken programmatisch aan het creëren van meer ruimte op bestaande fietspaden en het aanleggen van nieuwe metropolitane- en snelfietsroutes en weten ons hierin gesteund door de MRDH en het Rijk. We breiden stallingsmogelijkheden uit, met name bij stations en hebben oog voor deelsystemen.
- We stellen in 2019 een multimodale netwerkvisie op. Deze biedt het afweegkader om beter te sturen op de prioriteiten voor voetgangers, fietsers, OV en auto in verkeersregelingen. We stellen ook in 2019 een verkeerscirculatieplan op dat aangeeft hoe de overlast door autoverkeer in met name de binnenstad kan worden beperkt en hoe doorgaand verkeer naar de Ring kan worden geleid. Beide documenten geven ons een kader om te sturen op meer autoluwheid en een hogere prioriteit voor fietsers, voetgangers en openbaar vervoer.
- We werken met het Rijk, MRDH en andere partijen aan een samenhangend programma van gezamenlijke investeringen in de infrastructuur voor openbaar vervoer, fiets en auto voor de gehele metropoolregio. We voeren hiertoe de noodzakelijke studies uit leidend tot uitvoeringsbesluiten:
 - In de huidige bestuursperiode nemen we een uitvoeringsbesluit over een derde stadsbrug, met als doel het verbeteren van de OV- en fietsverbinding en het beter spreiden van het autoverkeer in de stad.
 - We nemen uitvoeringsbesluiten over nieuwe hoogwaardige OV-verbindingen, waaronder op de lijn Kralingse Zoom – Feijenoord City – Zuidplein en de spoorlijn Dordrecht-Den Haag. We bepalen waar first & last mile-voorzieningen wenselijk zijn en welke rol autonome voertuigen hierin kunnen spelen. We maken afspraken over de inzet van personenvervoer over water in de ontwikkeling van de stad.
 - We bepalen met de MRDH en andere partijen hoe (het gebruik van) P+R op korte termijn kan worden bevorderd. Bij fysieke aanpassingen aan P+R-voorzieningen of OV-knopen zoeken we naar meervoudige functionaliteiten (groen, waterberging / hittestress, energieopwekking en –opslag, i.c.m. de bouwopgave).
- Met verkeersmanagement en operationele verkeersregie ‘managen’ we de stedelijke bereikbaarheid door het informeren, adviseren, accommoderen en instrueren van reizigers en het optimaal benutten van de beschikbare capaciteit, afhankelijk van de actuele verkeerssituatie op het netwerk. We zetten hierop in door

verdere doorontwikkeling van slimme verkeersregelininstallaties die beter detecteren en hiermee de verkeersstromen van fietsers, auto's, openbaar vervoer en voetgangers beter kunnen aansturen.

- We gaan door met de stelselmatige aanpak van black spots, locaties waar slachtoffers vallen.
- We bouwen aan bredere en prettig gelegen trottoirs en voetpaden en veilige en mooie oversteeksituaties, met name in routes naar OV-haltes en andere voorzieningen. We organiseren in 2019 de conferentie Walk21 met als doelen kennisontwikkeling, agenderen van voetgangersbeleid en het opzetten van een Rotterdamse werkwijze.
- We zetten in op de realisatie van laadinfrastructuur om zo de omslag naar emissievrije mobiliteit te bevorderen. Elektrisch rijden faciliteren we maximaal, zowel op straat als in garages en voor alle vervoermiddelen. We werken naar een slimme koppeling van laadinfra aan energie-infrastructuur (Smart Grid).
- Het aantal parkeerplaatsen in het openbaar gebied in het centrum brengen we verder terug met 1200. In de wijken, Blijdorp Bergpolder en de Provenierswijk verlagen we de parkeerdruk structureel.

We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen

- We ondersteunen nieuwe mobiliteitsdiensten (waaronder deelsystemen en mobility as a service: MaaS) die de Rotterdammer meer keuzevrijheid geven en helpen slimmer te reizen. We doen dat door het wegnemen van barrières, goede regulering (marktmeesterschap), promotie, delen van verkeersdata en gebruiksstimulering.
- We zetten fietsbeschikbaarheid in in de strijd tegen vervoersarmoede en vóór mobiliteitsgeluk.
- We starten met een programma gericht op het bevorderen van lopen en wandelen in binnenstad en wijken.
- We werken naar stadsdistributie met emissieloze voertuigen en een effectief systeem: in het kader van de Green Deal Zero Emissie Stadslogistiek werken we met het bedrijfsleven naar nul emissie logistiek per 2025. We bevorderen efficiëntere en emissievrije bouwlogistiek via opdrachtverstrekking, vergunningen en het creëren van logistieke hubs.
- We geven het goede voorbeeld: op de natuurlijke vervangmomenten worden gemeentelijke voertuigen vervangen door emissieloze voertuigen. *Bij het taakveld 'Overige baten en lasten - Lease' staat meer informatie over het verduurzamen van het gemeentelijk wagenpark.*
- We sturen op een optimale invulling van de afspraken in het Rotterdams Energie- en Klimaatakkoord over het gebruik van schoon, stil en minder ruimte-eisend vervoer.
- Sturen op een optimaler inzet van maatschappelijk en commercieel vastgoed voor versterking en verandering van de mobiliteitsnetwerken. (zie link met taakveld 0.3 overige gebouwen en gronden: gemeente bezit 50 plekken waar bezinestations staan)

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Relatieve aandeel schone verplaatsingen van en naar de binnenstad*	Streefwaarde	61,7%	62,4%	63%	63,7%	64,3%	
	Realisatie						

* Weergegeven is het aandeel verplaatsingen per fiets, openbaar vervoer, lopend en met schone motorvoertuigen, afgezet tegen het total aantal verplaatsingen inclusief vuile motorvoertuigen en brommers en scooters. Over 2017 bedroeg dit aandeel 61,3%. Het aandeel schone verplaatsingen neemt al jaren langzaam maar gestaag toe. De streefwaarden tot en met 2022 bevatten een ambitie van 50% ten opzichte van de verschoningstrend in de afgelopen collegeperiode.

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Extra capaciteit fietsparkeren in de binnenstad	Streefwaarde		1.000	2.000	3.000	4.000	
	Realisatie						
Aantal gerealiseerde fietsvriendelijke verkeersregelininstallaties	Streefwaarde		25	50	75	100	
	Realisatie						
Realisatie 3 ecologische verbindingen	Streefwaarde			1	1	1	
	Realisatie						

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	2.913	3.786	2.870	2.909	2.909	2.909
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.440	614	113	113	113	113
Overige opbrengsten derden	1.363	3.295	2.757	2.796	2.796	2.796
Overige baten	110	-123	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	27.114	33.714	32.751	25.199	24.795	20.094
Apparaatslasten	7.850	9.331	9.328	9.246	9.197	9.497
Inhuur	356	572	449	1.231	1.947	2.247
Overige apparaatslasten	130	176	174	167	162	162
Personeel	7.364	8.584	8.705	7.849	7.088	7.088
Interne resultaat	-1.663	-1.270	-1.746	-1.747	-1.768	-1.768
Interne resultaat	-1.663	-1.270	-1.746	-1.747	-1.768	-1.768
Programmalasten	20.927	25.653	25.169	17.700	17.366	12.365
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	11.406	16.945	16.738	9.089	9.208	4.744
Kapitaallasten	9.168	8.697	8.430	8.611	8.158	7.622
Overige programmalasten	-8	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	362	11	0	0	0	0

Saldo voor vpb en reserveringen	-24.200	-29.928	-29.881	-22.290	-21.886	-17.185
Saldo voor reserveringen	-24.200	-29.928	-29.881	-22.290	-21.886	-17.185
Reserves	11.118	14.904	14.316	3.621	3.105	2.964
Onttrekking reserves	11.118	15.701	14.715	3.621	3.105	2.964
Toevoeging reserves	0	797	399	0	0	0
Saldo	-13.083	-15.023	-15.565	-18.669	-18.780	-14.221

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-13.083					
Begroting 2019		-13.814	-13.523	-16.933	-17.365	-17.365
Omissie 2019		-13.405	-14.230	-17.829	-18.257	-18.257
Voorjaarsnota 2019		-14.089	-15.009	-18.148	-18.541	-18.541
Begroting 2020		-15.076	-15.565	-18.669	-18.780	-14.221
10 maands		-15.023	-15.565	-18.669	-18.780	-14.221

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Stedelijk verkeersplan](#)
- [Koersnota Schone Lucht 2019 - 2022](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdam werkt aan verkeer ten dienste van een gezonde, economisch sterke en aantrekkelijke stad. De veranderingen in het totale mobiliteitsnetwerk van Rotterdam staan in het teken van klimaatdoelstellingen, schonere lucht, groei van de stad, ondernemen, meer ruimte voor prettig ontmoeten. Met als doel dat elke bewoner of bezoeker zich in Rotterdam emissieloos, snel, veilig, prettig en betaalbaar kan verplaatsen. Rotterdam is een stad op twee oevers. De verbindingen daartussen zijn cruciaal. Het vernieuwen en uitbreiden van deze verbindingen, voor fietsers, voetgangers, openbaar vervoer en andere mobiliteitsdiensten en het optimaliseren van de verbindingen voor de auto, vormen een speerpunt in deze bestuursperiode.

De komende vier jaar werken we daarnaar toe door:

- Een duurzame, op groei van de stad gerichte aanpassing van mobiliteitsinfrastructuur: we faciliteren de groei en verdichting van de stad primair met slimme duurzame en integrale aanpassingen aan het

infrastructurele netwerk. Dit betekent nieuwe oeververbindingen, veilige en oversteekbare stadsboulevards, ruime fietspaden, aantrekkelijke OV-knooppunten, toekomstbestendige energie-infrastructuur voor elektrisch rijden en meer stallingsruimte voor de fiets.

- We dragen bij aan de verduurzaming van de mobiliteitsmiddelen. We willen de mobiliteitsgroei opvangen met modaliteiten en vervoerssystemen die schoner en stiller zijn, minder ruimte claimen en voor iedereen toegankelijk zijn. Dit betekent het bevorderen van: wandelen, fietsen, openbaar vervoer en elektrificatie van motorvoertuigen en schone logistiek in de stad.

Een optimaal, schoon en veilig mobiliteitsnetwerk is een randvoorwaarde voor een economische succesvolle stad met een prettig woon- en leefklimaat. De energietransitie, de sprong naar de nieuwe economie en het faciliteren van de groei en verdichting van de stad met 18.000 woningen en het tegengaan van mobiliteitsarmoede bij Rotterdammers, kan alleen lukken als de mobiliteitsnetwerken van Rotterdam daarin een leidende rol spelen. Rotterdam speelt in op de wereldwijde beweging naar emissieloos vervoer, te beginnen met het OV en al snel ook andere modaliteiten. Het herzien van de energieinfrastructuur (zowel elektra als waterstof) is hierin op den duur cruciaal. De mobiliteitssector zal ook een stevige bijdrage moeten leveren in het bereiken van de doelstellingen van Parijs.

Het duurzaam verbinden van noord en zuid in Rotterdam is tevens een prioriteit om daarmee het volle potentieel van de stad tot zijn recht te laten komen.

Volksgezondheid en zorg

Pagina 84

Volksgezondheid en zorg

Zorgen voor adequate ondersteuning en zorg voor Rotterdammers die dat nodig hebben

Het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers en het beschermen en bevorderen van een gezonde en veilige leefomgeving voor Rotterdammers

TAAKVELD 1

Wijkteams en Wmo-loketten

Het informeren en adviseren over en het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning

Integrale aanpak wijkteams

Doorontwikkeling wijkteams

TAAKVELD 2

Maatwerkvoorziening (Wmo)

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

TAAKVELD 3

Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

TAAKVELD 4

Maatwerkdienstverlening 18-

Samenhangende aanpak voor kwetsbare jongeren en/of kwetsbare gezinnen

Versterken van next skills en jong leiderschap

Passende, tijdige en integrale hulp van het lokale wijknetwerk, om het beroep op dure gespecialiseerde jeugdhulp te verminderen (verschuiving van de achterkant naar de voorkant)

TAAKVELD 5

Geëscaleerde zorg 18+

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk, eventueel met ambulante ondersteuning gericht op versterking of behoud van de zelfredzaamheid en participatie

Eerder en beter in beeld brengen huiselijk geweld en het duurzaam oplossen hiervan

TAAKVELD 6

Geëscaleerde zorg 18-

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij

TAAKVELD 7

Volksgezondheid

Gezonde en vitale Rotterdammers

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

Kinderen gezond, veilig en kansrijk op laten groeien tot zelfstandige, zelfredzame en participerende burgers

Uitvoeren wettelijke taak bestrijding infectieziekten inclusief bestrijding bijzonder resistente micro-organismen

Omschrijving programma

De gemeente bewaakt en bevordert de gezondheid van haar bewoners en grijpt, indien nodig, in om de gezondheid te beschermen. Rotterdammers werken in de eerste plaats zelf aan hun gezondheid en de gemeente stimuleert hen zo lang mogelijk zelfstandig mee te doen. Voor Rotterdammers die dat – al dan niet tijdelijk – nodig hebben, zorgen we voor passende en tijdige zorg, hulp en ondersteuning.

Zorgen voor adequate ondersteuning en zorg voor (jonge) Rotterdammers

We zetten in op het nog verder toegankelijk maken van de zorg. Zo willen we het makkelijker maken voor ouderen en mensen met een beperking om langer zelfstandig te wonen en mee te doen in de maatschappij. We zorgen er voor dat Rotterdammers met een beperking en ouderen gebruik kunnen blijven maken van een woning, zich kunnen verplaatsen in en rondom die woning en sociale contacten kunnen onderhouden.

We stimuleren elke jongere in Rotterdam actief mee te doen in de stad, biedt lichte ondersteuning als dat - zelfstandig of als gezin - niet voldoende lukt en wanneer de omgeving dat zelf niet kan bieden. In die gevallen biedt de gemeente samenhangende hulp aan kwetsbare jongeren en/of hun gezin. Tegelijkertijd investeren we ook in jongeren met wie het wel goed gaat. We versterken beschermende factoren als next skills en jong leiderschap en scheppen goede voorwaarden op basis waarvan zij zich nog beter kunnen ontwikkelen.

Steeds meer Rotterdammers krijgen een vorm van ondersteuning vanuit de gemeente in het kader van de Wmo of de Jeugdwet. Daarmee werken we aan het realiseren van zorg dichtbij. Tegelijkertijd betekent het ook dat de kosten sterker stijgen dan dat er rijksmiddelen beschikbaar komen. Deze lijn zet zich ook in 2019 door en dat leidt tot de noodzaak om in de zorg te blijven investeren. Tegelijk is het noodzakelijk om goed te letten op de efficiency en waar mogelijk kosten te besparen. De gemeente heeft daarom een pakket aan maatregelen in gang gezet om meer grip te krijgen op de kostenontwikkeling.

Uitgangspunt in het coalitieakkoord is dat alle zorguitgaven worden gedaan binnen het budget dat Rotterdam krijgt van het rijk. We zien dat dat op dit moment niet haalbaar is. Er is afgelopen periode daarom sterk ingezet in de onderhandelingen met het Rijk om te komen tot een passend budget voor alle gemeenten. Dit heeft voor de jaren 2020 en 2021 een effect gehad doordat extra rijksmiddelen ten behoeve van de jeugdwet aan de gemeentebegroting zijn toegevoegd. Voor de jaren daarna voert het Rijk in samenwerking met de gemeenten nader onderzoek uit.

Toegankelijke en betaalbare zorg zijn voor alle Rotterdammers cruciaal. Om ook tot een lange termijn beeld van de benodigde financiën voor het zorgdomein te komen heeft het college een bestuursopdracht verstrekt. Hierbij wordt allereerst in kaart gebracht wat de effecten zullen zijn van de demografische ontwikkelingen in Rotterdam (onder andere toenemend aantal ouderen en mensen met een (verstandelijke of psychiatrische) beperking die zelfstandig zullen blijven wonen) op de te verwachten kosten voor zorg, jeugdhulp en ondersteuning. Tevens zal aandacht worden besteed aan de mogelijk effecten van de herziening van de landelijke verdeelmodellen. Uitgangspunt blijft dat Rotterdammers die zorg en ondersteuning nodig hebben, deze ook krijgen.

Op die manier ontstaat een realistisch beeld over de te verwachten kosten voor zorg en ondersteuning en hoe zich dat verhoudt tot de beschikbare rijksmiddelen. Dit kan bijdragen aan het gesprek met het Rijk om te zorgen dat gemeenten voldoende gefinancierd worden om de burgers met zorg te ondersteunen. Bovendien kan het de gemeente helpen in het maken van eventuele keuzes gelet op het beschikbare budget.

Het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers en hun leefomgeving

We zetten in op een vitale stad met vitale Rotterdammers. Om dit te kunnen realiseren leggen we dwarsverbanden met taakvelden die (in)direct bijdragen aan een vitaler Rotterdam. Zo zijn investeringen in gezondheidsvaardigheden, in het opleidingsniveau en de inkomenspositie van Rotterdammers essentieel. We werken samen met partners uit de stad aan het stimuleren van gezonder gedrag en een gezondere leefomgeving. Daarbij besteden we aandacht aan gezond gewicht en terugdringen van diabetes type 2, psychische en seksuele gezondheid, minder roken en alcoholgebruik, het tegengaan van drugsgebruik en de inzet van E-publieke gezondheid. Ook zetten we in op haar wettelijke beschermingstaken (zoals infectieziektebestrijding), een gezondere leefomgeving en het tegengaan van gehoorschade bij jongeren.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron		
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	Streefwaarde	13,9%	CBS
		Realisatie	14,6% (2018)	
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	Streefwaarde	1,8%	CBS
		Realisatie	1,9% (2018)	
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	Streefwaarde	1,0%	CBS
		Realisatie	0,9% (2018)	
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	Streefwaarde	N.v.t.	GMSD
		Realisatie	83 (2018)	

Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid en zorg	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	33.584	31.623	29.733	29.268	42.707	42.738
Bijdragen rijk en medeoverheden	25.412	23.177	20.602	20.137	33.576	33.607
Overige opbrengsten derden	8.172	8.446	9.131	9.131	9.131	9.131
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	607.965	662.855	655.391	634.356	639.182	632.021
Apparaatslasten	62.968	83.854	83.290	82.115	81.630	80.614
Inhuur	8.701	7.242	4.609	4.478	4.513	4.333
Overige apparaatslasten	1.115	1.708	1.538	1.563	1.535	1.772
Personeel	53.152	74.904	77.143	76.074	75.582	74.509
Interne resultaat	3.978	1.592	910	912	850	695
Interne resultaat	3.978	1.592	910	912	850	695
Programmalasten	541.019	577.410	571.191	551.329	556.703	550.712
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	62.049	65.319	80.214	77.179	91.130	86.535
Kapitaallasten	856	834	1.240	831	815	800
Overige programmalasten	233	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	301.224	307.489	293.080	284.783	278.011	279.264
Subsidies en inkomensoverdrachten	176.657	203.767	196.657	188.537	186.747	184.114
Saldo voor vpb en reserveringen	-574.381	-631.232	-625.658	-605.088	-596.475	-589.283
Saldo voor reserveringen	-574.381	-631.232	-625.658	-605.088	-596.475	-589.283
Reserves	-1.664	-15.510	14.818	0	0	0
Onttrekking reserves	8.336	27.423	19.201	0	0	0
Toevoeging reserves	10.000	42.933	4.384	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-576.045	-646.742	-610.840	-605.088	-596.475	-589.283

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-576.045					
Begroting 2019		-587.068	-572.837	-565.633	-558.866	-558.866
Omissie 2019		-595.639	-581.411	-574.017	-567.238	-567.238
Voorjaarsnota 2019		-634.047	-606.723	-599.450	-592.373	-591.245
Begroting 2020		-643.314	-610.840	-605.088	-596.475	-589.283
10-maands 2019		-646.742	-610.840	-605.088	-596.475	-589.283

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	-643.314
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Mutatie rijksbijdrage maatschappelijke opvang en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ)	Taakmutaties -145
Mutatie rijksbijdrage Actieprogramma Dak- en Thuisloze jongeren	Taakmutaties -93
Mutatie rijksbijdrage ambulantisering Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ)	Taakmutaties -2.891
Mutatie rijksbijdrage Voogdij 18+	Taakmutaties 293
Mutatie rijksbijdrage vrouwenopvang	Taakmutaties -13
Correctie budgetoverheveling overhead	Technische wijzigingen -500
Diverse bijstellingen	Technische wijzigingen -78
Begroting na wijzigingen	-646.742

Toelichting financiële bijstellingen

Mutatie rijksbijdrage maatschappelijke opvang en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ)

De huidige bijdrage vanuit het Rijk is aangepast op basis van meer actuele gegevens met betrekking tot de uitvoering van de taken.

Mutatie rijksbijdrage Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren

Vanuit het Rijk zijn middelen ontvangen voor een pilot vanuit het Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren. De doelstelling van de pilot is, om door middel van een aanpak op alle levensgebieden, het aantal dak- en thuisloze jongeren in de eigen gemeente met 100% te verminderen.

Mutatie rijksbijdrage ambulantisering Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ)

Deze zomer is het hoofdlijnenakkoord GGZ vastgesteld. In het hoofdlijnenakkoord GGZ wordt ingezet op ambulantisering van de zorg. Dit leidt tot een groter beroep op zorg en begeleiding in het gemeentelijke domein. Het kabinet stelt financiële middelen beschikbaar voor het realiseren van de ambities uit het hoofdlijnenakkoord.

Mutatie rijksbijdrage Voogdij 18+

In de aanpassing Rijksbijdrage Voogdij 18+ vanuit de meicirculaire 2019 is de loon- en prijsbijstelling onjuist opgenomen. Door middel van deze mutatie wordt deze onjuistheid voor 2019 gecorrigeerd.

Mutatie rijksbijdrage vrouwenopvang

De huidige bijdrage vanuit het Rijk is aangepast op basis van meer actuele gegevens met betrekking tot de uitvoering van de taken.

Correctie budgetoverheveling Overhead

Deze budgetoverheveling van € 500 vanuit het programma Overhead naar het programma Volksgezondheid en Zorg betreft een correctie op eerdere overhevelingen van overheadbudgetten naar aanleiding van verzelfstandigingen in 2017.

Diverse bijstellingen

Dit betreft diverse kleine afwijkingen zowel binnen als buiten het programma.

Geëscaleerde zorg 18+

Pagina 85

Geëscaleerde zorg 18+

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk, eventueel met ambulante ondersteuning gericht op versterking of behoud van de zelfredzaamheid en participatie

Eerder en beter in beeld brengen huiselijk geweld en het duurzaam oplossen hiervan

Ontwikkelingen en voortgang

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen

Het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers is in juli aan de raad aangeboden. In dit plan staan de maatregelen genoemd die we deze collegeperiode samen met partners gaan oppakken om zorg en ondersteuning aan kwetsbare Rotterdammers verder te verbeteren. Ambitie van dit plan is het versnellen van de doorstroom uit de nachtopvang, het leveren van meer maatwerk en een groter aanbod van woonzorgvarianten, het voorkomen van problemen bij kwetsbare Rotterdammers en het versterken van de wijkstructuur rondom kwetsbare Rotterdammer. In het plan zijn de resultaten van het onderzoek naar de oorzaken van dakloosheid in Rotterdam meegenomen. Dit onderzoek is begin april 2019 aan de raad aangeboden en gaat in op de aanbevelingen vanuit het rekenkameronderzoek 'Niet thuis geven'.

Het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers is opgebouwd langs de volgende zes actielijnen die elk een aantal maatregelen bevat:

1. problemen vóór zijn om problematiek sneller te herkennen en (zo) de inzet van zwaardere zorg te voorkomen
2. integrale hulp via een systeem van meer sluitende zorg en ondersteuning in de hele GGZ-keten
3. huisvesting door een aanbod van meer en meer gedifferentieerde aanbod van woonvoorzieningen voor kwetsbare Rotterdammers, met daarbij passende ondersteuning. Ook is er specifieke aandacht voor verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld als het gaat om jongeren)
4. doorontwikkeling nacht- gezins- en crisisopvang waarin meer aandacht is voor kwaliteit, privacy en veiligheid ("nachtopvang nieuwe stijl")
5. bevorderen van participatie om te voorkomen dat mensen problematische schulden krijgen en te stimuleren dat kwetsbare Rotterdammers (nog) meer meedoen in de samenleving
6. veerkrachtige stad en wijk door te werken aan een meer inclusieve en veilige samenleving en een betere inbedding van de doelgroep in de wijk

Daarnaast is project 010 gestart. Dit is een innovatieve werkwijze om dak- en thuisloze jongeren te helpen, geïnspireerd op het tv-programma Het Rotterdam Project. Dit plan is ook onderdeel van de '100% pilots' van het landelijke 'Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren 2019-2021' van staatssecretaris Blokhuis. Project 010 loopt van juli 2019 t/m januari 2021. Het project kent drie pijlers:

- een warm netwerk volgens de presentiebenadering
- een individueel keuzebudget
- huisvesting

De schuldenaanpak 'Reset Rotterdam' verbetert de aanpak ter preventie van huurachterstanden en uithuiszettingen, o.a. door verbeterde samenwerking tussen wijkteams en corporaties. Binnen Reset Rotterdam is bijzondere aandacht voor jongeren (Perspectieffonds) en gezinnen. De maatregelen uit dit plan worden ook ingezet voor de doelgroep daklozen.

De wijkshakels Zorg-Veilig in de 5 pilotwijken worden medio 2019 geëvalueerd. Wijkshakels, brandveiligheid en het verder verbeteren van de samenwerking Zorg-Veilig is meegenomen in het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers. De voorbereidingen voor de Wet verplichte GGZ die op 1 januari 2020 ingaat zijn in volle gang.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk

Met de regio maken we afspraken over het realiseren van de ambitie om te komen tot een evenwichtiger spreiding van Beschermd Wonen voorzieningen en een hogere uitstroom uit Beschermd Wonen naar zelfstandig wonen.

Er is een start gemaakt met de plaatsingscommissie en wachtlijstbeheer Beschermd Wonen, waarbij samen met aanbieders afspraken gemaakt gaan worden over onder andere welke cliënten op de wachtlijst komen en met welke prioritering en welke acties deze cliënten zo goed mogelijk geplaatst kunnen worden.

De consequenties van relevante landelijke ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd om ervoor te zorgen dat deze goed in Rotterdam opgevolgd kunnen worden:

- invoering nieuw verdeelmodel voor de budgetten voor beschermd wonen, maatschappelijke opvang en Wmo begeleiding per 2021
- openstelling Wlz voor de GGZ per 2021
- doordecentralisatie beschermd wonen per 2022

Voorkomen, signaleren en oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

Het beleidskader Bouwen aan een toekomst zonder geweld, de Rotterdamse aanpak om huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld terug te dringen is in juni vastgesteld door de gemeenteraad.

Op basis van dit beleidskader gaan we in de periode 2019 - 2022 aan de slag met verschillende ambities: bijvoorbeeld het realiseren van een plan van aanpak rondom preventie, samen met partners werken aan vakmanschap en inzetten op een betere aanpak van stalking/belaging. Dit wordt verder vastgelegd in een uitvoeringsagenda die eind 2019 klaar is.

Naar aanleiding van 3 incidenten eind 2018 is de werkgroep 'Stop geweld tegen vrouwen' gestart. In 2019 worden door deze werkgroep verschillende activiteiten georganiseerd met als doel het gesprek aan te gaan in de stad over dat geweld niet hoort. De opbrengsten van deze activiteiten worden eind 2019 gebundeld en dan wordt gezien hoe hier in 2020 vervolg aan kan worden gegeven.

In de aanpak van huiselijk geweld werken we regionaal samen. In dit kader wordt eind 2019 een regionaal actieplan opgeleverd met daarin verschillende ambities die in 2020 en 2021 tot uitvoering gebracht moeten worden

Ook werken we in regionaal verband aan een centrum huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit wordt een fysiek centrum dat in 2020 zijn deuren zal openen. Verschillende organisaties werken hierin samen aan complexe casuïstiek die niet binnen de reguliere aanpak doorbroken wordt. Ook kunnen slachtoffers van acuut geweld hier terecht voor bijvoorbeeld letselonderzoek.

Wat willen we bereiken

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen

De gemeente wil voorkomen dat mensen dakloos worden, o.a. door samenwerking tussen corporaties en wijkteams en het voorkomen van schulden. Voor mensen die dakloos zijn geworden en niet op eigen kracht of met behulp van hun sociale netwerk uit deze situatie kunnen komen, zorgt de gemeente voor maatschappelijke opvang en/of, samen met zorgaanbieders en woningcorporaties, voor huisvesting met ondersteuning in een beschermde woonomgeving. Het doel is dat mensen zo veel mogelijk zelfredzaam worden waarbij we toewerken naar een situatie die uitgaat van 'thuis, tenzij' waarbij zorg en ondersteuning zoveel mogelijk op verantwoorde en veilige wijze in de wijk plaatsvindt.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk

Zowel vanuit landelijk als gemeentelijk beleid wordt ingezet om ervoor te zorgen dat mensen zo zelfstandig mogelijk in de wijk wonen, eventueel met ambulante ondersteuning gericht op versterking of behoud van de zelfredzaamheid en participatie. Deze ondersteuning varieert afhankelijk van de behoefte van beperkt tot zeer intensief.

Voorkomen, signaleren en oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

Daar waar Rotterdammers te maken krijgen met huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld is hun welzijn in het gedrang. We zetten er daarom op in om dit te voorkomen. Maar als het wel plaatsvindt, is het belangrijk dat dit zo snel mogelijk in beeld komt en er samen met alle betrokkenen gewerkt wordt aan een duurzaam veilige situatie.

Wat gaan we daar voor doen

In Rotterdam hoeft niemand op straat te slapen

In het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers zijn diverse maatregelen opgenomen die als doel hebben om ervoor te zorgen dat niemand op straat hoeft te slapen, denk aan:

- kwaliteitsimpuls en uitbreiding van de nachtopvang
- intensivering van het stedelijke bemoeizorg team, zodat buitenslapers met complexe problematiek toegeleid worden naar zorg
- inzet van nieuwe woonzorgvormen (zoals Housing First) om ervoor te zorgen dat dakloze Rotterdammers passende huisvesting en zorg ontvangen

Al deze initiatieven hebben een plek gekregen in het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers.

Mensen wonen zo zelfstandig mogelijk in de wijk

Via het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers zet de gemeente zich samen met de partners in om de zorg en ondersteuning aan

kwetsbare Rotterdammers verder te verbeteren. Ambitie van dit plan is het versnellen van de doorstroom uit de nachtopvang, meer maatwerk, groter aanbod van woonzorgvarianten, voorkomen van problemen en het versterken van de wijkstructuur rondom kwetsbare Rotterdammer.

Voorkomen, signaleren en oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

- zorgdragen voor de opvang van slachtoffers van huiselijk geweld en hun kinderen
- uitvoering geven aan de wet tijdelijk huisverbod
- uitbreiden van het aantal opvangplekken voor slachtoffers van mensenhandel
- uitvoering geven aan de ambitie van het college om aan het bestrijden van huiselijk geweld, seksueel geweld en kindermishandeling prioriteit te blijven geven
- voortrekker te blijven in de aanpak van schadelijke traditionele praktijken en in het kader van veiligheid een daling te realiseren op het aantal gevallen van huiselijk geweld

Dit is vastgelegd in het beleidskader dat in mei is toegezonden aan de gemeenteraad. Tevens is er een (maatschappelijke) beweging gestart met als thema 'stop geweld tegen vrouwen', om het maatschappelijke gesprek hierover te starten en een agenda met verbeterpunten op te stellen.

Toename van het aantal meldingen waarbij de duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar	Streefwaarde	>55%	>55%	>55%	>55%	>55%
	Realisatie					
Toename van het aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is (indicator bij aanpak huiselijk geweld).	Streefwaarde	>66%	>66%	>66%	>66%	>66%
	Realisatie					

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Geëscaleerde zorg 18+	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	8.673	6.998	5.902	5.872	5.872	5.872
Bijdragen rijk en medeoverheden	6.610	4.276	3.076	3.046	3.046	3.046
Overige opbrengsten derden	2.063	2.722	2.827	2.827	2.827	2.827
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	138.123	149.729	144.197	143.255	140.005	136.747
Apparaatslasten	87	6.466	5.839	5.803	5.776	5.204
Inhuur	87	392	61	61	61	61
Overige apparaatslasten	0	78	-50	-59	-67	-72
Personeel	0	5.995	5.827	5.801	5.782	5.215
Interne resultaat	793	135	248	248	248	93
Interne resultaat	793	135	248	248	248	93
Programmalasten	137.243	143.128	138.111	137.204	133.981	131.450
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	7.278	5.509	8.809	7.100	7.097	7.196
Overige programmalasten	212	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	85.842	87.156	80.848	78.188	76.143	76.146
Subsidies en inkomensoverdrachten	43.912	50.463	48.454	51.916	50.741	48.108
Saldo voor vpb en reserveringen	-129.450	-142.730	-138.295	-137.383	-134.132	-130.874
Saldo voor reserveringen	-129.450	-142.730	-138.295	-137.383	-134.132	-130.874
Reserves	0	20	0	0	0	0

Onttrekking reserves	0	20	0	0	0	0
Saldo	-129.450	-142.710	-138.295	-137.383	-134.132	-130.874

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-129.450					
Begroting 2019		-139.199	-133.419	-132.299	-132.740	-132.740
Omissie 2019		-133.992	-128.250	-126.021	-124.415	-124.415
Voorjaarsnota 2019		-140.057	-137.299	-135.044	-133.408	-133.411
Begroting 2020		-139.483	-138.295	-137.383	-134.132	-130.874
10 maands		-142.710	-138.295	-137.383	-134.132	-130.874

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Bouwen aan een toekomst zonder geweld](#)
- [Doorontwikkelplan Zorg voor Elkaar](#)

Beleidsmonitor

- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp \(in ontwikkeling\)](#)
- [Wijkprofiel](#)
- [Regionaal Beleidsplan 2018-2020 Beschermd Wonen](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Wmo 2015](#)
- [Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#)
- [Wet tijdelijk huisverbod](#)

Omschrijving taakveld

Tot dit taakveld behoren alle opvang- en beschermd wonen-voorzieningen met inbegrip van eventuele maatwerkdienstverlening en maatwerkvoorzieningen voor personen die in de betreffende opvangvoorzieningen verblijven. Hierbij valt te denken aan vrouwenopvang, aanpak huiselijk geweld (Veilig thuis); beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen; inloopfunctie GGZ; maatschappelijke opvang voor cliënten met een meervoudige problematiek, waaronder verslaving en Wmo maatwerkdienstverlening en -maatwerkvoorzieningen bij opvang.

Rotterdam heeft een centrumgemeentefunctie voor de maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang, en voor beschermd wonen.

Hierdoor voert de gemeente de maatschappelijke opvang en beschermd wonen ook uit voor de inwoners van Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan de IJssel, Lansingerland en Ridderkerk. Door de gefaseerde afbouw van de centrumgemeentefunctie (doordecentralisatie Beschermd Wonen) wordt de samenwerking met de regiogemeenten verstevigd. Dit betekent op termijn een aanpassing van dit taakveld.

Geëscaleerde zorg 18-

Pagina 86

Geëscaleerde zorg 18-

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij

Ontwikkelingen en voortgang

De doelstellingen van het taakveld zoals opgenomen onder “wat willen we bereiken” en “wat gaan we daarvoor doen” zijn nog actueel. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het vermelden van afwijkingen in het beoogde effect of onze inspanningen.

Wat willen we bereiken

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op

Jonge Rotterdammers moeten zich optimaal kunnen ontwikkelen tot zelfredzame volwassenen die bijdragen aan een sterkere stad. Stevige en effectieve preventie, gericht op de belangrijkste factoren die van invloed zijn op de ontwikkeling van kinderen, maakt het mogelijk om al vroeg het perspectief te versterken en problematiek te

voorkomen en beperken. Dat is beter dan problemen verhelpen of dempen. Hiermee kan de beweging naar voren worden gemaakt, zoals bedoeld met de transformatie van de jeugdhulp: van zware en dure zorg naar lichte en gerichte hulp en zelfs het voorkomen van hulp.

Voor gezinnen en jeugdigen die dat nodig hebben is er professionele ondersteuning en hulp indien nodig. Deze hulp is effectief en efficiënt, met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen. De hulp wordt zoveel mogelijk rond de jeugdige en/of het gezin georganiseerd.

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen

Jeugdigen en gezinnen met complexe hulpvragen hebben effectieve en efficiënte hulp nodig. Hierdoor worden zij beschermd tegen veiligheidsrisico's en kan zwaardere zorg soms worden voorkomen. Hierbij wordt getracht om uithuisplaatsing, dwangmaatregel of een langdurig zorgtraject voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen zo veel mogelijk te voorkomen. Deze uitdaging vraagt versterking van de voorkant, zodat hulp eerder gebonden wordt. Ook de keten van Jeugdbescherming en jeugdstrafrecht en de inzet van het Jeugdbeschermingsplein dragen bij aan deze doelen.

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij

Jeugdigen dienen zoveel als mogelijk thuis, of in een thuissetting, op te groeien en passende hulp te ontvangen. Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dienen via passende jeugdhulp thuis steeds meer in hun eigen kracht te komen. Het beroep op dure specialistische zorg in verblijf is niet gedaald in absolute zin sinds de overgang van jeugdhulp naar de gemeenten. Om meer jeugdigen thuis te helpen en tegelijk passend te helpen; wordt een andere werkwijze in de Jeugdhulpketen gevraagd (transformatie). Hiervoor worden innovatieve vormen van jeugdhulp ingezet, zoals ambulante teams rondom de wijken (SPAN teams) en opname voorkomende hulp. Daarnaast wordt meer samenwerking in de keten georganiseerd om de jeugdige en het gezin heen.

Wat gaan we daar voor doen

Jonge Rotterdammers groeien veilig, gezond en kansrijk op

We werken gezamenlijk met de aanbieders aan de transformatie van de jeugdhulp langs 3 lijnen. Passende hulp dichtbij: Voorkomen van crisissituatie en uithuisplaatsing. Opgroeien in veilige opvoedsituaties: bescherming tegen veiligheidsrisico's. Jeugdhulp door capabele, efficiënte en effectieve hulpverleners.

Effectieve en efficiënte Jeugdhulp met aandacht voor wachttijden binnen de gestelde normen

- Kinderen met problemen moeten snel hulp kunnen krijgen die zij nodig hebben. De samenwerking tussen wijkteams, jeugdbescherming en jeugdreclassering, Veilig Thuis en zorgaanbieders moet sneller (minder volgtijdelijk, maar samen optrekken), zonder dat er aan zorgvuldigheid wordt ingeboet.
- Uitgangspunt bij de daling van het aantal jeugdigen met een crisisinterventie is dat er minder kinderen uit huis geplaatst zouden moeten worden bij crisissituatie en residentiele crisis- capaciteit omgebouwd zou moeten worden naar ambulante. In de vastgelegde code of conduct staat beschreven dat het doel is: opname voor 1 nacht en de volgende dag een perspectief. Deze opdracht is haalbaar, mits de jeugdigen binnen de termijn die hiervoor staat, ook perspectief hebben. Hierbij zijn er afhankelijkheden die niet altijd te beïnvloeden zijn, zoals de samenwerking met en preventie door de lokale teams en de door- en uitstroom, in situaties waarbij de crisissituatie is afgewend, maar er vervolgperspectief nodig is binnen de andere percelen ingekochte jeugdhulp.

Passende Jeugdhulp voor Rotterdamse jeugdigen en gezinnen dichtbij

We streven ernaar hulp zoveel mogelijk in eigen de omgeving van de jongeren te laten plaatsvinden. Jeugdhulp moet aansluiten bij de omgeving. Hiertoe stimuleren we dat er vormen van hulp worden ontwikkeld waardoor behandeling meer of eerder in de thuissituatie kan plaatsvinden. Als na afronding van de behandeling het kind niet thuis kan wonen, stimuleren we dat er hulpaanbod is waarmee een thuissituatie wordt gecreëerd. Voor de sturing en verantwoording gaan we investeren in informatiegestuurd werken en ontwikkelen we een instrument om hulp en preventie te monitoren.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetafel 9: Van 2018 naar 2021 wordt ingezet op een daling van 10% jeugdigen in instellingen	Streefwaarde		218	210	203		
	Realisatie	225					
Daling aantal jongeren met jeugdbeschermings-maatregel OTS	Streefwaarde	1.333	1.305	1.285	1.262	1.248	
	Realisatie	1.285					
Daling verblijfsduur jeugdigen in gesloten jeugdzorg (in maanden)	Streefwaarde	< 8	7	7	6	6	
	Realisatie						
Daling aantal delicten gepleegd door R'damse jeugdigen per 1.000 inwoners	Streefwaarde	19	18	17	16	15	
	Realisatie	5.09					

Toelichting effect indicatoren

Van 2019 naar 2021 wordt ingezet op een daling van 10% jeugdigen in instellingen

Te veel kinderen worden geholpen in een instelling. Door beter en eerder aan te sluiten op de leefsituatie van de jeugdige kunnen meer kinderen in de thuissituatie geholpen worden. Of, wanneer dit niet mogelijk is, in een situatie die de thuissituatie zoveel mogelijk benadert, zoals een kamertraining of pleegzorg. Dit is beter voor het kind omdat hij daardoor zo gewoon mogelijk opgroeit, in een leefomgeving met ouders/verzorgers, vrienden,

onderwijs en verenigingsleven. Ook wordt daardoor voorkomen dat een kind (soms verschillende keren) van de ene naar de andere instelling wordt verhuisd. Dit vraagt om een transformatie van het aanbod van jeugdhulp en is de kern van het plan dat eind september zal worden ingediend bij het ministerie van VWS. Om deze belangrijke omslag bij de jeugdhulp goed te kunnen volgen is de volgende target vastgesteld:

De jeugdhulp moet zoveel mogelijk gaan aansluiten op de leefsituatie van de jeugdigen. Daarom wordt gewerkt aan een verschuiving van jeugdhulp in instellingen naar jeugdhulp in de thuissituatie. Van 2019 naar 2021 wordt ingezet op een daling van 10% jeugdigen (ten opzichte van 2018*) in instellingen, door meer kinderen op te vangen in een thuissituatie.

Toelichting realisatie 2018

De werkelijke nulmeting van 2018 bedraagt 225. In eerste instantie was een schatting (365) gemaakt op basis van cijfers die half 2018 beschikbaar waren. Voor extrapolatie naar eind 2018 zijn verschillende aannames gedaan. Deze aannames zijn gemaakt in een situatie waarover geen ervaringscijfers bekend waren, doordat we te maken hebben met omzetting van de oude inkoopsystematiek naar een nieuwe. De gemaakte aannames bleken onjuist te zijn. Voor de toekomst leidt dit niet tot problemen, omdat de betreffende cijfers over elk peilmoment beschikbaar komen, zonder aannames te doen.

Daling aantal jongeren met jeugdbescherming

Het aantal jongeren met een jeugdbeschermingsmaatregel 'ondertoezichtstelling' (OTS), afgegeven door een kinderrechter. Het betreft een maatregel die de rechter dwingend oplegt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld'. Streven is een daling van het aantal jongeren waarvoor een OTS nodig is, waarbij dit streven uiteraard niet ten koste mag gaan van de gezonde en veilige ontwikkeling van jeugdigen.

Daling verblijfsduur jeugdigen in gesloten jeugdzorg

Het uitgangspunt "open, tenzij" moet continu toetsbaar zijn. De ambitie van zowel Haaglanden als Rijnmond is dat jeugdigen zo min mogelijk en zo kort mogelijk in een gesloten setting verblijven. Hiervoor zijn nieuwe behandel- en begeleidingsstrategieën nodig.

Voor 2018 en verder wordt toegewerkt naar kleinschalige voorzieningen met een differentiatie in de mate van (mogelijkheden tot) geslotenheid en het inzetten van intensieve ambulante trajecten (al startend voorafgaand aan - of in aansluiting op geslotenheid).

Daling aantal delicten gepleegd door R'damse jeugdigen per 1.000 inwoners

Streven is een daling van het aantal delicten dat gepleegd wordt door Rotterdamse jeugdigen. Dit draagt bij aan de doelstelling van het beleidskader Rotterdam Groeit om het aantal jeugdigen dat zich schuldig maakt aan criminaliteit te verminderen.

Streefwaarden volgen nog, hierover vindt nog overleg plaats met oa. Directie Veilig.

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Terugbrengen wachttijden jeugdbescherming (bij toewijzing casusregie aan jeugdbescherming binnen 5 werkdagen face-to-face contact)**	Streefwaarde	50%	75%	90%	95%	95%	
	Realisatie	53%					
Doorlooptijden verminderen crisishulp: residentiele plaatsingen terugbrengen naar de vastgestelde norm van gemiddeld 4 weken	Streefwaarde	8-10 wkn	5-7 wkn	0-4 wkn	0-4 wkn	0-4 wkn	
	Realisatie	8,5 wkn***					
Verminderen totale duur ondertoezichtstelling (OTS) (in maanden)	Streefwaarde	27,6	27,4	27,2	27,0	26,8	
	Realisatie	20,04					

* Over voorgestelde streefwaarden vindt nog overleg met JBRR plaats; deze kunnen nog wijzigen.

De cijfers zijn gebaseerd op de data van het JBRR. De cijfers van de William Schrikker Stichting & het Leger des Heils zijn hierin niet meegenomen.

** Voor de regio Rotterdam Rijnmond. Realisatie regio zal niet veel afwijken van realisatie Rotterdam. Dit is het cijfer voor alleen jeugdbeschermingszaken dus excl. jeugdreclasseringszaken (incl. JR 44%). Bij JR-zaken is het lastiger binnen 5 werkdagen op te pakken (afhankelijk van bericht politie/rechtbank enz.)

*** De streefwaarde van 8 tot 10 weken residentiele crisisopvang is redelijk behaald. Door sturing om op de dag na de opname samen met de jeugdige het perspectief te bepalen, zijn verbeteringen op de duur van de crisisperiode zichtbaar. Voor 65% van de uitgestroomde jeugdigen heeft de trajectduur tot 4 weken geduurd. Voor 35% heeft het traject 10 weken geduurd, met enkele "uitschieters" naar 13 tot 16 weken. Jeugdigen verblijven langer op een crisisplek door beperkte uitstroombmogelijkheden naar vervolg (behandelings-)plekken.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Geëscaleerde zorg 18-	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	1.529	1.952	1.567	1.567	1.567	1.567
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.529	1.952	1.567	1.567	1.567	1.567
Overige opbrengsten derden	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	101.205	122.062	120.824	109.681	109.676	109.350
Apparaatslasten	0	1.682	2.460	2.452	2.447	2.122
Inhuur	0	158	389	389	389	245
Overige apparaatslasten	0	15	25	25	25	131
Personeel	0	1.509	2.047	2.039	2.034	1.746
Interne resultaat	0	0	0	0	0	0
Interne resultaat	0	0	0	0	0	0
Programmalasten	101.205	120.380	118.364	107.229	107.229	107.229

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	101.205	120.380	118.364	107.229	107.229	107.229
Saldo voor vpb en reserveringen	-99.677	-120.110	-119.257	-108.113	-108.109	-107.783
Saldo voor reserveringen	-99.677	-120.110	-119.257	-108.113	-108.109	-107.783
Reserves	0	-2.636	11.135	0	0	0
Onttrekking reserves	0	19.964	11.135	0	0	0
Toevoeging reserves	0	22.600	0	0	0	0
Saldo	-99.677	-122.746	-108.122	-108.113	-108.109	-107.783

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-99.677					
Begroting 2019		-100.337	-103.249	-103.251	-103.251	-103.251
Omissie 2019		-100.539	-103.479	-103.480	-103.480	-103.480
Voorjaarsnota 2019		-123.186	-107.749	-107.749	-107.749	-107.749
Begroting 2020		-123.039	-108.122	-108.113	-108.109	-107.783
10 maands		-122.746	-108.122	-108.113	-108.109	-107.783

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidsplan Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel](#)
- [Beleidskader Jeugd: Rotterdam groeit](#)
- [Doorontwikkelplan Zorg voor Elkaar](#)

Beleidsmonitor

- [Staat van de Jeugd](#)
- [Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein](#)

Wet- en regelgeving

- [Jeugdwet](#)
- [Wet publieke gezondheid](#)
- [Verordening Jeugdhulp](#)

Omschrijving taakveld

Binnen het taakveld Geëscaleerde zorg 18- gaat het om situaties waarbij de sociale en/of fysieke veiligheid van een jeugdige in het geding kan zijn. In die gevallen kan het nodig zijn effectieve en efficiënte jeugdhulp te bieden en/of samenhangende hulp te organiseren rond de jeugdige en/of het gezin. In sommige situaties is het zelfs noodzakelijk dat de jeugdige naar een residentieel verblijf (24-uurs verblijf + jeugdhulp) gaat.

Vormen van jeugdhulp die onder dit taakveld vallen worden uitgevoerd binnen het samenwerkingsverband Jeugdhulp Rijnmond. Het gaat dan om o.a. Jeugdbescherming, Veilig Thuis, crisishulp, gesloten Jeugdzorg, jeugd-GGZ.

Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo

Pagina 87

Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

Ontwikkelingen en voortgang

Naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning

In mei is de tweede raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp over het jaar 2018 naar de raad verstuurd. Deze monitor bevat cijfers over o.a. de Wmo-voorzieningen zoals de instroom, het aantal cliënten met een maatwerkvoorziening, uitstroom en cliënttevredenheid. In de raadsmonitor over de eerste helft van 2019 is een toegenomen instroom in het aantal cliënten waar te nemen. Bij de vraagwijzer bijvoorbeeld is het aantal meldingen substantieel toegenomen, waardoor er gemiddeld 710 meldingen per week binnenkomen. In oktober wordt raadsmonitor over de eerste helft van 2019 besproken in commissie ZOCS. Deze wordt vervolgens gelijktijdig met de begroting aangeboden aan de raad.

Naar behoefte passend doelgroepenvervoer

Om verdere zekerheid te verkrijgen dat de dienstverlening van Trevvel aan de gemaakte afspraken voldoet, wordt een aantal onderzoeken ingesteld. Deze richten zich o.a. op de klanttevredenheid, technische infrastructuur en de customer journey. Uiteraard worden de uitkomsten hiervan mede benut om te sturen op een betere

dienstverlening door Trevvel. De eerste uitkomsten hiervan zijn reeds gedeeld met de raad; nog voor het eind van dit jaar volgt de rest. De eerste uitkomsten hiervan hebben al geleid tot verbeteracties door Trevvel.

Wat willen we bereiken

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren. Dat bereiken we door naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning en doelgroepenvervoer aan te bieden.

Wat gaan we daar voor doen

Rotterdamers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

Naar behoefte passende (langdurige)ondersteuning

Als er langdurige ondersteuning nodig is vanuit een Wmo-arrangement, wordt een zorgaanbieder ingezet. Op basis van de geïndiceerde individuele ondersteuningsbehoefte levert de zorgaanbieder ondersteuning op één of meer van de volgende gebieden:

- sociaal en persoonlijk functioneren
- (regie op) het voeren van een huishouden
- zelfzorg en gezondheid
- nachtelijk toezicht en zo nodig ook huisvesting mantelzorgondersteuning met verblijf
- De gemeente monitort de prestaties van de zorgaanbieders en stuurt bij als dat nodig is.

Naar behoefte passend doelgroepenvervoer

We bieden aanvullend vervoer aan doelgroepen die niet met eigen of openbaar vervoer kunnen reizen. Per dag maken ongeveer 25.000 Rotterdamers gebruik van deze voorziening. Dit vervoer wordt gebundeld ingezet voor vervoer van en naar Wmo-dagbesteding, het Jeugdvervoer, Wsw-vervoer, het vervoer dat voortkomt uit de Participatiewet en het leerlingenvervoer.

Het coördinatiepunt doelgroepenvervoer zorgt voor de interne en externe communicatie, voorlichting, klachtenescalatie/mediation, de verdere ontwikkeling van het vervoer, inclusief zijn sociaal maatschappelijke opgave in de vorm van social return.

- Trevvel bouwt aan haar rol van sociale partner in de stad. Zo zijn er diverse activiteiten vanuit Trevvel Sociaal (samenwerking met Dock) die gericht zijn op het individu. Voor de tweede helft van dit jaar staan de bijeenkomsten in de huizen van de wijk op de rol.

- Er wordt ingezet op het stimuleren van de zelfstandigheid en daarmee het zelfvertrouwen van cliënten. Zo worden ouderen geleerd met het OV te reizen. En start in het nieuwe schooljaar een pilot om leerlingen waarbij dit mogelijk is onder begeleiding te leren om met de fiets en/of OV naar school te gaan.

Naast het individu, richt Trevvel zich voortdurend op de doorontwikkeling van haar dienstverlening in de breedte. Eerder is gerefereerd aan de onderzoeken die dit proces moeten versterken. Trevvel heeft in het bijzonder de uitkomsten van de klanttevredenheidsonderzoeken actief benut om hun dienstverlening aan te scherpen en zo meer klantgericht te maken.

Voor 2020 is het doel om de dienstverlening van Trevvel te verbeteren en te focussen op het verder realiseren van de aangeboden diensten.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	7.970	6.049	6.227	6.081	6.081	6.081
Bijdragen rijk en medeoverheden	7.670	5.832	5.903	5.757	5.757	5.757
Overige opbrengsten derden	300	218	324	324	324	324
Lasten exclusief reserves	221.813	186.819	180.609	175.222	171.129	171.199
Apparaatslasten	43.038	4.245	3.894	3.824	3.798	3.825
Inhuur	2.674	497	510	510	510	510
Overige apparaatslasten	724	46	-72	-78	-86	-77
Personeel	39.641	3.702	3.456	3.393	3.374	3.393
Interne resultaat	-189	369	-199	14	14	14
Interne resultaat	-189	369	-199	14	14	14
Programmalasten	178.964	182.205	176.914	171.384	167.318	167.360
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.182	1.455	-99	-99	-188	-146
Kapitaallasten	414	403	394	0	0	0
Overige programmalasten	23	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	175.345	179.847	176.120	170.983	167.006	167.006

Subsidies en inkomensoverdrachten	0	500	500	500	500	500
Saldo voor vpb en reserveringen	-213.842	-180.770	-174.382	-169.141	-165.048	-165.118
Saldo voor reserveringen	-213.842	-180.770	-174.382	-169.141	-165.048	-165.118
Reserves	-2.367	-3.949	0	0	0	0
Onttrekking reserves	7.633	1.384	0	0	0	0
Toevoeging reserves	10.000	5.333	0	0	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-216.209	-184.719	-174.382	-169.141	-165.048	-165.118

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-216.209					
Begroting 2019		-177.399	-166.739	-160.636	-154.612	-154.612
Omissie 2019		-183.114	-172.773	-167.694	-163.718	-163.718
Voorjaarsnota 2019		-183.360	-174.501	-169.217	-165.123	-165.165
Begroting 2020		-184.836	-174.382	-169.141	-165.048	-165.118
10 maands		-184.719	-174.382	-169.141	-165.048	-165.118

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidskader Wmo](#)
- [Doorontwikkelplan zorg, welzijn en jeugdhulp 2018](#)

Beleidsmonitor

- [Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)

Wet- en regelgeving

- [Zorg en Jeugdhulp](#)
- [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld omvat de ondersteuning op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) voor zover het Wmo-arrangementen voor ondersteuning aan huis door zorgaanbieders en het doelgroepenvervoer betreft. Wmo-arrangementen voor zorg met verblijf worden verantwoord onder het taakveld Geëscaleerde zorg 18+.

Maatwerkdienstverlening 18-

Pagina 88

Maatwerkdienstverlening 18-

Samenhangende aanpak voor kwetsbare jongeren en/of kwetsbare gezinnen

Versterken van next skills en jong leiderschap

Passende, tijdige en integrale hulp van het lokale wijknetwerk, om het beroep op dure gespecialiseerde jeugdhulp te verminderen (verschuiving van de achterkant naar de voorkant)

Ontwikkelingen en voortgang

- Samenhangende aanpak voor kwetsbare jongeren en/of kwetsbare gezinnen.
- Versterken van next skills en jong leiderschap: de stijgende lijn van investeringen in de sociaal-emotionele vaardigheden van kinderen en jongeren in de stad wordt in 2019 doorgezet. Dit betreft vooral preventieve interventies die effectief zijn om risico's tegen te gaan, zoals angst, depressie, agressie en probleemgedrag. Daarnaast is het innovatieplatform Walstroom van start gegaan waar de gemeente met professionals uit de praktijk en wetenschappers samen bouwt aan werkende aanpakken op het gebied van next skills en jong leiderschap.
- Passende, tijdige en integrale hulp van het lokale wijknetwerk, om het beroep op dure gespecialiseerde jeugdhulp te verminderen (verschuiving van de achterkant naar de voorkant). Hoe doen we dat? In alle gebieden organiseren wij met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) wijkgerichte bijeenkomsten op het verstevigen van de ketensamenwerking tussen partners die een rol spelen bij het opgroeien en opvoeden van kinderen en jongeren.
- Om de samenwerking binnen de wijknetwerken te optimaliseren is in 2019 per gebied een 'Lokale verbeteragenda' gemaakt. Omdat de zwaarte van de opgaven en de netwerken per gebied of wijk verschillend zijn is gekozen voor lokaal maatwerk. In het ene gebied is de agenda het verbeteren van op- en afschaling van het wijkteam en in het andere gebied de kennis over vroegsignalering.

Wat willen we bereiken

Jeugdhulp

Elke jonge Rotterdammer moet gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. We stimuleren elke jongere in Rotterdam actief mee te doen in de stad, bieden lichte ondersteuning als dat zelfstandig of als gezin niet voldoende lukt en wanneer de omgeving dat zelf niet kan bieden. In die gevallen bieden we samenhangende hulp aan kwetsbare jongeren en/of hun gezin.

Hier richten we ons met name op het bevorderen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen door o.a. het verbeteren van de opvoedvaardigheden van ouders met psychische problematiek en ouders met een licht verstandelijke beperking. Daarbij zitten we in op (vroeg)signalering, screening en aanpak van deze ouder-
risicofactoren.

Preventie

Tegelijkertijd investeren we ook in jongeren waarmee het wel goed gaat. We versterken beschermende factoren als next skills en jong leiderschap en scheppen goede voorwaarden op basis waarvan zij zich nog beter kunnen ontwikkelen.

Wat gaan we daar voor doen

Jeugdhulp

- Ontwikkelen van een stadsbreed preventief aanbod.
- Ontwikkelen samenhangende gezinsaanpak kwetsbare jongeren.
- We werken gezamenlijk met de aanbieders aan de transformatie van de jeugdhulp langs 3 lijnen. Passende hulp dichtbij: voorkomen van crisis en uithuisplaatsing. Opgroeien in veilige opvoedsituaties: bescherming tegen veiligheidsrisico's. Jeugdhulp door capabele, efficiënte en effectieve hulpverleners.
- Praktijkondersteuners Jeugd & Gezin (POH Jeugd & Gezin) gaan in de praktijk van de huisarts aan de slag met kinderen en gezinnen waar zorgen over zijn. Voor betrokkenen is dit laagdrempelig en binnen de eigen wijk. Met name kwetsbare gezinnen waar bijvoorbeeld sprake is van lvb-, psychiatrische en/of verslavingsproblematiek worden hierdoor makkelijk bereikt en geholpen. De POH Jeugd & Gezin tracht te kan onder regie van de huisarts de jeugdige kortdurend behandelen. Als het nodig is volgt de juiste doorverwijzing naar gespecialiseerde jeugdhulp. De POH Jeugd & Gezin werkt samen met het wijkteam, het CJG, andere wijknetwerkpartijen en lokale voorzieningen waardoor tijdige en passende hulp geleverd kan worden. Omdat we de ontwikkeling van kinderen duurzaam willen bevorderen, kijkt de POH Jeugd & Gezin vanuit haar signalerende rol naar evt. ouderproblematiek zoals bijvoorbeeld ouderlijke psychopathologie en lvb. En indien nodig en mogelijk leidt deze POH Jeugd & Gezin deze ouders naar passende hulp toe. In aanvang start de uitrol van deze hulp in het NPRZ-gebied en later in andere wijken van Rotterdam. Conform de afspraken in het coalitieakkoord is in 2019 ingezet op uitbreiding in het NPRZ-gebied. Naar verwachting zullen daar in de 2de helft van 2019 6 praktijken gaan starten in aanvulling op de 8 doorlopende praktijken vanuit de pilot.

- We willen voorloper zijn in de aanpak van de toenemende problematiek van depressies, burn-out en eenzaamheid onder jongeren. Daarvoor werken we samen met onderwijsinstellingen. Met het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) kijken we welke beschikbare methodieken hiervoor toepasbaar zijn. Vanuit het subsidiekader Versterken & Voorkomen faciliteren we en moedigen we aanbieders aan om met deze werkzame aanpakken kinderen en jongeren te bereiken.
- Onderwijs-zorgarrangementen (OZA) worden ingezet om de integratie van onderwijs en jeugdhulp op school te verbeteren. Zo wordt het voor meer kinderen mogelijk om onderwijs te blijven volgen en zijn er minder leerlingen die thuis komen te zitten.
- In NPRZ-gebied zal vooruitlopend op de rest van de stad worden geëxperimenteerd met diverse vormen van ondersteuning aan scholen. In juni heeft de afdeling jeugd een projectleider aangesteld die uitvoering gaat geven aan de opdracht "schoolondersteunende zorg". Als onderdeel van de dagprogrammering moeten scholen zoveel mogelijk ontzorgt worden, daarom richten we de passende schoolondersteuningsstructuur in. Deze opdracht is een gezamenlijke opdracht van cluster MO, NPRZ en de schoolbesturen en betreft de basisscholen in de 7 focuswijken van het NPRZ. Het doel van deze opdracht is om op schoolniveau de samenwerking in de zorgstructuur te verbeteren en waar nodig vastgelopen of uitzonderlijk complexe casuïstiek te faciliteren met advies, ondersteuning en eventueel doorzettingskracht.

Preventie

- Ontwikkelen van een stadsbreed preventief aanbod.
- We willen voorloper zijn in de aanpak van de toenemende problematiek van depressies, burn-out en eenzaamheid onder jongeren. Daarvoor werken we onder andere samen met onderwijsinstellingen. We zetten de lijn van 2018 door met het inzetten van effectieve interventies op psychosociale problematiek en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en jongeren. Vanuit het subsidiekader Versterken & Voorkomen faciliteren we en moedigen we aanbieders aan om met deze werkzame aanpakken kinderen en jongeren te bereiken.

Effect indicatoren	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Doelrealisatie Jeugdhulp*	Streefwaarde					In ontwikkeling***
	Realisatie					
Uitval Jeugdhulp**	Streefwaarde					In ontwikkeling***
	Realisatie					

* Bij afronding van een traject wordt vastgesteld of de doelen van de hulp behaald zijn. Deze doelrealisatie wordt met vier sub-indicatoren in beeld gebracht:

- De mate waarin cliënten na jeugdhulp zonder hulp verder kunnen
- De mate waarin er na beëindiging van de jeugdhulp geen nieuwe start hulp is
- De mate waarin er sprake is van afname problematiek / toename zelfredzaamheid / toename participatie
- De mate waarin de overeengekomen doelen zijn gerealiseerd.

** De indicator is nog in ontwikkeling. De bedoeling is dat deze indicator het aantal cliënten weergeeft dat eenzijdig en voortijdig de behandeling of begeleiding stopt. Hoe lager deze indicator hoe beter de Jeugdhulp aansluit bij de behoeften van de jeugdige.

*** De gegevens m.b.t. deze indicatoren komen op dit moment enkel beschikbaar via het CBS, deze cijfers zijn minder geschikt omdat bijvoorbeeld geen onderscheid wordt gemaakt tussen lokale en regionale hulp. De GR Jeugdhulp neemt binnenkort een besluit over de next-best alternatieven. Gestreefd wordt om in de loop van 2019 met realisatiecijfers te komen.

Prestatie indicatoren		2019	2020	2021	2022	2023
Aantal huisartsen met een POH GGZ*	Streefwaarde	15	25	35	40	
	Realisatie	14				

* De POH Jeugd & Gezin is een nieuwe functie. Waar het gaat om de implementatie daarvan bij de gezondheidscentra doen de twee grootste hier volop aan mee. Het bereiken van de kleinere (zelfstandige) praktijken kost meer tijd. De uitrol van POH Jeugd & Gezin is feitelijk in 2019 gestart.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Maatwerkdienstverlening 18-	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	158	1.049	201	0	13.500	13.500
Bijdragen rijk en medeoverheden	144	1.049	201	0	13.500	13.500
Overige opbrengsten derden	14	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	42.025	45.643	49.298	47.224	61.085	58.580
Apparaatslasten	59	447	675	667	662	581
Inhuur	59	44	97	97	97	61
Overige apparaatslasten	0	11	8	8	8	35
Personeel	0	391	570	561	557	485
Interne resultaat	683	789	707	494	494	494
Interne resultaat	683	789	707	494	494	494
Programmalasten	41.283	44.407	47.916	46.063	59.929	57.505
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.694	5.376	15.023	13.721	28.410	24.737
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	32.325	32.636	28.512	28.012	27.262	28.512
Subsidies en inkomensoverdrachten	6.264	6.394	4.382	4.329	4.257	4.257

Saldo voor vpb en reserveringen	-41.867	-44.594	-49.097	-47.224	-47.585	-45.080
Saldo voor reserveringen	-41.867	-44.594	-49.097	-47.224	-47.585	-45.080
Reserves	0	-10.582	2.582	0	0	0
Onttrekking reserves	0	4.418	6.966	0	0	0
Toevoeging reserves	0	15.000	4.384	0	0	0
Saldo	-41.867	-55.176	-46.515	-47.224	-47.585	-45.080

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-41.867					
Begroting 2019		-40.416	-42.050	-42.575	-42.856	-42.856
Omissie 2019		-40.525	-42.281	-42.696	-42.995	-42.995
Voorjaarsnota 2019		-46.430	-43.087	-43.489	-43.778	-43.778
Begroting 2020		-55.176	-46.515	-47.224	-47.585	-45.080
10 maands		-55.176	-46.515	-47.224	-47.585	-45.080

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidskader Jeugd: Rotterdam groeit](#)
- [Doorontwikkelpplan Zorg voor Elkaar](#)

Beleidsmonitor

- [Staat van de Jeugd](#)
- [Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein](#)

Wet- en regelgeving

- [Jeugdwet](#)
- [Wet publieke gezondheid](#)
- [Verordening Jeugdhulp](#)

Omschrijving taakveld

Elke jonge Rotterdammer moet gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Dit doen we door stevige preventie in te zetten: gericht op de meest relevante factoren (beschermende factoren en risicofactoren) die bijdragen aan een kansrijke, veilige en gezonde ontwikkeling van jeugdigen. Met het beleidskader Jeugd 'Rotterdam Groeit' zetten we in op het voorkomen van problematiek en het versterken van perspectief. We stimuleren jonge Rotterdammers daarom mee te doen in de stad, bieden lichte ondersteuning als dat zelfstandig of als gezin niet voldoende lukt en wanneer de omgeving dat zelf niet kan bieden. Als het noodzakelijk is, zetten we jeugdhulp in. Vormen van jeugdhulp die onder dit taakveld vallen zijn doelgroepenvervoer jeugd, jeugdhulp in gezinsarrangementen, PGB Jeugd, Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie en Onderwijs Zorg arrangementen.

Tegelijkertijd scheppen we de juiste voorwaarden voor jeugdigen waarmee het wel goed gaat, zodat zij zich nog beter kunnen ontwikkelen.

Maatwerkvoorziening (Wmo)

Pagina 89

Maatwerkvoorziening (Wmo)

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

Ontwikkelingen en voortgang

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

De gemeente vindt het belangrijk dat Rotterdammers die ondersteuning nodig hebben dat krijgen, maar ook dat de uitgaven aan Wmo-maatwerkvoorzieningen zich binnen de beschikbare kaders bevinden. Omdat de beschikbare kaders vanuit het Rijk worden bepaald, zijn we blijvend in overleg met het Rijk dat voldoende financiële middelen beschikbaar worden gesteld.

Langer Thuis Akkoord

Het Langer Thuis Akkoord is een belangrijk actiepoint in het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en wijzer dat voor het zomerreces aan de Raad is toegezonden. Op 20 februari 2019 organiseerde de gemeente Rotterdam de startbijeenkomst Langer Thuis Akkoord. We gingen met vijftig deelnemers in gesprek, van corporaties en ontwikkelaars tot zorg- en welzijnspartijen. Onderwerp was de Rotterdamse opgave voor geschikte woningen voor ouderen naar 2035. Ook gingen deelnemers vanuit hun eigen expertise met elkaar in gesprek over een Rotterdamse proeftuin voor vernieuwende woonzorgconcepten, ouderenhubs en tussenvoorzieningen. Belangrijke rode draden van deze bijeenkomst: de intentie om met elkaar, als *coalition of the willing*, aan de slag te gaan op concrete locaties, een oproep van alle partijen om de wensen van ouderen als vertrekpunt te nemen voor bouwontwikkelingen en de ontwikkeling van zorgvastgoed naar zorgzame wijken.

Eind 2019 ondertekent de gemeente het Langer Thuis Akkoord voor 2019-2025. Het akkoord geeft inzage in de projecten en plannen en gebiedsgerichte afspraken binnen de gebieden, waar de opgave het grootst is voor de periode tot 2025. Het Langer Thuis Akkoord besteedt ook aandacht aan de andere ambities binnen de pijler Wonen en woonomgeving, zoals toegankelijke buitenruimte. Het akkoord is niet het sluitstuk, maar het is een groeiproces met diverse coalities van partijen, die de realisatie van de Rotterdamse opgave hoog op hun agenda hebben staan.

Op dit moment wordt samen met de partijen hard gewerkt aan de verdere ontwikkeling van het concept ouderenhubs. De ouderenhub biedt de mogelijkheid om gebiedsgericht verschillende ambities uit het uitvoeringsprogramma op te pakken; vitale woongemeenschappen, fysieke toegankelijkheid, samenwerking medisch sociaal domein, passende integrale zorg en ondersteuning, het realiseren van (nieuwe) woonzorgconcepten, zelfstandige aanpasbare woningen en/of specifieke ouderenwoningen. Dit jaar wordt gestart met de ontwikkeling van twee ouderenhubs in Prinseland/Het Lage Land en in Hoogvliet.

Hulpmiddelen

Vanaf 1 mei 2019 zijn de nieuwe contracten met drie hulpmiddelenleveranciers van start gegaan. Het betreft leveranciers die ook voorheen door de gemeente voor de hulpmiddelen gecontracteerd waren. Door de nieuwe contracten zien we een (verwachte) stijging van de uitgaven op dit taakveld gelet op de hogere, marktconforme, tarieven. Tegelijkertijd verwachten we dat de dienstverlening voor de Rotterdammer door de nieuwe contractafspraken verbetert. Een voorbeeld daarvan is dat cliënten vanaf 1 mei kunnen kiezen voor één van de leveranciers.

Eigen bijdrage

Met ingang van 1 januari 2019 is vanuit het Rijk een inkomensonafhankelijk abonnementstarief ingevoerd voor de eigen bijdragen voor de extramurale Wmo voorzieningen (maximaal € 17,50 per 4 weken). Mede door deze maatregel doen meer Rotterdammers een beroep op de gemeente voor een Wmo-maatwerkvoorziening. Met name bij de doelgroep ouderen is sinds eind 2018 een stijging te zien van in het aantal aanvragen voor Wmo-ondersteuning. Deze stijging heeft zich gedurende de eerste helft van 2019 doorgezet met als gevolg meer uitgaven op dit taakveld

Wat willen we bereiken

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren. Voor degenen die hier ondersteuning bij nodig hebben bieden we ondersteuning die past bij de situatie van de aanvrager.

Langer thuis akkoord

Doel van het langerthuis akkoord is om te komen tot voldoende, geschikte en nieuwe woonvormen voorouderen en mensen met een beperking. Hiermee draagt het akkoord bij aan de doelstelling dat Rotterdam een stad wil zijn waar je goed, samen met anderen, gezond en vitaal oud kunt worden en waar er, als het niet meer zelf gaat, passende zorgen ondersteuning is.

Wat gaan we daar voor doen

Rotterdammers zijn in staat om zo lang mogelijk zelfstandig te leven, te wonen en te participeren

De gemeente Rotterdam verstrekt op basis van de Wmo die voorziening aan de inwoner die nodig is om de inwoner zo zelfstandig mogelijk te laten leven, wonen en participeren. Wanneer een Rotterdammer zich bij VraagWijzer meldt met een Wmo-hulpvraag, dan handelt de gemeente het onderzoek naar de noodzaak voor een Wmo-maatwerkvoorziening binnen zes weken af en de aanvraag voor toekenning binnen twee weken. De gemeente ziet dat ze met het beschikbare budget meer Rotterdammers ondersteuning moet bieden. De gemeente wil grip houden op de uitgaven aan Wmo-maatwerkvoorzieningen om aan iedereen die dat nodig heeft passende ondersteuning te kunnen blijven bieden. Hier is eerder een maatregelenpakket voor ontwikkeld in het kader van Grip op zorgkosten.

Langer Thuis Akkoord

Het aantal Rotterdammers dat ouder is dan 65 groeit komende periode gestaag. De verwachting is dat er meer eenpersoonshuishoudens komen en dat de grootste groei van ouderen in de oude stadswijken plaatsvindt. Rotterdam wil zich voorbereiden op deze veranderende bevolkingssamenstelling. De gemeente heeft de ambitie om de komende 4 jaar het aantal geschikte woningen voor ouderen en mensen met een beperking te laten toenemen. Ook zet het college in op nieuwe woonvormen en woonzorgcombinaties, zodat meer Rotterdammers langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Voor het realiseren van meer geschikte woningen en nieuwe woonvormen voor ouderen en mensen met een beperking werkt de gemeente samen met de woningcorporaties, commerciële woningbouw aanbieders, zorgaanbieders, welzijnsinstellingen, zorgverzekeraars en de Rotterdammers zelf. De gemeente sluit eind 2019 samen met haar partners het Langer Thuis akkoord. Dit is een van de acties uit het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer dat voor het zomerreces aan de raad is verzonden.

Daarnaast roept het uitvoeringsprogramma Rotterdam Ouder en Wijzer op een gezonde levensstijl na te streven en zet in op thema's als voeding, beweging en valpreventie. Het uitvoeringsprogramma zet in op het benutten en versterken van talenten van ouderen en het bestrijden van eenzaamheid. En werkt aan passende zorg en ondersteuning met speciale aandacht voor mensen met dementie. Meer informatie hierover vindt u in het taakveld Samenkracht en burgerparticipatie

Hulpmiddelen

Het beschikken over hulpmiddelen stelt mensen in staat omlanger zelfstandig te blijven wonen.

Eigen bijdrage

Als gevolg van de invoering van het abonnementstarief zien we een stijging van de uitgaven op dit taakveld in 2019. Via de reguliere rapportages wordt u over de financiële ontwikkelingen op dit taakveld geïnformeerd.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Maatwerkvoorziening (Wmo)	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	900	0	0	0	0	0
Bijdragen rijk en medeoverheden	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	900	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	8.302	7.929	7.683	7.677	7.677	7.677
Apparaatslasten	0	79	82	77	77	77
Inhuur	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	1	1	1	1	1
Personeel	0	78	81	76	76	76
Interne resultaat	92	0	0	0	0	0
Interne resultaat	92	0	0	0	0	0
Programmalasten	8.210	7.850	7.600	7.600	7.600	7.600
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	75	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	7.710	7.850	7.600	7.600	7.600	7.600
Subsidies en inkomensoverdrachten	425	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-7.402	-7.929	-7.683	-7.677	-7.677	-7.677
Saldo voor reserveringen	-7.402	-7.929	-7.683	-7.677	-7.677	-7.677
Saldo	-7.402	-7.929	-7.683	-7.677	-7.677	-7.677

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-7.402					
Begroting 2019		-7.600	-7.600	-7.600	-7.600	-7.600
Omissie 2019		-7.680	-7.680	-7.675	-7.675	-7.675
Voorjaarsnota 2019		-7.680	-7.683	-7.677	-7.677	-7.677
Begroting 2020		-7.931	-7.683	-7.677	-7.677	-7.677
10 maands		-7.929	-7.683	-7.677	-7.677	-7.677

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Beleidskader Wmo](#)
- [Doorontwikkelplan zorg, welzijn en jeugdhulp 2018](#)
- [Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad](#)

Beleidsmonitor

- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening Maatschappelijke ondersteuning Rotterdam](#)
- [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#)

Omschrijving taakveld

Dit taakveld omvat de ondersteuning op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) voor zover het hulpmiddelen en woningaanpassingen betreft voor mensen die zelfstandig wonen. In de taakvelden Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo en Geëscaleerde zorg 18+ worden de andere maatwerkvoorzieningen Wmo toegelicht.

Gezonde en vitale Rotterdammers

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

Kinderen gezond, veilig en kansrijk op laten groeien tot zelfstandige, zelfredzame en participerende burgers

Uitvoeren wettelijke taak bestrijding infectieziekten inclusief bestrijding bijzonder resistente micro-organismen

Ontwikkelingen en voortgang

Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale Stad 2016-2020

Begin 2019 is de midterm-review van het huidige programma aangeboden aan de gemeenteraad en besproken in de Commissie ZOCS. Het programma ligt op koers.

- Het project Nu Niet Zwanger wordt gecontinueerd. De intensivering van het project is gestart in juni 2017. Per jaar worden met tenminste 500 kwetsbare ouders gesprekken gevoerd over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie. De Sense spreekuren (seksuele voorlichting jongeren) op de ROC zijn per 1 september 2018 uitgebreid.
- Uitvoeren wettelijke taak bestrijding infectieziekten inclusief bestrijding bijzonder resistente micro-organismen. Per juli 2019 is er een meldingsplicht (groep C) voor behandelend artsen en hoofden van microbiologische laboratoria aan de GGD voor mensen die drager zijn of infecties hebben met een bepaald zeer resistent type bacterie, de carbapenamaseproducerende Enterobacteriaceae (CPE).
- Meldpunt Uitbraken Infectieziekten en BRMO: De GGD trekt samenwerkingsnetwerk MUIZ (Meldpunt Uitbraken Infectieziekten & BRMO). Zoals overeengekomen in het samenwerkingsconvenant van 2017 melden zorginstellingen uitbraken van infectieziekten en BRMO via MUIZ aan de GGD en aan elkaar. Doel is dat partijen tijdig maatregelen kunnen treffen om verdere verspreiding van infecties te voorkomen. MUIZ is in de regio's Rotterdam-Rijnmond, Zuid-Holland-Zuid en Zeeland geïmplementeerd bij de meeste ziekenhuizen, verpleeg- en verzorgingstehuizen. In regio Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Holland Zuid is circa 98% van zorginstellingen aangesloten; in Zeeland ruim 60%. Dit zijn 13 ziekenhuizen en 46 verpleeg- en verzorgingshuiskoepels en revalidatie, met ruim 400 locaties in de drie regio's. Het aantal actieve gebruikers van MUIZ die namens de instellingen de uitbraken invoeren en inzien, stijgt en bedraagt per juli 2019 418. Vanuit MUIZ wordt actief samengewerkt met het Regionale Zorgnetwerk Antibioticaresistentie Zuid-Holland Zuid.
- Forensische geneeskunde FARR (Forensische Artsen Rotterdam Rijnmond) en de GGD zoeken intensievere samenwerking en werken aan een samenwerkingsovereenkomst om dit vast te leggen. FARR is een belangrijke samenwerkingspartner voor de GGD in het centrum seksueel geweld, de ontwikkeling

van een centrum huiselijk geweld en kindermishandeling en FMEK. (forensisch medische expertise kindermishandeling). FARR en GGD zoeken een plek zodat het FMEK goed gepositioneerd is.

- Regionaal expertisecentrum Tuberculose (REC TBC) Het transformatieplan REC TBC Z-H is in februari 2019 vastgesteld door de 4 DPG'en en wordt uitgewerkt. Hierbij staan de governance van het REC, de REC-brede uniformering van de werkprocessen en het HR-Alignment centraal. In het najaar wordt het zorgmodel voor de toekomst van het REC TBC ZH verder uitgewerkt.
- Netwerk gezond 010 groeit gestaag: Integraal voedselbeleid n.a.v. resultaten diverse kleinere acties: gezonde schoolkantines, aanpak ondervoeding oudere. Naar verwachting in september de eerste openbare rookvrije zone geopend met een aantal partners.
- Verbetering functionaliteit en zichtbaarheid van HealthyR. De interne tussenevaluatie van HealthyR heeft inmiddels plaatsgevonden en is intern besproken: belangrijkste uitkomst is dat HealthyR zich meer zal richten op een brede adviesfunctie in relatie tot gezondheidsbeleid en dat de bestuurlijke opgave irt Gezond010: het akkoord daarbij leidend zal zijn. Ook wordt verwacht dat in het najaar meer inhoudelijke resultaten gedeeld kunnen worden met de gemeenteraad.

Seksuele gezondheid

- Mentale gezondheid: meer aandacht in het maatschappelijke debat en ook in de gesprekken met partners een terugkerend onderwerp. Eind mei 2019 is een grote conferentie over dit thema georganiseerd en met succes. Het thema krijgt nadrukkelijk aandacht in het nieuwe Gezond010 akkoord en ook de koppeling met seksueel gezond gedrag wordt gemaakt.
- Gezond gewicht: proeftuin Care for Obesity volwassenen en jeugd. We komen nu in de fase dat planvorming over zal gaan naar uitvoering. We koppelen dat aan de ontwikkeling van de Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI) die per 1 januari 2019 is opgenomen in de basis zorgverzekering. De gemeente werkt samen met de zorgverzekeraar, eerstelijnsorganisaties en sport- en beweegaanbod aan de implementatie van deze interventie.

Gezond010: het akkoord

- Inmiddels wordt er flink voorgesorteerd op het vervolg van Rotterdam Vitale Stad.
- Eind 2019 wil de gemeente Rotterdam namelijk een Rotterdams Gezond010 akkoord sluiten met partners. In de opmaat naar dat akkoord zijn zowel het College (werkbezoek dit voorjaar) als ook de raadscommissie ZOCS (technische sessie eind juni) meegenomen in de wetenschappelijke fundamenten van gezondheidsbeleid.
- Er zijn diverse werksessies en bijeenkomsten met partners georganiseerd om met elkaar uitgangspunten te formuleren voor Gezond010: het akkoord.
- Voor het zomerreces is een uitgangspuntennotitie over Gezond010: het akkoord verstuurd naar de gemeenteraad.

- Als in eerdere rapportage aangegeven werken we voor Gezond010: het akkoord aan de ontwikkeling van een factorenmodel 0-100 jaar. Dit is positief ontvangen door de gemeenteraad en er vinden nu sessies plaats om dit model verder uit te werken. Verwachting is dat in het najaar en eerste concept uitwerking kan worden gedeeld.
- Het Algemeen Bestuur van de GGD-regio Rotterdam-Rijnmond heeft in april ook de ambitie uitgesproken te komen tot een regionaal preventieakkoord: verwachting is dat een regionaal kernteam in december een plan zal presenteren aan dat algemeen bestuur met hoe dat akkoord er uit zal komen te zien.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

- Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen
- Kinderen gezond, veilig en kansrijk op laten groeien tot zelfstandige, zelfredzame en participerende burgers
- Zorgwekkende afname van de vaccinatiegraad voor kinderziektes

Wat willen we bereiken

Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad 2016-2020

De gemeente werkt aan een vitaler Rotterdam: de gemeente bewaakt en bevordert de gezondheid van haar bewoners en grijpt, indien nodig, actief in om de gezondheid te beschermen

De nota Publieke Gezondheid, Rotterdam Vitale Stad 2016-2020 loopt eind 2019 af. Eind 2019, begin 2020 ligt er een nieuwe nota Publieke Gezondheid, waar Gezond010: het akkoord deel van uit maakt. Het Rotterdams Gezond010 akkoord sluit aan op de ambities van het landelijke Preventieakkoord en wordt in 2019 uitgewerkt samen met partners in de stad. Voor het zomerreces is een uitgangspuntennotitie over de inhoud van dat akkoord naar de gemeenteraad verstuurd.

Toezicht Kinderopvang

Goede kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen en een goede, actuele registratie van deze voorzieningen.

Voorkomen en versterken

- Een positief opvoed- en opgroei-klimaat in de Rotterdamse wijken waardoor de voorwaarden aanwezig zijn om kinderen gezond, veilig en kansrijk op te laten groeien.

- Het monitoren van de gezondheid en ontwikkeling van kinderen.
- Voorkomen dat gewone alledaagse opgroei- en opvoedhobbels uitgroeien tot ernstige problemen (zie de verbinding met de taakvelden Wijkteams en Wmo-loketten en Samenkracht en burgerparticipatie).
- Het voorkomen van uitbraken van kinderziekten.

Uitvoeren wettelijke taak bestrijding infectieziekten inclusief bestrijding bijzonder resistente micro-organismen

Het bestrijden van infectieziekten bij kwetsbare mensen door verspreiding als gevolg van overplaatsingen tussen ziekenhuizen en

zorginstellingen. Bij deze groep heeft de infectie relatief vaak ernstige complicaties tot gevolg. Daarnaast is de inzet gericht op het tegengaan van resistentie tegen antibiotica bij micro-organismen.

Wat gaan we daar voor doen

Uitvoering programma Rotterdam Vitale stad

De gemeente werkt met partners uit de stad aan een vitaler Rotterdam. Voorbeelden van programma's die bijdragen aan een gezonder en vitaler Rotterdam zijn:

- Lekker Fit!
- Kom op naar Buiten!
- Beleidskader Jeugd 2015-2020 Rotterdam Groeit

Het Masterplan Ouderen bevat activiteiten gericht op vitaliteit van Rotterdammers in de leeftijd van 55+.

De GGD zet in op haar wettelijke beschermingstaken zoals infectieziektebestrijding, een betere luchtkwaliteit en het tegengaan van gehoorschade bij jongeren. De GGD zet daarnaast in op excellente uitvoering van haar wettelijke basistaken.

De gemeente legt dwarsverbanden met taakvelden die (in)direct bijdragen aan een vitaler Rotterdam. Zij investeert met partners in gezondheidsvaardigheden, in het opleidingsniveau en de inkomenspositie van Rotterdammers.

Vanaf 2021 treedt de landelijke Omgevingswet in werking. Deze wet vereenvoudigt en bundelt 26 wetten en 120 AMVB's (algemene maatregelen van bestuur) op het gebied van de leefomgeving. Dit geeft de gemeente meer eigen afwegingsruimte voor een gezonde inrichting van de stad. Hier werkt de gemeente integraal aan zodat de woningbouwopgave geen slechter leefklimaat veroorzaakt maar zo mogelijk een gezondere leefomgeving.

Toezicht Kinderopvang

- De gemeente ziet toe en handhaaft en houdt het register op orde, haar wettelijke verantwoordelijkheid.
- De gemeente Rotterdam inspecteert jaarlijks alle locaties kinderopvang in de regio Rotterdam-Rijnmond in opdracht van de gemeente Rotterdam en op basis van inkoop van de regio Rotterdam Rijnmond. De gemeente verricht overige inspecties, waaronder inspecties bij nieuwe voorzieningen. Jaarlijks rapporteert de gemeente voor 1 juli aan de gemeenteraad.
- De gemeente verricht de jaarlijkse reguliere onderzoeken bij alle locaties (100%-eis). Met deze werkwijze behoudt de gemeente de A status, toegekend door de Inspectie van het Onderwijs. In de eerste helft van het jaar is het aantal inspecties voor de gemeente Rotterdam voldoende (namelijk 53%) om de 100% eis te gaan halen. Het aantal inspecties voor de regiogemeenten loopt iets achter in verband met het inwerken van acht nieuwe toezichthouders. De verwachting is dat, zodra zij verder ingewerkt zijn, de achterstand kan worden ingelopen.
- Om het effect van inspecties op de wettelijke kwaliteit van de opvang inzichtelijk te maken, streeft de gemeente er naar om het aantal rapporten met overtredingen te laten dalen.

Voorkomen en versterken

Met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) legt de gemeente een sterke basis. Het CJG heeft alle kinderen in beeld om tijdig afwijkingen te signaleren. Het CJG onderzoekt, monitort, adviseert en vaccineert en voert hiermee haar wettelijke taak uit. De CJG kerntaken begeleiden, adviseren en voorlichten, afstemmen van zorg, het aansluiten van de formele netwerken en beleidsadvisering, ondersteunen hierbij.

Met CJG Next ontwikkelt het CJG een gedifferentieerd en gepersonaliseerd aanbod waarmee zij aansluit bij de wensen en behoeften van kinderen en hun ouders. Met het basispakket plus, met interventies en als expertisecentrum opvoeden en opgroeien in de wijken regisseert, coördineert en faciliteert het CJG een wijkgericht ondersteuningsaanbod.

De JGZ uitgevoerd door het CJG is een belangrijke pijler voor het preventieve jeugdbeleid. De JGZ heeft alle kinderen in beeld, zodat afwijkingen in de normale ontwikkeling tijdig kunnen worden gesignaleerd. . Afhankelijk van de ernst van het signaal (mede bepaald op basis van een taxatie van de eigen kracht van het kind en het gezin) ontvangen kinderen en hun ouders extra begeleiding en advies. Dit is een voorziening die door de professionals van het CJG in het wijknetwerk wordt geleverd, nabij en op maat. Wanneer er een ander type ondersteuning nodig is, of zorg, vindt daarover afstemming plaats in het netwerk en vindt - indien er sprake is van problematiek op verschillende leefdomeneinen – een doorverwijzing plaats naar het wijkteam..

Naast de basisvoorziening JGZ (signalering en monitoring, informatie en voorlichting, begeleiding en advies) is CJG vanuit haar expertiserol m.b.t. jeugdgezondheid en opvoeden en opgroeien het aanspreekpunt voor preventieve partners opvoeden en opgroeien in het wijknetwerk. Daarnaast heeft zij een belangrijke rol in het bevorderen van het pedagogisch klimaat in de wijk en het samen met de gemeente tot stand brengen van een sluitend en passend aanbod opvoedondersteuning in de gebieden. Hiervoor wordt de beleidsadviesfunctie van de JGZ en de specifiek voor Rotterdam ontwikkelde netwerkregiefunctie ingezet.

Rijksvaccinatieprogramma: Het realiseren van een dekkingsgraad van 95% op de vaccinaties opgenomen in het Rijksvaccinatieprogramma

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma is sinds 2019 bij de gemeenten neergelegd. Het Rijksvaccinatieprogramma wordt integraal uitgevoerd door de uitvoeringsorganisaties JGZ. CJG Rijnmond is de uitvoeringsorganisatie JGZ in de regio. De vaccinaties maken onderdeel uit van het kader verantwoorde zorg (het vroegere contactmomentenschema) en het bereik van de JGZ. Net als bij het basispakket JGZ wordt de uitvoering van het RVP gezamenlijk gefinancierd door de gemeenten die deel uitmaken van de Raad voor het Publiek Belang van het CJG (deze regio gelijk aan de GGD regio minus Capelle a/d IJssel). Met de middelen die vanaf 2019 zijn overgekomen van het Rijk kan CJG Rijnmond in 2019 in de regio een gemiddelde vaccinatiegraad van 93,7% realiseren. Voor een bescherming tegen infectieziektes wordt uitgegaan van een minimale vaccinatiegraad van 95%. Samen met het ministerie en RIVM wordt door de gemeenten maatregelen ingezet om de vaccinatiegraad op peil te houden.

Bestrijding bijzonder resistente micro-organismen (BRMO)

De regio Rotterdam Rijnmond draagt bij aan landelijk onderzoek naar resistente bacteriën in verpleeghuizen.

Rotterdam-Rijnmond vormt met de regio's Zuid-Holland Zuid en Zeeland een regionaal zorgnetwerk om aan de hand van 11 VWS doelstellingen te werken aan bestrijding van antibioticaresistentie. Er is van dit netwerk subsidie ontvangen om MUIZ door te ontwikkelen, en meer doelgroepen zoals gehandicaptenzorg en thuiszorg, aan te laten sluiten.

Er is belangstelling bij de een aantal andere GGD'en in Nederland om aan te sluiten op MUIZ. De GGD Rotterdam-Rijnmond ondersteunt dit, tegen betaling. Voordat andere regio's kunnen aansluiten wordt de governance van MUIZ hiervoor geschikt gemaakt.

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inspectie kinderopvanglocaties / tijdig besluiten aanvragen register/ handhaving op rapporten met overtredingen	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	
	Realisatie	97%					
Aantal rapporten inspectie kinderopvanglocaties met overtredingen*	Streefwaarde	45%	45%	40%	35%	30%	
	Realisatie	27%					

Inspectie kinderopvanglocaties:

- de gemeente inspecteert alle locaties kinderopvang met een jaarlijks onderzoek (tot en met juni 2019 zijn 53% van de jaarlijkse onderzoeken verricht)
- de gemeente besluit tijdig op alle aanvragen voor registratie
- de gemeente voert een handhavingsactie uit op alle rapporten met een overtreding

- de gemeente streeft naar een daling van het aantal rapporten met overtredingen

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	12.642	13.110	13.394	13.397	13.336	13.367
Bijdragen rijk en medeoverheden	9.451	9.978	9.765	9.768	9.706	9.737
Overige opbrengsten derden	3.191	3.132	3.629	3.629	3.629	3.629
Lasten exclusief reserves	43.529	47.677	45.690	45.291	43.787	43.846
Apparaatslasten	14.562	16.388	15.875	15.799	15.565	15.566
Inhuur	1.852	1.572	354	371	405	405
Overige apparaatslasten	365	549	448	450	439	448
Personeel	12.345	14.267	15.073	14.978	14.721	14.713
Interne resultaat	453	-9	179	182	119	119
Interne resultaat	453	-9	179	182	119	119
Programmalasten	28.514	31.298	29.636	29.310	28.103	28.160
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.424	4.687	4.660	4.728	4.064	4.122
Kapitaallasten	442	431	19	19	19	18
Overige programmalasten	0	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	2	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	24.646	26.180	24.957	24.563	24.020	24.020
Saldo voor vpb en reserveringen	-30.887	-34.566	-32.295	-31.894	-30.451	-30.479
Saldo voor reserveringen	-30.887	-34.566	-32.295	-31.894	-30.451	-30.479
Reserves	0	40	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	40	0	0	0	0
Saldo	-30.887	-34.526	-32.295	-31.894	-30.451	-30.479

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-30.887					
Begroting 2019		-31.486	-30.854	-30.810	-29.381	-29.381
Omissie 2019		-32.071	-31.438	-31.403	-29.961	-29.961
Voorjaarsnota 2019		-33.524	-33.513	-33.161	-31.722	-31.722
Begroting 2020		-33.917	-32.295	-31.894	-30.451	-30.479
10 maands		-34.526	-32.295	-31.894	-30.451	-30.479

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad 2016-2020](#)
- [Uitgangspuntennotitie Gezond010: het akkoord](#)

Omschrijving taakveld

De gemeente bewaakt en bevordert de gezondheid van haar bewoners en grijpt, indien nodig, in om de gezondheid te beschermen.

Rotterdamers werken in de eerste plaats zelf aan hun gezondheid. De gemeente stimuleert, ondersteunt en beschermt hen waar nodig. Dit doet de gemeente samen met tal van partners. Onder dit taakveld vallen de taken van de GGD op het gebied van gezondheidsbescherming, de jeugdgezondheidszorg van de Centra Jeugd en Gezin, en de gemeentelijke gezondheidspreventie.

Het taakveld omvat de taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is met betrekking tot de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van gezondheidsbescherming, de jeugdgezondheidszorg en de gezondheidsbevordering.

Wijkteams en Wmo-loketten

Pagina 91

Wijkteams en Wmo-loketten

Het informeren en adviseren over en het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning

Integrale aanpak wijkteams

Doorontwikkeling wijkteams

Ontwikkelingen en voortgang

Het bieden van passende zorg en ondersteuning

De gemeente werkt aan een nieuw, integraal beleid voor zorg, welzijn en jeugdhulp. In juni 2019 is een startnotitie opgesteld, waarin de kaders worden geschetst voor het nieuwe beleid om Rotterdammers te voorzien van passende en integrale zorg en ondersteuning. In het beleidsplan, dat naar verwachting in het eerste kwartaal van 2020 verschijnt, wordt invulling gegeven aan deze kaders.

Eenduidige dienstverlening

Ten behoeve van het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening en het terugdringen van de administratieve lasten, is voor de professionals van VraagWijzer/wijkteam, Stedelijke Zorg en Jongerenloket in 2018 een eenduidig zorgproces uitgewerkt en gefaseerd ingericht. Er wordt niet meer gewerkt met 4 verschillende systemen, maar met één nieuw systeem: GIDSO. Vanaf 1 maart 2019 worden er tijdens de fase van vraagverheldering bij alle zorgloketten dezelfde stappen doorlopen die tot een ondersteuningsplan leiden.

We doen het samen

Alle wijkteams maken gerichte afspraken met veel verschillende partners in het wijknetwerk over doorverwijzen, op- en afschalen en andere vormen van samenwerking in de wijk. Een voorbeeld van deze afspraken is dat huisartsen een verkort aanmeldformulier kunnen gebruiken om hun patiënt aan te melden bij het wijkteam voor ondersteuning. Vanuit het Huisartseninformatiesysteem (HIS) kunnen huisartsen hun melding eenvoudig en veilig naar het wijkteam sturen.

Er zijn de afgelopen periode bijeenkomsten georganiseerd met en voor wijkteams rondom (o)GGZ in de wijk, samenwerking met Werk & Inkomen, woningcorporaties, Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond en bankslapers.

De wijkteams hebben afspraken gemaakt met Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond om vanaf 1 juli 2019 gefaseerd een aantal werkzaamheden rondom zogenaamde 'zorg met drang' over te nemen. Zo kunnen wijkteams zorgen voor een veilige ontwikkeling van deze betrokken kinderen.

In het najaar van 2019 wordt een nieuwe communicatielijn ingezet gericht op het (zorg)netwerk van partners in de wijk om de samenwerkingsmogelijkheden nog eens toe te lichten.

Doorontwikkeling wijkteams

Er wordt langs 3 thema's (samenwerken in de wijk, leren & ontwikkelen en organisatie & registratie) gewerkt aan de doorontwikkeling van de wijkteams. Op de 3 thema's zijn concrete acties geformuleerd die in 2019 worden uitgevoerd. Deze gaan over het maken van samenwerkingsafspraken met belangrijke partners (o.a. huisartsen, centrum voor jeugd en gezin (CJG), Veilig Thuis Rotterdam-Rijnmond, scholen), maar ook over het verbeteren van de huisvesting van de wijkteams en gerichte scholing van de wijkteammedewerkers.

GIDSO is een belangrijk instrument om de administratieve lasten in de wijkteams terug te dringen. Daarnaast zijn er met zorgaanbieders schrapessies georganiseerd om gezamenlijk te bekijken hoe het werk eenvoudiger en met minder administratieve belasting gedaan kan worden. In het najaar wordt gestart met jeugdhulpaanbieders.

In juli 2019 heeft de raad een brief ontvangen over de voortgang van de acties naar aanleiding van de aanbevelingen uit het rekenkamerrapport (kenmerk: 19bb17987). In deze brief is de raad ook geïnformeerd over de aanpak van werkvoorraden bij de wijkteams.

Wat willen we bereiken

Het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning

Rotterdammers kunnen met hun vragen terecht bij VraagWijzer, het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), de huisarts en alle andere betrokkenen uit het wijknetwerk. Als daar aanleiding voor is krijgt de Rotterdammer een doorverwijzing naar het wijkteam of wordt een indicatie afgegeven voor een Wmo-maatwerkvoorziening.

Naast deze 'loketten' zijn er ook stedelijke loketten, waar inwoners van Rotterdam en regio terecht kunnen indien sprake is van (dreigende) dakloosheid. Speciaal voor jongeren is er het Jongerenloket, waar zij terecht kunnen met vragen over school, werk en zorg. Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond biedt hulp en advies aan bewoners die slachtoffer zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Met de inzet van passende en integrale zorg willen we bereiken dat ook minder zelfredzame Rotterdammers zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen, leven en werken in de stad.

We doen het samen

De integrale wijkteams vormen de ruggengraat van de zorg, welzijn en jeugdhulp in de wijk. Wijkteams leveren basishulp in nauwe samenwerking met gemeentelijke partners (zoals Werk en Inkomen, VraagWijzer, Stedelijke zorg, KBR en Jongerenloket), alle zorgaanbieders en andere relevante partijen, zoals vrijwilligersorganisaties, Welzijn, Huizen van de Wijk, scholen, huisartsen, jeugdartsen en medisch specialisten. De wijkteams verwijzen zo nodig door naar voorzieningen van de tweede lijn, met inachtneming van de Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018.

Doorontwikkeling wijkteams

Daar waar Rotterdammers te maken krijgen met huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld is hun welzijn in het gedrang. We zetten er daarom op in om dit te voorkomen. Maar als het wel plaatsvindt, is het belangrijk dat dit zo snel mogelijk in beeld komt en er samen met alle betrokkenen gewerkt wordt aan een duurzaam veilige situatie. De wijkteams werken hierin nauw samen met Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond.

Wat gaan we daar voor doen

Het bieden van toegang tot passende en integrale zorg en ondersteuning

De gemeente biedt tijdig de juiste en passende zorg en ondersteuning in één keer goed aan, ook als het gaat om doorverwijzing naar andere hulpverlening. Leidraad hierbij is een hoge cliënttevredenheid en korte wachttijden. We verbeteren de dienstverlening, inclusief de digitale toegang, van de VraagWijzer door aan te sluiten bij plekken in de wijk waar de Rotterdammers met hun vragen komen (zoals Huizen van de Wijk en de gemeentelijke servicecentra). De gemeente geeft bekendheid aan de cliëntondersteuning, zodat de Rotterdammers de cliëntondersteuning goed kunnen vinden en ze weten dat deze onafhankelijk is van de gemeentelijke organisatie.

De medewerkers van VraagWijzer en de stedelijke loketten verstrekken informatie en advies. Als een Rotterdammer kortdurende basishulp nodig heeft, leiden ze hem door naar het wijkteam. Bij behoefte aan langdurige ondersteuning geven ze indicaties af voor Wmo-maatwerkvoorzieningen. De toegang tot maatschappelijke opvang loopt via de stedelijke loketten.

Om meer grip te krijgen op de zorgkosten vergroot de gemeente het kostenbewustzijn van de wijkteammedewerkers en medewerkers van de Wmo-loketten. Medewerkers worden opgeleid op het gebied van rechtmatigheid en doelmatigheid PGB, herkenning LVB en het vergroten van de vakbekwaamheid rond het uitvragen van de hulpvraag. Met datagedreven werken stuurt de gemeente op de duur en hoogte van de verstrekte indicaties.

We doen het samen

De wijkteams bieden tijdig de juiste en passende basishulp. In geval van doorverwijzing naar tweedelijns zorg zijn de wijkteams verantwoordelijk voor een goede casusregie.

De nieuwe Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp 2018 is de basis voor het beleid voor – en uitvoering van – een integrale aanpak van jeugd en volwassenen. In de wijkteams werken GGZ specialisten samen met Wmo adviseurs aan een goed advies rond complexe problematiek.

Doorontwikkeling wijkteams

We verbeteren het functioneren van de wijkteams langs de 3 thema's: samenwerken in de wijk, leren & ontwikkelen en organisatie & registratie. De hoofdlijnen zijn in het eerste kwartaal van 2019 uitgewerkt in concrete acties. In de rest van 2019 wordt uitvoering gegeven aan deze acties.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Wijkteams en Wmo-loketten	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	1.713	2.464	2.441	2.351	2.351	2.351
Bijdragen rijk en medeoverheden	8	90	90	0	0	0
Overige opbrengsten derden	1.705	2.374	2.351	2.351	2.351	2.351
Lasten exclusief reserves	52.967	102.996	107.089	106.007	105.824	104.622
Apparaatslasten	5.222	54.547	54.465	53.492	53.304	53.239
Inhuur	4.029	4.578	3.198	3.050	3.050	3.050
Overige apparaatslasten	26	1.007	1.178	1.216	1.216	1.307
Personeel	1.167	48.962	50.089	49.226	49.039	48.882
Interne resultaat	2.146	309	-25	-25	-25	-25
Interne resultaat	2.146	309	-25	-25	-25	-25
Programmalasten	45.599	48.141	52.649	52.540	52.544	51.408
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	45.396	48.291	51.822	51.728	51.747	50.626
Kapitaallasten	0	0	827	812	797	781
Overige programmalasten	-1	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0

Subsidies en inkomensoverdrachten	204	-151	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-51.255	-100.532	-104.648	-103.656	-103.473	-102.271
Saldo voor reserveringen	-51.255	-100.532	-104.648	-103.656	-103.473	-102.271
Reserves	703	1.598	1.100	0	0	0
Onttrekking reserves	703	1.598	1.100	0	0	0
Saldo	-50.552	-98.935	-103.548	-103.656	-103.473	-102.271

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-50.552					
Begroting 2019		-90.630	-88.926	-88.461	-88.425	-88.425
Omissie 2019		-97.718	-95.509	-95.048	-94.995	-94.995
Voorjaarsnota 2019		-99.811	-102.891	-103.114	-102.916	-101.743
Begroting 2020		-98.931	-103.548	-103.656	-103.473	-102.271
10 maands		-98.935	-103.548	-103.656	-103.473	-102.271

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

Beleidskaders

- [Wmo en doorontwikkelplan zorg Welzijn en jeugdhulp 2018](#)
- [Nota Publieke Gezondheid 2016 - 2020](#)
- [Uitvoeringsprogramma Rotterdam Vitale stad](#)
- [Fietsplan Rotterdam 2016-2018](#)
- [Veilig Thuis](#)
- [Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel](#)
- [Wmo-kader Rotterdam 2015](#)

Beleidsmonitor

- [Integrale gezondheidsmonitor](#)
- [Wijkprofiel](#)
- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)
- [Verordening Maatschappelijke ondersteuning Rotterdam 2015](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Wet publieke gezondheid](#)
- [Wet maatschappelijke ondersteuning 2015](#)
- [Jeugdwet](#)

Omschrijving taakveld

In dit taakveld verantwoordt het college de inzet van basishulp via wijkteams en de toegang tot de specialistische of langdurige ondersteuning.

Basishulp omvat kortdurende (3-12 maanden) begeleiding van Rotterdammers die problemen ondervinden bij:

- opgroeien en opvoeden
- financiën en schulden
- werk en dagbesteding
- wonen
- ouder worden
- leven met een beperking
- geestelijke gezondheid
- huiselijk geweld
- verslavingen

Wanneer er specialistische hulp of langdurige ondersteuning nodig is om de problemen op te lossen, regelt de gemeente toegang tot hulp en ondersteuning door een gespecialiseerde zorgaanbieder.

Voor de prestatie-indicatoren voor dit taakveld wordt verwezen naar de Raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp, die in ontwikkeling is. Deze indicatoren hebben betrekking op servicenormen (doorlooptijden) en cliënttevredenheid van de Wmo-loketten en wijkteams.

Werk en inkomen

Pagina 92

Werk en inkomen

Iedereen doet mee (naar vermogen)

Rotterdammers met een arbeidsbeperking (loonwaarde < 100% wettelijk minimum loon) biedt de gemeente passende ondersteuning en (werk)arrangementen

Door het verstrekken van een uitkering biedt de gemeente bestaanszekerheid om Rotterdammers in staat te stellen hun focus te houden op hun arbeidsontwikkeling en – participatie

TAAKVELD 1

Arbeidsparticipatie - Werk

Zoveel mogelijk Rotterdammers werken (naar vermogen) en verdienen zo hun eigen inkomen

Arbeidsontwikkeling: gericht op het versterken van de arbeidsmarktpositie werkzoekenden

Het via (regionale) samenwerking en werkgeversdienstverlening versterken van de arbeidsmarkt

TAAKVELD 2

Begeleide participatie

Specifieke arrangementen en passend werk bieden aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking

TAAKVELD 3

Inkomensregelingen - Inkomen

Elke Rotterdammer die daar recht op heeft ontvangt tijdig een (juiste) bijstandsuitkering

Elke werkzoekende kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening

Omschrijving programma

Een van de ambities uit het coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Rotterdam' is om het aantal Rotterdammers met een bijstandsuitkering te laten dalen van 37.700 (begin 2018) naar 30.000 aan het einde van deze collegeperiode. We willen niet alleen dat meer Rotterdammers een baan vinden, maar ook dat die baan een duurzame baan is. Meedoen in onze samenleving is veelal gericht op werk. Het hebben van werk is in de ogen van de gemeente Rotterdam niet alleen belangrijk voor iemands inkomen, maar het hebben van werk heeft ook een grote maatschappelijke waarde. Het levert een bijdrage aan de ontwikkeling en ontplooiing van Rotterdammers, het onderhouden van sociale contacten en het toenemen van eigenwaarde, gezondheid en zelfstandigheid.

Mensen die via werk vooruit willen komen in hun leven, maar daar net even wat meer hulp bij nodig hebben, ondersteunt de gemeente met arbeidsontwikkeling en re-integratie. Tegelijkertijd stimuleren we hen om zoveel als mogelijk zelfstandig stappen te zetten. De rol van de gemeente verandert van een controlerende naar een participerende rol, met meer aandacht voor de mens achter de werkzoekende. Iedere Rotterdammer heeft recht op eerlijk en vriendelijk contact. We zetten daarom vol in op het verbeteren van de bejegening en dienstverlening aan Rotterdammers. Dit vraagt ook iets van onze organisatie. Het hebben van een uitkering is niet vrijblijvend: wie een uitkering ontvangt, doet naar vermogen mee. Als betaald werk (nog) niet mogelijk is, vragen we de uitkeringsgerechtigde om een maatschappelijke inspanning te leveren door middel van mantelzorg of vrijwilligerswerk (Prestatie010).

De afgelopen jaren zijn de beschikbare middelen voor re-integratie fors verminderd. Dit betekent dat we keuzes moeten maken. De uitvoering van de Participatiewet is een onderdeel van de ontwikkelingen binnen het bredere sociale domein.

Inkomenszekerheid als basis

Het wegvallen van inkomen of het zetten van de eerste stappen naar werk (parttime werk) leidt bij mensen met een bijstandsuitkering al snel tot nieuwe of een toename van onzekerheden en problemen op andere leefgebieden. Door schulden wordt ook de arbeidsmarktpositie van werkzoekenden verder verzwakt. Inkomenszekerheid dient daarom als basis waarop verder gebouwd kan worden. Gedurende deze collegeperiode is er om die reden focus op het verbeteren van inkomenszekerheid bij werkzoekenden. Door het bieden van de noodzakelijke zekerheid en rust, ontstaat er ruimte om gerichte stappen te zetten richting mens- en arbeidsontwikkeling, waarbij werkzoekenden zoveel mogelijk zelf de regie kunnen pakken, zonder zorgen over de stabiliteit van het inkomen.

Inkomensonzekerheid kan simpelweg te maken hebben met het hebben van te weinig bestaansmiddelen. De bijstandsuitkering voorziet in een tijdelijk vangnet. Maar hiermee eindigt de onzekerheid voor te veel Rotterdammers nog niet. Onvoorspelbare inkomsten en complexiteit van regels en processen kunnen ook leiden tot inkomensonzekerheid. Onzekerheid leidt tot (meer) stress, in combinatie met een doelgroep die vaak toch al moeite heeft om overzicht te houden. Daarom is er in het kader van inkomenszekerheid ook aandacht voor overzicht en rust op het vlak van financiën.

Passende en excellente dienstverlening

De komende jaren willen we de dienstverlening aan de Rotterdammer verder verbeteren. Meer dan ooit staat de Rotterdammer centraal. Dit heeft gevolgen voor de structuur van de dienstverlening, maar ook voor de bejegening richting werkzoekenden.

We zien dat in de afgelopen jaren onze dienstverlening steeds specifiekere en doelgerichter is geworden met specialisten voor verschillende typen dienstverlening en verschillende doelgroepen. Hierdoor is de dienstverlening en vooral de manier waarop de Rotterdammer deze ervaart versnipperd geraakt. In de loop van de tijd kan een Rotterdammer in de bijstand zo maar contact hebben met tien professionals die elk vanuit hun eigen opdracht werken aan de re-integratie van de werkzoekende. Ze kunnen goed aan de slag gaan, maar ook vanuit hun eigen opdracht verschillende boodschappen afgeven. En soms en herhaaldelijk dezelfde informatie aan een Rotterdammer vragen. Om dit te verbeteren gaan we de begeleiding van werkzoekenden richting werk van begin tot einde doorlopend organiseren, door het werken met één vaste contactpersoon en een maximum aantal overdrachtsmomenten.

Een passende bejegening is essentieel in de dienstverlening die we de Rotterdammer willen bieden. Van regel- en systeem-gestuurd werken gaat de gemeente deze collegeperiode naar doel- en mensgestuurd werken. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam in haar communicatie een nette, vriendelijke en respectvolle toon aanslaat.

Hierbij krijgen professionals in de uitvoering de ruimte om degene aan de andere kant van de tafel te leren kennen, te zien welke problematiek er heerst, te achterhalen wat iemand kan en wil en wat ervoor nodig is om dit te realiseren.

Integrale aanpak

De aanpak van de gemeente richting werk, moet integraal worden vormgegeven om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de wensen en behoeften van de Rotterdammer. We weten dat van de Rotterdammers in de bijstand er bij ruim 5.500 mensen sprake is van vastgestelde psychische belemmeringen, en bij ruim 6.700 mensen van fysieke belemmeringen. Dit kan niet los worden gezien van een inkomensvraag. En hoewel een groot deel van de mensen in de bijstand voldoet aan de wettelijke eisen van de taaleis, is daarmee niet gezegd dat deze groep het Nederlands ook voldoende beheerst. Ook heeft ca. 40 procent van de Rotterdammers in de bijstand met problematische schulden te maken, en maken duizenden Rotterdammers in de bijstand gebruik van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) of is jeugdhulp actief binnen het gezin. Als er dienstverlening wordt geboden op deze terreinen, moet die integraal en laagdrempelig worden vormgegeven om de aanpak re-integratie naar werk te versterken, en vice versa.

BBV-indicatoren

Beschrijving BBV-indicator	Eenheid	Bron	
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 65 jaar	Streefwaarde	N.v.t. LISA
		Realisatie	854,8 (2018)
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Streefwaarde	N.v.t. Verwey Jonker Instituut –
		Realisatie	18,06 (2015) Kinderen in Tel
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Streefwaarde	N.v.t. CBS
		Realisatie	62,6% (2018)
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Streefwaarde	N.v.t. Verwey Jonker Instituut –
		Realisatie	3,75% (2015) Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners	Streefwaarde	N.v.t. CBS
		Realisatie	91,7 (2e halfjaar 2018)
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 – 65 jaar	Streefwaarde	N.v.t. CBS
		Realisatie	33,2 (1e halfjaar 2018)
Meer informatie over de BBV-indicatoren is te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl .			

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Werk en inkomen	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	566.844	552.830	518.322	484.009	475.698	474.819
Bijdragen rijk en medeoverheden	553.719	541.494	506.679	472.350	463.840	462.961
Financieringsbaten	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	12.341	11.400	11.644	11.659	11.859	11.859
Overige baten	784	-64	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	737.325	723.731	702.578	664.242	654.501	647.444
Apparaatslasten	107.139	115.183	118.869	112.232	112.484	105.333
Inhuur	32.385	35.592	29.779	24.273	24.204	16.378
Overige apparaatslasten	2.459	2.765	3.746	3.754	3.754	4.816
Personeel	72.294	76.826	85.344	84.205	84.526	84.138
Interne resultaat	-3.659	-2.339	-3.310	-3.495	-3.495	-3.495
Interne resultaat	-3.659	-2.339	-3.310	-3.495	-3.495	-3.495
Programmalasten	633.846	610.886	587.019	555.505	545.512	545.607
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	30.455	29.014	27.195	26.357	26.757	27.295
Kapitaallasten	1.634	2.318	3.290	3.228	2.782	1.675
Overige programmalasten	3.001	2.341	4.372	4.345	4.313	4.313
Salariskosten WSW en WIW	57.793	57.439	55.601	58.758	59.414	60.078
Sociale uitkeringen	535.334	513.930	490.260	455.726	444.006	444.006
Subsidies en inkomensoverdrachten	5.628	5.844	6.302	7.092	8.241	8.241
Saldo voor vpb en reserveringen	-170.482	-170.901	-184.256	-180.233	-178.802	-172.625
Saldo voor reserveringen	-170.482	-170.901	-184.256	-180.233	-178.802	-172.625
Reserves	42.902	13.869	4.190	-1.300	4.000	0
Onttrekking reserves	2.670	5.393	10.890	4.000	4.000	0
Toevoeging reserves	5.895	0	6.700	5.300	0	0
Vrijval Reserves	46.127	8.476	0	0	0	0
Saldo	-127.579	-157.032	-180.066	-181.533	-174.802	-172.625

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-127.579					
Begroting 2019		-181.184	-174.585	-172.366	-172.435	-172.435
Omissie 2019		-184.196	-178.133	-175.937	-175.922	-175.922
Voorjaarsnota 2019		-156.814	-171.164	-168.120	-178.928	-173.159
Begroting 2020		-160.336	-180.066	-181.533	-174.802	-172.625
10-maands 2019		-157.032	-180.066	-181.533	-174.802	-172.625

Financiële bijstellingen

Bijstellingen	Begroting 2019
Begroting 2020 (inclusief 2e Herziening 2019)	-160.336
Bijstellingen 10-maandsrapportage	Categorie
Actualisatie BUIG 2019	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 0
Onderbesteding 2019 Actieplan Arbeidsmarktregio Rijnmond	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk 600
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	Reserves 0
Decentralisatie Uitkering Actieplan Arbeidsmarktregio Rijnmond	Taakmutaties -1.000
Regio Deal Rotterdam Zuid	Taakmutaties 4.000
Taakmutatie Participatiebudget 2019	Taakmutaties -315
Actualisatie Budgetten Rotterdam Inclusief 2019	Technische wijzigingen 20
Inzet voordeel arbeidskosten ter invulling bezuinigingsopgave	Technische wijzigingen 0
Begroting na wijzigingen	-157.032

Toelichting financiële bijstellingen

Actualisatie BUIG (inclusief bestemmingsreserve BUIG)

De definitieve vaststelling van het BUIG-budget is eind september 2019 door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) gepubliceerd en bedraagt € 529 mln. Dit is € 5,2 mln lager dan het zogeheten nader voorlopig budget. Op grond van de laatste ramingen van de uitkeringslasten en loonkostensubsidies verwacht het

college een onderbesteding van € 1,9 mln. Na de definitieve vaststelling van het BUIG-budget 2019 en de naar verwachting lagere uitkeringslasten stelt het college een onttrekking van € 3,3 mln aan de reserve BUIG voor.

Onderbesteding 2019 Actieplan Arbeidsmarktregio Rijnmond

Eind september heeft de gemeente Rotterdam de beschikking ontvangen van het ministerie van SZW, waarin goedkeuring is gegeven aan het voorstel Actieplan voor de Arbeidsmarktregio Rijnmond. Ten opzichte van het toegekende bedrag van € 1 mln voor 2019 is de verwachting dat dit jaar een bedrag van circa € 400 tot besteding zal komen. Vanwege de late toekenning van deze impulsfinanciering lukt het niet om het restant van € 600 dit jaar op verantwoorde wijze uit te geven. De activiteiten lopen tot en met 2020.

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie

Bij programma Werk en Inkomen worden de loonkosten opgehoogd met € 62. Dit is het gevolg van een dakpanconstructie in het kader van verjonging van het personeelsbestand. De dekking vindt plaats vanuit de bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie.

Decentralisatie-uitkering Actieplan Arbeidsmarktregio Rijnmond

In juli heeft de gemeente Rotterdam een Actieplan voor de Arbeidsmarktregio Rijnmond ingediend. Dit actieplan is in lijn met de Intentieverklaring Perspectief op Werk en vanuit het Rijk is een decentralisatie-uitkering 'Perspectief op Werk' van € 1 mln voor 2019 en € 1 mln voor 2020 toegekend. Deze mutatie maakt deel uit van de komende decembercirculaire.

Regio Deal Rotterdam Zuid

Recent is door het Rijk aangegeven dat de ter beschikking gestelde middelen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid niet meer via het Gemeentefonds worden uitbetaald, maar via subsidie op basis van de kaderwet EZK- en LNV. Dit betekent dat deze middelen niet meer op het programma Algemene middelen worden begroot maar op de programma's waar ook de uitgaven plaatsvinden. De hieraan gekoppelde reservemutaties zijn teruggedraaid: Taakmutatie Gemeentefonds, Regio deal onderwijs, cultuur en werk.

Taakmutatie Participatiebudget 2019

In de toedeling van de loon- en prijsbijstelling (LPO) 2019 in de meicirculaire 2019 is een onjuistheid geslopen. Per saldo is hierdoor te weinig LPO toegekend aan de integratie-uitkering Participatie. Het Rijk heeft besloten de foutieve toedeling bij de septembercirculaire te corrigeren. Dit leidt tot extra budgettaire ruimte van € 315.

Actualisatie Budgetten Rotterdam Inclusief 2019

Met deze actualisatie vinden verschillende technische mutaties plaats. Dit betreft een voordeel op de loonkosten van € 1,3 mln door vertraagde instroom in gemeentelijke garantiebannen, een lagere dekking voor het aandeel loonkostensubsidie hierbinnen vanuit de BUIG (€ 650) en een verschuiving van inhuur naar loonkosten (€ 713) voor de vorming van een nieuw organisatieonderdeel. Deze mutaties leiden samen met een aantal andere kleine aanpassingen per saldo tot € 20 extra lasten op het programma Werk en inkomen.

Inzet voordeel arbeidskosten ter invulling bezuinigingsopgave

Om invulling te geven aan een bezuinigingsopgave is op de arbeidskosten een bedrag van € 1,7 mln bezuinigd. Dit is gerealiseerd door contracten met uitzendkrachten niet meer te verlengen en minder uren aan te bieden.

Arbeidsparticipatie - Werk

Pagina 93

Arbeidsparticipatie - Werk

Zoveel mogelijk Rotterdammers werken (geheel of gedeeltelijk) en verdienen zo hun eigen inkomen

Arbeidsontwikkeling: gericht op het versterken van de arbeidsmarktpositie werkzoekenden

Het via (regionale) samenwerking en werkgeversdienstverlening versterken van de arbeidsmarkt

Ontwikkelingen en voortgang

De arbeidsmarkt is dynamisch en verandert snel. De technologische veranderingen, de energietransitie, de opkomst van de circulaire- en de economie dragen daaraan bij. De economische groei van de laatste jaren zorgt voor een toename van de werkgelegenheid en daling van de werkloosheid. Desondanks zijn er in Rotterdam veel werkzoekenden in de bijstand.

Het is de ambitie om het aantal Rotterdammers met een bijstandsuitkering deze collegeperiode te laten dalen tot 30.000. Hoewel de vraag op de arbeidsmarkt groot is, hebben factoren als leeftijd, werkloosheidsduur en opleidingsniveau een negatieve invloed op het gemak waarmee werkzoekenden werk vinden. Er is sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt. Met het nieuwe Beleidskader en de Leerwerkakkoorden voorzien we in deze nodige maatregelen om vanuit deze situatie resultaten te blijven boeken.

Beleidskader Participatiewet

Op 11 juni 2019 is het Meerjarig Beleidskader Participatiewet 'Mensenwerk' vastgesteld. Dit beleidskader

beschrijft het gemeentelijke beleid voor de uitvoering van de Participatiewet voor de periode 2019-2022. Het college legt in de uitvoering van de Participatiewet de focus op de volgende drie punten:

- passende en excellente dienstverlening voor werkzoekenden, die vorm krijgt in meer maatwerk en een betere begeleiding
- duurzame uitstroom naar werk vanuit de bijstand
- het vergroten van de inkomenszekerheid voor werkzoekenden

Rotterdams Leerwerkakkoorden

Met de ondertekening van het Rotterdams Leerwerkakkoord (LWA) op 5 februari 2019, werd een brede coalitie van partners uit bedrijfsleven en onderwijs het commitment aangegaan om intensief samen te werken aan de nodige ingrepen om de regionale arbeidsmarkt toekomstbestendiger en inclusiever te maken. Het LWA is één van de ambities uit het coalitieakkoord en heeft tot doel om meer Rotterdammers duurzaam aan het werk te krijgen en te houden.

De ambitie is om op grond van dit LWA per sector deelakkoorden aan te gaan met daarin concrete afspraken over acties en doelstellingen gericht op de 3 pijlers: van school naar werk, van werk naar werk en (weer) aan het werk. In de afgelopen periode zijn drie van deze deelakkoorden afgesloten. In het kader van de energietransitie, de haven en het MKB. Daarnaast zijn er deelakkoorden in voorbereiding gericht op; de bouw, facilitaire dienstverlening, transport en logistiek, horeca en toerisme en de zorg.

Ontwikkeling aantal bijstandsuitkeringen

De ambitie van dit college is een daling van het aantal uitkeringen naar 30.000 eind 2021. In de Voorjaarsnota hebben we de tussentijdse mijlpaal voor eind 2019 aangescherpt naar 33.700 uitkeringen. Er is in de eerste acht maanden van het jaar een daling van 35.292 naar 34.620 uitkeringen gerealiseerd (- 672), zodat de opgave voor de rest van het jaar een verdere daling met tenminste 920 uitkeringen is. De bestandsdaling is in het tweede tertaal (- 412) sneller verlopen dan in het eerste tertaal (- 260), en we zetten alles op alles om de resterende opgave voor 2019 te behalen.

Een andere ambitie van dit college is om specifiek voor Rotterdam-Zuid een trendbreuk tot stand te brengen in het aantal uitkeringen. Van disproportioneel (40,3% van de totale bijstandspopulatie) naar evenredig ten opzichte van de rest van Rotterdam in 2031 (31%) met als tussenwaarde 37,4% eind 2021. Dit komt overeen met een daling tot 11.220 uitkeringen eind 2021. In de eerste acht maanden van 2019 hield de daling van het aantal uitkeringen in Rotterdam-Zuid gelijke tred met de rest van Rotterdam: van 14.214 naar 13.933. Aan de benodigde versnelling wordt hard gewerkt binnen het programma Samen voor Zuid.

Wat willen we bereiken

1.1 Minder Rotterdammers in de bijstand (zoveel mogelijk uitstroom naar betaald werk)

De gemeente Rotterdam wil dat zoveel mogelijk Rotterdammers die nu nog bijstand ontvangen profiteren van de groeiende en nieuwe werkgelegenheid. De gemeente zet mensen en middelen in ten bate van werk en arbeidsontwikkeling om de zelfredzaamheid van burgers te bevorderen en daarmee de afhankelijkheid van uitkeringen zo veel mogelijk te beperken. Werk en Inkomen wil dit voor elkaar krijgen door het beperken van de instroom, het vergroten van de uitstroom en het stimuleren van de doorstroom.

1.2 Deeltijd werken als opstap naar volledige uitstroom uit de bijstand

Op de huidige flexibele arbeidsmarkt krijgen werkzoekenden steeds vaker tijdelijke arbeidscontracten en deeltijdwerk aangeboden. Dit kan een goede opstap zijn naar werk met een inkomen boven bijstandsniveau. Het is belangrijk dat de drempel voor het aanvaarden van dit soort werk zo laag mogelijk is. Dit kan door te zorgen dat het aanvaarden van tijdelijk en parttime werken loont. Werkzoekenden mogen de eerste zes maanden een deel van hun inkomen uit arbeid houden, waardoor werkzoekenden er altijd op vooruit gaan als zij deeltijdwerk accepteren.

Als werkzoekenden op eigen kracht werk vinden, bestaat de kans dat zij, zonder enige bemiddeling vanuit de gemeente Rotterdam, nulurencontracten aanvaarden. Omdat wij nulurencontracten of kleine flex-contracten niet duurzaam achten, willen wij dit niet stimuleren. Als de gemeente afspraken maakt met werkgevers over een vorm van vergoeding of tegemoetkoming, moet hier fulltime uitstroom tegenover staan. Het uiteindelijke doel blijft om volledig onafhankelijk te worden van de bijstand. Deeltijdwerk is geen eindstation, tenzij dit voor de werkzoekende het maximaal haalbare is.

1.3 Minder werkloosheid op Zuid

Eind 2018 sloten gemeente Rotterdam en het Rijk de Regiodeal Rotterdam Zuid. Dit betekent dat in de jaren 2019 tot en met 2022 via het Nationaal Programma Rotterdam Zuid 260 miljoen euro extra geïnvesteerd wordt, met name in Wonen, School en Werk op Zuid. Voor de inzet op de pijler Werk is in totaal 48 miljoen euro gereserveerd. Hieraan is de ambitieuze doelstelling gekoppeld om een trendbreuk in de bijstandsontwikkeling op Zuid tot stand te brengen, van disproportioneel (circa 40,2% van de totale bijstandspopulatie) naar evenredig ten opzichte van de rest van Rotterdam in 2031 (31%), met als tussenwaarde 37,4% eind 2022. Hiervoor is het programma Samen voor Zuid ontwikkeld.

2.1 Wegnemen van belemmeringen

Als werkzoekenden (nog) niet in staat zijn om zelf werk te vinden, of nog niet kunnen voldoen aan de (vacature) eisen van werkgevers, dan kan de gemeente ze ondersteunen bij re-integratie naar werk. Die ondersteuning kan zich richten op het duurzaam ontwikkelen van kennis, vaardigheden en opleiding die nodig zijn om werk te vinden en te houden.

2.2 Speciale inzet kwetsbare doelgroepen

Onder de Participatiewet vallen verschillende doelgroepen, die elk hun eigen aanpak, begeleiding en perspectief hebben. Daarom wordt binnen de aanpak van de gemeente gedifferentieerd en kunnen verschillende instrumenten worden ingezet. Het uitgangspunt hierbij is dat er maatwerk wordt geboden aan individuele werkzoekende, maar binnen de participatiewet zijn ook specifieke groepen te onderscheiden. Voor elk van deze groepen wordt de aanpak gekozen die leidt tot de meeste kans op de arbeidsmarkt, door maatwerk te bieden en de talenten van elk individu te benutten.

2.3 Arbeidsontwikkeling gericht op de vraag vanuit de markt

We willen dat zoveel mogelijk werkzoekenden toegang hebben tot betaald werk op de (bij voorkeur reguliere) arbeidsmarkt. De vraag naar werk wordt bepaald door de stand van de economie, werkgevers, ondernemers en opdrachtgevers. Het WerkgeversServicepunt Rijnmond (WSPR) maakt afspraken met werkgevers en intermediairs over het ontsluiten van geschikte banen voor werkzoekenden. Het WSPR is een samenwerking tussen de gemeente Rotterdam, het UWV en 15 regiogemeenten.

3.1 Goede regionale samenwerking (onderwijs, overheid en werkgevers) ondersteunend aan een beter functionerende arbeidsmarkt

Om de forse uitdaging aan te gaan om te komen tot een bijstandbestand van 30.000 Rotterdammers is meer en een gewijzigde inzet nodig van de gemeente. Maar ook inzet en commitment van partijen uit de stad. In het arbeidsmarktbeleid wordt ingezet op samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs, UWV en gemeenten, om zo vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zoveel als mogelijk op elkaar te laten aansluiten.

3.2 Verhogen participatiegraad van mensen uit het doelgroepregister

In Rotterdam wonen relatief veel inwoners met een kwetsbare arbeidsmarktpositie. Een deel van hen profiteert niet van de aantrekkende economie en groeiende werkgelegenheid. Vaak is een arbeidsbeperking hiervan een oorzaak en het niet of minder kunnen voldoen aan de eisen die werkgevers stellen op de reguliere arbeidsmarkt. Rotterdam wil ook deze mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt passend werk en begeleiding kunnen bieden, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. Als zij daarvoor kiezen, willen we deze mensen stimuleren te leren en zich te ontwikkelen en hen daarvoor de nodige begeleiding en ondersteuning bieden.

Wat gaan we daar voor doen

1.1 a Preventie van instroom vóór en tijdens aanvraagfase

Rotterdammers die (tijdelijk) niet kunnen voorzien in hun levensonderhoud kunnen voor ondersteuning terecht bij de gemeente. Om te voorkomen dat mensen vanuit de WW instromen in de bijstand, is WW@Work opgezet. Hierin worden Rotterdammers die aan het einde van hun WW-periode zitten, preventief benaderd en ondersteund vanuit de gemeente in hun zoektocht naar werk. Een ander preventie-instrument is BuroWerk. Met BuroWerk wordt gelijk bij de uitkeringsaanvraag gekeken of er een kans op werk is, waardoor mogelijk instroom in de uitkering voorkomen kan worden. Door de werkwijze van WW@Work en BuroWerk stromen jaarlijks zo'n 1.000 mensen minder in, doordat zij een baan vinden.

1.1 b Matchen, begeleiden naar werk

Om zoveel mogelijk Rotterdammers aan de slag te krijgen én te houden is een goede match met de veranderende vraag op de arbeidsmarkt essentieel. Dit kan de gemeente niet alleen. Om de regionale arbeidsmarkt toekomstbestendiger en inclusiever te maken, is samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven noodzakelijk. Deze samenwerking krijgt onder anderen vorm en inhoud via de Rotterdamse Leerwerkakkoorden (LWA). Hiermee is het commitment aangegaan om gedurende een langere periode (6 jaar) via drie pijlers intensief samen te werken aan de nodige ingrepen om de regionale arbeidsmarkt toekomstbestendiger te maken:

- van school naar werk
- van werk naar werk
- (weer) aan het werk

1.2 Begeleiden naar deeltijdwerk

Op de huidige flexibele arbeidsmarkt krijgen werkzoekenden steeds vaker tijdelijke arbeidscontracten en deeltijdwerk aangeboden. Dit kan een goede opstap zijn naar werk met een inkomen boven bijstandsniveau. Het is belangrijk dat de drempel voor het aanvaarden van dit soort werk zo laag mogelijk is. Dit kan door te zorgen dat het aanvaarden van tijdelijk en parttime werken loont, maar ook door werkzoekenden goede dienstverlening te bieden over hoe hun inkomen verandert bij het aanvaarden van deeltijdwerk. Werkzoekenden mogen de eerste zes maanden een deel van hun inkomen uit arbeid houden, waardoor werkzoekenden er altijd op vooruit gaan als zij deeltijdwerk accepteren.

Als werkzoekenden op eigen kracht werk vinden, bestaat de kans dat zij, zonder enige bemiddeling vanuit de gemeente Rotterdam, nulurencontracten aanvaarden. Omdat wij nulurencontracten of kleine flex-contracten niet duurzaam achten, willen wij dit niet stimuleren. Als de gemeente afspraken maakt met werkgevers over een vorm

van vergoeding of tegemoetkoming, moet hier fulltime uitstroom tegenover staan. Het uiteindelijke doel blijft om volledig onafhankelijk te worden van de bijstand. Deeltijdwerk is geen eindstation, tenzij dit voor de werkzoekende het maximaal haalbare is.

1.3 Aanpak werk op Zuid

De ambitie is om een trendbreuk in de bijstandsontwikkeling op Zuid tot stand te brengen. Van disproportioneel (circa 40,2% van de totale bijstandspopulatie) naar evenredig ten opzichte van de rest van Rotterdam in 2031 (31%), met als tussenwaarde 37,4% eind 2022. Hiervoor is het programma Samen voor Zuid ontwikkeld. Rode draad in dit programma is aandacht voor de situatie van de werkzoekende en het bieden van maatwerk. Met extra financiële middelen worden onder andere extra werkconsulenten aangetrokken, zodat aan werkzoekenden meer en structureler aandacht gegeven kan worden. Ook zijn faciliteiten voorhanden die nodig zijn om mensen in staat te stellen aan het werk te gaan, of het nu gaat om jobcoaching, kinderopvang of het leren van de Nederlandse taal. Indien nodig behoort ook de inzet van schulddienstverlening en zorg (via de wijkteams) tot de mogelijkheden. Vanuit de teams van W&I zal ook met één contactpersoon en met zo min mogelijk overdrachtmomenten worden gewerkt.

2.1 a De werkzoekende centraal

Een passende bejegening is essentieel in de dienstverlening die we de Rotterdammer willen bieden. In de afgelopen jaren waren regel- en systeemgestuurd werken leidend in het gemeentelijke contact met de Rotterdammer. Hierdoor ontstond voor de professional weinig ruimte om maatwerk te leveren en in te gaan op mogelijke andere problemen in het leven van de Rotterdammer, die de zoektocht naar werk in de weg stonden. Van regel- en systeem-gestuurd werken gaat de gemeente deze collegeperiode naar doel- en mensgestuurd werken. Dit betekent dat gemeente Rotterdam in haar communicatie een nette, vriendelijke en respectvolle toon aanslaat. Hierbij krijgen professionals in de uitvoering de ruimte om degene aan de andere kant van de tafel te leren kennen, te zien welke problematiek er heerst, te achterhalen wat iemand kan en wil en wat ervoor nodig is om dit te realiseren.

2.1 b Meer maatwerk

Als we de werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een realistische manier willen begeleiden naar werk, moeten we weten wat het perspectief van die Rotterdammer is op werk en ontwikkeling (naar werk). Hiervoor zullen we werkzoekenden beter moeten kennen. Het beter in beeld hebben van dit perspectief past ook bij de wens van dit college om meer maatwerk en passende dienstverlening te bieden. Daarom wordt 2019 gestart met het op een nieuwe manier bepalen van dit ontwikkelingsperspectief. Door gebruik te maken van interactieve testen en vragen, wordt voor de werkzoekende stap voor stap zichtbaar wat het meest passende uitstroomperspectief is op basis van vijf werkprofielen: verkoper, vervoerder, helper, aanpakker en maker. Dit inzicht maakt het ook makkelijk om binnen dit specifieke uitstroomprofiel de meest passende vacatures te vinden. Op basis van het profiel van de werkzoekende kan zo vastgesteld worden wat de belangrijke nog te ontwikkelen kwaliteiten en vaardigheden zijn. Hierbij wordt ook gekeken naar de motivatie en soft skills van de werkzoekende en naar zaken als aanwezigheid van bijvoorbeeld schulden of noodzaak voor kinderopvang.

2.1 c Inzetten op taaleis

Het verband tussen taal en werk is onomstreden. Mensen met een taalachterstand hebben meer moeite om een baan te vinden en lopen een grotere kans om die baan te verliezen. We willen niet dat werkzoekenden aan de kant staan doordat zij de Nederlandse taal niet of beperkt beheersen. We zoeken daarom aansluiting bij het beleidskader Taal 2019-2022. Door uitvoering te blijven geven aan de Wet taaleis en door taaltrainingen aan te bieden die zo goed mogelijk aansluiten bij het niveau van de werkzoekende, maar ook door meer in te zetten op trajecten waarbij werken en het leren van (vak)taal samengaan.

2.2 Aanpak jongeren

Het aantal werkzoekende jongeren (<27 jaar) met een bijstandsuitkering is in de afgelopen periode flink gedaald. Tegelijkertijd ligt er ook nu nog een forse uitdaging om het aantal jongeren met een bijstandsuitkering verder terug te dringen. Het college heeft de ambitie dat in 2022 nog 2.080 jongeren een bijstandsuitkering ontvangen. De realisatie van deze ambitie gebeurt langs twee sporen: enerzijds maakt het Jongerenloket de omslag naar intensievere dienstverlening en meer maatwerk voor jongeren. Hier hoort ook het werken met intakespecialisten en een uitgebreide intake bij, volgens de methodiek van de brede uitvraag, om zo de hulpvraag van de jongeren goed in beeld te brengen en uitval te beperken. Anderzijds draagt het Leerwerkakkoord bij aan het realiseren van de ambitie. Met het LWA wordt beoogd zoveel mogelijk mensen duurzaam aan het werk te helpen, of van werk naar werk te begeleiden. In het kader van het LWA is afgesproken dat de doelgroep jongeren een vaste plek krijgt in elk sectorakkoord. Daarnaast is preventie belangrijk. Jaarlijks komen in Rotterdam duizenden jongeren van school af. De meeste jongeren stromen door naar een vervolgopleiding of naar werk. Toch komen ieder jaar ook zo'n 650 jonge schoolverlaters via het Jongerenloket in een uitkering terecht. Dit moet anders. Naast het toepassen van maatwerk gericht op zelfredzaamheid en duurzame uitstroom, gaan we de komende jaren ook versterkt werken aan preventiemaatregelen voor het instromen in de bijstand.

3.1 a Transparantie binnen de arbeidsmarkt verhogen

De werkgeversdienstverlening ondersteunt deze doelstellingen. Een strategische arbeidsmarktanalyse onderbouwt, met advies aan bestuurders, management en uitvoering, waar accenten gelegd moeten worden. Door vroegtijdige betrokkenheid van werkgevers, is deze aanpak arbeidsmarktgericht, ook voor werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Met instrumenten, zoals scholing, jobcoaching, jobcarving, proefplaatsing, detacheringen, bouwen we een brug naar werk. Begeleiding en (door)scholing maken dat ze niet alleen werkfit (jobready) maar ook duurzaam werkend (jobsteady) worden.

3.1 b SROI verplichtingen opbouwen en invullen (aansluiten bij gebiedsontwikkelingen, stedelijke investeringen, transities)

Social return maakt een belangrijk onderdeel uit van het programma Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) van Rotterdam. Met het instrument social return stimuleert Rotterdam via de eigen inkoopopdrachten werkgevers (opdrachtnemers) om bij te dragen aan de arbeidsparticipatie van kwetsbare werkzoekenden op de arbeidsmarkt. Dit kan door het aanbieden van betaald werk, stageplaatsen, orders voor SW-bedrijven of het uitvoeren van een maatschappelijke activiteit.

3.1 c Investeren in de (digitale) dienstverlening aan werkgevers (acquisitie, dealmaking)

De uitdaging voor de gemeente is om werkzoekenden en werkgevers met slimme ICT te begeleiden. Deze collegeperiode is gestart met 'HalloWerk'. Dit platform biedt werkzoekenden de mogelijkheid online een uitgebreid profiel aan te maken en geeft werkgevers de optie om op basis hiervan direct kandidaten te benaderen voor openstaande vacatures. Op HalloWerk worden kandidaten niet geselecteerd op basis van hun opleiding en ervaring, maar juist op basis van hun talent, motivatie en bijvoorbeeld hun hobby's. Tegelijk biedt HalloWerk aan werkgevers de mogelijkheid om vacatures aan te bieden waarvoor zij personeel zoeken. Via HalloWerk kunnen werkzoekenden vervolgens zelf ook contact opnemen met de betreffende werkgever. HalloWerk is hiermee een toevoeging op onze dienstverlening en biedt ruimte voor rechtstreeks contact tussen werkgever en werkzoekenden zonder tussenkomst van de gemeente.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Collegetarget: Minder Rotterdammers in de bijstand: in deze collegeperiode daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000	Streefwaarde	36.000	33.700	32.000	30.000		
	Realisatie	35.292	34.620				
1.2 NPRZ (aandeel) in de bijstand (%)	Streefwaarde	38,9%	38,4%	37,9%	37,4%		
	Realisatie	40,28%	40,25%				
2.2 Jongeren in de bijstand (incl. statushouders)	Streefwaarde	2.250	2.200	2.200	2.080		
	Realisatie	2.235	2.147				
De genoemde realisatie cijfers over 2019 zijn cijfers t/m tweede tertiaal 2019, tenzij anders aangegeven.							
Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.1 Instroom in de bijstand (aantal)	Streefwaarde	7.800	7.600	7.050	6.550		
	Realisatie	7.186	4.758				
1.2 Uitstroom naar werk (aantal)	Streefwaarde	4.500	4.500	4.500	4.500		
	Realisatie	4.506	2.628				
1.3 Parttime werk (€ mln)	Streefwaarde	13,5	14,5	14,5	14,5		

	Realisatie	12,2	9,2		
1.4 Uitstroom Jongeren (aantal)	Streefwaarde	1.150	1.150	1.150	1.150
	Realisatie	1.553	856		
1.5 Uitstroom naar werk in Rotterdam Zuid (NPRZ)	Streefwaarde	2.100	2.200	2.200	2.200
	Realisatie	1.909	1.085		

De genoemde realisatie cijfers over 2019 zijn cijfers t/m tweede tertiaal 2019, tenzij anders aangegeven.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Arbeidsparticipatie - Werk	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	8.680	7.758	2.050	350	350	350
Bijdragen rijk en medeoverheden	7.291	7.408	1.700	0	0	0
Overige opbrengsten derden	500	350	350	350	350	350
Overige baten	888	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	57.347	58.548	51.089	48.746	48.434	43.129
Apparaatslasten	43.075	44.113	41.177	39.155	39.153	32.549
Inhuur	18.876	21.428	17.810	15.732	16.042	8.792
Overige apparaatslasten	889	920	1.335	1.337	1.337	1.778
Personeel	23.310	21.764	22.032	22.086	21.773	21.979
Interne resultaat	2.551	1.477	974	974	974	974
Interne resultaat	2.551	1.477	974	974	974	974
Programmalasten	11.721	12.958	8.939	8.618	8.308	9.607
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.633	11.318	8.264	8.046	7.737	9.036
Overige programmalasten	6	0	0	0	0	0
Salariskosten WSW en WIW	18	194	93	-10	-12	-12
Sociale uitkeringen	593	612	582	582	582	582
Subsidies en inkomensoverdrachten	471	834	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-48.667	-50.790	-49.039	-48.396	-48.084	-42.779

Saldo voor reserveringen	-48.667	-50.790	-49.039	-48.396	-48.084	-42.779
Reserves	1.464	1.556	-2.700	-1.300	4.000	0
Onttrekking reserves	1.464	1.556	4.000	4.000	4.000	0
Toevoeging reserves	0	0	6.700	5.300	0	0
Vrijval Reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-47.203	-49.234	-51.739	-49.696	-44.084	-42.779

×

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-47.203					
Begroting 2019		-53.594	-50.627	-50.261	-50.448	-50.448
Omissie 2019		-50.059	-46.391	-45.420	-45.574	-45.574
Voorjaarsnota 2019		-50.092	-45.054	-37.703	-49.324	-44.556
Begroting 2020		-52.812	-51.739	-49.696	-44.084	-42.779
10 maands		-49.234	-51.739	-49.696	-44.084	-42.779

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam – coalitieakkoord 2018/2022](#)
- [Mensenwerk - beleidskader Participatiewet 2019/2022](#)

Omschrijving taakveld

Ondanks de resultaten van de afgelopen periode is Rotterdam nog steeds de stad met de hoogste bijstandsdichtheid van Nederland. De afgelopen jaren heeft 'de kortste weg naar werk' centraal gestaan. Hierdoor bestaat het bestand nu uit vaak relatief oudere en laagopgeleide werkzoekenden die al langere tijd een uitkering ontvangen. Om ook deze groep te activeren en aan het werk te krijgen is een andere aanpak nodig, waarbij meer wordt ingezet op het ontwikkelen van arbeidspotentie. Het uiteindelijke doel is dat zoveel mogelijk Rotterdammers mee kunnen doen in en bijdragen aan de stad.

Tot het taakveld Arbeidsparticipatie behoren de volgende op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen:

- re-integratie-instrumenten, waaronder WerkLoont, proefplaatsing, participatieplaatsen, vrijwilligerswerk/ sociale activering, detacheringsbanen, scholing, duale trajecten

- stimuleringsmaatregelen, waaronder Inkomensvrijlating, stimuleringspremies, vrijlating onkostenvergoeding vrijwilligerswerk, onkostenvergoedingen
- voorzieningen, waaronder Jobcoach, begeleiding werkvoorzieningen zoals: werkplekaanpassingen, vervoersvoorzieningen, doventolk, braileregels, aangepaste rolstoel etc.
- loonwaardebepaling en loonkostensubsidie
- onderhouden van contacten met werkgevers en brancheorganisaties

Begeleide participatie

Pagina 94

Begeleide participatie

Specifieke arrangementen en passend werk bieden aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking

Ontwikkelingen en voortgang

Gemeentelijke garantiebanen

Steeds meer mensen met een arbeidsbeperking vinden binnen de gemeente een baan. Eind 2019 zullen er 340 gemeentelijke garantiebanen zijn gerealiseerd. Het aantal gemeentelijke garantiebanen is aan het einde van het tweede tertaal 289. Ook in het tweede tertaal loopt de realisatie van het aantal gemeentelijke garantiebanen wat achter op de taakstelling. Dit tertaal is gestart met het organiseren van Multi Serviceteams, die de clusters mogelijkheden gaan bieden om tijdelijke werkzaamheden slimmer in te richten. Op die manier zullen relatief snel meer gemeentelijke garantiebanen worden gecreëerd. In het derde tertaal zullen de teams operationeel worden, wat de verwachting rechtvaardigt dat de opgelopen achterstand in realisatie van het aantal gemeentelijke garantiebanen zal worden ingelopen.

Garantiebanen (regionaal)

Het aantal banen dat meetelt voor de Wet Banenafpraak (garantiebanen) in de regio Rijnmond is het afgelopen kwartaal met een aantal van 74 teruggelopen. Die geringe terugloop is conform de landelijke trend. Volgens UWV en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is de daling een gevolg van de 'uitstroom' van werknemers op een garantiebaan naar een Nieuw Beschut-baan, urenverlies van mensen die werken in een garantiebaan en tot slot lijkt er sprake van een seizoenseffect. Mensen werken in het vierde kwartaal van een jaar meer dan in het eerste kwartaal.

Nieuw beschut

Tot en met augustus zijn 83 werkplekken voor nieuw beschut werken gerealiseerd. De doelstelling voor 2019 is 224 werkplekken te realiseren. Deze doelstelling is afgeleid vanuit de taakstelling die SZW aan de gemeenten oplegt. Het achterblijven van de realisatie wordt veroorzaakt door de beperkte toename van nieuw beschut-

geïndiceerde werkzoekenden. Het achterblijven van dit aantal is een landelijke trend. In september verschijnt een onderzoeksrapport van het ministerie van SZW waarin de oorzaken staan van de in veel gemeenten achterblijvende instroom in nieuw beschut werk. Vooruitlopend op dit rapport wordt een plan uitgewerkt om de vindbaarheid van de kandidaten en daarmee de instroom in nieuw beschut werk te vergroten. Eind 2019 zullen vermoedelijk 97 werkplekken nieuw beschut zijn gerealiseerd. Aan alle potentiële kandidaten voor nieuw beschut werk en reeds geïndiceerde werkzoekenden die nog niet toe zijn aan een werkplek wordt (een traject naar) nieuw beschut werk aangeboden.

Wat willen we bereiken

1.1 Meer mensen met een loonwaarde < 100% WML vinden werk (extra banen)

Sinds de komst van de Participatiewet beschikt de gemeente over het instrument loonkostensubsidie (uit BUIG) voor deze doelgroep die met voltijdwerk geen Wettelijk Minimumloon (WML) kan verdienen. Daarnaast beschikt de gemeente over voorzieningen die de doelgroep met een arbeidsbeperking in staat stelt om te werken, zoals bijvoorbeeld jobcoaching, aangepast vervoer en werkplekaanpassingen.

1.2 Arbeidsontwikkeling

De gemeente biedt passende arrangementen, die mensen kansen geven naar vermogen te werken en zich te ontwikkelen, bij voorkeur naar een baan op de arbeidsmarkt. Deze arrangementen passen bij iemands kwaliteiten, competenties, aspiraties en ontwikkelcapaciteiten. Het gaat hierbij om de maximaal haalbare loonwaarde in werk dat het meest dichtbij de reguliere arbeidsmarkt ligt.

De gemeente wil mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt passend werk en begeleiding kunnen bieden, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. Als zij daarvoor kiezen, worden deze mensen gestimuleerd te leren en zich te ontwikkelen. Hen wordt daarvoor de nodige begeleiding en ondersteuning geboden.

Wat gaan we daar voor doen

1.1 a Werksoorten en arrangementen aanbieden passend bij de (ontwikkel) capaciteit en inzetbaarheid van de mensen

De gemeente biedt onder meer loonkostensubsidie of passende arrangementen, die mensen kansen geven naar vermogen te werken en zich te ontwikkelen, bij voorkeur naar een baan op de arbeidsmarkt. De basis voor die arrangementen is gevarieerd: soms via een arbeidscontract, dan wel via het aanbieden van werkervaringsplaatsen of het faciliteren van ontwikkeling of dagbesteding (zonder arbeidsrelatie). In welke vorm dan ook betekent het dat mensen werken aan het verwezenlijken van hun potentie op hun eigen niveau en daarmee werken aan een positief zelfbeeld: trots op hun werk en bijdrage.

1.1 b Een optimale infrastructuur bieden qua ontwikkelfunctie en rendement

De gemeente heeft de maatschappelijke opgave en de wettelijke taak om werkzoekenden met een arbeidsbeperking aan het werk te helpen. Dit kan met begeleiding en loonkostensubsidie bij reguliere werkgevers, maar kan ook bij Rotterdam Inclusief (RI). Binnen RI komen alle onderdelen samen die op dit moment betrokken zijn bij het bieden van passend werk en begeleiding aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking. Zo biedt RI aan ruim 2.600 personen werk en ontwikkeling. De medewerkers worden hierbij intensief begeleid en gecoacht.

1.2 Inzetten op professionele, methodische arbeids en mensontwikkeling

De gemeente maakt gebruik van de combinatie van profielen (op basis van de arbeidsmarkt) met een methodische grondslag voor coaching. Doorvoeren van dit principe betekent in de praktijk een verandering van zowel de aanpak (methode, proces en instrumenten) als de professionele houding (coaching en ontwikkeling). Dit moet uiteindelijk leiden tot een grotere doelgerichtheid en stuurbaarheid en een onderling beter vergelijkbare aanpak.

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.A Gerealiseerde taakstelling garantiebanen Gemeentelijk (gemeente Rotterdam als werkgever)	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	
	Realisatie	95%	85%				
1.B Gerealiseerde taakstelling garantiebanen Regionaal (arbeidsmarktregio Rijnmond, gecorrigeerd met WIW/ID afbouw)	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	
	Realisatie	101,4%	79% (Q1)				
2. Gerealiseerde taakstelling Nieuw Beschut	Streefwaarde	100%	100%	100%	100%	100%	
	Realisatie	31%	37%				
3. Tevredenheid SW medewerkers (o.b.v. 2 jaarlijks MTO; procentuele stijging t.o. v. vorig MTO)	Streefwaarde		102%		104%		
	Realisatie	n.v.t.	n.n.b.				
De genoemde realisatie cijfers over 2019 zijn cijfers t/m tweede tertaal 2019, tenzij anders aangegeven.							

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.A Aantal gerealiseerde garantiebanen Gemeentelijk	Streefwaarde	304	340	375	409	442	475
	Realisatie	287,5	289				
1.B Aantal gerealiseerde garantiebanen Regionaal	Streefwaarde	3.837	4.800	5.800	6.800		
	Realisatie	3.889	3.815 (Q1)				
2. Aantal gerealiseerde werkplekken Nieuw Beschut	Streefwaarde	172	224	PM	PM		

De genoemde realisatie cijfers over 2019 zijn cijfers t/m tweede tertiaal 2019, tenzij anders aangegeven.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Begeleide participatie	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	12.996	12.130	13.894	12.309	12.509	12.509
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.385	1.144	2.600	1.000	1.000	1.000
Financieringsbaten	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	11.730	11.050	11.294	11.309	11.509	11.509
Overige baten	-119	-64	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	77.732	78.848	82.697	81.553	81.169	80.097
Apparaatslasten	18.753	22.502	28.606	27.488	27.945	29.098
Inhuur	3.105	4.494	4.733	2.459	2.195	2.195
Overige apparaatslasten	880	638	633	635	635	758
Personeel	14.767	17.370	23.240	24.393	25.115	26.145
Interne resultaat	-7.250	-7.491	-11.289	-13.879	-15.940	-18.061
Interne resultaat	-7.250	-7.491	-11.289	-13.879	-15.940	-18.061
Programmalasten	66.229	63.837	65.380	67.944	69.164	69.060
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	4.718	2.055	3.330	2.662	3.280	2.527
Kapitaallasten	70	55	41	40	16	0
Overige programmalasten	150	2.240	4.271	4.244	4.212	4.212
Salariskosten WSW en WIW	57.775	57.245	55.508	58.768	59.426	60.090
Sociale uitkeringen	714	730	730	730	730	730
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.802	1.512	1.500	1.500	1.500	1.500
Saldo voor vpb en reserveringen	-64.736	-66.718	-68.803	-69.244	-68.660	-67.588
Saldo voor reserveringen	-64.736	-66.718	-68.803	-69.244	-68.660	-67.588
Reserves	0	116	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	116	0	0	0	0

Saldo	-64.736	-66.601	-68.803	-69.244	-68.660	-67.588

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-64.736					
Begroting 2019		-61.299	-62.526	-63.220	-63.128	-63.128
Omissie 2019		-64.648	-66.676	-68.001	-67.900	-67.900
Voorjaarsnota 2019		-63.988	-66.676	-67.850	-67.618	-66.422
Begroting 2020		-66.303	-68.803	-69.244	-68.660	-67.588
10 maands		-66.601	-68.803	-69.244	-68.660	-67.588

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam – coalitieakkoord 2018/2022](#)
- [Mensenwerk - beleidskader Participatiewet 2019/2022](#)

Omschrijving taakveld

Rotterdam heeft de ambitie om zoveel mogelijk Rotterdammers naar vermogen onderdeel te laten zijn van de maatschappij. Een deel van hen profiteert niet van de aantrekkende economie en groeiende werkgelegenheid. Oorzaak is vaak een arbeidsbeperking en het niet of minder kunnen voldoen aan de werkgeveerseisen op de reguliere arbeidsmarkt. Deze inwoners hebben een kwetsbare arbeidsmarktpositie, hebben soms aangepast werk nodig, met begeleiding op of aanpassing van de werkplek. In veel gevallen ligt hun verdienvermogen (de loonwaarde) op de reguliere arbeidsmarkt onder het wettelijk minimumloon. De gemeente zorgt voor passend werk en werk dat actief bijdraagt aan groei en ontwikkeling voor mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt.

Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie van:

- doelgroep nieuw beschut werken
- mensen die onder de Participatiewet vallen en die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon (WML) kunnen verdienen

Tot dit taakveld behoren niet:

- participatievoorzieningen gericht op (her)integratie in het arbeidsproces, die vallen onder Arbeidsparticipatie - Werk en Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk
- de baten die betrekking hebben op het Wsw-budget (integratie-uitkering sociaal domein). Deze horen thuis onder taakveld Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
- doelgroep dagbesteding. Dagbesteding zelf valt onder de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)
- maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo en Geëscaleerde zorg 18+)

Er zijn twee prioritaire doelgroepen:

- primair de mensen voor wie de gemeente Rotterdam als werkgever vanuit diverse wettelijke regelingen en /of verplichtingen altijd werk heeft gecreëerd (vooral wet sociale Werkvoorziening), Nieuw Beschut Werken, gemeentelijke garantiebannen, HPK 1 t/m 3), gericht op duurzame inzetbaarheid
- secundair voor Rotterdammers om vanuit een werkende positie hun mogelijkheden met betrekking tot werk optimaal te ontdekken, ontwikkelen en benutten

De basis voor de arrangementen is gevarieerd: soms via een arbeidscontract, dan wel via het aanbieden van werkervaringsplaatsen of het faciliteren van ontwikkeling of dagbesteding (zonder arbeidsrelatie). In welke vorm dan ook betekent het dat mensen werken aan het verwezenlijken van hun potentie op hun eigen niveau en daarmee werken aan een positief zelfbeeld: trots op hun werk en bijdrage.

Om de doelen te bereiken bouwt de gemeente onder meer aan een arbeids- en mensontwikkelbedrijf voor een brede doelgroep, dat via methodische coaching en begeleiding mensen ondersteunt en in staat stelt hun aspiraties, vaardigheden en competenties te ontwikkelen en te behouden.

Inkomensregelingen - Inkomen

Pagina 95

Inkomensregelingen - Inkomen

Elke Rotterdammer die daar recht op heeft ontvangt tijdig een (juiste) bijstandsuitkering

Elke werkzoekende kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening

Ontwikkelingen en voortgang

Aanvraag uitkering

In 2019 is er door de gemeente onder aanvragers van een bijstandsuitkering onderzoek gedaan naar hun beleving van het aanvraagproces. Het uitgangspunt hierbij is ervoor te zorgen dat het aanvraagproces met minder

stress rondom inkomen gepaard gaat. Deze kennis biedt een basis om vanuit de leefwereld van de werkzoekenden ons aanvraag proces aan te passen. Hierbij is er ook aandacht voor schuldenproblematiek. Dit zal in de komende periode tot aanpassingen van onze processen leiden.

Variabele inkomsten

Mensen met een laag inkomen hebben te maken met een complexe inkomenssituatie, doordat zij een beroep moeten doen op meerdere inkomstenbronnen. Naast de uitkering, kan dat (deeltijd) werk zijn, maar ook diverse toeslagen (en kwijtscheldingen). De gemeente onderzoekt samen met partners, zoals het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, of er manieren gevonden kunnen worden waardoor er, bijvoorbeeld voor minder zelfredzame werkzoekenden, meer overzicht en rust bij variabele inkomenssituaties. Door het creëren van meer overzicht en rust, wordt het actief zoeken en accepteren van werk gestimuleerd.

Wat willen we bereiken

1.1 Tijdig besluiten op een aanvraag uitkering levensonderhoud (algemene bijstand) en bijzondere bijstand

Het tijdig besluiten over het recht op een uitkering draagt eraan bij dat Rotterdammers die dat nodig hebben een stabiele inkomensbasis hebben als basis voor participatie of werk. De gemeente is daarbij aan wettelijke normen gehouden. De gemeente verstrekt een wettelijk voorschot, zodra dit nodig is.

1.2 Terechte bijstandsuitkeringen verstrekken

De gemeente heeft de wettelijke taak om ervoor zorg te dragen dat de uitkeringen, die verstrekt worden, rechtmatig zijn. De gemeente wil voorkomen dat bijstandsgerechtigden bewust of onbewust onrechtmatig uitkeringen ontvangen. Daarmee wordt voorkomen dat werkzoekenden in financiële problemen komen, doordat zij te maken krijgen met terugvorderingen.

2.1 De Rotterdamse burger ervaart een goede dienstverlening

De komende jaren willen we de dienstverlening aan de Rotterdammer verder verbeteren. Meer dan ooit staat de Rotterdammer centraal. Dit heeft gevolgen voor de structuur van de dienstverlening, maar ook voor de bejegening richting werkzoekenden. We zien dat in de afgelopen jaren onze dienstverlening steeds specifiek en doelgerichter is geworden met specialisten voor verschillende typen dienstverlening en verschillende doelgroepen. Hierdoor is de dienstverlening en vooral de manier waarop de Rotterdammer deze ervaart versnipperd geraakt.

Om dit te verbeteren gaan we de begeleiding van werkzoekenden richting werk van begin tot einde doorlopend organiseren, door te werken met een beperkt aantal contactpersonen en zo min mogelijk overdrachtsmomenten. De vaste contactpersoon is snel en eenvoudig bereikbaar. Deze persoon hoeft niet zelf alle activiteiten uit te voeren, maar weet wel wat er waarom gebeurt op welk moment.

De gemeente richt zich op een verdere daling van de klachten en bezwaren van de bijstandsgerechtigden over genomen besluiten, de organisatie en de bejegening door ambtenaren. Klachten en bezwaren zijn een uiting van ongenoegen van de burger. De gemeente wil het aantal klachten en bezwaren terugbrengen waar dat mogelijk is. Het spreekt voor zich dat de gemeente klachten en bezwaren adequaat en snel will afhandelen (90% binnen 4 weken). De gemeente wil het aantal bejegeningssklachten ieder jaar terugdringen met 10% zodat deze klachten in 2022 minimaal gehalveerd zijn. Het aantal bezwaren loopt parallel met het aantal (appellabele) besluiten van de gemeente.

Wat gaan we daar voor doen

1.1 a Aanvragen (algemene en bijzondere bijstand) behandelen en dienstverlening verbeteren

De Participatiewet biedt iedereen de mogelijkheid om een aanvraag levensonderhoud te doen. De aanvragen (algemene en bijzondere bijstand) en dienstverlening gaat de gemeente verbeteren door de doorlooptijd van aanvragen te verkorten. Er wordt voortdurend aan gewerkt om de dienstverlening rondom dit proces te verbeteren.

1.1 b Het aanvraag- en beheerproces digitaliseren

De gemeente is intensief bezig haar dienstverlening aan de burger te vernieuwen. Dit vertaalt zich naar inrichtingsvraagstukken en -principes zoals: zelfservice voor burgers en bedrijven, het verkrijgen van een integraal klantbeeld, automatisering van aanvragen en zaakgewijs werken met digitale dossiers. Het is een noodzakelijke ontwikkeling om de dienstverlening voor de burgers en bedrijven op een niveau te krijgen zoals we in de maatschappij gewend zijn, waarbij door digitalisering ondersteunde klantprocessen gebruikelijk zijn. Voor de burgers, die over onvoldoende ICT vaardigheden beschikken, blijft een 'papieren' aanvraagprocedure bestaan.

1.2 a De methode inkomstenverrekening verbeteren

Als een bijstandsgerechtigde aanvullend op deeltijdinkomsten een uitkering nodig heeft, is er sprake van verrekening van de inkomsten met de uitkering. De gemeente voert experimenten uit om dit proces te verbeteren, met als doel te stimuleren dat bijstandsgerechtigden voor wie voltijd werk nog niet mogelijk is, in deeltijd gaan werken.

Rotterdamers doen via deeltijdwerk namelijk weer mee aan de samenleving en leveren een waardevolle bijdrage. Daarnaast biedt deeltijdwerk werkzoekenden de kans om relevante werkervaring op te doen. Niet alleen met een bepaald soort werk, maar ook met algemene werknemersvaardigheden, zoals het functioneren in een werknemer-werkgeversverhouding en het samenwerken met collega's. Hierdoor is het vanuit een deeltijdbaai niet alleen makkelijker, maar ook sneller om door te stromen naar een volledige baan. Aanvaarding van deeltijdwerk wordt gestimuleerd door consequente toepassing van de tijdelijke, gedeeltelijke vrijlating (25% met een wettelijk maximumbedrag voor maximaal zes maanden per uitkeringsperiode) van inkomsten uit werk die lager zijn dan de bijstandsnorm.

1.2 b Handhaven en uitvoeren van (her)onderzoeken

De werkwijze van de heronderzoeken heeft in termen van handhavingsofbrengst veel opgeleverd. Daarom zetten we deze werkwijze voort, met 6.000 heronderzoeken per jaar in deze collegeperiode. Daarnaast zijn heronderzoeken er niet meer alleen voor handhaving, maar ook voor aandacht voor zorg en ondersteuning. We zorgen hiermee voor een breed en integraal beeld over wat speelt in het leven van een persoon, zodat we daarop meteen de juiste dienstverlening kunnen inschakelen. De samenwerking met partners zoals vraagwijzers, wijkteams en kredietbank vanuit de heronderzoeken wordt versterkt. Om fraude te bestrijden zullen we blijven inzetten op fraudeonderzoeken.

Informatiegestuurde handhaving is inmiddels staand beleid. En de risicoprofielen worden gebruikt om beter te selecteren op mogelijke onrechtmatigheid.

2.1 a Een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening

Om de doorlooptijd van besluitvorming op bijstandsaanvragen te optimaliseren gaat de gemeente de belangrijkste bottlenecks in de primaire aanvraag- en mutatieprocessen detecteren en deze reduceren. De gemeente doet dat onder meer met pilots en experimenten. In dat kader zal ook de inspanningsperiode in het aanvraagproces worden heroverwogen.

2.1 b Correcte bejegening

De gemeente streeft een vermindering van het aantal bejegeningsklachten na. Daarvoor worden alle bejegeningsklachten geëvalueerd en via verbetercirkels aangepakt. Ze monitort de processen met veel klantcontacten. Verder is er aandacht voor de hospitality van ambtenaren door trainingen en learning on the job.

2.1 c Advies geven en begeleiding bieden aan ondernemers

Het Regionaal Bureau Zelfstandigen biedt aan Rotterdamse (aspirant) ondernemers en zzp'ers financiële ondersteuning en advies. De wettelijke kaders hiervoor zijn Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) en Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

Effect indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.1 Saldo tekort BUIG	Streefwaarde	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
	Realisatie	+ € 0,9 mln	n.n.b.				
1.2 Rechtmatige verstrekking van bijstand (%)	Streefwaarde	97%	97%	97%	97%		
	Realisatie	97,86%	n.n.b.				
2.2 Klachten over bejegening	Streefwaarde		Min 10%	Min 10%	Min 10%		
	Realisatie	n.v.t.	Min 15%				

De genoemde realisatie cijfers over 2019 zijn cijfers t/m tweede tertaal 2019, tenzij anders aangegeven.

Prestatie indicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.1 Percentage besluiten bijstandsaanvraag (Levensonderhoud en Bijzondere Bijstand) binnen de wettelijke termijn	Streefwaarde	90%	90%	90%	90%		
	Realisatie	91,7%	92,3%				
1.2 Tijdig (binnen 4 weken) verwerken van inkomstenverrekeningen	Streefwaarde	90%	90%	90%	90%		
	Realisatie	90,9%	96,0%				
1.3 Heronderzoeken (aantal)	Streefwaarde	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	
	Realisatie	6.074	4.502				
2.1 Telefonische bereikbaarheid	Streefwaarde	90%	90%	90%	90%		
	Realisatie	84%	87%				

De genoemde realisatie cijfers over 2019 zijn cijfers t/m tweede tertaal 2019, tenzij anders aangegeven.

Wat kost het

Overzicht van baten en lasten Inkomensregelingen - Inkomen	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	545.168	532.942	502.379	471.350	462.840	461.961
Bijdragen rijk en medeoverheden	545.043	532.942	502.379	471.350	462.840	461.961
Overige opbrengsten derden	111	0	0	0	0	0
Overige baten	14	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	602.246	586.335	568.792	533.943	524.898	524.218
Apparaatslasten	45.312	48.569	49.087	45.590	45.387	43.686
Inhuur	10.405	9.670	7.236	6.082	5.967	5.391
Overige apparaatslasten	690	1.206	1.779	1.782	1.782	2.280
Personeel	34.217	37.693	40.072	37.726	37.638	36.015
Interne resultaat	1.040	3.675	7.005	9.410	11.471	13.592
Interne resultaat	1.040	3.675	7.005	9.410	11.471	13.592
Programmalasten	555.895	534.091	512.700	478.943	468.040	466.941
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	15.103	15.641	15.600	15.649	15.740	15.731

Kapitaallasten	1.564	2.264	3.249	3.188	2.765	1.675
Overige programmalasten	2.846	101	101	101	101	101
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	534.027	512.588	488.948	454.414	442.694	442.694
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.355	3.498	4.802	5.592	6.741	6.741
Saldo voor vpb en reserveringen	-57.079	-53.393	-66.414	-62.594	-62.058	-62.258
Saldo voor reserveringen	-57.079	-53.393	-66.414	-62.594	-62.058	-62.258
Reserves	41.438	12.197	6.890	0	0	0
Onttrekking reserves	1.206	3.721	6.890	0	0	0
Toevoeging reserves	5.895	0	0	0	0	0
Vrijval Reserves	46.127	8.476	0	0	0	0
Saldo	-15.640	-41.196	-59.524	-62.594	-62.058	-62.258

x

Tabel vergelijking begrotingssaldi

Vergelijking begrotingssaldi	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Realisatie 2018	-15.640					
Begroting 2019		-66.291	-61.432	-58.885	-58.858	-58.858
Omissie 2019		-69.489	-65.066	-62.516	-62.448	-62.448
Voorjaarsnota 2019		-42.735	-59.434	-62.567	-61.987	-62.180
Begroting 2020		-41.221	-59.524	-62.594	-62.058	-62.258
10 maands		-41.196	-59.524	-62.594	-62.058	-62.258

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Nieuwe energie voor Rotterdam – coalitieakkoord 2018-2022](#)
- [Mensenwerk - beleidskader Participatiewet 2019/2022](#)

Omschrijving taakveld

Binnen het taakveld Inkomensregelingen biedt de gemeente inkomensondersteuning aan Rotterdammers die dit nodig hebben door het verstrekken van uitkeringen. Daarnaast vindt er binnen dit taakveld handhaving plaats, wat bijdraagt aan de rechtmatigheid van de verstrekte uitkeringen.

Dienstverlening is niet alleen een product of dienst die de gemeente biedt, maar ook de manier waarop ze deze product of dienst levert: de persoonlijke bejegening door de ambtenaar. De ambtenaren zijn attent en werken Rotterdammergericht: Ze handelen proactief, situationeel, passen het gedrag aan de klant en de omstandigheden aan. De dienstverlening is mensgericht. Het contact is vriendelijk, open, respectvol en beleefd. Ze luistert, leeft zich in in de situatie van de ander en zijn betrokken. Ze neemt persoonlijk contact op als de situatie erom vraagt. Ze is bereikbaar en service wordt geboden door een medewerker met kennis van zaken.

De dienstverlening is duidelijk. Er is inzicht in de servicenormen en hoe de gemeente daarop presteert. Informatie over de tevredenheid van de dienstverlening wordt gebruikt voor verbetering van de dienstverlening. De informatie is eenduidig, duidelijk, volledig, juist en actueel. Informatie over producten en diensten is digitaal beschikbaar of afneembaar.

Klachten en bezwaren worden gezien als een aanleiding om te leren hoe de dienstverlening aan de uitkeringsgerechtigden kan worden verbeterd. Fouten maken mag en zijn aanleiding om te verbeteren. Klachten gaan vaak over tijdigheid en kwaliteit van de organisatie en over de bejegening van ambtenaren. De klachten, met name bejegeningklachten, worden tot een minimumniveau teruggedrongen.

Tot het taakveld Inkomensregelingen behoren:

- inkomensvoorzieningen en loonkostensubsidies op grond van de Participatiewet
- IOAW (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers)
- IOAZ (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen)
- kosten van levensonderhoud uit het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz 2004)
- kosten levensonderhoud voor startende ondernemers uit Bbz 2004

Paragrafen

Pagina 96

Paragrafen

Bedrijfsvoering

Energietransitie

Financiering

Energietransitie

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)[Nee](#)

Financiering

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)[Nee](#)

Grondbeleid

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Verbonden partijen

Verbonden partijen

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Weerstandsvormogen en risicobeheersing

Weerstandsvormogen en risicobeheersing

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee**Lokale heffingen**

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Subsidies

Subsidies

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)Nee

Bedrijfsvoering

In de paragraaf Bedrijfsvoering treft u onder andere informatie aan met betrekking tot het HR-beleid en ICT-beleid van de gemeente. Daarnaast wordt op andere onderdelen van de bedrijfsvoering (zoals Juridisch, Communicatie, Financiën en Inkoop) melding gemaakt indien sprake is van beleidswijzigingen. Bij de 10-maandsrapportage wordt in de paragraaf Bedrijfsvoering alleen gerapporteerd over de ontwikkeling van de arbeidskosten.

- [HR](#)

Verplichte BBV-indicatoren

Pagina 98

Verplichte BBV-indicatoren

Formatie: fte per 1.000 inwoners

De KPI is hoger dan bij de oorspronkelijke begroting 2019 door een stijging in de formatie. Deze stijging is enerzijds het resultaat van het voornemen om een deel van extern ingehuurd medewerkers een arbeidscontract aan te bieden en anderzijds een stijging om de toegenomen werkzaamheden voor de stad zo goed mogelijk uit te voeren.

Externe inhuur: kosten als percentage van de arbeidskosten

Overhead (% van totale lasten)

De KPI daalt doordat er in 2019 twee veranderingen zijn geweest in het programma Overhead.

De eerste is een nieuwe methode om het taakveld Clusterondersteuning te berekenen. Dit is ingevoerd bij de Omissieregeling 2019 en leidt tot een verlaging van € 24 mln.

De tweede is het nieuwe taakveld Activering Overhead met ingang van de 2^e herziening 2019 / begroting 2020. Dit leidt in 2020 tot een verlaging van de overheadkosten van € 19 mln.

Als deze twee veranderingen er niet waren geweest was de KPI uitgekomen op 13,2%. Dit is incl. de Digitaliseringsagenda en de doorontwikkeling Concernhuisvesting.

De KPI is in de vergelijking met de andere G4 gemeenten hoger. Het vergelijken van deze KPI blijft moeilijk. In Rotterdam is de bedrijfsvoering centraler georganiseerd en worden hierdoor meer kosten tot de overhead gerekend dan in de andere G4-gemeenten. Daarnaast zijn BBV-regels verschillend uitgewerkt, bijv. de berekening van clusterondersteuning en de toerekening van overhead aan investeringsprojecten.

Apparaatskosten (kosten per inwoner)

De apparaatskosten stijgen als gevolg van de indexering 2020 (3,5%) en door hoger begrote inzet van eigen personeel en inhuur. Daarnaast stijgen de apparaatskosten als gevolg van de doorontwikkeling Concernhuisvesting en de Digitaliseringsagenda.

Concernhuisvesting en facilitair

Pagina 99

Concernhuisvesting en facilitair

Ontwikkelingen

In 2020 wordt een eerste stap gezet in de doorontwikkeling van de concernhuisvesting. De uitwerking van 'slagkracht in de wijk' geeft een extra dimensie aan de huisvesting voor de toekomst. Wijkgestuurd en opgavegericht werken vraagt om nog meer flexibiliteit. Hiermee is in de doorontwikkeling concernhuisvesting en de begroting nog geen rekening gehouden.

Vanuit de eerdere verwachting dat de organisatie zou krimpen kende Concernhuisvesting een dalend budget. Dat is met de huidige inzet van middelen gecorrigeerd. Daarmee is de huidige huisvestingsomvang geborgd. Ook de toekomstige groei of krimp is via het meebeweegmodel geborgd vanaf 2020. Daarmee zetten we gedegen stappen naar flexibele, op het primair proces aangesloten huisvesting. Voor de doorontwikkeling van het huisvestingsconcept, om de huisvesting beter te laten aansluiten bij de huidige manier van werken en de noodzaak vanuit het primair proces zullen ook de eerste stappen worden genomen.

Het nieuwe huisvestingsconcept gaat uit van een thuisbasis per team/medewerker en per locatie aanlandplekken voor flexibel gebruik. Om dit mogelijk te maken moet het aantal werkplekken worden uitgebreid. De dekking hiervoor wordt o.a. gezocht in het moderniseren van de facilitaire dienstverlening. De mate en snelheid waarmee dit lukt, bepaalt het aantal werkplekken dat kan worden gerealiseerd en daarmee ook wanneer het nieuwe huisvestingsconcept kan worden gerealiseerd.

Het financiële model (meebeweegsystematiek) waarmee vanaf 2020 ontwikkeling van de organisatie tot uitdrukking komt in het budget van CHV, vraagt om flexibiliteit in de huisvesting, die ook aansluit bij de noodzaak voor het primair proces. Concernhuisvesting doet dat kostenbewust, duurzaam, circulair en met inzet van garantiebanen.

In 2019 is in lijn met de motie “Zeker van een baan bij de gemeente Rotterdam” wordt de inhuur van beveiligers verlaagd, en worden hiervoor medewerkers in dienstverband aangenomen.

Kosten (x 1.000)

Eerder was de begroting voor het jaar 2020 lager dan de jaarschijf 2019. Voor huisvesting waren in de voorjaarsnota al meerjarig middelen ter beschikking gesteld (voor 2020 € 5,5 mln en € 1,2 mln als gevolg van trend en andere technische wijzigingen). Bij de Begroting 2020 is het budget verder verhoogd als gevolg van de meebeweegsystematiek (meebewegen met business), incidentele meevallers en het verschuiven van de Servicedesk naar Concernhuisvesting.

HR

Pagina 100

HR

[ArbeidskostenBijlage ArbeidskostenDetailoverzichten Arbeidskosten](#)

Arbeidskosten

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten (medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam) en kosten van externe inhuur.

De 10-Maandsrapportage 2019 laat ten opzichte van de 2e Herziening 2019 een daling van de arbeidskosten zien van € 1,3 mln. De begrote loonkosten dalen met € 7,4 mln en de externe inhuur stijgt met € 6 mln. Het begrote percentage externe inhuur ten opzichte van de totale arbeidskosten komt hiermee op 12,3% (ten opzichte van 11,7% bij de 2e herziening).

Loonkosten

De daling van de begrote loonkosten is met name zichtbaar op de programma's Maatschappelijke ondersteuning, Openbare orde en veiligheid, Overhead, en Stedelijke inrichting en ontwikkeling. Bij de 10-maandsrapportage is ongeveer € 3,5 mln van het loonkostenbudget omgezet in budget voor externe inhuur. Vermindering van externe

inhuur en meer mensen in vaste dienst nemen is verder in gang gezet. Bij de begroting 2020 is al rekening gehouden met lagere inhuurbudgetten.

- bij Maatschappelijke ondersteuning is loonkostenbudget omgezet in inhuur voor de uitvoering van Deltaplan Schulden.
- bij Openbare orde en Veiligheid is bijna de totale bijstelling op personeel het gevolg van het omzetten van budget naar inhuur. Met betrekking tot de inzet van handhavers is gekeken naar de realisatie en verwachte inzet de rest van het jaar. Als gevolg daarvan is budget omgezet naar inhuur. Bij Veilig is omgezet naar inhuur in verband met extra inzet rondom de intensiveringen (Ondermijning en Kwetsbare wijken) en inhuur voor aanpak Radicalisering.
- in het programma Overhead worden lagere WW lasten vanuit UWV verwacht dan begroot en is bij Audit & Control budget overgezet naar inhuur in verband met openstaande vacatures.
- bij Stedelijke inrichting en ontwikkeling is sprake van diverse overhevelingen, waaronder die van loonkosten naar inhuur in verband met moeilijk vervulbare vacatures.
- bij Werk en inkomen is het budget naar beneden bijgesteld als gevolg van minder snelle groei van het aantal gemeentelijke garantiebanen dan verwacht.

Inhuur

Bij de 10-maandsrapportage is de bijstelling op inhuur grotendeels gedaan om moeilijk vervulbare vacatures in te kunnen vullen (omzetten loonkosten voor ongeveer € 3,5 mln) of i.v.m. het uitvoeren van tijdelijke werkzaamheden (vaak projecten). In het eerste geval gaat het om een tijdelijke oplossing, werving voor deze vacatures blijft doorgaan. De stijging van de begrote kosten voor externe inhuur zit voornamelijk bij Maatschappelijke ondersteuning, Openbare orde en veiligheid, Stedelijke inrichting en ontwikkeling, Volksgezondheid en zorg en Overhead. Bij Werk en inkomen is juist een daling van de inhuur te zien. Naast de hierboven reeds genoemde overheveling van loonkostenbudget naar externe inhuur zijn er nog enkele redenen voor bijstelling op inhuur:

- bij Maatschappelijke ondersteuning is budget opgehoogd voor Armoedebestrijding en extra inzet bij Veldacademie voor diverse projecten.
- bij Stedelijke inrichting en ontwikkeling is het budget voor inhuur opgehoogd voor infrastructurele werkzaamheden op investeringsprojecten en voor extra inzet op de Big Five projecten.
- binnen het programma Volksgezondheid en zorg is het inhuurbudget opgehoogd bij Vraagwijzers, ABV, B&O zorg en veiligheid en reizigerszorg.
- bij Werk en inkomen is het budget naar beneden bijgesteld omdat de budgetdaling voor begeleiding naar werk deels is ingevuld door minder extern in te huren.

Zie voor meer toelichting per programma ook 'bijlage toelichting arbeidskosten'.

Eerder bent u geïnformeerd dat inhuurlasten worden vastgelegd op meerdere categorieën in de financiële administratie. Vrijwel alle categorieën (zowel apparaatslasten als programmalasten) worden zichtbaar als inhuur in deze 10-maandsrapportage met uitzondering van inhuurlasten op inkoop en uitbestede werkzaamheden. De aard van deze inhuur is divers. Het betreft uitzendkrachten in het primaire proces zoals verkeersregelaars en reinigers bij evenementen, projectleiders voor Hoekse lijn, etc. Het betreft zowel exploitatie- als investeringsprojecten.

Anders dan inhuur op programma, die naar aanleiding van de analyse op arbeidskosten nu wordt gepresenteerd in deze paragraaf, gaat het hier om veel posten die op verschillende plekken in de administratie zijn geboekt.

Conform toezegging in de raadsbrief (19bb12020) wordt deze categorie toegelicht in deze paragraaf, tot het moment dat hiervoor een duurzame oplossing is gerealiseerd. De omvang van inhuurlasten op inkoop en uitbestede werkzaamheden betreft bij de 10-maandsrapportage € 13,7 mln.

Bijlage Arbeidskosten

Programma		2e herziening	Mutatie	10M	Toelichting
Algemene middelen	Personeel	13.866	22	13.888	
	Inhuur	708	148	856	Bij Producten en Diensten is sprake van overschrijding van het inhuurbudget o.a. door detachering eigen personeel, grotere vraag voor bepaalde klantproducten, tijdelijk project m.b.t. het opleggen van aanslagen, nieuwe werkzaamheden i.h.k.v. huisvestingsvergunning. Dekking vindt plaats door overheveling van budget binnen Producten en Diensten.
Beheer van de stad	Personeel	112.027	-66	111.960	- De loonkosten van een aantal medewerkers worden doorbelast naar diverse projecten, o.a. naastplaatsingen en circulair (+ € 384). - De boeking (mutatie) die bij de 2e herziening per abuis was gedaan, is zoals reeds eerder medegedeeld gecorrigeerd (- € 450).
	Inhuur	6.789	94	6.883	Het betreft overhevelen van budget van inkopen en uitbestede werkzaamheden naar inhuur conform de realisatie (betrof ook inhuur i.p.v. uitbesteed werk).
Bestuur en dienstverlening	Personeel	44.396	5	44.401	
	Inhuur	1.058	232	1.290	- Ophoging (+ € 69) door werkzaamheden als gevolg van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Deze middelen zijn bij de voorjaarsnota al toegekend en nu verwerkt in de inhuur. - Ophoging voor inhuur door gedetacheerd eigen personeel, diverse projecten en implementatie van

een nieuw collectiebeheersysteem (+ € 163). Dekking vindt plaats vanuit het personeelsbudget en het programmabudget.

Cultuur, sport en recreatie	Personeel	9.447	-5	9.442	
	Inhuur	369	-40	329	
Economische zaken	Personeel	6.908	-212	6.696	Op programmalasten wordt een overschrijding verwacht door onderzoeken naar de warenmarkten en onvoorziene kosten. Deze kosten worden gedekt uit de onderbesteding op het loonkostenbudget (€ - 200).
	Inhuur	162	40	202	
Maatschappelijke Ondersteuning	Personeel	37.409	-1.052	36.357	- Voor uitvoering Deltaplan Schulden is personeelsbudget overgeheveld naar budget inhuur (- € 1 mln). Het budget was voorlopig gezet op loonkosten. Het betreft een tijdelijk programma, vandaar de keuze voor inhuur.
	Inhuur	4.917	1.892	6.809	- Ophoging budget inhuur voor vroegsignalering m.b.t. Armoedebestrijding (+ € 612). Dekking vindt plaats vanuit de programmalasten armoede en onderbesteding kwijschelding afvalstoffenheffing. De projecten zijn tijdelijk, vandaar de keuze voor inhuur. - Ophoging (+ € 159) bij Veldacademie, voornamelijk voor trekkers van projecten/opdrachten van derden (transformatie van leegstaand vastgoed, waarde van de publieke ruimte, de herontwikkeling van de haven of aantrekkelijke wijken voor jong en oud). Tegenover de het inhuurbudget staat een ophoging van baten. De baten worden gerealiseerd d.m.v. facturatie aan derden.
Onderwijs	Personeel	14.328	-5	14.323	
	Inhuur	930	-61	869	
Openbare orde en veiligheid	Personeel	60.031	-1.680	58.350	- Op basis van de realisatiecijfers (minder loonkosten en meer inhuur dan aanvankelijk gedacht) vindt overheveling plaats van personeelsbudget naar inhuur. Het betreft de inzet van handhavers (- € 1 mln) - Op basis van de realisatie zijn budgetten overgeheveld naar afdeling Groen (- € 153). Door de lager uitgevallen prognose (door het niet kunnen vervullen van vacatures) bij Handhaving kon het tekort bij Groen opgevuld worden. - Bij Veiligheid is budget overgeheveld van personeel naar inhuur (- € 507). Het betreft extra inzet rondom de intensiveringen Ondermijning en Kwetsbare Wijken en inhuur vanuit de extra bijdrage 2019 vanuit Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid voor aanpak Radicalisering (jaarlijkse bijdrage voor extra klussen).
	Inhuur	3.171	1.576	4.747	
Overhead	Personeel	294.526	-1.938	292.587	- Bij Audit & Control is sprake van openstaande vacatures en dit leidt tot (incidentele) onderbesteding op de loonkosten. Hiertegenover wordt op inhuur een overbesteding verwacht. Inhuur was noodzakelijk voor het realiseren van een juiste en tijdige jaarrekening 2018. Tevens is specifieke kennis benodigd voor het uitvoeren van een aantal audits. Vandaar overheveling budget naar inhuur (- € 400). - Voor 2019 worden vanuit UWV lagere WW lasten verwacht (ex-werknemers minder vaak en

minder lang een ww-uitkering) dan begroot (- € 1 mln). Een marge is aangehouden i.v.m.

onzekerheid over de uiteindelijke hoogte van de WW lasten.

	Inhuur	31.851	820	32.671	- Er heeft bijstelling plaatsgevonden (+ € 188) als gevolg van diverse kleine bijstellingen (binnen bijna alle domeinen binnen BCO) waarbij het gaat om het aanpassen van de begroting aan de laatste prognose.
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	Personeel	106.435	-1.223	105.212	- De bijstelling betreft diverse budgetoverhevelingen voor o.a. AVG/privacy officer en een bijdrage aan loonkosten trainees. Daarnaast is budget overgeheveld naar inhuur als gevolg van het niet in kunnen invullen van de vacatureruimte (tijdelijke werkzaamheden landschaps- architecten, stedenbouwkundigen en gebiedsadviseurs). Dit resulteert in een totale bijstelling van € - 1,2 mln).
	Inhuur	19.643	2.863	22.506	- Ophoging inhuur PME vanuit programmakosten, om meer infrastructurele werkzaamheden te kunnen uitvoeren op diverse investeringsprojecten (+ €1,8 mln). Deze werkzaamheden zijn moeilijk in te vullen met eigen personeel, vanwege krapte op de arbeidsmarkt. - Er wordt extra inzet gepleegd op de Big Five projecten, dit was nog niet in de begroting opgenomen. Dekking vindt plaats vanuit de programmalasten van Ruimte en Wonen (+ € 1 mln).
Verkeer en vervoer	Personeel	19.420	-346	19.074	- In het kader van realistisch begroten (begroting aanpassen aan laatste prognose) is budget verschoven tussen personeel en inhuur (- € 515). - Budgetten zijn rechtgezet: budgetten daar geplaatst waar ze horen (+ € 127).
	Inhuur	1.245	20	1.266	
Volksgezondheid en zorg	Personeel	74.993	-89	74.904	
	Inhuur	6.122	1.120	7.242	- Bij Vraagwijzers is personeelsbudget overgeheveld naar inhuur en bij Administratie, Bedrijfsprocessen en Vakontwikkeling is personeelsbudget verschoven naar inhuur voor een coördinator Doelgroepenvervoer, in afwachting van een definitief besluit wordt deze ingehuurd (+ € 370). - De back-office van ABV biedt administratieve ondersteuning voor de afhandeling van de aanvragen voor het AOW/Jeugd-tegoed. Er zijn dit jaar echter aanzienlijk meer aanvragen dan verwacht. Vanwege de vereiste doorlooptijd wordt extra capaciteit ingehuurd (+ € 155). - Ophoging inhuur bij afdeling B&O zorg en veiligheid(+ € 237). Extra tijdelijke inzet voor: realisatie acties uit beleidskader, bestuurlijke wens (b.v. werkgroep stop geweld tegen vrouwen), ketenregie huiselijk geweld binnen MOW. Financiering grotendeels vanuit het rijk. - Overheveling van personeelsbudget naar inhuur i.v.m. lastig in te vullen vacatureruimte bij reizigerszorg en Veilig Thuis(+ € 324).
Werk en inkomen	Personeel	77.624	-798	76.826	- Door de achterblijvende groei van het aantal gemeentelijke garantiebannen is het budget met € 1,3 mln verlaagd. Daarnaast stond bijna heel het projectbudget voor de vorming van de organisatie Rotterdam Inclusief op inhuur begroot. In de 10-Maandsrapportage wordt hiervoor € 713 overgeheveld van inhuur naar personeel. Daarnaast wordt een financiële meevaller van € 273 verwacht door niet ingevulde vacatureruimte.
	Inhuur	38.252	-2.660	35.592	- Naast de budgetoverheveling van € 713 naar personeel is het inhuurbudget met € 207 verlaagd, omdat er minder dan verwacht wordt ingehuurd bij Rotterdam Inclusief.

- Binnen Arbeidsparticipatie-werk lag dit jaar een bezuinigingsopgave van € 3,3 mln in verband met taakstellingen en een herschikking van prioriteiten, mutaties uit de meicirculaire en dalende inkomsten uit het Europees Sociaal Fonds (ESF). Hierbij is kritisch gekeken naar externe inhuur en wordt bij uitstroom niet meer tot vervanging overgegaan. Dit heeft geleid tot een besparing van € 1,7 mln.

Totaal	871.410	-7.389	864.021
personeel			
Totaal	115.217	6.045	121.262
inhuur			
Totaal	986.627	-1.344	985.283

Detailoverzichten Arbeidskosten

Bijstellingen arbeidskosten

Arbeidskosten (x € 1.000)	Oorspr. begroting	Bijstellingen	Bijstellingen 1e	Bijstellingen 2e	Bijstellingen	Totaal bijgestelde
Programma	2019	omissie	herziening	herziening	10-maands	begroting
Algemene middelen	14.361	279	-19	-47	170	14.744
Beheer van de stad	116.174	634	1.739	269	28	118.844
Bestuur en dienstverlening	43.062	238	1.430	725	237	45.691
Cultuur, sport en recreatie	9.617	524	-90	-236	-45	9.770
Economische Zaken	6.866	455	-113	-139	-172	6.898
Maatschappelijke Ondersteuning	35.046	2.878	-7	4.410	840	43.167
Onderwijs	12.705	320	935	1.298	-66	15.192
Openbare orde en veiligheid	56.762	4.283	3.061	-905	-104	63.097
Overhead	331.949	-17.464	7.297	4.594	-1.118	325.258
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	120.794	245	2.979	2.061	1.641	127.719
Verkeer en Vervoer	18.840	1.564	281	-20	-326	20.340
Volksgezondheid en zorg	67.960	8.870	3.063	1.222	1.030	82.145
Werk en inkomen	98.829	13.602	5.165	-1.719	-3.458	112.418
Totaal	932.965	16.430	25.720	11.512	-1.344	985.283

Bijstellingen loonkosten

Loonkosten (x € 1.000)	Oorspr. begroting	Bijstellingen	Bijstellingen 1e	Bijstellingen 2e	Bijstellingen	Totaal bijgestelde
Programma	2019	omissie	herziening	herziening	10-maands	begroting
Algemene middelen	13.924	228	-19	-267	22	13.888
Beheer van de stad	110.704	38	816	469	-66	111.960
Bestuur en dienstverlening	42.163	307	1.430	497	5	44.401
Cultuur, sport en recreatie	9.368	292	-38	-176	-5	9.442
Economische Zaken	6.464	429	-79	93	-212	6.696
Maatschappelijke Ondersteuning	31.857	1.901	520	3.132	-1.052	36.357
Onderwijs	12.648	272	935	473	-5	14.323
Openbare orde en veiligheid	55.852	3.369	1.764	-955	-1.680	58.350
Overhead	305.703	-11.223	-2.133	2.179	-1.938	292.587
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	99.391	2.763	4.161	120	-1.223	105.212
Verkeer en Vervoer	18.325	219	120	756	-346	19.074
Volksgezondheid en zorg	65.897	8.684	542	-130	-89	74.904
Werk en inkomen	79.600	1.508	-2.030	-1.454	-798	76.826
Totaal	851.896	8.788	5.987	4.738	-7.389	864.021

Bijstellingen externe inhuur

Externe inhuur (x € 1.000)	Oorspr. begroting	Bijstellingen	Bijstellingen 1e	Bijstellingen 2e	Bijstellingen	Totaal bijgestelde
Programma	2019	omissie	herziening	herziening	10-maands	begroting
Algemene middelen	437	50	0	220	148	856
Beheer van de stad	5.471	596	922	-200	94	6.883
Bestuur en dienstverlening	900	-69	0	228	232	1.290
Cultuur, sport en recreatie	248	232	-52	-60	-40	329
Economische Zaken	402	26	-34	-232	40	202
Maatschappelijke Ondersteuning	3.189	977	-527	1.278	1.892	6.809
Onderwijs	57	49	0	824	-61	869
Openbare orde en veiligheid	909	914	1.297	50	1.576	4.747

Overhead	26.246	-6.240	9.430	2.415	820	32.671
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	21.403	-2.518	-1.182	1.941	2.863	22.506
Verkeer en Vervoer	515	1.346	161	-776	20	1.266
Volksgezondheid en zorg	2.063	186	2.522	1.351	1.120	7.242
Werk en inkomen	19.228	12.094	7.195	-266	-2.660	35.592
Totaal	81.069	7.642	19.733	6.773	6.045	121.262

Informatievoorziening en automatisering

Pagina 101

Informatievoorziening en automatisering

[Ontwikkelingen](#)[Overige ICT-onderwerpen](#)[Monitor ICT-projecten](#)[ICT-kosten](#)

Ontwikkelingen

Digitaliseringsagenda

De ontwikkelingen op het vlak van digitalisering gaan snel en zijn van grote invloed op de primaire werkprocessen van de gemeente. De digitale transformatie vereist dan ook een andere kijk op de ontwikkeling, het beheer en het gebruik van de stad en daarmee ook op de manier waarop de processen en informatievoorziening binnen de gemeente georganiseerd zijn. Dit heeft geleid tot de Digitaliseringsagenda. Met de Digitaliseringsagenda intensiveren we onze aanpak op het gebied van digitalisering. We doen dit door onze huidige programma's te versnellen en te verstevigen en door nieuwe innovatieve projecten te starten. Deze intensivering vindt plaats op twee onderdelen:

- het werken aan een solide basis (denk daarbij aan een veilig en betrouwbaar netwerk en goede ICT-faciliteiten inclusief goede gebruikersondersteuning)
- differentiatie en innovatieve projecten die het mogelijk maken om op een moderne en efficiënte manier te werken

De solide basis is randvoorwaardelijk voor de innovatieve projecten. Naast in deze paragraaf nader toegelichte projecten zijn in de Digitaliseringsagenda een aantal programma- specifieke projecten opgenomen, zoals bijvoorbeeld het vervolg op het programma Innovatie bij Werk & Inkomen en de Omgevingswet bij Stedelijke Ontwikkeling. Voor meer achtergrondinformatie over de Digitaliseringsagenda zie de brochure [De digitale organisatie](#) of het filmpje [Digitaliseringsagenda gemeente Rotterdam](#).

Informatiegestuurd / Datagedreven werken

Het programma datagedreven werken (DGW) creëert de randvoorwaarden die de transitie van Rotterdam naar een datagedreven gemeente versnellen en vergemakkelijken. Daartoe is in 2019 de verbinding gelegd (of versterkt) met relevante actoren binnen de gemeentelijke organisatie en is het concept van de Datafabriek geïntroduceerd. De Datafabriek gaat ervoor zorgen dat data zonder belemmeringen, maar met respect voor privacy en beveiliging, door de gehele organisatie gaat stromen en dat medewerkers in hun dagelijkse werk snel kunnen beschikken over de juiste data van goede kwaliteit. Op die manier worden datagedreven inzichten in alle onderdelen van de organisatie gebruikt voor de uitvoering van de gemeentelijke activiteiten of het verbeteren daarvan. Ook wordt beleid geformuleerd op het gebied van ethiek en algoritmen en is de publieke toegevoegde waarde van datagedreven werken duidelijk gemaakt. Tenslotte is Data Diensten opgericht, een nieuwe organisatorische eenheid die datamanagement vormgeeft.

2020 staat in het teken van het starten van de Datafabriek. Bij de ingebruikname zullen telkens elementen van de opgeleverde producten worden geïmplementeerd en geborgd. Denk o.a. aan nieuwe (innovatieve) werkwijzen, methoden, technieken en opleidingen. Er ontstaat daardoor gaandeweg een steeds robuustere organisatie die steeds sneller en steeds meer informatie- en dataproducten kan leveren en succesvol in gebruik kan nemen. Overigens moet wel worden bedacht dat de algehele transitie nog wel een aantal jaar in beslag zal nemen. Maar 2020 is het jaar waarin we deze werkwijze grootschalig gaan toepassen. Veranderkundig vereist dit veel aandacht en begeleiding. Daarnaast zal het vastgestelde beleid worden geïmplementeerd en zullen we veel aandacht hebben voor samenwerking met andere gemeenten en landelijke organisaties. Bijzondere aandacht is er voor de samenwerking met de gemeente Den Haag. We gaan gestructureerd gezamenlijk projecten doen waarin we over en weer kennis delen en elkaars producten gaan gebruiken.

Rapid Application Development Platform (RAD)

De sterke behoefte binnen Rotterdam om op een snellere manier (vooral mobiele) applicaties te ontwikkelen wordt ingevuld met de generieke voorziening 'RAD platform'. Op deze laagdrempelige, flexibele en snelle manier zijn sinds januari 2018 al ruim dertig apps ontwikkeld, waarbij hergebruik van onderdelen van de software nagestreefd wordt. De grote betrokkenheid van de gebruikers bij het bouwen leidt tot snelle acceptatie en grote tevredenheid.

Digitale Stad

Het programma Digitale Stad richt zich op het creëren van een algemeen informatie- en communicatieplatform, gebaseerd op het 3D model van de stad, van en voor alle belanghebbenden in Rotterdam. Op termijn moet de Digitale Stad uitgroeien tot een volwaardige 'digital community', waarin iedereen kan deelnemen en met elkaar kan communiceren en participeren in voor hem of haar relevante zaken (bijv. stedelijke ontwikkeling). De ontwikkeling van de Digitale Stad is een co-creatie van de gemeente met een groot aantal externe partijen.

Digitaliseren werkprocessen

Door nieuwe wetgeving op openbaarmaking middels de Wet Open Overheid (WOO) moeten (IT-) inrichtingen en werkprocessen aangepast worden. De WOO beslaat het hele terrein van openbaarmaking, verstrekking en publicatie(plicht) van informatie. De belangrijkste wijziging ten opzichte van de huidige publicatieplicht is de verplichting om de eindversies van documenten in een aantal limitatief opgesomde informatiecategorieën *actief* openbaar te maken. Met *actief* wordt bedoeld dat dit gebeurt uit eigen beweging, dus zonder dat hiervoor voorafgaand een verzoek is ingediend. Er lopen daarnaast in Rotterdam diverse veranderingsprocessen die beogen de digitale informatievoorziening van de gemeente te digitaliseren en te verbeteren, waaronder de implementatie van de nieuwe Omgevingswet, GERS, DWARSS en Generieke ICT. De WOO zal aanvullende eisen stellen aan al deze ontwikkelingen. Dit proces wordt zoveel als mogelijk geautomatiseerd ingericht.

DWARSS

Het programma DWARSS voert zaakgericht werken in om de Rotterdammer optimaal te bedienen bij onder andere aanvragen en verzoeken richting de gemeente. DWARSS staat voor Digitaal Werken Aan de Rotterdamse Samenwerking en Service. Het gaat om het verbeteren van de digitale dienstverlening en digitaal én integraal samenwerken binnen het concern met behulp van het concern zaaksysteem: de e-Suite. DWARSS stelt de zaak van de Rotterdammer centraal en niet de manier waarop wij onze taken hebben georganiseerd. Het gaat uit van werken als één gemeente en daarmee gaan zaken dwars door de organisatie. Zaakgewijs werken helpt burgers en ondernemers hun vragen om producten en diensten zo zelfstandig mogelijk af te handelen onafhankelijk van welke ingang tot de gemeente ze daarvoor kiezen. Zowel via de website, de balie, 14010 als de post kan een zaak gestart worden en de aanvrager heeft daarna 7x24 inzicht in de status van zijn zaak. Onze organisatie biedt circa 400 uiteenlopende producten en diensten aan de Rotterdammers, doelstelling is deze eind 2022 te hebben verDWARSSt. Hiermee draagt DWARSS bij aan het programma Dienstverlening 2019-2022 en aan de organisatiedoelstellingen van de gemeente Rotterdam.

GERS

Het Programma "Gedigitaliseerde en Rotterdamse Samenwerking" (GERS) is het programma van de gemeente Rotterdam dat als doel heeft om in de periode tot 2023 circa 90% van de werkprocessen die geen directe relatie hebben met de Rotterdammer om te zetten naar digitale dossiers. Met DIVA kan op een makkelijke manier digitaal en efficiënt worden samengewerkt aan één dossier. Documenten en e-mail kan beter worden beheerd. Op termijn wordt ook whatsapp en sms adequaat beheerd. De volledigheid en vindbaarheid van informatie over grote projecten en informatie ten behoeve van WOB-verzoeken wordt hierdoor vergroot. De (toekomstige) Wet Open Overheid vraagt zelfs meer informatie-uitwisseling. Ook wordt het (her-)gebruik en beheer van dossiers, waaronder de besluitvorming in het bestuurlijk proces en alle beleidsprocessen geoptimaliseerd. De digitaliseringsslag wordt ondersteund door een verandertraject gericht op samenwerking in dossier(vorming) door gebruik van het concern documentmanagementsysteem DIVA. In 2020 wordt ingezet op inzet van DIVA voor bestuurlijke besluitvorming en besluitvormende overleggen.

Overige ICT-onderwerpen

(Informatie)beveiliging en privacy

In 2019 is het programma Rekenkamer Informatiebeveiliging, mede gestart naar aanleiding van een onderzoek door de Rekenkamer, onderdeel geworden van de staande organisatie. Binnen dit programma zijn alle urgente kwetsbaarheden opgelost. De beveiliging van informatie is hierdoor de afgelopen jaren, zowel digitaal als fysiek, naar een hoger niveau getild. Het verder versterken en op peil houden van de informatiebeveiliging vraagt echter continu de aandacht. In 2020 wordt daarom verder ingezet op het verhogen van het beveiligingsbewustzijn, de doorontwikkeling van strategisch risicomanagement en versterken van detectie en actieve preventie van incidenten. Daarnaast ligt de focus op het blijven voldoen aan wet- en regelgeving door de verdere implementatie van het landelijke basishorizontale kader Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en (bestuurlijke) verantwoording over informatiebeveiliging.

Generieke ICT

Voor de verdere versterking van de samenwerking en de bevordering van de ontwikkeling bij de clusters worden generieke ICT-voorzieningen ontwikkeld. De behoefte aan deze voorzieningen wordt met behulp van de Business Informatie Plannen (BIP's) geïnventariseerd. Een aantal voorbeelden:

- in 2020 wordt Artificial Intelligence ingezet voor het verder automatiseren van routinematige processen. Hiervoor is gebruik gemaakt van de Robotica Proces Automation (RPA) technologie.
- Voor de geautomatiseerde communicatie binnen en buiten de gemeente kan de chatbot worden ingezet. Deze technologie maakt de 24x7 dienstverlening mogelijk.
- Voor het digitaal ondertekenen van documenten wordt de generieke digitale handtekening gerealiseerd. Er hoeft dan geen handmatige handtekening meer op de papieren versie van een document gezet te worden.
- Voor het naleven van de privacy maatregelen gaat een censuurtool worden ingezet. Hiermee kan gevoelige informatie (bv. namen bij het beantwoorden van WOB verzoeken) automatisch worden beschermd.
- Voor de ondersteuning van de medewerkers wordt een krachtige 'zoek & vind' functie en een voorziening voor video-vergaderen breed uitgerold.

Landelijke en Europese ontwikkelingen

Samen organiseren

Rotterdam neemt actief deel aan verschillende landelijke platforms en overleggen. In G4-verband, maar ook aan initiatieven die vanuit de VNG en het Rijk worden ingezet.

De Gemeenten hebben VNG-realisatie onder de noemer [Samen Organiseren](#) opdracht gegeven te werken aan meer collectiviteit op ICT-voorzieningen. Via het programma Gemeenschappelijke Gemeentelijke Infrastructuur (GGI) wordt een veilige, samenhangende digitale infrastructuur gecreëerd waardoor samenwerken tussen

gemeenten en andere overheden beter, veiliger en gemakkelijker wordt. Rotterdam participeert actief in de ontwikkeling van Common Ground: het idee om naast de bestaande gemeentelijke ICT-infrastructuur een nieuwe, moderne ICT-infrastructuur te bouwen voor de uitwisseling van gegevens binnen en tussen gemeenten.

Europese ontwikkelingen: EU lobby

Voor het onderwerp Digitalisering leggen we actief de verbinding met andere innovatief vooruitstrevende Europese steden, bedrijven en kennisinstellingen. Door de Europese samenwerking versterken we de uitwisseling van kennis, middelen en best practices. En daarbij voorkomen we dat we op verschillende plekken opnieuw het wiel uitvinden of tot conflicterend beleid en regelgeving komen.

Monitor ICT-projecten

Over de status en voortgang van risicovolle ICT-projecten wordt gerapporteerd in lijn met de Monitor Grote Projecten. De Monitor ICT-projecten is als aparte rapportage beschikbaar.

ICT-kosten

De prognose van de concernbrede ICT-kosten bedraagt ca € 147 mln in 2019. Het verschil ten opzichte van de voorjaarsnota (€ 137 mln) wordt voornamelijk veroorzaakt door de toegekende middelen voor de Digitaliseringsagenda. De genoemde bedragen zijn inclusief te activeren arbeidskosten. De begrote ICT-kosten 2020 bedragen ca € 148 mln. Dit is inclusief te activeren arbeidskosten en de Digitaliseringsagenda. De stijging ten opzichte van de huidige prognose 2019 wordt voornamelijk veroorzaakt door stijgende arbeidskosten. In 2020 zullen aanpassingen in de ICT kosten op hoofdlijnen worden gemeld.

Organisatieontwikkeling

Pagina 102

Organisatieontwikkeling

Om de opgaven van de wijk, de straat, de Rotterdammer of de ondernemer centraal te kunnen blijven stellen, moet de organisatie in staat zijn aan te sluiten bij de ontwikkelingen in de samenleving en de ambities die door het stadsbestuur zijn neergelegd in het coalitieakkoord “Nieuwe energie voor Rotterdam”.

Om dit voor elkaar te krijgen is de organisatie aan de slag om:

- ruimte en vertrouwen te creëren; een beweging naar een andere rol van de overheid
- de stad en medewerkers laten meebeslissen; samenwerken is samen doen in interactie met de stad en elkaar

- verandering in gedrag te bewerkstelligen; zoals Future Work Skills, Rotterdams leiderschap en DNA dienstverlening
- de veerkracht van de organisatie te vergroten; meebewegen en als organisatie klaar zijn voor de kansen en ontwikkelingen van de toekomst

We maken hierin verbinding met het dagelijks werk van medewerkers met als doel om blijvend passende dienstverlening te bieden waar de Rotterdammers op mogen rekenen.

Stand van zaken Organisatievisie Stadsontwikkeling

De gemeenteraad heeft in oktober 2018 de organisatievisie en de uitvoeringsagenda van Stadsontwikkeling (SO) vastgesteld. Wij hebben toegezegd de raad over de voortgang te informeren middels de reguliere P&C cyclus. In de 1e herziening 2019 heeft dat voor de eerste maal plaatsgevonden, met een overzicht van de voortgang van acties uit de uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda bestaat uit ondergenoemde vier hoofdagenda's, met per punt de actuele stand van zaken ten opzichte van de vorige rapportage:

1. Aangescherpte missie, visie en inhoudelijke agenda

We willen een nog duidelijker relatie leggen tussen de collegetargets en de SO-doelstellingen en de te behalen resultaten van de verschillende afdelingen. Wij werken nu aan het Jaarplan SO 2020, waarbij we de ervaringen van het Jaarplan 2019 meenemen. Daarbij kijken we ook naar de gebiedsopgaven en de grote projecten in de stad. Het Jaarplan SO wordt richtinggevend voor het werkpakket 2020 van ons cluster.

2. Heldere processen en sturing

Door directie en afdelingshoofden is beschreven wat er nodig is voor het inrichten en toepassen van een helder sturings- en besluitvormingsmodel. Vanaf eind september gaan we daar uitvoering aan geven met ondersteuning van een externe adviseur. Voor het verbeteren van de bestuurlijke dienstverlening loopt momenteel een pilot om te komen tot betere en snellere intake van bestuurlijke vragen.

Veel acties uit de uitvoeringsagenda SO hebben een relatie hebben met de Rotterdamse Standaard Projectmatig Werken (RSPW). Hier loopt een uitgebreid programma op waardoor we eind Q4 een geactualiseerde RSPW voor de fysieke projecten voor de raad zullen agenderen. Het actualisatieproces wordt ontwikkeld met medewerkers vanuit Stadsbeheer (SB) en SO.

Voor de professionalise-ring van het ambtelijk opdrachtgeverschap is een voorstel ontwikkeld, wat zich in de fase van besluitvorming bevindt. Een apart team financiële projectbeheersing is in oprichting bij het

projectmanagement bureau van SO. Op basis van de aanbevelingen van AT Osborne en gesprekken met eendeleгатie van de raad, wordt gewerkt aan een nieuw format voor de Monitor Grote Projecten (MGP), die met kortere doorlooptijden meer actuele informatie zal bieden.

3. Duidelijke financiële sturing en bedrijfsvoering

In samenwerking met Financial Reporting (FR), Business Control (BC) en de lijn houden we de financiële sturing tegen het licht. Waar het kan wordt de sturing en verantwoording vereenvoudigd.

4. Medewerkers centraal

We werken aan veiligheid voor medewerkers, onder andere met integriteitsgesprekken en met gesprekken binnen teams vanuit het zogenaamde Energiestromenprogramma. Hierin worden een teamleider en de medewerkers van dat team begeleid in hun onderlinge samenwerking. Daarbij is aandacht voor onder andere de sfeer, heldere werkafspraken en communicatie. We leren van de ervaringen die er al zijn met deze dergelijke aanpak (bijvoorbeeld binnen de afdeling Vastgoed) en kijken waar bredere toepassing mogelijk is.

De teamleiders worden intensiever ondersteund bij het versterken van hun rol, ook omdat zij als managers het dichtst bij de medewerkers staan. Wij stimuleren voor deze groep de onderlinge samenwerking, netwerkvorming en kennisuitwisseling, bijvoorbeeld met bijeenkomsten rondom thema's zoals bijvoorbeeld capaciteitsverdeling en leidinggeven.

Overige bedrijfsvoering

Pagina 103

Overige bedrijfsvoering

Mogelijkheden Europese samenwerking

Op het gebied van digitalisering verkent de gemeente reeds de samenwerking met andere innovatief vooruitstrevende Europese steden, bedrijven en kennisinstellingen (zie bij overige ICT-onderwerpen). Er zijn meer kansen en mogelijkheden in Europa voor bedrijfsvoering gerelateerde thema's. De komende periode wordt onderzocht voor welke thema's het relevant is om kennis, kunde en voorzieningen in Europees verband te delen. Ook wordt onderzocht waar het van belang is invloed te verkrijgen op Europees beleid en wet- en regelgeving, en aanspraak te maken op Europese middelen voor programma's en projecten. Uiteraard als onderdeel van de gezamenlijke Rotterdamse lobbystrategie.

Privacy en AVG

Met de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in 2018 heeft de gemeente Rotterdam een verplichting ten aanzien van het privacybeschermingsniveau van zowel burgers, ondernemers als medewerkers. Betrokkenen moeten er te allen tijde op kunnen vertrouwen dat de persoonsgegevens die de gemeente Rotterdam van hen verwerkt in veilige handen is. Daarnaast heeft de gemeente een verantwoordingsplicht. Dit houdt in dat de gemeente aan kan tonen dat zij aan de AVG voldoet.

Tevens blijkt dat de privacy bewustzijn in de samenleving groeit. Burgers zijn kritischer en veeleisender geworden ten aanzien van de wijze waarop met hun privacygevoelige gegevens wordt omgegaan. Met de komst van de AVG zijn tevens ook de privacyrechten versterkt en verbreed.

Het programma Rotterdam Privacy Proof heeft in 2018 gezorgd voor een basis en heeft de fundering gelegd voor de implementatie in de organisatie. Zo is er een privacybeleid, een register van verwerkingen en een datalekkenregister. Daarnaast is het proces rondom Rechten van Betrokkenen ingericht en wordt regelmatig aandacht besteed aan de privacybewustwording binnen de organisatie. Hoewel de gemeente Rotterdam formeel in control is, is het de komende jaren van belang materieel verder in control te raken op het gebied van de AVG. Dit houdt in dat de implementatie van de AVG naar een hoger niveau getild moet worden met als uiteindelijke doel privacy als vanzelfsprekend onderdeel van de gemeentelijke organisatie. De komende tijd zal de aandacht daarom steeds meer uitgaan naar Privacy by Design, het uitvoeren van Gegevensbeschermingseffectbeoordelingen (PIA) en het verder vergroten van het privacy bewustzijn.

Datalekken

Datalekken zijn incidenten waarbij persoonsgegevens (mogelijk) in handen zijn gekomen van onbevoegden. Organisaties zijn verplicht zo'n datalek binnen 72 uur te melden aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Ook wordt de raad hierover geïnformeerd.

Vanaf januari 2019 zijn er 114 datalekken geweest waarvan er 79 bij de AP zijn gemeld. Over heel 2018 waren dat er 108. Het aantal datalekken neemt dus nog niet af, maar dit laat ook zien dat medewerkers zich in toenemende mate bewust zijn van de zorgvuldigheid die hoort bij het omgaan met persoonsgegevens. De aard van de datalekken blijft constant; zo ontstaan de meeste datalekken door verkeerd geadresseerde post of email. Ook voor 2020 en verder blijft de bewustwording een belangrijk onderdeel van de implementatie van de AVG. Alle datalekken worden geëvalueerd. Voor het komende jaar wordt gevolgd of de evaluatie ook daadwerkelijk tot het nemen van maatregelen heeft geleid.

Energietransitie

Energietransitie

Rotterdam wil concreet invulling geven aan de doelstellingen uit het Akkoord van Parijs. Dat vraagt om gedurfde keuzes, maatregelen en investeringen. Die keuzes zijn tegelijk kansen; de energietransitie kan een vliegwiel zijn voor innovatie, nieuwe bedrijvigheid, extra werkgelegenheid en een haven van de toekomst. We zetten nu veranderingen in gang waar we later van profiteren.

Het college maakt in totaal € 150 mln vrij om een start te maken met de uitvoering van de energietransitie en de kansen daarvan te verzilveren. Bij de Begroting 2019-2022 is hiervan reeds 4x € 10 mln beschikbaar gesteld voor het voortzetten van het programma Duurzaamheid. Omdat de verkoop van Eneco nog even tijd vraagt en de urgentie groot is, hebben we besloten hiervoor nu al € 68,2 mln vrij te maken. Hiermee doen we investeringen in de stad die zich later uitbetalen. Innovatie, bedrijvigheid en betaalbaarheid zijn doelstellingen en randvoorwaarden die we niet halen door op onze handen te zitten. Door nu te leren en te stimuleren kunnen we de jaren erna snelheid maken in het opschalen van de energietransitie.

We hebben diverse plannen en projecten in beeld waarmee we nu aan de slag kunnen. Met het vrijmaken van budget laten we aan de stad zien dat we een serieuze gesprekspartner zijn, kunnen we nieuwe initiatieven versnellen en werken de gemeentelijke middelen als hefboom om investeringen van derden te verkrijgen.

Inzet middelen

Het college heeft de volgende verdeling voor ogen van de middelen over de verschillende thema's. Hier is een onderscheid gemaakt tussen middelen voor het Energietransitiefonds en voor de projecten. Na de verkoop van Eneco wordt het fonds verder aangevuld.

Thema's	Gemeentelijke bijdrage				Aanvullende financiering		
	2019	2020	2021	2022	Totaal Gemeente	Bijdrage Rijk	Totaal Beschikbaar
Haven en Industrie	0,4	4,5	-	-	4,9	4,4	9,3
Gebouwde omgeving	0,1	1,9	-	-	2,0	6,1	8,1
Emissieloze Mobiliteit	2,0	6,7	-	-	8,7	-	8,7
Schone Energie	0,5	4,0	1,2	1,7	7,4	-	7,4
Nieuwe Economie	3,1	5,3	-	-	8,4	-	8,4
Lokale duurzame Initiatieven	-	0,7	-	-	0,7	-	0,7
Proceskosten	0,3	0,8	-	-	1,1	-	1,1
Resterende ruimte	-	-	18,4	16,8	35,2	-	35,2
Totaal	6,4	23,9	19,6	18,4	68,2	10,5	78,7

De technologische vooruitgang gaat razendsnel als het gaat om nieuwe vormen van circulaire productieprocessen en opwekken van energie. Maar ook de digitalisering zorgt voor nieuwe kansen. Al doende zullen we ontdekken

waar zich nieuwe kansen voordoen en zullen we hiervoor ruimte geven of erop inspringen door ingezet beleid bij te sturen. Niet alleen de technologie gaat snel, maar ook besluiten en middelen vanuit het Rijk en de EU hebben continu impact op de opgave en de kansen die zich voordoen. Ook het integreren van de diverse opgaves naast elkaar vraagt een wendbare en lerende aanpak. De bovenstaande verdeling is dus indicatief en kan in de loop van de tijd nog wijzigen.

Afwegingskader

Alle projecten en programma's worden beoordeeld aan de hand van een afwegingskader. Het afwegingskader is gebaseerd op de 12 leidende principes uit het Raadsakkoord Energietransitie; gericht op Rotterdam onafhankelijk maken van fossiele brandstoffen (19bb13342). Primair is de inzet op CO2 reductie en het bijdragen en het versnellen van de energietransitie (collegetarget 1 'De stijging van de CO2-uitstoot wordt in deze collegeperiode omgebogen naar een dalende trend, die leidt tot 49% CO2-reductie in 2030, gemeten t.o.v. het jaar 1990'). Secundair is het bijdragen aan verbeteren van de luchtkwaliteit en vermindering van primaire grondstoffen (circulariteit).

We toetsen de projecten op de bijdrage aan de bovenstaande targets. Daarnaast worden de projecten getoetst op de onderstaande afwegingscriteria. Het afwegingskader wordt tussentijds geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. De criteria van dit afwegingskader zijn:

- marktfalen aanwezig (noodzaak inzet gemeentelijke middelen)
- de middelen worden zoveel mogelijk ingezet als aanvulling op Rijksmiddelen of Europese middelen
- bij voorkeur revolverend ('geld met heimwee': lening, participatie of garantie)
- altijd een financiële, economische en/of maatschappelijke hefboom
- draagt bij aan nieuwe economie en banen
- draagt bij aan betaalbaarheid energietransitie en tegengaan energiearmoede
- draagt bij aan nieuwe innovatieve oplossingen
- de middelen kunnen in deze collegeperiode worden weggezet in concrete projecten in de stad

Programma's en projecten energietransitie

In het [Uitvoeringsplan Energietransitie 2019-2020](#) zijn projecten en programma's opgenomen die bijdragen aan het bereiken van bovenstaande doelstellingen. Dit geeft invulling aan de in de begroting opgenomen middelen. Voorbeelden zijn het opleiden van Energiecoaches, het Field Lab elektrificatie, Slimme bouwlogistiek, Programma Versnellen Innovatie Rotterdams MKB, het Duurzaamheidsloket en actieve informatievoorziening.

Daarnaast wordt een Energietransitiefonds ingericht. De middelen in dit fonds worden zoveel mogelijk revolverend ingezet. Er wordt in eerste instantie 9,5 miljoen euro voor beschikbaar gesteld. Na de verkoop van Eneco zal dit verder worden aangevuld. Het idee van een revolverend fonds is dat opbrengsten – zoals rente, afgeloste leningen, dividend en bijvoorbeeld geld uit de verkoop van aandelen – terugvloeien naar het fonds, waardoor het geld nog een keer ingezet kan worden voor het financieren van andere projecten (het geld 'revolveert'). Kortom, je kunt meer doen met hetzelfde geld.

Proces

Voor het totale energietransitiebudget geldt dat het college uw raad binnen de reguliere P&C cyclus (begroting en jaarrekening) via een aparte verantwoording informeert over de planning en besteding van het **totale energietransitiebudget**. Hierbij wordt ook inzichtelijk gemaakt wat de bijdragen zijn van derden, zoals Rijksmiddelen en (Europese) subsidies.

Flexibiliteit

De inzet van het energietransitiebudget is flexibel en adaptief in de looptijd. Invulling is onder meer afhankelijk van Rijksbeleid, de uitkomsten van het Rotterdamse Klimaatakkoord en nieuwe wet- en regelgeving. Jaarlijks wordt een bestedingsvoorstel opgesteld voor de inzet van de middelen. Op deze wijze kunnen we optimaal inspelen op grote externe ontwikkelingen en nieuwe (technologische en wettelijke) mogelijkheden.

Financiële en juridische consequenties/aspecten

Het college heeft besloten om het beslag van de Energietransitiemiddelen op het IFR in de Voorjaarsnota 2019 te stellen op € 68,2 mln. Daarvan is € 58,7 mln bestemd voor de uitvoering van projecten (uitvoeringskosten, proceskosten en subsidies) en wordt € 9,5 mln gestort in het Energietransitiefonds (ten behoeve van garanties, participaties en leningen) dat revolverend zal worden ingezet.

Financiering

Pagina 106

Financiering

Deze paragraaf gaat over de gemeentelijke treasuryfunctie. Treasury staat voor het beheer van het geld van de gemeente. Binnen de treasuryfunctie is de financiering van de gemeente een belangrijk werkveld. De gemeente moet altijd over voldoende geld beschikken om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen: het op tijd betalen van uitkeringen, subsidies, salarissen en facturen van derden. Hiervoor trekt de gemeente op dagelijkse basis korte geldleningen aan. Om investeringen in de stad mogelijk te maken, trekt de gemeente geldleningen aan met een langere looptijd. Het andere belangrijke aandachtsveld binnen de treasuryfunctie betreft het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties door de gemeente op grond van de publieke taak.

[Beleid](#)[Ontwikkeling financiering](#)[Rente](#)[Wettelijke normen](#)[Renterisicobeheer](#)[Leningverstrekking](#)[Garantieverlening](#)[Kredietrisicobeheer](#)

Beleid

De treasuryfunctie van de gemeente omvat alle activiteiten die voorzien in de vermogensbehoefte van de gemeente. Het gaat daarbij om het aantrekken van leningen en het uitzetten van tijdelijk overtollig geld. Verder gaat het om de beheersing van de financiële risico's die gepaard gaan met de geldstromen, de financiële posities en de vermogenswaarden. Het financieringsbeleid is erop gericht om de rente die de gemeente moet betalen op de aangetrokken leningen te beheersen en de daarmee samenhangende risico's te beperken. Binnen de wettelijke kaders ligt de invulling van het beleid bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak bij de gemeenteraad.

Financiering

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie van decentrale overheden. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat een gemeente prudent moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's door ongewenste renteschommelingen. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Het kan voorkomen dat de gemeente in een bepaalde periode overtollig geld heeft. Als ze dat geld niet uitleent aan medeoverheden en de omvang is hoger dan een bepaald drempelbedrag, dan moet de gemeente dat geld aanhouden in 's Rijks schatkist. Dit wordt 'verplicht schatkistbankieren' genoemd. De Wet fido stelt strenge eisen aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen en de te gebruiken instrumenten. Artikel 212 van de Gemeentewet verplicht de gemeente de gemeentelijke regelgeving voor de financieringsfunctie vast te leggen. Dit heeft de gemeente gedaan in de [Verordening financiën Rotterdam 2013](#), die verder is uitgewerkt in het [Treasurystatuut Rotterdam 2015](#).

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de toerekening van rente aan de diverse taakvelden een vereiste. Daarbij zijn bepalingen en richtlijnen opgesteld voor de berekening van de bespaarde rente, de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen en de omslagrente die wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE).

Jaarlijks worden op basis van de BBV-richtlijnen de verschillende interne rentepercentages berekend. Door de laagblijvende marktrente wordt de bespaarde rente (de rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen) met ingang van 2020 verlaagd van 2,25% naar 2%. De lagere rentelasten leiden ertoe dat de omslagrente investeringen met ingang van 2020 ook wordt bijgesteld van 2,25% naar 2%. De bestendige gedragslijn is om indien mogelijk beide rentepercentages aan elkaar gelijk te houden. Daarnaast bestaan er rijksregels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorzieningen bestuurders en gebieden.

Op grond van de bovenstaande bepalingen en richtlijnen worden in de begroting 2020 en verder de volgende interne rentepercentages onderscheiden:

- Omslagrente BIE: 1,4%
- Omslagrente investeringen: 2%
- Bespaarde rente: 2%
- Rentetoerekening pensioenvoorzieningen bestuurders en gebieden: 1,577%

In deze begroting is nog geen rekening gehouden met de eventuele financieringseffecten die samenhangen met de beoogde verkoop van de aandelen Eneco. Verkoop leidt ertoe dat er in een keer veel geld op de gemeentelijke

bankrekening binnenkomt. Hierdoor hoeft er minder geleend te worden. Vooruitlopend op deze verkoop wordt wel de leningenportefeuille meer flexibel gemaakt. Binnen de wettelijke kaders met betrekking tot het renterisicobeheer wordt de huidige financieringsbehoefte daarbij ingevuld met leningen met kortere looptijden.

Leningverstrekking en garantieverlening

Gemeenten mogen volgens de [wet financiering decentrale overheden \(Wet fido\)](#) uitsluitend geldleningen verstrekken en garanties verlenen uit hoofde van de publieke taak. Er is sprake van een publieke taak wanneer overheidsingrijpen noodzakelijk is om een maatschappelijk belang te realiseren. De gemeenteraad bepaalt wat tot de publieke taak behoort binnen de kaders van de wet fido. Bij het verstrekken van geldleningen en garanties is een voldoende motivering van de overwegingen vereist, zodat de gemeenteraad en de Provincie Zuid-Holland als toezichthouder dit kunnen toetsen. Een belangrijke overweging voor de gemeenteraad hierbij is of de betreffende activiteiten direct of indirect van belang zijn voor alle of een groot deel van de eigen inwoners. Daarnaast moet worden overwogen of de gemeente de meest geëigende partij is om deze activiteiten te steunen.

De [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#) biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking of garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het “nee, tenzij” principe. Daarbij houdt de gemeente nadrukkelijk rekening met wettelijke kaders. De gemeente beheerst en verlaagt de risico's die samenhangen met de leningverstrekking en garantieverlening door toepassing van een actief kredietrisicobeheer.

Ontwikkeling financiering

De ontwikkeling van de investeringen en de ontwikkeling van de financieringsmiddelen zijn belangrijk om de ontwikkeling van het financieringstekort te kunnen bepalen. Het financieringstekort is het verschil tussen het bedrag van de verwachte boekwaarde van de investeringen en de beschikbare financieringsmiddelen. Door de ontwikkeling van de bestaande leningenportefeuille met die van het financieringstekort te combineren ontstaat inzicht in de ontwikkeling van de totale leningenpositie van de gemeente.

Investerings

De onderstaande tabel toont de verwachte ontwikkelingen van de boekwaarde van de gemeentelijke investeringen. Het gaat hierbij zowel om de lopende als de nieuwe investeringen in (im)materiële vaste activa, financiële vaste activa, de bouwgronden in exploitatie en het netto werkkapitaal in de komende jaren. Onder de immateriële activa worden de bijdragen aan activa van derden gerekend en de kosten van onderzoek van niet in exploitatie genomen bouwgronden. Tot de materiële vaste activa behoren onder andere de terreinen, gebouwen en vervoermiddelen van de gemeente. De financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit gestort aandelenkapitaal en verstrekte geldleningen. De voorraden, die voornamelijk bestaan uit bouwgronden in exploitatie, worden in dit overzicht ook tot de investeringen gerekend. Het overige netto werkkapitaal bestaat uit het saldo van debiteuren, crediteuren en overlopende posten.

De (im)materiële vaste activa stijgen in de komende jaren door de diverse investeringen in bijvoorbeeld versnelde ombouw straatverlichting naar LED, Maastunnelcomplex, Coolsingel, mobiliteitsmaatregelen Feyenoord City en

onderwijshuisvesting, zie de [paragraaf Investeringsfondsen](#). De voorgenomen kapitaalstorting met betrekking tot het Warmtebedrijf van € 118 miljoen wordt vooralsnog verwacht in 2020. Hierdoor neemt de boekwaarde van de kapitaalverstrekkingen toe.

Investeringsfondsen (standen ultimo jaar)	2019	2020	2021	2022	2023
Immateriële vaste activa	35.257	41.950	39.910	37.871	36.328
Materiële vaste activa	2.750.100	2.958.688	3.011.979	3.024.847	2.996.478
Kapitaalverstrekkingen	388.414	505.852	505.289	504.727	504.493
Leningen (woningcorporaties en verbonden partijen)	198.455	181.159	163.639	145.697	127.212
Overige financiële vaste activa	12.323	12.163	11.873	11.585	11.297
Financiële vaste activa	599.192	699.174	680.801	662.009	643.002
Voorraden	-202.924	-195.039	-188.409	-190.375	-188.918
Overig netto werkkapitaal	76.239	76.239	76.239	76.239	76.239
Totaal investeringen	3.257.864	3.581.012	3.620.520	3.610.591	3.563.129

Financieringsmiddelen

Tegenover de investeringen staan de interne en externe financieringsmiddelen. De lange interne financieringsmiddelen worden gevormd door de reserves en voorzieningen. De vaste schulden bestaan uit lange leningen en overige vaste schuld. De overige vaste schuld bestaat vooral uit de ontvangen afkoopsommen erfpacht. Deze afkoopsommen vallen gedurende de oorspronkelijke looptijd van het afgekochte erfpachtcontract jaarlijks vrij in het resultaat. De netto vlottende schulden worden hier berekend als de netto positie van korte leningen en banksaldi. De grens tussen kort en lang ligt voor de leningen op één jaar.

De komende jaren daalt de reservepositie. Dit komt vooral door bijdragen aan investeringsprojecten uit het [Investeringsfonds Rotterdam \(IFR\)](#) en de [bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling](#). De [voorzieningen](#) blijven redelijk stabiel. Met het oog op de beoogde verkoop van de aandelen Eneco wordt de flexibiliteit in de financieringsportefeuille vergroot. Hierdoor vinden er tot 2021 relatief veel aflossingen plaats op de opgenomen lange leningen en dalen de lopende vaste schulden aanzienlijk.

Financieringsmiddelen (standen ultimo jaar)	2019	2020	2021	2022	2023
Eigen vermogen	1.036.885	918.822	868.617	824.438	911.991
Voorzieningen	58.649	58.795	58.895	59.016	59.029
Interne financieringsmiddelen	1.095.534	977.617	927.512	883.454	971.020
Obligatieleningen en onderhandse leningen	1.236.855	888.220	483.079	457.083	351.064
Overige leningen	36.100	35.053	34.006	32.959	31.912
Lopende vaste schulden	1.272.955	923.273	517.085	490.042	382.976

Kasgeldleningen en netto banksaldi	275.000	275.000	275.000	275.000	275.000
Netto vlottende schulden	275.000	275.000	275.000	275.000	275.000
Totaal lopende financieringsmiddelen	2.643.489	2.175.890	1.719.597	1.648.496	1.628.996

Financieringstekort

De interne financieringsmiddelen en de lopende vaste schulden nemen sterker af dan de investeringen. Dit leidt mede door het flexibel maken van de financieringsportefeuille tot een oplopend financieringstekort. Het financieringstekort geeft het bedrag weer van de nieuwe leningen die moeten worden aangetrokken als de overige balansposten zoals vaste activa (investeringen), eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen zich volgens de begroting ontwikkelen. De gemeente past totaalfinanciering toe. Daarbij worden op basis van de werkelijke totale liquiditeitsbehoefte (het saldo van uitgaven en ontvangsten) van de gemeente leningen aangetrokken of middelen bij de schatkist gestald. Ervaring leert dat de werkelijke liquiditeitsbehoefte in de praktijk lager uitvalt dan het begrote financieringstekort. Volgens de wet fido mag niet eerder worden geleend dan dat de middelen daadwerkelijk benodigd zijn. Ook moet de looptijd passen bij de verwachte duur van de liquiditeitsbehoefte. Pas bij een structurele liquiditeitsbehoefte worden langlopende leningen afgesloten. Als Eneco in 2020 wordt verkocht zal dit naar verwachting leiden tot een (tijdelijk) liquiditeitsoverschot. Vooruitlopend hierop worden daarom leningen met kortere looptijden aangetrokken.

Financieringstekort (standen ultimo jaar)	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringen	3.257.864	3.581.012	3.620.520	3.610.591	3.563.129
Lopende financieringsmiddelen	-2.643.489	-2.175.890	-1.719.597	-1.648.496	-1.628.996
Financieringstekort	614.375	1.405.122	1.900.923	1.962.095	1.934.133

Ontwikkeling leningenpositie

Uitgaande van bovenstaande ontwikkeling van het financieringstekort neemt de totale schuld tot 2022 toe en daalt daarna. Dit patroon is ook zichtbaar in de ontwikkeling van de [netto schuldquote](#).

Ontwikkeling leningenpositie (standen ultimo jaar)	2019	2020	2021	2022	2023
Netto vlottende schulden	275.000	275.000	275.000	275.000	275.000
Lopende vaste schulden	1.236.855	888.220	483.079	457.083	351.064
Financieringstekort	614.375	1.405.122	1.900.923	1.962.095	1.934.133
Vaste schulden	1.851.230	2.293.342	2.384.002	2.419.178	2.285.197
Totaal schulden	2.126.230	2.568.342	2.659.002	2.694.178	2.560.197

Rente

De financiering van de gemeentelijke investeringen vindt plaats met reserves en voorzieningen – de lange interne financieringsmiddelen – en met extern aangetrokken geldleningen. De gemeente rekent rente over de reserves en

voorzieningen (bespaarde rente). De totale gemeentelijke vermogenskosten bestaan daarmee uit de externe rentelasten over de korte en lange financiering en de berekende rentelasten over de interne financieringsmiddelen. De gemeente werkt met totaalfinanciering en een omslagrentemethodiek. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke vermogenskosten via het taakveld treasury worden toegerekend aan de overige gemeentelijke taakvelden op basis van de boekwaarde van desbetreffende investeringen op de balans.

Gemiddelde rente externe financieringsmiddelen

Het gemiddeld rentepercentage dat wordt berekend over de netto korte schuld is afgeleid van het meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone. Daarbij wordt gerekend dat de korte rente gedurende de meerjarenperiode tot en met 2023 geleidelijk oploopt tot 2%. Voor het financieringstekort wordt gerekend met een lange rente die gedurende diezelfde periode oploopt tot 2,5%. Op grond van deze uitgangspunten komt de gemiddelde rente over de externe financieringsmiddelen in 2020 uit op 2%.

Bespaarde rente

De beschikbaarheid van reserves en voorzieningen vermindert de behoefte aan rentedragend vreemd vermogen. Daardoor worden de rentekosten verlaagd. Met deze interne financieringsmiddelen 'bespaart' de gemeente dus rente op vreemd vermogen. Daarom wordt de rentevergoeding die wordt toegerekend aan de reserves en voorzieningen ook wel de 'bespaarde rente' genoemd. De 'bespaarde rente' is geen uitgave zoals de werkelijke rente die de gemeente voor geldleningen moet betalen, maar blijft binnen de eigen begroting. De gemeente kan deze 'bespaarde rente' gebruiken voor andere doeleinden en voegt deze toe aan het IFR. Een deel wordt ingezet voor de dekking van de daarvoor aangewezen kapitaallasten van het investeringsprogramma en voor de dekking van out-of-pocket bijdragen aan fysieke projecten. Het resterende deel draagt bij aan het in stand houden van het investerend vermogen. Volgens BBV-regelgeving mag de bespaarde rente niet hoger worden vastgesteld dan de gemiddelde rente over de externe financieringsmiddelen. Met ingang van 2020 wordt de bespaarde rente daarom verlaagd naar van 2,25% naar 2%.

Voor de pensioenvoorzieningen bestuurders en gebieden geldt een bijzondere systematiek. Aan deze voorzieningen moet jaarlijks over de hoofdsom een toevoeging plaatsvinden met een bepaald percentage. Conform voorschriften van het Rijk is dit percentage vastgesteld op 1,577%.

Rentetoerekening

Op grond van de BBV-regelgeving maakt de gemeente onderscheid tussen de 'omslagrente bouwgronden in exploitatie' die wordt toegerekend aan de grondexploitaties en de 'omslagrente investeringen' die wordt toegerekend aan de overige investeringen. Voor de rentetoerekening aan de bouwgronden in exploitatie wordt een specifieke berekeningswijze voorgeschreven. Deze rente is vastgesteld op 1,4%. Bij de jaarrekening vindt nacalculatie plaats op basis van de werkelijke rentelasten.

De omslagrente voor de overige investeringen wordt met ingang van het begrotingsjaar 2020 verlaagd van 2,25% naar 2%. Het onderstaande schema toont de rentelasten van de externe financiering, de wijze van rentetoerekening en het renteresultaat op het taakveld treasury.

Renteschema	2019	2020	2021	2022	2023
Externe rentelasten korte en lange leningen	-38.228	-43.232	-60.017	-63.803	-67.281
Rentebaten verstrekte leningen	6.930	6.373	5.829	5.262	4.663
Saldo externe rentelasten en rentebaten	-31.298	-36.859	-54.188	-58.541	-62.618
Omslagrente bouwgronden in exploitatie (BIE)	-2.550	-2.870	-2.769	-2.737	-2.740
Toe te rekenen externe rente	-33.848	-39.729	-56.957	-61.278	-65.358
Rente over eigen vermogen (toevoeging IFR)	-24.363	-20.738	-18.376	-17.372	-16.489
Rente over voorzieningen (toevoeging IFR)	-338	-262	-266	-270	-275
Rente over voorzieningen (toevoeging pensioenvoorzieningen)	-724	-718	-717	-716	-714
Totaal toe te rekenen rente	-59.273	-61.447	-76.316	-79.636	-82.836
Toegerekende omslagrente	68.183	65.923	70.454	71.257	71.223
Renteresultaat	8.910	4.476	-5.862	-8.379	-11.613

Wettelijke normen

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn drie wettelijke normen opgenomen waaraan de gemeente moet voldoen. Zo moeten tijdelijk overtollige middelen boven een vastgestelde drempel worden aangehouden in 's Rijks schatkist. Bij het aantrekken van korte leningen (met looptijd tot één jaar) mag het gemiddelde saldo de kasgeldlimiet niet langdurig overschrijden. Het saldo aan aflossingen en renteherzieningen op de bestaande portefeuille lange leningen (met looptijd van één jaar of langer) mag in enig jaar niet hoger zijn dan de renterisiconorm.

Drempel schatkistbankieren

Ter beperking van de staatsschuld moeten gemeenten liquide middelen aanhouden in de schatkist van het Rijk of uitzetten bij mede-overheden. Om het cashmanagement van de gemeenten niet te veel te verstoren mogen de gemeenten een beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanhouden. Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag. Het drempelbedrag is gerelateerd aan de omvang van de begroting – 0,75% over de eerste schijf van € 500 mln en 0,2% over alles daarboven. Voor 2020 komt het drempelbedrag voor de gemeente Rotterdam uit op € 10,3 mln. Indien de gemiddelde banksaldi boven deze drempel komen, worden deze middelen in de schatkist van het Rijk aangehouden.

Kasgeldlimiet

De gemeente mag haar activiteiten niet onbeperkt met kort geld financieren. In de Wet fido is hiervoor de kasgeldlimiet opgenomen, waarmee een maximum wordt gesteld aan de netto kortlopende schuld. De kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van het begrotingstotaal van de oorspronkelijke begroting. De in de tabel getoonde bedragen zijn jaargemiddelden. Er moet enerzijds rekening worden gehouden met beschikbare kredietlijnen en anderzijds met tijdelijke uitschieters in de behoefte aan kort geld. Daarom wordt voorzichtigheidshalve enige marge aangehouden onder de kasgeldlimiet en wordt er gestuurd op een gemiddelde netto korte schuld van € 275 mln. De kasgeldlimiet mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschreden worden. Bij een dreigende structurele overschrijding van de kasgeldlimiet zullen nieuwe lange leningen worden aangetrokken. Zijn er goede argumenten voor een langere overschrijding van de kasgeldlimiet dan kan de gemeente aan de provincie Zuid-Holland vooraf een tijdelijke ontheffing aanvragen. Met het oog op de beoogde verkoop van Eneco kan dit in 2020 van toepassing zijn. Dit wordt eind 2019 bezien.

Kasgeldlimiet	2019	2020	2021	2022	2023
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.473.998	3.767.271	3.767.271	3.767.271	3.767.271
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	295.290	320.218	320.218	320.218	320.218
Gemiddelde vlottende schulden	275.000	275.000	275.000	275.000	275.000
Gemiddelde vlottende middelen	0	0	0	0	0
Gemiddelde netto vlottende schulden	275.000	275.000	275.000	275.000	275.000
In % begroting	7,9%	7,3%	7,3%	7,3%	7,3%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	20.290	45.218	45.218	45.218	45.218

Renterisiconorm

Bij toekomstige financiering loopt de gemeente een renterisico. Dit is het risico dat de marktrente waartegen wordt geleend hoger uitvalt dan eerder is geraamd. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten.

Bij de structurering van de lange schuld moet de gemeente rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de oorspronkelijke begroting. De omvang van de begroting 2020 geldt volgens de wet ook als grondslag voor de toetsing van de daaropvolgende jaren. Als gevolg van het flexibiliseren van de leningenportefeuille zijn de aflossingen in de komende jaren relatief hoog, maar het renterisicobedrag blijft onder de renterisiconorm. Nog nieuw af te sluiten leningen in 2019 zijn niet opgenomen in onderstaand overzicht. Vooruitlopend op de verkoop van Eneco zijn dit leningen met looptijden van 1 tot 2 jaar. Deze leningen worden zodanig gestructureerd dat de renterisiconorm ook in de komende jaren niet wordt overschreden.

Renterisiconorm	2019	2020	2021	2022	2023
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.473.998	3.767.271	3.767.271	3.767.271	3.767.271
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	694.800	753.454	753.454	753.454	753.454
Renteherzieningen	8.096	2.695	61.040	0	0
Aflossingen	641.722	348.635	405.141	25.996	106.019
Risicobedrag	649.818	351.330	466.181	25.996	106.019
In % begroting	18,7%	9,3%	12,4%	0,7%	2,8%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	44.982	402.124	287.273	727.458	647.435

Renterisicobeheer

Als onderdeel van het renterisicobeheer maakt de gemeente op beperkte schaal gebruik van renteswaps.

Renteswaps

Renteswaps zijn instrumenten waarmee de lange rente kan worden vastgelegd. In 2009 en 2010 heeft de gemeente renteswaps afgesloten om toekomstige renterisico's te beperken. Daarbij zijn de renterisico's van € 185 mln aan onderliggende financieringsbehoefte ingedekt. Ter beperking van tegenpartijrisico's zijn deze swaps alleen afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Deze bank heeft met een AAA-rating de hoogste mogelijke kredietwaardigheid. Op deze renteswaps drukken geen onderpandverplichtingen. Bij een rentedaling heeft de gemeente dan ook geen verplichting om liquide middelen te storten.

Renterisico

Bij de berekening van het renterisico over de totale schuld worden zowel renterisico's die samenhangen met de korte als de lange schuld betrokken en wordt naast de herfinanciering ook eventuele uitbreiding van de financieringsbehoefte meegenomen. Dit resulteert in het bedrag dat blootstaat aan risico's van een rentestijging.

Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen. Voor meer informatie over het gemeentelijke beleid met betrekking tot risicobeheersing, zie de [paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing](#).

Renterisico	2020	2021	2022	2023
Renteherzieningen	2.695	61.040	0	0
Financieringstekort (stand primo)	614.375	1.405.122	1.900.923	1.962.095
Renterisicobedrag vaste schulden	617.070	1.466.162	1.900.923	1.962.095

Renterisicobedrag netto vlottende schulden	275.000	275.000	275.000	275.000
Totaal renterisicobedrag	892.070	1.741.162	2.175.923	2.237.095
Renterisico (2%)	17.841	34.823	43.518	44.742

Leningverstrekking

De Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014 biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking of garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het “nee, tenzij” principe. In afwijking hiervan kan specifieke regelgeving worden vastgesteld om bepaalde investeringen te stimuleren. Zo kan onder de Regeling investeringssubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen naast een subsidie een aanvullende lening worden verstrekt. De gemeente houdt hierbij nadrukkelijk rekening met wettelijke kaders, zoals de staatssteunregelgeving.

De bestaande portefeuille verstrekte geldleningen heeft een aflopend karakter. De geldleningen zijn voornamelijk verstrekt aan woningbouwcorporaties en de RET Infrastructuur BV en RET Railgebonden voertuigen BV. Tot 1994 verstrekte de gemeente leningen aan woningbouwcorporaties. In 1994 is de gemeente een overeenkomst aangegaan met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waardoor de leningen van woningbouwcorporaties worden gewaarborgd door het WSW. Sinds dat moment trekken de woningbouwcorporaties zelfstandig hun leningen aan op de kapitaalmarkt en niet meer bij de gemeente. De leningen aan overige verbonden partijen betreffen voornamelijk het Nationaal Restauratiefonds (NRF) en Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN). De overige financiële activa zijn onder andere leningen aan sportverenigingen en welzijnsorganisaties. Daarnaast gaat het om leningen voor de economische ontwikkeling.

Verstrekte leningen (standen ultimo jaar)	2019	2020	2021	2022	2023
Woningcorporaties	128.263	119.688	110.893	101.681	91.930
Deelnemingen	59.500	51.000	42.500	34.000	25.500
Overige verbonden partijen	10.692	10.471	10.246	10.016	9.782
Totaal leningen	198.455	181.159	163.639	145.697	127.212
Sportverenigingen	4.249	4.134	3.889	3.646	3.404
Economische ontwikkeling	7.082	7.082	7.082	7.082	7.082
Overig	992	947	902	857	811
Totaal overige financiële vaste activa	12.323	12.163	11.873	11.585	11.297
Totaal verstrekte leningen	210.778	193.322	175.512	157.282	138.509

Garantieverlening

Bij de gemeentelijke garantieverlening wordt onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke achtervangpositie bij de waarborgfondsen, garanties voor particulieren en garanties voor rechtspersonen.

Achtervang waarborgfondsen

De gemeente fungeert als achtervanger bij twee verschillende waarborgfondsen, de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Als achtervanger is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen.

Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheekleningen die tot 1 januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Hierdoor neemt de Rotterdamse achtervangpositie bij WEW jaarlijks verder af.

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Pas als de buffers van het WSW ontoereikend zijn, wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. Het WSW werkt dit programma in 2019 verder uit samen met de verschillende belangenhouders, waaronder de achtervangers. Onderstaande tabel toont de achtervangpositie in beide waarborgfondsen.

Borgstellingen door waarborgfondsen (standen ultimo jaar)	2019	2020	2021	2022	2023
WEW	3.333.000	3.133.000	2.933.000	2.733.000	2.533.000
WSW	6.678.456	6.678.456	6.678.456	6.678.456	6.678.456
Totaal borgstellingen door waarborgfondsen	10.011.456	9.811.456	9.611.456	9.411.456	9.211.456

In lijn met de voorgaande jaren wordt het risicobedrag weergegeven als het totaal van de borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams grondgebied. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. Bij aanspraak op alle achtervangers door het WSW voor renteloze leningen wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. In samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de G4-gemeenten ontwikkelt de VNG een methodiek voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Garanties voor particulieren

De garanties in de volkshuisvesting aan particulieren hebben voornamelijk betrekking op een regeling die gold tot 1995. Volgens deze regeling verstrekke de gemeente garanties voor hypothecaire geldleningen van particulieren.

Bij verliezen op grond van deze regeling neemt het Rijk 50% voor zijn rekening. Met de komst van de NHG in 1995 is deze regeling gestopt. Daarnaast heeft de gemeente zich garant gesteld voor door het Nationaal Restauratiefonds (NRF) verstrekte leningen.

Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren (standen ultimo jaar)	2019	2020	2021	2022	2023
Hypotheekgaranties	32.680	29.957	27.233	24.510	21.787
Garantie NRF-leningen	4.700	4.100	3.500	2.900	2.300
Totaal garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	37.380	34.057	30.733	27.410	24.087

Garanties voor rechtspersonen

In het verleden zijn op verschillende beleidsgebieden garanties voor rechtspersonen verstrekt. Bij de risicobeoordeling van de garanties wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën met hun eigen specifieke kenmerken.

Garanties t.b.v. rechtspersonen (standen ultimo jaar)	2019	2020	2021	2022	2023
Energie	104.000	104.000	104.000	104.000	104.000
Totaal garanties t.b.v. deelnemingen	104.000	104.000	104.000	104.000	104.000
Zorg	8.478	7.477	6.468	5.526	4.707
Sport en recreatie	3.574	2.509	1.694	1.236	770
Kunst en cultuur	1.214	904	730	556	426
Overig	787	727	665	601	575
Totaal garanties t.b.v. niet-deelnemingen	14.053	11.617	9.557	7.919	6.478
Totaal garanties t.b.v. rechtspersonen	118.053	115.617	113.557	111.919	110.478

De grootste garantie is die voor de deelneming Warmtebedrijf van € 104 mln. Deze garantie betreft de financiering van het aanleggen van een warmtetransportsysteem met het oog op CO2-reductie. Voor meer informatie over de ontwikkelingen met betrekking tot het Warmtebedrijf, zie de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Kredietrisicobeheer

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen aan de gemeente kunnen voldoen. Daarom neemt de gemeente risicobeperkende maatregelen en voert een actief kredietrisicobeheer. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers. Dit wordt het kredietrisico genoemd. In 2012 is de kredietrisicoreserve ingesteld om deze risico's te kunnen afdekken. Bij leningverstrekking of garantieverlening dient eenmalig een bijdrage te worden gestort voor de dekking van deze kredietrisico's. Daarnaast betaalt de

geldnemer aan de gemeente een renteopslag of garantiepremie, die als voeding dient voor de kredietrisicoreserve. De onderstaande tabel toont per ultimo 2019 de bedragen waarover risico wordt gelopen en het kredietrisico.

Kredietrisicoberekening	Uitstaand bedrag	Kredietrisico
Borgstellingen door waarborgfondsen	10.011.456	PM
Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	37.380	1.047
Garanties t.b.v. rechtspersonen	118.053	53.724
Verstrekte leningen	210.778	5.320
Totaal	10.377.667	60.091

Het kredietrisicobedrag voor de achtervangposities in het Waarborgfonds Eigen Woning en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw kan op dit moment nog niet berekend worden en wordt daarom op PM gesteld. Nadat er meer duidelijkheid bestaat over de verdere uitwerking van het strategisch programma door het WSW ontwikkelt de VNG een methodiek om het kredietrisicobedrag van de achtervangpositie voor gemeenten te kunnen berekenen. Dit gebeurt in overleg met onder andere het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de G4-gemeenten.

Voor garanties ten behoeve van volkshuisvesting particulieren baseert de gemeente zich bij het berekenen van het kredietrisicobedrag op bancaire richtlijnen. Met behulp van een kredietrisicomodel zijn de bedragen berekend die minimaal zouden moeten worden gereserveerd om de risico's van de leningverstrekking en de garantieverlening voor rechtspersonen te kunnen opvangen. Het kredietrisico is toegenomen als gevolg van hogere risico's met betrekking tot het Warmtebedrijf, zie de [paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing](#). De kredietrisicoreserve (€ 69,9 mln) is vooralsnog toereikend om het hier berekende totale kredietrisicobedrag te kunnen dekken. Pas als er ook een goede inschatting kan worden gemaakt van de risico's die samenhangen met de achtervang in de waarborgfondsen, kan worden vastgesteld of de kredietrisicoreserve toereikend is.

Grondbeleid

Pagina 107

Grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid geeft de kaders weer voor de ruimtelijke economische ontwikkelingen in de stad. Daarnaast wordt ingegaan op de verwachte marktontwikkelingen voor woningbouw en werklocaties, de financiële uitgangspunten van het grondbeleid en de risico's voor de grondexploitatieportefeuille.

[Beleid](#)[Externe ontwikkelingen](#)[Wijze van uitvoering grondbeleid](#)[Resultaten totale grondexploitatie](#)[Winstneming Reserves grondzaken](#)

Beleid

De gemeente werkt aan een aantrekkelijke woonstad met een sterke economie, zoals vastgelegd in de Stadsvisie 2030 (daterend uit 2007) en bekrachtigd in het kader 'Stedelijke Ontwikkeling, Prospectus van de Stad' (2013). De uitwerking van de aantrekkelijke woonstad richt zich op een betere 'quality of life' en, specifiek, op het behouden en aantrekken van hoger opgeleiden, mensen met midden- en hoge inkomens en gezinnen. Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn. Het college zet deze periode ambitieus in op de start van de bouw van 18.000 nieuwe woningen. Daarbij spelen duurzaamheid, energiezuinig en een betere luchtkwaliteit een grote rol. Dit te realiseren, vraagt om flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente zet zich in om nieuw investerend en organiserend vermogen voor Rotterdam aan te trekken. Zodoende wil de gemeente innovatieve initiatieven stimuleren en optimaal ruimte bieden.

Externe ontwikkelingen

BBV-aspecten

In 2016 is het Besluit begroting en verantwoording (BBV) vernieuwd vanwege de invoering van de Vennootschapsbelasting voor overheden. In 2017 is door een nieuwe uitleg van het BBV de gemeentelijke werkwijze voor tussentijdse winstnemingen herzien. De verwachting is dat het BBV ook de komende jaren verandert. De gemeente zorgt ervoor dat er continu voldaan wordt aan de regels van de – eventueel herziene - BBV.

Ontwikkelingen woningbouw

Het optimisme op de woningmarkt houdt vooralsnog aan, waardoor er een grote vraag naar nieuwbouwwoningen in Rotterdam is. Het aanbod is momenteel te klein om die vraag te voldoen. De start van 18.000 nieuwe woningen tot en met 2021 moet de druk op de woningmarkt verlichten.

De gemeente speelt in op de kansen die zich voordoen op de woningmarkt. Om aan te sluiten op de effectieve marktvraag en de groei van de stad, ligt de focus de komende periode op:

- versnelling van lopende woningbouwprojecten in een aantal gebieden in de stad (maatregelen om de realisatiegraad van de plannen te verhogen)
- zoektocht naar nieuwe woningbouwmogelijkheden voor de lange en middellange termijn: na 2022

Ontwikkelingen werklocaties

De behoefte aan nieuwbouw van commercieel vastgoed in Rotterdam blijft op basis van de huidige inzichten de komende jaren constant. Het gaat voornamelijk om vervanging van verouderd vastgoed. Het planaanbod bevindt zich de komende jaren onder de verwachte marktvraag. Een deel van de nieuwbouwvraag wordt opgelost in bestaand vastgoed, na kwaliteitsverbetering of transformatie. Op termijn leidt deze verschuiving tot een

vermindering van het overaanbod in de bestaande voorraad en tot afname van leegstand. Om de concurrentiepositie van Rotterdam te behouden is het een voorwaarde dat de kwaliteit van de bestaande voorraad voldoende is, zodat deze goed verhuurbaar is. In Rotterdam wil het college tot en met 2021 180.000 m² kantoren omzetten naar een andere functie.

Wijze van uitvoering grondbeleid

De gemeente Rotterdam hanteert sinds 2013 de 'normatief residuele methode' voor het tot stand komen van grondprijzen. Daarnaast zet de gemeente zich in voor de marktbenadering en aantrekking van investerend vermogen. Specifieke beleidsdoelstellingen vragen om een gerichte aanpak in programma's, zoals het platform 'Pak je ruimte' voor inspiratie en informatie over zelfbouw.

Om versnelling in de woningbouwopgave mogelijk te maken wordt het grondbeleid vernieuwd en verruimd.

Het ruimtelijk economisch perspectief en de gemeentelijke rolopvatting, hebben gevolgen voor de gebiedsontwikkelingen. Gebiedsontwikkelingen zijn steeds complexer. Dat komt onder andere door de betrokkenheid van meerdere partijen en het bouwen in de bestaande leefomgeving. De gemeente is er scherp op hoe zij de mensen en middelen inzet. De inzet van actief grondbeleid (grondexploitaties) biedt de meeste mogelijkheden om te sturen op de ontwikkeling. Een andere mogelijkheid is samenwerking met partners aan te gaan, maar er zijn ook veel situaties waarin de gemeente een ontwikkeling alleen faciliteert. Dat kan bijvoorbeeld door de inzet van medewerkers of een bijdrage uit een fonds.

Op basis van actuele marktanalyses van de marktvraag, prijzen, ontwikkelingen en zo meer, en van gemeentelijke ambities, bijvoorbeeld om een aantrekkelijke doelgroep in de gemeente te kunnen huisvesten, stelt de gemeente de eigen lopende grondexploitaties bij op project- en portefeuilleniveau: op programma, planning, of prijs.

Minimaal één keer per jaar voert de gemeente voor individuele grondexploitaties een risicoanalyse uit. Zo kan de gemeente bepalen welke onzekerheidsreserve nodig is om projectspecifieke risico's op te vangen, zoals het slagen van een bestemmingsplanprocedure of de kans dat ergens bodemvervuiling wordt aangetroffen. Voor deze risico's neemt de gemeente in de individuele grondexploitaties een onzekerheidsreserve op.

Voor sturing op portefeuilleniveau stelt de gemeente jaarlijks het Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed (MGV) op. Hiervoor onderzoekt de gemeente de trends en marktontwikkelingen bij woningbouw, werklocaties en maatschappelijke voorzieningen. De analyse van de resultaten leidt tot risico's en kansen in het planaanbod in Rotterdam. Deze komen terug in het MGV, aangevuld met aanbevelingen voor prioriteiten in de ontwikkeling van het planaanbod en bijsturing van de gemeentelijke portefeuille.

Resultaten totale grondexploitatie

Financieel resultaat

De projectadministratie van de grondexploitaties bevat enerzijds de gerealiseerde kosten en opbrengsten en anderzijds de begroting van nog te maken kosten en voorziene opbrengsten. De gemeente maakt alle posten contant. Gesaldeerd ontstaat daardoor de netto contante waarde (NCW) van het project.

Voor een betrouwbare inschatting van de waardeontwikkeling van de portefeuille zijn verschillende externe factoren van invloed. Door de economische ontwikkelingen kan er sprake zijn van prijsstijgingen. In de

grondexploitatie rekent de gemeente daarom met langjarige gemiddelde parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en voor renteontwikkelingen. Een verandering van de langjarige parameters heeft grote invloed op de uitkomst van de netto contante waarde-berekening (NCW-berekening). Jaarlijks voert de gemeente een analyse uit om te bepalen of een aanpassing nodig is voor de langjarige parameters. Op het moment van samenstellen van deze begroting gelden de volgende gegevens:

- rentepercentage van 1,4% (naar rato vreemd vermogen/totaal vermogen, methodiek voorgeschreven in de BBV)
- disconteringsvoet 2% (sinds 2016 voorgeschreven in de BBV)
- kostenstijging 2,0%
- opbrengstenstijging 1,0-2,0% (voor de jaren 2019 t/m 2026) en 0% voor 2027 en verder

Als er aanleiding voor is, actualiseert de gemeente gedurende het jaar de begrote posten. Eens per jaar, tijdens het jaarrekeningproces, neemt de gemeente alle posten door en voorziet deze van actuele onderbouwingen. Op die manier verantwoordt het college het juiste financiële resultaat in de jaarrekening.

Verdienvermogen

Het verdienvermogen van de totale grondexploitatieportefeuille omvat het NCW-saldo van alle grondexploitaties met een positief saldo. Dit is dus het bedrag dat de gemeente, bij gelijkblijvende uitgangspunten, gedurende de looptijd van de huidige grondexploitaties als winst kan nemen.

Het feit dat er sprake is van winsten komt grotendeels doordat de gemeente verliesnemingen tot 2015 als afwaardering op de boekwaarde verwerkte. Het verdienvermogen bedraagt per eind 2018 (stand jaarrekening) € 184,2 mln.

Het totaal van het verdienvermogen wordt vooral bepaald door de resultaten van de uitbreidingslocatie Nesselande en Park Zestienhoven. De binnenstedelijke locaties dragen beperkt bij aan het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille. Uitzonderingen hierop zijn de ontwikkelingen Katendrecht en Kop van Zuid. Binnenstedelijke (her)ontwikkeling is namelijk complexer en risicovoller dan de ontwikkeling van uitleggebieden. De kosten voor verwerving zijn bijvoorbeeld hoger en vaak is de grond vervuild. Hoewel dergelijke projecten voor de ruimtelijke ontwikkeling wenselijk zijn, zijn ze zonder de inzet van eigen middelen doorgaans niet haalbaar als ze traditioneel ontwikkeld worden. Daarom zoekt de gemeente naar andere manieren van ontwikkelen, met als kenmerk meer samenwerking met eindgebruikers en investeerders. Omdat er nauwelijks nog positieve projecten aan de portefeuille worden toegevoegd en het aantal grondexploitaties afneemt, staat het verdienvermogen de komende jaren onder druk. De positieve ontwikkeling komt dus voort uit de momenteel gunstige markteffecten binnen de bestaande portefeuille.

Winstneming

De resultaatnemingen op de grondexploitatieportefeuille bestaan uit drie onderdelen, te weten:

1. Winstnemingen
 - Tussentijdse winstnemingen

- Winstnemingen bij afsluiten van een grondexploitatie
2. Mutatie van voorzieningen
 3. Verliesnemingen

Ad 1 Winstnemingen

De berekeningswijze voor tussentijdse winstnemingen wordt voorgeschreven door het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) en is gebaseerd op de financiële voortgang van het project in relatie tot het verwachte (positieve) resultaat. In overleg met de accountant is een berekeningswijze tot stand gekomen die voldoet aan de BBV-vereisten, maar die tevens recht doet aan het onzekere karakter van de grondexploitaties. Naar mate de resterende looptijd van een grondexploitatie langer is, worden de onzekerheden groter. De voorziene grondopbrengsten kunnen in de toekomst bijvoorbeeld fors tegenvallen.

In de systematiek wordt hier rekening mee gehouden. De commissie BBV heeft aangegeven dat het vereist is om reeds gerealiseerde winsten terug te nemen als de totale winst op basis van de huidige inzichten kleiner is dan de reeds gerealiseerde winst. De gemeente Rotterdam anticipeert op deze aangekondigde wijziging met de huidige berekeningswijze. De formele uiting van de commissie BBV wordt in 2019 verwacht. Deze aangepaste berekeningswijze heeft als mogelijk effect dat er een volatieler beeld zal ontstaan in de resultaten van de grondexploitaties. Bij het afsluiten van een grondexploitatie wordt het totale saldo als resultaat genomen.

Ad 2 Voorziening verliesgevende grondexploitaties

In geval van een negatief NCW-saldo gedurende de looptijd van een plan treft de gemeente bij de jaarafsluiting een voorziening ter grootte van het negatieve saldo. Aangezien het plansaldo gedurende de looptijd van het project kan muteren, wordt bij jaareinde bepaald of de benodigde voorziening groter of kleiner is dan de een jaar eerder getroffen voorziening.

Ad 3 Verliesnemingen

Verliesnemingen boekt de gemeente alleen bij het afsluiten van een negatieve grondexploitatie.

Reserves grondzaken

Rotterdam heeft een groot aantal plannen voor nieuwbouw van woningbouw en van werklocaties als bedrijven, kantoren en detailhandel. Het gaat hierbij zowel om initiatieven van de gemeente als van particulieren. De gemeente heeft ongeveer 75 grondexploitaties in uitvoering. Door marktontwikkelingen kunnen planning, programma en prijs van de grondexploitaties veranderen. Daardoor zijn geraamde saldi niet zeker.

Risico's op projectniveau

Om de financiële risico's voor de gemeente te beperken, investeert de gemeente niet voordat er een redelijke zekerheid bestaat over de realisatie van het project. Om te voorkomen dat een opeenhoping van financiële risico's voor de gemeente plaatsvindt, beoordeelt de gemeente elk jaar of ingrepen nodig zijn op eventueel ontstane verliezen op plannen. Waar nodig neemt de gemeente verlies of treft ze een voorziening. Jaarlijks voert de gemeente voor individuele grondexploitaties een risicoanalyse uit. Daarmee bepaalt de gemeente welke risicoreserve in het project nodig is om risico's op te vangen die specifiek zijn voor dat project. Voorbeelden van projectspecifieke risico's zijn het slagen van een bestemmingsplanprocedure of het risico op bodemvervuiling.

In de Projectenmonitor Grondexploitaties geeft het college twee keer per jaar inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen per project.

Risico's van grondzaken worden meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en daarmee in de berekening van het weerstandsvermogen.

Risico's op portefeuilleniveau

De gemeente beoordeelt twee keer per jaar het totale planaanbod in de stad in relatie tot actuele marktanalyses. De resultaten hiervan geven onder meer inzicht in wenselijke en noodzakelijke aanpassingen in de gemeentelijke grondexploitatieportefeuille en in de bijbehorende financiële effecten. Het doel van portefeuillesturing is financiële risico's te beperken en kansen tijdig te signaleren. De uitkomsten meldt het college jaarlijks in het Meerjarenperspectief Grond & Vastgoed.

In aansluiting op bovengenoemd beleid heeft de gemeente voor de grondexploitatieportefeuille het financiële effect bepaald van risico's die volgen uit de marktanalyse van woon- en werklocaties en van de algemene prijsontwikkelingen. Dit is gedaan aan de hand van een risicoanalyse. Hierbij zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's. De benodigde weerstandscapaciteit is voor 2019 berekend en vastgesteld op € 83 mln.

Investeringsen

Pagina 108

Investeringsen

In deze paragraaf wordt een overzicht van de gevoteerde investeringskredieten gepresenteerd. De raad geeft met het voteren van kredieten het college toestemming meerjarige investeringsuitgaven te doen en/of verplichtingen aan te gaan. Het college bewaakt de voortgang afsluiting van het gevoteerde krediet.

[BeleidNieuwe investeringenBijgestelde lopende investeringen](#)

Beleid

De gemeente doet nieuwe investeringen en uitbreidingsinvesteringen op basis van een [Stadvisie](#) en de investeringsstrategie die hierop is geënt. Vervangingsinvesteringen worden gedaan nadat de levensduur van

gemeentelijke bezittingen (de ‘activa’) voorbij is. Soms investeert de gemeente om de levensduur van activa te verlengen, de kwaliteit van bestaande activa te verhogen of te voldoen aan nieuwe wettelijke voorschriften.

Sommige investeringen zijn rendabel. Zij verdienen zichzelf in korte tijd terug. Zijn investeringen rendabel en beperkt qua financiële risico’s, dan kunnen ze in beginsel door marktpartijen worden gedaan. De gemeente wil het investerend vermogen van deze marktpartijen zo goed mogelijk benutten. Daarnaast wil de gemeente borgen dat het zelf over voldoende investerend vermogen beschikt om maatschappelijk gewenste investeringen te doen die marktpartijen niet of niet zonder bijdrage van de overheid doen. De gemeente zoekt actief naar samenwerking met de andere overheden.

Nieuwe investeringen

In onderstaande tabel zijn per programma de nieuwe investeringskredieten opgenomen. Deze moet de gemeenteraad nog goedkeuren (voteren). In de kolom ‘voorstel krediet’ staat het totale investeringsbedrag, inclusief bijdragen van derden. De kolommen daarnaast tonen voor de jaren 2019-2023 het verwachte verloop van de uitgaven per krediet. Nieuwe investeringen zijn ingedeeld in de volgende vier categorieën:

- N= Nieuwe investeringen
- V= Vervangingsinvestering
- U= Uitbreidingsinvestering
- L= Levensduur verlengende investering

In onderstaande tabel is per krediet een omschrijving opgenomen van het doel waarvoor het krediet wordt aangevraagd, het Rotterdams Taakveld waar de kapitaallasten op landen en een overzicht met detailinformatie. Dit overzicht bevat eventueel te ontvangen bijdragen van derden, het netto investeringsbedrag, oftewel het eigen geld dat de gemeente aan de investering verwacht te gaan uitgeven en de jaarlijkse kapitaallasten die ten laste van de exploitatie komen vanaf het moment dat de investering in gebruik wordt genomen.

Programma	Cat	Voorstel	2019	2020	2021	2022	2023
krediet							
Beheer van de stad		342	157	185	0	0	0

Digitaliseren	N	342	157	185	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel krediet	2019	2020	2021	2022	2023
Onderhoud								Beheer van de stad		342	157	185	0	0	0
Management															
Systeem								Digitaliseren Onderhoud Management Systeem	N	342	157	185	0	0	0
Doel krediet: Software om het onderhoudsproces te kunnen ondersteunen.															
Toelichting: Na de implementatie van het assetbeheer systeem Obsurv, blijkt dat het digitaliseren van het onderhoudsproces bij deze (en meer) afdelingen sterk kan bijdragen aan hun doelstellingen. Daarom is besloten om een gezamenlijk voorstel te doen een project															

te starten voor het digitaliseren van het onderhoudsproces.

Rotterdams taakveld: 2.1.a - Verkeer en vervoer - Beheer

Details	Totaal	2019	2020	2021	2022	2023
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	342	157	185	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	0	0	75	73	72
Aanvullende beheerslasten	n.v.t.	0	0	0	0	0

Totaal	342	157	185	0	0	0

Bijgestelde lopende investeringen

Dit overzicht bevat per programma de bijgestelde lopende investeringen. De lopende investeringskredieten zijn al door de gemeenteraad goedgekeurd (gevoteerd), maar nog niet afgesloten. In sommige gevallen is een bijstelling van het krediet nodig. Dit is te herkennen aan het bedrag dat is opgenomen in de kolom 'Bijstelling krediet'. Dit kan gaan om zowel een verhoging als een verlaging. Voor de jaren 2019-2023 zijn de investeringsramingen weergegeven. Dit is het verwachte verloop van de uitgaven.

In onderstaande tabel is per krediet een beschrijving en een overzicht met detailinformatie opgenomen. Dit overzicht bevat eventueel te ontvangen bijdragen van derden, het netto investeringsbedrag - oftewel het eigen geld dat de gemeente aan de investering verwacht te gaan uitgeven - en de jaarlijkse kapitaallasten die ten laste van de exploitatie komen vanaf het moment van ingebruikname van de investering. Soms wordt een investering in delen in gebruik genomen. Als hier sprake van is dan hebben de getoonde kapitaallasten alleen betrekking op het nog niet in gebruik genomen deel.

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	2019	2020	2021	2022	2023
	krediet	gevoteerd	t/m 2018						

Ruimtelijke ontwikkeling	45.900	1.600	47.500	12.558	9.959	12.927	10.456	0	0

Coolsingel	45.900	1.600	47.500	12.558	9.959	12.927	10.456	0	0
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	2019	2020	2021	2022	2023
	krediet	gevoteerd	t/m 2018						

Ruimtelijke ontwikkeling	45.900	1.600	47.500	12.558	9.959	12.927	10.456	0	0

Coolsingel	45.900	1.600	47.500	12.558	9.959	12.927	10.456	0	0

Doel krediet: De Coolsingel verandert van een drukke verkeersweg in een fraai vormgegeven stadsboulevard met allure, met meer ruimte voor voetganger en fietser.

Toelichting: In de voorjaarsnota 2019 is € 1,6 mln beschikbaar gesteld voor de aankoop van een kiosk op de Coolsingel. De aankoop, sloop en vervolgens het herinrichten van de openbare ruimte is onderdeel van de

herinrichting Coolsingel. De uitgaven voor aankoop komen daardoor niet ten laste van het resultaat 2019, maar ten laste van het krediet voor de Coolsingel. Het krediet wordt opgehoogd met € 1,6 mln. Deze extra kosten worden gedekt vanuit de bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR). In de 10-maandsrapportage 2019 is dit bedrag toegevoegd aan deze bestemmingsreserve.

Rotterdams

taakveld: 8.3

- Wonen en

bouwen

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	t/m 2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	45.900	1.600	47.500	12.558	9.959	12.927	10.456	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	0	0	1.191	1.175	2.650	2.614

Totaal	45.900	1.600	47.500	12.558	9.959	12.927	10.456	0	0

Lokale heffingen

Pagina 109

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de samenstelling van het voorgestelde pakket aan gemeentelijke belastingen en heffingen in 2020; de relatieve druk van de lokale belastingen en heffingen; en de stand van zaken en de voornemens voor het begrotingsjaar rondom een aantal beleidsitems. Tot slot wordt ingegaan op het kwijtscheldingsbeleid.

[BeleidInkomstenKostendekkendheid tarievenLokale lastendrukKwijtscheldingsbeleid](#)

Beleid

Op grond van artikel 10 van het [Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten](#) (BBV), is het college van burgemeester en wethouders verplicht de gemeenteraad inzicht te geven in ten minste:

- de geraamde inkomsten
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen
- een aanduiding van de lokale lastendruk
- een beschrijving van het kwijscheldingsbeleid
- de mate waarin de legestarieven kostendekkend zijn

Op grond van artikel 212 van de Gemeentewet is de raad verplicht om bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast te stellen. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.

In Rotterdam geldt de Verordening financiën Rotterdam 2013 en de regeling Financiën Rotterdam.

De verordening bepaalt in artikel 4, lid 6 dat de wettelijke paragrafen van de beleidsbegroting, waaronder de paragraaf Lokale Heffingen, zijn gebaseerd op afzonderlijke beleidsdocumenten. De raad stelt deze beleidsdocumenten kort na aanvang van iedere raadsperiode vast.

Met de [Kadernota Lokale Lasten 2018-2022](#) is hiermee invulling gegeven op het gebied van lokale heffingen. Dit beleidskader geeft antwoord op vragen als: welke lokale lasten worden in Rotterdam geheven, op grond waarvan, wie betalen deze lasten, wat zijn de opbrengsten; en welke beleidsuitgangspunten gelden hierbij?

Daarmee heeft de raad de kaders voor het door het college te voeren lokale lastenbeleid voor de komende jaren vastgesteld. En daarover legt het college periodiek verantwoording af richting raad.

Uitgangspunten van de belastingheffing

Belastingheffing is een ingrijpende bevoegdheid van overheden in relatie tot de belastingbetalers. Dat vraagt om helderheid over de besteding van het belastinggeld, maar evenzeer om een correcte benadering van de belastingbetaler. Voor de relatie overheid - belastingbetaler gelden de volgende uitgangspunten:

- Rechtmatigheid
- Rechtszekerheid
- Rechtsgelijkheid
- Doelmatigheid
- Doeltreffendheid

Daarnaast gelden de volgende uitgangspunten uit het coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Rotterdam:

- We voeren de tariefdifferentiatie van de afvalstoffenheffing verder door. Naast een tarief voor gezinnen en alleenstaanden, komt er ook een tarief voor tweepersoonshuishoudens.
- De kwijschelding van de afvalstoffenheffing wordt voor AOW-minima 100% en voor overige minima 75%.
- Het tarief voor de logiesbelasting wordt 6,5% van de overnachtingsprijs.
- Er worden geen nieuwe beleidsmaatregelen genomen die tot hogere woonlasten leiden (afvalstoffenheffing, rioolbelasting en ozb), exclusief mogelijk private financiële consequenties van de energietransitie.

- De opbrengst van de onroerendezaakbelasting (ozb) wordt alleen geïndexeerd en niet verhoogd. Areaaluitbreiding zorgt voor extra ozb-inkomsten.
- Het parkeertarief voor bezoekers en voor bewoners gaat omhoog.

Inkomsten

In onderstaande tabel staat een specificatie van de opbrengsten van de belangrijkste belasting- en heffingsoorten:

	Jaarrekening 2018	Begroting 2019*	Begroting 2020	Programma 2020
Onroerend zaakbelasting**	247.123	244.426	254.027	Algemene middelen
Hondenbelasting	-20			Algemene middelen
Logiesbelasting	6.602	10.855	11.988	Algemene middelen
Reclame- en precariobelasting	29.248	24.821	26.111	Algemene middelen
Leges Omgevingsvergunning	15.854	18.104	21.974	Ruimtelijke ordening
Rioolheffing	70.328	73.570	76.736	Beheer van de stad
Bedrijfsreinigingsrecht	4.756	4.026	4.086	Beheer van de stad
Afvalstoffenheffing	91.023	91.388	97.725	Beheer van de stad

* Primaire begroting 2019

** Bij de tariefsbepaling wordt rekening gehouden met de verdisconteerde verwachte oninbare ozb-opbrengsten. De gemeente brengt ongeveer € 9,9 mln van de hierboven geraamde belastingopbrengsten zelf op.

Kostendekkendheid tarieven

Op grond van het [Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten](#) (BBV) stelt de raad de programma's vast exclusief de overhead. Daarnaast stelt de raad het bedrag aan overhead vast en de wijze van doorbelasting van deze overhead in die gevallen waarin een integrale kostprijs een rol blijft spelen ten aanzien van taken/activiteiten en samenhangende diensten waarvoor de gemeente maximaal kostendekkende tarieven mag hanteren. Het niet toerekenen van deze overheadkosten zou – ongewenst – een begrotingstekort veroorzaken. Het BBV schrijft geen methode van kostentoerekening voor; wel dat deze methode toegelicht, consistent toegepast en door de raad vastgesteld moet worden. Met het vaststellen van de [Kadernota Lokale Lasten 2018 – 2022](#) door de raad is deze methode vastgesteld. Daarmee is voor deze collegeperiode vastgesteld welke kostencomponenten aan welke tarieven toegerekend worden en welke niet.

In het BBV wordt bepaald dat uit de begroting moet blijken hoe de tarieven worden berekend en welke (beleids-) keuzes bij de berekening ervan worden gemaakt (artikel I, onderdeel G). Daarom wordt in de paragraaf Lokale Heffingen opgenomen hoe bij de berekening van tarieven voor leges en heffingen bewerkstelligd wordt dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten (inclusief overheadkosten) niet overschrijden en welke uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd. Deze BBV-bepaling geldt overigens alleen voor tarieven

waarvoor uitsluitend maximaal kostendekkende tarieven mogen worden geheven (zoals riool- en afvalstoffenheffing, leges publiekszaken, lijkbezorgings-rechten en omgevingsvergunningen) en niet voor algemene belastingen (waaronder OZB, precario- en reclamebelasting, precario standplaatsen, liggeld woonschepen en parkeerregulering en -belastingen).

In onderstaande wordt hieraan invulling gegeven.

De transparantie omtrent de berekeningswijze voor de kostendekkende tarieven omvat in de eerste plaats een 'macroniveau' (verordening in zijn geheel) en in de tweede plaats een 'microniveau' (onderdeel van de verordening). Ten eerste moet de berekening van de kostendekkendheid van de tarieven inzichtelijk maken dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten (inclusief overhead) van de verordening (artikel 229b GW). Ten tweede dient de mate van kostendekkendheid inzichtelijk te zijn binnen een onderdeel van de verordening. Waar het hierbij om gaat is dat inzichtelijk wordt gemaakt hoe met de vaststelling van de tarieven in de verschillende onderdelen van de verordening wordt bewerkstelligd dat voor alle tarieven gezamenlijk in die verordening de geraamde baten niet boven de geraamde lasten (inclusief overhead) uitkomen. Dit geldt voor de Algemene Legesverordening die bestaat uit een tiental verschillende hoofdstukken voor uiteenlopende dienstverlening.

Tegenover de aan tarieven toegerekende kosten staan de geraamde opbrengsten uit heffing van deze tarieven. Deze bedragen zijn gebaseerd op de raming van het aantal te leveren producten / diensten 2020 vermenigvuldigd met het voorgestelde tarief. De totaal geraamde opbrengsten uitgedrukt in het totaal van toerekenbare kosten bepalen het kostendekkendheidspercentage 2020.

In onderstaande tabel staat per concept- belastingverordening 2020 aangegeven de toegerekende lasten, de geraamde baten uit tariefheffing en het kostendekkendheidspercentage. De algemene belastingverordeningen en de verordening Kwijtschelding gemeentelijke belastingen zijn allemaal verordeningen waarbij de kostendekkendheid niet inzichtelijk hoeft te worden gemaakt. Zij worden in onderstaande derhalve buiten beschouwing gelaten.

Naam verordening	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2020			
Algemene legesverordening	8.462	6.699	79%
Berekening kostendekkendheid Algemene legesverordening			
Personeelskosten		4.725	
Specifieke automatiseringskosten		162	
Materiële kosten		578	
Overhead (eigen cluster)		860	
Overhead (concern)		2.138	
Totale kosten	8.462		

Opbrengst heffingen	6.699
Dekkingspercentage	79%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Toelichting	
De leges worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b van de Gemeentewet. De Algemene legesverordening bestaat uit twee delen: de verordening zelf met de formele en materiële bepalingen en de tarieventabel met een omschrijving van de belastbare feiten, de heffingsmaatstaven en de tarieven.	
Artikel 229, eerste lid, onderdeel b van de Gemeentewet bepaalt dat gemeenten onder andere rechten kunnen heffen voor het genot van de diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt. Leges kunnen dus uitsluitend geheven worden voor diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt.	
Is het algemene belang groter dan het individuele belang van de aanvrager of dat van degene voor wie de dienst wordt verleend, dan rechtvaardigt die dienst geen legesheffing.	
Ten slotte gaat het bij het 'verlenen' van een dienst, zoals geformuleerd in de verordening, uitsluitend om het in gang zetten van de dienstverlening. Er is dus een inspanningsverplichting.	

Afvalstoffenheffing	114.783	97.725	85%	Naam verordening 2020	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Afvalstoffenheffing	114.783	97.725	85%
Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing							
				Personeelskosten		20.114	
				Materiële kosten		89.502	
				Overhead (eigen cluster)		724	
				Overhead (concern)		4.443	
				Totale kosten		114.783	
				Opbrengst heffingen		97.725	
				Dekkingspercentage		85%	
<i>(bedragen x € 1.000)</i>							

Toelichting	
De gemeenteraad en het college van burgemeesters en wethouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de inzameling van het afval van huishoudens. Met de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten de inzameling van het huishoudelijk afval bekostigen.	
De basis voor de heffing ligt in artikel 15.33 van de Wet milieubeheer. De heffing is een bestemmingsheffing en mag niet meer dan kostendekkend zijn.	
De afvalstoffenheffing wordt door de gemeente gebruikt voor het inzamelen van afval en mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. De gemeente hoeft niet zelf het afval op te halen, maar kan ook een particulier bedrijf inschakelen of samen met andere gemeenten een gemeenschappelijk afvalbedrijf het afval laten ophalen. In Rotterdam is de inzameling van afval belegd bij de gemeente.	

Bij de bepaling van de tarieven afvalstoffenheffing wordt, naast de wettelijke uitgangspunten en de uitgangspunten uit het coalitieakkoord, deze tarieven verder gedifferentieerd. Sinds 2019 is sprake van tariefdifferentiatie van een-, twee- en drie of meerpersoonshuishoudens.

Uitgangspunt bij de tariefbepaling is dat een gemiddeld tweepersoonshuishouden 1,5 keer en een gemiddeld meerpersoonshuishouden 1,75 keer meer huishoudelijk afval aanbiedt dan een gemiddeld eenpersoonshuishouden. Deze aanname wordt ook elders in Nederland gehanteerd.

Daarmee betaalt een meerpersoonshuishouden ook een navenant hoger tarief dan kleinere huishoudens. In lijn met bovenstaand uitgangspunt zijn ook de tarieven voor de onzelfstandige wooneenheden geactualiseerd. De tariefontwikkeling voor de onzelfstandige wooneenheden is gelijk aan de percentuele stijging van de tarieven voor zelfstandige wooneenheden. Aan de tarieven afvalstoffenheffing 2020 worden, naast de kosten voor afvalinzameling en –verwerking, ook 25% van de totale kosten van straatreiniging, de kosten van toezicht en handhaving (milieupolitie), afvalstoffenbelasting en de toerekenbare omzetbelasting aan het BTW-Compensatiefonds toegerekend.

De kwijtscheldingslasten afvalstoffenheffing worden, hoewel zij toerekenbaar zijn, niet aan de tarieven afvalstoffenheffing toegerekend. Dit geldt ook voor de stortbelasting.

Van de totaal toegerekende kosten voor afvalinzameling en –verwerking wordt 93% toegerekend aan de tarieven afvalstoffenheffing en 7% aan de tarieven bedrijfsreinigingsrecht. Deze wijze van kostentoerekening is gelijk aan voorgaande jaren.Van alle, aan de tarieven afvalstoffenheffing 2020, toerekenbare kosten wordt 85% gedekt door inkomsten uit heffing en 15% door algemene middelen.

De opbrengst van de afvalstoffenheffing hoeft niet toereikend te zijn: eventuele extra kosten voor de inzameling kunnen vanuit andere geldstromen (zoals de algemene middelen) worden gedekt.

De toegerekende kosten aan de tarieven worden volledig gedekt uit de opbrengsten van de heffing.

Bedrijfsreinigingsrecht	4.392	4.086	93%	Naam verordening 2020	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Bedrijfsreinigingsrecht	4.392	4.086	93%
				Berekening kostendekkendheid Bedrijfsreinigingsrecht			
				Personeelskosten		1.047	
				Materiële kosten		3.048	
				Overhead (eigen cluster)		33	
				Overhead (concern)		264	
				Totale kosten		4.392	
				Opbrengst heffingen			
						4.086	
				Dekkingspercentage			
						93%	
				(bedragen x € 1.000)			
				Toelichting			
				Iedere onderneming produceert in meer of mindere mate afval. Om het ophalen en verwerken van dit bedrijfsafval te bekostigen krijgt ieder bedrijf of instelling jaarlijks een aanslag bedrijfsreinigingsrecht. Als het bedrijf of de instelling een contract met een erkende afvalinzamelaar voor het ophalen en verwerken van het bedrijfsafval heeft afgesloten, behoeft niet ook nog bedrijfsreinigingsrecht te worden voldaan. Het tarief van het bedrijfsreinigingsrecht is afhankelijk van de branche en de grootte van de onderneming.			

Rioolheffing	79.780	76.737	96%	Naam verordening 2020	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Rioolheffing	79.780	76.737	96%

Berekening kostendekkendheid Rioolheffing

Personeelskosten	19.046
Specifieke automatiseringskosten	1.129
Materiële kosten	46.322
Overhead (eigen cluster)	4.753
Overhead (concern)	8.530
Totale kosten	79.780

Opbrengst heffingen	76.737

Dekkingspercentage	96%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De basis van de rioolheffing is artikel 228a van de gemeentewet. De rioolheffing is een bestemmingsbelasting waaruit de gemeentelijke watertaken gefinancierd worden.

De gemeente heeft bij wet een zorgplicht voor drie beleidsvelden op het gebied van water:

- zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- zorgplicht voor de inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;
- zorgplicht voor het grondwater.

De inkomsten uit rioolheffing zijn alleen beschikbaar voor uitgaven gerelateerd aan de hierboven zorgplichten.

Voor het uitvoeren van deze zorgplichten zijn middelen nodig, personele en financiële. De benodigde financiën worden gegenereerd door o.m. de inkomsten vanuit de rioolheffing.

Op grond van artikel 4.22 Wet milieubeheer stelt de gemeenteraad, telkens voor een daarbij vast te stellen periode, een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vast. In het GRP wordt aangegeven waar welke voorzieningen (gescheiden rioolstelsel, gemengd rioolstelsel, rioolgemalen of anderszins) zijn gerealiseerd of in de planperiode en daarna worden gerealiseerd en hoe deze worden beheerd om aan de wettelijke zorgplichten te kunnen voldoen. De uitgangspunten voor de berekening van de hoogte van de rioolheffing zijn beschreven in het GRP.

De tarieven rioolheffing mogen- evenals de tarieven afvalstoffenheffing- maximaal kostendekkend zijn. Indien het tarief niet maximaal kostendekkend is dienen de inkomsten uit de rioolheffing aangevuld te worden met inkomsten uit de algemene middelen.

Vanaf 2015 werkt de gemeente met het GRP (GRP4). Het GRP beschrijft de ontwikkeling van het tarief en de kostendekking voor de korte en de langere termijn. Op korte termijn stijgt het tarief van de rioolheffing jaarlijks met € 5,00 (plus CPI-trend). Vanaf 2021 gaat het tarief jaarlijks met 6% omhoog tot en met 2026, waarna het tarief stabiel blijft tot en met 2034. Na 2035 kan het tarief weer dalen.

In de verordening is een gedifferentieerd tarief opgenomen voor objecten met een WOZ waarde onder de € 40.000,00 zoals bijvoorbeeld garageboxen of bergingen. Op grond van wet- en regelgeving kan de rioolheffing worden voldaan door zakelijk gerechtigden (doorgaans eigenaren) of feitelijk gebruikers van de riolering. Dit is afhankelijk van wat de gemeente in haar verordening op de rioolheffing vastlegt.

Gemeenten kunnen er voor kiezen beide partijen te laten betalen in een gecombineerde heffing of alleen gebruikers of eigenaren aan te slaan voor de rioolheffing. Daarnaast kan onderscheid gemaakt worden tussen woningen en niet-woningen.

In de gemeente Rotterdam geldt alleen een eigenarenheffing.

De woningeigenaren worden vanaf 2009 belast met een basistarief. Dit basistarief is het laagste bedrag dat jaarlijks voor het hebben van een rioolaansluiting en het uitvoeren van de zorgplichten in rekening wordt gebracht. Voor de niet-woningen is een tariefdifferentiatie op basis van de WOZ-waarde ingevoerd, tenzij de WOZ-waarde lager is dan € 200. In dat geval geldt eveneens het basistarief voor woningen.

Dat deze groep niet-woningen met het basistarief worden belast heeft als achtergrond dat met name de kleinere ondernemers niet onevenredig in de kostentoedeling mogen worden betrokken. In 2013 heeft de gemeenteraad besloten tot een verlaagd basistarief voor woningen en niet-woningen met een WOZ-waarde minder dan € 40 in te voeren.

Rechten markten	3.549	2.522	71%	Naam verordening 2020	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Rechten markten	3.549	2.522	71%
				Berekening kostendekkendheid Rechten Markten			
				Personeelskosten		1.367.	
				Specifieke automatiseringskosten		20	
				Materiële kosten		1.447	
				Overhead (eigen cluster)		264	
				Overhead (concern)		451	
				Totale kosten		3.549	
				Opbrengst heffingen		2.522	
				Dekkingspercentage		71%	
				<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
				Toelichting			
				Marktgelden kunnen worden geheven voor het innemen van standplaatsen of het plaatsen van kramen op gemeentegrond die voor de openbare dienst bestemd is. De rechten markten zijn gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Deze rechten heten ook wel respectievelijk 'gebruiksretributies' en 'genotsretributies'. Bij de rechten is sprake van een individueel aanwijsbare prestatie van de gemeente. Als standplaatsen geen onderdeel van een markt zijn, vallen zij niet onder het marktgeld, maar wordt standplaats precariobelasting geheven.			

Retributieverordening	220	98	45%	Naam verordening 2020	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
openbare werken				Retributieverordening openbare werken	220	98	45%
				Berekening kostendekkendheid Retributies			
				Personeelskosten		90	
				Materiële kosten		68	
				Overhead (eigen cluster)		22	
				Overhead (concern)		40	

Totale kosten	220

Opbrengst heffingen	98

Dekkingspercentage	45%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De rechten openbare werken worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef, en onderdelen a en b, van de Gemeentewet.

Gebruiksretributies worden geheven voor het aanleggen van o.m. een gehandicapten-parkeerplaats of het plaatsen van (nieuw) kenteken bij deze parkeerplaats.

Lijkbezorgingsrechten	6.841	6.517	95%	Naam verordening 2020	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Lijkbezorgingsrechten	6.841	6.517	95%
				Berekening kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten			
				Personeelskosten		2.126	
				Materiële kosten		3.024	
				Omslagrente		197	
				Overhead (eigen cluster)		542	
				Overhead (concern)		952	
				Totale kosten		6.841	
				Opbrengst heffingen		6.517	
				Dekkingspercentage		95%	
				(bedragen x € 1.000)			
				Toelichting			
				De Wet op de lijkbezorging verplicht gemeenten zorg te dragen voor de aanwezigheid van algemene begraafplaatsen. Ter zake van door de gemeente verrichtte diensten, zoals begraven en onderhoud van graven kan de gemeente rechten heffen. De lijkbezorgingsrechten worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Op basis van de Verordening lijkbezorgingrechten wordt een recht geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.			

Leges publiekszaken	12.318	8.760	71%	Naam verordening 2020	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Leges publiekszaken	12.318	8.760	71%
				Berekening kostendekkendheid Leges publiekszaken			
				Personeelskosten		4.361	

Materiële kosten	4.262
Overhead (eigen cluster)	1.275
Overhead (concern)	2.420
Totale kosten	12.318
Opbrengst heffingen	8.760
Dekkingspercentage	71%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Toelichting	
Leges publiekszaken worden geheven voor o.m. het verstrekken van reisdocumenten (paspoorten en ID-kaarten) rijbewijzen, uittreksels uit de Basisregistratie Personen en voor het voltrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen.	

Leges	23.142	21.974	95%	Naam verordening 2020	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
omgevingsvergunning				Leges omgevingsvergunning	23.142	21.974	95%
Berekening kostendekkendheid Omgevingsvergunning							
Personeelskosten						12.290	
Specifieke automatiseringskosten						877	
Materiële kosten						4.854	
Overhead (eigen cluster)						139	
Overhead (concern)						4.982	
Totale kosten						23.142	
Opbrengst heffingen						21.974	
Dekkingspercentage						95%	
<i>(bedragen x € 1.000)</i>							

Toelichting

De gemeente Rotterdam gaat uit van kostendekkendheid van de leges volgens de normen van de wet (artikel 229b, eerste lid van de Gemeentewet). Die kostendekkendheid wordt conform regelgeving en jurisprudentie bepaald per verordening. Vanaf 2012 kent Rotterdam een aparte legesverordening Omgevingsvergunning. De kosten en opbrengsten worden over de gehele verordening beoordeeld. Opbrengsten uit de ene vergunning of activiteit kunnen worden gebruikt voor de dekking van kosten die voor andere vergunningen of activiteiten worden gemaakt (kruissubsidiëring).

Om de leges voor aanvraag van vergunningen voor plannen met en relatief lage bouwsom haalbaar en betaalbaar te houden, is in Rotterdam met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en de kleine bouwplannen. Dit is een bestuurlijke keuze. Het loslaten van deze

kruissubsidiëring zou tot onaanvaardbaar hoge tarieven voor de kleine bouwplannen leiden.

Binnen het legesstelsel voor aanvragen om omgevingsvergunning werd tot en met 2015 gewerkt met een systeem van tariefklassen. Met ingang van de verordening 2016 is deze systematiek losgelaten en is overgestapt op een systeem met schijven.

Kostendekkendheid per hoofdstuk

De Algemene legesverordening bestaat uit hoofdstukken die de tarieven van een veelheid van uiteenlopende dienstverlening regelt. Per hoofdstuk bedragen de geraamde kosten, baten en daarmee het kostendekkendheidspercentage als volgt:

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2 Diverse gebruiksvergunningen	159	151	95%

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2 Diverse gebruiksvergunningen	159	151	95%
Berekening kostendekkendheid Diverse gebruiksvergunningen			
Personeelskosten		112	
Materiële kosten		-	
Overhead (eigen cluster)		1	
Overhead (concern)		46	
Totale kosten		159	
Opbrengst heffingen		151	
Dekkingspercentage		95%	
(bedragen x € 1.000)			
Toelichting: Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van splitsingsvergunningen als bedoeld in artikel 22 van de Huisvestingswet 2014.			

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
3 Horeca en evenementen	1.927	839	44%
Berekening kostendekkendheid Horeca en evenementen			
Personeelskosten		1.000	
Specifieke automatiseringskosten		65	
Materiële kosten		224	
Overhead (eigen cluster)		110	
Overhead (concern)		528	

Totale kosten	1.927

Opbrengst heffingenDekkingspercentage	83944%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen op grond van de Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam 2015. In deze Nota wordt een nieuw vergunningstelsel voor de vergunde seksbranche geïntroduceerd. De in 2016 vastgestelde kadernota Horecabeleid ligt aan de basis heeft invloed op bepaalde tarieven uit dit hoofdstuk. De hieraan verbonden geraamde kosten en opbrengsten voor 2020 zijn in bovenstaande reeds verwerkt.Op grond van de besluitvorming rond de Voorjaarsnota 2019 wordt de kostendekkendheid van de tarieven evenementen / horeca verhoogd. Daartoe worden enerzijds de lasten verlaagd en anderzijds de tarieven boventrendmatig verhoogd. De kostendekkendheid van de tarieven onder dit hoofdstuk stijgt daarmee in 2020 van 24% naar 44%.

4 Drank en horeca	514	232	45%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				4 Drank en horeca	514	232	45%
				Berekening kostendekkendheid Drank en horeca			
				Personeelskosten		267	
				Specifieke automatiseringskosten		17	
				Materiële kosten		60	
				Overhead (eigen cluster)		29	
				Overhead (concern)		141	
				Totale kosten		514	
				Opbrengst heffingenDekkingspercentage		23245%	
				(bedragen x € 1.000)			

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen tot ontheffing verstrekken van alcoholhoudende dranken.De in 2016 vastgestelde kadernota Horecabeleid ligt aan de basis heeft invloed op bepaalde tarieven uit dit hoofdstuk. De hieraan verbonden geraamde kosten en opbrengsten voor 2020 zijn in bovenstaande reeds verwerkt.Op grond van de besluitvorming rond de Voorjaarsnota 2019 wordt de kostendekkendheid van de tarieven evenementen / horeca verhoogd. Daartoe worden enerzijds de lasten verlaagd en anderzijds de tarieven boventrendmatig verhoogd. De kostendekkendheid van de tarieven onder dit hoofdstuk stijgt daarmee in 2020 van 24% naar 44%.

5 Wet op de kansspelen	128	67	52%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				5 Wet op de kansspelen	128	67	52%
				Berekening kostendekkendheid Wet op de kansspelen			
				Personeelskosten		67	

Specifieke automatiseringskosten	4
Materiële kosten	15
Overhead (eigen cluster)	7
Overhead (concern)	35
Totale kosten	128
Opbrengst heffingen	67
Dekkingspercentage	52%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen dan wel verlenging van een vergunning voor een of meerdere kansspelautomaten. De tarieven zijn rijksstarieven.	

7 Verkeer en vervoer	299	280	94%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
(milieuzonering)				7 Verkeer en vervoer (milieuzonering)	299	280	94%
Berekening kostendekkendheid Verkeer en vervoer (milieuzonering)							
Personeelskosten						126	
Specifieke automatiseringskosten						76	
Materiële kosten						27	
Overhead (eigen cluster)						2	
Overhead (concern)						67	
Totale kosten						299	
Opbrengst heffingen						280	
Dekkingspercentage						94%	
<i>(bedragen x € 1.000)</i>							
Toelichting							
Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een (dag- dan wel langdurige-)onthefving milieuzones.							

8 Dienstverlening	302	302	100%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
stadsarchief				8 Dienstverlening stadsarchief	302	302	100%
Berekening kostendekkendheid Dienstverlening stadsarchief							

Personeelskosten	195
Materiële kosten	107
Totale kosten	302

Opbrengst heffingen	302

Dekkingspercentage	100%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Op grond van de Wet hergebruik van overheidsinformatie kunnen in bepaalde gevallen kosten in rekening worden gebracht voor de verstrekking van informatie. Voor de tarieven Stadsarchief is aangesloten bij het basisprincipe dat maximaal de marginale kosten van verstrekking in rekening mogen worden gebracht. Marginale kosten van verstrekking zijn volgens de memorie van toelichting kosten voor de vermenigvuldiging, de verspreiding en de kosten van informatiedragers. Deze kosten zijn direct te koppelen aan de distributie van de documenten. De kosten voor de bestaande infrastructuur mogen niet worden doorberekend evenmin als de kosten voor archivering, verkoop en marketing en een al bestaande helpdesk, tenzij extra kosten worden gemaakt om te voldoen aan het verzoek om hergebruik.

9 Leidingen	4.970	4.674	94%

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid

9 Leidingen	4.970	4.674	94%

Berekening kostendekkendheid Leidingen

Personeelskosten	2.845

Materiële kosten	141

Overhead (eigen cluster)	710

Overhead (concern)	1.274

Totale kosten	4.970

Opbrengst heffingen	4.674

Dekkingspercentage	94%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een vergunning, toestemming c.q. instemming voor onder meer het (ver-)leggen, rijzen, vervangen, verwijderen van kabels en leidingen. Tevens omvat bovenstaande een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het verbinden van een spuitrool op het gemeentenet.

10 Overige	163	154	94%

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid

10 Overige commerciële activiteiten buitenruimte	163	154	94%

Personeelskosten	111
Materiële kosten	4
Overhead (eigen cluster)	1
Overhead (concern)	47
Totale kosten	163
Opbrengst heffingen	154
Dekkingspercentage	94%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Toelichting	
Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot onder meer het verlenen van een Toegelaten Taxiorganisatie (TTO-vergunning), straatverkoopplaats of promotieplaats en een marktvergunning op Koningsdag.	

Lokale lastendruk

Voor een beeld van de lokale lastendruk 2020, volgt hierna een schets van de recente tarievenontwikkeling in de gemeente. Bedragen zijn in hele euro's tenzij anders vermeld. Na een beschrijving van de ontwikkeling van de woonlasten 2018-2019 volgt een doorkijk naar de ontwikkeling van de woonlasten in 2019-2020. De beschrijving van de ontwikkeling in 2018-2019 is gebaseerd op cijfers van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO).

Ontwikkeling woonlasten 2018 - 2019

De gemeenteraad heeft op 13 november 2018 de belastingverordeningen en –tarieven 2019 vastgesteld. Deze verordeningen en tarieven hebben gevolgen voor de ontwikkeling van de woonlasten in 2019 ten opzichte van 2018. Het COELO heeft begin 2019 het overzicht 'Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2019' gepresenteerd. Deze jaarlijkse publicatie vergelijkt de woonlasten van de 38 grootste gemeenten met elkaar. De woonlasten omvatten het totaal van de gemiddelde aanslag onroerende zaakbelasting eigenaar woningen (OZB), het rioolrecht en de afvalstoffenheffing voor meerpersoonshuishoudens.

Onderstaande tabel bevat een vergelijking door de COELO van de ontwikkeling in woonlasten meerpersoonshuishoudens van Rotterdam 2019 en 2018, afgerond in hele euro's.

	Tarief 2019 (in €)	Mutatie 2019 t.o.v. 2018 (in %)
OZB-eigenaar woning	188	-1,8

Afvalstoffenheffing	349	6,3
Rioolheffing	208	4,8
Totale gem. woonlasten	745	3,7

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2019

De gemiddelde woonlasten voor woningeigenaren in de grote gemeenten stijgen in 2019 met 4,4% tot € 702, dit is € 28,62 meer dan in 2018. Deze hoge lastenontwikkeling wordt in de eerste plaats veroorzaakt doordat de afvalstoffenheffing stijgt met 6,1% (€ 16,67). Ten tweede betalen Eigenaar-bewoners gemiddeld 2,0% meer voor de rioolheffing (€ 3,35) en de gemiddelde OZB-aanslag stijgt met 3,7% (€ 8,60).

De woonlasten zijn voor woningeigenaren het laagst in 's-Gravenhage (€ 563,00) en het hoogst in Enschede (€ 854,00). De woonlasten dalen het meest in Arnhem (2,2%) en stijgen het meest in Amsterdam (11,3%).

	Woonlasten meerpersoonshuishouden 2019	Mutatie t.o.v. 2018 (in %)	Rangorde woonlasten 2019 G-38
's-Gravenhage	563	3,3	38
Amsterdam	645	11,3	34
Utrecht	731	3,5	23
Rotterdam	745	3,7	19
Gemiddelde G-38	702	4,3	

De totale woonlasten in Rotterdam stijgen in 2019 matig ten opzichte van 2018. Dat komt door de trendmatige verhoging van de rioolheffing, de stijging van de tarieven afvalstoffenheffing en de lichte daling van de gemiddelde OZB-aanslag voor bewoners/eigenaren. Rotterdam staat in de rangorde van gemeenten met de hoogste woonlasten inmiddels op een 19e plaats (in 2018 de 23e plaats). Binnen G4-verband staat Rotterdam op de 1e plaats, net als in 2018.

De volgende tabel laat zien in welke mate de belangrijkste tarieven in 2019 in Rotterdam zijn gestegen of gedaald, afgezet tegen veranderingen van diezelfde tarieven in de G-38 (de 38 grootste gemeenten in Nederland).

Percentage 2019 t.o.v. 2018	Rotterdam	G-38
OZB-eigenaar	-1,8%	3,7%
Afvalstofheffing	6,3%	6,1%
Rioolheffing	4,8%	2,0%
Totale woonlasten	3,7%	4,3%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2019

In 2019 stijgen de woonlasten van de G-38 gemeenten gemiddeld met 4,3%. In Rotterdam is de stijging 3,7%. Hiermee zit Rotterdam 0,6% onder het gemiddelde. De stijging van de tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing in 2019 is groter dan de gemiddelde stijging van deze tarieven van de G-38. Daarentegen is de gemiddelde OZB-aanslag gedaald in Rotterdam ten opzichte van de gestegen gemiddelde aanslag van de G-38.

Ontwikkeling woonlasten 2019 – 2020

Bij de Voorjaarsnota 2019 is besloten de tarieven van leges en rechten in principe met maximaal de CPI-trend (1,5%) ten opzichte van 2019 te laten stijgen. Een uitzondering hierop zijn de tarieven afvalstoffenheffing. Met ingang van 2019 kent Rotterdam naast het tarief afvalstoffenheffing voor een eenpersoonshuishouden ook een tarief voor een tweepersoons- en een tarief voor een drie- of meerpersoonshuishouden. Bij de Voorjaarsnota 2019 is besloten om vanaf 2020 de, door het Rijk opgelegde, belasting op het verwerken van restafval (de afvalstoffenbelasting) op te nemen in de tarieven afvalstoffenheffing. Een andere uitzondering is het basistarief rioolheffing.

Bij de vaststelling van het huidige Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP4) in 2015 is besloten dat het tarief jaarlijks met € 5,00 en de CPI-trend stijgt. Ondanks de gemiddelde waardeestijging van woningen met 16%, wordt verder voorgesteld de gemiddelde OZB-aanslag voor een eigenaar/bewoner ten opzichte van 2019 gelijk te houden. De gemeentelijke woonlasten (dat wil zeggen de som van afvalstoffenheffing, rioolheffing en gemiddelde OZB-aanslag eigenaar/bewoner) stijgen hierdoor in 2020 voor een eenpersoonshuishouden met € 19,30 (2,88%), voor een tweepersoonshuishouden met € 26,50 (3,68%) en voor een drie- of meerpersoonshouden met € 30,10 (4,04%) ten opzichte van 2019.

	Tarief 2019 (in €)	Stijging 2019 t.o.v. 2018 (in %)	Tarief 2020 (in €)	Stijging 2020 t.o.v. 2019 (in %)
OZB-eigenaar woning	188,20	-1,8%	188,20	0,0%
Afvalstoffenheffing 1-pers	274,70	-3,2%	285,90	4,1%
Rioolheffing (basistarief)	207,80	4,8%	215,90	3,9%
Totale woonlasten	670,70	-0,3%	690,00	2,9%

Bron: COELO – Kerntegegevens belastingen grote gemeenten 2019

	Tarief 2019 (in €)	Stijging 2019 t.o.v. 2018 (in %)	Tarief 2020 (in €)	Stijging 2020 t.o.v. 2019 (in %)
OZB-eigenaar woning	188,20	-1,8%	188,20	0,0%
Afvalstoffenheffing 2-pers.	324,10	-1,3%	342,50	5,7%
Rioolheffing (basistarief)	207,80	4,8%	215,90	3,9%
Totale woonlasten	720,10	0,4%	746,60	3,7%

Bron: COELO – Kerntegegevens belastingen grote gemeenten 2019

	Tarief 2019 (in €)	Stijging 2019 t.o.v. 2018 (in %)	Tarief 2020 (in €)	Stijging 2020 t.o.v. 2019 (in %)
ozb-eigenaar woning	188,20	-1,8%	188,20	0,0%
Afvalstoffenheffing meerpers.	348,80	6,3%	370,80	6,3%
Rioolheffing (basistarief)	207,80	4,8%	215,90	3,9%
Totale woonlasten	744,80	3,9%	774,90	4,0%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2019

De gemiddelde OZB-aanslag voor een woningeigenaar blijft ongewijzigd ondanks de forse stijging van de gemiddelde waarde van een woning ten opzichte van 2019. Het basisrecht rioolheffing stijgt, op grond van het in 2015 vastgestelde [Gemeentelijk rioleringsplan \(GRP 4\)](#) ten opzichte van 2019 met 3,9 % (€ 8,10). De tarieven voor de OZB en rioolheffing zijn niet afhankelijk van de huishoudsamenstelling, zoals de tarieven voor de afvalstoffenheffing. Het tarief afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden stijgt met 6,3% (€ 22,00). Per saldo stijgen daarmee de gemeentelijke woonlasten in 2020 met 4,0% (€ 30,10). De gemeenteraad stelt de tarieven voor 2020 overigens apart van de Begroting 2020 vast.

Een van deze vijf financiële kengetallen is de zogeheten belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Ze wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente in het komend begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het lopend begrotingsjaar en het voorgaand rekeningjaar. De uitkomst van deze vergelijking wordt uitgedrukt in een percentage. Het COELO zorgt voor de berekening van de landelijke gemiddelden. Die gaan over het voorafgaande jaar.

	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A: OZB-eigenaar woning	190	192	188	188
B: Afvalstoffenheffing	333	328	349	371
C: Rioolheffing	190	198	208	216
D: Eventuele heffingskorting	0	00	0	0
E: Totale woonlasten (A+B+C+D)	714	718	744	775
F: Landelijk gemiddelde woonlasten (t-1)	721	723	721	740
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde voorafgaand jaar (E/F) x 100%	0,98	0,99	1,03	1,05

Bronnen: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2018 en 2019 en COELO- Atlas van de lokale lasten 2017, 2018 en 2019

De gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden zullen op grond van de voorgestelde tarieven 2020 licht stijgen t.o.v. de landelijk gemiddelde woonlasten.

De onderlinge vergelijking van de hoogte van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen namelijk binnen dezelfde kaders van wet- en regelgeving onderling verschillende keuzen en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor de inwoners en rond de opgaven voor gemeenten vanwege de eigen fysieke en sociaaleconomische situatie en de kosten die zij daarvoor willen maken. Het gaat bij dat laatste bijvoorbeeld om welke kosten gemeenten toerekenen aan een tarief, een keuze voor een alternatieve dekking van kosten en om de bepaling welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor 2020 wordt het kwijtscheldingspercentage verhoogd van 75% naar 76,5%. Hiermee leidt de stijging van de tarieven afvalstoffenheffing niet tot een lastenverzwaring voor Rotterdammers die voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Voor 2020 is de verwachting dat de gemeente in ongeveer 45.000 gevallen kwijtschelding zal verlenen. Overigens is er sinds 2016 een neerwaartse trend in het aantal gevallen van kwijtschelding. Dat komt door aanpassingen (extra beheersmaatregelen) in de functionele kwijtscheldingsprocedure.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Pagina 110

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

In deze paragraaf treft u meer informatie aan over de activiteiten binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ).

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) werken we samen met het Rijk, corporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, politie en Openbaar Ministerie aan een gezonde toekomst voor Rotterdam Zuid. Samen met deze partners zorgen we ervoor dat het niveau van opleiding, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 20 jaar stijgt naar het gemiddelde van de vier grote steden in Nederland.

Daarnaast wordt er krachtig ingezet op (vaak verborgen) criminaliteit, die het vertrouwen van bewoners en ondernemers in de overheid en de samenleving ondermijnt. Door hier goed op in te zetten, vergroten we de kans dat de inzet op thema's school, werk en wonen succesvol is. Ook is het van belang om in te zetten op positieve ontwikkelingen die de leefomgeving en sociale cohesie op Rotterdam Zuid versterken. Cultuurvoorzieningen kunnen hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Beide thema's (criminaliteit/ondermijning en cultuur) zijn daarom onderdeel van de integrale aanpak die nodig is om bovengenoemde ambitie voor Rotterdam Zuid te realiseren.

Inmiddels is de stijgende lijn ingezet, zo blijkt uit de twee meest recente Voortgangsrapportages van het NPRZ. Maar dit begin van herstel is nog broos. Er is nog een weg te gaan om te zorgen dat de lijn omhoog doorzet. In de huidige periode (2018 -2021) zijn er daarom aanvullende middelen ter beschikking gesteld.

Regiodeal Rotterdam Zuid

In de periode 2018 tot en met 2021 vindt een versnelling plaats op vijf thema's, waarvoor een integrale aanpak wordt nagestreefd om tot het grootste maatschappelijk effect te komen. De thema's zijn:

- **School:** het aanpakken van onderwijsachterstanden, het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen en het toerusten van jongeren voor de arbeidsmarkt met name richting Techniek en Zorg. Hiertoe wordt onder meer de verlengde schooltijd in Rotterdam Zuid uitgebreid naar andere wijken buiten de Children's Zone en investeren we in onderwijshuisvesting van het voortgezet onderwijs.
- **Werk:** het vergroten van de arbeidsparticipatie van bewoners van Rotterdam Zuid, waardoor het aantal mensen dat structureel afhankelijk is van de bijstand wordt verminderd.
- **Wonen:** ingrepen in de verouderde woningvoorraad van Rotterdam Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid. Bij dit alles is verduurzaming een belangrijk uitgangspunt.
- **Veiligheid:** het effectiever signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende activiteiten.
- **Cultuur:** het verhogen van het voorzieningenniveau en het gebruik ervan, ter bevordering van de cultuurparticipatie, de aantrekkelijkheid van de leefomgeving en van de economische activiteit in Rotterdam Zuid.

De te behalen resultaten zijn als volgt gedefinieerd:

- **School:** de huidige achterstand in onderwijsresultaten (PO/VO) op Zuid ten opzichte van het gemiddelde van de G4 is in 2022 relatief kleiner geworden. Verschil in cito-eindtoets groep 8 t.o.v. G4 wordt verder ingelopen tot de helft van het verschil in 2011, dus 531,9 in 2022 (2015/16: 530,8)
- **Werk:**
 - absolute daling van het aantal mensen in de bijstand op Zuid (c.q. van 15.200, stand maart 2018 naar 11.200 (streefwaarde eind 2031)
 - trendbreuk in de bijstandsontwikkeling op Zuid: van disproportioneel (nu 40%) naar evenredig (31%) in 2031 (tussenwaarde 37,4% eind 2022).
- **Wonen:** ingrepen in de verouderde woningvoorraad die vooral bestaat uit kleine woningen moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid en nieuwe bewoners met midden- en hoge inkomens. Bij dit alles is verduurzaming een belangrijk uitgangspunt.

- **Veiligheid:** de veiligheid in Rotterdam Zuid is in 2022 verbeterd door het versterken van een integrale aanpak van de problematiek. Belangrijke elementen daarin zijn het creëren van nieuwe/uitbreiden van bestaande (bestuurlijke) mogelijkheden, innovatie van de aanpak in de vorm van concrete pilots en het adresseren/wegnemen van knelpunten die daarbij naar voren komen.
- **Cultuur:** verhoging van de cultuurparticipatie en verbetering van het aanbod van culturele voorzieningen op Rotterdam Zuid, o.a. door het toewerken naar een nieuw beeldbepalend cultuur(wetenschappelijk) instituut.

Het Rijk stelt in de periode 2018-2021 jaar in totaal € 130 mln uit de regiodeal-gelden ter beschikking, de gemeente Rotterdam dient tenminste hetzelfde bedrag te cofinancieren. In de begroting van de gemeente Rotterdam zijn in de programma's Onderwijs, Stedelijke Inrichting en Ontwikkeling, Werk en Inkomen, en Cultuur, Sport en Recreatie de baten en lasten terug te vinden die te maken hebben met de regiodeal. Hieronder is een toelichting per thema opgenomen.

De begroting- en realisatiecijfers in de tabellen hebben – conform definitie-afspraken met het Rijk - betrekking op aangegane verplichtingen, niet op daadwerkelijke bestedingen. De kolom 'Cumulatief' is de optelling van de begroting per jaar, exclusief realisatie. Hieronder volgt de toelichting op de realisatie van de 2e herziening:

Thema 1: School	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie 1e	Realisatie 2e	Begroting	Raming	Cumulatief
	2018	2018	2019	herziening 2019	herziening 2019	2020	2021	
1 Children's Zone	0	0	11	0	0,4	11	16	38
2. Dagprogrammering buiten Children's Zone	0	0	2	0	0	2	4	8
3. Herstructurering VO	32	0	0	0	14,4	0	0	32
4. Leraren	0	0	3,5	0	0	3,5	7	14
Totaal	32	0	16,5	0	14,8	16,5	27	92

De activiteiten binnen de pijler onderwijs maken onderdeel uit van het nieuwe onderwijsbeleid “gelijke kansen voor elk talent”. Het nieuwe onderwijsbeleid gaat in per schooljaar 2019-2020. Vanaf 1 mei 2019 konden de scholen subsidieaanvragen indienen: ook voor de Regiodeal onderdelen dagprogrammering en leraren. De subsidieaanvragen worden op dit moment beoordeeld. De verwachting is dat rond oktober alle subsidies zijn verleend. Op het moment dat de verleningsbeschikking wordt ondertekend en verstuurd, wordt de subsidie als verplichting opgenomen. Op dit moment zijn de verplichtingen voor 2019 dus laag, omdat de meeste subsidiebeschikkingen nog niet verleend zijn; dat geldt ook voor de investeringskosten bij het onderdeel “Herstructurering VO”. Bij dat onderdeel is nu 1 beschikking afgegeven. Voor de totstandkoming van en de ontwikkeling en realisatie van het Zuidergymnasium in het Poortgebouw (school en gymzaal) is een beschikking afgegeven van € 14,4 mln totale investeringskosten.

De totale begrote kosten voor het Herontwerp VO op Zuid bedragen ca. € 80 mln. Naast de dekking van de regiodeal is ook de co-financiering (schoolbesturen) geregeld. Voor deze middelen wordt een bestemmingsreserve gevormd. De middelen worden pas aan het einde van de regio deal looptijd gerealiseerd bij oplevering van de nieuwe objecten door het afboeken van boekwaarde.

Thema 2: Werk	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie 1e	Realisatie 2e	Begroting	Raming	Cumulatief
	2018	2018	2019	herziening	herziening	2020	2021	
				2019	2019			
1 Inzet op de vraagkant; matching op werk	0	0	2	1	1,3	3,4	2,6	8
2. Aanpak Versterking Aanbodkant; tegenprestatie	0	0	4	1	2	6,6	5,4	16
3. Aanpak Versterking Aanbodkant; prematching en tegenprestatie	0	0	3	1,125	2,9	5	4	12
4. LeerWerkAkkoord	0	0	2	0,2	0,2	3,4	2,6	8
5. Onderzoek, monitoring, evaluatie, methodiekontwikkeling, professionalisering communicatie	0	0	1	0	0,1	1,6	1,4	4
Totaal	0	0	12	3,325	6,5	20	16	48

De activiteiten binnen thema werk beginnen inmiddels op stoom te raken. Waar het voornamelijk de inzet van menskracht betreft voor de begeleiding van werkzoekenden, zoals bij de versterking van de aanbodkant en de inzet op de vraagkant loopt dit goed. De bezetting voor de begeleiding begint op orde te raken en daar waar nodig worden ingekochte trajecten ter ondersteuning ingezet.

Voor het LeerWerkakkoord geldt dat de start is gemaakt en dat nu de plannen uitgewerkt worden. De aanpak betekent dat nu wordt geïnvesteerd in het sluiten van Leerwerk-deelakkoorden. Veel kosten zullen dan ook pas volgend jaar gemaakt worden.

Voor het Onderzoek geldt dat er een opdracht is geformuleerd die wordt uitgevoerd in samenwerking met de Hogeschool en de Erasmus universiteit. De opdracht beslaat de gehele periode.

Het resultaat tot nu toe bestaat voornamelijk uit de aanpak Prestatie 010, het inzetten van extra reïntegratievoorzieningen en de verlaging van de caseload bij de casemanagers. Dat geldt voor de inzet op de vraagkant en de aanbodkant, de eerste 3 onderdelen van de pijler Werk. Daarnaast worden binnen de onderdelen ook trajecten ingezet.

De kosten voor het LeerWerkakkoord hebben betrekking op de voorbereiding op de afspraken met werkgevers. Voor onderzoek geldt dat het doorlopende onderzoek aan de hand van de inzet van uren wordt aferekend.

Thema 3: Wonen	Begroting	Realisatie	Begroting	Realisatie 1e	Realisatie 2e	Begroting	Raming	Cumulatief

	2018	2018	2019	herziening 2019	herziening 2019	2020	2021	
1 Grondige aanpak particuliere voorraad: sloop /nieuwbouw + transformatie bestaande voorraad	20	10	30	19,6	15,95	27	13	90
2 Woonmilieus: buitenruimte + winkelstraten	0	0	6,5	0	6	16	6,5	29
3. Regionale Spreiding	0	0	0,5	0	0	0	0,5	1
Totaal	20	10	37	19,6	21,95	43	20	120

1. Binnen de grondige aanpak via sloop-nieuwbouw is er voor het jaar 2019 voor € 15,95 mln verplicht en deels besteed:

- Uitvoeringsproject Groningerstraat; raadsbesluit 6 juni 2019, starten van een grondexploitatie voor de sloop-nieuwbouw van 16 woningen en 5 bedrijfsruimtes aan de Beijerlandse laan-Groningerstraat in Hillesluis-Feijenoord, NPRZ bijdrage € 3,3 mln
- Uitvoeringsproject Carnisse Poort; het startbesluit is op 2 april 2019 bestuurlijk (door college BenW) bekrachtigd. Raadsbesluit 27 juni 2019, starten van grondexploitatie inclusief de doorbraak tussen de wijk Carnisse en het Hart van Zuid, aanpak ca. 150 woningen, NPRZ bijdrage € 10,3 mln
- Uitvoeringsproject Bonaventurastraat; voor de grondige aanpak van de woningen in de bouwblokken rondom de Bonaventurastraat is – na een tender – op 26 juni 2019 een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen gemeente Rotterdam en vastgoedontwikkelaar Trotz Vastgoed. Doel is dat binnen 5 jaar 51 woningen worden samengevoegd, gerenoveerd en verbeterd tot 33 woningen. NPRZ bijdrage is maximaal € 2,1 mln
- Uitvoeringsproject Verhuren in Carnisse; doel van dit project is het ontwikkelen van een intensievere beheeraanpak in Carnisse, gericht op het minimaliseren van de disfunctionele aspecten van de vastgoedmarkt voor huur en verhuur. De aanpak moet reproduceerbaar zijn in andere wijken met soortgelijke problematiek. NPRZ bijdrage € 0,25 mln (1e van 4 jaar)

Het streven is om in de loop van 2019 nog één of meerdere overeenkomsten te sluiten in het kader van de samenvoegaanpak en om een projectbesluit voor de Vogelbuurt voor te leggen voor bestuurlijke besluitvorming. Zodoende verwachten we de begrote € 30 mln aan verplichtingen voor de grondige aanpak particuliere woningvoorraad te kunnen benaderen.

2. Binnen de meerjarige en integrale aanpak woonmilieus: winkelstraten en buitenruimte is voor het project Beijerlandse laan – Groene Hilledijk het startbesluit voor het programma “Hand in Hand” op 2 maart 2019 bestuurlijk (college BenW) bekrachtigd. Met een NPRZ budget van € 6 mln voor dit programma kunnen in de periode 2019 -2022 ca. 40 winkelpanden worden aangepakt. Het startbesluit is inmiddels door de raad vastgesteld. Uitvoering kan dus snel ter hand genomen worden.

Nota bene: in de financiële tabel t.b.v. Voorjaarsnota 2019 stond deze verplichting ten onrechte opgenomen in de rubriek 1. Grondige aanpak PV.

3. Binnen de regionale Spreiding werkt de provincie Zuid-Holland aan een wortel/stok beleid om met name de ontwikkeling van de goedkope voorraad in de regio te borgen. Onderdeel hiervan is een financiële incentive in het kader van de opgave in Rotterdam Zuid voor die regiogemeenten waar extra DAEB-woningen worden gerealiseerd. De financiering van deze stimuleringsmaatregel bestaat naast de provinciale inbreng (€ 4 mln) uit een bijdrage vanuit de regiodeal Rotterdam Zuid van € 1 mln. De beoogde ingangsdatum van de regeling (1 januari 2019) is vertraagd vanwege vorming nieuw college Gedeputeerde Staten (GS), maar zal naar verwachting later in 2019 zijn. Zodra de regeling van kracht wordt zal Rotterdam zijn bijdrage van € 1 mln formeel per wethoudersbrief aan de provincie bevestigen en de eerste € 500 (50%) naar de provincie overboeken.

Thema 4: Cultuur	Begroting 2018	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 1e herziening 2019	Realisatie 2e herziening 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Cumulatief
1 Culturele Programmering	0	0	0,6	0,1	0,3	1,6	0,6	2,8
2 Talentontwikkeling	0	0	0,4	0,1	0,4	0,4	0,4	1,2
3 Planvorming NCWI en onderzoek	0	0	0	0,1	0	0	0	0
Totaal	0	0	1	0,3	0,7	2	1	4

1. De verplichtingen die zijn aangegaan bij het subonderdeel Culturele programmering komen voort uit subsidies binnen de subsidieregeling Pitcher Perfect 010 en een subsidie aan Theater Zuidplein. Deze subsidies zijn gericht op verbetering van de culturele infrastructuur op Zuid, op verbreding van het aanbod en verhoging van het publieksbereik.

2. De verplichtingen die zijn aangegaan bij het subonderdeel Talentontwikkeling bestaan o.a. uit subsidie aan het tweejarig pilotprogramma IMPACT waarmee een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van een toekomstbestendige cultuursector en aan Rotterdam Zuid als de plek voor creatieve makers wordt geleverd.

3. Bij de 1e herziening was opgenomen dat er € 0,1 mln aan verplichtingen was aangegeven voor het subonderdeel planvorming NCWI. Het bleek echter dat er deze verplichting betrekking had op de andere onderdelen uit dit thema. Dat is in deze 2e herziening gecorrigeerd.

Onderhoud kapitaalgoederen

Pagina 111

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente geeft jaarlijks circa € 147,7 mln uit aan het onderhouden van de kapitaalgoederen (exclusief vastgoed), zoals wegen, groen en bomen, oppervlaktewater, civiele kunstwerken, openbare verlichting, spelen en beeldende kunst en monumenten, parkeervoorzieningen en containers. Kapitaalgoederen moeten zo lang mogelijk gebruikt kunnen worden voor het doel waarvoor zij zijn aanschaf of vervaardigd. Het beleid hiervoor staat in de Nota Kapitaalgoederen 2019 – 2022 en de Kadernota Vastgoed (2018). De paragraaf 'Onderhoud

kapitaalgoederen' geeft een overzicht van de financiële gevolgen en van de vertaling daarvan in de Begroting 2020.

Beleid Financiële consequenties

Beleid

Beleidsmatig en financieel kader

De gemeente heeft veel onderhoudsgevoelige kapitaalgoederen: wegen, groen en bomen, oppervlaktewater, civiele kunstwerken, openbare verlichting, spelen en beeldende kunst en monumenten, parkeervoorzieningen, containers en vastgoed. Het beleid hiervoor is opgenomen in 2 nota's; de Kadernota Vastgoed (2018) en de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2019-2022. De nieuwe nota onderhoud kapitaalgoederen is in oktober 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. Financieel vallen deze kapitaalgoederen onder de taakvelden 'Verkeer en vervoer - Beheer' en 'Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer'. De nota geeft een beeld van de technische staat van de kapitaalgoederen in de Rotterdamse buitenruimte. De conclusie is tweeledig. Enerzijds zijn de Rotterdamse kapitaalgoederen in de openbare ruimte veilig voor de gebruikers. Anderzijds zijn er achterstanden. Hiervoor heeft het college extra middelen beschikbaar gesteld, vanuit het Coalitieakkoord 2018-2022 – Nieuwe energie voor Rotterdam.

Riolering heeft een eigen financiering en beleidskader. Deze staan weergegeven in het op 17 december 2015 door de gemeenteraad vastgestelde [Gemeentelijk Rioleringsplan 2016-2020](#).

Financiële consequenties

Onderdeel (* €1 mln)	Periodiek-/ storingsonderhoud	Grootonderhoud	Inhaalslag achterstand kapitaalgoederen	Energiekosten	Vervangings investeringen	Totaal budget nota 2019-2022
wegen	26,4	11,0	6,4	0,0	15,2	59,0
groen en bomen	29,8	0,0	2,5	0,0	3,3	35,6
oppervlaktewater	4,2	0,0	0,0	0,0	2,4	6,6
civiele kunstwerken	9,0	10,4	1,0	0,0	0,0	20,4
openbare verlichting	5,2	1,8	0,0	2,4	1,8	11,2
spelen	3,9	0,0	0,0	0,0	1,8	5,6
beeldende kunst en monumenten	1,1	0,5	0,2	0,2	0,0	1,9
parkeervoorzieningen	0,4	0,7	0,0	0,0	0,0	1,1
containers	1,7	0,0	0,0	0,0	4,6	6,3
Totaal	81,7	24,4	10,1	2,6	29,1	147,7

Subsidies

Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van een door de gemeenteraad vastgesteld beleidsdoel.

[BeleidSubsidielijst](#)

Beleid

De gemeentelijke [Subsidieverordening Rotterdam 2014 \(SVR 2014\)](#) bevat de spelregels voor subsidieverlening. De verordening bepaalt dat er twee subsidievormen zijn: eenmalige subsidies en jaarlijkse subsidies. Een eenmalige subsidie verstrekt de gemeente voor één of meer prestaties of activiteiten die in beginsel van bepaalde duur zijn. Een jaarlijkse subsidie verstrekt de gemeente per kalender- of boekjaar.

Hieronder zijn de relevante [subsidiebelevingsvelden](#) nader toegelicht.

Cultuur, Sport en Recreatie

Rotterdam wil een zo breed en divers mogelijk publiek bereiken met een [cultuurbeleid](#) dat inclusief en innovatief is en dat interconnectiviteit bevordert. Rotterdam heeft daarvoor onder andere diverse subsidieregelingen die kunst- en cultuurprojecten mogelijk maken en de artistieke ontwikkeling van makers bevorderen.

Rotterdam draagt graag bij aan het versterken van het imago van Rotterdam als [sportstad](#). Denk hierbij aan het mogelijk maken van grote (top)sportevenementen en het ondersteunen van sportverenigingen.

Onderwijs

De gemeente heeft de ambitie dat de kansengelijkheid in het [onderwijs](#) toeneemt. Samen met de onderwijsinstellingen, leraren en ouders zorgen we ervoor dat alle Rotterdamse scholieren het beste onderwijs krijgen. Daartoe worden subsidies verstrekt aan het verkleinen van kwaliteitsverschillen tussenscholen, burgerschap, leraren en extra onderwijs in de vorm van Dagprogrammering. Kansengelijkheid begint bij de financiële toegankelijkheid in de voorschool; ook hier wordt op ingezet met behulp van subsidies. Verder wordt er door middel van subsidies geïnvesteerd in onderwijshuisvesting.

Economische zaken

Met deze subsidie stimuleert de gemeente initiatieven die het Rotterdamse [vestigingsklimaat en/of de werkgelegenheid vergroten](#).

Maatschappelijke Ondersteuning

De subsidies zijn bedoeld voor onder meer de gebieden [integratie](#), [samenleven](#), [jeugd](#) en [taal](#).

Volksgezondheid en zorg

De gemeente vindt het belangrijk om met subsidies de gezondheid van Rotterdamse bewoners te stimuleren. Ondersteuning van de [gezondheid](#) is belangrijk voor de huidige en toekomstige Rotterdamse samenleving.

Subsidielijst

In het onderstaande overzicht is per programma aangegeven hoeveel subsidie begroot is voor welke instelling. Als de instelling niet bekend is, zijn de begrote bedragen als subsidie in het overzicht opgenomen. De werkelijke realisatie op basis van de subsidiebeschikkingen kan dus afwijken en aan de subsidiestaat in de begroting kunnen geen rechten worden ontleend.

Gesubsidieerde instelling	Begroting 2019	Begroting 2020
Beheer van de stad	620	0
Citylab 010	620	0
Bestuur en dienstverlening	4.625	7.920
Bewonersinitiatieven	4.573	4.654
Burgerpanel	52	52
Citylab 010	0	3.114
Stichting GoBoTu	0	100
Cultuur, Sport en Recreatie	145.469	157.146
Actieprogramma Verenigingen & Lokaal Sportakkoord	0	500
Amateur jaarsubsidies	143	145
Atlas van Stolk	521	0
Binnenstad/Levendige stad	180	0
Brede regeling combinatiefuncties Rotterdam	0	1.125
Buurtsportcoaches	632	0
Chabotmuseum	96	98
Citylab 010	517	0

Combinatiefuncties	604	1.045
Creatieve Industrie	602	318
Culturele feesten	52	0
Cultuureducatie Meerjarig	2.268	2.309
Diverse accommodaties Gebied	11	0
Diversen - coalitie-akkoord	400	0
Evenementenfonds	3.480	1.255
Gehandicaptensport	68	68
HipHopHuis Holland	505	512
Historische Verenigingen	31	31
Internationaal beleid	65	66
Investeringsubsidies	419	419
Investeringsubsidies Kwaliteitsslag, duurzaamheid sportclubs	75	75
Investeringsubsidies kwaliteitsslag verenigingen	1.397	300
Stichting Jeugdsportfonds Rotterdam	843	0
Kunst en Cultuur in de gebieden	732	743
Letteren & Erfgoed	181	184
Locale Culturele Programmering	153	155
MAMA	0	189
Mediabeleid Meerjarig	730	335
Motel Mozaïque	372	377
Multidisciplinair	253	105
Mundo Kinderopvang B.V.	49	49
Nationaal Programma Rotterdam Zuid Cultuur	0	950
NME Gebieden	416	416
Optisport Rotterdam B.V.	575	575
Ouderensport	104	104
Podiumkunsten	1.187	1.059
Prinses Christina Concours	16	16
Recreatie, Witte bedjes	13	13

Rotterdam Topsport	0	2.007
Rotterdamse Kunststichting	656	666
Rotterdamse poppenspelers	21	22
Scapino Ballet Rotterdam	1.186	1.204
Scoutinggroepen	51	101
Snelloket	204	207
Speeltuinen	3.594	3.594
Sportfonds Rotterdam	3.003	3.003
Sportprogrammering, Sportinitiatieven - Couleur Locale	236	236
Stadscultuur	0	502
Stichting "Conny Janssen Danst"	521	529
Stichting A Tale of a Tub	67	68
Stichting Architectuur Instituut Rotterdam AIR	432	439
Stichting Arminius	181	183
Stichting Art Studio	208	211
Stichting Bibliotheek Rotterdam	19.622	19.916
Stichting Caesar	27	27
Stichting Centrum Beeldende Kunst	3.172	3.220
Stichting Circus Rotjeknor	133	135
Stichting Concert- en congresgebouw De Doelen	4.549	4.617
Stichting Cultuur Concreet	1.231	1.250
Stichting CultuurRijk Overschie	26	30
Stichting Cultuurwerkplaats IJsselmonde	741	751
Stichting Dansateliers	326	331
Stichting de Bende / Hotel Modern	208	211
Stichting De Nieuwe Lichting	138	140
Stichting Deliberante Senatu Perit Saguntum	52	53
Stichting Designplatform	89	91
Stichting Digital Playground	254	258
Stichting DOCK Rotterdam	15	16

Stichting Doelenensemble	80	81
Stichting Epitome Entertainment	78	79
Stichting Future in Dance Urban Theatre Companies	53	54
Stichting Garage Rotterdam	40	41
Stichting Grote of Sint-Laurenskerk te Rotterdam	161	163
Stichting het Rotterdams Centrum voor Theater	368	373
Stichting Hijs	53	54
Stichting Hofplein Rotterdam	1.343	1.363
Stichting International Film Festival Rotterdam	1.217	1.235
Stichting Internationale Architectuur Biënnale Nederland	425	432
Stichting Jazz International Rotterdam	213	216
Stichting Jazzpodium Rotterdam	199	203
Stichting Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam	886	899
Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde	851	851
Stichting Kunstaccommodatie Rotterdam	400	406
Stichting Kunsthal Rotterdam	2.919	2.963
Stichting Kunstweekend Charlois	26	27
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	7.788	7.905
Stichting Laurenscontorij	70	71
Stichting Live at Rotown	284	289
Stichting Luxor Theater Rotterdam	2.603	2.642
Stichting Maas theater en dans	1.755	1.781
Stichting Maritiem Museum Rotterdam	5.145	5.223
Stichting Museum Rotterdam	3.492	4.074
Stichting Music Matters	273	277
Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam	781	793
Stichting Natuurstad Rotterdam	0	9.240
Stichting Nederlands Fotomuseum	862	876
Stichting Open Rotterdam	0	406
Stichting Passionate Bulkboek	208	211

Stichting Poetry International	265	269
Stichting Poppodium Baroeg	300	305
Stichting Popunie	314	319
Stichting Public Art Squad-Environmental Art for Public Spaces	186	189
Stichting Punt 5	42	43
Stichting RoMeO	42	43
Stichting Roodkapje	148	150
Stichting Roots en Routes	36	37
Stichting Rotown Magic	125	127
Stichting Rotterdams Philharmonisch Orkest	7.019	7.125
Stichting Rotterdam Festivals	5.314	7.402
Stichting Rotterdam Marathon	401	401
Stichting Rotterdam Sportsupport	5.518	4.050
Stichting Rotterdams Volkstheater	105	106
Stichting Rotterdams Wijktheater	455	462
Stichting Rozenburg Bloeit	130	130
Stichting Sinfonia Rotterdam	224	227
Stichting Taal en Theater Studio de Bakkerij	125	127
Stichting Theater Lantaren Venster	1.543	1.565
Stichting Theater Rotterdam	9.096	9.232
Stichting theater 't Kapelletje	63	64
Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen Rotterdam	10.171	10.316
Stichting Urland	78	79
Stichting V2_Instituut voor de instabiele media	255	259
Stichting Verhalenhuis Belvedere	125	127
Stichting Vogelklas Karel Schot	143	143
Stichting Watch That Sound	52	53
Stichting Wereldmuseum Rotterdam	4.962	5.038
Stichting Worm	717	727
Stichting Xclusiv	57	58

Subsidies nader in te delen	943	674
Subsidies Urban Sports	194	194
Theater Walhalla	313	317
Theater Netwerk Rotterdam	80	81
Theater Zuidplein	2.447	3.658
Topsportcentrum B.V	298	298
Vereniging Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest	32	33
Villa Zebra	422	428
Visuele Kunsten	464	432
VIVID vormgeving	74	75
Witte de With	702	713
World music & Dance Centre	283	288
Economische zaken	10.148	8.841
Citylab 010	188	0
Divers Clean Teach	115	200
Divers Food	500	0
Divers Haven/ Maritiem	102	280
Divers Innovatie	615	525
Diverse gesubsidieerden Medisch en Zorg	585	250
Evenementenfonds	340	900
Rotterdam Partners	7.265	6.686
Voormalig Deelgemeentes	312	0
Winkelgebied/werklocaties	126	0
Maatschappelijke Ondersteuning	30.646	36.717
Avant sanare B.V.	438	0
Beleidskader Taal 2015 - 2019	313	500
Centrum voor Dienstverlening, Eigen Kracht Centrale	146	0
Challenge Sports Holding B.V. (Opboxen)	27	0
Citade B.V. (De transformatieve school)	137	0
Couleur Locale (structureel, volwassenen)	971	1.015

Couleur Locale Bewonersorganisaties Gebieden	593	371
Couleur Locale Huizen van de Wijk	901	732
Couleur Locale vrije ruimte (volwassenen en jeugd)	1.347	1.218
Couleur Locale wijkbussen	740	578
CVO Accent Avondschool	247	247
CVO: Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	264	278
Incidentele subsidies "Volwaardig Meedoen"	271	500
Indigo Zorgservice B.V.	786	0
Jeugdsportfonds	75	75
LMC: Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o.	0	27
Maatschappelijke begeleiding asielgerechtigden	0	900
Maatschappelijke Ondersteuning Stichting School Maatschappelijk Werk Rijnmond (SMWR)	791	801
Maatschappelijke opvang - LVV	0	1.037
Sensor ZHZM	406	0
St. Jeugdvakantieland	150	150
St. Nederland cares	0	21
St. Ontmoeting	0	50
St. Spior	0	15
STC-Group/Scheepvaart en Transport College (SMW MBO)	59	57
Stg Humanitas	42	42
Stg v Chr VO op Reform Grondslag De Wartburg	50	42
Stg. KEH Rotterdam	22	22
Stichting Adelaida (nieuw)	0	25
Stichting Alexander (Amsterdam)	20	20
Stichting Antes (Bouman Geestelijke Gezondheidszorg)	980	0
Stichting B for you (nieuw)	0	11
Stichting Big Brothers Big Sisters of Rotterdam (Mentoring)	274	283
Stichting BOOR	67	65
Stichting Brede Raad	615	694
Stichting Buurtwerk Alexander	138	0

Stichting CED-Groep	139	0
Stichting Centrum voor Vrijwillige en Professionele Maatschappelijke Dienstverlening	504	489
Stichting Chris (voorheen stichting De Hoop)	25	0
Stichting CJG Rijnmond	344	323
Stichting Cosmicus Onderwijs	14	14
Stichting De Nieuwe Kans	1.881	1.681
Stichting De Verbinding	133	0
Stichting Deelgemeentelijke Ondersteuningsorganisatie Crooswijk en Kralingen	461	362
Stichting Dress for Success Rotterdam	69	69
Stichting Enver	1.736	1.101
Stichting Hout- en Meubileringscollege	24	23
Stichting Humanitas	1.187	543
Stichting Inloophuis Rotterdam, De Boei	116	116
Stichting Jeugdcultuurfonds Rotterdam	1.104	1.104
Stichting JIJ	15	0
Stichting Jong Rotterdam	188	188
Stichting Joods Maatschappelijk Werk	34	41
Stichting Kids en Emotionele Competenties	35	0
Stichting Kinder- en Jongeren Rechtswinkel Rotterdam	5	5
Stichting Kwadraad	58	57
Stichting Lokaal Rotterdam	102	104
Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Rijnmond Plus	464	448
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	536	635
Stichting Meedoen	1.072	1.072
Stichting Minters	51	50
Stichting Opzoemer Mee Rotterdam	1.904	2.217
Stichting Peuter&Co	193	0
Stichting Pluspunt	112	113
Stichting Present	31	31
Stichting Radar WMO diensten	0	86

Stichting Regionale Omroep Rotterdam-Rijnmond en Omgeving	26	0
Stichting Rotterdam Sportsupport	0	90
Stichting Samen 010	31	31
Stichting Samen Ondernemend Leren	481	465
Stichting Samenwerking Christelijke Maatschappelijke Activering te Rotterdam	709	709
Stichting Slachtofferhulp Nederland	139	0
Stichting Thuis op Straat	102	100
Stichting Unie van Vrijwilligers	537	537
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	800	798
Stichting voor Interconf Beroepen Onderwijs en AVO en Ve R-Dam eo	931	921
Stichting voor Protestant Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	34	0
Stichting voor Protestant Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs te Rotterdam-Zuid	358	371
Stichting Welzijn Doven Rotterdam e.o.	29	28
Subsidies couleur locale jeugd (Nieuw Rotterdams Welzijn)	1.413	1.413
Subsidies t.b.v. mentoring	35	0
Subsidies t.b.v. Subsidiekader Jeugdpreventie	0	9.850
Subsidies tbv (voorschools) schoolmaatschappelijk werk	87	53
Subsidies tbv jeugdwerk voor gebieden en gebiedsgerichte jeugdactiviteiten	399	277
Subsidies tbv opvoedingsondersteuning	4	0
Subsidies tbv programma Elke Jongere Telt (risicjongeren)	436	0
Subsidies tbv programma Stevige Start (excl. CJG; staat apart)	422	426
Subsidies voor preventie jeugd-GGZ	7	0
Van Veldhuizen Stichting	259	0
Onderwijs	95.846	93.032
Aanloopkosten voorschoolse educatie t.b.v. doorvoeren wettelijke beleidswijzigingen	2.000	200
Beregoed Kinderdagverblijf	134	160
Citylab 010	500	0
Cosmicus Onderwijs, St.	0	69
CZ Dagprogrammering: uitwerking coalitieakkoord	11.000	0
De Droomplaats Holding B.V.	232	350

De Kralingsche School	49	58
de Passie, stichting voor Evangelisch Bijbelgetrouw Onderwijs	89	110
De Vereniging De van Oldenbarneveltschool voor Neutraal Bijzonder Onderwijs	114	61
Digi-deal en programmeerlessen: uitwerking coalitieakkoord	250	250
Faciliteren IT campus: uitwerking coalitieakkoord	300	300
Fokor (voorgaande jaren op andere wijze bekostigd)	1.310	1.081
Gebruik begrotingsjaren 2018 en 2019 als referentiepunt	185	0
Gereformeerd Primair Onderwijs West-Nederland	49	85
JINC	218	282
KDV De Maan Beheer B.V.	93	120
Kiddoozz B.V.	443	450
Kiddoozz Rotterdam B.V.	244	300
Kinderdagverblijf in de Wolken	54	77
Kinderdagverblijf Kind van Zuid B.V.	68	70
KindeRdam Groep Holding B.V.	3.121	3.474
Kindernet Holding	55	57
Kinderopvang BijDeHand B.V.	2.275	3.155
Kinderopvang Bimbola B.V.	231	235
Kinderopvang Het Steigertje B.V.	390	410
Kinderopvang Smurfenland B.V.	25	28
Komkids Kinderopvang B.V.	289	392
Martinusstichting voor speciaal en voortgezet onderwijs	0	61
Mimiko Kinderopvang	105	140
Montessorischool, Vereniging De Rotterdamse	67	75
Mundo Kinderopvang B.V.	200	250
Onderwijshuisvesting diverse subsidies	6.100	5.034
Overige diverse subsidies onderwijsbeleid, beroepsopleiding, onderwijs-arbeidsmarkt , VOS	2.600	2.328
RMC Subregio's	1.155	1.155
Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs	9.947	11.015
Schoolbesturen MBO, RMC Subregio's (Convenant VSV)	1.000	1.000

SCO	0	24
Seva Kinderopvang Rotterdam B.V.	83	90
SIPOR / Islamitische Basisschool Noen	888	1.625
Small Kidz Bredestraat B.V.	107	110
Smallsteps B.V.	58	0
Stichting v Chr VO op Reform Grondslag De Wartburg	288	277
Stichting Bibliotheek Rotterdam	153	0
Stichting BOOR	10.782	11.701
Stichting CED-Groep	415	242
Stichting CJG Rijnmond	156	157
Stichting Educatief Informatie Centrum	126	0
Stichting Expertisecentrum Ziek en Onderwijs Rotterdam	100	0
Stichting Grafisch Lyceum Rotterdam	144	157
Stichting Groeibriljant	3.940	5.010
Stichting Het Talentencollege	148	397
Stichting Hindoe Onderwijs	90	76
Stichting Hoedje van Papier	130	0
Stichting Horizon Jeugdzorg en Speciaal Onderwijs	72	401
Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Rotterdam	50	66
Stichting Katholieke Peuteropvang Rotterdam en omstreken	1.007	1.416
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam	3.066	2.563
Stichting Kindercentrum Het Kompas	188	167
Stichting Kindercentrum Prinses Amalia	181	154
Stichting Kinderopvang Frida Dida	43	47
Stichting Kinderopvang Humanitas	304	414
Stichting Kinderopvang Pernis	155	200
Stichting Koninklijke Visio, expertisecentrum voor slechthziende en blinde mensen	0	49
Stichting Max Peuterspeelzalen	590	718
Stichting Onderwijs Koninklijke Auris Groep	2	264
Stichting Peuter&Co	12.873	16.650

Stichting Peuterspeelzalen Hillegersberg-Schiebroek	502	660
Stichting Peuterspeelzalen Hindoe Onderwijs	142	90
Stichting Prokino Kinderopvang	181	200
Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg - Schiebroek	349	336
Stichting Rotterdamse Schoolvereniging	114	114
Stichting Scholengemeenschap Montessori Lyceum Rotterdam	126	141
Stichting STC-Group	306	305
Stichting van Brienenoordschool, samenwerkingsschool voor protestants-christelijk en openbaar onderwijs	80	100
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam en omstreken (De Wissel)	154	183
Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o.	2.634	2.562
Stichting voor Islamitisch Voortgezet Onderwijs in Rotterdam e.o.	239	258
Stichting voor Protestants Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	6.900	9.126
Stichting voor Rooms-Katholiek Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs voor Noordelijk Rotterdam	55	56
Stichting Vrije Scholen Zuid-west Nederland	145	135
Stichting Vrije School Rotterdam	139	153
Stichting Wellant	16	0
Stichting Yulius Onderwijs	10	161
Van Veldhuizen Stichting	78	80
VCO de Kring	86	0
Vereniging Montessorischool Kralingen (MSK)	46	60
Vereniging tot het Verstrekken van Onderwijs op Gereformeerde Grondslag	26	45
Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	2.402	2.199
Vereniging voor Gereformeerd Voortgezet Onderwijs West Nederland te Rotterdam	85	88
VPCPO Voorne Putten/Rozenburg	0	108
Zeebaboe	0	65
Openbare orde en veiligheid	7.614	7.103
Alleen Jij Bepaalt	0	100
Citylab 010	265	0
R.E.T.	4.395	3.720
Stedelijk team jongerenwerk	2.336	2.335

Stichting Centrum Ondernemers Rotterdam Rijnmond	3	0
Stichting Meion	399	398
Stichting Nieuwe Kans	0	100
Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond	63	0
Stimulering Woningcorporaties	153	450
Overhead	271	283
Comitee Nationale Belangen	36	38
Stichting herdenking 14 mei 1940	37	39
Stichting Lokaal	170	177
Stichting Stadsmuziek	20	21
Diakonaal Pauluskerk	8	8
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	5.467	4.798
BC010 Vastgoed BV	65	0
Citylab 010	178	0
Deltalinqs	0	300
Div personen (kwal.verb. best. voorraad woningen pwvb)	500	0
Div. particulieren (verbetering woningen pwe/vve)	901	760
Diverse aannemingsbedrijfven (realisatie bouwwerk)	0	449
Diverse particulieren monumenten	0	33
Diverse partikulieren	0	46
Groene schoolpleinen	39	0
Havenbedrijf Rotterdam	0	400
Joodse begraafplaats	85	85
Recreatieschap Rottemeren	3.485	0
RIF010	0	2.253
Stichting VvE010	282	240
Stichting Woonstad Rotterdam	155	0
terugbetaling subsidie OCNC	-553	0
Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten	330	232
Werk en Inkomen	648	0

Citylab 010	648	0
Verkeer en vervoer	632	484
Buzz010	150	150
Citylab 010	148	0
Stichting Veerpont Zuid	167	167
Watertaxi Rotterdam B.V.	167	167
Volksgezondheid en zorg	71.691	70.628
Avant sanare B.V.	216	195
Bavo Europoort B.V.	478	256
Centrum voor Dienstverlening	7.448	7.055
Eerste Lijnszorg	126	0
Impegno Nederland B.V.	23	14
Indigo Zorgservice B.V.	79	77
Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond	74	0
Justitiabelen	45	45
KindeRdam Rotterdam en Omstreken Centraal Bureau B.V.	265	259
Kinderopvang BijDeHand B.V.	124	246
Maatschappelijke opvang - Coulanceregeling winteropvang	264	0
Maatschappelijke opvang - Exploitatie opvang voorzieningen	416	0
Maatschappelijke opvang - Nachtopvang locatie	0	1.746
Maatschappelijke Opvang - Pottumstraat	1.065	0
Maatschappelijke opvang - Programma Verwarde personen	279	188
Maatschappelijke opvang - Schoon Schip Rotterdam	35	0
Maatschappelijke opvang- Time Out	0	200
Mentaal gezond	98	106
Nico Adriaans Stichting (NAS)	1.730	1.686
Reakt Rijnmond	981	981
Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Rotterdam	70	70
SMI: Diverse personen	2.870	2.870
Stichting Antes (Bouman GGZ)	5.724	5.002

Stichting Arosa	1.706	2.659
Stichting CJG Rijnmond	23.735	23.540
Stichting Corridor Dienstverlening	698	690
Stichting de RotterdamseZorg.nl	0	500
Stichting Enver	179	0
Stichting Fier Fryslan	1.718	1.673
Stichting FlexusJeugdplein	513	462
Stichting Horizon Jeugdzorg en Speciaal Onderwijs	1.000	0
Stichting Humanitas	2.034	2.308
Stichting Jong Rotterdam	313	247
Stichting Kindercentrum Prinses Amalia	289	283
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	9.055	9.210
Stichting Mara	21	21
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	1.008	258
Stichting Middin	105	85
Stichting Ontmoeting	1.081	1.127
Stichting Pameijer	3.431	4.081
Stichting Pension Maaszicht	104	29
Stichting Prokino	35	7
Stichting Rotterdam Sportsupport	64	76
Stichting Slachtofferhulp Nederland	0	169
Stichting Timon	67	38
Stichting TriviumLindenhof	682	682
Stichting Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond	20	259
Stichting Yulius	17	0
Stichting Zorgbelang Zuid-Holland, patiënten en consumenten platform	467	775
Subsidies t.b.v. kinderopvang plus	0	45
Subsidies Zorginfrastructuur	500	0
Van Veldhuizen Stichting	439	408
Totaal	373.677	386.952

Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden Partijen geeft inzicht in de belangrijkste beleidsvoornemens en ontwikkelingen van rechtspersonen waarin de gemeente Rotterdam een financieel én bestuurlijk belang heeft. Deze rechtspersonen worden ook wel de 'verbonden partijen' genoemd. De beleidsvoornemens gaan over gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen, over het beheer en over de beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen door liquidatie, afstoting of verkoop van een verbonden partij. Daarnaast biedt de paragraaf inzicht in de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen, vooral de ontwikkelingen die te maken hebben met de borging van het Rotterdamse publieke belang en de belangrijkste risico's. Tot slot geeft de paragraaf de ontwikkelingen weer van de vermogensposities en de nettoresultaten van alle verbonden partijen.

[Beleidsuitgangspunten en kaders](#)[Lijst van verbonden partijen](#)

Beleid

Wettelijk kader - BBV

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het college van burgemeester en wethouders verplicht om de gemeenteraad inzicht te geven in de relaties met rechtspersonen. Dit biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om haar toezichthoudende rol te vervullen. Gemeentelijke deelname aan rechtspersonen is een manier om het publiek belang te dienen of een bepaalde publieke taak uit te voeren.

Als de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft bij een bepaalde privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon, dan is sprake van een 'verbonden partij'. Daarnaast kan ook het college besluiten een publiek of privaatrechtelijke organisatie als verbonden partij aan te merken.

Bij privaatrechtelijke personen gaat het om deelnemingen, zoals een vennootschap, en bij publiekrechtelijke personen gaat het bijvoorbeeld om gemeenschappelijke regelingen.

Het BBV (in artikel 1, lid 1c en 1d) specificeert de begrippen bestuurlijk en financieel belang als volgt:

- bestuurlijk belang: zeggenschap door vertegenwoordiging van de gemeente in het bestuur van een organisatie, bijvoorbeeld in directie, Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur of Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het kan ook gaan om zeggenschap in de vorm van stemrecht.
- financieel belang: bij het financiële belang van de gemeente gaat het meestal om een gestort aandelenkapitaal, bijdragen aan bijvoorbeeld een fonds, verstrekte leningen of verleende garanties. De gemeente loopt financieel risico als ze zo'n beschikbaar gesteld bedrag niet terugkrijgt, bijvoorbeeld als de verbonden partij failliet gaat en daardoor niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Als het financieel belang uitsluitend bestaat uit een subsidierelatie, dan is die rechtspersoon geen verbonden partij, maar een gesubsidieerde instelling.

De gemeente Rotterdam kent in totaal 39 verbonden partijen. Het gaat hierbij om 28 deelnemingen, 2 stichtingen, 1 vereniging (allemaal privaatrechtelijke rechtspersonen) en 9 gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke rechtspersonen). In 8 deelnemingen wil de gemeente haar aandeelhouderschap beëindigen (zie Te beëindigen vennootschappen).

Voor de Begroting 2020 is de paragraaf Verbonden Partijen opgebouwd naar type verbonden partij of rechtspersoon:

1. kaders en beleid: geeft inzicht in de definiëring van verbonden partijen, de kaders vanuit het BBV en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van verbonden partijen
2. vennootschappen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen
3. stichtingen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen stichtingen
4. verenigingen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen
5. gemeenschappelijke regelingen: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen

Het BBV als kader voor de paragraaf

Voor het opstellen van de paragraaf hanteert de gemeente het BBV als kader voor de te presenteren informatie over de verbonden partijen. Conform artikel 15 van het BBV is de gemeente verplicht inzage te bieden in:

1. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen
2. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 - gemeenschappelijke regelingen
 - vennootschappen en coöperaties
 - stichtingen en verenigingen
 - overige verbonden partijen
3. de lijst van verbonden partijen

In de lijst van verbonden partijen wordt tenminste de volgende informatie opgenomen:

1. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het publiek belang dat ermee gediend wordt
2. het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar
3. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar
4. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar
5. de eventuele risico's, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk gemeente

Beleidsuitgangspunten en kaders

Beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsdoelstelling van verbonden partijen is de behartiging van het publiek belang door een organisatie met een private of publieke rechtsvorm. De gemeente verbindt zich daaraan door bijvoorbeeld kapitaal te storten of zeggenschap te krijgen. Bij verbonden partijen gelden de volgende voorwaarden:

- de financiële en beleidsmatige risico's die de gemeente loopt, staan in redelijke verhouding tot het publiek belang
- de deelneming is het efficiëntste en effectiefste instrument om het beoogde beleidsdoel te bereiken
- het publiek belang en het toezicht daarop is niet al op een andere manier volledig geborgd

Kaders

Deze voorwaarden zijn afgeleid van bepalingen in het gemeentelijke Beleidskader Verbonden Partijen.

Overigens zal het beleidskader dit jaar worden herijkt als gevolg van de gemeenteraadsverkiezingen en de aanvang van een nieuw raadsperiode. Dit nieuwe beleidskader zal aan de gemeenteraad ter vaststelling worden aangeboden.

Samen met het Burgerlijk Wetboek Boek 2 en de Code Corporate Governance vormen voornoemde bepalingen de belangrijkste richtlijnen voor het beleid ten aanzien van verbonden partijen. De uitvoering van de algemene beleidsdoelstelling is onder te verdelen in:

- de gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen
- het beheer en de evaluatie van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen
- de wijziging en beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen

Concreet betekent dit dat de gemeente Rotterdam door vertegenwoordiging als aandeelhouder of bestuurder bij een verbonden partij het risicobeheer uitvoert door toetsing, of door control en advisering.

Daarnaast informeert en adviseert de gemeentelijke organisatie het college en de gemeenteraad bij een voornemen een privaatrechtelijke verbonden partij te verzelfstandigen of een verbintenis met een nieuwe privaatrechtelijke verbonden partij aan te gaan. Eenzelfde rol vervult de gemeentelijke organisatie bij uittreding en beëindiging van de gemeentelijke deelname of het liquideren van bestaande verbonden partijen.

Koppeling met Coalitieakkoord Rotterdam 2018-2022: Nieuwe energie voor Rotterdam

In het coalitieakkoord staan de plannen van het college van B en W om de uitdagingen die Rotterdam kent het hoofd te bieden en van Rotterdam een nog betere stad te maken. Ook de gemeentelijke verbonden partijen spelen hierbij een rol. Zo is het Havenbedrijf een belangrijke partner voor de gemeente in de energietransitie. Daaronder valt een schonere lucht, onder meer door CO₂-reductie en het benutten van de economische kansen die de energietransitie biedt. Ook ziet het college een rol voor het Havenbedrijf weggelegd bij het Rotterdams Leer-Werkakkoord om zorg te dragen dat meer burgers naar werk worden begeleid.

Verder is in het coalitieakkoord ook de verkoop van de gemeentelijke deelneming in Eneco vermeld. De gemeente bereidt thans in gezamenlijkheid met medeaandeelhouders en Eneco de aandelenverkoop van laatstgenoemde verbonden partij voor. In deze fase werkt de gemeente een voorstel uit op welke manier in de wegvallende dividendbaten kan worden voorzien en op welke wijze(n) de opbrengst verder kan worden ingezet.

Belangrijkste beleidsvoornemens

De beleidsvoornemens voor de verbonden partijen (vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en stichtingen) worden opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen van de begroting. Aan het einde van het boekjaar legt het college verantwoording af over het gevoerde beleid in de gelijknamige paragraaf van de jaarstukken.

Daarnaast wordt jaarlijks door het college het Beheerverslag Deelnemingen aan de gemeenteraad aangeboden. Doel van het Beheerverslag is om de gemeenteraad van Rotterdam grondiger te informeren over de ontwikkelingen binnen deelnemingenportefeuille en de individuele deelnemingen, gelet op de grote publieke en financiële belangen die zijn gemoeid met deze deelnemingen.

Met betrekking tot de verbonden partijen voor 2020 zijn de volgende beleidsvoornemens en ontwikkelingen te benoemen (bij de betreffende verbonden partij is het onderwerp nader toegelicht)

Havenbedrijf Rotterdam

Havenbedrijf Rotterdam (HbR) werkt continu aan het ontwikkelen van de haven om de efficiëntie en betrouwbaarheid van de Rotterdamse haven te vergroten. HbR zet onder meer in op vergaande digitalisering. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen om bij te dragen aan het terugdringen van de CO₂-uitstoot. HbR participeert daarom ook in initiatieven, zoals Waste2Chemicals en Porthos (CO₂-afvang en -opslag). Bovenstaande ambities zullen ook in de herijkte ondernemingsstrategie terug te vinden zijn die begin 2020 zal worden vastgesteld.

Eneco

Een meerderheid van circa 96% van het aandelenkapitaal (waaronder de gemeente Rotterdam) heeft het principebesluit genomen hun aandelen in Eneco te verkopen.

Thans wordt door Eneco, de adviseurs en de aandeelhouders hard gewerkt aan de uitvoering van de transactie die zich middels een gecontroleerde veiling voltrekt. Bij het opstellen van deze begroting bevindt de transactie zich in de fase waarin een geselecteerd aantal partijen een bindend bod kunnen indienen. De huidige verwachting is dat in 2020 de keuze voor de koper aan de 44 aandeelhoudende gemeenten kan worden aangeboden en de transactie kan worden afgerond. Echter, in een transactie van deze omvang kunnen vooraf geen zekerheden worden geboden en zal uit het verdere proces blijken of een geschikte koper kan worden geselecteerd.

RET

In 2020 zal de RET de eerste tranche van de zero-emissie bussen en de bijhorende laadinfrastructuur in gebruik nemen voor het stadsverkeer. Met een fasegewijze invoering van zero-emissie bussen zal tegen het einde van de lopende busconcessie in 2034 het busvervoer van RET volledig emissievrij zijn.

Evides

In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden dat de beschikbaarheid van respectievelijk toegankelijkheid tot kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer vanzelfsprekend is. Daarom zal in 2020 e.v. blijvend geïnvesteerd worden in productielocaties en productiewatercapaciteit.

Warmtebedrijf

Voor het zomerreces van 2019 is door de raad besloten om verschillende scenario's met betrekking tot de toekomst van het Warmtebedrijf te overwegen. De uiteindelijk gekozen koers zal het effect op de deelneming bepalen, waarbij het zo kan zijn dat de waarde van de deelneming op de gemeentelijke balans afgewaardeerd moet worden.

Eind 2019 zal naar verwachting meer duidelijkheid komen over de koers van het Warmtebedrijf. ontwikkelingen en beleidsdoelen in 2020 zullen hier sterk afhankelijk van zijn.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Burgerlijk Wetboek Boek 2 \(rechtspersonen\)](#)

[Besluit begroting en verantwoording \(BBV\)](#)

[Code Corporate Governance](#)

[Beleidskader Verbonden Partijen 2014-2018](#)

Beleidskader Verbonden Partijen 2018-2022 (nog te publiceren)

Beheerverslag Deelnemingen 2017-2018 (nog te publiceren)

[Beheerverslag Deelnemingen 2016-2017](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2015-2016](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2014](#)

Lijst van verbonden partijen

Vennootschappen

Vennootschappen kennen verschillende vormen: een besloten, naamloze of commanditaire vennootschap. Als de gemeente aandelen in een vennootschap heeft, neemt de gemeente op die manier deel in het aandelenkapitaal. Een dergelijk financieel belang met een derde rechtspersoon is pas een verbonden partij als de gemeente tevens

een bestuurlijk belang heeft. Dit kan door een vertegenwoordiging in het bestuur of de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, het hebben van stemrecht en zo meer.

In de paragraaf zijn tabellen opgenomen die inzicht bieden in de:

- Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen
- Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of nieuwe deelname in bestaande vennootschappen
- Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen

Elke tabel biedt per vennootschap inzicht in de naam, vestigingsplaats, en in de publieke, bestuurlijke en financiële belangen. Conform artikel 15 van het BBV biedt de tabel daarnaast inzicht in de ontwikkeling van de boekwaarden, het eigen en vreemd vermogen en het netto resultaat.

Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente is aandeelhouder in 28 vennootschappen en wenst haar deelname in 20 vennootschappen te continueren en in acht vennootschappen te beëindigen.

De vennootschappen Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG Bank), Eneco Groep NV, Gemeenschappelijk Bezit Evides BV, Havenbedrijf Rotterdam NV, Stedin Groep NV en de Royal Schiphol Group keren als verbonden partijen bij een positief nettoresultaat een deel van de winst als dividend uit aan de gemeente als aandeelhouder. Dat deel hangt af van de pay-out ratio: de procentueel aan aandeelhouders uitgekeerde winst. De geraamde dividendopbrengst voor 2020 is ongeveer € 108,8 mln.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of een nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande vennootschappen

Er zijn geen plannen om vanuit de gemeente deel te nemen in een reeds bestaande vennootschap. De gemeente heeft zich wel gecommitteerd aan de deelname in het kapitaal van de nieuw op te richten commanditaire vennootschap ICOS Capital Fund III. ICOS III is onderdeel van ICOS Capital. Dit derde fonds richt zich in samenwerking met de bedrijven Nouryon, Buhler en Cosun op sterke innovatieve proposities in de begin- en opschalingsfase van nieuwe ondernemingen in de sectoren Agro- Food en Chemical. De twee hoofdthema's van het fonds zijn duurzaamheid en digitalisering.

Verder is door de gemeente een position paper opgesteld inzake Feyenoord City (gebiedsontwikkeling en bouw van een nieuw stadion). Hierin is vermeld dat indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan de gemeente Rotterdam ook aandelenkapitaal stort (equity oftewel eigen vermogen) in een daartoe nog op te richten vennootschap die de doelstelling heeft een nieuw stadion te realiseren.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente heeft besloten om de deelname in acht vennootschappen te beëindigen door als aandeelhouder uit te treden of de verbonden partij te verkopen of te liquideren. Dat zijn: Beurs Rotterdam N.V., Commandiet Rotterdam B.V., Eneco Groep N.V., Gemeentewerken N.V., ROM-D Beheer N.V., ROM-D Kil III C.V., Tower-Hotel Rotterdam B.V. en tot slot de WOM Vastgoed B.V.

Tower Hotel B.V. gold als een te continueren verbonden partij. In deze begroting is ervoor gekozen deze verbonden partij als te beëindigen te kwalificeren omdat er geen publiek belang meer aanwezig is en de gemeente derhalve de mogelijkheden onderzoekt om deze deelneming af te stoten.

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten	Treasury	Vennootschap	Te
N.V.			continueren
	Bank Nederlandse	Treasury	Vennootschap
	Gemeenten N.V.		Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang:	De BNG is opgericht (1914) om de kredietwaardigheid van gemeenten te versterken. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens de gemeenten.		
Bestuurlijk belang:	Door vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel belang:	321.555 aandelen met een nominale waarde van €2,50.		
Risico-inschatting	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen die het maatschappelijk belang dienen.		
(BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De bank heeft toegang tot financieringsmiddelen tegen relatief scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Hier kleven weinig risico's aan.. BNG Bank is afhankelijk van de marktomstandigheden, gezien de aanhoudende volatiliteit in de markt acht de bank het daarom niet verantwoord een uitspraak te doen over de een resultaatsprognose voor 2019 en verder.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:	Beleidsdoelen voor 2020 blijven het behoud van de AAA-rating en het voorzien in de financieringsbehoefte van de publieke sector waarbij m.n. duurzaamheidsinvesteringen een belangrijke rol zullen spelen.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020**
**de BNG Bank N. V. geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de			

gemeente

Rotterdam.

Boekwaarde	97	97	97
Netto resultaat:	337.000	381.000	365.000
Eigen vermogen	4.991.000	5.370.000	5.545.000
per 31/12:			
Vreemd vermogen	132.518.000	135.000.000	135.000.000
per 31/12:			

Beurs Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Beurs Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Met het aandeelhouderschap van de gemeente Rotterdam werd de 'kraamkamerfunctie' voor (startende) ondernemers van Beurs WTC geborgd. Bovendien wilde de gemeente als tweede doelstelling de beursactiviteiten in het centrum van de stad faciliteren. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B en W wordt vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam houdt 3.496 aandelen "A" met een nominale waarde €250,-, alsmede één prioriteitsaandeel. Tevens heeft de gemeente 8.974 certificaten.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				In een liquidatieproces zoals bij Beurs worden de resterende vorderingen op derden en schulden aan derden afgewikkeld. Als Beurs na afwikkeling geen schulden meer heeft en er een positief eigen vermogen resteert wordt in de regel een slotdividend aan aandeelhouders uitgekeerd. De aandeelhouders lopen afhankelijk van de verdere afwikkeling van vorderingen en schulden het risico dat het slotdividend lager is dan eerder is geprognoseerd. Op basis van de huidige financiële positie wordt door de aandeelhouders van Beurs uitgegaan van een nog te ontvangen slotdividend. Echter, de hoogte van dit slotdividend zal afhankelijk zijn van de verdere afwikkeling en de daarmee gemoeide (eventuele additionele) baten en lasten. Bij het opstellen van de gemeentelijke begroting waren er vanuit de vennootschap nog geen gegevens bekend of dit slotdividend afwijkt van de gemeentelijke prognose.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:				De prognose is dat de vennootschap in 2020 zal zijn geliquideerd. Er vinden geen bedrijfsactiviteiten meer plaats. Er is door de aandeelhouders een vereffenaar aangesteld die tezamen met de juridisch adviseurs			

werkzaamheden uitvoert om de vennootschap te ontbinden, o.a. door het opheffen van dochtervennootschappen van Beurs, gereedmaken van de benodigde financiële en juridische documentatie en akten alsmede de afwikkeling van vorderingen en schulden ten aanzien van derden.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	0*	0	0
Netto resultaat:	-169*	In liquidatie	Geliquideerd
Eigen vermogen per 31/12:	4.822*	In liquidatie	Geliquideerd
Vreemd vermogen per 31/12:	641*	In liquidatie	Geliquideerd

Commandiet Rotterdam B.V.	Wonen en bouwen	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Commandiet Rotterdam B.V.	Wonen en bouwen	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Commandiet Rotterdam B.V. is uitsluitend opgericht om deel te kunnen nemen in de Wijkontwikkelingsmaatschappij Tarwewijk C.V.			
Bestuurlijk belang:				College van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €18.000.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Er zijn op dit moment geen risico's voorzien die directe impact op de gemeente hebben.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:				In Commandiet vinden geen bedrijfsactiviteiten meer plaats. Voor de beëindiging van de vennootschap worden de laatste liquidatiewerkzaamheden uitgevoerd en afgerond, waaronder de fiscale afwikkeling (aangifte omzetbelasting) en de uitschrijving uit het handelsregister (Kamer van Koophandel). De vennootschap zal in 2020 zijn geliquideerd o.b.v. de huidige inzichten.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020				
Boekwaarde	0	0	0				
Netto resultaat:	Voornemen beëindiging verbonden partij	In liquidatie	Geliquideerd				
Eigen vermogen	Voornemen beëindiging verbonden partij	In liquidatie	Geliquideerd				

				per 31/12:							
				Vreemd		Voornemen beëindiging verbonden partij		In liquidatie		Geliquideerd	
				vermogen per							
				31/12:							
Eneco Groep N.V.				Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status	
						beëindigen	Eneco Groep N. V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	
				Algemene gegevens							
				Vestigingsplaats: Rotterdam							
				Publiek belang: Geen.							
				Bestuurlijk Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en voorzitterschap van de belang: Aandeelhouderscommissie van Eneco.							
				Financieel De gemeente Rotterdam heeft 1.575.145 aandelen met elk een nominale waarde van €0,01 hetgeen belang: resulteert in een aandeelhoudersbelang van 31,69%.							
				Risico- De boekwaarde van Eneco op de financiële balans van de gemeente is € 1, waardoor er geen risico is op inschatting (BBV, een afboeking van de gemeentelijke boekwaarde.							
				art. 11 eerste lid,							
				sub b) Een risico voor de gemeente treedt op wanneer Eneco gegeven haar vermogenspositie of tegenvallende resultaten een lager dividend uitkeert dan in de begroting van de gemeente is opgenomen. O.b.v. de huidige dividendafpraak met Eneco over het te ontvangen dividend in 2020 is de verwachting dat de totale gemeentelijke dividendraming niet behoeft te worden bijgesteld.							
				Bij het opstellen van de begroting bevindt de gemeente zich in een transactieproces om haar aandelen in Eneco te verkopen. In dat kader hebben de aandeelhouders afgesproken om in de eindfase van de transactie een externe opinie uit te laten voeren op de geboden prijs. De reden hiervan is om inzicht te hebben in het risico of de gemeenten niet tegen een te lage prijs verkopen.							
				Ontwikkelingen Eneco							
				en beleidsdoelen In lijn met de vastgestelde strategie zal Eneco zich de komende periode blijven richten op uitbreiding van voor 2020: de duurzame productiecapaciteit, o.a. door investeringen in ontwikkeling van wind, zon en biomassa projecten alsmede door mogelijke acquisities en biedingen te doen op diverse nationale of internationale tenders. Hetzelfde geldt voor het vergroten van het aantal klanten en het ontwikkelen van nieuwe energieservice producten. Enkele concrete voorbeelden zijn de projectvoorbereidingen voor het wind-op-zee project Borssele III en IV en de voorbereidingen voor de aanleg van een warmtenet tussen Rotterdam en Den Haag ("Leiding door het Midden").							
				Transactie							
				Een meerderheid van ca. 96% van het aandeelhouderskapitaal (waaronder de gemeente Rotterdam) heeft het principebesluit genomen hun aandelen in Eneco te verkopen.							
				Thans wordt door Eneco, de adviseurs en de aandeelhouders hard gewerkt aan de uitvoering van de							

transactie, die zich middels een gecontroleerde veiling voltrekt. Bij het opstellen van deze begroting bevindt de transactie zich in de fase waarin een geselecteerd aantal partijen een bindend bod kunnen indienen. De huidige verwachting is dat in 2020 de keuze voor de koper aan de 44 aandeelhoudende gemeenten kan worden aangeboden en de transactie kan worden afgerond. Echter, in een transactie van deze omvang kunnen vooraf geen zekerheden worden geboden en zal uit het verdere proces blijken of een geschikte koper kan worden geselecteerd.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019**	Begroting 2020**
<i>**Eneco Groep</i>			
<i>geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam.</i>			
Boekwaarde	0,001	0,001	0,001
Netto resultaat:	136.000	120.000	120.000
Eigen vermogen per 31/12:	2.939.000	2.940.000	3.120.000
Vreemd vermogen per 31/12:	2.804.000	2.800.000	3.000.000

Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren	<table><tr><th>Verbonden partij</th><th>Taakveld</th><th>Soort</th><th>Status</th></tr><tr><td>Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)</td><td>Treasury</td><td>Vennootschap</td><td>Te continueren</td></tr><tr><td colspan="4">Algemene gegevens</td></tr><tr><td colspan="3">Vestigingsplaats:</td><td>Rotterdam</td></tr><tr><td>Publiek belang:</td><td colspan="3">De deelneming is voortgekomen uit het Drinkwaterleidingbedrijf Rotterdam (1874). Evides wint, zuivert en levert veilig en schoon drink- en industriewater aan 2,5 miljoen consumenten en bedrijven in Zuid-Holland- Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal. Daarnaast maakt Evides zich sterk voor het hergebruik van afvalwater, als dat kan.</td></tr><tr><td>Bestuurlijk belang:</td><td colspan="3">Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De waterkwaliteit is landelijk geregeld.</td></tr><tr><td>Financieel belang:</td><td colspan="3">De gemeente Rotterdam bezit 936.398 aandelen tegen een nominale waarde van €0,05.</td></tr><tr><td>Risico-inschatting (BBV, art. 11)</td><td colspan="3">GBE BV is houder van 50% aandelen in Evides NV. Onze gemeente heeft een belang van 50,6% in GBE. De hoogte van de solvabiliteit (40%) en de hoogte van het eigen vermogen is ruimschoots</td></tr></table>	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status	Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Algemene gegevens				Vestigingsplaats:			Rotterdam	Publiek belang:	De deelneming is voortgekomen uit het Drinkwaterleidingbedrijf Rotterdam (1874). Evides wint, zuivert en levert veilig en schoon drink- en industriewater aan 2,5 miljoen consumenten en bedrijven in Zuid-Holland- Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal. Daarnaast maakt Evides zich sterk voor het hergebruik van afvalwater, als dat kan.			Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De waterkwaliteit is landelijk geregeld.			Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 936.398 aandelen tegen een nominale waarde van €0,05.			Risico-inschatting (BBV, art. 11)	GBE BV is houder van 50% aandelen in Evides NV. Onze gemeente heeft een belang van 50,6% in GBE. De hoogte van de solvabiliteit (40%) en de hoogte van het eigen vermogen is ruimschoots		
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status																																	
Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren																																	
Algemene gegevens																																				
Vestigingsplaats:			Rotterdam																																	
Publiek belang:	De deelneming is voortgekomen uit het Drinkwaterleidingbedrijf Rotterdam (1874). Evides wint, zuivert en levert veilig en schoon drink- en industriewater aan 2,5 miljoen consumenten en bedrijven in Zuid-Holland- Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal. Daarnaast maakt Evides zich sterk voor het hergebruik van afvalwater, als dat kan.																																			
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De waterkwaliteit is landelijk geregeld.																																			
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 936.398 aandelen tegen een nominale waarde van €0,05.																																			
Risico-inschatting (BBV, art. 11)	GBE BV is houder van 50% aandelen in Evides NV. Onze gemeente heeft een belang van 50,6% in GBE. De hoogte van de solvabiliteit (40%) en de hoogte van het eigen vermogen is ruimschoots																																			

eerste lid, sub b) voldoende (ten opzichte van de gemeentelijke boekwaarde) om het financieel risico af te dekken. Het financieel risico voor de gemeente is zeer beperkt.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020: In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden dat de beschikbaarheid van respectievelijk toegankelijkheid tot kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer vanzelfsprekend is en dat voor de borging daarvan voor de toekomst ook in 2020 e. v. geïnvesteerd zal moeten in productielocaties en drinkwatercapaciteit.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	848	848	848
Netto resultaat:	42.400	40.700	39.900
Eigen vermogen per 31/12:	516.100	513.000	524.400
Vreemd vermogen per 31/12:	653.500	707.300	654.600

Gemeentewerken N.V.	Wonen en bouwen	Vennootschap beëindigen	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Gemeentewerken N.V.	Wonen en bouwen	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		In het kader van het project Marktwerking, Deregulering en Wetgevings-kwaliteit is door de commissie Cohen een aantal aanbevelingen gedaan die een eind moeten maken aan de ongelijke positie van overheidsinstanties en particuliere bedrijven die elkaar op de markt tegenkomen. Dit heeft geleid tot "Aanwijzingen inzake het verrichten van marktactiviteiten door organisaties binnen de rijksdienst". Hierdoor stellen externe opdrachtgevers (waaronder Rijkswaterstaat, Nederlandse Spoorwegen en Waterschappen) waarmede in het verleden nauw werd samengewerkt nu de eis dat met hen samenwerkende partijen een privaatrechtelijk stempel moeten dragen. Hiernaast is de technische uitvoering van de C2-deponie Maasvlakte ondergebracht in de C2 Rotterdam B.V.					
Bestuurlijk belang:		De statutaire directie bestaat uit ambtelijke vertegenwoordigers van het cluster Stadsontwikkeling. Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.					
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €45.378,-.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		De verwachting is dat NV Gemeentewerken in 2020 zal zijn geliquideerd, er bestaat echter een risico dat de liquidatie langer duurt dan verwacht. Hiermee blijft het financieel belang voor de Gemeente Rotterdam bestaan. Het is nog niet inzichtelijk hoe de uitkering eruit gaat zien bij liquidatie van Gemeentewerken NV. Wel is de verwachting dat er een positief saldo zal ontstaan. Vooralsnog is de inschatting dat er voor de gemeente in ieder geval geen extra kosten verbonden zijn met de liquidatie.					
Ontwikkelingen		De prognose is dat de vennootschap in 2020 zal zijn geliquideerd. Dit kan echter pas nadat de					

en beleidsdoelen dochterondernemingen zijn geliquideerd. De verwachting is dat dit stapsgewijs zal plaatsvinden, voor 2020: gestreefd wordt om eind 2019 de dochterondernemingen te hebben geliquideerd.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	45*	45	0
Netto resultaat:	-16*	0	Geliquideerd
Eigen vermogen per 31/12:	280*	330	Geliquideerd
Vreemd vermogen per 31/12:	106*	0	Geliquideerd

Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam.					
Bestuurlijk belang:		Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.					
Financieel belang:		Kapitaalstorting van €25.000 bij oprichting van de vennootschap.					
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		Laag. Het zijn overeenkomsten die aangegaan zijn voor een langere termijn met solvabele klanten. Aandachtspunt is wel dat de tarieven steeds meer onder druk staan en dit verkleint het prijsvoordeel.					
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:		Het onderzoek naar de herpositionering van Glazen Maas zal zijn afgerond en hier zal uitvoering aan gegeven worden.					
Financiële gegevens		Jaarrekening 2018		Begroting 2019**		Begroting 2020**	
** Dit is niet de definitieve begroting voor 2019 en 2020, het gaat om een							

globale indicatie

aangeleverd

door Glazen

Maas Exploitatie

B.V.

Boekwaarde	25	25	25
Netto resultaat:	-7,6	12	15
Eigen vermogen	51	65	40
per 31/12:			
Vreemd	61	80	75
vermogen per 31			
/12:			

Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
	ontwikkeling		continueren	Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische	Vennootschap	Te continueren
					ontwikkeling		
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.			
Financieel belang:				Omvang van de gedane kapitaalstorting van €395.000,- bij oprichting van de vennootschap.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Laag. De boekwaarde is besperkt en en vanwege de markt waarin geopereerd wordt.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:				Het onderzoek naar de herpositionering van Glazen Maas zal zijn afgerond en hier zal uitvoering aan gegeven worden.			
Financiële gegevens					Jaarrekening 2018	Begroting	Begroting
** Dit is niet de definitieve begroting voor 2019 en 2020, het gaat om een globale indicatie aangeleverd door Glazen Maas Exploitatie B.V.						2019**	2020**
Boekwaarde					125	125	125
Netto resultaat:					-13.9	0	5
Eigen vermogen per 31/12:					436	400	405
Vreemd vermogen per 31/12:					2	5	2

Guide Plus Sustainable	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Investment Fund B.V.			continueren	Guide Plus Sustainable Investment Fund B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Oegstgeest			
Publiek belang:				Het doen van investeringen in innovaties t.b.v. verduurzaming van steden, meer specifiek in de sectoren water en energie.			
Bestuurlijk belang:				De gemeente is vertegenwoordigd in de aandeelhoudersvergadering en heeft het recht om één commissaris in de raad van commissarissen te benoemen.			
Financieel belang:				De gemeente doet een bijdrage van €2mln in het fonds dat een totaal beoogd investeringsvolume heeft van €23mln.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Het terugtrekken van de één of meer investeerders of het niet realiseren van voldoende investeringen in innovaties.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:				Er zal naar verwachting gezocht worden naar één of meer investereers die kunnen participeren in het fonds. Er wordt uitgegaan van het doen van minimaal één investering in een participatie op het gebied van de circulaire economie.			
Financiële gegevens		Jaarrekening 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
Boekwaarde		Opgericht in 2019		Bij opstellen nog niet opgericht		2.000	
Netto resultaat:		Opgericht in 2019		Bij opstellen nog niet opgericht		Nog niet beschikbaar	
Eigen vermogen per 31/12:		Opgericht in 2019		Bij opstellen nog niet opgericht		Nog niet beschikbaar	
Vreemd vermogen per 31/12:		Opgericht in 2019		Bij opstellen nog niet opgericht		Nog niet beschikbaar	
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			continueren	Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Borgen van de continuïteit en kwaliteit van de havenvoorzieningen en invloed op de ontwikkeling van het havenindustriële complex.			
Bestuurlijk				Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en benoeming van de leden van			

belang: de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen.

Financieel De boekwaarde van de uitgezette middelen (gestort agio en aandelenkapitaal) ter waarde van €
belang: 327.144.000,-.

Risico- HbR beschikt over een uitgebreid risicobeheersings- en controlesysteem, dat start op de werkvloer
inschatting en waarvoor de algemene directie eindverantwoordelijk is. De auditcommissie van de RvC houdt toezicht
(BBV, art. 11 op de werking ervan. De belangrijkste risico's zijn risico's die betrekking hebben op het (niet) kunnen
eerste lid, sub b) bereiken van de ondernemingsdoelstellingen en op ontwikkelingen met belangrijke gevolgen. Eind 2018
waren 14 toprisico's geïdentificeerd, onderverdeeld in strategische risico's (7), operationele risico's (5),
compliance risico's (1) en financiële risico's (1). Blijvend hoog op de aandachtslijst staan het slagen van
de energietransitie, cybercrime, de ontwikkeling van de ketenkosten en het ontwikkelen van
nieuwe verdienmodellen. Op macro-economisch terrein blijven de relaties tussen grote handelsblokken in
de wereld gespannen. Ook heerst er aanhoudende onzekerheid over de invoering van handelstarieven na
Brexit. Beide ontwikkelingen dragen ertoe bij dat de vooruitzichten voor verdere groei van de wereldhandel
onzeker zijn.

Ontwikkelingen HbR verwacht een gestage ontwikkeling van de overslag in de haven. Om de groei in het
en containersegment te accommoderen zal HbR investeren in uitbreiding van de capaciteit op de Tweede
beleidsdoelen Maasvlakte. In 2020 zal HbR zich verder inzetten voor het behalen van doelen op het gebied van
voor 2019: energietransitie (o.a. met een project voor CO2-afvang en opslag en een installatie voor waste to
chemicals). Verder wil HbR de haven aantrekkelijk houden, o.a. door in te zetten op verdere digitalisering.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	327.144	327.144	327.144
Netto resultaat:	1.215.323	175.000	200.000
Eigen vermogen per 31/12:	3.810.430	4.000.000	4.000.000
Vreemd vermogen per 31/12:	1.612.429	1.000.000	1.600.000

ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Hoofddorp			
Publiek belang:				Voorzien in de regionale behoefte aan een innovatiefonds met ruime investeringscapaciteit voor bestaande bedrijven met groeipotentie om zo bij te dragen aan de doorontwikkeling van kansrijke cleantech ontwikkelingen in Rotterdam.			
Bestuurlijk				Bij het opstellen van de gemeentelijke Begroting 2019 was de gemeente nog stille vennoot. De gemeente			

belang: is voornemens in het laatste kwartaal 2018 / eerste kwartaal van 2019 als stille vennoot (limited partner) toe te treden tot de commanditaire vennootschap en zal daarmee vertegenwoordigd zijn in de algemene vergadering van aandeelhouders.

Financieel Doordat de gemeente Rotterdam nog niet deelneemt is haar financieel commitment nog niet belang: geëffectueerd. De private partners participeren al wel in het fonds. Wanneer het fonds een minimale omvang van € 40 mln heeft en nog een publieke partij instapt, zal de gemeente haar aandeel effectueren. Hiervoor heeft de gemeente €4 mln gereserveerd.

Risico- Indien de gemeente participeert loopt de gemeente het risico dat de investering c.q. kapitaalstorting van inschatting €4 mln. die op de gemeentelijke balans staat door de tegenvallende resultaten geheel of gedeeltelijk (BBV, art. 11 moeten worden afgeboekt. eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen Bij het opstellen van de begroting doet de gemeente onderzoek of ICOS III aan alle gemeentelijke en voorwaarden voldoet en op welke wijze de gemeente kan participeren. In het laatste kwartaal van 2019 is beleidsdoelen een besluit voorzien over het definitief participatie in ICOS. Voor 2020 zijn de eerste investeringen in voor 2020: Rotterdamse bedrijven voorzien.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	N.v.t.	N.v.t.	4.000
Netto resultaat:	N.v.t.	N.v.t.	Nog niet beschikbaar, onder voorbehoud van deelname
Eigen vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	Nog niet beschikbaar, onder voorbehoud van deelname
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	Nog niet beschikbaar, onder voorbehoud van deelname

ICOS Cleantech Earlystage fund	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij Taakveld Soort Status
II B.V.				ICOS Cleantech Earlystage fund Economische ontwikkeling Vennootschap Te continueren
Algemene gegevens Vestigingsplaats: Badhoevedorp				
Publiek belang: Ontwikkeling en stimulering van cleantechbedrijven (aanbieden van technologische oplossingen die gericht zijn op een schonere en veilige leefomgeving en daarmee een transitie faciliteren naar een duurzame economiesector) in het Clean Tech Delta-gebied (Rijnmond en Drechtsteden).				
Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.				
Financieel Kapitaalstorting van € 2 mln.				

belang:

Risico- Het portfolio ontwikkelt zich conform de verwachtingen van afgelopen jaar (2019). Voor 2020 zijn derhalve inschatting geen grote afwijkingen voorzien, waardoor het risico op een afboeking van de gemeentelijke boekwaarde (BBV, art. 11 van het gestorte aandelenkapitaal van €2 mln. nihil is. eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen In de periode eind 2020 / begin 2021 zijn de eerste exits van de verschillende fondsparticipaties voorzien en zodat een deel van het ingelegde vermogen wordt terugbetaald. beleidsdoelen voor 2020:

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	2.011	2.000	2.000
Netto resultaat:	55	30	2.000
Eigen vermogen per 31/12:	2.417	2.850	2.200
Vreemd vermogen per 31/12:	3.792	4.000	4.000

Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Den Haag			
Publiek belang:				De gemeente Rotterdam wil op deze wijze de regionale economie stimuleren, in het bijzonder op het gebied van innovatie.			
Bestuurlijk belang:				De gemeente heeft aandelen en zodoende vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €3 mln en een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 0,5 mln.			
Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De gemeente loopt het risico dat de investering c.q. kapitaalstorting van ca. €2,6 mln. die nu nog op de gemeentelijke balans staat door de tegenvallende resultaten geheel of gedeeltelijk moeten worden afgeboekt.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen				De inzet van IQ die gericht is op acquisitie, business development en investeringen in startende bedrijven draagt bij m.b.t. de doelstellingen van Roadmap Next Economy en daarmee de versterking van de Rotterdamse economie zoals deze in de stadsvisie 2030 en het kader Stedelijke Ontwikkeling zijn			

voor 2020: verwoord.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	2.694	2.634	2.586
Netto resultaat:	-1.055	-1.233	-1.000
Eigen vermogen per 31/12:	55.883	54.650	58.116
Vreemd vermogen per 31/12:	4.260	3.500	2.500

MultiDiensten Rotterdam B.V.	Burgerzaken	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				MultiDiensten Rotterdam B.V.	Burgerzaken	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Via dochtermaatschappij Ro!Entree mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt activeren en ontwikkelen om hun kansen en mogelijkheden op de arbeidsmarkt te vergroten. Die activering wordt ondermeer gefacilieert, bijvoorbeeld door activiteiten in het call center van Ro!Entree.			
Bestuurlijk belang:				Vertegenwoordiging van het college van Ben W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €18.151.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Er zijn geen risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen				De afgelopen jaren heeft de vennootschap aanzienlijke netto resultaten geboekt. De komende jaren wordt een meer budgettair neutraal resultaat verwacht.			
voor 2020:				Doordat Ro!Entree gericht is op de doorstroom van medewerkers, is er veel personeelsverloop. Zodoende moet Ro!Entree op tijd op vervanging van medewerkers in spelen.			
				Een kwalitatief goede uitvoering is belangrijk om ook op langere termijn opdrachten te krijgen van de gemeente. Onvoldoende kwaliteit kan leiden tot langere gespreksduur of herhaalverkeer, waardoor de gemeente onnodig hogere kosten krijgt gefactureerd (belminuten). Daarnaast meet Ro!Entree continue de kwaliteit, volgens de Customer Operations Performance Center (COPC)- methodiek. Die kwaliteitsmeting is de basis voor coaching en begeleiding van de call-agents.			

Ro!Entree meet dagelijks de klanttevredenheid en registreert dit dagelijks. In zowel 2018 als in 2019 is gestart met het verbeteren van de processen rond kwaliteit en klanttevredenheid, en deze activiteiten zullen in 2020 worden voortgezet.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	18	18	18
Netto resultaat:	596	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	2.277	1.277	1.277
Vreemd vermogen per 31/12:	1.114	706	1.000

Ontwikkelingsmaatschappij	Arbeidsparticipatie	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Rijnmond B.V.			continueren	Ontwikkelingsmaatschappij	Arbeidsparticipatie	Vennootschap	Te continueren
				Rijnmond B.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Het werkgelegenheidsbeleid van de gemeente Rotterdam uitvoeren en, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden naar regulier werk, buiten of binnen de vennootschap. Daarbij houdt de vennootschap rekening met de belangen van haar aandeelhouder, binnen het kader van een evenwichtig beleid.			
Bestuurlijk belang:				Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam heeft de aandelen verkregen voor een waarde van €1,00. De gemeente houdt 4.000 gewone aandelen tegen een nominale waarde van €4,54 per aandeel. Daarnaast zijn door de gemeente Rotterdam aanloopkosten gemaakt als gevolg van de aandelenoverdracht ter hoogte van ongeveer € 750.000.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De vennootschap draait met een jaarlijks verlies. Dit verlies wordt gedekt uit het regulier budget begeleidde participatie van het cluster W&I. Daarmee en gegeven de hoogte van de boekwaarde is het financieel risico beperkt tot het cluster W&I.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:				De vennootschap is betrokken bij de vorming en beleidsinzet van Rotterdam Inclusief. De positie van de vennootschap en die van de bij de vennootschap werkzame personeelsleden worden mogelijk gewijzigd in 2020.			
Financiële gegevens							
Boekwaarde				18			
Netto resultaat:				-1.144			
				-1.000			
				-1.500			

				Eigen vermogen per 31/12:	18	18	18
				Vreemd vermogen per 31	338	1.000	2.800
				/12:			
Regionale	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Ontwikkelingsmaatschappij			beëindigen	Regionale	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Drechtsteden Beheer N.V.				Ontwikkelingsmaatschappij			
				Drechtsteden Beheer N.V.			
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Dordrecht
				Publiek belang:	De ROM-D Beheer N.V. is uitsluitend opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III.		
				Bestuurlijk belang:	Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
				Financieel belang:	Kapitaalstorting van €5.681,-.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Geen risico's. ROM-D Beheer verricht beheertaken waarvoor het een vergoeding ontvangt van de beheerde vennootschappen, waaronder ROM-D Dordtse Kil III waar de gemeente ook aandeelhouder van is. .		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:	Niet van toepassing. ROM-D Beheer heeft slechts een beheertaak.		
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
				Boekwaarde	6	6	6
				Netto resultaat:	3	1	3
				Eigen vermogen per 31/12:	43	43	46
				Vreemd vermogen per 31	151	150	400
				/12:			

Regionale	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Ontwikkelingsmaatschappij			beëindigen	Regionale	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.				Ontwikkelingsmaatschappij			
				Drechtsteden Dordtse Kil			
				III C.V.			
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Dordrecht
				Publiek belang:	Ontwikkeling van de bedrijfsterreinen optimaal op elkaar af te stemmen en de betrokkenheid van de aanpalende regio bij de plannen te vergroten.		
				Bestuurlijk belang:	De directie van ROM-D C.V. wordt gevormd door ROM-D Beheer N.V. College van B en W		

wordt vertegenwoordigd bij de vergadering van vennoten.

Financieel belang:	Kapitaalstorting van €561.155,-
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Geen risico's van betekenis. De boekwaarde van ROM-D op de financiële balans van de gemeente is € 561.000. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Na de crisis in 2013 laat de ROM-D een gunstige ontwikkeling zien die vergelijkbaar is met de sector. Daarnaast laten de financiële prognoses een verbetering zien van o.a. de vermogenpositie en een positief resultaat. Dit maakt een afboeking van de gemeentelijke boekwaarde derhalve niet waarschijnlijk. Verder is de huidige kredietruimte voldoende voor de financiering van het project in de komende jaren. De ROM-D keert geen dividend uit en wordt er op dat aspect geen risico door de gemeente gelopen.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:	ROM-D heeft nog ca. 20 ha. aan grond die kan worden uitgegeven aan bedrijven. De ROM-D verwacht deze grond in een periode van 10 jaar (tot 2030) gefaseerd te kunnen verkopen. Verder zijn er geen directe Rotterdamse publieke belangen gemoeid met de ontwikkeling van Dordtse Kil III.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	561	561	561
Netto resultaat:	820	1.402	960
Eigen vermogen per 31/12:	10.389	10.000	12.750
Vreemd vermogen per 31/12:	9.014	9.000	9.000

RET Infrastructuur B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				RET Infrastructuur B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Daarbij is het economisch eigendom in een aparte vennootschap ondergebracht, vanwege het publieke belang van de OV-infrastructuur.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B en W heeft aandeelhoudersbevoegdheden, waaronder benoeming en ontslag van de directeur van RET Infrastructuur B.V.			
Financieel belang:				Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations).			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De kosten van beheer en onderhoud worden gedekt door de vervoersautoriteit MRDH met een jaarlijks nulresultaat. De gemeentelijke boekwaarde is nul en derhalve is het financieel risico voor de gemeente zeer beperkt.			
Ontwikkelingen				Het beheer en onderhoud van de railinfrastructuur en railmaterieel is vastgelegd in een			

en beleidsdoelen gebruiksovereenkomst met concessiehouder RET NV en wordt bekostigd door MRDH. Die voor 2020: overeenkomst wordt in 2020 voortgezet voor de duur van de concessieperiode.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	14	14	14
Vreemd vermogen per 31/12:	824.197	900.000	755.000

RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Het publieke belang betreft een betrouwbaar, veilig en optimaal uitgevoerd (bereikbaar, tijdig) openbaar vervoer met een hoge kwaliteitsbeoordeling door de reiziger.			
Bestuurlijk belang:				De gemeente Rotterdam is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				De gemeente heeft 100% van het geplaatste aandelenkapitaal tegen een totale waarde van € 18.150.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De balans van de gemeente vermeldt geen boekwaarde voor de deelneming RET. In de biedingen op de concessies Rail- en Busvervoer heeft RET een risicobuffer opgenomen. Voor majeure ontwikkelingen is een regeling afgesproken met MRDH en periodiek wordt de bieding herijkt. Daarmee is het financieel risico voor de gemeente als aandeelhouder zeer beperkt.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:				In 2020 zal de RET de eerste tranche van de zero-emissie bussen de bijbehorende laadinfrastructuur in gebruik nemen in het stadsverkeer, zodat daar de grootste milieuwinst kan worden gerealiseerd voor Rotterdam.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020				
Boekwaarde	0	0	0				
Netto resultaat:	5.600	5.000	4.500				
Eigen vermogen per 31/12:	174.000	152.000	163.000				

Vreemd	187.000	320.000	280.000
vermogen per			
31/12:			

Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			
				Royal Schiphol	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Group NV			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Schiphol, Haarlemmermeer			
Publiek belang:				Als nationale (Schiphol) en regionale (Rotterdam The Hague Airport) luchthaven Nederlandse en Rotterdamse burgers optimaal en duurzaam blijven verbinden met de rest van de wereld en op een verantwoorde wijze (rekening houdend met stakeholders, omwonenden en natuur) een bijdrage te leveren aan de welvaart en welzijn van Nederland en Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B&W is vertegenwoordigd in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				4.099 aandelen A tegen een nominale waarde van €454,-			
Risiko-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De boekwaarde van Royal Schiphol Group (RSG) op de financiële balans van de gemeente is € 1,16 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van RSG hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent RSG een gezonde kredietwaardigheid (credit rating van A+) met een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Een punt van aandacht is dat RSG fors investeert op Amsterdam Airport Schiphol, o.a. in een nieuwe pier, parkeerfaciliteiten en een nieuwe terminal. De voortgang en ontwikkeling van de kosten van dit investeringsproject ("Capital Program" A-gebied) zijn gegeven haar omvang een belangrijke variabele voor een eventueel financieel risico voor de gemeente. Echter, afgaande op de huidige prognoses zijn er echter geen directe financiële risico's (afwaardering of lager dividend dan initieel geraamd) voor de gemeente voorzien.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:				<i>Schiphol Group</i> Royal Schiphol Group (hierna: RSG) heeft als ambitie om in de toekomst Europe's Preferred Airport te zijn en blijven door de connectiviteit en haar concurrentievermogen te behouden en waar mogelijk te versterken. Het besluit van het kabinet in juli 2019, waarbij Schiphol vanaf 2021 gematigd mag groeien naar maximaal 540.000 vliegtuigbewegingen onder strikte voorwaarden ten aanzien van hinderbeperking en veiligheid, is van groot belang om deze ambitie te verwezenlijken. Samen met de bredere luchtvaartsector zal RSG dit groeiperspectief nader gaan invullen, waarbij veiligheid en vermindering van geluidbelasting centraal staan. RSG heeft tot doel de geluidsbelasting voor de omgeving te laten afnemen, o.a. door vlootvernieuwing en daarmee de toename van het aantal stillere vliegtuigen. Om ook in de toekomst optimale services aan passagiers en luchtvaartmaatschappijen te kunnen blijven			

leveren wordt er fors geïnvesteerd in capaciteit, kwaliteit en bereikbaarheid (Capital Program). Het investeringsniveau blijft hierdoor in de komende jaren toenemen. Onderdeel van deze investeringen is het zogenaamde A-gebied, waarbij er onder andere een nieuwe pier en nieuwe terminal worden gerealiseerd om de grote passagiers- en vliegtuigstromen te kunnen verwerken. De voortgang van dit tien jaar durende project, alsmede de andere grootschalige investeringen, heeft de volledige attentie van de RvC en de aandeelhouders. Ten aanzien van de huidige werkzaamheden zijn de bouw van de nieuwe pier en de herontwikkeling van de vertrekhal en Lounge 1 in volle gang. RSG verwacht in 2020 ca. €800 mln te investeren. .

Rotterdam The Hague Airport (RTHA)

RSG's dochteronderneming RTHA werkt verder aan de benodigde kwaliteitssprong met de aanpassing van het terminalcomplex en de investeringen in het security proces (veiligheidscontrole van aankomende en vertrekkende passagiers). Andere aandachtspunten zijn de communicatie en het verbeteren van de verbinding met de regionale stakeholders. De monitoring van de mate van geluidshinder zal ook in 2020 geschieden via de 6 handhavingspunten die in de Rotterdamse regio ingebruik zijn. Mede vanwege die verbinding met de regio werkt RTHA in samenwerking met de gemeente Rotterdam aan de uitwerking en uitvoering van het programma Rotterdam The Hague Innovation Airport (RHIA). Met RHIA beogen luchthaven en gemeenten een cluster van innovatieve bedrijven te ontwikkelen verbonden aan de luchthaven en hieraan verbonden processen.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020**
**Royal Schiphol Groep geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam.			
Boekwaarde	1.164	1.164	1.164
Netto resultaat:	285.374	230.000	290.000
Eigen vermogen per 31/12:			
Vreemd vermogen per 31/12:	3.236.600	2.800.000	3.700.000

Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			continueren				

Sportbedrijf	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Rotterdam B.V.			
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang: Uitvoering van de taken op het gebied van sportvoorzieningen en van sport- en recreatieve programmering (hoofddijnenbesluit College).			
Bestuurlijk De gemeente Rotterdam is enig (100%) aandeelhouder. College van B&W is vertegenwoordigd in de belang: Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel Kapitaalstorting van de gemeente Rotterdam ter waarde van €4.700.000,-.			
belang:			
Risiko- In het eerste jaar van exploitatie heeft het Sportbedrijf een positief resultaat bereikt en houdt ook in de inschatting meerjarenbegroting rekening met een batig saldo. De gemeente Rotterdam is tevens voor circa 80% van (BBV, art. 11 de omzet de grootste opdrachtgever. Daarmee is het risico voor de gemeente beperkt. eerste lid, sub b)			
Ontwikkelingen In 2020 zal het Sportbedrijf volgens het eind 2019 vast te stellen meerjarig bedrijfsplan de organisatie en verder ontwikkelen en de strategie verder uiteenzetten voor de komende jaren. Met de gemeente beleidsdoelen Rotterdam als opdrachtgever zijn de prestatieafspraken vastgesteld. Deze worden in de opvolgende jaren voor 2020: verder uitgewerkt.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	6.551	6.551	6.551
Netto resultaat:	1.300	200	200
Eigen vermogen per 31/12:	7.866	6.600	6.800
Vreemd vermogen per 31/12:	15.463	3.246	8.445

SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Rotterdam
Publiek belang: SSC Flex wordt door de gemeente ingezet voor het realiseren van haar doelstellingen richting een meer flexibele personele inrichting van haar organisatie. SSC Flex verzorgt via payrollring en inhuur de inzet van flexibele arbeidskrachten voor (tijdelijke) piekwerkzaamheden en projecten.							
Bestuurlijk Statutaire directie (het bestuur) wordt gevormd door directeur Financien & Inkoop (algemeen directeur) en belang: de clustercontroller (financieel directeur) van BCO. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders							

Financieel	Kapitaalstorting van de gemeente Rotterdam ter waarde van €36.302,-
belang:	

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Afgaande op de huidige prognoses zijn er geen risico's die direct het (financiële) belang van de gemeente raken. Dit wordt mede veroorzaakt doordat de dividend- ontvangsten incidenteel zijn en niet structureel zijn opgenomen in de gemeentelijke begroting. Tevens staat de boekwaarde tegen historische verkrijgingsprijs op de balans en is gegeven de financiële positie geen sprake van duurzame waardeverminderingen (afboeking).

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:	Na afronding van de fusie tussen SSC Flex BV en MER BV (1-12-2018), is gestart met het actualiseren van het personeelsinformatiesysteem en het financiële- en salarisadministratie pakket. Gedurende de tweede helft van 2019 wordt deze software (Afas) ingericht om zo per 1-1-2020 live te kunnen gaan. Een groot aantal handelingen worden hierdoor geautomatiseerd en SSC Flex wordt een paperless office. In 2020 zal hier invulling aan worden gegeven.

Op 28 mei jl. heeft de Eerste Kamer ingestemd met de Wet Arbeidsmarkt in Balans ("WAB"), welke per 1 januari 2020 in werking zal treden. Deze wet dient te zorgen voor meer evenwicht tussen flexibele en vaste contracten op de arbeidsmarkt. De impact en mogelijke scenario's voor SSC Flex BV zijn in kaart gebracht en worden in de tweede helft 2019 besproken met de opdrachtgevers.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	36	36	36
Netto resultaat:	464	39	0
Eigen vermogen per 31/12:	6.813	0	0
Vreemd vermogen per 31/12:	4.541	6.000	6.000

StadshavensOntwikkelingsFonds	Economische	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
voor Innovatie & Economie C.V.	ontwikkeling		continueren	StadshavensOntwikkelingsFonds	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
				voor Innovatie & Economie C.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		Bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling van het Stadshavensgebied, met de structuurvisie als grondslag. Gezien het karakter van het fonds en in het licht van de Europese betrokkenheid zullen de projecten aantoonbaar maatschappelijke effecten genereren.					
Bestuurlijk belang:		De gemeente heeft zeggenschap binnen de Commanditaire Vennootschap uit hoofde van de gesloten samenwerkingsovereenkomst en heeft zeggenschap door zittingname in het					

Financieel belang:	De gemeente heeft een bijdrage (inbrengverplichting) verstrekt van €2.250.000,- ten behoeve van de fondsactiviteiten. Dit is gerealiseerd door de rijkssubsidie van Nota Ruimte - gelabeld voor Stadshavens - in te zetten als cofinanciering voor de Europese middelen.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Zoals ieder jaar kan gesteld dat de financiële risico's voor de gemeente nihil zijn. De risico's die het fonds loopt, slaan niet terug op de gemeente. Verder zijn er intrinsiek risico's bij de leningen die het fonds verstrekt daar deze alleen mogelijk zijn wanneer er sprake is van marktfalen. Dit betekent dat er risico's zijn die de reguliere financiers niet (volledige) willen dragen. Dit speelt echter al sinds de oprichting van het fonds en de praktijk leert dat er goed en degelijk op wordt gestuurd.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:	Zoals ieder jaar kan gesteld dat de financiële risico's voor de gemeente nihil zijn. De risico's die het fonds loopt, slaan niet terug op de gemeente. Verder zijn er intrinsiek risico's bij de leningen die het fonds verstrekt daar deze alleen mogelijk zijn wanneer er sprake is van marktfalen.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	-558*	-110	-50
Eigen vermogen per 31/12:	8.990*	12.691	9.812
Vreemd vermogen per 31/12:	289*	1.917	1.917

Stadsherstel Historisch Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Stadsherstel	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Historisch Rotterdam N.V.			
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	Stadsherstel Historisch Rotterdam NV heeft tot doel het op een maatschappelijk en economisch verantwoorde wijze aankopen, renoveren, en exploiteren van monumentale en beeldbepalende gebouwen in Rotterdam.		
				Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en heeft het benoemingsrecht voor een van de zes commissarissen.		
				Financieel belang:	11.770 aandelen van elk nominaal € 100,- .		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Nihil; er is sprake van en solide financiële huishouding bij de vennootschap.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor	Er zullen door de aankoop van twee historische panden in 2019 uitgaven gedaan worden t.b.v. d monumentale restauratie van deze twee panden.		

2020:

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde	1.177	1.177	1.547
Netto resultaat:	433*	400	400
Eigen vermogen per 31/12:	17.067**	15.500	18.000
Vreemd vermogen per 31/12:	10.020*	12.000	12.000

Stedin Groep N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Stedin Groep N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Het bezit is voortgekomen uit de fusie van het voormalig Rotterdamse Gemeentelijk Energie Bedrijf (GEB, opgericht 1879). met energie- en netwerkbedrijven van andere (omliggende) gemeenten. Het publiek belang is dat Stedin zorg draagt voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Ook minimaliseert Stedin de uitval of onderbreking van de gas- en elektriciteitstoevoer.			
Bestuurlijk belang:				Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en voorzitterschap van de Aandeelhouderscommissie van Eneco.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam bezit 1.575.145 aandelen met elk een nominale waarde van €100, hetgeen resulteert in een aandeelhoudersbelang van €31,69%.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De boekwaarde van Stedin op de financiële balans van de gemeente is € 535.000. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hier toe is dat de reële marktwaarde van Stedin hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent Stedin een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Een risico voor de gemeente treedt op wanneer Stedin gegeven haar vermogenspositie of tegenvallende resultaten een lager dividend uitkeert dan in de begroting van de gemeente is opgenomen. O.b.v. de huidige prognoses t.a.v. het netto resultaat van Stedin en de behoedzame raming van de gemeente is de verwachting dat de totale gemeentelijke dividendraming niet behoeft te worden bijgesteld.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:				De activiteiten van Stedin worden voor een belangrijk deel bepaald en begrensd door de regulering van de wettelijke taken zoals vastgelegd in de Elektriciteits- en Gaswet. Dit betekent dat Stedin ook in 2019 haar kerntaken zal blijven uitvoeren zoals de aanleg, het			

onderhoud en beheer van gas- en elektriciteitsnetten. Verder zal Stedin blijven inzetten op het beperken van de uitvalduur van gas en elektriciteit. Daarnaast continueert Stedin in 2020 ook de verdere uitrol van Slimme Meters.

Wel zal de energietransitie Stedin voor grote uitdagingen plaatsen. Het beleid van de Rijksoverheid is er namelijk op gericht om deze transitie uiterlijk in 2050 voltooid te hebben. Dit betekent dat het gebruik van aardgas zal afnemen en woningen en gebouwen op een andere manier verwarmd zullen moeten worden, bijvoorbeeld door duurzame collectieve warmtelevering, elektrische verwarming of duurzaam gas. Ook Stedin zal hierin een belangrijke rol vervullen. Naast de warmtetransitie krijgt Stedin te maken met een toename in zonnepanelen en elektrisch vervoer. In het Stedin netgebied zullen steeds meer ontwikkelaars zonne- en windparken bouwen, biogasinstallaties realiseren of snelladers voor auto's plaatsen. Die moeten allemaal op het net worden aangesloten en stellen ook nieuwe eisen aan dit net. Slimme digitalisering van elektriciteitsnetten waarmee Stedin productie en verbruik kan voorspellen, wordt daarom nog belangrijker.

Voorname zaken vergen grote investeringen van Stedin. In 2019 is derhalve een onderzoek gestart om instrumenten in kaart te brengen die de energietransitie voor Stedin financierbaar houden. Na afronding van dit onderzoek verwachten Stedin en de aandeelhouders dat in 2020 bepaalde keuzes kunnen worden gemaakt voor een instrument of combinatie van instrumenten teneinde de investeringsplanning van Stedin zo optimaal mogelijk te kunnen realiseren. .

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019**	Begroting 2020**
Stedin Groep geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam. *Resultaat is eenmalig hoger door verkoop van de bedrijfsactiviteiten van dochteronderneming Joulz Diensten			
Boekwaarde	535	535	535
Netto resultaat:	118.000	290000***	60.000
Eigen vermogen per	2.699.000	2.900.000	3.000.000

31/12:

Vreemd vermogen	4.292.000	4.200.000	4.300.000

per 31/12:

Swanbridge Capital B.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			
				Swanbridge	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Capital B.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Rotterdam
Publiek belang: De gemeente hecht aan het innovatieklimaat in de stad, in het bijzonder rond de medische zorg. De gemeente ondersteunt de Life Science- sector door voldoende investeringskapitaal beschikbaar te stellen voor start-ups in een vroege fase van productontwikkeling, via Swanbridge Capital levert de gemeente hier zijn bijdrage aan.							
Bestuurlijk Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en belang: het benoemingsrecht van één lid van de Investor Board.							
Financieel Het totale gemeentelijke commitment bedraagt € 1 mln; met dit bedrag bezit de gemeente 24,69% van de belang: aandelen. De gemeente is aandeelhouder van 100 aandelen met een nominale waarde van € 1,- per aandeel.							
Risico- Onvoldoende aanvragen van potentiële ondernemingen bij het fonds en geen of slechts gedeeltelijke inschatting terugbetaling van de investering na afrek van de kosten van het fondsmanagement. (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)							
Ontwikkelingen Er worden op basis van de nu bekende informatie twee investeringen in 2020 verwacht. en beleidsdoelen voor 2020:							
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020				
Boekwaarde	475	173	475				
Netto resultaat:	-554*	-200	-200				
Eigen vermogen	59*	700	320				
per 31/12:							
Vreemd vermogen per 31/12:	415*	700	1000				

Tower Hotel Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			continueren	Tower Hotel Rotterdam	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: De gemeente hecht belang aan een 5*-hotel in de Rotterdamse binnenstad in verband met het vestigingsklimaat voor (internationale) bedrijven en toerisme.

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang: Kapitaalstorting van €2.100.000 in het geplaatst kapitaal van de vennootschap Tower Hotel Rotterdam B.V. In 2016 is een vordering van €544.667 omgezet in cumulatief preferent kapitaal. De gemeente Rotterdam heeft daarmee een relatief belang van 14,3% in het geplaatste kapitaal van de vennootschap. De gemeente Rotterdam heeft in 2009 een lening verstrekt met een hoofdsom van €1.300.000. De restanthoofdsom bedraagt per 31 december 2018 € 950.000

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) De terugbetaling van de lening, welke in 2009 is verstrekt, door de gemeente blijft een belangrijk aandachtspunt. Een eventuele toename op de middellange termijn van het aanbod van kamers in het hogere segment kan de gemiddelde prijs van hotelkamers ook nog op langere termijn drukken. Om de concurrentie voor te blijven, dient het hotel zich te blijven onderscheiden waarvoor naar verwachting investeringen nodig zijn.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020: Zoals omschreven in het beleidskader 2010-2014 is er niet langer een publiek belang aanwezig om een 5* hotel in Rotterdam te faciliteren. Er is gebleken dat er voldoende investeringen vanuit de markt zijn gedaan om deze initiatieven mogelijk te maken. Er bestaat echter wel nog een financieel belang, gezien de omstandigheden is om dit belang zo goed mogelijk te behartigen de deelname in THR (tijdelijk) voortgezet.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018*	Begroting 2019	Begroting 2020**

* het gaat om geraamde
cijfers aangeleverd door
Tower Hotel Rotterdam
B.V.

** dit is niet de
definitieve begroting
voor 2020, het gaat om
een globale indicatie
aangeleverd door Tower
Hotel Rotterdam B.V.

Boekwaarde	480	480	480

Netto resultaat:	-298	218	4.950

Eigen vermogen per 31	-5.803	-5.885	-1.235

/12:

Vreemd vermogen per	13.024	12.925	8.575

31/12:

Warmtebedrijf Holding B.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
	continueren			partij			
	Warmtebedrijf Holding B.V.			Treasury	Vennootschap	Te continueren	
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				De gemeente heeft het Warmtebedrijf opgericht om industriële restwarmte te kunnen benutten voor de verwarming van woningen en bedrijfspanden in de gemeente Rotterdam. De restwarmte wordt afgenomen van de afvalverbrandingsinstallatie (AVI) Rozenburg. In het verleden werd deze restwarmte niet benut. Het publieke belang betreft een meer duurzame energiebenutting door levering van restwarmte aan eindgebruikers in de stad. De warmtelevering komt in de plaats van verbruik van fossiele brandstoffen voor verwarming en warm water. Daarmee verbetert bijvoorbeeld ook de luchtkwaliteit, omdat de uitstoot van schadelijke stoffen navenant daalt. Dit zijn allemaal stappen richting een schone stad.			
Bestuurlijk belang:				College van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				In de gemeentelijke jaarrekening 2018 is reeds €25,6 mln. afgeboekt op het aandelenkapitaal, de resterende boekwaarde bedraagt €26,9 mln. Tot slot heeft de gemeente een borgstelling verleend aan BNG Bank voor de bancaire financiering van het Warmtebedrijf Infra NV voor maximaal € 104.000.000			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Voor de zomer van 2019 is besloten om verschillende scenario's m.b.t. de toekomst van WBR te overwegen. De uiteindelijk gekozen koers zal het effect op de deelneming bepalen, waarbij het zo kan zijn dat de waarde van de deelneming op de gemeentelijke balans afgewaardeerd moet worden.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:				Eind 2019 zal naar verwachting meer duidelijkheid komen over de koers van WBR, ontwikkelingen en beleidsdoelen in 2020 zullen hier sterk afhankelijk van zijn.			
Financiële gegevens		Jaarrekening 2018		Begroting 2019*		Begroting 2020*	
* Gebaseerd op 'going concern'							
Boekwaarde		26.925		26.925		26.925	
Netto resultaat:		-3.971		-6.000		-4.000	
Eigen vermogen per 31/12:		44.928		41.000		33.000	
Vreemd vermogen per 31/12:		101.216		110.000		120.000	

WOM Vastgoed BV	Beheer overige	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status

WOM Vastgoed BV	Beheer overige	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status

gebouwen en gronden	beëindigen	partij		
		WOM Vastgoed BV	Beheer overige gebouwen en gronden	Vennootschap Te beëindigen
Algemene gegevens				
Vestigingsplaats:			Rotterdam	
Publiek belang:			Geen.	
Bestuurlijk belang:		Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De statutaire directie wordt gevormd door een ambtelijke vertegenwoordiger.		
Financieel belang:		De gemeente Rotterdam is volledig eigenaar en 100% aandeelhouder van de WOM Vastgoed B.V. Het gestorte aandelenkapitaal bedraagt € 227.162,-		
Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		In een liquidatieproces zoals bij WOM Vastgoed worden de resterende vorderingen op derden en schulden aan derden afgewikkeld. Als er na afwikkeling geen schulden meer zijn en als er een positief eigen vermogen resteert, wordt in de regel een slotdividend aan aandeelhouders uitgekeerd. De aandeelhouders lopen afhankelijk van de verdere afwikkeling het risico dat het slotdividend lager is dan eerder is geprognoseerd doordat er meer schulden c.q.of schuldeisers blijken te zijn en dit niet gecompenseerd wordt door de openstaande vorderingen (debiteuren die aan WOM nog een schuld moeten betalen) of dat de omvang van de schulden dusdanig is dat dit leidt tot een negatief eigen vermogen. Vooralsnog is de inschatting dat er voor de gemeente geen extra kosten verbonden zijn met de verdere liquidatie en afwikkeling van vordering en schulden.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:		Sinds 2018 is WOM Vastgoed formeel in liquidatie. In de periode heeft een bestuurswissel plaatsgevonden, waarbij de bestuurder tevens vereffenaar is en de liquidatie uitvoert. De prognose is dat de vennootschap in 2020 zal zijn geliquideerd. Er vinden geen bedrijfsactiviteiten meer plaats, het vastgoed is immers in 2015 reeds overgedragen aan de gemeente. Er is door de aandeelhouders een vereffenaar aangesteld die tezamen met de juridisch adviseurs werkzaamheden uitvoert om de vennootschap te ontbinden, o.a. door het opheffen van de dochtervennootschap van WOM, het gereedmaken van de benodigde financiële en juridische documentatie en akten alsmede de afwikkeling van vorderingen en schulden ten aanzien van derden.		
Financiële gegevens		Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Boekwaarde		0	0	0
Netto resultaat:		Nog niet beschikbaar	In liquidatie	Geliquideerd
Eigen vermogen per 31/12:		Nog niet beschikbaar	In liquidatie	Geliquideerd
Vreemd vermogen per 31/12:		Nog niet beschikbaar	In liquidatie	Geliquideerd

Een verbonden partij kan een stichting zijn. Stichtingen waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft, of waartoe het college expliciet besloten vallen onder de term verbonden partij. Dit geldt alleen als er geen sprake is van een subsidierelatie. Als de gemeente een stichting in overwegende mate subsidie geeft, valt die stichting onder 'gesubsidieerde instellingen' en is het geen verbonden partij.

De Bibliotheek Rotterdam en de in 2019 opgerichte stichting Natuur- en Milieueducatie zijn de enige twee stichtingen die door het college als een verbonden partij zijn aangemerkt.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten stichtingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande stichtingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in stichtingen

Geen.

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
Bibliotheek	Media	Stichting	Te continueren
Verbonden partij			
Bibliotheek	Media	Stichting	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang:	Gezien de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare bibliotheek, en de nauwe verwevenheid tussen bibliotheekwerk en democratie, is gekozen voor een constructie als verbonden partij.		
Bestuurlijk belang:	Statutaire bevoegdheden als aangesloten instelling.		
Financieel belang:	De inbrengwaarde van de activa (collectie, inventaris).		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Bibliotheek Rotterdam kampt niet met actuele risico's. Ten aanzien van de Centrale Bibliotheek wordt een scenario-onderzoek uitgevoerd naar de verbouwingsmogelijkheden van het pand aan de Hoogstraat. Hierbij worden scenario's met verschillende ambitieniveau's onderzocht. Dit biedt zowel risico's als kansen voor de toekomstige invulling van de Centrale Bibliotheek, afhankelijk van het scenario waarvoor uiteindelijk gekozen wordt.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:	De focus voor 2020 ligt op de verdere ontwikkeling van een programmering die invulling geeft aan de kernfuncties (WSOB) van de openbare bibliotheek en zo maximale waarde biedt aan Rotterdam. Daarnaast kijkt de bibliotheek ook vooruit naar de nieuwe beleidsperiode. Inclusie is een thema dat in het volgende MJBP naast Innovatie en Interconnectiviteit in de Rotterdamse cultuursector een belangrijke rol zal gaan spelen. Een rode draad die door alle plannen voor 2020 heen loopt, is de ambitie om een zo divers en gemêleerd mogelijk publiek te		

bereiken met een aantrekkelijk en impactvol aanbod. Hiermee streeft Bibliotheek Rotterdam naar een inclusieve aanpak. Daarbij is er aandacht voor de nog niet zelfredzame en de zelfredzame doelgroepen. Om dit te bereiken, wordt zoveel mogelijk met partners samengewerkt. Bibliotheek Rotterdam richt zich op een brede doelgroep, met de nadruk op de drie focusgroepen: jeugd, jongeren en ouderen.

Het in 2017 ingezette beleid om het aantal fysieke vestigingen uit te breiden en waar nodig aan te passen, krijgt veel aandacht. In overleg met externe partijen (waaronder potentiële partners, verhuurders en stadsdeelcommissies) wordt bezien waar verdere ontwikkeling het meest wenselijk en efficiënt is. In 2020 zal het aantal bibliotheken verder stijgen, met de opening van locatie Zuidplein als hoogtepunt.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto resultaat:	282	-158	10
Eigen vermogen per 31/12:	6.707	6.549	6.559
Vreemd vermogen per 31/12:	5.102	5.057	5.172

Stichting	Openbaar	Stichting	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Natuurstad (Natuur en Milieu-educatie)	groen en (openlucht) recreatie - NME		continueren	Stichting Natuurstad (Natuur en Milieu-educatie)	Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	Stichting	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Het bevorderen van kennis en waardering voor natuur en milieu in Rotterdam onder meer door de exploitatie van kinderboerderijen en educatieve tuinen en het aanbieden van lesprogramma's over natuur, milieu en duurzaamheid.			
Bestuurlijk belang:				Benoeming van alle leden van de raad van toezicht, benoemingsrecht voor de directeur, informatierecht voor alle benodigde informatie			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van €340.000 en en jaarlijkse subsidie van €875.000.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Onvoldoende toezicht door de raad van toezicht of onvoldoende bestuur door de directeur-bestuurder op de uitvoering van de in de subsidie genoemde prestaties t.b.v. het realiseren van de gestelde beleidsdoelen.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2019:				Exploitatie van de Rotterdamse kinderboerderijen en het aanbieden van programmering en expertise over natuur- en milieu-educatie en dierenwelzijn op kinderboerderijen en educatieve tuinen.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2018		Begroting 2019		Begroting 2020		
Netto resultaat:	Nog niet opgericht		Bij opstellen nog niet opgericht		0		
Eigen vermogen per 31/12:	Nog niet opgericht		Bij opstellen nog niet opgericht		561		
Vreemd vermogen per 31/12:	Nog niet opgericht		Bij opstellen nog niet opgericht		0		

Verenigingen

Ook een coöperatieve vereniging kan een verbonden partij zijn. Een coöperatieve vereniging heeft als doel in bepaalde materiële behoeften van de leden te voorzien. In tegenstelling tot een gewone vereniging kan een coöperatieve vereniging de aansprakelijkheid van de leden beperken of helemaal uitsluiten. Bij de volgende commanditaire vereniging zijn de leden uitgesloten van aansprakelijkheid (UA). Bij een gewone vereniging zijn de leden wel hoofdelijk aansprakelijk.

Te continueren gemeentelijke deelname in verenigingen

De gemeente continueert haar deelname in de vereniging Wigo4it. Wigo4it is een coöperatie die in dienst van en samen met de vier grootste gemeenten integrale ICT-oplossingen ontwikkelt voor de aanvragen en verstrekken van uitkeringen, het begeleiden van mensen naar werk en het aanvragen en verstrekken van zorg.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten verenigingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande verenigingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in verenigingen

Geen.

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
Wigo4it C.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te
V.			continueren
partij			
Wigo4it C.V.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang: Zonder winstoogmerk de ICT-functie voor de sociale diensten van de G4 verzorgen. De afgelopen jaren hebben de diensten de overstap gemaakt naar dezelfde ICT-systemen voor de gemeentelijke taken rond 'werk' en 'inkomen'. Wigo4it beheert deze systemen en ontwikkelt ze door.			
Bestuurlijk Vertegenwoordiging door het college van B en W (vakwethouder) in de algemene deelnemersvergadering.			
belang: Het bestuur heeft een externe adviesraad ingesteld om de visie en aanpak van Wigo4it te kunnen spiegelen aan de kennis en ervaring van deskundigen en managers van binnen en buiten de overheid.			
Financieel In het deelnemersconvenant staat dat elke deelnemer € 25.000 in het eigen vermogen van de Coöperatie Wigo4it U.A. stort.			

belang: Daarnaast is er een jaarlijkse bijdrage. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam is in 2020 € 13,5 mln.

Risico- Indien van toepassing worden risico's afgedekt door het vormen van een voorziening binnen de corporatie.

inschatting

(BBV, art. 11

eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen De vervanging van de software applicatie Socrates evenals het doorvoeren van life cycle management als continu proces zijn

en belangrijke speerpunten. In 2019 en 2020 wordt gezien op welke wijze de G4 haar ICT innovatie gaat realiseren, waarbij ook

beleidsdoelen wordt gekeken naar de markt. De te maken keuzes hebben effect op de opgave en de organisatie van Wigo4it.

voor 2020:

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto resultaat:	2.234	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	5.456	2.800	2.800
Vreemd vermogen per 31/12:	24.674	15.000	15.000

Gemeenschappelijke regelingen

De Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt overheden de mogelijkheid een deel van hun bestuurstaken te verplaatsen naar een openbaar lichaam. Dit wordt 'verlengd lokaal bestuur' genoemd. Gemeenten kunnen dan een openbaar lichaam instellen. Zo'n openbaar lichaam is een rechtspersoon en kent drie organen: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Dit hoofdstuk gaat alleen in op de gemeenschappelijke regelingen die een 'verbonden partij' zijn. Daaronder vallen niet de zogeheten lichte regelingen, omdat in deze regelingen geen sprake is van een bestuurlijk onderdeel. Het zijn samenwerkingsverbanden zonder bestuursorganen.

Te continueren gemeentelijke deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente continueert in 2020 haar deelname in de volgende negen gemeenschappelijke regelingen: Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, GGD Rotterdam- Rijnmond, Grondbank RZG Zuidplas, DCMR, Jeugdhulp Rijnmond, Nieuw Reijerwaard, Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer, Openbaar Lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond en het Recreatieschap Rottmeren.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten gemeenschappelijke regelingen of nieuwe gemeentelijk deelname in bestaande gemeenschappelijke regelingen

Volgens huidige inzichten is de gemeente niet van plan om in 2020 deel te nemen in nieuw op te richten of al bestaande gemeenschappelijke regelingen.

Te beëindigen deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente is niet van plan om haar deelname in een van de 10 gemeenschappelijke regelingen te beëindigen.

In Begroting 2019 is gemeld dat de gemeente uittreedt als lid van de gemeenschappelijke regelingen (recreatieschappen): Midden Delfland, Koepelschap Buitenstedelijk Groen, Voorne Putten Rozenburg en IJsselmonde. Inmiddels zijn het recreatieschap Midden Delfland en het Koepelschap Buitenstedelijk Groen opgeheven.

Voor het recreatieschap Voorne-Putten Rozenburg geldt dat de gemeente Rotterdam tot en met 2022 een uittreedvergoeding van € 150 per jaar betaalt. De gemeente Rotterdam heeft het beheer van de Landtong Rozenburg overgenomen van het recreatieschap. De naam van het recreatieschap is omgezet naar Voorne-Putten, mede als gevolg van uittreding door de gemeente Rotterdam en de overname van het beheer van eerdergenoemde landtong.

Het recreatieschap IJsselmonde blijft bestaan als gemeenschappelijke regeling met 5 deelnemers, zijnde de gemeenten Barendrecht, Albrandswaard, Hendrik Ido Ambacht, Ridderkerk en Zwijndrecht. De gemeente Rotterdam betaalt tot en met 2025 een jaarlijkse uittreedvergoeding van circa € 854.

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
GGD	Volksgezondheid	Gemeenschappelijke	Te
Rotterdam-		Regeling	continueren
Rijnmond			
partij			
GGD Rotterdam-	Volksgezondheid	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Rijnmond			
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang: De lichamelijke gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen beschermen en bevorderen, en daarnaast ziekten onder de bevolking voorkomen of vroegtijdig opsporen.			
Bestuurlijk De gemeente Rotterdam heeft één lid en één plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur.			
belang:			
Financieel Rotterdam voert deze regeling uit. Uitgaven voor de uitvoering van deze wettelijke taken en inkomsten vanuit			
belang: regiogemeenten (inwonerbijdragen) zijn onderdeel van de gemeentebegroting. Voor het complete verzorgingsgebied Rotterdam-Rijnmond is het budget in 2020 € 9,5 mln. De regiogemeenten dragen daarvan € 4,6 mln bij. De resterende € 4,8 mln komt voor rekening van de gemeente Rotterdam.			
Aangezien Rotterdam deze regeling uitvoert, is onderstaande voor deze regeling niet van toepassing.			

Risico- Er zijn op dit moment geen risico's voorzien die directe impact op de gemeente hebben.

inschatting

(BBV, art. 11

eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen Bij de opstelling van de begroting 2019 zijn nieuwe afspraken gemaakt omtrent de omvang van het pakket en basisproducten dat de GGD Rotterdam-Rijnmond voor alle gemeenten uitvoert. De omvang van het beleidsdoelen basispakket wordt steeds voor vier jaar vastgesteld en geldt ook nu weer voor een periode van vier jaar, van voor 2020: 2019-2022. Aanpassingen in het basispakket vinden in principe alleen plaats aan het begin van een nieuwe vierjaarsperiode Zoals afgesproken en gebruikelijk is wordt in de begroting 2020 ook het indexpercentage zoals afge-geven door de Kring van Gemeentesecretarissen van de gehele regio Rotterdam-Rijnmond gehanteerd. Dit leidt tot een stijging van de uurtarieven met 3,4 % ten opzichte van 2019.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto resultaat:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Eigen vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Grondbank	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
RZG Zuidplas		Regeling	continueren	partij			
Grondbank	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren				
RZG Zuidplas							
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Den Haag
Publiek belang:	Het behartigen van het belang van de gemeente Rotterdam in het ontwikkelingsgebied van de Zuidplas voor wat betreft de ontwikkeling van de woningbouw, bedrijventerreinen en het waarborgen van voldoende hoogwaardige plankwaliteit.						
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één lid in het Dagelijks Bestuur lid, die tevens tweede vice-voorzitter is en een vervanger. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam twee leden in het Algemeen Bestuur.						
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor 40% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2020 € 0,9 mln.						
Risico- inschatting	Voor het negatieve eigen vermogen heeft de gemeente een voorziening getroffen en derhalve is het risico afgedekt.						
(BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In juni 2019 is door de gemeenteraad van Zuidplas een concept ontwikkelingsvisie vastgesteld en vrij gegeven voor verdieping, verrijking en versterking (inspraak). In deze visie staat op hoofdlijnen het ontwikkelingsgebied van de 1e fase (ca. 4.000 woningen) en wordt een doorkijk gegeven voor een mogelijke tweede fase met woningbouw. Deze visie kan worden beschouwd als planologisch richtinggevend en zou						

daarmee effect kunnen hebben op de waardering van de gronden van de Grondbank. Vanuit Rotterdam en de Grondbank wordt er in het proces naar de definitieve ontwikkelingsvisie in goed overleg met Zuidplas (bij) gestuurd om tot een plan te komen waarbij zoveel als mogelijk recht wordt gedaan aan de belangen van de Grondbank.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:	De kwalitatieve doelstellingen vanuit Rotterdam voor de ontwikkeling van de Zuidplaspolder zijn realisering van 30% sociale woningbouw, een goede HOV-verbinding en de realisatie van een dorps en landelijk woonmilieu met voornamelijk grondgebonden eengezinswoningen zodanig dat het complementair is aan het woonprogramma van Rotterdam. Een voortvarende aanpak om op zo kort mogelijke termijn te komen tot de daadwerkelijke start van de ontwikkeling is van groot belang. Voor 2020 staat onder andere het opstellen van de ontwikkelingsstrategie op de planning.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto resultaat:	3.274	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	-18.875	0	0
Vreemd vermogen per 31/12:	93.137	95.500	95.500

Instandhouding en Beheer	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
DCMR				Instandhouding en Beheer	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
				DCMR			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Schiedam			
Publiek belang:				De milieuproblemen in de regio Rijnmond worden aangepakt door intensieve samenwerking tussen betrokken overheden. Rotterdam heeft een groot deel van de uitvoering van de milieutaken neergelegd bij de DCMR Milieudienst Rijnmond. Die geeft bijvoorbeeld milieuvergunningen af, voert controles uit, begeleidt bodemsaneringen of laat milieumetingen uitvoeren. De dienst stelt ook milieupertise beschikbaar en adviseert rond het beleid van de gemeente Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				De wethouder Milieu zit in Dagelijks Bestuur, de wethouders Milieu en Financiën zitten in het Algemeen Bestuur			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam draagt jaarlijkse naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2020 € 17,7 mln.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				DCMR kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen aangehouden van 3% van de gemiddelde opbrengst			

van drie voorgaande jaren. Mochten er zich risico's voordoen waar niet in voorzien is, en waarvoor ook het weerstandsvermogen ontoereikend is, dan kan Rotterdam uit hoofde van deelname in de gemeenschappelijke regeling voor ca 1/3 worden aangesproken.

Ontwikkelingen	Ook in 2020 ligt de aandacht binnen de organisatie en het werkpakket van de GR DCMR op de		
en	vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken. Daarnaast ligt de nadruk op de voorbereidingen voor		
beleidsdoelen	de implementatie van de toekomstige Omgevingswet.		
voor 2020:			
Financiële	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
gegevens			
Netto resultaat:	-1	0	0
Eigen vermogen	5.680	3.453	2.551
per 31/12:			
Vreemd	9.669	11.100	10.000
vermogen per			
31/12:			

Jeugdhulp	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Rijnmond	Regeling	continueren		partij			
	Jeugdhulp	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren			
	Rijnmond						
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		Een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van jeugdhulp in het Rijnmondgebied van de gemeenschappelijke regeling.					
Bestuurlijk	Elke deelnemende gemeente wijst vanuit haar College van B en W een vertegenwoordiger in het Algemeen belang:						
Financieel		De gemeente draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor ongeveer 53% belang:					
		deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2020 € 119,5 mln, waarvan € 8,5 mln voor VTRR en € 1,4 mln uit het transformatiefonds afkomstig (hetgeen binnen de GRJR wordt uitgegeven). De gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond is een inkoopcombinatie van vijftien gemeenten voor de inzet van jeugdhulp en kent slechts een klein eigen vermogen (ongeveer 1,0%) en geen vreemd vermogen. Ze sluit geen financieringen af (schulden/vreemd vermogen). Bij een eventueel tekort dragen de gemeenten naar rato bij en bij een overschot (nettoresultaat) ontvangen zij naar rato.					
Risico-inschatting	Er is een risico op verhoging van de bijdragen van gemeenten, dit betekent dat Rotterdam de bijdrage moet verhogen, als er een naheffing komt.						
(BBV, art. 11 eerste lid, sub b)							
Ontwikkelingen	Samen met zorgaanbieders wil het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp en Rijnmond (GRJR) ervoor zorgen dat alle jeugdigen zich veilig en gezond kunnen ontwikkelen: thuis, op school						

beleidsdoelen en in de wijk. Dit betekent dat gemeenten en zorgaanbieders gezamenlijk erop toezien dat alle jeugdigen de hulp krijgen die zij nodig hebben. De GRJR voorziet met dat doel in inkoop van specialistische jeugdhulp, inclusief de subsidiëring van VTRR en de Gecertificeerde Instellingen.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto resultaat:	-19.926	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	-	249	249
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Metropoolregio	Overhead	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status	
Rotterdam -		Regeling	continueren	partij				
Den Haag					Metropoolregio	Overhead	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
					Rotterdam -			
					Den Haag			
Algemene gegevens								
Vestigingsplaats:				Rotterdam				
Publiek belang:		De samenwerking tussen de gemeenten bevorderen met het oog op een voorspoedige ontwikkeling in het gebied en het beheer van de voorzieningen rond verkeer en vervoer en het economisch vestigingsklimaat die aan de regio toevertrouwd zijn.						
Bestuurlijk belang:		Burgemeester en portefeuillehouders Verkeer & Vervoer en Economie & Werkgelegenheid nemen zitting in Algemeen Bestuur.						
Financieel belang:		De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling voor het onderdeel Economisch Vestigingsklimaat. De overige bijdrage is afkomstig uit Rijksmiddelen (BDU Verkeer en Vervoer). De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2020 € 1,73 mln,- (€2,68 per inwoner).						
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		In 2016 besloot het Algemeen Bestuur van de MRDH om zowel de bestaande als de toekomstige financiering van RET en HTM over te nemen van de gemeenten Rotterdam resp. Den Haag. Behalve de gemeente Albrandswaard hebben alle gemeenten een instemmende zienswijze ingediend voorafgaande aan voorgenoemd besluit. (hiermee is de balanspositie ultimo 2017 fors uitgebreid met 891 miljoen euro). De voornaamste reden voor deze overname was, dat hiermee per jaar tenminste € 6 miljoen meer voor de bekostiging van de door de MRDH uit te voeren wettelijke taak t.a.v. verkeer en vervoer beschikbaar is. De hieraan verbonden risico's zijn beperkt, o.a. omdat de MRDH zelf zorg draagt voor de integrale bekostiging van rente en afschrijving van alle door haar goedgekeurde railinvesteringen in het OV. Voor de afdekking van het resterende risico heeft de MRDH een risicoreserve ingesteld.						
Ook heeft het algemeen bestuur van de MRDH na zienswijze door de regiogemeenten op 21 december 2017 de Verordening bussenleningen vastgesteld. De belangrijkste overweging voor het instellen van deze								

verordening is het faciliteren van adequate en goedkopere financieringsmogelijkheden voor vervoerbedrijven ten behoeve van de gewenste transitie naar zero emissie busvervoer. Voor elke verstrekte lening wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020: Het algemeen bestuur van de MRDH heeft op 12 juli 2019 de Strategische agenda 2020: Samen aan het werk! vastgesteld. De Strategische Agenda omvat naast de twee kerntaken, verkeer en vervoer en economisch vestigingsklimaat, vanuit de twee kerntaken ook een aantal terreinen die met deze twee kerntaken onlosmakelijk verbonden zijn. De verstedelijkingsopgave kan niet los worden gezien van de infrastructuur. Woningen bouwen kan alleen als openbaar vervoer, wegen en fietspaden daar goed op afgestemd zijn. En de economie vereist dat de energietransitie goed verloopt.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto resultaat:	7.936	7.245	6.150
Eigen vermogen per 31/12:	15.361	21.899	28.427
Vreemd vermogen per 31/12:	1.543.298	921.818	1.059.650

Nieuw-	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Reijerwaard		Regeling	continueren				
				Nieuw-Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Gemeente Ridderkerk			
Publiek belang:		De GR Nieuw Reijerwaard heeft tot doel en als belang het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van minimaal 90 hectare bedrijventerrein op de locatie Nieuw Reijerwaard met de daarbij horende ontsluiting en het daarbij horende groen.					
Bestuurlijk belang:		Benoeming twee leden en twee plaatsvervangende leden van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.					
Financieel belang:		De gemeente Rotterdam draagt naar rato risico in deze gemeenschappelijke regeling.					
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		Ondanks dat de vraag naar vrije kavels fors is toegenomen, blijft het uitgifte tempo en de hoogte van de grondprijs een aandachtspunt. Er is voldoende belangstelling vanuit de markt, maar dit heeft nog niet geleid tot concrete uitgiftes.					
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:		Het jaar 2020 zal worden gekenmerkt door een grote aandacht voor Marketing, Sales& Acquisitie. Daarnaast vergen voorbereiding en uitwerking de nodige aandacht waarbij de grondaankopen onverminderd doorgaan. De jaren erna zullen steeds meer in het teken staan van uitvoering.					
Financiële gegevens		Jaarrekening 2018		Begroting 2019		Begroting 2020	
Netto resultaat:		0		0		0	

Openbaar	Crisisbeheersing en	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Lichaam	brandweer	Regeling	continueren	partij			
Gezamenlijke				Openbaar	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Brandweer				Lichaam			
				Gezamenlijke			
				Brandweer			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rozenburg			
Publiek belang:				De Gezamenlijke Brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied van Rotterdam en de Gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening en heeft daarbij de verplichting tot het instand houden van een bedrijfsbrandweer (Wet veiligheidsregio's) overgenomen van de bedrijven die aangesloten zijn.			
Bestuurlijk belang:				Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam en de bedrijven en wordt voorgezeten door de burgemeester van Rotterdam.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2020 € 8,9 mln.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De kosten voor de deelnemende bedrijven worden steeds hoger door in het huidige bekostigingsmodel. Er wordt geïnvesteerd in een lange termijn oplossing voor de toekomstige financierbaarheid van deze Publiek- Private- Samenwerking. Dit wordt in de loop van 2020 afgerond.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2020:				Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) Uitgaande van een tijdelijk uitstel in 2019, zal in 2020 de organisatie worden voorbereid op de implementatie van de WNRA. Aan de ene kant is dat een juridisch inhoudelijke voorbereiding (scholing, uitwerking, planning, etc.) en aan de andere kant is dat veelal communicatie met de organisatie over de inhoud en het proces.			
				Management Development In 2020 zal nadrukkelijker worden geïnvesteerd in management-development. Het gaat daarbij om het werken aan meer persoonlijke effectiviteit, om de samenwerking en positieve dynamiek tussen het leidinggevende kader te bevorderen.			
				Voertuigen In navolging van de gekozen lijn staat in 2020 de (kleine) CE, die gebruikt wordt door de vrijwilligers van Rozenburg, op de nominatie om vervangen te worden. In 2020 zal naast de opgegeven investeringen ook nader worden gekeken naar een verdere optimalisering van de onderhoudscyclus en bijbehorende administratie en registratie. Tevens zal worden onderzocht of			

implementatie van een vorm van MOC (Management of Change) in dit kader wenselijk is.

Strategisch huisvestingsplan

Het jaar 2020 zal in het teken staan van het verder tot uitvoering brengen van het strategisch huisvestingsplan. De noodzakelijke stappen zullen worden gezet om de huisvesting verder te voltooien van het hoofdkantoor, het IBP-materiaal (Incidentenbestrijdingsplan, IBP) en het vrijwillig gedeelte van Rozenburg.

De stappen zijn het gevolg en conform het huisvestingsplan zoals dit is goedgekeurd in 2019.

Opleiden & oefenen – Vakbekwaam Blijven

Meer nog dan in de voorgaande jaren het geval is geweest, zal in 2020 geïnvesteerd moeten worden in realistisch industrieel oefenen. Om kwalitatief goed te kunnen oefenen dient rekening gehouden te worden met een drietal aspecten, oefenen met schuimvormend middel, Wijze van uitvoering artikel 31-oefeningen, realistisch oefenen. In 2019 is gestart met overleg en planvorming hierover, in 2020 zullen concrete vervolgstappen worden genomen.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto resultaat:	-48	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	2.752	1.972	2.842
Vreemd vermogen per 31/12:	15.929	15.521	16.554

Openbaar lichaam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond				Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren.			
				In de VRR werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen, Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulance intensief samen. Zij bieden professionele hulp en bescherming bij mogelijke risico's en bedreigingen.			
Bestuurlijk belang:				De burgemeester van Rotterdam is voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.			
Financieel				De inwonerbijdrage van de gemeente Rotterdam aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is 57,6% van			

belang: de totale inwonersbijdragen van de regiogemeenten voor crisisbeheersing en rampenbestrijding. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2020 € 50,55 mln.

Risico- de grootste risico's zijn de aanbesteding van de ambulancezorg in 2021 en met name de invoering van de inschatting WNRA en de gevolgen daarvan voor bezoldiging vrijwilligers. (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen *Beleidsdoelen*
en Ook voor 2020 zal de VRR zich inzetten voor het creëren van een zo veilig mogelijke leefomgeving. Hierbij beleidsdoelen focust de VRR zich op: innovatie en hulpverlening op maat en het zijn van een expertisecentrum voor een voor 2020: gezonde leefomgeving en veiligheid, die middenin de samenleving staat en qua organisatie de verbinding tussen medewerkers van afdelingen wil versterken.

Ontwikkelingen
Belangrijke ontwikkelingen voor 2020 zijn de extra inzet op het werven van voldoende kwalitatief ambulancepersoneel en is er extra aandacht voor tweede loopbaanbeleid brandweerlieden. Verder worden er voorbereidingen getroffen voor de invoering van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) en kijkt de VRR ook hoe zij in de toekomst wenst om te gaan met de status van brandweervrijwilligers. Tot slot wordt het beheer van de meldkamer overgedragen naar de landelijke meldkamer.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto resultaat:	/ 1.421	0	647
Eigen vermogen per 31/12:	12.781	7.391	7.456
Vreemd vermogen per 31/12:	64.800	67.504	50.813

Recreatieschap	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Rotterdam				Recreatieschap	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
				Rotterdam			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Schiedam			
Publiek belang:				Het behartigen van het gemeenschappelijk belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en het beheer in het kader van de openluchtrecreatie en waar mogelijk het toerisme en van natuur en landschap in het gebied waarvoor de regeling geldt.			
Bestuurlijk belang:				De gemeente Rotterdam heeft één zetel in het Dagelijks Bestuur en drie zetels in het Algemeen Bestuur.			
Financieel				De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage			

Risico- Recreatieschap Rottemeren kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn inschatting (BBV, bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen aangehouden. art. 11 eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen Er is een kader en koers voor het recreatief landschapspark Rottemeren opgesteld en vastgesteld door de en beleidsdoelen resp. deelnemers. Het komende jaar wordt vanuit dit kader gewerkt aan een ontwikkelingsplan, een voor 2020: masterplan voor dit gebied. Daarnaast wordt in deelgebied Lage Bergse Bos gestart met nieuwe ontwikkeling vanwege de herinrichting als gevolg van aanleg verlengde A16.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto resultaat:	48	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	16.301	11.050	10.046
Vreemd vermogen per 31/12:	6.990	4.073	6.416

Weerstandvermogen en risicobeheersing

Pagina 114

Weerstandvermogen en risicobeheersing

De paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing geeft inzage in de ontwikkeling van het weerstandvermogen, waarbij de financiële risico's worden afgezet tegen de weerstandscapaciteit die beschikbaar is om ze op te vangen.

[Beleid](#)[Risico's](#)[Benodigde weerstandscapaciteit](#)[Beschikbare weerstandscapaciteit](#)[Weerstandvermogen](#)[Ontwikkeling](#)[Wettelijk voorgeschreven kengetallen](#)

Beleid

De gemeente Rotterdam wil voorkomen dat elke niet begrote, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigen, zonder dat hiertoe een onnodig hoge, financiële buffer wordt aangehouden. Hiertoe wordt periodiek geïnventariseerd welke majeure financiële risico's (groter dan € 1,0 mln) de gemeente loopt, waarvoor geen beheersmaatregelen of voorzieningen zijn getroffen en geen verzekering is afgesloten. Op basis hiervan wordt door middel van risico-simulatie de benodigde weerstandscapaciteit bepaald en afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid is erop gericht om de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (i.c. het weerstandsvermogen) ten minste 1,00 te laten zijn.

Risico's

In onderstaande tabel worden de voornaamste financiële risico's ($\geq \text{€ } 1,0 \text{ mln}$) weergegeven en toegelicht. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen kwantificeerbare en niet-quantificeerbare risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico optreedt, de financiële gevolgen en het jaar waarin de gemeente het risico loopt.

Kwantificeerbare risico's	Kans op risico	Ingeschat minimumbedrag (x € 1.000,-)	Ingeschat maximumbedrag (x € 1.000,-)	Kans op optreden in jaar
Grondexploitaties	buiten model		83.000	2019 e.v.
Op basis van het meest actuele Meerjarenperspectief Grond & Vastgoed is door middel van een risicoanalyse het financiële effect bepaald van de risico's die volgen uit de marktanalyse van wonen en werklocaties, en van de algemene prijsontwikkelingen. Hiervoor zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's en is de benodigde weerstandscapaciteit berekend.				
Leningen en garanties	buiten model		60.091	2019
			14.952	2020 e.v.
Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen en de gemeente financiële schade oploopt. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers aan de hand van een methodiek die ook wel door banken wordt gehanteerd.				
Inkomensregeling (BUIG)	50%	0	50.000	2020 e.v.
Het risico bestaat dat de uitkering die de gemeente van het Rijk ontvangt voor het verstrekken van uitkeringen aan bijstandsgerechtigden tekortschiet om de hiermee samenhangende lasten te dekken. Het Rijk verdeelt het landelijk beschikbare budget voor het verstrekken van deze uitkeringen (het zogeheten macrobudget BUIG) tussen de gemeenten. De ophoging van het macrobudget vanwege verhoogde instroom statushouders is incidenteel voor 2018 en 2019 (voor Rotterdam respectievelijk circa € 10 mln en € 6 mln). Vanaf 2020 is juist sprake van een korting van het macrobudget, nl. - € 2 mln in 2020, - € 6 mln in 2021 en - € 9 mln in 2022. In combinatie met de relatief gunstige ontwikkeling van het bijstandsvolume (positief) en de nog altijd ongunstige positie van Rotterdam in het objectief verdeelmodel voor de BUIG (negatief) schatten we de kans op het optreden van een tekort op de BUIG in 2020 op 50%. Het maximale tekort op de BUIG bedraagt 10% van het budget (van circa € 500 mln); voor een eventueel extra tekort kan een beroep worden gedaan op de vangnetregeling, voor zover dat extra tekort door de accountant als rechtmatig is beoordeeld.				
Warmtebedrijf	15%	0	134.400	2020 e.v.
Het investeringsbesluit voor de Leiding over Oost was gepland voor medio 2019, maar is vertraagd. Op dit moment worden meerdere opties voor het vervolg in beeld gebracht. Het toegenomen risico in dit dossier vindt zijn neerslag in een verhoogd beslag op de Kredietrisicoreserve in het kader van de verstrekte borgstelling. Voor de beoordeling van het restrisico in het kader van het weerstandsvermogen wordt rekening gehouden met een investeringsbesluit in 2020. Op het moment van dit investeringsbesluit zal de gemeente extra aandelenkapitaal storten en zal het Warmtebedrijf de lening bij de BNG volledig aflossen. De boekwaarde zal dan oplopen naar € 134,4 mln. Wij zien een risico van 15% dat deze boekwaarde zal moeten worden afgewaardeerd. Op grond van de scenariokeuze door uw raad zal deze risicobeoordeling herzien worden.				
Renterisico	50%	0	2.974	2019

	50%	0	17.841	2020
	50%	0	34.823	2021
	50%	0	43.518	2022
	50%	0	44.742	2023

Bij toekomstige financiering loopt de gemeente een renterisico. Dit is het risico dat de marktrente waartegen wordt geleend hoger uitvalt dan eerder is geraamd. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen.

Gemeentefonds (omvang)	50%	0	10.000	2019 e.v.

Er zijn drie risico's met betrekking tot het Gemeentefonds: het risico dat het Rijk bezuinigt op het Gemeentefonds, het risico dat de verdeling door het Rijk wordt herzien en het risico dat de bestaande verdelingsmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Gemeentefonds (ontwikkeling verdeelmaatstaven)	50%	0	10.000	2019 e.v.

Er zijn drie risico's met betrekking tot het Gemeentefonds: het risico dat het Rijk bezuinigt op het Gemeentefonds, het risico dat de verdeling door het Rijk wordt herzien en het risico dat de bestaande verdelingsmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Gemeentefonds (herijking)	50%	0	10.000	2021
	40%	0	20.000	2022
	30%	0	30.000	2023

Er zijn drie risico's met betrekking tot het Gemeentefonds: het risico dat het Rijk bezuinigt op het Gemeentefonds, het risico dat de verdeling door het Rijk wordt herzien en het risico dat de bestaande verdelingsmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd. Afgelopen periode heeft het Rijk een aantal onderzoeken gestart die te maken hebben met de herziening van de financiële verhoudingen tussen het Rijk en de gemeenten. Deze herziening is gepland per 2021. Vanaf 2021 kan een gemeente er jaarlijks cumulatief € 15 per inwoner op voor- of achteruit gaan. Indien deze overgangsregeling wordt aangepast, verandert het maximale bedrag.

OZB-opbrengsten	50%	0	10.000	2019 e.v.

De begrote en gerealiseerde OZB-opbrengsten kunnen van elkaar afwijken. Oorzaken zijn onder meer het continu in beweging zijn van de stad en het daardoor niet vaststaan van de grondslag, onzekere uitkomsten van beroeps- en bezwaarprocedures en effecten van de conjunctuur op de waardeontwikkeling en oninbaarheid.

Tweedelijns Wmo	50%	0	30.000	2020 e.v.

In 2015 is de uitvoering van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) overgedragen aan gemeenten. Deze decentralisaties in het Sociaal Domein gingen gepaard met forse bezuinigingen én een geheel nieuwe werkwijze. De zorg is veel dichterbij georganiseerd, wat heeft geresulteerd in een (gewenst) toegenomen bereik van Rotterdammers. Daarmee zijn de kosten van vooral de Wmo gestegen. De toegekende extra budgetten (bij de Voorjaarsnota 2017 en het Coalitieakkoord 2018) en het daaraan gekoppelde maatregelenpakket om de zorguitgaven te laten dalen, lopen de komende jaren af. Ondanks positieve effecten van het maatregelenpakket duiden recente prognoses op een verdere stijging van de zorgkosten bij ongewijzigd beleid. Vooral vanwege een doorgaande groei in cliëntaantallen en vooralsnog beperkte daling van de uitgaven per cliënt, blijven de uitgaven stijgen. Daarmee blijft de opgave om bij te sturen onverminderd groot. Bovendien heeft de lobby bij het Rijk (start Interbestuurlijk Programma (IBP)) nog weinig opgeleverd. De uitwerking van de Bestuursopdracht Zorg o.b.v. het nieuwe integrale beleidsplan Zorg, Welzijn en Jeugd moet voor de langere termijn aanknopingspunten bieden om de bandbreedte van het risico te verminderen.

Tweedelijns Wmo (maximalisatie eigen bijdrage)	50%	0	12.600	2019 e.v.

Er gaat een aanzuigende werking uit van het inkomens- en vermogensafhankelijk maken van de eigen bijdrage voor de Wmo. Vanaf 2019 is deze eigen bijdrage

gemaximeerd op € 17,50 per 4 weken. Onduidelijk is hoe groot de aanzuigende werking van deze maatregelen uit het regeerakkoord zal zijn. In opdracht van het ministerie van VWS heeft het CPB berekend dat de extra kosten als gevolg van de aanzuigende werking landelijk € 140 mln bedragen. Eerdere onderzoeken door o. a. SEO wijzen in de richting van een aanzuigende werking die substantieel hoger uitkomt dan € 140 mln (tussen de € 300 en € 500 mln). In het coalitieakkoord is rekening gehouden met de CPB-raming. Het restant wordt als risico opgenomen. Het Rotterdamse aandeel van 3,5% (gebaseerd op het aandeel van Rotterdam in de Integratie-uitkering Sociaal Domein, Wmo ambulant) van dit restant vormt het extra risico ter grootte van € 12,6 mln per jaar.

Een eerste eigen meting over de periode november 2018 – maart 2019 laat een significante stijging van het aantal Wmo-aanvragen zien. Landelijk zijn er afspraken gemaakt tussen VWS en VNG om middels een monitor de effecten van de maatregel in de praktijk goed te kunnen volgen. Uitvoering is belegd bij een externe partij (Significant). De monitor verschijnt 1x per jaar in september (2019 t/m 2022). Er wordt onder meer gekeken naar de aanzuigende werking. De uitkomsten van de monitor op dit punt bieden op termijn mogelijk aanknopingspunten om de bandbreedte van de meerkosten (het risicobedrag) omlaag te brengen.

Tweedelijns Jeugdhulp (woonplaatsbeginsel)	50%	0	11.500	2021 e.v.

Door een wijziging in de grondslagen van het woonplaatsbeginsel voor jeugdzorg per 1 januari 2019 zullen de budgetten voor pleegzorg en voogdij opnieuw worden verdeeld over gemeenten. Een eerste doorrekening resulteerde in een structureel financieel nadeel voor Rotterdam. In dat geval zal Rotterdam het groeiend aantal jeugdigen in jeugdhulp niet binnen de beschikbare budgetten kunnen opvangen. Gesprekken met het Rijk lopen over de berekeningsgrondslagen. De invoerdatum is 1 januari 2021.

Ruimen bommen	25%	0	9.000	2019 e.v.

Voorheen ontving de gemeente Rotterdam een vast jaarlijks bedrag van het Rijk voor het ruimen van bommen. Met ingang van 2015 geldt een nieuwe regeling. Op grond daarvan subsidieert het Rijk 70% van de ruimingskosten. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam voor de overige 30% zelf dekking moet vinden. Het uitgangspunt is dat er niet meer actief geruimd wordt en dat er zoveel mogelijk kosten ten laste van gemeentelijke projecten worden gebracht. Uiteindelijk bestaat een risico dat geraamd wordt op € 9,0 mln.

Mogelijke compensatieregeling Joodse oorlogsslachtoffers	50%	0	2.600	2022

Het vorige college heeft besloten om, in navolging van Amsterdam en Den Haag, onderzoek te laten uitvoeren naar de omgang met joodse eigendommen in Rotterdam tijdens en na de oorlog, en naar de behandeling van joodse oorlogsslachtoffers na de oorlog door de gemeente Rotterdam. Uit onderzoek kan blijken dat rekening moet worden gehouden met een compensatieregeling. De hoogte en omvang van een eventuele compensatie is afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek.

Risico-opslag niet-quantificeerbare risico's	50%	0	50.000	2019 e.v.

Voor de niet-quantificeerbare risico's wordt een opslag in het risicosimulatiemodel opgenomen. Deze risico's worden hierna afzonderlijk toegelicht.

Risico-opslag grote projecten	50%	0	25.000	2019 e.v.

Op projectniveau wordt een post onvoorzien gehanteerd. Voor de grote investeringsprojecten wordt daarnaast een opslag in het risicosimulatiemodel opgenomen.

Uitbreiding wettelijke taken VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie)	50%	0	500	2020

	50%	0	7.300	2021

	50%	0	8.200	2022

	50%	0	8.200	2023

Het wordt met ingang van 2020 wettelijk verplicht om aan doelgroeppeuters 16 uur voorschoolse educatie per week te bieden. Om de uitvoerbaarheid van het stelsel én het doel van voorkomen van segregatie overeind te houden is gelijktijdige uitbreiding van het voorschoolse aanbod voor niet-doelgroeppeuters naar 8 uur onvermijdelijk. Op dit moment echter onduidelijk in hoeverre ouders ook daadwerkelijk gebruik gaan maken van het extra aanbod.

Wijziging werkgeverspremies 2020	50%	0	18.000	2020 e.v.

Nog niet gepubliceerde werkgeverspremies (met name pensioenpremies) voor het jaar 2020 kunnen leiden tot financiële consequenties. Dit wordt meegenomen bij de VJN 2020. E.e.a. heeft een doorwerking naar het indexeringspercentage van subsidies.

Financieel risico i.r.t. enkele deelnemingen in investeringsfondsen	50%	0	5.000	2019

Een investeringsfonds is een verbonden partij, waarin de gemeente, vaak met andere partijen, participeert ter realisering van maatschappelijk rendement. Via een investeringsfonds, investeert de gemeente in projecten met een hoog risicoprofiel, die op de reguliere kapitaalmarkt geen financiering kunnen aantrekken. Investeringsfondsen zijn daarmee risicovoller dan andere verbonden partijen (deelnemingen). Vanwege dit hoge risicoprofiel is tijdige en volledige terugbetaling aan het fonds niet gegarandeerd.

In het beleidskader Verbonden Partijen & Governance Samenwerkingsrelaties 2019 - 2022 is voorgesteld de risico's verbonden aan participatie in investeringsfondsen inzichtelijk te maken in de paragraaf Weerstandsvormen en risicobeheersing van begroting en rekening. Deze risico's dekt de gemeente af in de Algemene reserve.

De risico's verbonden aan deelname in investeringsfondsen worden geraamd op 50% van de actuele boekwaarden fondsen.. Dit percentage is een marktconform percentage (zo hanteert de provincie Zuid-Holland ter zake eenzelfde beleid). Deze beklemd reserve dient dekking bij afboekingen van fondsen te bieden.

Boekwaarde bestaande investeringsfondsen (IQ, ICOS, Swanbridge en Guide Plus) bedraagt per 1 september 2019 € 5 mln. Het voornemen van dit college is om meerdere investeringsfondsen te vormen t.b.v. thema's als burger en maatschappij, groei van de stad en energietransitie.

*Risico btw Sportbesluit 2019 (gemeente en Sportbedrijf)	30%	2.593	2.593	2019 e.v.
*Risico btw Sportbesluit 2019 (Sportfondsen en Topsportcentrum)	50%	465	465	2019 e.v.

Op 30 oktober 2018 heeft het college besloten tot een tweesporen aanpak op de naderende wijziging van het btw-sportbesluit waarmee een verruiming wordt voorzien van de btw-vrijstelling voor de sportsector. Het tweesporenbeleid geldt voor het Sportbedrijf, waarbij enerzijds wordt uitgegaan van winstbeooging van het Sportbedrijf en daarmee behoud van de btw-positie richting fiscus en anderzijds een aanvraag voor subsidie om het eventueel verlies van die btw-positie te kunnen compenseren. Belang van de gemeente en het Sportbedrijf is om de aftrekbaarheid van btw op investeringen en activiteiten te behouden of te doen compenseren door subsidie. Uit een recente kamerbrief blijkt dat de gemeente naar verwachting circa 68% van de btw aanvraag vergoed krijgt. Het risico is derhalve berekend op de 32% die niet voor compensatie in aanmerking komt. Het totaalbedrag aan te compenseren btw (in de SPUK aanvraag aan VWS) bedraagt € 8.103, waarvan € 3.592 m.b.t. de gemeente en € 4.511 m.b.t. het sportbedrijf. Uit een recente kamerbrief met de stand van zaken betreffende het beroep op de SPUK en BOSA-subsidie in het kader van de verruiming van de sportvrijstelling blijkt dat circa 68% van de aanvraag vooralsnog voor compensatie in aanmerking komt. Het risico is berekend op de 32% van de aanvraag die niet voor compensatie in aanmerking komt.

*Risico btw Onderwijs activiteiten (Sportbedrijf en natuurstad)	50%	1.250	1.250	2019 e.v.

Het Sportbedrijf heeft in juli 2018 op advies van Bureau Rijksheffingen een brief aan de Belastingdienst Rijnmond gestuurd met daarin de standpuntbepaling dat de activiteiten van het Sportbedrijf, waarvoor de gemeente een inkoopbedrag betaalt, te kwalificeren als één met btw belaste prestatie. De Belastingdienst heeft in dezen nog geen uitspraak gedaan. Indien de Belastingdienst het standpunt van het Sportbedrijf onderschrijft, dan kan de gemeente de door het Sportbedrijf in rekening gebrachte btw op de inkoopfactuur volledig voor compensatie in aanmerking laten komen. Hetzelfde kan dan gelden voor de btw die de stichting Natuurstad de gemeente te zijner tijd in rekening gaat brengen over de subsidie.

*Nieuwe afspraak overgangsregeling functioneel leeftijdsontslag (FLO) brandweerpersoneel bij de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	50%	500	1.000	2021 e.v.

Door een wijziging in de regeling FLO is er voor de Veiligheidsregio Rotterdam een financiële onzekerheid ontstaan. De hoogte van het risico is onzeker omdat er nog vragen bestaan wanneer aan de regeling betaald moet worden en omdat nog niet bekend is wat het rendement is op levensloopstortingen die de afgelopen jaren door de VRR zijn gedaan en hoe deze verrekend gaan worden. Daarnaast kent het proces voor de individuele medewerker vele keuzemogelijkheden waardoor schattingen van de kosten onzeker blijven.

Niet kwantificeerbare risico's

Risico achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw

De Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Tegen betaling van een borgstellingsvergoeding door de betreffende woningcorporaties biedt het WSW zekerheid aan geldgevers voor het geval die woningcorporaties niet aan hun financiële verplichtingen voldoen. Er zijn verschillende vangnetten en buffers voor het WSW. Als deze ontoereikend zijn, dan worden Rijk en gemeenten aangesproken op hun achtervang.

Risico achtervang Waarborgfonds Eigen Woningen

De Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) biedt via de Nationale Hypotheekgarantie aan geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Indien het fondsvermogen ontoereikend is, wordt aanspraak gemaakt op de achtervang van Rijk en gemeenten. Voor hypotheek afgesloten na 1 januari 2011 is sprake van 100% achtervang van het Rijk.

Enecogroep N.V. - aandeelhouderschap

De gemeente Rotterdam heeft in het najaar van 2017 het principebesluit genomen om het aandelenbezit in Eneco Groep N.V. (hierna: Eneco te verkopen). Na de voorbereidende werkzaamheden in 2018 is het transactieproces begin 2019 definitief gestart. Bij publicatie van deze begroting bevindt de transactie zich in de fase waarin een geselecteerd aantal partijen een bindend bod voorbereiden en kunnen indienen. De huidige verwachting is dat in 2020 de keuze voor de koper aan de 44 aandeelhoudende gemeenten kan worden aangeboden en de transactie kan worden afgerond (zie voor een verdere toelichting de paragraaf Verbonden Partijen). Het risico bestaat dat de aandelenverkoop niet doorgaat. Bijvoorbeeld omdat er überhaupt geen geschikte koper kan worden gevonden omdat marktomstandigheden verslechteren of er geen serieuze interesse van potentiële kopers (meer) is dan wel dat een (ruime) meerderheid van de aandeelhouders bij het nog te nemen definitieve besluit niet instemmen met de voorgestelde koper. Als er geen afbouw van de aandelen plaatsvindt, blijft de gemeente aandeelhouder van Eneco. Dit betekent dat de gemeente geen verkoopopbrengst zal ontvangen waarmee een potentiële dekkingsbron van de ambities uit het Coalitieakkoord wegvalt.

Omgevingswet

De implementatie van de omgevingswet kent nog veel onzekerheid op het gebied van procesaanpassingen, ICT/automatisering en derving van leges. Deze kosten zijn op dit moment niet met zekerheid te ramen.

Risico op schade aan gemeentelijke kunstcollectie

De gemeentelijke kunstcollectie is niet verzekerd. De gemeente is risicodragend voor eventuele schade aan de collectie.

Uitvoeringsprogramma Lood in de bodem

De verantwoordelijkheid voor de aanpak van 'bodempluim' heeft het rijk bij provincies en (grote) gemeenten neergelegd. De marktwaarde van gemeentelijke objecten en gronden kan theoretisch dalen door de aanwezigheid van bodemverontreiniging. In de eerste helft van 2020 wordt het huidige concept van het Uitvoeringsprogramma Bodempluim voorzien van een financiële paragraaf, aan de hand waarvan de risico's duidelijk worden.

Risico op schade a.g.v. natuurrampen en terrorisme

Het is niet ondenkbaar dat Rotterdam te maken krijgt met een ramp of een daad van terrorisme, die leidt tot forse financiële schade voor de gemeente Rotterdam.

Vennootschapsbelasting

Door de Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen zijn onder meer gemeenten met ingang van 2016 voor ondernemingsactiviteiten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb).

Op het taakveld Vennootschapsbelasting (Vpb) boekt de gemeente de raming van het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last. Het gaat om het geraamde bedrag van de aanslag vennootschapsbelasting voor het betreffende begrotingsjaar of verantwoordingsjaar. Dit bedrag is de gemeente verschuldigd vanwege de

fiscale winst die de gemeente per saldo realiseert op ondernemingsactiviteiten in het begrotingsjaar, na eventuele verrekening van fiscale verliezen uit eerdere begrotingsjaren.

De gemeente Rotterdam gaat ervan uit dat de activiteiten lease, bedrijfsreiniging, containerservice en verkoop restafval (deels) onder deze belastingplicht vallen. De totale lasten raamt de gemeente voor 2019 en volgende jaren op structureel € 800. De Vpb-belastingplicht wordt op de betreffende taakvelden waar deze ontstaat, nader toegelicht.

De Rijksbelastingdienst heeft de gemeente Rotterdam vragen gesteld over een aantal gemeentelijke activiteiten waarvoor nu geen Vpb-plicht bestaat. Dit zijn vastgoedbeheer, het beschikbaar stellen van ruimte voor reclameuitingen en over de verhuur van brandstofverkooppunten. De gemeente neemt hierbij het standpunt in dat geen sprake is van Vpb-plichtige ondernemersactiviteiten, maar van vermogensbeheer. De Rijksbelastingdienst heeft op dit moment hierover nog geen definitief standpunt ingenomen. In de loop van dit jaar wordt dat standpunt verwacht. In afwachting hiervan wordt dit risico voorlopig als een niet kwantificeerbaar risico opgenomen.

* Nieuwe risico's.

Op basis van dit overzicht is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Deze berekening is voor het gros van de risico's gemaakt met behulp van een risicosimulatiemodel, waarbij is uitgegaan van een zekerheidspercentage van 95%. Dit wil zeggen dat de benodigde weerstandscapaciteit in 95% van de gevallen toereikend is om de risico's te dekken.

De benodigde weerstandscapaciteit in verband met de risico's inzake grondexploitaties en borgstellingen en garanties wordt afzonderlijk berekend, met behulp van een model dat op deze specifieke risico's is toegesneden.

Als we de risico's vergelijken met de risico's die we in de Voorjaarsnota 2019 voorzagen dan is het risico Aanleg parkeervoorzieningen in Hoek van Holland i.v.m. de Brexit niet meer opgenomen omdat de parkeervoorzieningen inmiddels zijn aangelegd en bekend is welk deel voor rekening van de gemeente Rotterdam komt.

Ook zijn er een aantal risico's waar in de Voorjaarsnota 2019 nog geen rekening mee werd gehouden, maar die nu wel zijn opgenomen. Dit is het geval bij het btw risico sportbesluit, het btw risico voor onderwijsactiviteiten en de overgangsregeling Functioneel LeeftijdsOntslag bij de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond.

Voor de overige risico's geldt dat de verwachte omvang van het risico en de kans geactualiseerd zijn. De grootste wijzigingen hebben zich voorgedaan bij de volgende risico's:

- Leningen en Garanties: het toegenomen risico voor het Warmtebedrijf vindt zijn neerslag op het risico Leningen en Garanties aangezien er in 2019 een hoger beslag gelegd wordt op de Financieringsreserve in het kader van de verstrekte borgstelling
- Renterisico: dit risico is per saldo over de jaren iets afgenomen t.g.v. een lager begroot financieringstekort
- Gemeentefonds (herijking): de kans dat het risico zich in de jaren 2022 en verder voordoet is licht verhoogd ten opzichte van de Voorjaarsnota 2019 aangezien het er op lijkt dat de herziening van het gemeentefonds grondiger wordt aangepakt dan eerder voorzien
- Tweedelijns WMO: de cliëntaantallen vooralsnog blijven stijgen en de eerder verwachte daling van de uitgaven per cliënt vooralsnog beperkt is waardoor het maximum risicobedrag verhoogd is t.o.v. de Voorjaarsnota 2019

Benodigde weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel laat de ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit zien. In vergelijking met de voorgaande jaren valt de benodigde weerstandscapaciteit lager uit. Dit wordt met name verklaard door een andere berekeningswijze van de benodigde weerstandscapaciteit inzake het renterisico. Tot 2018 stelde de gemeente zich ten doel om de omslagrente, waarmee de gemeentelijke rentelasten aan de gemeentelijke activiteiten worden toegerekend, over een periode van vier jaren gelijk te houden. Hiertoe werd het renterisico over de periode van vier jaren cumulatief berekend. De Financieringsreserve had als doel om dit renterisico af te dekken en was onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. Met ingang van 2018 is het wettelijk voorgeschreven dat de omslagrente de werkelijke rentelasten volgt. Als gevolg hiervan is de Financieringsreserve opgeheven en wordt de benodigde weerstandscapaciteit inzake het renterisico niet meer cumulatief berekend over een periode van vier jaren, maar telkens over het betreffende jaar. Dit is consistent met de wijze waarop de benodigde weerstandscapaciteit van de andere risico's wordt berekend.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Benodigde weerstandscapaciteit	305	205	219	250	260	265	267

In 2017 was de benodigde weerstandscapaciteit hoog in vergelijking met de jaren erop, onder meer vanwege het cumulatief renterisico. Na 2018 neemt de benodigde weerstandscapaciteit toe, o.a. vanwege een hoger meerjarig risico voor grondexploitaties, een verhoogd risico voor het Warmtebedrijf en risico wijziging werkgeverspremies 2020.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit wordt met ingang van de nieuwe bestuursperiode (vanaf 2018) voorzichtiger berekend dan voorheen. Waar voorheen ook het vrij aanwendbare deel van alle bestemmingsreserves en een deel van de stille reserves bij de berekening werden betrokken, wordt vanaf heden - voorzichtigheidshalve - nog slechts gerekend met de volgende bestanddelen:

- de Algemene reserve
- de bestemmingsreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (kortweg aangeduid als: de risicoreserves)
- de wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Met deze wijziging wordt beter aangesloten bij het primaire doel van het weerstandsvermogen: het opvangen van plotselinge, niet begrote financiële tegenvallers, zonder dat er direct moet worden bezuinigd. Stille reserves lenen zich in de praktijk niet of nauwelijks voor het opvangen van plotselinge financiële tegenvallers, omdat ze niet per direct gerealiseerd kunnen worden. En het aanwenden van bestemmingsreserves, die voor een specifiek doel worden aangehouden, moet de facto worden opgevat als een bezuiniging.

Met de wijziging wordt bovendien beter aangesloten bij de wijze waarop de andere G4-gemeenten de beschikbare weerstandscapaciteit berekenen.

Dit geeft het volgende beeld:

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Financieringsreserve	82	0	0	0	0	0	0
Kredietrisicoreserve	68	71	70	70	70	70	70
Bestemmingsreserve BUIG meerjarig	69	29	20	13	13	13	13
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	7	4	2	1	1	1	1
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp	0	5	27	13	13	13	13
Risicoreserves	226	109	119	97	97	97	97
Algemene reserve	77	180	163	168	179	172	235
Stelpost onvoorzien	1	0	1	1	1	1	1
Vrij aanwendbaar deel bestemmingsreserves	484	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Stille reserves	50	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beschikbare weerstandscapaciteit	838	289	283	266	277	270	333

Weerstandsvermogen

Conform coalitieakkoord wordt met ingang van de nieuwe bestuursperiode gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,00, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt. Dit houdt in dat de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de financiële risico's op te vangen. Met andere woorden: de beschikbare weerstandscapaciteit is tenminste gelijk aan de benodigde weerstandscapaciteit.

Onderstaande tabel laat zien hoe het weerstandsvermogen zich in de periode 2019-2023 naar verwachting ontwikkelt. Het weerstandsvermogen laat vanaf 2017 een dalende lijn zien. In 2023 wordt de beschikbare weerstandscapaciteit aangevuld door de intensiveringen uit het coalitieakkoord in jaarschijf 2023 terug te draaien en toe te voegen aan de Algemene reserve.

De vergelijking met voorgaande jaren gaat mank. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt met ingang van de nieuwe bestuursperiode conservatiever berekend dan voorheen. Hiermee wordt beter aangesloten bij het primaire doel van het weerstandsvermogen: het opvangen van niet begrote financiële tegenvallers, zonder dat er direct moet worden bezuinigd. En er wordt beter aangesloten bij de wijze waarop de andere G4-gemeenten de berekening maken. Ook de benodigde weerstandscapaciteit wordt met ingang van de nieuwe bestuursperiode anders berekend.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Beschikbare weerstandscapaciteit	838	289	283	266	277	270	333
Benodigde weerstandscapaciteit	305	205	219	250	260	265	267

Weerstandsvermogen	2,75	1,41	1,29	1,06	1,07	1,02	1,25

Norm gemeente Rotterdam o.g.v. Coalitieakkoord 2018-2022: minimaal 1,00

Ontwikkeling

In onderstaande tabel is te zien dat het weerstandsvermogen t.o.v. de Voorjaarsnota 2019 voor alle jaren gestegen is.

Vanaf 2020 neemt de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit per jaar toe door de risico's die we voorzien.

De beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen door mutaties op de risicoreserves BUIG, WMO en Jeugdhulp en de Algemene reserve. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt in 2023 aangevuld door de intensiveringen uit het coalitieakkoord terug te draaien en toe te voegen aan de Algemene reserve.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Beschikbare weerstandscapaciteit (Begroting 2019)	838	272	230	223	223	221	
Benodigde weerstandscapaciteit (Begroting 2019)	305	205	197	203	212	213	
Weerstandsvermogen (Begroting 2019)	2,75	1,33	1,17	1,10	1,05	1,04	
Beschikbare weerstandscapaciteit (Voorjaarsnota 2019)		289	257	242	255	253	253
Benodigde weerstandscapaciteit (Voorjaarsnota 2019)		205	227	241	254	253	253
Weerstandsvermogen (Voorjaarsnota 2019)		1,41	1,13	1,00	1,00	1,00	1,00
Beschikbare weerstandscapaciteit (Begroting 2020)			283	266	277	270	333
Benodigde weerstandscapaciteit (Begroting 2020)			219	250	260	265	267
Weerstandsvermogen (Begroting 2020)			1,29	1,06	1,07	1,02	1,25

Wettelijk voorgeschreven kengetallen

Onderstaand worden uitsluitend de financiële kengetallen weergegeven die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording moeten worden vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het complete overzicht van alle door de gemeente Rotterdam gehanteerde financiële kengetallen, inclusief toelichting, is terug te vinden in het onderdeel [Financiële kengetallen](#).

Verplichte financiële kengetallen o.g.v. BBV	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Netto schuldquote	56,3%	54,1%	59,0%	71,9%	76,7%	79,1%	74,8%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	44,9%	47,3%	53,0%	66,4%	71,6%	74,4%	70,7%
Solvabiliteitsratio	31,1%	30,8%	28,3%	23,0%	21,6%	20,5%	23,0%

Structurele exploitatieruimte	3,6%	5,5%	1,1%	4,2%	4,2%	0,8%	2,1%
Grondexploitatie	-4,5%	-4,5%	-5,9%	-5,8%	-5,7%	-5,9%	-5,8%
Belastingcapaciteit	99%	99%	103%	105%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Financiën

Pagina 115

Financiën

Balans

Financiële kengetallen

Grondslagen

Financiële kengetallen

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)[Nee](#)

Grondslagen

x

Deze pagina is niet gewijzigd bij de 10 maands. Wilt u de oorspronkelijke begroting bezoeken?

[Ja](#)[Nee](#)

Overzicht van baten en lasten

Balans

Pagina 116

Balans

Dit onderdeel bevat de reserves en voorzieningen.

[Reserves](#)[Voorzieningen](#)

Reserves

Zie voor dit onderdeel de balanspagina [Reserves](#).

Voorzieningen

Zie voor dit onderdeel de balanspagina [Voorzieningen](#).

Reserves

Reserves zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om in de toekomst te kunnen besteden. De meeste reserves hebben een specifiek bestedingsdoel. De Algemene Reserve is vrij aanwendbaar.

Verloopstaat reserves 2019

Hieronder staat de verloopstaat 2019 van de bestemmingsreserves van de gemeente Rotterdam.

Bestemmingsreserve Naam	Beginstand 2019	Toevoeging 2019	Onttrekking 2019	Vrijval 2019	Eindstand 2019
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)	498.571	57.763	32.039	31.511	492.783
Algemene Reserve	184.289	0	8.455	0	175.834
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	74.813	16.866	14.071	0	77.607
Kredietrisicoreserve	69.208	726	0	0	69.934
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	73.512	20.000	28.845	0	64.667
Bestemmingsreserve Bodem	0	39.139	8.927	0	30.212
Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	8.499	42.933	24.381	0	27.051
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	28.565	0	3.674	8.476	16.416
Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs	14.000	0	0	0	14.000
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	46.329	0	3.012	30.533	12.784
Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)	11.168	7.265	10.965	0	7.468
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	16.142	1.423	5.392	8.000	4.173
Bestemmingsreserve Tijdelijke maatregelen museum Boijmans van Beuningen	3.876	2.400	1.596	0	4.680
Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)	3.130	90	700	0	2.520
Bestemmingsreserve Onderhoud Lease (v/h ROB Intern)	2.740	0	340	0	2.400
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	6.345	3.995	0	2.350
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	2.253	0	0	0	2.253
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	4.247	900	3.033	0	2.114

Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	4.285	0	2.330	0	1.955
Bestemmingsreserve Sport gebieden	1.946	0	0	0	1.946
Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit	3.594	0	1.742	0	1.852
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Bos	0	2.450	700	0	1.750
Bestemmingsreserve Harmonisatie VVE	1.500	0	0	0	1.500
Bestemmingsreserve Funderingen	1.485	0	100	0	1.385
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	1.527	0	300	0	1.227
Bestemmingsreserve Duurzaam	1.213	0	153	0	1.059
Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's	1.222	0	274	0	947
Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg	825	0	85	0	740
Bestemmingsreserve Inrichting Buitenruimte gebieden	1.133	0	178	231	725
Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer 2011	755	0	125	0	630
Bestemmingsreserve - Bouw nieuw dierenasiel	0	575	0	0	575
Bestemmingsreserve Luchtsingel	581	0	45	0	536
Bestemmingsreserve WerkLocaties	496	0	0	0	496
Bestemmingsreserve Zomerakkoord	495	0	0	0	495
Bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg	488	0	0	0	488
Bestemmingsreserve Economie gebieden	424	0	0	0	424
Bestemmingsreserve Informatiebeveiliging	941	0	551	0	390
Bestemmingsreserve B&W Fonds	393	0	20	0	373
Bestemmingsreserve Maatschappelijke Participatie gebieden	651	0	300	0	351
Bestemmingsreserve Citylab	1.383	0	1.023	19	341
Bestemmingsreserve Vastgoed gebieden	690	0	419	0	271
Bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag dossier	366	0	100	0	266
Bestemmingsreserve Scoren met Energie	260	0	0	0	260
Bestemmingsreserve Verbouwing Wereldmuseum	495	0	250	0	245
Bestemmingsreserve RCP Groene Daken	232	0	20	0	212
Bestemmingsreserve Infrastructuur	5.259	0	50	5.000	209
Egalisatiereserve Rekenkamer	205	0	0	0	205
Bestemmingsreserve Masterplan Dienstverlening	302	0	100	0	202

Bestemmingsreserve Vervoer over water	319	0	133	0	186
Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	142	75	52	0	165
Egalisatiereserve Ombudsman	114	0	0	0	114
Bestemmingsreserve Oranjabonnepolder	202	0	101	0	101
Bestemmingsreserve Commissiereizen	55	55	30	0	80
Bestemmingsreserve Leertijduitbreiding	342	0	277	0	65
Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling	34	0	0	0	34
Egalisatiereserve Ombudsman derdengelden	20	0	0	0	20
Bestemmingsreserve Frictiekosten BMR 14+ Griffie	64	0	61	0	3
Totaal	1.032.069	133.431	212.322	39.171	914.006

Mutaties in begrote toevoegingen, onttrekkingen en vrijval van reserves

In onderstaande tabel zijn de voorgestelde mutaties in de reserves opgenomen. De reservemutaties zijn op [programmaniveau](#) toegelicht.

Bestemmingsreserves	Stand voor 10- maandsrapportage	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Stand na 10- maandsrapportage
Algemene middelen	669.419	1.600	-15.593	299	686.314
Algemene Reserve	162.842	0	-12.992	0	175.834
Bestemmingsreserve Investeringsfonds Rotterdam (IFR)	489.894	1.600	-1.290	0	492.783
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	11.423	0	-1.660	299	12.784
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	4.481	0	308	0	4.173
Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg	780	0	40	0	740
Cultuur, sport en recreatie	11.170	-500	3.876	0	6.794
Bestemmingsreserve Tijdelijke maatregelen museum Boijmans van Beuningen	6.276	0	1.596	0	4.680
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	4.894	0	2.780	0	2.114
Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur	0	-500	-500	0	0
Economische zaken	370	0	-126	0	496
Bestemmingsreserve WerkLocaties	370	0	-126	0	496
Onderwijs	17.179	-8.250	-5.071	0	14.000

Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs	17.179	-8.250	-5.071	0	14.000
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	186.003	-18.201	-7.243	0	175.044
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	81.546	-18.500	-1.620	0	64.667
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	74.544	0	-3.064	0	77.607
Bestemmingsreserve Bodem	29.913	299	0	0	30.212
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	0	-2.350	0	2.350
Bestemmingsreserve Infrastructuur	0	0	-209	0	209
Werk en inkomen	19.739	-6.000	-2.676	0	16.416
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	19.739	0	3.324	0	16.416
Bestemmingsreserve Regio deal werk	0	-6.000	-6.000	0	0
Eindtotaal	903.881	-31.351	-26.833	299	899.065

Voorzieningen

Pagina 118

Voorzieningen

Voorzieningen zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om een onafwendbaar financieel risico af te dekken waarvan de omvang onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten. Voorzieningen hebben altijd een specifiek bestedingsdoel.

Hieronder staat de verloopstaat 2019 van de voorzieningen van de gemeente Rotterdam.

Voorzieningen	Beginstand 2019	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand 2019
Voorziening Pensioenen Bestuurders	45.923	1.306	1.687	0	45.542
Voorziening Garantstelling Grondbank Zuidplaspolder	7.150	0	0	0	7.150
Voorziening Vennootschapsbelasting	0	4.445	0	0	4.445
Voorziening Verzekeringen	3.413	1.623	1.043	580	3.413
Voorziening Pensioenvoorziening ex raadsleden	259	1.283	0	0	1.542
Voorziening Afkoop onderhoudsplicht begraafplaatsen	327	362	0	22	667
Voorziening Afkoopsom Beheer en Onderhoud N209	0	695	0	46	649
Voorziening Concernhuisvesting	300	0	0	0	300

Voorziening Huursuppletie cultuurwerkplaats	309	0	103	0	206
Voorziening Bomenfonds	9	24	0	0	33
Voorziening Belastinggeschillen	319	0	319	0	0
Voorziening Garantstelling C2 Deponie	100	0	100	0	0
Voorziening Leges Leidingen	1.075	0	0	1.075	0
Voorziening Tussenvonnissen Nesselande	1.773	0	1.773	0	0
Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering	0	29.184	29.184	0	0
Totaal	60.957	38.922	34.209	1.723	63.947

Financiële kengetallen

Pagina 119

Financiële kengetallen

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruikt gemaakt van verschillende financiële kengetallen.

[Beleidsregulier exploitatiesaldo](#)[Structureel exploitatiesaldo](#)[Weerstandvermogen](#)[Solvabiliteitsratio](#)
[Belastingcapaciteit](#)[Netto schuldquote](#)[Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen](#)[Kasgeldlimiet](#)
[Renterisiconorm](#)[EMU-saldo](#)[Kapitaallastenratio](#)[Kengetal grondexploitatie](#)[Ontwikkeling](#)

Beleids

De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting die structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van de gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële klappen te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit van de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het gaat dan om bijvoorbeeld verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen, apparaatslasten, beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van de gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijke termen. Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het maken van afwegingen. Onderstaande tabel geeft weer welke kengetallen hiervoor worden gebruikt. Met uitzondering van de kapitaallastenratio zijn alle kengetallen wettelijk voorgeschreven. Behoudens de kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn de wettelijk voorgeschreven kengetallen niet van een wettelijke norm voorzien. Wel heeft de provincie Zuid-Holland, in zijn rol van financieel toezichthouder, zogeheten 'signaalwaarden' geïntroduceerd.

Kengetallen houdbare Rotterdamse gemeentefinanciën

Weerbaarheid

- Weerstandsvermogen
- Weerstandsratio*
- Solvabiliteitsratio*

Flexibiliteit: Saldo begroting

- Reguliere exploitatieruimte*
- Structurele exploitatieruimte*
- Belastingcapaciteit*

Flexibiliteit: Schuld

- Netto schuldquote*
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen*
- Kasgeldlimiet*
- Renterisiconorm*

Flexibiliteit: Investerings

- EMU-saldo*
- Kapitaallastenratio
- Kengetal grondexploitaties*

**Deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven.*

De uitkomst van één individueel kengetal zegt niet zo veel over de financiële positie van de gemeente Rotterdam. Daarom is het raadzaam de kengetallen in samenhang te bezien. Op grond van het totale beeld is het mogelijk uitspraken te doen over de financiële positie van Rotterdam.

De financiële positie van de gemeente Rotterdam is solide te noemen. Het weerstandsvermogen komt in alle jaren boven de 1,00 uit.

De baten en lasten zijn met elkaar in evenwicht, waarbij de structurele lasten werden gedekt door structurele baten. De schuldpositie valt in de categorie 'minst risicovol'. De lokale lastendruk ligt rond het landelijk gemiddelde. Er is sprake van een aanzienlijk, maar niet onevenredig groot EMU-tekort. De druk van de kapitaallasten op de begroting laat geen verontrustende ontwikkeling zien.

De afhankelijkheid van de ontwikkeling van de boekwaarde van de portefeuille grondexploitaties is beperkt. Voor de komende jaren zal dit college er met een financieel solide beleid voor zorgen dat Rotterdam financieel gezond blijft.

Regulier exploitatiesaldo

Het regulier exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de lasten en de baten. Het regulier exploitatiesaldo voor de jaren 2019-2023 is begroot op 0. De exploitatiebegroting is daarmee meerjarig in evenwicht.

Regulier exploitatiesaldo	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
(bedragen x € 1 mln)							
Baten exclusief onttrekkingen en vrijval aan reserves	3.473*	3.481*	3.538	3.516	3.410	3.353	3.362
Lasten exclusief toevoegingen aan reserves	3.563*	3.516*	3.584	3.634	3.460	3.398	3.274
Onttrekkingen en vrijval reserves	356	365	278	251	159	122	57
Toevoegingen aan reserves	236	273	232	133	109	77	144
Reguliere exploitatiesaldo	30	57	0	0	0	0	0

Norm o.g.v. BBV: evenwicht

*De baten en de lasten zijn aangepast t.o.v. eerder gepresenteerde cijfers in de Voorjaarsnota 2019 en Jaarstukken 2018. In die bedragen waren abusievelijk ook de baten en lasten opgenomen van projecten (investeringen) die op de balans verantwoord worden. Deze lasten zijn geen onderdeel van de baten en lasten in het exploitatiesaldo

Structureel exploitatiesaldo

De Gemeentewet schrijft voor dat de begroting structureel in evenwicht is. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk kan worden gemaakt dat het structurele evenwicht in de komende jaren tot stand zal worden gebracht. Om te kunnen vaststellen of aan dit wettelijke voorschrift wordt voldaan, wordt het structureel exploitatiesaldo gepresenteerd. Het structureel exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de structurele lasten en de structurele baten. Indien de begroting niet structureel in evenwicht is, kan de Provincie Zuid-Holland de gemeente onder verscherpt toezicht plaatsen.

Verwacht wordt dat in de jaren 2019-2023 sprake zal zijn van een positief structureel exploitatiesaldo. Hiermee wordt dus voldaan aan het wettelijke voorschrift.

In onderstaande tabel is het saldo van structurele baten en lasten nominaal weergegeven en als percentage van de totale baten. De cijfers voor 2019 zijn ontleend aan de Begroting 2019, voor de overige jaren zijn geactualiseerde cijfers opgenomen.

Structureel exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Structurele baten exclusief onttrekkingen aan reserves	3.035	3.121	3.056	3.219	3.184	3.162	3.225

Structurele lasten exclusief toevoegingen aan reserves	2.905	2.913	3.032	3.121	3.094	3.137	3.121
Structurele onttrekkingen aan reserves	5	11	49	72	93	53	29
Structurele toevoegingen aan reserves	11	29	35	23	41	52	63
Structureel exploitatiesaldo	124	190	38	148	142	26	70
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.473	3.481	3.538	3.516	3.410	3.353	3.362
Structureel exploitatiesaldo (%)	3,6%	5,5%	1,1%	4%	4%	1%	2%
Norm o.g.v. BBV: evenwicht							

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt met ingang van deze bestuursperiode conservatiever berekend dan voorheen. Hiermee wordt beter aangesloten bij het primaire doel van het weerstandsvermogen: het opvangen van niet begrote financiële tegenvallers, zonder dat er direct moet worden bezuinigd. En er wordt beter aangesloten bij de wijze waarop de andere G4-gemeenten de berekening maken. Ook de benodigde weerstandscapaciteit wordt met ingang van de nieuwe bestuursperiode anders berekend. Voor een meer uitgebreide toelichting op dit kengetal wordt verwezen naar de paragraaf '[Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)'.

In het Coalitieakkoord 2018-2022 is afgesproken dat het weerstandsvermogen minimaal 1,00 bedraagt. Met de voorliggende begroting wordt aan deze afspraak voldaan.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Beschikbare weerstandscapaciteit	838	289	283	266	277	270	333
Benodigde weerstandscapaciteit	305	205	219	250	260	265	267
Weerstandsvermogen	2,75	1,41	1,29	1,06	1,07	1,02	1,25
Norm gemeente Rotterdam o.g.v. Coalitieakkoord 2018-2022: minimaal 1,00							

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen (i.c. het balanstotaal). Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het (regulier) exploitatiesaldo.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van de solvabiliteit. De solvabiliteitsratio laat de komende jaren een dalende lijn zien, enerzijds als gevolg van een dalende omvang van het eigen vermogen (de reserves),

anderzijds als gevolg van een stijgend balanstotaal. In 2023 neemt het eigen vermogen toe door een stijgende omvang van de reserves (met name de Algemene reserve). De verwachting is dat de ratio de gehele periode zal vallen in de categorie die door de Provincie Zuid-Holland als 'neutraal' wordt beoordeeld. De ervaring leert dat de solvabiliteit zich vaak beter ontwikkelt dan voorzien. Het is niettemin zaak de vinger aan de pols te houden.

Solvabiliteitsratio (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Eigen vermogen	1.117	1.083	1.037	919	869	824	912
Balanstotaal	3.594	3.514	3.664	3.987	4.027	4.017	3.970
Solvabiliteitsratio	31,1%	30,8%	28,3%	23,0%	21,6%	20,5%	23,0%
Signaleringswaarde opgesteld door Provincie Zuid-Holland: > 50% is minst risicovol, 20 - 50% is neutraal, < 20% is meest risicovol							

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Rotterdam zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren.

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden van de gemeente in enig jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorafgaande jaar en uit te drukken in een percentage.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van de belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit stijgt licht in 2020, maar behoudt een waarde die door de Provincie Zuid-Holland als 'neutraal' wordt beoordeeld. De belastingcapaciteit wordt alleen bij begroting en bij jaarstukken berekend. De cijfers in onderstaande tabel zijn voor het jaar 2019 dan ook gelijk aan de cijfers die in de Begroting 2019 zijn gepresenteerd. Voor een toelichting op de ontwikkeling van de belastingcapaciteit wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen, onderdeel [Lokale lastendruk](#).

De onderlinge vergelijking van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen binnen de geldende wet- en regelgeving verschillende bestuurlijke keuzes en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor inwoners en de uitgaven die ze doen, gegeven de fysieke en de sociaaleconomische situatie van hun gemeente. Hierbij valt te denken aan welke kosten gemeenten precies toerekenen aan een tarief, of er mogelijkheden zijn voor een alternatieve dekking van kosten en welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Belastingcapaciteit (bedragen x € 1)	2017	2018	2019	2020
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	190	192	188	188
Afvalstoffenheffing voor een gezin	333	328	349	371
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	190	198	208	216
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0

Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	713	718	745	775
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	723	723	721	740
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde in t-1	99%	99%	103%	105%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van de netto schuldquote. De netto schuldquote laat vanaf 2018 een stijgende lijn zien. Enerzijds als gevolg van een toename van de vaste schulden, anderzijds als gevolg van een licht dalende omvang van de totale baten in de begroting. In 2023 daalt de netto schuldquote t.o.v. 2022 doordat het aandeel vaste schulden afneemt.

De verwachting is dat dat de ratio gedurende de gehele lopende bestuursperiode zal vallen in de categorie die door de Provincie Zuid-Holland als 'minst risicovol' wordt beoordeeld.

Netto schuldquote (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vaste schulden	1.532	1.630	1.887	2.328	2.418	2.452	2.317
Netto vlottende schuld	532	446	388	388	388	388	388
Overlopende passiva	324	294	294	294	294	294	294
Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	-2	-1	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-281	-335	-335	-335	-335	-335	-335
Liquide middelen	-1	-3	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-149	-148	-148	-148	-148	-148	-148
Saldo	1.956	1.884	2.086	2.527	2.617	2.651	2.516
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.473	3.481	3.538	3.516	3.410	3.353	3.362
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (saldo / totale baten)	56,3%	54,1%	59,0%	71,9%	76,7%	79,1%	74,8%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de gemeente verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie.

Het kengetal wordt op dezelfde wijze berekend als de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden betrokken. Een aanzienlijk deel van de opgenomen gelden is doorgeleend aan woningcorporaties en deelnemingen. Dit bedrag neemt de komende jaren wel gestaag af.

De ontwikkeling van de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen laat een vergelijkbaar beeld zien als de ontwikkeling van de netto schuldquote. De verwachting is dat de ratio gedurende de gehele lopende bestuursperiode zal vallen in de categorie die door de Provincie Zuid-Holland als 'minst risicovol' wordt beoordeeld.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vaste schulden	1.532	1.630	1.887	2.328	2.418	2.452	2.317
Netto vlottende schuld	532	446	388	388	388	388	388
Overlopende passiva	324	294	294	294	294	294	294
Financiële activa incl. verstrekte leningen en excl. kapitaalverstrekking	-399	-237	-211	-193	-176	-157	-139
Uitzettingen < 1 jaar	-281	-335	-335	-335	-335	-335	-335
Liquide middelen	-1	-3	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-149	-148	-148	-148	-148	-148	-148
Saldo	1.558	1.648	1.875	2.334	2.441	2.494	2.377
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.473	3.481	3.538	3.516	3.410	3.353	3.362
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (saldo / totale baten)	44,9%	47,3%	53,0%	66,4%	71,6%	74,4%	70,7%
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol							

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente, met als doel een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal. Indien de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, dient de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte te stellen en een plan voor te leggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen.

Met de voorliggende begroting wordt aan de kasgeldlimiet voldaan.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.620	3.487	3.474	3.767	3.767	3.767	3.767
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	308	296	295	320	320	320	320

Gemiddelde korte schuld	295	295	275	275	275	275	275
Gemiddelde korte middelen	-4	-4	0	0	0	0	0
Gemiddelde netto korte schuld	290	291	275	275	275	275	275
In % begroting	8,0%	8,3%	7,9%	7,3%	7,3%	7,3%	7,3%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	18	6	20	45	45	45	45

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico's worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld. Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen.

Met de voorliggende begroting wordt aan de renterisiconorm voldaan.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.620	3.487	3.474	3.767	3.767	3.767	3.767
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	724	697	695	753	753	753	753
Renteherzieningen	57	50	8	3	61	0	0
Aflossingen	280	272	642	349	405	26	106
Risicobedrag	337	322	650	351	466	26	106
In % begroting	9%	9%	19%	9%	12%	1%	3%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	387	375	45	402	287	727	647

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. Voor de jaren 2019-2022 is afgesproken dat de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden 0,4% van het bbp bedraagt. De gezamenlijke ruimte voor de gemeenten bedraagt 0,27% van het bbp. In de Septembercirculaire Gemeentefonds 2018 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd, die de afzonderlijke gemeenten in 2019 als richtsnoer kunnen hanteren. De referentiewaarde voor Rotterdam bedraagt € -133 mln.

De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin

de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert.

In de periode 2019-2020 lijkt onze gemeente een fors EMU-tekort te gaan realiseren. De ervaring leert echter dat het EMU-saldo, als gevolg van planningsoptimisme bij investeringen, bij jaarrekening altijd positiever uitvalt dan in de begroting werd aangenomen. Mocht het EMU-tekort in 2019 toch hoger uitvallen dan € -133 mln, dan zal dit slechts consequenties kunnen hebben, indien de Europese Unie Nederland een sanctie oplegt wegens overschrijding van de EMU-normen én indien het collectieve aandeel van de gemeenten in het EMU-tekort hoger is dan 0,27% van het bbp. Dit risico wordt verwaarloosbaar klein geacht. Het is niettemin zaak om de vinger aan de pols te houden.

EMU-saldo (bedragen x € 1 mln)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-90	-35	-46	-118	-50	-44	88
2. Mutaties (im)materiele vaste activa	21	-46	-226	-215	-51	-11	30
3. Mutatie voorzieningen	-16	-28	-2	0	0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	13	-1	54	-8	-7	2	-1
5. Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiele vaste activa							
Berekend EMU-saldo	-73	-110	-220	-341	-108	-53	116

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten met betrekking tot schulden en investeringen af te zetten tegen de totale baten (excl. onttrekkingen aan reserves). De kapitaallastenratio zegt iets over de mate van flexibiliteit van de begroting. Zowel schulden als investeringen drukken als last op de begroting, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten. Voor de beoordeling moet vooral naar de ontwikkeling in de tijd worden gekeken.

Het verloop van deze ratio laat vanaf 2019 een stijging zien. Dat wil zeggen dat de flexibiliteit van de begroting de komende jaren iets afneemt doordat de rentelasten en afschrijvingen stijgen en de totale baten (excl. onttrekkingen aan reserves) licht dalen.

Kapitaallastenratio	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Rentelasten	50	41	38	43	60	64	67
Afschrijvingen	119	120	122	130	142	145	144
Saldo	169	161	160	173	202	209	211
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.473	3.481	3.538	3.516	3.410	3.353	3.362

Kapitaallastenratio	4,9%	4,6%	4,5%	4,9%	5,9%	6,2%	6,3%

Kengetal grondexploitaties

Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves).

De boekwaarde van de grondexploitaties is negatief doordat de gemeente in het verleden verliezen heeft genomen op de grondexploitaties en door de voorziening die in plannen wordt getroffen voor de negatieve grondexploitaties. Een negatief kengetal betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond. De gemeente loopt dus geen risico op zijn voorraden grond. Bij gelijkblijvende of verbeterende economisch omstandigheden zal dit beeld de komende jaren vergelijkbaar zijn. De waarde van het kengetal grondexploitaties valt hiermee in de categorie die door de Provincie Zuid-Holland als 'minst risicovol' wordt beoordeeld.

Grondexploitaties (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bouwgronden in exploitatie	-155	-156	-210	-202	-196	-198	-196
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	3.473	3.481	3.538	3.516	3.410	3.353	3.362
Ratio grondexploitaties	-4,5%	-4,5%	-5,9%	-5,8%	-5,7%	-5,9%	-5,8%
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is meest risicovol							

Ontwikkeling

In onderstaande tabel is aangegeven hoe de financiële kengetallen zich ontwikkelen ten opzichte van de oorspronkelijke Begroting 2019.

Ontwikkeling financiële kengetallen	Oorspronkelijke begroting 2019	Voorjaarsnota 2019	2e herziening 2019
Regulier exploitatiesaldo (x € 1 mln)	0	0	0
Structureel exploitatiesaldo (%)	1,2%	1,2%*	1,1%*
Weerstandsvermogen	1,17	1,13	1,29
Solvabiliteitsratio (%)	23,5%	26,6%	23,0%
Belastingcapaciteit (%)	103%	103%	103%*
Netto schuldquote (%)	68,9%	63,6%	59,0%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen (%)	62,2%	57,3%	53,0%
Ruimte t.o.v. kasgeldlimiet (x € 1 mln)	20	20	20
Ruimte t.o.v. renterisiconorm (x € 1 mln)	120	45	45

EMU-saldo (x € 1 mln)	-244	-223	-220
Kapitaallastenratio (%)	5,4%	4,6%	4,5%
Ratio grondexploitatie (%)	-7,1%	-5,3%	-5,9%
* Niet herberekend			

Grondslagen

Pagina 120

Grondslagen

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de begrotingscirculaire vanuit de provincie Zuid-Holland, de Verordening financiën Rotterdam en Regeling financiën Rotterdam. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene principes toegelicht die voor alle programma's en taakvelden gelden.

Overhead

Alle overheadkosten worden apart in het programmaoverzicht Overhead weergegeven. Overhead omvat zowel de algemene (concernbrede) bedrijfsvoeringsondersteuning als het management en -ondersteuning van alle organisatieonderdelen binnen het concern.

Indexatie

De gemeentebegroting wordt in principe jaarlijks bijgesteld voor de verwachte prijsontwikkelingen, voor zover mogelijk gebaseerd op inflatiepercentages van het Centraal Planbureau (CPB) van maart 2019. Voor de twee voorafgaande begrotingsjaren vindt een nacalculatie plaats. Voor materiële budgetten wordt bijvoorbeeld de 'prijs overheidsconsumptie, netto materieel' (imoc) gebruikt. Voor belastingen, leges, prijzen en tarieven wordt in principe de consumentenprijsindex (cpi) gehanteerd (1,5%). Voor de loongevoelige budgetten is vooralsnog uitgegaan van een stijging van 3,5% voor de nieuwe cao-gemeenteambtenaren 2019 - 2020 en wijzigingen van werkgeverspremies.

Materiële en subsidiebudgetten zijn, met uitzondering van cultuur en onderwijs, niet geïndexeerd. In het coalitieakkoord 2018-2022 is reeds besloten de indexering voor materieel en subsidies voor het jaar 2020 voor de helft uit te keren.

Trendcategorie	Percentage 2020 (inclusief bijstellingen)
Personeel (inclusief inhuur)	3,5

Tarieven belastingen, leges en retributies	1,5
Subsidies (m.u.v. cultuur en onderwijs)	0
Subsidies cultuur en onderwijs	1,5
Materieel	0

Omslagrente

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de vermogenskosten aan de gemeentelijke producten worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd is de omslagrente investeringen. Deze rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV. De lagere rentelasten leiden ertoe dat de omslagrente investeringen met ingang van 2020 wordt bijgesteld van 2,25% naar 2,0%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen, wordt verlaagd van 2,25% naar 2,0%. Het interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) wordt bijgesteld van 1,7% naar 1,4%. Verder bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorzieningen bestuurders en gebieden.

In de begroting 2020 en verder worden de volgende interne rentepercentages onderscheiden:

- Omslagrente bouwgronden in exploitatie: 1,4%
- Omslagrente investeringen: 2,0%
- Bespaarde rente: 2,0%
- Rentetoerekening pensioenvoorzieningen bestuurders en gebieden: 1,577%

Raming gemeentefonds

De raming van het Gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire Gemeentefonds 2019. De bestendige gedragslijn is dat de septembercirculaire 2019 in de Voorjaarsnota 2020 wordt verwerkt.

Overzicht van baten en lasten

Pagina 121

Overzicht van baten en lasten

[Baten en lasten op concernniveau](#)[Baten en lasten per programma en taakveld](#)

Baten en lasten op concernniveau

In de tabel hieronder worden meerjarig de baten en lasten gepresenteerd naar verantwoordingscategorieën.

Overzicht van baten en lasten Concern	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten exclusief reserves	3.481.466	3.536.921	3.515.778	3.409.842	3.353.327	3.361.967
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.322.755	2.396.343	2.422.266	2.343.920	2.310.547	2.325.959
Belastingen	321.689	329.221	342.874	348.845	354.133	358.969
Dividenden	112.000	146.169	108.785	111.387	110.901	110.739
Financieringsbaten	9.690	9.901	6.938	6.394	5.827	5.228
Overige opbrengsten derden	697.309	668.507	629.916	594.162	575.568	561.033
Overige baten	18.023	-13.221	5.000	5.135	-3.648	40
Lasten exclusief reserves	3.515.336	3.586.851	3.633.040	3.459.250	3.396.705	3.273.614
<i>Apparaatslasten</i>	<i>959.724</i>	1.013.902	<i>1.022.650</i>	<i>1.007.490</i>	<i>1.005.612</i>	<i>991.229</i>
Inhuur	123.233	121.262	93.315	87.252	87.619	82.477
Overige apparaatslasten	28.767	28.619	19.096	18.895	18.075	20.325
Personeel	807.723	864.021	910.238	901.343	899.919	888.426
<i>Interne resultaat</i>	<i>-46.669</i>	-57.560	<i>-56.043</i>	<i>-57.214</i>	<i>-55.466</i>	<i>-57.183</i>
Interne resultaat	-46.669	-57.560	-56.043	-57.214	-55.466	-57.183
<i>Programmalasten</i>	<i>2.602.282</i>	2.630.510	<i>2.666.433</i>	<i>2.508.974</i>	<i>2.446.559</i>	<i>2.339.568</i>
Financieringslasten	41.000	38.728	43.232	60.017	63.803	67.281
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	801.328	781.421	859.354	737.896	688.605	591.511
Kapitaallasten	182.117	132.220	138.708	142.080	146.503	151.379
Overige programmalasten	78.613	74.080	69.531	71.918	75.934	80.582
Salariskosten WSW en WIW	57.793	57.439	55.601	58.758	59.414	60.078
Sociale uitkeringen	881.277	870.215	832.582	789.961	768.895	760.381
Subsidies en inkomstenoverdrachten	560.154	676.407	667.425	648.345	643.406	628.357
Saldo voor vpb en reserveringen	-33.870	-49.930	-117.262	-49.408	-43.378	88.353
Vennootschapsbelasting	728	800	800	800	800	800
Saldo voor reserveringen	-34.597	-50.730	-118.062	-50.208	-44.178	87.553
Reserves	91.918	50.730	118.062	50.208	44.178	-87.553

Onttrekking reserves	123.534	166.988	212.322	140.886	100.447	39.274
Toevoeging reserves	273.265	200.333	133.431	108.891	77.439	144.127
Vrijval Reserves	241.648	84.076	39.171	18.213	21.170	17.300
Saldo	57.320	0	0	0	0	0

Baten en lasten per programma en taakveld

In de tabel hieronder worden de baten, lasten en reservemutaties per programma gepresenteerd voor het begrotingsjaar 2019.

Programma / Taakveld	Baten	Lasten	Onttrekking reserves	Toevoeging reserves	Vrijval reserves	Saldo
Bestuur en dienstverlening	11.966	77.173	3.374	1.459	0	- 63.292
Bestuur - College	724	5.218	20	0	0	- 4.474
Bestuur - Gebieden en bewonersparticipatie	109	23.593	253	0	0	- 23.231
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	490	13.101	143	130	0	- 12.597
Burgerzaken	10.169	29.866	2.958	1.329	0	- 18.068
Musea - Stadsarchief	474	5.395	0	0	0	- 4.922
Beheer van de stad	232.994	361.569	8.423	9.968	19	- 130.101
Afval - Grondstoffen	100.466	81.082	1.050	0	0	20.434
Begraafplaatsen en crematoria	6.434	4.972	0	0	0	1.462
Cultureel erfgoed - Archeologie	199	1.288	0	0	0	- 1.089
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	485	1.865	0	0	0	- 1.380
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	31	41.726	1.379	2.450	0	- 42.767
Openbare orde en veiligheid - Niet gesprongen explosieven WOII	- 1.545	613	0	0	0	- 2.158
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	39.433	29.577	1.440	0	0	11.296
Riolering	74.697	58.440	0	0	0	16.257
Ruimtelijke Ordening - Beheer	180	6.871	0	0	0	- 6.691
Verkeer en vervoer - Beheer	12.614	135.136	4.554	7.518	19	- 125.466
Stedelijke inrichting en ontwikkeling	302.739	366.631	79.639	72.451	41.688	- 15.015
Beheer overige gebouwen en gronden	187.045	133.180	4.598	2.200	0	56.263

Cultureel erfgoed - Monumenten	0	723	0	0	0	- 723
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	62.335	56.741	16.951	0	5.000	27.545
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	1.951	41.363	12.318	45.484	36.458	- 36.120
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	1.833	11.358	3.890	0	0	- 5.634
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	5.365	11.785	102	0	0	- 6.318
Wonen en bouwen	44.210	111.480	41.780	24.768	231	- 50.027
Algemene middelen	2.122.483	10.322	8.614	68.965	25.586	2.077.396
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	1.681.285	7	0	0	0	1.681.278
Belastingen overig	32.430	- 333	0	0	0	32.763
Economische promotie - Opbrengsten Logiesbelasting	10.855	306	0	0	0	10.549
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	0	6.528	8.614	16.500	25.586	11.172
OZB niet-woningen	181.852	9.683	0	0	0	172.169
OZB woningen	62.574	4.383	0	0	0	58.191
Treasury	153.487	- 15.497	0	52.465	0	116.519
Vennootschapsbelasting (VpB)	0	5.245	0	0	0	- 5.245
Overhead	8.679	441.388	6.226	1.423	8.306	- 419.600
Overhead - Activering Overhead	0	- 18.036	0	0	0	18.036
Overhead - Audit & Control	204	17.974	0	0	0	- 17.770
Overhead - Clusterondersteuning	0	84.239	0	0	0	- 84.239
Overhead - Concernondersteuning	4.496	344.480	4.013	0	112	- 335.859
Overige baten en lasten - Van Werk Naar Werk / VOIL	154	7.116	2.213	1.423	8.194	2.022
Overige baten en lasten - Verzekering	3.825	5.615	0	0	0	- 1.790
Openbare orde en veiligheid	14.469	150.882	540	0	0	- 135.873
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	10.130	67.105	90	0	0	- 56.885
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	2.040	42.396	0	0	0	- 40.356
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	2.300	35.268	450	0	0	- 32.519
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	0	6.113	0	0	0	- 6.113
Verkeer en Vervoer	167.847	144.640	16.613	797	0	39.023
Openbaar vervoer	46.192	54.074	881	0	0	- 7.001
Parkeerbelasting	102.982	23.373	0	0	0	79.610

Parkeren	14.887	33.479	30	0	0	- 18.562
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	3.786	33.714	15.701	797	0	- 15.023
Economische Zaken	2.024	28.172	2.698	462	0	- 23.912
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	0	2.935	85	0	0	- 2.850
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	1.945	3.195	0	0	0	- 1.250
Economische ontwikkeling	80	10.453	2.613	0	0	- 7.760
Economische promotie	0	11.589	0	462	0	- 12.051
Onderwijs	64.496	195.575	913	0	0	- 130.165
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	64.228	131.394	913	0	0	- 66.253
Onderwijshuisvesting	268	64.180	0	0	0	- 63.912
Cultuur, sport en recreatie	6.026	227.459	6.232	1.875	0	- 217.076
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.596	83.237	3.088	900	0	- 79.453
Media	0	21.333	0	0	0	- 21.333
Musea - Cultuur	0	33.459	1.846	400	0	- 32.013
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	2.230	18.847	0	575	0	- 17.193
Sportaccommodaties	332	53.802	1.264	0	0	- 52.206
Sportbeleid en activering	1.868	16.782	35	0	0	- 14.879
Volksgesondheid en zorg	31.623	662.855	27.423	42.933	0	- 646.742
Geëscaleerde zorg 18-	1.952	122.062	19.964	22.600	0	- 122.746
Geëscaleerde zorg 18+	6.998	149.729	20	0	0	- 142.710
Maatwerkdienstverlening 18-	1.049	45.643	4.418	15.000	0	- 55.176
Maatwerkdienstverlening 18+ - Wmo	6.049	186.819	1.384	5.333	0	- 184.719
Maatwerkvoorziening (Wmo)	0	7.929	0	0	0	- 7.929
Volksgesondheid	13.110	47.677	40	0	0	- 34.526
Wijkteams en Wmo-loketten	2.464	102.996	1.598	0	0	- 98.935
Werk en inkomen	552.830	723.731	5.393	0	8.476	- 157.032
Arbeidsparticipatie - Werk	7.758	58.548	1.556	0	0	- 49.234
Begeleide participatie	12.130	78.848	116	0	0	- 66.601
Inkomensregelingen - Inkomen	532.942	586.335	3.721	0	8.476	- 41.196
Maatschappelijke Ondersteuning	18.743	197.253	900	0	0	- 177.611

Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	3.642	19.066	200	0	0	- 15.224
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	5.811	61.780	0	0	0	- 55.969
Maatwerkdienstverlening 18+ - Schulddienstverlening	655	16.762	0	0	0	- 16.107
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	7.556	10.267	0	0	0	- 2.711
Samenkracht en burgerparticipatie	1.078	89.379	700	0	0	- 87.601
Totaal	3.536.921	3.587.651	166.988	200.333	84.076	0

Wijken

Pagina 122

Gebruiksaanwijzing vinden wijkagenda's

Optie 1 via de kaart:

Zoom in om (steeds meer) wijknamen zichtbaar te krijgen op onderstaande kaart. De kaart is ook verschuifbaar. Klik op een wijknaam om doorgestuurd te worden naar de wijkagenda van deze wijk. De kaart bevat roze en groene vlakken. De groene vlakken zijn havengebieden. Zij zijn niet klikbaar en wijzen niet door naar een wijkagenda.

Optie 2 via een lijst:

Een lijst met wijkagenda's is te vinden via de groene menuknop rechtsboven aan uw scherm: klik op de menuknop. En klik vervolgens op "wijken". U ziet nu de wijkagenda's op alfabetische volgorde staan. Als u op de door u gewenste wijkagenda klikt, wordt u doorgeleid naar deze wijkagenda.

Wijkagenda Afrikaanderwijk

Pagina 123

Wijkagenda Agniesebuurt

Pagina 124

Wijkagenda Bergpolder

Pagina 125

Wijkagenda Blijdorp

Pagina 126

Wijkagenda Bloemhof

Pagina 127

Wijkagenda Bospolder-Tussendijken

Pagina 128

Wijkagenda Carnisse

Pagina 129

Wijkagenda Centrum

Pagina 130

Wijkagenda Crooswijk

Pagina 131

Wijkagenda Schiemond

Pagina 132

Wijkagenda Feijenoord

Pagina 133

Wijkagenda Groot IJsselmonde Noord

Pagina 134

Wijkagenda Groot IJsselmonde Zuid

Pagina 135

Wijkagenda Heijplaat

Pagina 136

Wijkagenda Hillegersberg

Pagina 137

Wijkagenda Hillesluis

Pagina 138

Wijkagenda Hoek van Holland Pagina 139

Wijkagenda Hoogvliet Noord Pagina 140

Wijkagenda Hoogvliet Zuid Pagina 141

Wijkagenda Katendrecht- Wilhelminapier Pagina 142

Wijkagenda Kop van Zuid- Entrepot Pagina 143

Wijkagenda Kralingen Pagina 144

Wijkagenda Lage Land Pagina 145

Wijkagenda Liskwartier Pagina 146

Wijkagenda Lombardijen Pagina 147

Wijkagenda Mathenesse Pagina 148

Wijkagenda Middelland Pagina 149

Wijkagenda Nesselande Pagina 150

Wijkagenda Nieuwe Westen Pagina 151

Wijkagenda Noordereiland Pagina 152

Wijkagenda Ommoord Pagina 153

Wijkagenda Oosterflank Pagina 154

Wijkagenda Oud Charlois Pagina 155

Wijkagenda Oud-IJsselmonde- Beverwaard Pagina 156

Wijkagenda Oude Noorden Pagina 157

Wijkagenda Overschie Pagina 158

Wijkagenda Pendrecht Pagina 159

Wijkagenda Pernis Pagina 160

Wijkagenda Provenierswijk Pagina 161

Wijkagenda Rozenburg

Pagina 162

Wijkagenda 's Gravenland- Prinsenland- Kralingseveer

Pagina 163

Wijkagenda Schiebroek

Pagina 164

Wijkagenda Spangen

Pagina 165

Wijkagenda Tarwewijk

Pagina 166

Wijkagenda Vreewijk

Pagina 167

Wijkagenda Zevenkamp

Pagina 168

Wijkagenda Zuidwijk

Pagina 169